nst.

Da-q-25

BIBLIOTECA NAZIONALE DI TORINO
Da.
q
25
Diritto Amm. Cost.

IOANNIS SELDENI
MARE CLAVSVM,
SEV
DE DOMINIO MARIS
Libri Duo.

PRIMO,

Mare, ex *Iure Naturæ*, ſeu *Gentium*, omnium hominum non eſſe Commune, ſed *Dominii* privati, ſeu Proprietatis capax, pariter ac *Tellurem*, eſſe demonſtratur.

SECUNDO,

Sereniſſimum *Magnæ Britanniæ Regem Maris* circumflui, ut individuæ atque perpetuæ Imperii Britannici appendicis, *Dominum* eſſe, aſſeritur.

——*Pontus quoque Serviet* Illi.

BIBLIOTECA NAZIONALE DI TORINO

LUGDUNI BATAVORUM,
Apud JOANNEM, & THEODORUM MAIRE.
cIↃ IↃCXXXVI.

Sereniſſimo Potentiſſimoque

PRINCIPI

CAROLO,

Dei Gratia

MAGNÆ BRITANNIÆ, FRANCIÆ, & HIBERNIÆ

REGI,

Fidei Defenſori;

Humilimus atque devotiſſimus eius ſubditus

IOANNES SELDENUS.

QUOD imperare pridem dedignatus non es, Regum Optime Maxime, id propenſiſſimo obſecundandi animo quàm potuit maturiſſime abſolutum, venerabundus offero. Diſſertatio eſt de *Dominio Maris*; ideo inſtituta ut in compendio cerneretur Ius illud exploratiſſimum, quo, ab omni ævo, Oceanus Britannicus in Sacro Britannici tui Patrimonio cenſitus eſt. Divi Parentis tui iuſſu tentata olim adumbrataque, inter ſchedas ſive neglectas ſive disiectas per annos ampliùs ſedecim mecum latuit; ut imperfecta nimis ſic etiam ceu intermortua. Poſtquam autem Recognitioni eius Inſtaurationique totus, idque ea intenſiſſimi ſtudii alacritate qua, clementiſsimis utpote Maieſtatis Tuæ auſpiciis excitus, carere nequibam, per menſes aliquot vacaveram,

non tam ut evocata revixit quàm plane renata eſt. Tot ſcilicet in ea ſunt emendata, tot diſpuncta, recocta, limata, immutata, tanta inſuper acceſsio ubique facta eſt, ut priſtino, quantum erat, lineamento plerunque diſparente, exeat omnino Nova; tam nimirum ex iterata Origine, quam ex Natura Sui, Tua. Sunt inter Scriptores Exteros qui Mare Tuum Auſtralius Orientaliuſque Principibus ſuis temere attribuunt. Nec pauci habentur qui Maria qualiacunque, ex Iure Naturæ atque Gentium, univerſitatis hominum eſſe Communia, Cæſarianos aliquot Iureconſultos veteres maxime ſecuti, aut adſtruere ſatagunt aut patientiùs quàm par eſt admittunt. Ne quid deforet quod & utrunque genus refellat & Maieſtatis Tuæ cauſam rite adſerat, diffuſam Teſtimoniorum indaginem inivi, eaque ſimul cum Rationum momentis, ex omnimodo Iure petitis, expendi, ſelegi, contexui, Nec indiligenter. An verò feliciter, id Perſpicacitas tua ſumma & vere regia Prudentia diiudicabit. Ipſe interea in univerſum impenſiſsime contendi, ut tum *Sereniſſimæ Maieſtati Tuæ*, tum *Veritati exactiſſimæ*, veluti Numinum Pari ſacris ſocialibus colendo, tempeſtive litarem. Inexuperabilem Tibi Felicitatem Sanctiſsima illa Maieſtas, quæ Tuæ archetypa eſt, præſtet conſervetque.

PRÆ-

PRÆFATIO.

S**UNT** *quæ præmonenda heic duximus nonnulla, quorum pars etiam Lectoribus alias ſcientiſſimis fuerit neceſſaria. Cetera itidem iis qui ſolenni temeritatis vitio in ipſo impingunt limine, dùm libros obiter ſalutant, non inutilia. Spectant illa aut Teſtimoniorum, quæ adhibentur, Sedem, aut Dominii Marini quod demonſtratur Circumſtantias aliquot, aut Operis Titulum. In Teſtimoniis, præter Typis edita & Manuſcripta Privatorum Bibliothecis Latentia, non pauca (maximè in libro ſecundo) adducuntur è Tabulis ſeu Monumentis Publicis, quorum fidem aliis teſtibus potiorem eſſe (ſaltem ſi diſcrimen interſit) adeoque plenam, tam puto concedet æquus rerum quilibet æſtimator quàm ſenatus olim cenſuit* [a] *Romanus. Quæ privatorum Bibliothecis latent, ea ubinam adſerventur plerunque docet Margo. Quoties id non ſit, penes memet habentur. Tabularum autem publicarum è quibus crebrò deſumuntur Teſtimonia, aliis ſimiliter in margine, ſive Archivi ſeu ſacrorum Scriniorum locus ſive Archæotarum Scriniariorumve muneris nomen ſic adjicitur, ut inde ſtatim occurrat ubinam reperiantur. Harum verò ali[illegible]arum nempè uſus frequentior) nullus prorſus locus nec archæotæ nomen, ſed Rex ut plurimùm & Annus, præter vocamen earum forenſe, duntaxat adnotatur. Quotquot hujus ſunt generis, aliæ attinent ad annos qui Ioannis Regis initia & Edvvardi quarti exitum interveniunt, aliæ ad eos qui inde ad ætatem excurrunt noſtram. Quæ prioris ſunt intervalli, nec locum aut archæotæ nomen habent adiectum, adſervantur in Archivo Arcis Londinenſis; quæ intervalli ſunt poſterioris, in illo quod* Capellæ Rotulorum *nomine eſt notiſſimum. Futile nimis fuiſſet tantundem eis, qui Archivis Anglicanis aſſueti ſint, heic indicâſſe; quippe quibus ex ipſo forenſi vocamine (veluti* Rotulorum Patentium, Rotulorum Clauſorum, Rotulorum Parlamentariorum, Rotulorum Franciæ, Vaſconiæ, Alemanniæ, *id genus aliorum quæ ſunt Tabulæ Cancellariæ Anglicanæ) & Regis nomine ſatis dignoſcitur ipſa etiam Tabularum ſedes. Sed tam popularium meorum qui Scriniis ſacris alieni fuerint, quàm Exterorum gratiâ, inprimis erat hoc prælibandum, ut ſcilicet, ſi horum alterutri teſtimonii cuiuſcunque ex hiſce allati fontem ſeu autographum denuò inſpici ac penſiculatiùs conſuli fortè velint, eis, cùm ſedes ita deſignentur, commodiùs id ſive præſentibus ipſis pro libitu facere ſive abſentibus ab amicis impetrare ſiet integrum. Etenim Tabularum Scriniarii (quibus ſumma religio eſt ut tutiſſimè conſerventur) ex more recepto tum horis, quæ intempeſtivæ*

[a] Marcellus l.9.ff. tit. de Probationibus.

non ſunt, omnimodis aditum conſulentibus præbent, tum ita eas diſpoſitas habent ὥστε καὶ ῥᾷστον *(quod voluit de Tabulis publicis etiam Iuſtinianus* a *)* εὑρίσκεσθαι παρὰ τῶν ἐπιζητούντων, *ſeu* ut facilè à requirentibus inveniantur. *Quod ad circumſtantias, quas diximus, Dominii Marini attinet; cùm binæ heic demonſtrentur (quà in rebus civilibus vocabulum illud ferri poſſit) propoſitiones, altera,* Mare ex Jure Naturæ ſeu Gentium omnium hominũ non eſſe commune, ſed Dominii Privati ſeu Proprietatis capax æquè ac Tellurem; *altera,* Sereniſſimum Magnæ Britanniæ Regem Maris circumflui, ut individuæ ac perpetuæ Imperii Britannici appendicis, Dominum eſſe; *exiſtimandum non eſt, aliuſmodi admitti heic ſive Cauſſas ſive Effectus Dominii Marini quàm quales fuerint dominii Inſulæ, Continentis, Portus ſeu cuiuſcunque alterius Territorii ſeu Provinciæ quæ in ſacro Principum Patrimonio cenſeri ſolet. Nec minùs ex Iuris inter Gentes de Dominio acquirendo recepti ipſiuſque Iuſtitiæ ratione, veluti ex Cauſſis, natum eſſe Maris quàm Telluris dominium; nec eius Effectus alios eſſe quàm qui pactis conventis, Federibus, Servitutum ſive conſtitutionibus ſive præſcriptionibus, id genus aliis pariter ac Effectus Dominii Telluris, variatim ſubjaceant. Rectè ille* b *olim,*

> Nunc jam ceſſit Pontus, & omnes
> Patitur Leges;

Omnes ſcilicet quas patiuntur Territoria qualiacunque; pro rerum, perſonarum, ſeculorum atque Iuris Belli Paciſque diſcrimine. Et ad Tiberium Auguſtum Valerius; Penes te, *inquit* c, Hominum Deorumque conſenſus Maris ac Terræ regimen eſſe voluit. *Alia ſunt apud veteres eiuſmodi, quibus ita conjungitur Terræ & Maris dominium ut nullo modo invicem diſpar eſſe velint, aut diſpares huius ab illius dominii ſive Effectus ſive Cauſas. Quin hoc, puto, cordatioribus ſatis manifeſtum eſt ſine monito; quo tamen opus eſt eis qui Cauſam Dominii Marini ſolùm in præpollentium Claſſium, interdum etiam piraticarum* d *vi, Effectum verò, in omnibus aliis ſimpliciter perpetuóque arcendis conſiſtere, incogitanter nimis, nullã Federum Fideive interpoſita Iuriſve habitã ratione, pronuntiare ſubinde audent. Titulus autem Libri defenſione etiam eget apud aliquot quorum palato illum non ſatis placere audio. Nolunt, ſi diis placet,* Mare Clauſum *id quod heic agitur, ſeu Dominii Maris aſſertionem, ſed Tempus quo veteribus claudi Maria dicebantur, utpote non navigabilia, denotare. Nemo quidem neſcit à* III *Iduum Novembris* e *uſque in diem* VI *Id. Martii, ſeu inter eiuſmodi temporis hyberni initium atque exitum* f *alium, ita olim Mare Clauſum fuiſſe ac dici, ut tempore reliquo, ſeu æſtiuo, Apertũ, id eſt, claſſium magis patiens. Quo ſenſu dixit Cicero* g, *dum à Quincto Fratre literas expectabat;* Adhuc clauſum Mare ſciò fuiſſe.

Adcò

a Novell. Conſtit. 15. cap. 5. §. 2.

b Seneca in Medea act. 2.

c In prologo.

d Videſis Ludovic. Servin. in Plac. tom. 2. pag. 260.

e Vegetius de Re Militari lib. 4. cap. 39.

f L. 3. C: tit. de Naufragiis & l. 3. tit. eod. in Cod. Theodoſiano; Iul. Ferret. de R. Navali lib. 11. §. 2. & 3.

g Ad Quinctũ fratrem lib. 2. *epiſt.* 5.

Adeò ut hoc ſenſu tam Cluſii & Patulcii cognomina Neptuno, quàm Iano rite ſatis tribui potuiſſent. Sed verò, tametſi ex hac Maris Clauſi notione titulus fuiſſet deſumtus, non ita foret ſanè reprehendendus. Nam cùm domini ſit, ita ſuo utifrui ut extra pacta conventa, federa, ſeu Ius aliquod ſingulare ſuperveniens, alios quoſcunque ei arcere liceat, non malè dixerat quis Maria quæ in cuiuſpiam dominium tranſirent, ceteris quibuſcunque nec Dominis nec jure eiuſmodi ſingulari gaudentibus, ex Lege Dominii Clauſa eſſe, non diſſimili ferè modo ab eo quo tempore illo hyemali claſſibus intractabilia ſunt Lege naturæ, quemadmodum loquitur Vegetius. Nam ut crebræ tempeſtates atque hyemis inclementia, à Novembri uſque ad novos in Martio Navigationis natales, Liberum Maris uſum vetabant, ita etiam eum, qui ut dominus Mare privatim ac jure occupaverit, aliis liberum eiuſdem uſum non rarò intercludere, à ratione non adeò abſonum eſſet dicere. Sed verò alia & clarior planè Tituli mens eſt. Ex ſimplice eiuſdem vocabulorum vi denotatur, Mare, non aliter ac Tellurem ſeu Portum, finibus, limitibus, ceteriſque privati dominii notis ac circumſtantiis ita claudi ſeu in dominium privatum ſecerni ſecludique, idque ex jure omnimodo, ut, extra domini libitum & ſingularia quæ variatim interveniunt, evaneſcunt, redeunt, Iuris temperamenta, præcludatur aliis univerſis eiuſdem uſus. Nam Claudere non modò ſimplicem ipſum claudendi actum, quemadmodũ in januis oculiſve clauſis, clauſo agmine, ſeu, ut in illo Lucani a, a Parſal. 3.

Brachia nec licuit vaſto jactare profundo;
Sed Clauſo periere mari;

(quod de nautis verſa carina tectis dicitur) verùm etiam id quod Conſequens eſt ſeu tum Liberi rei clauſæ uſus Negationem, tum Proprietatem ſeu Imperium eius qui clauſerit, ſæpiùs ſimul ſignificare certiſſimum eſt. Venus apud Virgilium b *ad Iovem*; b Æneid. 1.

Quid Troës potuere? quibus tot funera paſſis
Cunctus ob Italiam Terrarum Clauditur orbis.

Id eſt, liber orbis uſus eis interdicitur, ſeu non permittitur. Et Propertius c, c Lib. 4. eleg. 10.

Non Clauſiſſet aquas ipſa noverca ſuas.

De ſacris Iunonis fontibus loquitur, qui ſexui ſequiori velut dominabus proprii, Herculi adeoque Maſculis quibuſcunque interdicebantur. Tencterorum item legatus ad Agrippinenſes apud Tacitum d; vobis gratulamur quòd tandem liberi inter liberos eritis. Nam ad hunc diem flumina ac Terras, & cælum quodammodo ipſum, Clauſerant Romani, ut colloquia congreſſuſque noſtros arcerent. *Et apud eundem, Cerialis ad Treveros ac Lingonas. Exceptis tributis* cetera, *inquit*, in communi ſita ſunt. Ipſi plerunque legionibus noſtris præſidetis. Ipſi has aliaſque provincias regitis. Nihil ſeparatum Clauſumve. *Eiuſmodi ſunt alia* d Hiſtoriar. 4.

non

non pauca. Plinius item de ipſis Maribus [a]; Interiora Maris Clauduntur ut portu. Et Mare Tyrrhenum à Lucrino molibus ſecluſum habet idem [b] alibi. Et Tacitus [c], tutum, ſecluſum Mare. De Francis etiam olim piratico more tum per mare Mediterraneum tum apertum Oceanum graſſantibus, Panegyriſtes ille ad Conſtantium [d]; eventu temeritatis oſtenderant nihil eſſe Clauſum piraticæ deſperationi quo navigiis pateret acceſſus. Mare ſcilicet non eſſe ab Imperatore Romano ita eis præcluſum quin liberè eodem deprædando uterentur. Summa eſt; id quod D. Ambroſio [e] dicitur, poſſidere fretum & ſpatia Maris ſibi vendicare jure mancipii, ipſum Columellæ [f] eſt Maria ipſa Neptunumque claudere; adeoque Mare Clauſum eſt Mare privatim poſſeſſum ſeu tam jure quàm occupatione ita ſecluſum ut commune eſſe deſinat, id eſt, jure mancipii vendicatum. Inde anguli cluſares dicebantur anguli quibus Centuriæ in veterum Romanorum aſſignationibus ita ſe invicem contingebant, ut ex eis quatenus dominii ſingularium jus exporrigeretur dignoſci poſſet, uti videre eſt apud Hygenum [g]. Neque exigendum eſt ut exſurgente munimento continuo aut continuo alicuius limitis, qui emineat, ductu claudatur quod hac notione clauſum fuerit rectè dicendum. Sed ficta qualiſcunque, per rigores, gammata, coxas, linea æquè in Dominii privati deſignatione ſeu re poſſeſſa civiliter claudenda (quemadmodum in agris Occupatoriis atque Arcifiniis non rarò apud veteres) locum ſemper habuit æquè ac limes qualiſcunque eminens ac continuus. Unde fiebat quòd in coloniarum aſſignationibus tum loca Clauſa tum Extracluſa vocabant quæ eiuſmodi etiam lineis tantùm diſterminabantur. Iulius Frontinus [h]; Ager extracluſus eſt qui intra finitimam lineam & centurias intercurrit jacet, ideoque extracluſus quia ultra limites finitimâ lineâ clauditur. Sic lineis per cæli gradus diſpoſitis, ſeu longitudinis & latitudinis, clauduntur, ut privatim occupentur, territoria aſſignata tam in Coloniis hodie in Americam deductis quàm in immenſo illo in ſuperiore ſeculo Alexandri VI Pontificis Romani dono quod lineâ à Polo [i] Arctico ad Antarcticum fictâ terminatur. Sic Mare Græcum, quod eſt intra inſulas Cyaneas & Chelidonias, ex fœdere [k] clauſum eſt & interdictum Perſarum Imperatori ab Athenienſibus. Ita intra aream ſacri Imperii Britannici Patrimonii clauditur Oceanus circumfuſus. Eiuſmodi ſunt paſſim alia. Sed nimius ſum in re tam manifeſta. Faculâ igitur Solem illuſtrare ſuperſedeo. Vale lector. Ex ædibus Templi Interioris IV. Novembris MDCXXXV.

a Hiſt. Nat. lib. 2. cap. 97.
b Ibid. lib. 36 cap. 15.
c Hiſt. 2.
d Paneg. Si mihi.
e Hexaëmer. lib. 5. cap. 10.
f De Re Ruſtica lib. 8. cap. 16.
g Lib. de limitibus Conſtituendis.
h Lib. de limitibus Agrorũ.
i Laërtius Cherubinus Bullar. tom. 1. pag. 393. Hieronym. de Monte Brixiano, lib. de finibus regundis, cap. 7, §. 8.
k Plutar. in vita Cimonis.

LIBRI I

CAP. I. *O*Puſculi Diſtributio, *& Libri primi* Ordo. pag. 1.

II. *Qualia ſint, quæ* Maris dominio reluctari videntur, *& adversùs illud* ſolent objici. 2.

III. *De* Maris, *in quæſtione priori, vocabulo. Et* Juris Diſtributio, *quæ diſquiſitioni inſerviat.* 6.

IV. *De* Dominio, *tum* communi *omnium, tum* privato. *Huius initia ſive per* diſtributionem, *ſive per* Occupationem. 9.

V. Dominii Effectus privati. *Et qualiſnam*, in vetuſtioribus rerum Diſtributionibus, Maris *habita fuerit* ratio. 13.

VI. Jus Divinum, *ſeu* Divina *in Sacris literis* effata *Dominio Maris privato favere. Etiam & diffuſiſſimum Mare Occidentalem Terræ ſanctæ plagam alluens ſeu inſignem ſaltem eius partem*, ex aſſignatione Divinâ, *juxta Iuriſconſultos Ebræorum, Territorio Iſraëlitico ceſſiſſe.* 15.

VII. *Ius* Naturale Permiſſivum *(cuius heic uſus eſt)* *è* Gentium *illuſtriorum civiliorumque, tum priſci tum recentis ævi*, Moribus Placitiſque *eſſe eliciendum.* 24.

VIII. *Ordo quo* è ſeculorum Populorumque *complurium* moribus, Jus *de Dominio Maris Privato* Permiſſivum *elicietur. In* ſeculo Fabuloſo *expreſſa ſatis eſſe huius teſtimonia. Et obiter de Romanorum Mari Mediterraneo, cuius imperium Cneio Pompeio mandatum eſt.* 27.

IX. *Primum* apud Græcos, *in* tempore Hiſtorico, Maris Dominium; *id eſt, Minois ſeu Cretenſe.* 30.

X. *Dominium* Maris Syriaci, Ægyptiaci, Pamphylii, Lydii, Ægæi, Gentes *in Oriente illuſtres* ſeptemdecim *invicem ſuccedaneas, per complures quamlibet annos continuos, non aliter ac Continentis ſeu Inſularum, poſt Minoem Cretenſem, obtinuiſſe.* 32.

XI. *De* Laconico *atque* Attico dominio Marino; *quin & hoc non modò à* Græcis, *verùm etiam à* Perſis, *in fœdere, agnito.* 36.

XII. *Alia, quæ ſparſim occurrunt, de Maris dominio* in Orientalium moribus *Teſtimonia.* 39.

XIII. *De* Spinetis, Tyrrhenis, Carthaginienſibus, *aliis in Occidente* Maris *Dominis.* 42.

XIV. Populi Romani *& qui in* Orientali Imperio *mores eorum ſunt ſecuti Dominium Marinum.* 44.

XV. Privatorum Hominum *in* Imperio Romano *Dominium Marinum cum* Imperatoriâ in Oriente Sanctione, *quâ, abrogatâ prorſus*

 Maris

Maris communione, quæ à nonnullis obtendebatur, perpetuâ, idque ut re iniuſta, *etiam* privatorum *in ea dominium ſtabilitur.* 50.

XVI. *De Maris dominio in* Gentium, *quæ etiamnum florent,* moribus. *Primò de* Venetorum Mari Adriatico, Genuenſium Liguſtico, Tuſcorum Tyrrheno, *& demùm de* Mari Eccleſiæ Romanæ, *ſeu* Romani Pontificis. 55.

XVII. *De receptis apud* Luſitanos *&* Hiſpanos, *circa Maris dominium, moribus.* 60.

XVIII. *Quatenus in* Gallorum *moribus ſententiiſque admittatur Maris dominium privatum.* 62.

XIX. *Dominium Maris privatum in* Danorum, Norwegorum, Suecorum, Polonorum, Turcarum *moribus receptis.* 66.

XX. *Reſpondetur ad obiectionem, de* libero Mercatoribus, Peregrinis, Navigantibus Tranſitu. 68.

XXI. *Reſpondetur Obiectioni, de* Natura Maris *fluxili & perpetuò mutante.* Flumina *etiam &* Aërem conterminum (*quæ magis fluxilia*) *in proprietatem tranſire.* 71.

XXII. *Obiectis de* Finium *&* Terminorum *Maris* defectu, *eiuſque* magnitudine *&* inexhauſta abundantia, *reſpondetur.* 75.

XXIII. *Teſtimoniis, quæ* Scriptoribus aliud agentibus *excidère & in Maris dominium afferri ſolent, reſpondetur.* 80.

XXIV. *Ad obiectionē ex* Juriſconſultis veteribus *depromptā reſponſio.* 83.

XXV. *De Reſponſo Antonini Auguſti,* ſe Dominum eſſe Mundi, legem autem (*ut vulgo vertitur*) Maris, *in l. Deprecatio ff. tit. de lege Rhodia.* Verus *eiuſdem reſponſi* ſenſus, *&* nova verſio; *ſed* genuina. *In eo nihil comperiri quod* dominio Maris *omninò refragetur.* 87.

XXVI. Recentiorum Juriſconſultorum ſententiis, *quà adverſantur, maximè* Ferdinandi Vaſquii *&* Hugonis Grotii *reſpondetur.* 92.

LIBRI II

CAP. I. Dicendorum *in libro hoc* ordo. Oceanus Britannicus *quadrifariàm partitus.* 97.

II. Britannos *Oceanum cognominem, maximè qui* Auſtralis *eſt &* Orientalis, *in* Romanorum poteſtatem nondum redactos *ut dominos cum Inſulâ occupâſſe.* 100.

III. Septentrionalis Maris *dominos fuiſſe* Britannos, antequàm ſubjugati ſunt Romanis. *Et Mare & Tellurem* unicum Imperii Britannici corpus *conſtituiſſe.* 107.

IV. *Oceani Britannici Dominium ipſam* Britanniam Magnam divictam ſequebatur, *ſub* Claudio *&* Domitiano *Cæſaribus.* 109.

V. *De* Romanorū *Dominio in Mari Britannico, ut* Inſulæ appendice, *à*

Domitiano *ad* Conſtantiū Chlorum *Cæſarem ſeu* Diocletianū. 113.

VI. *De Dominio Maris* Auſtralis *&* Orientalis Britannicum comitante Imperium *à* Conſtantini Magni *tempore* uſque dum Inſulæ valedicebant Romani. *Id totum præfecturæ* Comitis litoris Saxonici per Britanniam *ſubfuiſſe. Et de* Claſſe, *ſub Romanis,* Britannica. 116.

VII. *Expenditur ſententia virorum aliquot doctorum, qui* litus Saxonicum, *cuius* Comes *ille* per Britanniam *maritimus dictus eſt,* litus *volunt eſſe Britannis* Ciſmarinum, *& planè refellitur.* 123.

VIII. E Claudiano *&* Numiſmatis *aliquot* Antonini *Pii Auguſti indicia de Britannia* Inſulæ & Oceani ſui Imperio & Dominio Individuo. 129.

IX. *De Maris Britannici Dominio* poſtquam Romanorum Imperium exuerant incolæ. 131.

X. Anglo-ſaxonum *&* Danorum *Britanniæ Auſtralis imperium occupantium Dominium marinum tum* ex Saxonici regni initiis, *tum* copiis eorum victoriiſque Navalibus *elicitur.* 133.

XI. *Imperium Marinum* Angloſaxonum *&* Danorum *in Britanniis regnantium, ex* Tributis *&* Clientum fiduciariorum officiis ad rem nauticam pertinentibus, *itidem obſervandum. Et de Tributo ſeu ſtipendio* Danegeldo *dicto quod Maris tutelæ præſtari ſolebat.* 138.

XII. Edgari *&* Canuti *Regum Angliæ, aliaque expreſſiſſima de dominio eorum deceſſorumque Marino teſtimonia; Et de* adverſi litoris, *illo in ævo,* Gentibus *monitum.* 146.

XIII. *Teſtimonia de Marino Regum Angliæ Dominio,* poſt Normannorum adventum, *per* Capita *generatim indicantur.* 150.

XIV. *Reges Angliæ* poſt Normannorū adventū, *Maris circumflui dominos perpetuò fuiſſe, Primò ex eius veluti* provinciæ *ſeu* Territorii Cuſtodia *ſeu* præfectura, *id eſt,* iure Admirallatûs Anglicani ſingulari, *probatur.* 151.

XV. *Maris Anglicani dominiū ex* Tributis *ſeu* Vectigalibus *ad eiuſce* Cuſtodiam, *ſeu* Tutelam, *poſt Normannorum adventum, indici, pendi, poſtulari ſolitis, firmatur.* 156.

XVI. *Ex* Codicillorum Regiorum *ſeu* diplomatum *quibus præfici ſoliti* Admiralli, tenore & varietate, *de Maris Anglicani & Hibernici dominio Obſervationes.* 160.

XVII. *Satis expreſſis in* Admiralli Angliæ *ſummi præfecturæ* codicillorum formula verbis, *à vetuſto ad noſtrum ævo, Mare (cuius tutelæ, ab Angliæ Rege ut domino, præficitur)* Aquitanico, Normannico, Picardico *litore ad Auſtrum perpetuò terminari.* 164.

XVIII. *De* Admirallis Regni Gallicani *ſeu in* adverſo litore conſtitutis; *eorum* origine, Natura, varietate. *Mare ipſum Britanniam &*

Gallias interluens, ut præficientis Territorium ſeu Provinciam ea in
præfectura minimè contineri, nec quidquam ei haberi quod Regis Angliæ
dominio Marino reluctetur. 169.
XIX. In dominio Inſularum litori Gallicano præjacentium, perpe-
tuò à Regibus Angliæ retento, poſſeſſionem Maris, in quo ſitæ ſunt, à
Maioribus acceptam conſpici. 176.
XX. Ex veniâ tranſeundi ſeu prætemavigandi ſive indulgeri ſolitâ
exteris, ſive petitâ, dominiũ & poſſeſsio Maris Regibus Angliæ aſſeritur. 182.
XXI. Piſcandi in Mari veniam, ab Angliæ Regibus, Exteris concedi ſo-
litam; Piſcatoribus item tutelam ab iis, ut in ſuo territorio, præſti-
tum, dominii eorum Marini Inſigne vetus eſſe & manifeſtum. 188.
XXII. Leges & Termini exteris, invicē hoſtibus, ſed Anglo amicis, in
mari à Regibus Angliæ poni ſoliti, Dominiũ eorũ teſtantur. Et de Regiis
in Mari Conclavibus ſeu Cameris. De ſingulari item perpetuarum in
Mari circa Inſulas Normannico litori præjacentes induciarum jure. 192.
XXIII. Tabulæ ſacrorum Scriniorũ publicæ in quibus antiquitùs Domi-
nii Maris Regibus Angliæ obiter, & tum à Rege ipſo tum ab Ordinibus
Parlamentariis, aliud agentibus, idq; verbis expreſſiſſimis & ſumma
cum deliberatione, ut ius certiſſimũ exploratiſſimumq; tribuitur. 200.
XXIV. De Juris Patrii commentariis moribuſq; receptiſſimis, quibus
ſive aſſeritur ſive admittitur dominium Regum Angliæ Marinum. 204.
XXV. Minoris notæ Teſtimonia aliquot Veterum de Dominio, quod tra-
ctamus, Marino. 210.
XXVI. Ab exteris, quorum maximè intereſt, Dominium Regum An-
gliæ Marinum ſolenni, ex veteri inſtituto, velorum demiſſione reco-
gnoſci. Et de Edictis, ea de re, binis Regum Galliarum. 213.
XXVII. Quamplurimarum gentium circumvicinarum, Dominii Re-
gis Angliæ Marini, in libello antiquitus publicè edito; ſeu Actione
ab iis, ſimul cum Anglis, in Reginerum Grimbaldum Franciæ claſſis
præfectum inſtitu recognitio. Etiam de implicata in ipſius defenſione
huiuſmodi recognitione. 216.
XXVIII. Libelli ſuperiori in Capite memorati Exẽplar & Autoritas. 222.
XXIX. Dominii Regum Angliæ Marini in Flandrenſium ad Edvvardum
ſecundum legatione Recognitio. 226.
XXX. De Regis Magnæ Britanniæ in Mari, quod Inſulæ Occiduum eſt,
dominio ſeorſim agitur. 228.
XXXI. De Regis Magnæ Britanniæ dominio in Mari Scotico, Orientali
maximè & Septentrionali. 234.
XXXII. De Iure quod Regi Magnæ Britanniæ in vaſto & aperto Sep-
tentrionis Mari competit. Et Concluſio. 237.

MARE

MARE CLAUSUM
SEV
De Dominio Maris
LIBER PRIMUS.

CAP. I.

Opuſculi Diſtributio, *& Libri primi* Ordo.

DE *Mari Clauſo*, ſeu de Dominio Sereniſſimi REGIS Magnæ Britanniæ, in Oceano circumambiente, diſceptaturo, Duo inprimis capita ſunt perpendenda. Horum alterum *Iuris* eſt, alterum *Facti*. Denominatione à maiori parte pro more, utrique tributâ. Tam enim id quod *Iuris* eſt heic, plurima immiſta habet quæ planè ſunt Facti, quàm id quod *Facti* eſt, quæ ſunt *Iuris* non pauca. Quod *Iuris* eſt, in eo potiſſimum verſatur, *Vtrum* ſcilicet *Mare ſit Dominii privati*, ſeu *proprietatis*, *Iure capax*. Id verò quod *Facti* heic nuncupatur, Teſtimoniorum duntaxat eſt cumulus, ſeu luculenta velut Inſtrumentorum editio, quâ *& Regis & Deceſſorum adſtrui poſſet atque aſſeri diuturna Occupatio ſeu Poſſeſſio continua ſeu Vſucapio legitima, cui, ut firmiſſimo titulo, Dominium eius innitatur*, poſtquam nimirum Mare ipſum Proprietati nullo jure adverſari, ſed omnimodo eiuſdem capax eſſe, manifeſtum ſatis redditum fuerit. Capitum horum utrique Libellum ſuum tribuimus. Et Primo de eo quod eſt *Iuris*; Secundo, quid *Facti* fuerit, diligenter expendimus. Nam niſi de Prima quæſtione planè conſtiterit, de Secunda, fruſtra & incaſſum controvertitur. Dicendorum autem libro primo ordinem adhibere viſum eſt eiuſmodi, ut primo deſignetur undenam orta ſit & in diſputationibus locum habuerit illa Iuris Quæſtio, cum ſententiis eorum qui negant Mare dominii privati eſſe capax, ſive ita in cuiuſpiam, ex jure, tranſire poſſe Proprietatem, ut reliquo humano generi non intereà maneat Commune. Dein prælibantur quædam, quibus ipſa Quæſtionis Vocabula ita explicantur, ut tam quo Mediorum genere, quàm quâ de re ſit di-

ſpiciendum, dilucidè inde ſtatuatur. Ne, ſi illud prætermittamus, in Notione ſive Verborum ſive Controverſiæ dubia hæſitemus. Apparatu huiuſmodi ritè tradito, non ſolùm nullum omnino Iuris genus rectè intellectum refragari Maris dominio, ſed Iure omnimodo, cujus in hujuſmodi diſceptationibus uſus eſſe poteſt, eoque exploratiſſimo, tam Maris dominium privatum, quàm Telluris, agnoſci demonſtramus. Et demùm Reſponſione diluimus ea quæ adverſus qualecunque Maris dominium privatum ſolent adduci: à quibus auſpicandum. Nam Secundi libri Ordo commodius ipſi præfigitur.

CAP. II.

Qualia ſint, quæ Maris dominio reluctari videntur, *& adverſus illud ſolent objici.*

TRiplici ferè in genere cernuntur, quæ, ut Dominio Maris adverſantia, ſolent afferri. Alia ex Commerciorum, Tranſitus, ac Peregrinationis libertate; Ex Natura Maris, alia; atque ex diſertis Scriptorum teſtimoniis, alia petuntur. Quod ad Commerciorum ac Peregrinationis libertatem attinet; eam adeò Naturalem eſſe volunt nonnulli, ut tolli jure nullibi poſſe aiant. Et jure Gentium nefas eſſe, portu, commeatu, commercio, navigatione Mercatoribus aut Peregrinis interdici. Juſta bella, ob Fori uſum & Portum prohibitum & commercia negata, cœpiſſe. Exempla objiciunt Megarenſium [a] in Athenienſes, Bononienſium [b] in Venetos, Hiſpanorum item in Occidentalis Indiæ incolas. Nam juſtam prætexunt viri doctiſſimi [c] cauſam belli ab Hiſpanis in Americanos ſuſcepti, ob communem portuum ac litorum uſum prohibitum. Atque huc trahunt illud Virgilii, velut ex jure Gentium pronunciatum;

Quod genus [d] hoc hominum, quæve hunc tam barbara morem
Permittit patria? hoſpitio prohibemur arenæ.

Iam verò, ſi dominium Maris eiuſmodi admitteretur, ut, domini arbitratu, Maris ac Portuum inde uſus prohiberetur, Juri tunc huic commerciorum & peregrinandi (quod Naturale vocant) derogatum iri aiunt; quod nolunt ferendum. Ex Natura autem ſui (quod ſecundum eſt obiectorum genus) Mare in momenta mutari, adeóque eſſe perpetuò, aquis aliis aliiſque in priorum locum nunquam non ſuccedentibus, fluxile, & tam non ſibi omnino (ſi alveum excipias) idem, ut nec idem aut ſingularis poſſit eſſe eiuſdem Dominus, dici ſolet. Quin, ubi ipſa dominii eiuſmodi natura maximè in Finium

a *Thucydid. lib. 1. & Diodor. Sicul. lib. 12.*

b *Sigon. de Regno Italiæ lib. 20.*

c *Franciſcus Victoria de Indis. tract. 2. §. 2. 3. & 4. Ioannes Solorzanus de Indiarũ Iure lib. 2. cap. 20. §. 34. & ſeqq. Gregor. Lopez in Partid. 2. tit. 23. l. 2.*

d *Æneid. 1.*

nium ac Terminorum diſtinctione conſiſtit; in Mari non haberi nec haberi poſſe idoneam eiuſmodi diſtinctionis ſive materiem ſive inſtrumenta, quibus finium regundorum jus, in Dominii controverſiis principem obtinens locum, ſubniti queat. Etiam & illud ex D. Ambroſio [a] afferunt, de Piſcium domiciliis loquente; *Geometram audivimus, Thalaſſometram nunquam audivimus; & tamen Piſces menſuras ſuas norunt.* Tantam etiam Maris magnitudinem eſſe ut omnibus Populis ſufficiat ad aquam hauriendam, ad piſcatum, ad navigationem. Ideò privatum eius dominium non admittendum. Tertium genus argumentorum heic, quod è Scriptorum teſtimoniis habetur, partim ex Poëtis veteribus, Theologis, aliiſque aliud agentibus, partim ex Juriſconſultis rem ex profeſſo tractantibus deſumitur. Prioris claſſis eſt illud Gripi piſcatoris & Trachalionis ſervi, de vidulo in mari reperto diſputantium, apud Plautum [b].

> Gr. *Mare quidem commune certò 'ſt omnibus.* Tr. *aſſentio;*
> *Quî minus hunc communem quæſo mihi eſſe oportet vidulum?*
> *In mari inventum eſt. commune eſt.*

Affertur etiam Latonæ ad Ruſticam in Lyciâ turbam, ſupplicis orationis pars apud Ovidium [c],

> *Quid prohibetis aquas? uſus communis Aquarum eſt.*
> *Nec Solem proprium Natura, nec Aëra fecit,*
> *Nec tenues Vndas. in Publica munera veni.*

Item illud Virgilii [d],

> --- *Littuſque rogamus*
> *Innocuum, & cunctis undamque auramque patentem.*

Et Phœnicides apud Athenæum. [e] τὴν μὲν θάλασσαν κοινὴν εἶναι, *Mare commune eſſe*, ait. Quibus accedat ſcitum illud Rabbinorum aliquot Hieroſolymitanorum, qui Alexandro Magno Orbis quidem totius Imperium agnoſcebant; ita tamen ut Aridæ ſeu Telluris tantummodò, non omninò Maris dominium eum acquiſiviſſe ſentirent; utpote ſoli Numini, ut Domino, ſubiacentis. Verba ſunt [f]: אינו שליט בים אבל הק"בה שליט בים וביבשה *Non dominabatur in Mari: ſed Deus O. M. dominatur tam in Mari, quàm in Tellure.* Claſſis ſecunda, ſeu quæ apud Juriſconſultos occurrunt, huiuſmodi ſunt. *Naturali jure omnium communia ſunt illa, Aër, Aqua profluens, & Mare, & per hoc littora Maris*; Item, *Nemo ad litus Maris accedere prohibetur piſcandi cauſa, dum tamen villis & ædificiis & monimentis abſtineatur; quia non ſunt Iuris Gentium ſicut & Mare. Idque Divus Pius piſcatoribus Formianis & Capienatis reſcripſit*: quæ verba ſunt Marciani [g] Juriſconſulti.

a *Hexaëmer lib.* 5. *cap.* 10.
b *In Rudente act.* 4.
c *Metamor.* 6.
d *Æneid.* 7.
e *Dipnoſoph.* 8.
f *Gemara Hieroſolymitana tit. Aboda Zara ſeu* de cultu extraneo *fol.* 42. *col.* 3. *cap.* 3.
g *L.* 2. *&* *l.* 4. *ff. de Rerum Diviſione.*

 ſulti.

ſulti, & Iuſtiniani [a] in Inſtitutis. Et Ulpianus [b], *Mari, quod Natura omnibus patet, ſervitus imponi privata lege non poteſt.* Et alibi idem [c]; *Mare commune omnium eſt, & litora, ſicut aër. Et eſt ſæpiſſimè reſcriptum, non poſſe quem piſcari prohiberi.* Quin Celſus, *Maris*, ait [d], *communem eſſe uſum omnibus hominibus, ut aëris.* Etiam ipſum Cæſarem Telluris, non Maris Dominum eſſe volunt aliqui [e], ex eo quod Antoninus Cæſar reſponderit, *Se quidem Mundi Dominum eſſe; legem autem, Maris* (ſic vulgò intelligitur eius reſponſio) ac ſi Maris dominium arrogare ſibi nollet. Atque in Baſilicis [f], ſeu Jure Orientalis Imperii, legitur, Οἱ αἰγιαλοὶ ἐν τῇ πάντων ἐξουσίᾳ εἰσὶ, *Litora ſunt in omnium poteſtate.* Sic Michaël Attaliates Iuriſconſultus Imperii Orientalis [g], Τινὰ δὲ πάντων εἰσίν. οἷον ὁ Ἀὴρ, τὸ ῥέον Ὕδωρ, ἡ Θάλασσα, ὁ Αἰγιαλὸς τῆς θαλάσσης. καὶ οἱ Ποταμοί, *Quædam ſunt omnium hominum; quemadmodum Aër, Aqua profluens, Mare, Litus maris, & Fluvii.* Scilicet Mare omnium hominum commune eſſe ex Jure & Naturali & Gentium ſcribunt utriuſque Imperii Juriſconſulti aliquot veteres. Quod ſi adeò aut ex ſui Natura, aut ex alterutro (quod diximus) Jure ita commune eſſet, fieri ſanè nequiret ut id in cuiuſpiam privatum tranſire poſſet dominium, niſi aut jus Naturæ (quod prorſus immutabile dici aſſolet) immutaretur; aut Gentium (quarum pariter intereſt) conſenſus eiuſmodi dominio accederet. Et proinde non Uſucapione, non Præſcriptione, nullo denique titulo acquiri poſſe Maris dominium velle videntur. Neque enim adverſus Naturam ulla exceptio locum habet: *Neque* (ut reſpondet Papinianus [h]) *Præſcriptio longæ poſſeſſionis ad obtinenda loca juris Gentium publica ſolet concedi.* Juriſconſultorum quos diximus, veterum ſequax eſt Interpretum turba non exigua; cùm tamen ſint intereà non pauci, qui vetuſtam illam de neceſſaria Maris communione ſententiam non uno modo temperent & reſtringant, ut infrà docetur. Inter Recentiores autem Juriſconſultos, in impugnando Maris dominio, primas tenuere viri bini, clariſſimi quidem utrique, ſed eruditione & nitore ingenii impares. Fernandum dico Vaſquium Hiſpanum, & Hugonem Grotium Batavum. Hiſpanus erat, in ſummo nuper Dominicæ rei Philippi tertii Hiſpaniarum Regis Prætorio, ſenator celebris. Batavus, Fiſcalis olim advocatus Hollandiæ, Zelandiæ, & Weſtfriſiæ, aliiſque honoribus patriis meritiſſimò auctus, vir acuminis & omnigenæ doctrinæ præſtantiâ incomparabilis. Diſputans autem Vaſquius tum de Jure Naturali & Gentium, tum de Rerum dominio, præſcriptionibus, id genus aliis, *Ex his*, inquit [i], *apparet quàm ſuſpecta ſit ſententia exiſti-*

a Tit. eodem. §. & quidem.
b L. 13. ff. tit. Communia prædiorũ.
c L. 13. §. 7. ff. tit. de Iniur. & vide eum l. 24. ff. de damno infecto.
d L. 3. ff. Nequid in loco publico. §. 1.
e D. D. ad l. 9. ff. ad legem Rhodiam.
f Eclog. Baſilic. lib. 50. tit. 1. cap. 13.
g Pragm. tit. 2.
h L. 45. ff. tit. de Uſucapionibus & uſurpationibus.
i Fernandus Vaſq. Controverſ. Illuſtr. lib. 2. c. 89. §. 30.

exiſtimantium Genuenſes aut etiam Venetos poſſe, non injuriâ, prohibere alios navigare per Gulfum aut pelagus ſui Maris, quaſi æquora præſcripſerint, id quod non ſolum eſt contra leges Cæſareas, (jam ſupra citatas) *ſed etiam eſt contra ipſum Ius Naturæ aut Gentium primævum, quod mutari non poſſe diximus. Quod ſit contra illud jus, conſtat; quia non ſolum Maria aut Æquora eo jure communia erant, ſed etiam reliquæ omnes res immobiles. Et licet ab eo jure poſtea receſſum fuerit ex parte, puta quoad dominium & proprietatem Terrarum, quarum dominium jure Naturæ commune, diſtinctum & diviſum ſicque ab illa communione ſegregatum fuit; Tamen diverſum fuit & eſt in Dominio Maris, quod ab origine Mundi ad hodiernum uſque diem eſt fuitque ſemper in communi nullâ ex parte immutatum, ut eſt notum. Et quamvis ex Luſitanis magnam turbam ſæpe audiverim in hac eſſe opinione, ut eorum Rex ita præſcripſerit Navigationem Indici Occidentalis eiuſdemque vaſtiſſimi Maris, ita ut reliquis Gentibus æquora illa transfretare non liceat, & ex noſtriſmet Hiſpanis vulgus in eadem opinionē ferè eſſe videatur, ut per vaſtiſſimum immenſumque pontum ad Indorum regiones, quas potentiſſimi reges noſtri Hiſpaniarum ſubegerunt, reliquis mortalium navigare, præterquàm Hiſpanis, jus minimè ſit; (quaſi ab eis id jus præſcriptum fuerit) tamen iſtorum omnium non minùs inſanæ ſunt opiniones, quàm eorum qui quoad Genuenſes & Venetos in eodem fere ſomnio eſſe adſolent. Quas Sententias ineptire vel ex eo dilucidiùs apparet, quòd iſtarum Nationum ſingulæ contra ſeipſas nequeunt præſcribere; hoc eſt, non Reſpublica Venetiarum contra ſemetipſam, non Reſpublica Genuenſium contra ſemetipſam, non regnum Hiſpanorum contra ſemetipſum, non regnum Luſitanorum contra ſemetipſum. Eſſe enim debet differentia inter agentem & patientem. Contra reliquas verò nationes longè minùs præſcribere poſſunt, quia jus Præſcriptionum eſt merè Civile. Ergo tale Ius ceſſat, cùm res agitur inter Principes vel Populos ſuperiorem non recognoſcentes in temporalibus. Iura enim Civilia cuiuſcunque regionis, quoad exteros populos, nationes, vel etiam homines ſingulos, non magis ſunt in conſideratione, quàm ſi revera non eſſet tale jus aut unquam fuiſſet, & ad Ius commune Gentium Primævum vel Secundarium eſt recurrendum, eoque utendum; quo Iure talem Maris præſcriptionem & uſurpationem admiſſam non fuiſſe nunquam conſtat.* Alia id genus habet ille, in privatum omne Maris dominium audaciſſimè inſurgens. Prodiit autem Lugduni Batavorum anno ſalutis MDCIX (id eſt, proximo poſt diſceptationem prolixam inter Hollandos & Hiſpanum, de liberâ in Indias Orientales navigatione, Hagæ habitam) Hugonis Grotii Mare Liberum, ſive *De Iure quod Batavis* (ſic ſe habet titulus) *competit ad Indicana commercia, Diſſertatio.* In ea probare nititur.

titur, Jure Gentium quibuſvis ad quoſvis adeò liberam eſſe navigationem, ut ſine iniuria per mare impediri nequeat. Dein Mare Atlanticum & Auſtrale, ſive Jus navigandi ad Indos, proprium non eſſe aut eſſe poſſe Luſitanorum. *Quippe Mare* (inquit [a], legibus & rationibus jam dictis uſus) *proprium omnino alicuius fieri non poteſt. Quia Natura commune hoc eſſe non permittit, ſed iubet.* Alia eâ de re habet ipſe in eximiis illis *de Iure Pacis & Belli* Libris, de quibus inferiùs. Et de Argumentis, quæ Maris Dominium impugnare ſolent, hæc ſummatim. Quæſtionis igitur eiuſque vocabulorum explicatio proximè ineunda.

a *Mari libero cap.* 5.

CAP. III.

De Maris, *in Quæſtione, vocabulo. Et* Juris Diſtributio, *quæ Diſquiſitioni inſerviat.*

QUod ad Quæſtionem, *Vtrum Mare ſit dominii privati Iure capax,* attinet; Capax ſumimus eadem notione, quâ uſus eſt Traianus Auguſtus dum Plinio [b] ſuo *ſolum peregrinæ civitatis capax non eſſe dedicationis quæ ſit jure noſtro,* reſcripſit. Sed & *Maris* in quæſtione, *Iuris* & *Dominii* vocabula inſuper explicanda. *Mare* intelligimus univerſum, & tam Oceanum apertum ſeu Exteriora quę ſunt Maria, quàm quæ Interiora ſunt, veluti Mediterraneum, Adriaticum, Ægæum, Britannicum, Balticum, & quæ ſunt id genus alia, haud aliter ab Oceano, ac uti Partes undequaque homogeneæ à Toto, diſcrepantia. *Ius* autem (quod eſt Liciti atque Illiciti Norma, Menſura, ac Index) conſideratur bifariam. Aut quà *Obligativum* eſt, quod & *Præceptivum* dicitur; aut quà *Permiſſivum* eſt, *Conceſſivum* itidem ſcriptoribus nuncupari ſolitum. Quà *Obligativum* eſt, in eis quæ vel jubentur vel vetantur, ut, Suum cuique tribuere, Non peierare, cæteris ſimilibus cernitur; Quà *Permiſſivum*, in eis quorum nec iubetur uſus nec vetatur, ſed permittitur tamen; quemadmodum in ipſo Emtionis, Venditionis, Manumiſſionis actu, in contrahentium conditionibus, pro eorum arbitratu, contractui adjici ſolitis, id genus aliis. Utrumque autem hoc genus, aut Univerſum Genus Humanum, id eſt, *Gentes univerſas* ſpectat, aut *non univerſas.* Quod univerſum ſpectat genus humanum ſeu *Gentes univerſas*, aut *Naturale* eſt aut *Divinum.* Scilicet aut ex Naturalis rationis lumine ſeu recto Rationis uſu manifeſtum, quod & *Lex Communis in Publico Mundi & Naturalibus Tabulis ſcripta* eleganter à Tertulliano [c], & κοινὰ

b *Lib.* 10. *epiſt.* 59.

c *Lib. de Corona Militis.*

τῶν ἀνθρώπων δίκαια *Communia hominum jura* Græcis *a* nominatur, ipſumque *Ius Gentium Primævum* dicitur Juriſconſultis ; aut Divinis in eloquiis, ſcripto mandatis, præſtitutum. Quorum utrumque *Ius Gentium univerſale*, ſeu *Omnium commune* rectè appellandum. Quicquid in horum alterutro *Obligativum* eſt, ſive ex ipſa rei natura, ſeu potiùs ex Naturæ parentis authoritate, habetur apud homines immutabile. Unde toties Philoſophis *b*, Theologis *c*, Juriſconſultis *d* pronunciatum illud aſſeritur, *Iura Naturalia eſſe immutabilia.* Id quod de *Permiſſivo* ſive Naturali ſive Divino, ad humanum genus univerſum attinente, dici nequit. Hoc enim pro eorum, qui rebus præſunt, judicio, ex ſui natura variatim eſſe mutabile, quà Permiſſivum eſt, nemo non videt; ideoque Obrogationes, Abrogationes, Temperamenta, id eſt, Mutationes indies recipere. Cùm interea *Obligativum* genus *Incrementa* ſeu *Additiones* (utpote quibus ſive firmiùs, ſive decentiùs poſſit obſervari) non *Mutationes*, quibus ullatenus vis eius minuatur, admittat. Ex *Obligativi* huiuſmodi *Additionibus* & *Permiſſivi Mutationibus* conflatum eſt alterum illud jus, quod anguſtius eſt, & ad *Gentes non univerſas* ſeu non ad totum genus humanum, ſed ad aliquas eiuſce tantùm partes, ſpectat, atque rectè *Poſitivum* (ſive ſcilicet à *Numine* ſive ab *Hominibus* poſitum) nuncupari ſolet, interdum etiam *e Civile*, & rectæ Rationis Naturalis additamentum. *Poſitivum* hoc jus diſpertire liceat in illud *quod unicæ alicui Genti* Populove in ſocietatem coaleſcenti proprium fuerit & ſingulare (qualis olim habita eſt patria illa apud *Romanos f* poteſtas, atque ea quæ Athenis *g* in more) & illud, *quod in uſu Pluribus.* Hoc rurſum quod pluribus in uſu, bifariam dividimus: in id *cui plures ſimul, pariter, ac communiter*, ſeu *ex Communi aliqua* Obligatione *Gentes Populive ſubſunt*; atque *id cui gentes populive plures non ſimul, pariter, aut ex Obligationis Communione aliqua ſubſunt, ſed ſingulatim atque ex accidente.* Triplicis huius ſpeciei *Iuris Poſitivi* primam *Ius ſimpliciter Civile* nominemus, putà ad Civitatem aliquam unicam attinens; Secundam *Ius plurium Gentium commune*, ob communionem Obligationis ità dicendum; Tertiam *Ius Gentium aliquot* ſeu *plurium Civile* ſeu *Domeſticum*, propter obligationem quâ tenentur tantùm domeſticam, atque ſibi ſingulis, ſine Obligationis Communione, civilem. Leges, verbi cauſa, XII. Tabularum Athenis Romam allatæ; utramque apud Gentem tam Romanam, quàm Atticam obtinuere. Sed ex nulla Obligationis aut Populorum communione. Jus igitur Tabularum commodiùs multò harum Gentium Civile, quàm utrarumque

a *Thucydid. lib. 4. Polyb. lib. 2. alii.*

b *Andronic. Rhodius, Michaël Epheſius, Euſtratius, alii, ad Ariſt. Nicomach. 5. cap. 10. Cicero, apud Lactantiũ lib. 6. cap. 8.*

c *D. Thom. 1. 2. q. 94. art. 5. &c.*

d *Inſtit. de Iure Nat. §. ſed Naturalia.*

e *Philo Iudaus, lib. de Ioſeph ſeu de Viro Civili.*

f *Inſtit. tit. de patria poteſt. §. Ius autem.*

g *Demoſthen. Orat. contra Ariſtocratem.*

rumque gentium ſimpliciter (qualis locutio communionem indicat) erat dicendum. Quòd verò Plures ſimul gentes ex obligationis Communione ſpectat, id eſt, *Ius plurium Gentium commune*, bipartitò eſt itidem tribuendum. In id nempe quod Gentibus populiſve *pluribus eſt Imperativum*, atque id quod eſt *pluribus Interveniens*. *Imperativum* vocamus *Ius gentium*, quod à diverſis gentibus populiſve, ſingulis alioquin imperiis ac poteſtatibus ſupremis ſubiacentibus, ex communi ſingulis, nec diſpari ſed aliunde derivata obligatione, eaque ſive à Numine ſive ab Homine imperata, obſervatur aut vim debet habere. Tale erat jus *Dolopum, Magnetum, Phthiotarum*, *Theſſalorum*, aliorum Græciæ populorum; qui pariter ex obligatione communi ab Acriſii *a* Argivorum regis imperio accepta, conventus Amphictyonici juriſdictioni ſuberant. Tale item, ſingulare Ius belli à Numine præſcriptum non Ebræis ſolùm ſed & Cananæis *b* quibuſcum bellum gerendum. Nam utrique, licet diverſimode, ex imperantis authoritate tenebantur. Et ubi Gentes aliquot ex Pontificis Romani authoritate atque imperio, pariter in idem jus conveniunt, Imperativum jus Gentium id rite appellandum. *Interveniens* autem *Ius Gentium* dicimus, quod non ex communi pluribus Imperio, ſed Interveniente ſive Pacto ſive Morum uſu natum eſt, & *Ius Gentium Secundarium* ferè ſolet indigetari. Huius capita cernuntur in Clarigationis, Legationum, Captivorum, Obſidum, Poſtliminii, Federum, Commerciorum, id genus aliorum pluribus Gentibus intervenire ſolitorum jure. Etenim quantum, in hiſce, ex *Additionibus* quæ *Iuri Gentium univerſali Obligativo*, & *Mutationibus* quæ *Permiſſivo Vniverſali* acceſſerint, inter Gentes diverſas eſt conflatum, id totum, nec amplius, aut *Imperativi* aut *Intervenientis* nomen meretur. Reliquum, *juris Gentium univerſalis* ſeu *Primævi* nomen retinere palam eſt. Etiam & *Ius Cæſareum*, quod adeò in dictis Juris Intervenientis capitibus diſcutiendis locum habere ſolet, quà cum Gentium jure Univerſali, ſive Naturali ſive Divino, conſonum eſt, ſub eodem etiam nomine eſt ponendum; quà verò ex aliquot, quibus eſt in uſu, Gentium conſenſu ſic adhibentur eius capita ac ſcita nonnulla quæ Juris non ſunt Univerſalis, planiſſimè *Iuris Gentibus aliquot Intervenientis* vocabulo eſt rite denotandum. Quà demum ſingulis aliquot populis domi in foro eſt receptum, *Gentium plurium Ius Civile* appellandum eſt, ſeu *Domeſticum*. *Iuris* notionis omnigenæ, quæ in quæſtione tractanda adhibenda eſt, ſyſtemate ad hunc modum ob oculos poſito; de Dominio reſtat ut proximè videamus.

a Pauſanias in Phocicis, Strabo lib. 9. Æſchines in Orat. περὶ παραπρεσβείας.
b *Deuteron. cap.* 20.10.

Cap. IV.

De Dominio *tum* Communi *omnium*, *tum* Privato. *Huius Initio*, *ſive per* Diſtributionem, *ſive per* Occupationem.

Dominium, quod eſt Jus utendi fruendi, alienandi, liberè diſponendi, aut omnium hominum, pro indiviſo poſſidentium, *Commune* eſt, aut aliquorum tantum *Privatum*; id eſt, inter Univerſitates ſingulares, Principes, Perſonas qualeſcunque, privatim ita tributum, ut libertas utendi fruendi aliis aut intercludatur aut ſaltem minuatur. Primi generis dominium, ſeu quod omnium commune eſt, in rerum, priſcis Seculis, communione ſolet memorari. De ea Virgilius [a],

Nec ſignare quidem aut partiri limite campum
Fas erat; in medium quærebant.

Et Seneca [b],

--- pervium cunctis iter;
Communis uſus omnium rerum fuit.

Et Tibullus [c] ad Meſſalam,

Non domus ulla fores habuit; non fixus in agris,
Qui regeret certis finibus arva, lapis.

Eiuſmodi ſunt plura. Quæ tamen ita intelligi vult Lactantius [d], *non ut exiſtimemus nihil omnino tum fuiſſe privati; ſed more Poëtico figuratum, ut intelligamus tam liberales fuiſſe homines ut natas ſibi fruges non includerent, ne ſoli abſconditis incubarent, ſed pauperes ad communionem proprii laboris admitterent.* Certè non obſcura rerum planè communionis veſtigia occurrunt in donatione illa Numinis, qua Noachus & tres Filii eius Semus Chamus & Iaphetus (qui velut Adæ, in generîs humani poſt diluvium inſtaurationem, perſonam jam ſimul induerant) domini pro indiviſo rerum omnium facti ſunt. Formula donationis eſt [e]; *Creſcite & multiplicamini--& Replete terram. Pavor veſter & Tremor veſter erit ſuper omne animal terræ & ſuper cunctum volatile cœli cum univerſis quæ moventur ſuper terram & cum omnibus piſcibus maris. In manum veſtram tradita ſunt.* Et Juſtinus hiſtoricus [f] appoſitè, *Erant*, inquit, *Saturni ævo omnia communia & indiviſa omnibus, veluti unum cunctis patrimonium eſſet.* Unde illa in Saturnalibus bonorum communio. Neque aliter Cicero [g]; *Privata nulla Natura; ſed aut veteri occupatione, ut qui quondam in vacua venerunt; aut bello etiam &*

a Georgic. 1.

b In Octavia act. 2.

c Eleg. lib. 1. 3.

d Divin. Inſtitut. lib. 5. ſeu de Iuſtitia cap. 5.

e Geneſ. cap. 9. 2.

f Lib. 43.

g Offi. lib. 1.

victoria potiti ſunt; *aut lege, aut pactione, conditione, ſorte.* Sed veri non eſt ſimile huiuſmodi communionem diu obtinuiſſe. *Privatum* autem *Dominium* ſeu rerum finiumque diſtinctionem, qua cæteris, præter agnitum dominum, libertas utendi fruendi aut negata eſt aut minuta, ſecula illa aurea ſubſecutam fuiſſe aiunt.

Communemque priùs, ceu lumina Solis & auræ,
Cautus humum longo ſignavit limite menſor;

a Ovid. Metam. 1. Ut canit ille [a]. Et ſcimus ex ſacris litteris Tellurem à Noachidis, ſeculis aliquot poſt diluvium, eſſe diviſam [b]. A Japeto & filiis eius *diviſæ ſunt inſulæ Gentium in terris ſuis, unuſquiſque iuxta linguam ſuam & juxta familias ſuas, in nationibus ſuis*; quod ait Moſes. Scilicet à Tanai fluvio uſque in Mare Atlanticum ſeu per magnam Aſiæ occidentalis, quæ in Septentrionē vergit, partem, præter totam Europam, limitibus juxta familiarum numerū deſignatis, ſedes ut domini privati accepere. Quemadmodum Chamus poſterique eius, non diſſimili modo, quod Auſtro & Africo expoſitum eſt; & Semus plagas Orientales uſque ad Indiam. Qua de re Ioſephus, Euſebius, author Chronici Alexandrini, Zonaras, Cedrenus, Euſtathius Antiochenus, Freculphus, alii. Invaluit etiam traditio, ipſum Noachum, perinde ac ſi Totius dominus in ſolidum aut Arbiter per compromiſſum fuiſſet, diſtributionis huius ſeu privati huiuſmodi dominii poſt diluvium inſtaurationis autorem fuiſſe, idque κτ̀ θεῖον χρησμὸν *juxta oraculum divinitùs acceptum*, eamque anno ætatis ſuæ DCCCCXXX (qui à diluvio erat CCCXXX & ante obitum eius vigeſimus) teſtamento firmaſſe, atque moribundum illud in Semi filii primogeniti manus tradidiſſe cunctoſque ſimul monuiſſe, *ne quis eorum fratris fines invaderet, nec iniuria alter alterum afficeret*; *quoniam inde ut diſcordiarum atque bellorum inteſtinorum cauſa oriretur, foret neceſſum.* Ita diſertè legitur tum apud Euſebium tum apud Cedrenum. Utut autem ſe res hæc habuerit; certum ſatis eſt, inſtauratà eſſe poſt Diluvium privata rerum Dominia, quæ itidem, ab Adæ temporibus, anteà juris fuerant receptiſſimi. Nam ipſe quidem, qualem poſtea habuiſſe diximus Noachum cum Filiis, donationem à Numine acceperat [c], dominuſque rerum fiebat univerſalis, non ſine eiuſmodi dominio ſibi privato, quod ſine illius ceſſione (quantum de rebus illius ævi, ex receptâ apud Poſteros ratione, diiudicare poſſumus) liberos eius excludebat. Ex donatione autem, aſſignatione, ſeu qualicunque ceſſione (antequam ex ſucceſſione hæredem habebat mortuus) liberi eius ſua habuere territoria privati jure dominii diſtincta.

b Geneſ. 10.25. & 3.

c Geneſ. 1. 28.

ſtincta. Hinc Abeli pecora & compaſcua ſua. Caino agri & ſua ſata. Dein etiam locus *Nod* ſeu *Naida* dictus, ubi, urbe Henochia condita, ſedes fixit. Inde permutationes *a*, emptiones, & venditiones, & præter pondera ac Menſuras, fidos conventuum Interpretes, Agris & compaſcuis Termini ſeu limites acceſſere. Et de Caino aiunt, ὅρυς γῆς πρῶτος ἔθετο *Terminos agris primus poſuit*. Ita demum introducta ſunt dominia privata, quæ ex illorum, quorum (ſive ex univerſali tantùm præeunte Unici dominio, ut in Ada; ſive ex rerum communione univerſali, ut in Noacho filiiſq; eius) intererat, donatione, aſſignatione, aliave ceſſione, ſive principibus ſive univerſitatibus unius perſonam induentibus, ſive aliis quibuſcunque, ut dominis ſingularibus, primò evenere. Ut id ſcilicet fieret neque expreſſim jubebat nec vetuit Jus ſive Naturale ſive Divinum quod Univerſale erat (niſi oraculum illud Noacho datum heic admittere velis) ſed permiſit Utrumque; tam nempe rerum communionem, quàm privatum dominium.

a Ioſeph. Orig. Iudaic. lib. 1. cap. 3. Euſtath. Antioch. Hexaëm. pag. 46.

In Territoriis ita diſtribuendis, conſenſus veluti humani generis Corporis ſeu Univerſitatis (interpoſitâ fide, quæ etiam poſteros obligaret) intervenit, ut à communione ſeu priſtino jure eorum quæ ita diſtributim ſingulis dominis cederent, planè diſcederetur. Non aliter ac ubi ſocii ſeu cohæredes partes aliquas rerum pro indiviſo poſſeſſarum inter ſe dividunt. At verò de reliquis, neutiquam diſtributim poſſeſſis nec pro indiviſo expreſſim retentis, id eſt, quæ vacua ſeu derelicta manſere, quid dicendum? Obtinuit ſanè antiquitus in Gentium illuſtriorum moribus atque etiamnum obtinet, quæ vacua ſunt ea fieri Occupantis; ſcilicet, ut dici ſolet, nullius in Bonis. Obvium id habetur in jure Cæſareo, atque nullibi gentium, quantum ſcimus, non receptum eſt; extra quàm ubi ex jure Gentium aliquot Civili, res huiuſmodi aliquæ ad Principes, non ad ſubditos occupantes attinent. Nam ibi etiam Occupationis titulo à ceteris ſatis eſt renunciatum. Et temperamenti huius hac in re eſt ſemper habenda ratio. Sed nobiliſſima eſt, de eiuſmodi Bonorum occupatione, deciſio vetus in cauſa Andriorum & Chalcidenſium. Utriſque in Thraciam profectis *b* novarum ſedium quærendarum cauſa, renunciatum eſt Barbaros Acanthum reliquiſſe. Speculatores bini, quorum Andrius alter, alter Chalcidenſis, electi, fuga & ſolitudine ſatis animadverſa, cæpere curſu contendere, uter urbem pro derelicto habitam prior occupando acquireret. Chalcidenſis cum vinceret pernicitate, Andrius haſtam ejaculatus portis infixit.

b Plutarch. in Quæſt. Græcis.

 Hic

Hic jaculo, Ille corpore præveniſſe exclamat. Diſſenſione hinc ortâ, arbitri adſciſcuntur Erythræi, Samii, ac Parii. Vicere Andrii numero ſententiarum. Nam pro iis cenſuerunt Samii & Erythræi. Pro Chalcidenſibus autem Parii. Rationes utrinque optimè exhibet Petrus Ærodius [a]. Illis hic non eſt locus. Sed interea manifeſtum eſt, univerſos, tam litigantes quàm Gentes quorum in arbitrium res eſt permiſſa, occupantium fieri derelicta cenſuiſſe. Neque aliâ ſane ratione nititur jus, quo feræ, piſces, volucres, id genus alia ſive nondum occupata ſive derelicta capientium fiunt. Quod itidem tam in Ebræorum [b] ac Mahumedanorum [c] jure, quàm in Chriſtianorum moribus locum habet. Jam verò ſi communiter & pro indiviſo fuere univerſi domini, ante partium aliquot diſtributionem; earum quæ in diſtributionem non venerant, ut manerent pariter univerſi, quemadmodum ante, pro indiviſo domini, neceſſum eſt ut exiſtimemus; niſi Pactum aliquod intervenerit, quo priſtino omnimodo communionis titulo jurique ita renunciatum fuerit, ut deinceps eorum, quæ vacua manerent ſeu in diſtributionem non venirent, domini fierent ſingulares quicunque primò animo poſſidendi, inſiſtendi, utendi fruendi, corporaliter occuparent. Neque aliter in cauſa ſociorum aut cohæredum (quales in rerum communione homines fuiſſe videntur univerſi) fingi poteſt, quomodo ea quæ in diſtributionem non veniant, non (ut antea) maneant communia. Itaque Pactum eiuſmodi primariis Dominii privati initiis interceſſiſſe, eiuſque vim à primis, quorum poſt diluvium intererat res diſtributim poſſidere, ad poſteros tranſmiſſam eſſe (puto) eſt ſtatuendum. Adeò ut non minùs de Diſtributione per aſſignationem, quàm de Occupatione rerum derelictarum ad libitum, pactum univerſale, ſive verbis diſertis ſive tacitè ex morum uſu, initum eſſe decernamus. Quod ipſum ſanè amplecti videtur V. C. Hugo Grotius. *Res*, inquit [d], *in proprietatem* (de cuius exordio loquitur) *ibant, non animi actu ſolo (neque enim ſcire alii poterant, quid alii ſuum eſſe velint, ut eo abſtinerent; & idem velle plures poterant) ſed pacto quodam aut expreſſo, ut per Diviſionem; aut tacito, ut per Occupationem. Simulatque enim Communio diſplicuit, nec inſtituta eſt diviſio, cenſeri debet inter omnes conveniſſe, ut quod quiſque occupaſſet id proprium haberet.* Parilis ſanè ratio etiam eius quod quiſquam poſtea, ex eo quod derelictum erat, occuparet.

a *Rerum Iudicatarum lib.* 5. *tit.* 21.

b *Miſna & Gemara utraque tit. Baba Metzia cap.* 1. *& Maimonides tit. Zachia VVemithna cap.* 1.

c *Alcoran. Azoar.* 12. *de Venatu: & Azoar.* 34. *de adibus* غبر مسكونة *id eſt, de*relictis. *In Arabico, Azoara ſunt* 5. *&* 24.

d *De Iure Belli ac Pacis, lib.* 2. *cap.* 2. *§.* 2.

CAP.

Cap. V.

Dominii Effectus privati. *Et qualiſnam*, in vetuſtioribus rerum diſtributionibus, Maris *habita fuerit* ratio.

EX Dominio, ad modum jam dictum, privato introducto evenit, ut Territorii ſeu Agri, cuius uſus anteà univerſis pariter erat in arando, ædificando, depaſcendo, arbores cædendo, fructus percipiendo, tranſeundo liber, Proprietas ita poſſidenti, ſive per Diſtributionem ſivè per Occupationem, privatim acquireretur, ut is liberum eiuſmodi uſum jure poſſet impedire, nec eius injuſſu alius licitè uti poſſet. Atque ab hâc origine manavit omnis rerum Proprietas ſeu Dominium quod ſive alienatione, ſeu quacunque aliâ ceſſione, in alios transfertur ſive poſſeſſione continuâ retinetur Habitâ ſemper ratione ſpecialium modorum ac temperamentorum quæ, ſive ex Legibus moribuſque ſive ex pacto, dominio ſolent, pro variis populorum inſtitutis accedere. Nam hiſce reſtringitur & minuitur libera, in re, domini poteſtas. Quæ ubi prorſus deſinit, ita ſuum eſt quod privatim poſſidet dominus, ut alius eſſe, eius injuſſu, omnino jure eſſe nequeat. Atque hæc omnia ex Mutatione *Iuris Gentium Vniverſalis* ſeu *Naturalis* quod *Permiſſivum* eſt, orta ſunt. Inde enim introductum Dominium privatum; ex *jure* nempe *Poſitivo*. Sed intereà ſtabilitum eſt ex *Iure Vniverſali Obligativo*, quo Pactis ſtandum eſt & ſervanda fides,

His ita poſitis, videndum erit, qualiſnam in rerum ſive primaria ſive vetuſtiori aliqua diſtributione, Maris habita ſit ratio. Nam ſi cum Agris, etiam Mare fuerit aſſignatum, certè fatendum eadem ex origine natum eſſe Maris, quâ Telluris dominium privatum, adeoque illud eſſe eiuſdem æquè cum hac capax. Certè in diſtributione Telluris poſt diluvium inſtaurata (quantum ſcire poſſumus ex Veteribus qui eam tradidere) Maris alicuius nomen, ut pars aſſignata, non diſertè occurrit. Sed verò interdum ut limes parti aſſignatæ adjicitur Oceanus. Quemadmodum ubi pars Chamidis primò aſſignata extenditur à Rhinocoruris Ægypti per Africam uſque àd Herculis columnas [a] *ἕως τοῦ δυτικοῦ ϗ Λιβυκοῦ Ὠκεανοῦ ſeu uſque Occiduum & Africanum Oceanum.* Et Cananæorum pars (quæ in Chamidarũ territorio) in Pentateucho Samaritano bis ita deſcribitur, ut expreſſim protendatur à fluvio Ægypti ſeu Nilo ad fluviũ magnum,

a *African. apud Euſeb. in Chronic. cap.10. Cedrenus, pag.10.*

id eſt, Euphraten ועד הים האחרון *Et a uſque ad mare noviſſimum*, ſeu *Poſtremum* quod eſt Occidentale ſeu Magnum. Quæ poſtrema vocabula habentur etiam in partis illius deſignatione quam exhibet codex Judæorum in Deuteronomio. Interdum verò in parte aſſignata includi videri poſſunt Maria aliquot, adeo ut non minùs quàm Tellus, aſſignari videantur. Nam Japetidis aſſignantur *b* τὰ ἀπὸ Μηδίας πρὸς Ἄρκτον καὶ δυσμὰς ἕως Γαδίρων καὶ Βρεττανικῶν νήσων, *Ea quæ à Media in Septentrionem & Occaſum vergunt uſque ad Gades atque inſulas Britannicas.* Maria videmus in aſſignationis areâ contineri, Ægæum, Mediterraneum, Adriaticum, Britannicum. An donata, neſcimus. Quin in vetuſta Terræ ſanctæ deſignatione (cuius autor ipſum Numen) limes potiùs quàm pars territorii aſſignati haberi videtur Mare. De plaga Meridiana, verba ſunt; *Habebit c terminos contra Orientem, Mare ſalſiſſimum.* Et paulo poſt; *ibitque per gyrum terminus ab Aſemona uſque ad Torrentem Ægypti, & magni Maris littore finietur.* De Occidentali item plaga; *Plaga autem Occidentalis à Mari Magno incipiet & ipſo fine claudetur.* Ita ſcilicet ibi vulgatus interpres. Et ad eum ſenſum ferè, recentiores. Sed de eo loco atque aliis heic allatis, plura capite proximo. Sequitur dein, juxta Ebraicam Veritatem; *hic erit terminus veſter ſeptentrionalis. A mari magno deſcribetis vobis Montem Hor.* Et paulò infra; *& deſcendat terminus ille* (de Orientali verba jam fiunt) *& pertingat uſque ad littus Maris Cenereth, ad orientem; & rurſus deſcendat terminus ad Iordanem, & deſinent exitus termini in Mari ſalſo. Atque hæc erit Terra veſtra cum terminis ſuis per circuitum.* Quæ fermè iterantur in diſtributione à Ioſua inſtituta *d*. Atque *à Mari uſque ad Mare e* alibi terminatur dominium in Sacris literis. Et, ſi detur tandem Maria in vetuſtiores illas Territoriorum diſtributiones non veniſſe, reſtat diſpiciendum utrum titulo Occupationis, ut res vacuæ ac derelictæ, potuerint jure poſtmodum adquiri: id eſt, ſive *Iure Naturali* ſive *Divino Vniverſali* quod *Permiſſivum* eſt, ſive *Iure Gentium plurium* ſeu *Communi* ſeu *Civili*, quod, in rebus huiuſmodi expendendis, *Naturalis Iuris*, quod eſt *Permiſſivum*, interpretis vicem obtinet præſtantiſſimi. Nam ſi ex *Permiſſivo* quod *Vniverſale* eſt, nihil heic adverſetur, aut (quod idem fermè eſt) ſi *ex Iure Poſitivo Gentium*, Marinum dominium, quale quærimus, fuerit ſeculorum populorumque illuſtriorum ſuffragiis introductum ac admiſſum; dubitandum (puto) non erit, quin Jure quidem omnimodo dominii privati Maria ſint, ut Tellus, undiquaque capacia.

a *Pentateuch. Samaritan. Ms. Geneſ. 10.19. & Deuteronom. 34. 3.*
b *Euſeb. & Cedrenus, locis citatis.*
c *Numer. 34. 6. 7. & 12.*
d *Ioſua cap. 15. & ſeqq.*
e *Pſal. 72. 8. Syracid. cap. 44.*

Cap. VI.

Jus Divinum, *ſeu* Divina *in ſacris Literis* effata, *dominio Maris privato favere. Etiam & diffuſiſſimum Mare, Occidentalem Terræ Sanctæ plagam alluens, ſeu inſignem ſaltem eius partem,* ex aſſignatione Divinâ, *juxta Iuriſconſultos Ebræorum, Territorio Iſraëlitico ceſſiſſe.*

QUod ad Jus heic attinet Divinum; in eo planiſſimè reperiuntur quæ dominio Marino haud parùm favent. In donatione illa rerum, poſt diluvium, primaria, quâ Noachum atque poſteros eius ditavit Numen, Telluris univerſæ (cuius Orbis pars ſunt ipſa Maria) Aërisque contermini non aliter concedi videtur dominium ac quà Animalium, terræ, Volucrumque cœli mentio adjicitur. Scilicet expreſſa uſusfructûs donatione, ipſa res conceſſa eſt. Atqui nec aliter conceditur ibi Maris dominium. *Pavor veſter* [a] *& tremor veſter* (quæ vocabula ſunt dominium indicantia) *etiam in omnes piſces Maris.* Paulò aliter primis parentibus dictum eſt; *Implete* [b] *terram & ſubjicite eam &* ורדו id eſt, *dominamini in Piſcem Maris, & in Volucrem Cœli & in omne animans quod reptat ſuper terram.* Sed res heic etiam ipſa ſuo uſufructu indicatur. Fatemur de Privato dominio, ſeu quod omnium hominum commune non erat, heic verba non fieri. At verò in humani generis dominium commune ita primò nec diſpari formulâ tranſiit cum Tellure ſimul Mare, ut ex ea Numinis donatione, parilem utriuſque, ut unius globi, pro hominum arbitrio, fuiſſe in futurâ rerum diſtributione ſeu dominio privato introducendo conditionem, fas ſit dijudicare. Neutrius jubetur proprietas, Neutrius communio. Sed utraque ex ipsâ donationis formulâ æquè permitti videtur. Et frivolum nimis eſt, quod opponunt nonnulli, *Terram filiis* [c] *hominum datam, Mare autem ipſius* [d] *Numinis eſſe*; ac ſi dominium, ne quidem commune, ſed uſus tantùm Maris communis permitteretur ex ſacris verbis. Quaſi verò non itidem dicatur; *Domini eſt Terra* [e] *& plenitudo eius, & cacumina montium eius ſunt.* Quis neſcit huiuſmodi effata humanum dominium neutiquàm omnino minuere? Quicquid enim acquirunt homines, reſtat ſemper Deo O. M. ut Naturæ univerſalis parenti, dominium illud ſupremum tam hominum quàm rerum prorſus omnium: quod nemo ſanus negaverit. Sed de dominio humano controverſia eſt; eo ſcilicet

a Gen. 9. 2.

b Gen. 1. 26.

c Pſ. 115. 16.

d Pſal. 95. 5.

e Pſ. 24. 1; 50. 12; 89. 11; 95. 4.

licet quod uſumfructum & proprietatem qualemcunque, integro ſemper Numinis, quod nequit minui, dominio, complectitur. Et in Scholis ea de re diſtinctio eſt obvia. Et primo dominii genere nihil omnino, nedum Mare, eſſe in hominum bonis: ſecundo omnia quidem eſſe aut eſſe poſſe, quæ prehendi, occupari, poſſideri queunt. Accedat, in veteri Fœdere expreſſim non ſemel haberi occupationis, poſſeſſionis, dominii, quale tractamus privati Maris mentionem. Idque ut rei legitimè introductæ Phœnicii Maris Principes ac domini ibi ſunt Tyrii; Ægyptiaci autē Alexandrini. De Phœnicio, propheta ad Tyrum; *Deſcendent* [a] *de ſoliis ſuis cuncti* נשיאי הים ἄρχοντες τῆς θαλάσσης, id eſt, *Domini ſeu Principes Maris &c. levabunt proinde ſuper Te lamentum & dicent tibi, Quomodo periiſti, quæ habitas in Mari? Vrbs inclyta, quæ fuiſti fortis in Mari.* Tyriorum heic Dominium marinum planè indicatur. Et in Capite [b] proximo בלב ימים גבוליך *In medio ſeu Corde Maris ſunt termini tui*; ut habent codices Ebræi, uti & Arabs Ms. [c] qui reddit وتكويماتك في قلب البحر quod idem ipſum ſonat. Nam tam Græca quam Vulgata verſio ab origine ibi diſcedit. Et ſequitur; *Omnes Naves Maris cum Gubernatoribus earum fuerunt tuæ ad negotiandam negotiationem tuam.* Pro quibus vocabulis poſtremis ſubſtituitur in Codicibus Græcis ἐπὶ δυσμὰς δυσμῶν *uſque ad Occidens occidentis*, ſive in magnam partem Maris Magni ſeu Occidui; id eſt, Phœnicii ſeu Syriaci. Rurſus; *Eo quòd exaltatum eſt cor tuum & dixiſti, Deus ego ſum; in cathedra Dei ſedi in corde Maris.* Nec verò Tyrio minatur, quòd maris alluentis dominium ſibi aſciverat, ſed quòd ſuperbia elatus Dei nomen ſibi uſurparat. Etiam & ipſum *Mare & Fortitudo Maris* nuncupatur alibi [d] in Sacris literis Tyrius. De Mari autem Ægyptiaco, aliter [e] ad Niniven locutus; *Num melior es Alexandria populorum* (in origine *No* vocatur; urbs quæ pro Alexandria heic ſumitur) *quæ habitat in fluminibus & ſunt aquæ in circuitu eius,* אשר חיל ים *Cuius divitiæ, robur*, ſeu (ut Græci habent) ἀρχὴ, id eſt, *imperium* ſeu *dominium eſt Mare.* Quin Reges tam Maris quàm Inſularum in eo memorari videntur; *Reges* [f] *Tharſis & Inſulæ dona afferent.* Etenim Tharſis Ebræis Mare denotat [g], quod ab interpretibus tum Græcis tum Chaldæis aliquoties agnoſcitur. Et temerè ad locum citatum Munſterus, vir alioquin doctiſſimus, Tharſis ibi Mare non vult ſignificare, quia *non ſunt* (ſic ille) *Reges Maris; ſed in terris tantum regnans.* Oblitus nimirùm Principes maris diſertè apud Ezekielem (quod diximus) memorari. Ad illud

a *Ezech. cap. 26. 16.*

b *Cap 27. 3.*

c *Bibliotheca Arundelliana.*

d *Iſaias cap. 23. 4.*

e *Nahum. cap. 3. 8.*

f *Pſal. 72. 10.*

g *Hieronym. ad Iſaiæ cap. 2.*

item, a *Et ponam manum eius in Mari & dexteram eius in fluminibus*, ad- a *Pſal.* 89.
notat Aben-Ezra Deum O. M. dominium aſſignâſſe ibi Marinum 25.
Davidi Regi להתגבר בהולכים על הספינות בים ובנהרות *Vt dominaretur in eos qui ſive per Mare ſive per Flumina nauigarent.* Et in Apocryphis b; *O* b *Eſdras lib.* 3. *cap.* 4.
viri, num præcellunt homines qui Terram & Mare obtinent, & omnia quæ in eis ſunt? Rex autem ſuper omnia præcellit & dominatur eorum. Atque alibi ad Ezdram Angelus, c *Mare poſitum eſt in ſpatioſo loco, ut* c *Idem lib.* 4. *cap.* 7.
eſſet altum & immenſum. Erit autem ei introitus in anguſto loco poſitus, ut eſſet ſimilis fluminibus. Quis volens voluerit ingredi in mari & videre eum, vel dominari eius, ſi non tranſierit anguſtum. Parile utroque in loco admittitur Telluris Mariſque dominium. De *Aſſuero* etiam Rege memoratur d, cum non ſolùm *Terram*, ſed, *& cunctas* d *Eſther cap.* 10. 1.
Inſulas Maris feciſſe Tributarias; ubi expreſſa ſanè Marini dominii veſtigia. Ita nempe habet editio vulgata ex origine Ebraica, quæ intercidit, deprompta. Sed Græci ibi codices expreſſiùs; Ἔγραψε δὲ ὁ Βασιλεὺς ἐπὶ τὴν Βασιλείαν τῆς τε Γῆς καὶ τῆς Θαλάσσης *Scripſit autem Rex ad Regnum Terræ & Maris.* Nec prætereundum eſt illud ex benedictionibus Moſis; *Et Nephthali* e *dixit; Nephthali abundantia perfruetur, &* e *Deuteron.* 33. 23.
plenus erit benedictionibus Domini, ים ודרום ירשה *Mare & Meridiem poſſidebit* ſeu *hæreditabit*; quemadmodum locum illum vertunt Vulgatus & Græci. Sed verò aliis pleriſque Mare pro Occidentali plaga, ut non rarò in ſacris literis, ibi ſumitur. At ſanè de Mari Galilæo ſeu Tiberiadis lacu, non de Mari Magno ſeu Phœnicio, quod in Occidente alluit, verba illa fieri, manifeſtum eſt ex eo quod ad lacum illum, Mare etiam dici ſolitum, Nephthali ſedes fuere. Uti etiam liquet ex paraphraſi Onkeli, ubi expreſſa fit mentio Maris Geneſar, quod ipſum eſt Tiberiadis lacus ſeu Mare Cenereth item dictum, atque eo nomine in Orientalis Terræ ſanctæ plagæ deſcriptione ſacra f cum Mari ſalis, ſeu Aſphaltitide lacu, memora- f *Numer.* 34. 11. & 3.
tum. In loco autem Deuteronomii indicato hallucinatus legebat Rupertus Abbas Tuitienſis g *Mane & Meridiem poſſidebit*, pro *Mare & Meridiem.* Utcunque autem, ex allatis manifeſtum (puto) fit, di- g *Ad Deuteron. lib.* 2. *cap.* 18.
vinis in eloquiis eiuſmodi de Maris dominio teſtimonia haberi, ut non minùs ac Telluris, ex Jure Univerſali Permiſſivo, id poſſe quem adipiſci, interim admittatur. Certè & quæ ſuperiore capite de Meridionali, Occidentali ſeu Maritimo atque Aquilonari Terræ Sanctæ Termino inde adducta ſunt, ea ita Ebræorum & Juriſconſultis & Theologis intelliguntur, ut aut ipſum Mare Magnum ſive Phœnicium, aut ſaltem partem eius conterminam aliquam à Nu-

C mine

mine Iſraëlitis, ceu dominis futuris, ſimul aſſignatam velint; quia de re fuſius paulò diſſerendum. Pro eo quod ex Vulgata ibi, de termino Meridionali, legitur, *uſque ad Torrentem Ægypti; & magni maris littore finietur*; Ebræa ſunt, נחלה מצרים והיו תוצאותיו הימה *ad Torrentem Ægypti* (ſeu Nili oſtium ſeptentrionale quod Terram Iſraëliticam ab Ægypto, ad Mare, diſterminabat) *& erunt exitus eius in Mare.* Adeo ut de termino illo litore finiendo (quod habet Vulgata) nihil ibi in origine reperiatur aliter expreſſum. Proximè dein ſub-
a Num. 34. 6. jungitur, de Termino occidentali ſeu qui ad Mare Magnum; [a] וגבול ים והיה לכם הים הגדול וגבול זה יהיה לכם גבול ים Quæ rectè verbo tenus ſonare poſſunt, *Quoad terminum maritimum; ſit vobis Mare magnum, Et terminus hic ſit vobis, ſeu veſter ſit, Terminus ſcilicet Maritimus*; ſeu *terminus Maris*. Atque ibi Græci, τὰ ὅρια τῆ Θαλάσσης ὑμῖν ἔςαι· ὁριεῖ ἡ Θάλασσα ἡ Μεγάλη. *Fines Maris vobis erunt*, ſeu *veſtri erunt. Mare magnum terminabit.* Ubi Samaritani Codicis lectionem planè (ut ſæpiùs) ſequuntur. Nam in eo legitur; וגבול ימה יהיה לכם הגדול יגבל : זה יהיה לכם גבול ימה *Et terminus maritimus ſit vobis. Terminabit mare magnum. Hic ſit vobis terminus maritimus* ſeu *Occidentalis*. Atque ex uſu vocabuli Maris tam pro plaga Occidentali quàm pro ipſo Mari, ita plerunque vertitur ille locus ut in eâdem tam brevi periocha Mare pro utroque ſumatur. *Terminus verò Occidentalis, ſit vobis Mare magnum. Et terminus hic ſit vobis terminus Occidentalis.* Quemadmodum expreſſim etiam Judæi Hiſpanienſes; *y termino de Ponente; y ſera à vos el Mar el grande: y Termino eſte ſera à vos termino de Ponente.* Atque ita ſanè Onkelus & Arabs Erpenianus; niſi quod Onkelus habeat, *Terminus verò Occidentalis ſit vobis mare magnum & terminus eius; idem erit vobis terminus Occidentalis.* Tralatio autem Arabica Ms. quam Bibliothecæ Arundellianæ debemus, poſt verba illa *ad Torrentem Ægypti*, habet ويكون مخرجه الي ناحية البحر ويكون حد البحر حدكم البحر الاعظم بحدوده هذا حدكم من ناحية البحر *Et erit exitus eius ad regiones* ſeu *partes Maris; Et erit terminus Maris terminus veſter. Et Mare Magnum in terminis ſuis. Hic ſit terminus veſter ex parte maritima.* Plaga autem Septentrionalis

monte

monte Hor, ut in allatis, capite in ſuperiore, deſignatur. Adeo ut ex hiſce fiat manifeſtum, ſeptentrionalius Nili oſtium, id eſt, Peluſiacum (ut videtur; nam de ipſiſſimo loco non ſatis convenit) plagæ terræ Iſraëliticæ Auſtrali, quæ maritima erat, uti & Montis Hor ſive promontorium ſive radices ei quæ Boream ad mare occupabat, terminorum vices præſtitiſſe. Mons autem ille idem eſt qui in vulgata dicitur *Mons altiſſimus*. In commentariis Ebræorum nuncupatur etiam אמנה *Amana* & אמנון *Amanon*, & אמנוס *Amanus* & à nonnullis pro monte in Cantico Salomonis [a] Amana item dicta, ſumitur. Atque in Targum Hieroſolymitano [b] מנוס *Manus* pro Hor monte ſubſtituitur. Pro Libano ſumitur iis qui ſeptentrionalem Terræ ſanctæ terminum Libanum montem in deſcriptionibus ſuis [c] facere ſolent. De hoc autem monte Hor ſeu Amano (monti qui in Iſſicum ſinum procurrit, cognomine; etiam & à nonnullis pro eodem [d] ſeu potius Tauro monte ſumpto) ad hunc modum Salomon Iarchius; הוא במקצוע צפונית מערבית וראשו משפיע ונכנס לתוך הים ויש מרוחב הים לפנים הימינו והחצה הימינו *Situs eſt in angulo qui ſub Cauro ponitur. Caput eius declive in ipſum Mare protenditur. Atque hinc inde æquor habet diffuſum.* Inter terminos hoſce, ſcilicet, Auſtralem ſeu Nili oſtium Peluſiacum & Borealem ſeu montis iam dicti promontorium, Mare Magnum, qui terminus ſit Occidentalis, litus ſinuoſis receſſibus variatum alluens, ità per milliaria amplius ducenta porrigitur, ut ſi à termino Boreali ad Auſtralem linea ducatur recta, plurimum Maris intrà eam per tot milliaria porrectum intercipiatur. Quod etiam ſine tabula chorographica ob oculos poſita ſatis intelligere eſt faciliimum. His ità ad plagam Terræ ſanctæ ſeu Iſraëliticæ Occidentalem, quæ tota maritima eſt, idque ex veterum Ebræorum ſcitis, non ex recentiorum deſcriptionibus, breviter, ſed quantum res quæ præ manibus eſt, poſtulat, indicandam præparatis, advertendum eſt, Theologos & Juriſconſultos Ebræorum, de מצות התלויות בארץ ישראל *Præceptis ex Terra Iſraëlitica pendentibus*, id eſt, eis quibus extra Terram Iſraëliticam ex ipſa lege ſacra obligari ſe nolunt, diſputantes, accuratiùs de Territorii ſui, quà Sacro Numinis effato deſignatum eſt, limitibus, etiam ad extimas lineas agere. Scilicet de finibus Territorii ſui quà nomen Territorii univerſitatem denotat, non ſolum agrorum ſed fluminum etiam & aquarum qualiumcunque intra fines cuiuſque Civitatis, quemadmodum apud Juriſconſultos Cæſareos [e] item recte ſumitur. Præcepta quæ diximus, Ebræis ſunt ea

[a] *In gloſſa Iarchii, ad cap. 4. Cantici Canticorum.*

[b] *In Num. 34. & vide gloſſ. Talmud, ad tit. Gietin. cap. 1. fol. 8. a.*

[c] *Lyran. ad Num. 34. Andr. Maſius ad Ioſuam, Adricomius, Iacob Bar Abraham in Tab. Chorographica Terra ſancta &c. Et vide Abulenſ. ad Num. 34. q. 2.*

[d] *Gloſſ. ordinar. ad Num. 34.*

[e] *Capola de Servitutibus Ruſtic. præd. cap. 26. §. 26. Hieronym. de Monte, lib. de Finibus regundis cap. 6. §. 8. Alberic. Gentil. de Iure Belli lib. 3. cap. 17. Dd. in. l. 9 ff. de Indiciis.*

quæ de Anni Sabbatici obſervatione, Oblationibus frugum, Levitico decimandi modo, id genus aliis habentur. Nam ex lege ſacra nolunt hæc extra territorium Iſraëliticum obſervari *a*, tametſi, ex ſuperinductis Maiorum inſtitutis, in Ægypto, Idumæa, Terra Moab, & Senaar, tum ob frequentiam in eis Iſraëlitarum tum ob viciniam obſervari ſolerent. Jam verò quod ad Territorii Iſraëlitici, quà primum à Numine aſſignatum eſt, limites occidentales ſeu maritimos in Præceptis huiuſmodi ex lege ſacra obſervandis, attinet; Binæ in eorum commentariis occurrunt Sententiæ, quarum quidem utrâque Mare, æque ac Tellurem, Iſraëlitis, ut dominis, idque à Numine, aſſignatum eſſe videbimus, licet alterâ, ampliora eiuſdem ſpatia, alterâ multò anguſtiora aſſignentur. Adeo ut de re conſentiant omnes; de areæ amplitudine tantùm diſcrepantes. Prior Sententia eſt eorum qui ipſum totum Mare Occidentale (quantum Terræ Iſraëliticæ Plagæ Occidentali prætenditur ſeu lineis rectis, à Boreali & Auſtrali quem diximus termino, in Occidentem per Oceanum illum ductis utrinque introrſus finitur) ſimul cum Continente à Numine fuiſſe eis tributum volunt; ideoque præcepta illa, in peramplo illo æquore, velut in Territorio Iſraëlitico, obſervanda. Huius ſententiæ autor fuit primarius, Juriſconſultus priſcus & celeberrimus, Rabbi Iehuda, qui & ex diſertis ſacræ Legis verbis ſuperiùs allatis, ipſum Mare Occidentale, ita utrinque terminatum, ait aſſignari. Scilicet ad hunc modum docuit ille ut habetur in vetuſtiſſimis Ebræorum Juris Pandectis *b*: כל שכנגד ארץ ישראל הרי
הוא כארץ ישראל שנ׳ וגבול ים והיה לכם הים הגדול וגבול זה יהיה לכם גבול ים
והנסים שבצדדין רואין אותן כאילו חוט מתוח עליהן מקפלוריא ועד ים אוקיינוס ומנחל
מצרים ועד ים אוקיינוס מן החוט ולפנים ארץ ישראל ומהחוץ ולחוץ חוצה לארץ
Quicquid ex adverſo obtenditur Terra Iſrëlitica, id ipſum eſt eiuſdem cum terra Iſraëlitica rationis, Iuxta id quod ſcriptum eſt c; Quantum ad terminum Occidentalem, veſter ſit, ſeu vobis ſit Mare Magnum. Et terminus hic ſit vobis, ſeu veſter ſit. Terminus ſcilicet Maris, ſeu Occidentis. Etiam & Inſulæ collaterales utrinque in eodem rigore poſitæ, eiuſdem ſunt cum lateribus rationis. Vnde ſi funiculus per Inſulas ducatur à Cephaloria in Oceanum, & à Torrente Ægypti in Oceanum, à funiculo introrſus quod habetur, pro Territorio Iſraëlitico; quod extrorſus pro eo quod eſt extra Territorium illud, ſumendum eſt. Funiculus à Cephaloria ductus, per Montis Hor ſeu Amani promontorium, quod ſuprà memoratum eſt, ducebatur. Nam in vertice montis illius, qui terminus heic Borealis, ſedes habuit urbs illa; uti in gloſſa ad locum citatum, alibique

a *Moſes Maimonides halach. Therumoth. cap.* 1. & *Mikatzi, Præcep. Affirm.* 135.

b *Gemara Babylonia, ad tit.* Gittin *ſeu* de libellis Divortii & Manumiſſionis. *cap.* 1. *fol.* 8. *a.* Idem, ſed depravatè, legitur in Gemara *Hieroſolymitana, ad tit.* Shebiith, *ſeu* de Anno Sabbatico, *cap.* 6. *fol.* 56. *col.* 4.

c *Numer.* 34. 6.

que adnotatur. In ea etiam, ad hunc modum explicatur hæc ſententia: רבי יהודה אומר כל הים שכנגד אויר של ארץ ישראל ואפילו עד אוקיינוס למערב שהוא בסוף העולם הרי הוא כא״י שנ׳ ים הגדול וגבול הא׳ וגבול קרא יתירה הוא למימר דאף רותב הים בכלל התחום *Ex ſententia hac Rabbi Iehudæ, totum ipſum Mare quod obtenditur longitudini Terræ Iſraëliticæ, etiam in Oceanum uſque ad Occidentem quo orbi terrarum limes poſitus eſt, in territorio Iſraëlitico eſt cenſendum; ſecundum illud quod ſcriptum eſt, Mare Magnum, & Terminus* (locus integer ex Numeris paulò ante heic exhibetur) *ubi ſignantiùs [& Terminus] adiicitur, ut ſcilicet innuatur ipſam Maris amplitudinem intra limitem etiam contineri.* Et poſteà ibi: בין שני החוטין הי הנסין ארץ ישראל והוא הדין למים ונסין וגו׳ *Inter funiculos illos* ſeu *lineas* (in Oceanum, ut dictum eſt, utrinque ductas) *Inſulæ ſunt ex Territorio Iſraëlitico; & idem jus eſt Inſularum & aquarum &c.* Hinc etiam gloſſa Ebræorum ordinaria ad verba illa in Numeris, *Et ſit vobis Mare magnum,* הנסין שבתוך הים אף הם מן הגבול *Inſulæ*, inquit, *quæ in medio Maris, etiam & ipſæ ſunt pars termini* ſeu *limitis.* Quin paraphraſis ibi Hieroſolymitana expreſſius; ותחום ימא רבא הוא אוקיינוס נסוי ומחזוי וספינתא עם מא קדמיא דאית בגויה *Et terminus ſit Mare magnum, id eſt, Oceanus & Inſulæ eius & Vrbes & Naves cum Aquis primariis, quæ in eo.* Neque aliunde factum eſt, quod Rabbi Aben-Ezra [a], Rabbi Bechai [b] aliique, Maris tantam partem aſſignatione illâ Iſraëlitis ceſſiſſe putârint, ut etiam per Mare הספרדי id eſt, *Hiſpanicum*, tot paraſangis in Occidentem à Continente Iſraëlitarum diſſitum, Mare magnum interpretentur. Utriſque jam memoratis verba ſunt; הים הגדול הספרדי וגבול כלומר מערב נחלתכם יהיה הים הגדול והוא הגבול בעצמו *Mare Magnum; ſcilicet Hiſpanicum. Et Terminus; ac ſi dictum fuiſſet, poſſeſſio veſtra ſit Mare Magnum, quod ipſum per ſe etiam Terminus eſt.* Sed eſt intereà animadvertendum Mare illud Occiduum totum uſque in fretum Gaditanum, Arabibus adeoque Ebræis recentioribus, qui ex Arabum Scholâ prodiere, indiſcriminatim nuncupari *Mare Romanum*, Mare الشام *Al-shem* ſeu *Damaſcenum* (id eſt, Syriacum) Mare الاندلوس *Al-Andalus* (ſeu Hiſpanicum) & demùm Mediterraneum. Ab oris aliquot ſingulis toto denominato. Id quod diſertè liquet tum ex Geographiâ Nubienſi, tum ex compendio Geographico Abu Elchaſen Hali Arabis [c]. Id verò certiſſimum eſt,

[a] *Ad Numer. 34.*
[b] *Ad Numeros pag. 199. col. 3.*
[c] *Ms. in Bibliotheca Oxonienſi.*

eſt, neutiquam è promiſcua eiuſmodi Maris denominatione, ſed ex aſſignationis primariæ Territorii Iſraëlitici interpretatione, qualem memoravimus, Maris Hiſpanici nomen apud Rabbinos locum heic obtinuiſſe. Ita Sententia hæc prior totum Mare Occiduum uſque ad fauces Gaditanas, quas orbis terrarum limitem ſtatuêre veteres, Territorii Iſraëlitici partem intra lineas à promontorio Montis Hor ſeu Amani & oſtio Peluſiaco in Occidentem ductas incluſam, cenſeri volebat. Sententiâ autem alterâ, quæ rationi multò proximior videtur, anguſtiora quidem Maris huius ſpatia, ſed tamen Maris ſpatia ſatis diffuſa, aſſignationem Territorii Iſraëlitici divinam complecti decernitur. Scilicet hâc, limites Borealis & Auſtralis ſub ipſum litus, ſeu in extremitate promontorii, quod diximus, ad Boream, atque in oſtio Peluſiaco ad Auſtrum, finiuntur; in Occidentem, non ultrà porrecti. At verò huius autores lineam duci volebant rectam à promontorio illo ad oſtium Peluſiacum, à Borea nempè in Auſtrum, eaque claudi & terminari plagam Territorii Iſraëlitici Occidentalem; ita ut quicquid ſive Maris ſive Inſularum intra huiuſmodi lineam contineretur, ſeu eam ab Oriente reſpiceret, id totum non minus Territorii Iſraëlitici pars eſſet quam regio qualiſcunque continentis. Atque ad hunc modum, arcuato atque ſinuoſo Territorii illius litori (à tribubus Aſer, Ephraim, Dan, Zabulon, Simeon occupato) perampla Æquoris ſpatia linea quam diximus incluſa, atque eiuſdem cum litore ipſo juris habita, per ducenta amplius milliaria præjacebat. In Pandectis Juris Ebræorum [a] ita explicatur hæc ſententia; איזהו ארץ ואיזהו חוצה לארץ כל ששופע ויורד מטורי אמנון ולפנים ארץ ישראל מטורי אמנון ולחוץ חוצה לארץ הנסין שבים רואין אותן כאילו חוט מתיח עליהם מטורי אמנון עד נחל מצרים מן החוט ולפנים ארץ ישראל מן החוט ולחוץ חוצה לארץ *ut dignoſcatur quid nomine Territorii Iſraëlitici veniat, & quid extra territorium illud eſſe fuerit cenſendum* (quantum ad Borealem & Occiduam plagam;) *Quicquid citra atque intra Montem Amanum exporrigitur, Territorium eſt Iſraëliticum. Quod ultra montem illum habetur, eſt extra hoc Territorium. Etiam & de Inſulis Maris quæ monti prætenduntur, eadem ratione diiudicandum eſt. Funiculus ſeu linea tranſeat ſuper eas à Monte Amano uſque ad torrentem Ægypti. Quod intra lineam continetur, Territorium eſt Iſraëliticum. Quod extra lineam, Territorium Iſraëliticum non eſt.* Huc ſpectat illud Ezekielis [b] de plaga Terræ ſanctæ maritimâ poſtquam Auſtralem quæ ad Mare eſt deſignaverat, ופאת־ים הים הגדול מגבול עד נכח לבוא חמת זאת פאת־ים *Et pars occidentalis Mare magnum; à termino uſque ad id quod adverſum*

[a] *Gemara Babylonia, ad tit.* Gittin *ſeu* de libellis Divortii & Manumiſſionis. *cap.* 1. *fol.* 8. *a.* quod itidem, ſed deprav ate, legitur *in Gemara Hieroſolymitana ad tit.* Shebiith *ſeu* de anno Sabattico. *cap.* 6. *fol.* 36. *col.* 4.

[b] *Cap.* 47. 21.

verſum eſt introitui quo ducitur ad Hamath. Hæc pars (ſeu plaga) *occidentalis, ſeu Maritima.* Vulgata ibi, *Et plaga Maris Mare magnum, à confinio per directum donec venias Emath. Hæc eſt plaga Maris.* Helleniſtæ autem; τοῦτο τὸ μέρος νότος καὶ λίψ *hæc pars Auſter & Africus.* quæ proximè præcedentium verſio eſt. Dein pro allatis ex Ebræo, ſequitur, τοῦτο τὸ μέρος θαλάσσης τῆς μεγάλης διορίζει, ἕως κατέναντι τῆς εἰσόδου Ἡμὰθ, ἕως εἰσόδου αὐτοῦ. ταῦτά ἐστι τὰ πρὸς θάλασσαν Ἡμάθ. Quod ſonat tam *Hæc pars,* quam *hæc partem Maris Magni diſterminat uſque ad id quod adverſum eſt introitui quo ducitur ad Hemath, uſque ad introitum ejus. Hæc ſunt quæ ad Mare Hemath.* Cuiuſlibet verſionis mens eadem. Ea autem quam Ebraicis ſubjecimus tum paraphraſi Chaldaicæ, tum Judæorum Hiſpanienſium interpretationi conſona eſt. Jam verò ex veterum ſcitis ibi Salomon Iarchius ad hunc modum rem explicat; ממקצוע דרומית האומר למעלה והוא נחל מצרים עד נכח לבא חמת עד. מקצוע צפונית מערבית הוא הר ההר שהוא נכח לבא חמת כי חמת במקצוע צפונית מערבית אצל הר ההר *ab angulo meridionali ſuperiùs dicto* (ſic interpretatur illud, à termino) *qui eſt fluvius Ægypti, uſque ad id quod adverſum eſt introitui quo ducitur ad Hamath; nimirùm uſque ad angulum ſub Cauro poſitum, qui ipſe eſt Hor mons adverſus introitui ad Hamath, Quia Hamath in Cauri plaga ſita eſt juxta Hor montem.* Ita quod termino heic per directum, ut habet Vulgata, ducto à Nili oſtio ad Hor montis promontorium intercipitur, haud exiguam maris velut aſſignati partem complectitur. Atque hæc ſententia, quâ viciniora duntaxat Maris ſpatia pari li jure, ex ipſa aſſignatione divina, cum continente æſtimantur, receptior eſt; quod ſcimus non ſolum ex ipſis Pandectis vetuſtioribus, ſeu Corpore utroque Talmudico, ſed ex præſtantiſſimis illis Rabbinis Moſe Maimonide [a] & Moſe Cotzenſi [b], præter alios minorum gentium, qui eam diſertis verbis amplectuntur. Et juxta utramque ſententiam, illud quod de provinciis tranſmarinis, generatim apud Salomonem Iarchium [c], Rabbenu Niſſim [d], Obadiam Bartenorium [e], alios traditur, ſatis interea obtinet; ſcilicet כל ח"ל קרי מדינת הים בר מבבל *Quicquid eſt extra territorium Iſraëliticum id totum Provinciæ ſeu Civitatis Maris nomine contineri, excepta Babylonia.* Ad exemplum provinciarum maritimarum procul in Occidente extra lineas ſecundum ſive hanc ſive illam ſentiam ductas poſitarum, etiam & provinciæ atque urbes mediterraneæ, quæ procul extra fines Territorii Iſraëlitici plagis in ceteris ſedes habuere, Provinciarum ſeu Urbium maris nomen, pro eo quod eſt Tellus aliena, ſortitæ ſunt. Qua de re optimè Rabbenu Niſſim loco citato. Sed verò

a *Halach.* Therumoth, *ſeu de Oblationibus cap.* 1.
b *Præcept. Affirmat.* 133.
c *Ad Tit. Gittin cap.* 1. *fol.* 1.
d *Ad Alpheſium part.* 2. *pag.* 554.
e *Ad Miſnaioth. tit. Gittin cap.* 1. ubi & vide *Rabbi Iom Tob.*

ut

ut hæ, quæ extra Territorium in continente poſitæ, civitates Maris ex dicto locutionis tantum uſu nominabantur, ita etiam in eadem locutione, alias intra Territorium etiam in ipſo Mari locum habere admiſſum eſſe, ex oſtenſis liquet. Et demum ex utraque, quam exhibuimus, ſententia, ſatis probatur divinæ aſſignationis interpretationem eiuſmodi priſcis Ebræorum, quibus ipſa fiebat aſſignatio, Juriſconſultis receptam eſſe, ut Mare, æquè ac Tellurem, dominii privati capax eſſe non dubitarent; adeoque Inſulas in alluente mari poſitas, velut continentes Territorio Iſraëlitico, ob interfluentis Maris dominium, æſtimarent. Neque obeſt, quòd toties *τὸ uſque ad Mare* in aſſignationibus occurrat, ut ſuperiore liquet capite; aut quòd Mare limes fuerit. Nam non ſolùm *uſque* eſt dictio ſæpe incluſiva [a], verum etiam ipſi limites limitato cedunt [b] non rarò. Quemadmodum Termini omnes terminati. Qua de re Juriſconſulti & Pontificii & Cæſarei affatim; uti etiam in iam dictis Ebræis. Et hiſce igitur elicitur, neque quod *univerſale* eſt *Ius Divinum*, neque *Poſitivum*, quà pluribus quibuſcunque gentibus, in ſacris literis, *Imperativum* videatur (nam in finibus jam dictis aſſignandis Imperativi imago manifeſta eſt) Maris dominio privato reluctari, ſed utrunque ſatis ei favere; etiam & exempla dominii ejuſmodi (ſi Ebræis ipſis fides) exhibere luculenta. De Naturali igitur & Jure (quod reliquum eſt) Gentium, dein videndum.

a *Bartol. ad l. 35. patronus. ff. tit. de legat. 3. & l. Nuptæ ff. de Senatoribus.*

b *Archidiac. in c. Eccleſias 13. q. 1. Hieronymus de Monte, lib. de Finibus Regundis cap. 23.*

CAP. VII.

Ius Naturale Permiſſivum (*cujus heic uſus eſt*) *è* Gentium *illuſtriorum civiliorumque, tum priſci tum recentis ævi,* Moribus placitiſque *eſſe eliciendum.*

QUod ad *Ius* heic attinet *Naturale* ſeu alterum, in Iuris ſuprà habitâ diſtributione, *Iuris Gentium Univerſalis* ſeu *Primævi* caput, ex recto humano rationis uſu peti ſolitum; id ſanè non omnino Dominio Maris Privato adverſari ſed manifeſtò illud permittere, ex eo evincetur, quòd in Iure *Gentium Poſitivo omnimodo* quod Humanum eſt (nam de Divino iam eſt dictum) id eſt tam *civili Plurium gentium* ſeu *Domeſtico,* quàm *Plurium Gentium Communi*, ſive illud *Interveniens* fuerit, ſive *Imperativum*, nempe in moribus omnium ferè quas exploratas habemus atque illuſtriorum, Dominium ejuſmodi Marinum paſſim admittatur. Diffitendum quidem non eſt, rectum Humanæ rationis, quæ pro Naturalis Iuris indice haberi ſolet, uſum

circa

circa res Divinas ſeu quæ ad Numinis attinent cultum, ex plurimarum gentium moribus non ritèediſci. Neque inde ſive *Obligativi* ſive *Permiſſivi* generis Iuris Naturalis capita illuc ſpectantia, ſtatuenda. Nam per omnia ſecula & Orbis Terrarum quas novimus regiones, Homines, de eiuſmodi rebus, aut ſine examinis congrui accuratione, aut commodis ſuis aut Populorum (qui imperio continendi) indoli inſervientes, decernere ſæpe ſunt ſoliti; ut Pagani, Mahumedani, id genus alii tam recentioris quam priſci ævi. Et rectè Antiſthenes Athenis olim [a] (ut Philoſophi alii non pauci) docere auſus eſt, *Populares Deos eſſe multos, ſed Naturalem unum eſſe*, contra quod communiſſimus Humanæ, apud Gentium vulgus, rationis uſus ac Mores induxerant. Unde, ut in Eccleſiâ olim Ebraicâ, ita etiam in Chriſtianâ, uſus humanæ rationis apud ipſum Vulgus, alias liber, ubi in ſacrorum contemplationem ſeu diſquiſitionem aſcenderit, præſtitutis quibuſdam axiomatis, principiis, & iuris ſacri Normis, velut ſanctis animæ repagulis, meritiſſimò coërceri ſolitus eſt. Ne ſive in veteres tum Gentium tum ſeculorum plurimorum errores, ſive in nova libere diſcurrentis ingenii commenta petulcus evagaretur. Et ſimilis ſanè ſemper in politia ſacra ratio ſervata eſt. At verò in rebus quæ merè ſint Humanæ, adeoque Humanæ ut mutua duntaxat hominum officia ſpectent, neque ex Divino aliquo præcepto interdicantur (cuius generis nihil ſanè ne fingi poteſt apertius eſſe quàm Territoriorum Dominii diſtinctio eiuſque ratio quæ hominum conſenſu tota nititur) quid permiſſum fuerit ex iure Naturali, non minus rectè decernitur ex plurium Gentium ac ſeculorum veterùm recentiorumque ſcitis, placitis, moribuſque receptis, quàm ex diligenti Regionum, fruticum, arborum, ſatorum, cæterorum quæ ad univerſam agriculturam attinent, obſervatione elicitur quid quæque ferat regio quid quæque recuſet. Quotquot enim Gentes dominium, quale quærimus, privatum ſive ex Civili ſuo ſibi Jure ſeu Domeſtico, ſive ex Iure cum vicinis ſibi gentibus Communi admiſere, aut idonei habendi ſunt Iuris Naturalis Permiſſivi (quanti heic uſus eſt) teſtes; aut tot gentes eaſque illuſtriores per tot ſecula contra Naturam commiſiſſe (quod nemo puto ſomniat) pronuntiandum. De Iure Naturali Iuſtinianus [b]; *Quod Naturalis ratio inter omnes homines conſtituit, id apud omnes populos peræquè cuſtoditur, vocaturque Ius Gentium, quaſi quo jure omnes Gentes utuntur.* Et Caius [c]; *Ius Gentium ratione Naturali inter omnes homines peræquè ſervatur.* Sed verò ubinam omnes Gentes? Nondum quot ſint

a *Cicero de Natura Deorum lib. 1.*

b *Inſtit. de Iure Nat. § Ius Naturale.*

c *L. 1. ff. de Adquir. rerum dominio.*

exploratum eſt, nedum quos in mores conſenſerint. Neque earum, quas habemus exploratas, omnium in moribus reperitur omnino quod nonnullis tamen eſt Iuris Permiſſivi. Quid gentibus mediterraneis cum Iure de Naufragorum bonis fiſco ſuo applicandis, quod apud Anglos, Aremoricos, Siculos, alias aliquot gentes maritimas obtinuit? Evanuit, ut non permiſſum, apud Chriſtianas gentes in bello captorum ſervitus, quæ tamen apud Mahumedanas in uſu. Fruſtra igitur ex omnium moribus petitur heic norma & index; maximè etiam cùm nec defuerint, quæ

------ non fœdera legum

Vlla colunt, placidas aut Iura tenentia mentes;

quod ait ille [a] de Bebryciis. Quales item diſertè memorat fuiſſe aliquas Ariſtoteles [b]. Et Salluſtius [c] ex Hiempſale de Getulis & Libybus, Africæ vetuſtis incolis, *Neque moribus*, inquit, *neque imperio cuiuſquam, regebantur*; Alibique [d] de Aboriginibus; *Genus Hominum agreſte, ſine legibus, ſine imperio liberum atque ſolutum.* Ad Gentes igitur præteriti præſentiſque ævi illuſtriores civilioreſque & quorum mores habemus exploratiores, heic recurrendum. Atque in iis ſanè non ſolùm Gentes illæ quas ipſæ, quarum heic potiſſimum intereſſe poteſt, magni ſemper habuere; verum & ipſæ, quarum iam intereſt, teſtes ſatis comperientur.

a *Val. Flaccus Argonautic.* 4.
b *Nicomach. lib.* 7. *cap.* 6.
c *In bello Iugurthino.*
d *In Coniurat. Catilinæ.*

Teſtimoniorum autem, quibus uſuri ſumus, genus eſt duplex. Alia ſunt quę Imperium & Dominium Maris Privatum Principibus, Populis, aliiſque, ab Hiſtoricis atque aliis Scriptoribus per omnia ferè ſecula agnitum ac tributum oſtendunt. Alia quæ Maris Dominium eiuſmodi, Iuri itidem conſonum, ex Iuriſconſultis, Fœderibus, id genus aliis demonſtrant. Quę utraque, ut rerum ducit ordo, interſerimus. Ita tamen ut quę ad Mare Britannicum, ſive Facti ſive Iuris, attinent, cumulo in hoc teſtimoniorum prorſus prętermittantur, librum ſecundum ſeorſim occupatura. Atque ſic demum tum quid *Civile Gentium jus*, tum quid *Gentium Commune plurium*, quid denique *Ius Naturale Permiſſivum* (ex Gentium ſcilicet moribus hâc in re eliciendum) de Dominio Maris Privato ſtatuerit, ſimul erit apertiſſimum.

CAP.

Cap. VIII.

Ordo, quo è ſeculorum populorumque *complurium* moribus, Jus *de Dominio Maris privato* permiſſivum *elicietur. In* ſeculo Fabuloſo, *expreſſa ſatis eſſe huius teſtimonia. Et obiter de Romanorum* Mari Mediterraneo, *cuius* imperium *Cn. Pompeio mandatum eſt.*

SEcula è quorum monimentis geſtiſque Mores, Scita, Placita, quæ diximus, Populorum Gentiumque ediſcenda ſunt, bifariam tribuo. In tempus Fabuloſum & Hiſtoricum. Fabuloſum autem non illud quod Olympiadum initia prævertit totum, cum Varrone, appellamus; ſed id quod vetuſtiſſimis duntaxat fabulis, fabularum ſaltem facie, obducitur. Diſpertito interim Hiſtorico in illud quod vetuſtius eſt & Imperiorum atque Rerumpublicarum quæ aliquot abhinc ſeculis deſiere, mores complectitur; & id quod eſt Recentius atque earum gentium, quæ etiamnum florent, uſum hac in re oſtendit. Ceterùm dum Fabuloſum adhibemus tempus, non è fabulis, quà fabulæ ſunt, argumenta petimus; ſed involutam Poëtarum & Theologorum gentium myſteriis hiſtoricam veritatem è vetuſtiſſimis hiſtoricis exhibemus. Nam etiam *Vera ſunt quæ loquuntur Poëtæ* (ut rectè Lactantius [a]) *ſed obtentu aliquo ſpecieque velata. Et ſic veritatem mendacio velaverunt, ut Veritas ipſa perſuaſioni publicæ nihil derogaret.* Fabuloſo, quod diximus, tempore devictis ſcribunt Titanibus, ſorte mundum diviſiſſe Deos fratres, Jovem, Plutonem, Neptunum. Jovi Cœlum, Plutoni Inferna, Neptuno Mare ceſſiſſe. Reiectis autem nugis illis de ſydereo heic cœlo ſeu Æthere, de Infernorum ſeu Mortuorum regno, & demùm de Terra tota [b] fratrum omnium, poſt diviſionem, communi, quibus patienter ſibi imponi vulgus ſinebat, res ipſa quam in larvatâ hâc hiſtoriâ latere veterum aliquot docuere, alia omnino erat. Non Deos hoſce, ſed homines fuiſſe aſſerunt. Nec Cœli ſed plagæ Orientalis ex quâ Mortalibus lux datur (unde & ſuperior viſa eſt, ideoque Cœlum dictum) *Iovem* Regem fuiſſe. Plutonem autem Occidentis, quæ ſolis receſſum Noctemque oſtendit, unde Inferior ea dicta & Inferna. Maris denique & interiectarum Inſularum dominum fuiſſe Neptunum. Ita dominium Maris privatum, non aliter ac Telluris ex diſtribu-

a *De falſa Religione lib.* 1. *cap.* 11.

b *Homer. Iliad.* 15. *ſeu o.*

tione humana heic natum comperimus. Ita ſe rem habuiſſe docuit olim Euhemerus Meſſenius autor vetuſtus in hiſtoria de rebus eorum, qui Dii putati ſunt, conſcripta & ab Ennio verſa. Lactantius, *De Neptuni ſorte*, inquit, [a] *manifeſtum eſt, cuius regnum tale fuiſſe dicimus, quale Cneii Pompeii fuit infinitum illud imperium, cui totius oræ maritimæ poteſtatem ſenatus decreverat, ut Prædones perſequeretur, ac mare omne pacaret. Sic Neptuno maritima omnia cum ſuis inſulis obvenerunt. Quomodo id probari poteſt? Nimirum veteres hiſtoriæ docent. Antiquus author Euhemerus, qui fuit ex civitate Meſſana, res geſtas Iovis & ceterorum qui Dii putantur collegit hiſtoriamque contexuit ex titulis & Inſcriptionibus ſacris quæ in antiquiſſimis Templis habebantur, maximeque in fano Iovis Triphylii, ubi auream columnam poſitam eſſe ab ipſo Iove titulus indicabat: in qua columna ſua geſta perſcripſit, ut monimentum eſſet poſteris rerum ſuarum. Hanc hiſtoriam & interpretatus eſt Ennius & ſecutus, cuius hæc verba ſunt; Iupiter Neptuno imperium dat Maris, ut inſulis omnibus & quæ loca eſſent ſecus Mare, omnibus regnaret.* Sed intercidit tam Ennii verſio, quàm Euhemeri Commentarii ipſi; nec ſine Jovis ceterorumque Deorum Antiſtitum induſtriâ intercidiſſe putandum. Eò enim magis inviſum procul dubio erat quicquid de Deorum originibus ſcriptum eſſet, quò id eas magis patefaceret, & magna quæ ſacrariis venditabantur nomina ex magnorum ſive Regum ſive Heroum cœtu mutuò accepta & vulgo credulo obtruſa fuiſſe proderet. Nam hinc etiam Atheus cum Diagora & nonnullis aliis dictus eſt Euhemerus, qui non Lactantio ſolùm, ſed Clementi etiam Alexandrino, Euſebio, D. Auguſtino, Arnobio, aliis, author eſt ſingularis; cui, in argumentis adverſus futilem gentium theologiam conſarcinatis, fidem haberi ſcimus maximam. Idem (putoto) eſt, qui Plutarcho [b] Tegeata dicitur, ubi cum Diagora memoratur. Sed ab eodem etiam Meſſenius nuncupatur, ubi ut ingentem mendaciorum artificem eum ſuggillat [c] Maiorum ſuperſtitionis cum primis tenaciſſimus, nec Triphylios aut Panchæos (Panchæa inſula eſt in Oceano circa Arabiam Auſtraliori ſita, in quo fanum Jovis Triphylii, unde hiſtoria illa de regno Marino ſumpta eſt, collocat Euhemerus) ullibi gentium, odio, ut videtur, in Euhemerum ductus, exiſtimat extitiſſe. Sanè Diodorus [d] eodem, ut autore gravi, etiam utitur. Quin Juriſconſultus nuperus illud Neptuni apud Homerum,

a *Loco iam citato.*

b *De Placitis Philoſophorum. lib. 1. cap. 7.*

c *Lib. de Iſide & Oſiride.*

d *Biblioth. lib. 6. atque apud Euſebium de Præparat. Euangelic. lib. 2. cap. 4. Ad deGerard. Voſſium de Hiſtoricis Græcis lib. 1. cap. 11.*

Ἡ̓ τοι

Ἤτοι ἐγὼν ἔλαχον πολιὴν ἅλα ναιέμεν αἰεὶ
Παλλομένων,

Ego verò ex eis quæ ſorte tribuebantur accepi Cœruleum Mare ut in eo ſemper habitarem, ita interpretatur; ut de tribus Noachi filiis rem totam de tribus Diis narratam fidenter capiat. Verba eius *a* ſunt; *Id proculdubio ex partitione terrarum inter tres filios Noachi, ex quibus Iapheto inſulæ obvenerunt, cauſam traxit.* Adeo ut Japheto non ſolum Inſularum *b* ſed etiam Maris dominium, in fabula illa, velit aſſignari. Quod verò ait Lactantius de infinito Pompeii imperio, ut de Neptunii dominii exemplo, id ita intelligendum eſt, ut tam eorum qui imperium Pompeio mandarunt, quàm ipſius cui mandatum eſt, ſimul habeatur ratio. Nimirum *Cilices invaſerant maria* (quod ait Florus) *ſublatiſque commerciis, rupto fœdere generis humani, ſic maria bello quaſi tempeſtate præcluſerant.* Rei igitur frumentariæ maximè proſpicientes Romani, ex ſenatuſconſulto Gabiniano Pompeium emiſere ἀφαιρησόμενον τὴν πειρατῶν τὴν θάλασσαν *c ad vindicandum à Piratis mare.* Et dabatur ei, ea lege, ἄρχειν τῆς ἐντὸς Ἡρακλείων στηλῶν θαλάσσης, ἠπείρου δὲ πάσης ἐπὶ σταδίους τετρακοσίους ἀπὸ θαλάσσης, *imperium Maris quod intra eſt Columnas Herculis; Continentis verò totius ad quadringenta à Mari ſtadia.* Inde claſſis ingentis præfectus, diſpoſitis per imperii ſui ſpatia pluribus legatis, Mare totum à faucibus Gaditanis ad litus Cilicium ita pacavit *ut neque d in terra neque in mari eſſet qui reſiſtere poſſet.* Certè ipſe Pompeius mandatum tantummodò habuit imperium, ut Admirallus Populi Romani; ſicut biennio ante itidem M. Antonius, quod docet Paterculus. At verò ipſe qui mandavit Populus, Maris huius, ut territorii Romani, æque dominus erat ac ſtadiorum Continentis quadringentorum, quæ cum Mari in imperio mandando ſunt pariter coniuncta, ut non magis, atque Mare, dominum ferentia. Et Florus *e*; *Tiberius Nero* (qui è legatis erat Pompeianis) *Gaditanum fretum, quà primum Maris Noſtri limen aperitur, obſedit.* Noſtrum Romanus (uti etiam Salluſtius *f* non ſemel) rectè appellat, quod ita in Romanorum poteſtatem prorſus redactum. Et Dio Caſſius *g*; Θάλατταν τὴν τῶν Ῥωμαίων πᾶσαν. *Mare univerſum, quod Romanis parebat, pacavit.* Et Mela, de Mari Mediterraneo; *Id omne*, inquit *h*, *quà venit, quàque diſpergitur, uno vocabulo Noſtrum Mare dicitur.* Sic alii *i*. Et Noſtri maris nomine ſic utitur Mela ſæpiſſimè poſteà. Sed hac de re plura inferiùs, ubi de Romano maris imperio fuſiùs agitur. Neque in Piratas, ut humanæ ſocietatis hoſtes, juriſdictio tantùm à

a *Io. Gryphiander, de Inſulis cap.31.§.75.*
b *Gen.10.*
c *Plutar. in Pompeio, & Appianus Alexand. in Mithridaticis.*
d *Dio lib.36.*
e *Lib.3. cap.6.*
f *In bell. Iugurthino.*
g *Lib.42.*
h *De ſitu Orbis lib.1.cap.1.*
i *Oroſius lib.1.cap.2.*

Pompeio exercebatur (quemadmodum in Piratas, qui in mari quocunque nondum occupato deprædantur, exerceri indies videmus) ſed ipſum territorium marinum, quod invaſerant Cilices, armis recipiebatur. Unde Manilius [a],

[a] *Aſtronomic, lib.4.*

> *Quis te Niliaco periturum littore Magne,*
> *Poſt victas Mithridatis opes, pelaguſque receptum*
> *Crederet?*

Itaque non tam Pompeii, quàm ipſius Populi Romani, utpote Maris Domini; ſimilis habendus erat à Lactantio Neptunus ille. Alia ſunt in Fabuloſo tempore, quæ de Diis dicta, quid de hominum heic jure ſentirent Veteres, etiam indicare videantur. Nam ubi Deos hominum perſonis induunt, quæ humana ſunt de iis fermè loquuntur. Unde Heſiodus Jovem ait Hecatæ permiſiſſe

> Μοῖραν ἔχειν γαίης τε καὶ ἀτρυγέτοιο θαλάσσης

ut partem haberet tam Maris, quàm Telluris. Huc ſpectat item, quod habet Oppianus [b] de Amphitrite Reginâ maris à Neptuno conſtitutâ,

[b] *Halieutic. lib. 1.*

> —— ἁλὸς βασίλειαν ἔθηκεν

Reginam maris eam conſtituit. Quin Nonnus [c],

[c] *Dionyſiac. lib. 43.*

> —— Βερόη κράτος ἔσχε θαλάσσης

Beroë imperium ſeu *Dominium habuit Maris.* Similia ſunt innumera. Et de Tempore Fabuloſo, hactenus.

CAP. IX.

Primum apud Græcos *in* Tempore Hiſtorico Maris dominium; *id eſt, Minois, ſeu Cretenſe.*

Hiſtorici Temporis partem priorem, ſeu quæ Regna ac Reſpublicas, quæ aliquot ab hinc ſeculis deſiere, complectitur, ab Imperio *Cretenſium* Marino auſpicamur. Dein verò non ſolùm complurium veteris Græciæ populorum, aliorumque in Oriente olim illuſtrium, imperii ac dominii ſimilis in Mari Syriaco, Ægyptiaco, Pamphylio, Lydio, Ægæo, eiuſque viciſſitudinum recenſionem perſequimur; verùm etiam & Romanorum & Carthaginienſiùm in maribus circumvicinis, veluti Supero, Infero, Orientaliori etiam, aliorum id genus in Occidente dominium planè conſuetum, atque, ut juri conſonum, in mores receptum eſſe oſtendimus.

I. MInos Lycaſti filius, Jovis dictus, Cretæ Rex, Mare circumquaque Creticum & magnam Ægæi partẽ ut dominus obtinuit. Thucydides[a], *Minos*, inquit, τῆς Ἑλληνικῆς θαλάσσης ἐπὶ πλεῖστον ἐκράτησε, *Maris Græci partem maximam ut Dominus obtinuit.* Ita ſanè κρατεῖν tum heic, tum in ſequentibus interpretandum. Neque ſic *imperium habere* (quod ſonat vulgò κρατεῖν) quenquam ut navium aliorum numero, tranſitui, vectigalibus, per maris ſpatia terminata, modum & leges præſtituat, (non aliter ac ubi agri uſus, pro ſuo arbitratu ſive impeditur ſive permittitur colonis) aliud omninò fingi quidem poteſt, quàm planiſſimè Dominum eſſe, aut ſaltem eius, qui Dominus eſt, ſeu procuratorem ſeu indultu agere. Quod in idem heic recidit. Utcunque, non neſcimus θαλασσοκρατεῖν interdum duntaxat [b] *Copiis navalibus præſtare* interpretandum. De Minois dominio, expreſsè itidem Diodorus Siculus[c], Nicolaus Damaſcenus[d], Strabo[e], Cedrenus[f], Suidas[g], alii. Apud Senecam item Phædra[h];

O magna vaſti Creta dominatrix freti,
Cuius per omne littus innumeræ rates
Tenuere pontum; quicquid, Aſſyria tenus
Tellure, Nereus pervium roſtris ſecat.

Et primum Maris dominium, id eſt primam eiuſce, quod nondum occupatum erat ſed in vacuo relictum, occupationem (unde ortum dominium huiuſmodi) Minoi plerunque tribuunt. Sed mendum eſt in Hieronymianâ Chronici Euſebii verſione[i], de hâc re; nec prætermittendum, niſi id quod celeberrimo, & primario apud Græcos Maris dominatui apertis verbis reluctari videatur, oſcitanter neglexerimus. *Minos* (ita verſio illa) *Mare obtinuit & Cretenſibus leges dedit, ut Paradius memorat, quod Plato falſum eſſe convincit.* Quid igitur? Falſumne eſſe convincit Plato Minoëm leges Cretenſibus dediſſe & maris imperium obtinuiſſe? aut eorum alterutrum falſum eſſe? Locus planè fallit & corruptiſſimus eſt tum in ficto authoris *Paradii* nunquam alibi audito nomine, tum in ipsâ Græcorum Euſebii tralatione. *Paradius* neſcio quâ oſcitantiâ (de Hieronymo viro ſancto & doctiſſimo credere nolim; ſed ſcioli forte alicuius, qui breviuſculas eiuſce in Chronico illo periochas temerè adaugere auſus eſt) ex ipſo *Para dios*, id eſt, *ex Iove*, quod habetur in Euſebii Græcis, natum eſt. Nam ibi Euſebius, *Minos*, inquit[k], ἐθαλασσοκράτει *Mare obtinuit*, & *Cretenſibus* παρὰ Διὸς *à Iove leges dedit quas tulit ex antro*

a *Lib.* 1.
b *Iſ. Caſaubon. in Comment. ad Polyb.*
c *Biblioth.* 4.
d *Apud Stobæum Eclog. cap.* 42.
e *Geograp.* 10.
f *Pag.* 11.
g *In Minoë.*
h *In Hippolyto act.* 1.
i *Euſeb. Hieronym. num.* 765.
k *Chronic. Canon.* 110. *in Theſauro Temporum.*

antro ubi per novennium ſeceſſerat. De legibus illis à Minoë acceptis, quæ nec ante Cretam à Cæcilio Metello triumphatam [a] deſiere, & de antro eius Idæo, & Novennio, res eſt notiſſima ex Homero, Platone, Porphyrio, aliis. Statim autem ſequitur in Græcis Euſebii; ὅπερ ὁ Πλάτων ἐν τοῖς Νόμοις ἐλέγχει. quod certiſſimum eſt heic ſonare, *id quod Plato in Legibus adprobat*, ſeu *confirmat.* Nam ipſum librorum Platonis de Legibus [b] fundamen eſt Minois legum eiuſmodi à Jove acceptio. Tantum abeſt, fuiſſe vertendum, *quod Plato falſum eſſe convincit*, aut *quod Plato refellit.* Quum tamen poſterius minori multò quàm par erat, aut ipſe adhibere eſt ſolitus, diligentiâ heic uſus vir maximus Joſephus Scaliger ſubſtitui ibi velit. Nam utcunque ex vi & uſu frequentiori vocabuli ἐλέγχειν, id rectè ita verti videatur; ipſa tamen res & alia vocabuli ſignificatio verſionem noſtram eſſe veram manifeſtò convincit. Id ipſum verò quod habet verſio Hieronymiana, legitur, ut exſcriptum, apud Marianum Scotum [c] & Florentium Wigornienſem, niſi quod in Florentio legatur *Plato falſum eſſe affirmat.*

a *Eutropius lib.* 6.

b *Plato de legibus lib.* 1

c *Anno Mundi* 2944.

CAP. X.

Dominium Maris Syriaci, Ægyptiaci, Pamphylii, Lydii, Ægæi, Gentes *in Oriente illuſtres* ſeptendecim *invicem ſuccedaneas, per complures quamlibet annos continuos, non aliter, ac Continentis ſeu Inſularum, poſt Minoëm Cretenſem, obtinuiſſe.*

POſt Minois Cretenſis tempora, recenſitæ ſunt, in Euſebii atque Africani Chronicis, Gentes ſeptendecim Orientales, partim Europææ partim Aſiaticæ, quæ ſingulatim per annos plurimos Mare interius ſibi circumvicinum uti domini ita obtinuere, ut, ex jure Gentium hiſce univerſis Interveniente, privatum Maris dominium locum habuiſſe ſit manifeſtiſſimum. Nam per vices & per diutinas occupationes, bello, victoriâ, ceſſioneque qualicunque mutantes, ſuam dominandi ſingulæ ſunt periodum ſortitæ, annos quingentos ampliùs ſexaginta continuos ſimul implentes. Ab initiis autem Minois ſeu Cretenſis imperii Marini ad proximum quod in Chronicis (quæ diximus) ſequitur, intercedunt anni centum ſeptuaginta quinque. Initia illa ſub Judicum Iſraëlitarum ævo collocantur. Qui ſucceſſere, ad hunc ſe habent modum.

II. Se-

II. SEcundò Lydi Maris fuere Domini. Græca Euſebii [a], Λυδοὶ οἱ καὶ Μαίονες ἐθαλασσοκράτησαν ἔτη ϟβ´ *Lydi, qui & Mæones, Domini erant maris annos* XCII. Sub Æneæ ſeculum, huius Imperii initia habentur. Quod verò ad numerum attinet annorum; tametſi idem fuerit tum in univerſa Euſebii hiſtoria, tum in Canone eius Chronico; cum tamen Pelaſgorum imperium, quod proximè ſequitur, annorum CXX aut circiter intervallo disjungatur, corrigendus forſitan fuerit & ρκ ſeu CXX ſubſtituendus. Quod dubitanter etiam monuit vir præſtantiſſimus Iſaacus Caſaubonus in Commentario ſuo ad Polybium, ubi de illis, qui in Oriente Maris ſunt dominati, doctiſſimè agit. Abſque numero marinum Lydorum Dominium memorant etiam Marianus Scotus & Florentius Monachus, uti & Pelaſgorum. a Pag. 31. & pag. 115. Nu. 940.

III. TErtii in hac recenſione Maris domini fuere Pelaſgi. Euſebius [b]: Πελασγοὶ δεύτεροι ἐθαλασσοκράτησαν ἔτη πε´, *ſecundò mare obtinuerunt Pelaſgi annos* LXXXV. Quod ad Salomonis & quæ ſequuntur tempora refertur. Sed Thracum, qui mox ſuccedunt, initia poſcunt ut anni heic potiùs LV putentur. Secundi autem fuere Pelaſgi Maris domini, ſi aut Lydos primos cum nonnullis facias, aut primos à Minoë ſeu Cretenſibus appellas. Nam ita Pelaſgi planè ſecundi, alioquin tertii ſunt. Quod in ſequentibus etiam obſervandum. b Chron. lib. 1. pag. 34. & Nu. 960.

IV. QUartò Maris domini fuere Thraces, annos (ut in Euſebii [c] Græcis habetur) ιθ ſeu LXXIX; qui tamen in verſione Hieronymiana novendecim non excedunt. Sed putat Iſaacus Caſaubonus magis πθ ſeu LXXXIX reſcribendum eſſe, ex initiis Rhodiorum, qui proximi domini, ſuaſus. Marianus & Florentius verſionem Euſebii ſequuti, annos tantum XIX Thracum imperio tribuunt. Atque apud hoſce, ut in verſione, quam diximus, Thracas dominos Maris fuiſſe, non ſemel adnotatur. Cum Ieroboamo Rege convenit. c Ibid. & num. 1014.

V. QUintò Rhodii [d] Mare, ut domini, obtinuerunt annos XXIII. Atque eorum hinc ſtudium circa rem nauticam laudat Strabo [e], qui de Rhodo, ἐθαλασσοκράτησεν, inquit, πολὺν χρόνον καὶ τὰ λῃστήρια καθεῖλεν, *Domina erat Maris diu & Piratas ſuſtulit.* In Latinis Euſebii, Rhodii dicuntur quartò mare obtinuiſſe. In Græcis verò quartos fuiſſe Maris dominos, & juxta nonnullos, quintos. Unde diſcrimen illud ortum fuerit, liquet ex eo quod in Pelaſgis eſt memoratum. Celeberrimi omnium ſunt Maris Dominorum veterum d Chron. Canon. pag. 28. & num. 1100. e Lib. 4.

Rhodii; inde inprimis quòd eis acceptæ feruntur leges Nauticæ in Pandectas à Iuſtiniano relatæ, quæ in utroque Imperio mirè obtinere ſolebant. Antoninus Imperator ad Eudæmonem Nicomedienſem [a], τῷ Νόμῳ, inquit, τῷ Ῥοδίων κρινέσθω τὰ Ναυτικά. *lege Rhodiorum decidantur lites Nauticæ.* Et ſunt legum omnium Nauticarum, quæ non interciderunt, vetuſtiſſimæ, ut teſtatur Conſtantinus Harmenopulus [b] Iudex Theſſalonicenſis. A Tiberii [c] tempore in Romanorum mores ſunt receptæ. Initia eorum ſub Iehoſaphati regnum collocantur. Sed prætermittuntur Rhodii tum à Mariano tum à Florentio.

VI. SExtò Maris ſunt dominati Phryges, annos XXV; ſed (ut habent Euſebii [d] Græca) ſecundum alios VI. Latinis occurrunt tantum XXV, uti in Mariano & Florentio. Sed verò cùm, in Græcis Euſebii, Quinti numerentur (ratione ſuperiùs dicta) Maris domini Phryges, numerum illud ſenarium non annos ſed Imperii ordinem rectè (opinor) animadvertit Iſaacus Caſaubonus denotare. Lycurgi ſeculo Dominatus hic tribuitur.

VII. SEptimò Cyprii Mare obtinuerunt, ut alii, annos XXIII; ut alii, XXXI. Hoc enim in nonnullis Hieronymianæ Euſebii verſionis exemplaribus [e] reperitur. Illud in Mariani & Florentii Chronicis, ex Euſebio & Hieronymo plerunque compilatis. Sed neque in Græcis, quæ extant, Euſebii, neque in verſione quam edidit Ioſephus Scaliger, locum habent Cyprii. Nec ſanè in Iſaaci Caſauboni recenſione. Cum Ioaſi ſeculo convenit.

VIII. OCtavò Phœnices Mare [f] obtinuerunt. Sic Euſebius, Marianus, Florentius; niſi quòd ſeptimos faciant, ob diverſam, quæ oſtenſa eſt, numerandi rationem. De horum dominio Maris ſatis apertè loquuntur Sacræ literæ: quod & ſuprà notavimus, ubi de Iure divino verba fiunt. Collocatur huius dominii memoria ſub Uziâ Iudææ Rege. Quin ipſa gens Phœnicum in gloriâ magnâ navalium artium; quod docet Plinius, alii. Atque huc forſan referendum eſt illud ab Antipatro Tarſenſi & Mnaſeâ, ſcriptoribus vetuſtis, traditum de Gatide regina Syrorum, (qui & ipſi Phœnices) quam ideo Atergatin dictam volunt quoniam edicto juſſerit [g] ἄτερ Γάτιδος μηδένα ἰχθὺν ἐσθίειν (ut Antipater) id eſt, *ſine Gatide ſeu ejus injuſſu neminem piſcem comedere,* ἀλλὰ πρὸς αὐτὴν ἀναφέρειν *ſed ut quiſque piſces captos ad ipſam perferret*, quemadmodum Mnaſeas.

[a] *Ad legē Rhodiam ff. l. 9.* ἀξίωσις. *De legibus hiſce vide etiam Baſilic. lib. 53. tit. 8.*
[b] *Prochir. Iuris lib. 2. tit. 11.*
[c] *Ius Græcorum. tom. 2. pag. 265.*
[d] *Chron. Canon. pag. 129. num. 1127*
[e] *Edit. Baſi. 1549.*
[f] *Euſeb. Num. 1192.*
[g] *Apud Athenæum Dipnoſoph. 8.*

Quod

Quod de etymo habent, ridiculum ſatis videtur, dum nomen Syrum ſeu Phœnicium è Græco petunt fonte. Res autem ipſa, quam (opinor) voluere, hæc eſt; Atergatim non Syriæ modò ſeu Phœniciæ (quæ maritima Syriæ pars) ſed & præiacentis Maris ita Reginam ſeu Dominam fuiſſe, ut neque liberè piſcari in eo, ſaltem non piſcationis Commodo frui, niſi ea annuente, cuiquam liceret. Unde etiam ei, apotheôſi poſtea donatæ, aureos & argenteos piſces ſacrare conſuetum.

IX. NOnò Ægyptii poſt Phœnices mare [a] obtinuerunt ſub Regibus ſuis Pſammide & Bocchoride, qui Olympiadum initia proximè antevertunt. Habent etiam Marianus & Florentius. a *Euſeb. num.* 1230.

X. DEcimò Maris ſunt dominati [b] Mileſii. Annorum numerum non exhibent codices Euſebiani. Cæterum tam apud Marianum, quam Florentium legitur, *Mare obtinuerunt Mileſii annis* XVIII. Stephanus de Urbibus, *Naucratis*, inquit, *Urbs Ægypti condita eſt* ἀπὸ Μιλησίων τότε θαλαττοκρατούντων *à Mileſiis tum mare obtinentibus.* Et civitatis illius conditum, cum imperio horum Marino, memorat ſimul Euſebius, ſub tempora Romuli. Ab illis item Sinope, ad Pontum Euxinum ſita, condita eſt, quæ ὑπῆρχε (quod ait Strabo [c]) τῆς ἐντὸς Κυανέων θαλάττης *in ſua habuit poteſtate Mare, quod intra Cyaneas inſulas volvitur.* b *Idem. num.* 1265. c *Lib.* 12.

XI. VNdecimò Mare obtinebant [d] Cares. Horum dominii Marini meminit etiam Diodorus Siculus [e]. Sub Ezekiæ Regis ævum. d *Euſeb. num.* 1284. e *Biblioth.* 5.

XII. DUodecimò, & Caribus proximi, obtinuerunt Mare Leſbii [f] annos LXIX. Sic in latinis Euſebii. Sed Marianus habet, *annis* LVIII. f *Euſeb. num.* 1341.

XIII. DEcimotertiò Phocæenſes mare obtinuerunt. Circa captivitatem Babylonicam. In annos XLIV. protenditur eorum imperium Græca Euſebii [g]; Φωκαεῖς ἐθαλασσοκράτησαν ἔτη μδ *Phocaenſes domini Maris fuere annos* XLIV. quibus verbis præfigitur numerus ιϛ ſeu duodenarius, quo duodecimos eos à Lydis fuiſſe, & à Minoë decimos tertios, denotatur. g *Chron. lib.* 1. *pag.* 42.

XIV. DEcimoquartò Corinthii fuere Maris domini. Eos ita collocatos quidē non reperio. Sed manifeſtò liquet ex Thucydide [h], mari præpotētes eos fuiſſe, & copiis navalibus latrocinia maritima ita coercuiſſe, ut tā à Mari, quàm à terrâ emporium ſibi nanciſcerent- h *Lib.* 1.

rentur ampliſſimum, Et egregiam eorum in re Nauticâ inſtaurandâ induſtriam idem memorat Author. Nec refragatur tempus, quin rectè hunc locum occupent ipſi, uti & Iönes proximum. Sed decimos quartos hos & decimos quintos nondum in eorum, qui ita mare obtinuerunt, catalogum àScriptoribus receptos comperimus.

XV. DEcimoquintò Iones vicini Maris domini fuere, ſeu Ionii. De iis Thucydides [a], *Multò pòſt* (ſcilicet poſt Corinthiorum vires maritimas) *penes Iones res navalis fuit, ætate Cyri primi Perſarum Regis eiuſque filii Cambyſis;* τῆς τε καθ' ἑαυτοὺς θαλάσσης Κύρῳ πολεμοῦντες ἐκράτησάν τινα χρόνον. *Etiam & cum Cyro pugnantes ſuo Mari aliquandiù potiti ſunt.* Ubi adnotat ſcholiaſtes vetus, γείτονος· οὐ γὰρ πάσης· *Mari vicino: Neque enim toto.*

XVI. DEcimoſextò domini Maris fuere Naxii. Euſebius [b]; Νάξιοι ἐθαλασσοκράτησαν ιε΄ ἔτη ι΄. *decimoquintò Mare obtinebant Naxii, annos decem.* Sub Cambyſis tempora. De Naxiis inſulæ cognominis, quæ è Cycladibus una eſt, dicitur.

XVII. DEcimoſeptimò Eretrienſes in dominium hoc marinum ſucceſſere. Euſebius ubi de Naxiis loquitur, καὶ μετ' αὐτοὺς, inquit, Ἐρετριεῖς ιϛ΄, ἔτη ζ΄. *& poſt illos Eretrienſes, decimoſextò, annos* VII. Eretria urbs erat olim inſignis opibuſque potens in Eubœâ inſulâ.

XVIII. ET demum in hac recenſione ultimi ſeu decimi octavi Maris domini fuere Æginetæ. Latina Euſebii [c]; *Mare obtinuerunt Æginetæ annos* XX, *uſque ad tranſitum Xerxis*; quod in Olympiadis LXVII anno IV adnotatur. Ceterùm Olympiade LXXV tranſiit Xerxes, ejuſque anno primo. Intercedunt igitur anni XXVIII. Sed verò animadvertit heic Ioſephus Scaliger, ex hâc in annis putandis ſupinitate, nugatoria eſſe quæ habent Latina. *Et ex Græcis*, inquit, *arguuntur*, in quibus legitur tantum, Αἰγινῆται ἐθαλασσοκράτησαν ἔτη ι΄. *Æginetæ Maris dominium obtinuere annos* X. Quod quidem occurrit tam in Chronico Euſebii priore, quàm in Canone; nec aliter collocatum ac in Latinis. Horum item poteſtatis marinæ meminere Strabo [d] & Ælianus [e].

[a] *Lib. citato.*

[b] *Chron. lib. 1. pag. 43.*

[c] *Num. 1508.*

[d] *Lib. 8.*

[e] *Var. Hiſtor. lib. 12.*

CAP. XI.

De Laconico *atque* Attico dominio marino; *quin & hoc non à* Græcis, *verùm etiam à* Perſis, *in fœdere, agnito.*

NEque ſolùm in moribus dominioque Marino tot Gentium illuſtrium (quorum Imperiorum anni à Mari ſubjugato putari

ſoli-

ſoliti) ita invicem continuato reperiuntur quæ ex Oriente huc afferenda, ſed in aliorum etiam, quæ ſanè & illuſtriores; tametſi recenſione ejuſmodi nullibi contexantur. Notiſſimus ille Samiorum Rex Polycrates, ſub imperii Perſici initia, devictis navali prælio Lesbiis & Mileſiis, adeo Maris dominium adfectaſſe ſcribitur, ut dominii id capax eſſe palàm interim agnoſceretur. Herodotus, Polycrates, inquit [a], ὃς πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Ἑλλήνων ὃς θαλασσοκρατέειν ἐπενοήθη, πάρεξ Μίνωός τε τοῦ Κνωσσίου καὶ εἰ δή τις ἄλλος πρότερος ἦρξε τῆς θαλάσσης, *primus eſt eorum, quos novimus, qui Maris imperium ſibi adquirere in animum induxerat, præter Minoëm Cnoſſium & ſiquis alius illo prior mari potitus eſt.* De Regibus loquitur, puto. Nam aut Democratici aut Ariſtocratici formulâ imperii gubernabantur ferè Græci illi, penes quos dominium Marinum (ut ſuprà oſtenſum eſt) toties variabatur. Neque eorum dominium, opinor, ignorare potuit Herodotus magis, ac Minöis Regis. Etenim floruit ipſe poſt finitum Æginetarum (quod diximus) imperium, ſeu ſub Olympiadem LXXX. Aut igitur de Regibus tantùm eſt locutus, aut mirè hallucinatus.

a *In Thalia.*

Circa Olympiadem LXXX, & ſequentia in Monarchiam Græcam tempora, nobiliſſimi illi Græcorum populi, non ſolùm Athenienſes, ſed & Lacedæmonii, interdum dominium circumfluentis Maris occupavere. De Lacedæmoniis Demoſthenes [b]; θαλάττης, inquit, μὲν ἦρχον καὶ γῆς ἁπάσης· *Maris dominabantur & terræ universæ.* Alii tantundem. De Athenienſibus ſive Idem, ſive Hegeſippus, in Oratione illâ de Haloneſo, verba faciens de Philippo Macedonum Rege maris imperium affectante, *De Prædonibus*, inquit, *æquum eſſe ait Philippus ut communiter & ille nempe & vos eos, qui in mare delinquunt, pellatis*, οὐδὲν ἄλλο ἢ τοῦτο ἀξιῶν ὑφ' ὑμῶν εἰς τὴν θάλατταν κατασταθῆναι, καὶ ὁμολογῆσαι ὑμᾶς, ὡς ἄνευ Φιλίππου οὐδὲ τὴν ἐν τῇ θαλάττῃ φυλακὴν δυνατοί ἐστε φυλάττειν, *nihil aliud quàm hoc poſtulans, ut à vobis Mari ipſe præficiatur, utque confiteamini vos ſine Philippo nec Mare* (hactenus veſtrum) *tueri & cuſtodire poſſe.* Modum etiam qualitati & quantitati navigiorum, quibus Vicinis uti liceret, fœdere ponebant. Caput eſt fœderis cum Laconibus icti [c]; Mari quidem Laconas & ſocios uti poſſe, ſed πλεῖν μὴ μακρᾷ νηΐ, ἄλλῳ δὲ κωπήρει πλοίῳ ἐς πεντακόσια τάλαντα ἄγοντι μέτρα, *minimè navigare navi longa, verùm alio navigio quod remis actum vecturam talentorum quingentorum non excederet.* Non ſcilicet navi uno remorum verſu, nedum biremi triremi aliiſque bellicis, ſed navigiis utcunque remorùm paribus aliquot agendis & onerariis, illiſque ſatis exiguis. Id genus ſunt alia apud Thucydidem. Huc ſpectat

b *Philippic. 3. Vide etiam Themiſtoclem, Epiſt. 14.*

c *Thucydid. lib. 4.*

illud Æmylii Probi, de Timotheo Athenienſium præfecto illuſtri. *Corcyram*, inquit, *ſub imperium Athenienſium redegit, ſocioſque idem adjunxit Epirotas, Athamanas, Chaonas, omneſque eas gentes quæ mare illud adiacent. Quo facto Lacedæmonii de diutina contentione deſtiterunt, & ſua ſponte Athenienſibus imperii maritimi principatum conceſſerunt, pacemque his legibus conſtituerunt, ut Athenienſes mari duces eſſent. Quæ Victoria tanta fuit Atticis lætitiæ, ut tum aræ* P A C I *publicè ſint factæ, eique Deæ pulvinar ſit inſtitutum.* Et Demoſthenes [a] de Archebio & Heraclide, οἳ Βυζάντιον παραδόντες Θρασυβούλῳ, κυρίους ὑμᾶς ἐποίησαν τοῦ Ἑλλησπόντου, ὥστε τὴν δεκάτην ἀποδόσθαι· *qui Byzantium Thraſybulo cum tradidiſſent, Dominos vos* (Athenienſes alloquitur) *Maris fecerunt, adeo ut Decimam venderetis.* Vectigalia ſcilicet ἐκ τῶν φορτίων τῶν ἐμπόρων τοῦ Ἑλλησπόντου *Mercium Mercatorum qui Helleſponto uterentur*, quod adnotat ibi Ulpianus rhetor. Hinc etiam manâſſe vult Cicero durius illud Populi huius decretum de Æginetis, Maris interdum dominis. *Durius*, inquit [b], *Athenienſes, qui ſciverunt, ut Æginetis, qui claſſe valebant, pollices præciderentur.* Ne ſcilicet in poſterum claſſe valerent, aut Mare iam Athenienſium occuparent. Nam in Codicibus nonnullis legitur, *quia claſſe valebant*, quod notat Carolus Langius. Tametſi ab Æliano [c] intelligatur decretum ideo factum, ut haſtam non ferre, remos verò adhuc agere poſſent. Crudelitatem deteſtantur Scriptores. Sed manifeſtum eſt maris uſum liberum eis ita eſſe præreptum. Neque tantum inter ipſos Græciæ populos dominium huiuſmodi marinum comprobatum eſt; verùm etiam à Perſis, qui tunc rebus Orientis potiebantur, idque in fœdere illo nobili poſt victoriam ad Eurymedontem icto. Nimirùm devictis Artaxerxis Longimani Perſarum Imperatoris copiis navalibus (quæ mare circa inſulas Chelidonias infeſtum reddiderant) à Cimone Athenienſium duce, adeo fractus eſt Regis animus ὥστε συνθέσθαι τὴν περιβόητον εἰρήνην ἐκείνην, ἵππου μὲν δρόμον ἀεὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἀπέχειν θαλάσσης, ἔνδον δὲ Κυανέων καὶ Χελιδονίων μακρᾷ νηῒ καὶ χαλκεμβόλῳ μὴ πλεῖν, *ut nobilem illam Pacem iniret* (Sic Plutarchus [d]; & Ariſtides [e], ferè idem) *ut ſemper à Mari Græco curriculum equi abſtineret, neque intra inſulas Cyaneas & Chelidonias longam navem vel roſtratam haberet.* Toto igitur abſtinendum erat Regi à mari Ægæo Rhodio, Carpathio, Lydio, & quod inde in Occidentem verſus Athenas vergit. Quippe cuius planè domini Athenienſes. Nam mare Græcum, quod antiquitus Caricum [f] dictum à Cariâ ſeu Occidentalioris Aſiæ partis

a *Orat. adverſ. Leptinem.*

b *De officiis lib. 3. ſic. Valerius Maximus lib. 9. cap. 2.*

c *Var. Hiſt. lib. 2. cap. 9.*

d *Ex Cratero, in Cimonis vita.*

e *In Panathenaico.*

f *Scholiaſt. ad Thucyd. lib. 1. adde Dionyſ. Halicarnaſſ. lib. 1.*

partis littore, latiſſimè diffunditur. Etiam ſervitus impoſita eſt Mari Pamphylio ac Lycio, uti etiam Ponto; ut nec in hoc, citra Cyaneas inſulas, nec in illo citra Chelidonias, navis Regia, quæ aut longa aut roſtrata (id eſt bellica) foret, ex fœdere admitteretur. Id ipſum ſanè voluit Iſocrates [a], ubi de Athenienſi imperio verba faciens, barbaris non licuiſſe ait *μακροῖς πλοίοις ἐπὶ τάδον πλεῖν φασήλιδος* *longis navibus citra Phaſelidem navigare.* Nam Phaſelis eundem cum Chelidoniis rigorem in metiendo obtinet, ſive Lyciæ ſive Pamphyliæ oppidum. Contexuerat autem hiſtoriam *περὶ τῶν θαλασσοκρατησάντων* *eorum qui Maris dominium obtinuere* vetuſtus ſcriptor Caſtor Rhodius, quod memorat Suidas. Ex eo Iulium Africanum & Euſebium ſuos hauſiſſe Maris dominos, ſuperiori capite recenſitos, meritò exiſtimant viri docti [b]. Etiam & Athenienſium atque Lacedæmoniorum dominatus marinos adieciſſe eum, vix dubitandum. Floruit Caſtor ſub Auguſti Cæſaris tempora. Opus eius illud omnino periit.

a *In Panathenaico.*

b *Ioſ. Scaliger in Euſebianis ad num. 840. Gerard. Voſſius de Hiſtoricis Græcis lib. 1. cap. 25. alii.*

Cap. XII.

Alia, quæ ſparſim occurrunt, de Maris dominio in Orientalium moribus, *Teſtimonia.*

Etiam in Scriptis quæ ad Orientalium gentium mores attinent, plurima ſparſim occurrunt, quæ receptiſſimam fuiſſe de privato Maris dominio ſententiam luculenter comprobant. Antiochus Epiphanes Syriæ Rex, הלא הים והיבשה לי *Nonne*, inquit [c], *& Mare & Tellus mea ſunt?* De mari Syriaco locutus. Et Xerxes ille Perſarum, cùm ridiculè Helleſponto verbera infligeret, ſtigmata inureret, & in aquas par compedum demitteret, *δεσπότης,* ait [d], *τοι δίκην ἐπιτιθεῖ τήνδε*, *Dominus tibi hanc pœnam irrogat.* Quin ubi Mare Rubrum ſeu Erythræum ita dictum tradit Agatharchides, Boxi Perſæ narrationem ſecutus, ab Erythrâ Rege ſeu Erythrô, (id eſt ab Edomo accola, qui ipſe & Eſau erat [e], atque idem quod *Erythrus* ſeu *Rubrus* Ebraicè denotat) innuere hoc etymon ſimul adiungit [f], *κρατήσαντα τῆς θαλάττης ἄνδρα*, *Virum maris eiuſce dominium obtinentem.* Certè & apud Philoſtratum [g] legitur, vetus fuiſſe de Mari Rubro pactum, quod *Βασιλεὺς Ἐρύθρας ἐνόμισεν ὅτε τῆς θαλάσσης ἐκείνης ἦρχε*, *Rex Erythras, quando mari illi dominabatur,* con-

c *Ioſ. Ben Gorion. lib. 3. cap. 12.* Edit. Munſter. Ebreolat. in fol.

d *Herodotus lib. 7.*

e *Ioſ. Scaliger ad Feſtum verb. Ægyptinos, & Nicol. Fuller. Miſcellan. lib. 4. cap. 20.*

f *Apud. Photium cod. 250.* g *De vita Apollonii. lib. 3. cap. 11*

contraxerat, neminem Ægyptium mare illud navi longâ ingredi debere, oneraria verò unâ tantùm ibi uti. Et de Tyro urbe, Quintus Curtius [a], *Condita*, inquit, *ab Agenore, diu, Mare non vicinum modò, ſed quodcunque claſſes ejus adierunt, ditionis ſuæ fecit.* Unde & *Tyria Maria* pro mari ita occupato ut, injuſſu domini, liber per id tranſitus non eſſet, abiit [b] in proverbium. Quid quod etiam in Oriente mos obtinuit veterrimus, ut cùm reges magni, gentes in ſuam poteſtatem redacturi, imperii ac Dominii arrhas ſibi tradi imperarent, *Aquam & Terram* ſimul poſcere ſolebant? Scilicet eas volebant φέρειν γῆν καὶ ὕδωρ *adferre Terram & Aquam*, & ἑτοιμάζειν γῆν καὶ ὕδωρ *præparare Terram & Aquam.* Tam Maris quàm Telluris eorum dominium ſymbolo eiuſmodi deſignari exiſtimabant. Ita à Scytharum Rege Indathyrſo poſcebat [c] Darius Terram & Aquam; ita Xerxes [d] à Lacedæmoniis; ita uterque à Cöis, quod ipſi teſtantur Cöi in plebiſcito ſeu Epiſtola qua Artaxerxi Hippocratem reddi imperioſiſſimè petenti reſpondent, minas regis magni negligentes; Cöi nullo pacto, quicquid periculi ſibi imminere videretur, Hippocratem reddendum eſſe decernunt. Decreto etiam adjiciunt [e]; καὶ γὰρ Δαρείου καὶ Ξέρξου τῶν πατέρων ἐπιστολὰς γεγραφάντων, γαῖαν καὶ ὕδωρ αἰτεόντων, οὐκ ἔδωκεν ὁ δᾶμος, ὁρέων αὐτοὺς ὁμοίως τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους θνητοὺς ἐόντας ἐπ' αὐτοὺς ἰόντας· *Nam & cum Darius & Xerxes deceſſores ejus epiſtolis ſuis Terram & Aquam poſtulârant, neutiquam reddidit populus Cous; quippe cui ſatis erat exploratum, illos qui ad ſe miſiſſent, pariter ac homines ceteros, eſſe mortales.* Atque in Græcis codicibus hiſtoriolæ Iudith, Nabuchodonoſor bellum vicinis gentibus indicturus, deditionis, quam expectaret, formulam diſertè ait eſſe *ut* [f] *præparent ei Terram & Aquam.* Niſi Aquarum perinde ac Telluris dominos ſe eſſe putarent, quamobrem & Aquam & Terram velut univerſalis dominii inſignia ſibi poſcerent, non ſatis video. Quin de Mari ex Indorum, Perſarum, atque Ægyptiorum diſciplinâ in Onirocriticis ſcribens Achmes Ben Seirim Arabs, εἰ δὲ ἴδῃ τις (inquit [g]) ὅτι ἐδέσποσε τῆς θαλάσσης, κληρόνομος ἔσται τῆς βασιλείας πάσης καὶ βασιλεύσει, *Si quis* (in ſomniis) *viſus fuerit ſibi factus Maris dominus, hæres erit univerſi regni & imperabit.* Accedit huc Delium illud de Athenienſium dominio Marino oraculum. Delo ſacrificantibus Athenienſibus, puer, dum lavandis manibus aquam hauriebat, è phiala ſimul cum aqua piſces effudit. Inde à vatibus oraculum redditum ὡς κρατήσουσι τῆς θαλάττης *Maris fore eos dominos.* Author eſt ſcriptor vetuſtus Semus apud Athenæum [h], ubi Phylarchus etiam memorat, cum Patroclus Ptolomæi Lagi filii

dux

a *De rebus Alexandri lib.* 4.

b *Afranius apud Feſtum, verb.* Tyria Maria.

c *Herodotus lib.* 4.

d *Polybius lib.* 9.

e *Hippocrates Epiſtol.* 9.

f *Iudith. cap.* 2. 7. *græcè.*

g *Cap.* 178.

h *Dipnoſ. lib.* 8.

dux ad Antigonum regem piſces ſimul & recentes ficus miſiſſet; atque ambigerent adſtantes, quid illo munere ſignificaretur; Antigonum lepidè dixiſſe, ſatis ipſum intelligere quid ſibi vellet Patroclus. Aut enim, inquit, vult Patroclus, θαλαττοκρατεῖν ἡμᾶς, ἢ τὰς σύκους τρώγειν, *imperium ſeu dominium Maris nobis eſſe potiundum, aut rodendas ficus.* Aut ignavum & mollem videri, aut Maris dominum fieri. De dominio igitur Maris privato non dubitabat. Atque ibi etiam gulo, apud Antiphanem comicum, nec vitæ conducibile eſſe ait, nec ferendum,

Τῆς μὲν θαλάττης ἀντιποιεῖσθαί τινας
Ὑμῶν, ἀναλίσκειν τε πολλὰ χρήματα &c.

Mare quoſdam ex vobis peculiare ſibi vendicare, ac in id pecuniæ multum impendere; obſonii verò adnavigare nihil, ne gry quidem. Adiice Theocriteum illud de Ptolemæi Philadelphi Ægypti Regis dominio marino æquè ac Telluris;

Πολλᾶς ᾶ δὲ κρατέει γαίης, πολλᾶς δὲ θαλάσσης· a Idyllio
Multæ Telluris eſt dominus, multi item Maris. Et paulò pòſt; 17.

—— Θάλασσα δὲ πᾶσα καὶ αἶα
Καὶ ποταμοὶ κελάδοντες ἀνάσσονται Πτολεμαίῳ,

Mare totum (de Lycio, Pamphylio & quod interius eſt reliquum, loquitur) *& Tellus & fluvii ſonori regno Ptolemæi ſubiecti ſunt.* Et Philo Judæus, Non glorientur, inquit [b], principes ob devictas multas gentes, aut quod omnia flumina καὶ τὰ ἄπειρα πλήθει καὶ μεγέθει πελάγη περιεκλῄσαντο *& maria numero & magnitudine diffuſiſſima in ſuam poteſtatem redegerunt.* Dein, tametſi in Oratione de Pace velle videtur Iſocrates Imperium ac dominatum Marinum, quod retinere ſtudebant Athenienſes, malorum eis non paucorum eſſe cauſam, etiam & interdum tyrannidem ab eis in Civitates Græciæ vicinas inde exerceri; id tamen, ut quod ſub utilis atque inutilis, &, ex accidenti, iniuſti ratione in examen veniat, diſputat; nec omnino ex rei ipſius naturâ iniuſtum eſſe contendit. Immo alibi Dominatum illum ſatis laudat, quanquam non omnia in eo conſervando. Et de utrâque civitate & Laconica & Attica diſettè idem [c], ζυμβέβη, inquit, ἑκατέραν κυρίαν γίνεσθαι τῆς ἀρχῆς τῆς κατὰ θάλατταν· ἣν ὁπότεροι ἂν κατάσχωσιν ὑπηκόους ἔχουσι τὰς πλείστας τῶν πόλεων, *evenit ut utraque civitas maris imperio potiretur; quod utri tenuerint, urbium pleraſque dicto audientes habent.* Etiam diſceptationem legimus apud Ariſtotelem [d] περὶ τῆς πρὸς τὴν θάλατταν κοινωνίας *de Maris communione*; utrum ſcilicet civitati bene inſtitutæ commoda fuerit necne. Utrum conducibi-

b *Lib. de Plantatione Noë.*

c *In Panathenaico.*

d *Politic. lib. 7. cap. 6.*

lius eſſet manere illud omnium hominum commune, adeo ut nemini omnino tranſitus, negotiatio, mercatura, piſcatio negaretur; an ita uſum eius coërceri ut in Civitatis dominium, quo Exteri arcerentur, recipiendum eſſet. Quà hoc utile inutileve fuerit, diſputat; non omnino quà iniuſti ne ſpeciem quidem obtenderit; ex gentium circumquaque poſitarum moribus de maris non minùs ac Telluris proprietate abundè edoctus. Quin diſcipulus eius Alexander Macedo, Victoria in Oriente potitus, expeditionem moliebatur in Europam ὅπως γῆς τε ἁπάσης καὶ θαλάττης κύριος γένοιτο *ut cuncta Telluris ac Maris dominus fieret*, quod ait Iulianus [a] Imperator. Et ſanè apud Græciæ populos in primis, Maris accolas, atque eiuſmodi in Oriente alios, idem ferè habitum eſt ſummum præ cæteris imperium & dominatum obtinere, & Maris dominatu potiri. Neque ſine hoc illud aſſequendum exiſtimabant. Unde conſilium illud Themiſtocleum, quod Cn. Pompeius etiam Romæ amplexus eſt; *Qui [b] Mare teneat eum neceſſe eſſe rerum potiri.* Et *omnino magnæ potentiæ præſidium & quaſi pignus eſt ſemperque fuit Maris dominari* (ſic in Polybium Iſaacus Caſaubonus [c]) *quod Græcis* θαλαττοκρατεῖν *dicitur. Propterea antiqui Chronicorum apud Græcos ſcriptores, quum nullum extaret ſummum imperium ullius Græci populi cuius factis, ante Olympiadum inſtitutionem, doctrina temporum inniteretur, inter alia tempora quibus ad ſeriem temporum deſignandam ſunt uſi, iſtud non prætermiſerunt; ſed Populos diligenter recenſuerunt, penes quos Imperium Maris quondam fuiſſet, atque omnes Mutationes quæ in ea re contigerunt accuratè in ſuis Chronologiis adnotarunt.* Sed de receptis in Oriente circa Maris dominium moribus, ſatis ſuperque.

a *In Oratione 3. ſeu Euſebiæ encomio.*

b *Cicero ad Atticum. lib. 10. epiſt. 7. Plutarch. in Themiſtocle.*

c *Comm. in Polybium pag. 199.*

CAP. XIII.

De Spinetis, Tyrrhenis, Carthaginienſibus, *aliis in* Occidente *Maris dominis.*

NEc luculenter minùs in Occidentalium Moribus vetuſtis, Dominium, quale diximus, Marinum comperitur. Spinetæ, quibus Urbs cognominis ad Padi oſtium, diù Maris ſuperi ſeu Adriatici domini fuere, Delphos ex proventibus maritimis decimas magnificas Apollini mittere ſoliti. Ita Strabo [d] & Dionyſius Halicarnaſſeus [e]; qui itidem de Tyrrhenis, eos Maris inferi, ſeu quod Auſtralem Italiæ plagam alluit, fuiſſe θαλαττοκράτορας disertè ſcribunt; id eſt, planè *Maris dominos*. Et Diodorus Siculus, Tyrrheni, inquit,

d *Lib. 5.*

e *Orig. Rom. lib. 1.*

inquit,[a] *πολλοὺς χρόνους θαλαττοκρατήσαντες, diu Mari ut domini obtinentes, à ſe illud denominarunt.* Poſtmodùm autem Maris ferè totius Mediterranei quod Occidentalius eſt, Siculi ſcilicet & Africani, Domini fuere [b] Carthaginienſes, quibus prælio devictis, eodem jure temporis aliquantò potitus eſt Agathocles Siculorum Rex; à quo deficientibus Africanis, Dominatus ille citò Carthaginienſibus reſtitutus eſt. Sub Olympiade CXVIII hæc geſta ſunt. Per quadraginta aut circiter annos dein fuere Domini Maris eique leges dabant Carthaginienſes, uſque nimirum ad bellum Punicum primum, quod Olympiadis CXXVIII anno ultimo incèpit. Ita Polybius[c]; *τῆς θαλάττης ἀκονιτὶ τῶν Καρχηδονίων ἐπικρατούντων Carthaginienſibus Maris dominiū citra controverſiam obtinentibus.* Et paulò poſt; habebant Carthaginienſes *τὴν κατὰ θάλατταν ἡγεμονίαν ἀδήριτον ἐκ προγόνων Maris Imperiū ſine omni controverſia, à Majoribus acceptum.* Sed & diu ante Agathoclis tempora idem obtinebant Carthaginienſes, quod ſatis liquet ex fœdere illo inter eos & Romanos omnium primo, ſub Conſulum initia, ſeu circa Olympiadem LXVIII icto. Eius, unum eſt apud Polybium, qui ſolus illud memorat, caput; *μὴ πλεῖν Ῥωμαίους μήτε τοὺς Ῥωμαίων συμμάχους ἐπέκεινα τοῦ Καλοῦ ἀκρωτηρίου, ἐὰν μὴ ὑπὸ χειμῶνος ἢ πολεμίων ἀναγκασθῶσιν, Ne naviganto Romani Romanorumvè Socii ultra Pulchrū promontorium, extrà quàm ſi tempeſtatis aut hoſtium vi fuerint coacti.* Africæ eſt promontorium illud; adeoque domini erant maris Carthaginienſes, ut nec Romanis ſociiſve eorum ultra illud promontorium navigare vellent eſſe fas. Id quod icto fœdere juſtum eſſe agnovere Romani. In ſecundo autem illuſtrium horum in Occidente populorum fœdere cautum inſuper eſt, ne quis Romanorum aut Africam aut Sardiniam appelleret, niſi aut commeatus accipiendi gratiâ aut naves reficiendi, quod docet itidem Polybius. Maris igitur uſus ſublatus, aut temperatus. Atque huc ſpectat illud Pompeii Feſti [d] de Pœnis; *Tyro oriundi Pœni adeò potentes Maris fuerunt, ut omnibus mortalibus navigatio eſſet periculoſa.* Nam Carthaginienſes Pœnorum primarii fuere. Quinetiam de Venetis Galliæ Occidentalis, circa Ligeris fluvii oſtium, populo, rerum Nauticarum olim præ accolis ſtudioſo, Julius Cæſar, *In magno,* ait [e], *impetu Maris atque aperto, paucis portubus interiectis, quos tenent ipſi, omnes ferè qui eodem Mari uti conſueverunt, habent vectigales.* Ob uſum vicini Maris, vectigalia pendebantur illis, ut dominis. Nec prætereundum heic quod de Authari Langobardorum Rege habet Paulus Warnfredus [f]. Intra Maris undas Rhegium alluentes columna

a Biblioth. lib. 5.

b *Diodorus Siculus lib. 20.*

c *Hiſtor. lib. 1. & 3.* adde *Appian. Alexandrin. ſub initiis Belli Punici.*

d *In verb. Tyria Maria.*

e *De bello Gallico lib. 3. cap. 8.*

f *De Geſtis Langobardorum lib. 3. cap. 33. quod memorat etiam Sigonius de Regno Italiæ lib. 1.*

poſita erat. *Vſque ad eam* (inquit Paulus) *equo ſedens acceſſit Autharis, eamque de haſta ſua cuſpide tetigit dicens; Vſque hîc erunt Longobardorum fines.* De Populo autem Romano, omnium illuſtriſſimo morum juriſque exemplo proximè agendum.

Cap. XIV.

Populi Romani, *& qui in* Orientali imperio *mores eorum ſunt ſecuti, Dominium Marinum.*

PAribus utrique, Carthaginienſes & Romani, viribus votiſq; imperium Orbis agitabant ante bellum Punicũ primum; niſi quod ex dominio illo Maris tot annos obtento potentiores illi viderentur. Tunc autem navium CLX claſſis intra ſexageſimum diem, quàm cæſa fuerat ſylva, in anchoris ſtantis armiſque inſtructæ, C. Duillius Imperator Carthaginem ferè in ipſo mari delevit, atque in Romanorum poteſtatem hoc prorſus redegit. *Et pudebat* (quod ait Florus [a]) *nobilem populum, ablato Mari, raptis Inſulis, dare tributa quæ jubere conſueverat.* Ita, exutis dominio huiuſmodi Carthaginienſibus, acquirebant jure Belli ac Victoriâ Romani. Tanto Imperatori & tam perpetuo, hoc nomine, honore habito, ut revertenti ſemper à cæna tibicines canerent & funale præferretur. Quin & Phœnicii & Cilicii Maris dominabantur Romani, quod ex Fœdere ab Antiocho Syriæ Rege cum eis inito manifeſtum fit. In eo cautum eſt ad hunc modum. *Tradito Antiochus naves longas armamentaque earum; neve plures quàm decem naves actuarias (nulla quarum plus quam* XXX *remis agatur) habeto, neve Monerem ex belli cauſa, quod ipſe illaturus erit. Neve navigato citra Calycadnum neve Sarpedonum promontoria; extrà quàm ſiqua navis pecuniam, ſtipendium, aut legatos, aut obſides portabit.* Sic Livius [b]. Sed apud Polybium [c] legitur, *nullam habeto triginta remis actam navem.* Annibal item in oratione ad Scipionem habita, *Non recuſamus,* inquit [d], *quin omnia propter quæ bellum initum eſt veſtra ſint, Sicilia, Sardinia, Hiſpania, quicquid Inſularum toto inter Africam Italiamque continetur mari. Carthaginienſes incluſi Africæ litoribus, vos (quando ita Diis placuit) externa etiam Terra Marique videamus regentes imperia.* Et paulò poſt pace inita, quingentæ Carthaginienſium naves quæ remis agerentur, ab eis ſublatæ ſunt & incenſæ. Ne ſcilicet Mari, quod jam alieni eſſet dominii, uterentur. Poſtea etiam caſtigatus eſt Senatus Carthaginienſium [e] *quod, contra fœdus, exercitum & navales materias haberent;* Et *placuit, quòd extra fines exercitum duxiſſent*

a *Lib. 2. cap. 6.*

b *Decad. 4. lib. 8.*

c *In excerptis legationibus cap. 35.*

d *Liv. lib. 30.*

e *Epit. Liv. lib. 48. & 49.*

ſent &c. bellum iis indici. Et diſertè Plinius de Cn. Pompeio; *Oram maritimam,* inquit, [a] *à Prædonibus liberavit & Imperium Populo Romano reſtituit.* Quin, de latiſſimo Populi Romani dominio Marino, Dionyſius Halicarnaſſeus; πάσης, inquit, [b] κρατεῖ θαλάσσης, οὐ μόνον τῆς ἐντὸς Ἡρακλείων στηλῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς Ὠκεανίτιδος, ὅση πλεῖσθαι μὴ ἀδύνατός ἐστι, *Vniverſi Maris domina eſt* (Roma) *non ſolùm illius quod intra Herculis columnas habetur, verùm & ipſius Oceani quicunque eſt navigabilis.* Hyperbole quidem eſt. Sed ampliſſimi dominii Marini interea teſtimonium luculentum. Uti & illud Appiani Alexandrini [c], *Maris Mediterranei totius tenent* (Romani) *dominium.* Eiuſmodi ſunt alia. Neque ſanè admittendum eſt illud viri præſtantiſſimi qui de Exemplis eiuſmodi, *hæc,* inquit [d], *non docent occupationem Maris aut juris navigandi. Poſſunt enim ut Singuli, ita & Populi pactis non tantùm de Iure quod propriè ſibi competit ſed & de eo quod cũ omnibus hominibus commune habent, in gratiam eius cuius id intereſt diſcedere.* Et ad Ulpianum ſe refert qui ex bonâ ſtipulationis fide, non ex ſervitute Mari imponendâ pendere vult illam piſcationis in Mari Thynnariæ [e] ceſſationem, de qua infrà [f]. Certè eiuſmodi, cujus quidem author eſt Ulpianus, diſtinctione idem dici poteſt de omnimodo (quod vocamus) ſive dominio ſive ſervitute. Privatim utifrui, alios jure impedire, arcere, ſi dominium non eſt, nihil eſt. Quin Caſſandra, apud Lycophronem, dominium eiuſmodi Populo Romano fore prædixit, ubi ei tribuit

Γῆς καὶ θαλάσσης σκῆπτρα καὶ μοναρχίαν,

Telluris & Maris ſceptra & Monarchiam. Huc ſpectant tum quæ habemus ſuprà de Cn. Pompeii imperio à P. Romano delegato, tum quæ obiter occurrunt apud Scriptores de Romanorum dominio marino alia. De Auguſto Cæſare Suetonius [g]; *Claſſem Miſeni, & alteram Ravennæ ad tutelam Superi & Inferi maris collocavit.* Ariſtides autem dominium hoc Romanis, non (quemadmodum olim Atheniensibus) certis finibus definitum eſſe ait [h], ſed ut cingulum eorum imperio circumfundi. Et Themiſtius de Imperatore Theodoſio ſeniore, τί φαίης ἄν, inquit [i], περὶ τοῦ πάσης σχεδὸν βασιλεύοντος γῆς καὶ θαλάττης, *Quid de eo diceres qui Imperator ſeu Rex eſt ferè univerſæ Telluris ac Maris.* Procopius item de Imperatoris Romani figurâ urbem lævâ tenente loquutus, cælatoris mentem fuiſſe ait [k], ὅτι γῆ τε αὐτῷ καὶ θάλασσα δεδούλωται πᾶσα *univerſam Tellurem ipſi æquè ac Mare deſervire.* Tantundem fermè Nicephorus Calliſtus in præfatione ad hiſtoriam Eccleſiaſticam. Et Julius Firmicus de iis quorum in thematis

a *Nat. Hiſtor. lib. 7. cap. 26.*
b *Orig. Rom. lib. 1.*
c *In præfatione.*
d *Hugo Grotius de Iure Belli & Pacis lib. 2. cap. 3. § 15.*
e *L. 13. ff. tit. Communia Prædiorum.*
f *Cap. proximo.*
g *In Auguſto. cap. 49.*
h *In Roma Encomio.*
i *Orat. 5.*
k *De Ædificiis Iuſtiniani, cap. de Auguſteo.*

Genethliacis luna creſcens triceſimam Tauri partem occupaverit, proſpera Jovis radiatione accedente; *Maris*, inquit [a], *& Terræ dominia poſſidentes, quocunque feliciter exercitum ducent.* Oppianus ad Antoninum Imperatorem [b],

--- Σοὶ μὲν γὰρ ὑπὸ σκήπτροισι Θάλασσα
Εἱλεῖται, καὶ φῦλα Ποσειδάωνος ἐναύλων.

Tuis enim ſub ſceptris ſeu *legibus Mare volvitur, & piſcium turba per Mare diſpoſita.* Et Venus ad Jovem [c] de futuro Romanorum imperio;

Certè hinc Romanos, olim volventibus annis,
Hinc fore ductores, revocato ſanguine Teucri,
Qui Mare qui Terras omni ditione tenerent,
Pollicitus: quæ te, genitor, ſententia vertit?

Unde idem Poëta alibi [d] de Auguſto Cæſare;

An Deus immenſi venias Maris, ac tua Nautæ
Numina ſola colant; tibi ſerviat ultima Thyle,
Teque ſibi generum Tethys emat omnibus undis.

Et de Scipione Africano Claudianus [e];

Ergo ſeu patriis primævus Manibus ultor
Subderet Hiſpanum legibus Oceanum,

Seu quid aliud caſtris faceret, hærebat lateri eius ſemper Ennius. Iohanni item Epiſcopo Euchaitenſi [f], in Jambicis, Conſtantinus Monomachus Imperator quidem Orientis, ſed ex Occidentalis Imperii moribus nuncupatur

Γῆς καὶ Θαλάσσης Κύριος καὶ δεσπότης
Telluris & Maris dominus.

Uti etiam Leo Auguſtus à Varadato [g] *Terræ Mariſque dominus.* Unde in Imperio Conſtantinopolitano, Occidentalis mores ſequuto, ipſum Pelagus Ægæum inter Themata ſeu Provincias, non aliter ac Samus, Cyprus, aliæve inſulæ ſeu territoria qualiacunque recenſitum eſt. Id liquet ex Thematibus Conſtantini Porphyrogenneti [h], ubi etiam Helleſpontus expreſſim Ægæi Maris præfecto adſcribitur cum territoriis circumjacentibus. Atque ingens ſanè proventus erat fiſcalis ex hoc Mari, piſcationis tantùm nomine. Decem interdum aureorum millia, interdum duodecim ex ea annuatim conflabantur. Diſcimus ex decreto quo Andronicus Palæologus imperii inſignia retinens, ſed in thalamis Palatii otioſus, in victum ſui & aſſeclarum annuum habuit φόρον τὸν ἁλιευτικὸν ἢ περὶ τὸ Βυζάντιον πλεῖσται δέκα χιλιάδων τέως ἔγγιστα οὖσαν *proventum Piſcationis ante Byzantium pendi ſolitum uſque ad decem tunc aureorum millia*, quod ait Nicephorus

[a] *Matheſeos lib.* 6. *cap.*1.
[b] *Halieutici lib.*3.
[c] *Virgil. Æneid.* 1.
[d] *Georgic. lib.* 1.
[e] *Præfat. in lib.*3. *de laudibus Stiliconis.*
[f] *Euchait. pag.* 51.
[g] *Concil. Chalced. part.* 3. *tom.* 2. *part.* 1. *edit. Biniana* 1618.
[h] *Lib.*1. *them.*17.

cephorus Gregoras *a*. Idem nonnullis *Topiaticum b*, *Topicum*, *Piſcinica* etiam nominatur & *Topice*. Quin in Notitia Dignitatum Orientis, ſub Proconſule Aſiæ, Trinæ tantùm recenſentur ad hunc modum Provinciæ.

Sub diſpoſitione Viri ſpectabilis Proconſulis Aſiæ, Provinciæ infraſcriptæ.

Aſia;

Inſulæ;

Helleſpontus.

Etiam *Officium Helleſponti conſularis* in reſcripto Honorii & Theodoſii *c* Auguſtorum memoratur, ubi è vicarii Aſiæ poteſtate in Proconſulis Aſiæ (qui tunc temporis Simplicius erat) transfertur. Alibi etiam in Juſtiniani Novellis occurrit Helleſpontus *d* cum Ponto Polemoniaco, provinciæ ſeu præfecturæ nomine, coniunctus. Scio quidem non tam pro freto illo Aſiam & Europam interluente Helleſpontum à viris doctis heic capi quàm pro regione Aſiæ maritimâ. Sic Guidus Pancirollus *e*, etiam ad Notitiam; *Hoc in loco*, inquit, *regio Aſiæ ad Helleſponti oram ſita ſignificatur.* Certè ſatis rarò, puto, occurrit alibi Helleſponti nominis uſus pro regione aliqua *f* Aſiæ, ſed potiùs Helleſpontia. At verò ſi in Notitia non ipſum fretum ſed regio cognominis deſignaretur, quamobrem hæc tantùm regio ſigillatim cum Aſia, cuius & ipſa pars aliquantula ita eſſet, nominatur? Si pro freto accipias, res manifeſta & ſibi optimè conſtans videtur. Peramplam Proconſulis Aſiæ provinciam Aſiâ ipsâ, Freto alluente, & Inſulis denotari, rationi perquam conſonum eſt; Non ita, Aſiâ ipsâ & inſulis, adiectâ inſuper neſcio quâ regiunculâ ſatis obſcurâ quæ & ipſius Aſiæ pars. Et ſequentis ævi uſus vetuſtiorem heic adminiſtrationem interpretari videtur. Ipſum Ægæum pelagus (quod vicinum totum fere hoc mare continet) inter Themata, præfecturas ſeu provincias Orientis expreſſim à Conſtantino, quem jam memoravimus, Porphyrogenneto numeratur. Verba eius ſunt *g*; τὸ δὲ καλούμενον Αἰγαῖον πέλαγος, καὶ αὐτὸ χρηματίζον εἰς θέμα, &c. *Ægæum verò pelagus etiam ipſum inter Themata relatum, &c.* Et paulo poſt etiam de Inſulis; προσφωνεῖται δὲ τῷ στρατηγῷ τοῦ Αἰγαίου πελάγους αἵτε Κυκλάδες νῆσοι καλούμεναι, καὶ τῶν Σποράδων, αἳ προέχουσιν ἥ τε Μιτυλήνη, καὶ Χίος, καὶ αὐτὴ ἡ Λῆμνος. *Ad Ægæi autem maris præfecturam pertinent inſulæ Cyclades dictæ, & ex Sporadibus, quæ reliquas excellunt, Mitylene, & Chius, & ipſa Lemnus.* Adeò ut heic inſulæ & mare ipſum, velut ſingulares præfecturæ partes ſeu provinciæ, non aliter ac

a Lib. 9.

b Vide I. Cantacuzenum lib. 2 cap. 1. & lib. 4. cap. 42. præter Io. Meurſium in Gloſſario, verb. τοπικὸν, & Iul. Caſ. Bullinger. de Imperio Romano lib. 9. cap. 72.

c L. unic. C. de Officio Comitis Sacri patrimonii.

d Novell. 20. in præfatione.

e In Notit. Orient. cap. 102.

f Vide Ortelium in Theſauro Geograph. verb. Helleſpont.

g Lib. 1. Them. 17.

ac aliæ qualeſcunque regiones continerentur. Quin ex Notitia Orientis obſervandum eſt, in proconſulis Aſiæ inſignibus, quæ codicillis, quibus is præficiebatur, principalibus depingi ſolebant, trium contineri (præter principum vultus, ſeu genios, ac mandatorum librum) mulierum imagines, eaſque diadematis turritis pariter cinctas, ad modum, quem oculis mox ſubjicimus, ita provincias illas tres, ſcilicet Aſiam, inſulas, Helleſpontum, ſimul referentes, ſuorumque nominum adiectione ſigillatim ita inſignitas, ut, poſtremam primæ partem ſeu regionem fuiſſe, non ſit omnino, cur admittamus. Quin & Pancirolli, qui non ſolùm editis Alciati, (unde figuram accepimus,) verùm etiam manu ſcriptis Fulvii Urſini, aliorumque Notitiæ codicibus, uſus eſt, imaginum illarum deſcriptionem ſubjungere viſum eſt. *Infra librum mandatorum, habet hic proconſul* (ita Pancirollus) *imagines trium mulierum, quæ provincias ipſi commiſſas referunt, ſcilicet Aſiam, inſulas, & Helleſpontum; ut nomina ipſis inſcripta indicant. Hæ inſigne quoddam regium in capite,* (diadema quælibet turritum, in libris editis,) *& vaſa aureis plena manibus, gerunt, quæ, exactionem tributorum, tribus illis regionibus faciendam, ad proconſulem pertinere, ſignificabant. Longis aureiſque tunicis indutæ ſunt. In manuſcriptis albas aut cæruleas habent. Aſia calceis cæruleoque pallio utitur. Aliæ calceis carent: Quæ inſulas refert, purpureum pallium; quæ Helleſpontum, viride geſtat. Sed in codice Urſini, omnes rubris cothurnis altè calceatæ habitu non differunt. In Madruciano longis veſtibus demiſſis vix pedes oſtendunt.* Hactenus ille. Anne verò eſt ſimile veri, regiunculam aliquam Aſiæ in Inſignibus hiſce pari cum ea, quæ fuit Aſiæ ipſius, majeſtate, cum & hæc illam etiam, non aliter ac totum minutiam, complexa fuiſſet, depingi. Turrita ſingularum diademata, ſtatura æqualis, majeſtas & opulentia nullo modo diſſimilis, talem parilitatem indicare videntur ut eorum nulla in hac deſignationis formula, alterius pars videatur quidem cenſenda. Adeoque ut nec Helleſpontus ſit ibi aliud ac ipſum Mare ſeu fretum interluens; quo ita Aſiæ proconſulatui cum inſulis, non diſpari dominii ratione, conjuncto, Aſiæ & Europæ provinciæ fiebant civiliter ſive continuæ ſeu contiguæ. Qualis provinciarum diſtinctio ubi non erat, etiam cum Continente inſulæ præjacentes ipſumque Mare unicum provinciæ corpus faciebant. Atque hinc evenit ut Inſulæ Italiæ pars [a] Italiæ eſſent; uti etiam cujuſque Provinciæ; & quæ modico freto, ut Sicilia, Italiâ dividerentur, eæ magis inter continentes provincias [b] eſſent cenſendæ. Interjacentia maria non obſtabant quo minùs

a *L. 9. ff. tit. de Iudiciis, de qua vide I. Gryp. piand. tract. de Inſulis cap. 15.*

b *L. 99. ff. de verb. Signif.*

48
ASIA.
INSVLAE.
HELIESPONTVS

minùs ex continente ac inſulis unum & continuatum territorium efficeretur. Idque autore Ulpiano, qui Mare tamen omnium hominum commune eſſe dicere amat. Sed eâ de re infrà in Reſponſis ad Obiecta. Etiam idem alibi Ulpianus [a]; *Si quis me prohibet in Mari piſcari, vel averriculum (quod Græcè σαγήνη dicitur) ducere, an iniuriarum iudicio poſſim eum convenire? Sunt qui putent iniuriarum me poſſe agere, & ita Pomponius, & plerique, eſſe huic ſimilem eum qui in publicum lavare vel in cavea publica ſedere, vel in quo alio loco agere, ſedere, converſari non patiatur, aut ſi quis re mea uti non permittat. Conductori autem veteres interdictum dederunt, ſi forte publicè hoc conduxit. Nam vis ei prohibenda eſt, quo minùs conductione ſua fruatur.* Inter publica igitur, id eſt quæ ſunt Populi [b] Romani propria & privata, non omnium hominum communia, aliter ac balnea publica, caveæ, id genus cetera, cenſebatur Mare quod à Populo occupatum eſt. Et quid eſt heic publicè conducere, niſi Maris, quà eius Dominus erat ac locator Populus, conductorem fieri? Neque locari aut conduci quid poſſe, quod non ita unius ſit ut alterius non ſit, quenquam affirmare opinor. Quoniam verò loca publica privatorum, ex iure Civitatis, uſibus deſerviunt [c], ideo iniuriarum agi potuiſſe heic cenſuit Pomponius cum aliis. Edictum inſuper Prætoris erat, *Ne quid in loco publico facias inve locum immittas quâ ex re quid illi damni detur.* Ad hoc Ulpianus, *adverſus eum*, inquit [d], *qui molem in Mare proiecit, interdictum utile competit ei cui forte hæc res nocitura ſit. Si autem nemo damnum ſentit, tuendus eſt is qui in litore ædificat, vel molem in mare iacit. Si quis in mari piſcari aut navigare prohibeatur, non habebit interdictum; quemadmodum nec is qui in campo publico ludere, vel in publico balneo lavare, aut theatro ſpectare arceatur. Sed omnibus his caſibus iniuriarum actione utendum eſt.* Interdicto igitur prohibitorio utendum erat, ubi moles in mare iactę non aliter ac ubi damnum loco cuicunque publico, theatro, balneo, circo, foro illatum. Hiſce, quæ planè populi Romani, non communia omnium hominum fuere, æquiparatur omnimodò Mare, etiam ab ipſo Ulpiano. Quin litorum & Maris [e] apud eos, qui de Maris communione loquuntur, eadem eſt ratio. Neque nonnullis, ſeorſim de iis agentibus [f], minùs communia dicuntur, ut Neratio, Ulpiano. At verò Celſus, *Litora*, inquit [g], *in quæ Populus Romanus imperium habet, populi Romani eſſe arbitror.* Quod verò ibi ſequitur, *Maris communem uſum omnibus ut aëris, iactaſque in id pilas eius eſſe qui iecerit*, apertè temperatur atque intra rationem dominii Populi Romani manifeſtò coercetur verbis ſtatim ſub-

a *L. 13. § ſi quis. ff. tit. de Iniuriis.*

b *L. 15. ff. de V. S.*

c *L. 2. ff. Ne quid in loco. § 2.*

d *Loc. citat. § 8. & 9.*

e *Inſtit. de Rer. Divi. § litorum. Marcianus l. 2. ff. de Diviſ. rer.*

f *L. 14. ff. de acquir. rer. dom. l. 13 ff. de Iniuriis § 7.*

g *L. 3. ff. Ne quid in loco publico.*

ſubiunctis; *Sed id concedendum non eſſe*, (ita ibi Celſus) *ſi deterior litoris Mariſve uſus eo modo futurus ſit.* Certè ſi de omnium hominum communione verba fierent priora, qualis nempe privatum dominium aut ius alterius non omnino permitteret, quidnam eſt id, *uſum fore deteriorem*? Nam ſi ita occupantis fieret locus, ut id quod nullius antea in bonis fuerat, nec alterius dominii ſeu iuris ratio heic haberetur, non licitum minùs ei eſſet qui occuparet, uſum facere aliis deteriorem in ſui commodum, quàm ei qui agrum nondum occupatum inſederit. Ita igitur voluit Celſus eſſe litora & Mare Populi Romani, ut eorum, privatorum hominum omnium uſibus deſervientium (idque ut dictum eſt; ex ipſô Civitatis iure & ſecundum temperamenta ex Prætorum edictis aliiſque id genus adiecta) conditio in fraudem Reipublicæ deterior, ſine iniuriâ fieri nequiret. Ad eam mentem Scævola [a], *In litore iure Gentium ædificari, niſi uſus publicus impediret.* Et Ariſto [b], *quod mari occupatum eſt fit publicum.* Tranſit in Populi Romani patrimonium. Nam ſic *Publicum* donotat, quod Δημόσιον ſeu *quod populi eſt*, non omnium homium pariter commune, nuncupant Iuriſconſulti Græci, quibus etiam ipſum Mare [c] eo ſenſu publicum appellatur. Id genus ſunt alia. Unde Manifeſtum fit tam ex Iuriſconſultorum pronunciatis, quàm Fœderum, Hiſtoricorum, Oratorum, Poëtarum ſcriptis, Maris apud Romanos, quemadmodum Telluris, dominium eſſe receptum.

a *L. 4. ff. Ne quid in loco publico.*

b *L. 10. de Rer. Diviſione.*

c *Gloſſæ vet. Iuris, verb. Δημόσιον.*

Cap. XV.

Privatorum hominum *in* Imperio Romano *dominium marinum, cum* Imperatoriâ in Oriente ſanctione, *quâ, abrogatâ prorſus Maris communione, quæ à nonnullis obtendebatur, perpetuâ; idque* ut re iniuſta, *etiam* Privatorum *in eo dominium ſtabilitur.*

QUæ Capite ſuperiore, de dominio Maris, traduntur, ad populi Romani ſeu univerſitatis dominium, id eſt patrimonium publicum (in quo non minùs ac in ſingulorum hominum dominium privatum cernitur) attinent. Sunt verò de ſingulorum etiam hominum dominio Marino in Romanorum moribus, teſtimonia ſatis ampla. Hominum ſcilicet ſingulorum, quibus aut Populus aut Princeps Maris ſui partem aliquam ex Civili Romanorum jure uſuque permiſerit, locaverit, conceſſerit. Immiſſum in prædia Mare, ſuum, in piſcinas latè diffuſas, faciebant lautiores, nec minùs illius

ac prædii adjacentis domini habebantur. Varro [a]; *cum Piſcinarum* a *De Re.*
genera ſint duo, dulcium & ſalſarum; *alterum apud Plebem & ſine fructu,* *Ruſtica*
ubi lympha aquam piſcinis noſtris villaticis miniſtrant; *illæ autem maritimæ* *lib.* 3. *cap.*
piſcinæ Nobilium, quibus Neptunus ut aquam ſic & Piſces miniſtrat, magis 17.
ad oculos quàm ad veſicam, & potius marſupium domini exinaniunt quàm
implent. Neque erat hoc aliud quàm Maris, quatenus immiſſum eſt
aut incluſum, fieri dominos. Et refert Columella (qui ſub Claudio
vixit) ſeculis vetuſtioribus Romanos piſcinis tantummodò Medi-
terraneis plerunque uſos eſſe, eaſque maximis ſeminibus repleſſe.
Mox, ſubjicit ille [b], *iſtam curam ſequens ætas abolevit & lautitiæ locuple-* b *De Re*
tum Maria ipſa Neptunumque clauſerunt. Atque eiuſmodi ſive vivaria *Ruſtica*
ſive clauſa Maria, veluti prædia, lacus, Vineæ, reditus villarum ma- *lib.* 8. *cap.*
ritimarum annuos augebant. Idem Columella, *Sed quoniam,* inquit, 16. & 17.
ſic mores obcalluere, ut non hæc uſitata (de vivariis iſtis Marinis loqui-
tur) *verum ut maximè laudabilia & honeſta judicarentur, nos quoque ne
videamur tot jam ſeculorum ſeri caſtigatores, hunc etiam quæſtum villati-
cum patrisfamilias demonſtrabimus. Qui ſive inſulas ſive maritimos agros
mercatus, propter exilitatem ſoli quæ plærunque litori vicina eſt, fructus ter-
ræ percipere non poterit, ex Maris reditum conſtituat.* Villaticus igitur co-
lono ex Mari quæſtus erat, uti ex agris. Nec horum magis ac illius
dominus habebatur. Uſitatum hoc dominii marini ius memorat
etiam D. Ambroſius [c]. *Pro ſingulari* (ſic ille) *libidine inciditur terra, ma-* c *Hexae-*
re infunditur, ut inſulas faciant, ut poſſideant freta. Spatia maris ſibi vendi- *mer. lib.*
cant iure mancipii; piſciumque iura, ſicut vernaculorum, conditione ſibi ſer- *cap.* 5. 10.
vitii ſubiecta commemorant. Iſte, inquit, ſinus maris meus; ille alterius. Di- & *lib. de*
vidunt elementa ſibi potentes. Exempla ſunt in lautiſſimi Luculli piſcinis. *Nabuthe*
Is, perfoſſo ſub Neapoli monte, mare clauſit, & dominus erat *cap.* 3.
curſuum marinorum, quos εὐρίπους θαλάσσης καὶ ἰχθυοτρόφους διαδρομὰς *cur-*
ſus Maris & piſcibus alendis curricula vocat Plutarchus [d]. Quin Lucul- d *In Lu-*
lum *ob iniectas moles mari & receptum ſuffoſſis montibus in terras mare,* *cullo.*
haud infacetè (quod ſcribit Paterculus [e]) *Magnus Pompeius Xerxem to-* e *Hiſtor.*
gatum vocare aſſueverat. Et Plinius [f], *Lucullus,* inquit, *exciſo etiam mon-* *lib.* 2.
te iuxta Neapolim maiore impendio quàm villam ædificaverat, Euripum & f *Nat. Hi-*
Maria admiſit. Qua de cauſa Magnus Pompeius Xerxem togatum eum ap- *ſtor. lib.* 9.
pellabat. Id quod, apud Plutarchum, Tuberoni Stoico attribuitur. *cap.* 54.
Notiſſimum eſt illud de Xerxe [g], g *Epigr.*

Hoc terræ fiat; hac Mare, dixit, eat: *Vet. lib.* 2.

Cùm Athos mari erat circumeundus. Et Caius Sergius Orata, *ne
gulam Neptuni arbitrio ſubiectam haberet, peculiaria ſibi* (inquit Vale-

a Lib. 9. cap. 30. rius *a*) *Maria excogitavit, æſtuariis intercipiendo fluctus, piſciumque diverſos greges ſeparatos molibus includendo; ut nulla tam ſæva tempeſtas incideret, qua non Oratæ menſa varietate ferculorum abundaret.* Eiuſmodi iure in litore Formiano uſus eſt Apollinaris ille, de cuius piſcinâ Mar-

b Lib. 10. epig. 30. tialis *b*,

Si quando Nereus ſentit Æoli regnum,
Ridet procellas tuta de ſuo Menſa.
Piſcina Rhombum paſcit, & Lupos vernas.

Quicquid ampliora maris ſpatia obſoniorum habent, id præſtò exhibet piſcina Appollinaris, id eſt Mare ex litore immiſſum & occupatum.

Contracta piſces Æquora ſentiunt,
Iactis in altum molibus;

c Lib. 3 od. 1. & 24. Ait Horatius *c*. qui & alibi,

Cæmentis licet occupes
Tyrrhenum omne tuis & Mare Ponticum.

d In Conjurat. Catilina. Et Salluſtius; *Quid d ea memorem, quæ niſi iis qui videre, nemini credibilia ſunt; à privatis compluribus ſubverſos montes, Maria constructa eſſe?*

e Varro de Re Ruſtica lib. 3. cap. 3 Huiuſmodi fuere Piſcinæ, mari immiſſo confectæ *e* Philippo, Hortenſio, aliis. Imò & inter indulta Principum, Maris imperium dominiumque interdum erat conceſſum. Tarſo urbi conceſſit Traianus Auguſtus, præter territorium circumiacentium agrorum, leges, Honorem, Ἐξουσίαν τοῦ ποταμοῦ, τῆς Θαλάττης τῆς καθ' αὐτὴν, *Ius, poteſtatem, ac dominium fluvii* (ſcilicet Cydni) *& Maris adjacentis*, quod

f Orat. 34. legitur apud Dionem *f* Chryſoſtomum. Atque ad huiuſmodi originem ſpectâſſe τὰ τῆς πόλεως Θαλάσσια *jura urbis maritima*, quæ contexuiſſe Metropolitanum Neocæſarienſem teſtatur Theodorus

g In Concil. Chalcedon. can. 4. & in can. 12. Synod. 7. Balſamon *g*, veri eſt ſimile; etiam Θαλάσσια δίκαια Iura Maritima quæ conceſſit Emmanuel Comnenus imperator Cœnobitis quamplurimis, eodem authore. Neque de ſingulorum hominum dominio Marino ſilent Iuriſconſulti veteres. Diſertè Paulus, iſque celeberrimus, *ſanè ſi Maris,* inquit *h*, *proprium ius ad aliquem pertineat, uti*

h L. 4. ff. de Injuriis. *poſſidetis interdictum ei competit, ſi prohibeatur ius ſuum exercere. Quoniam ad privatam iam cauſam pertinet, non ad publicam hæc res. Vtpote cum de iure fruendo agatur, quod ex privata cauſa contingat, non ex publica. Ad privatas enim cauſas accommodata interdicta ſunt, non ad publicas.* Apertiùs nil dici poteſt. Privatum etiam ſingulorum hominum citra controverſiam admittit in Mari dominium. Etiam & morem ita obtinuiſſe ac fuiſſe receptum agnoſcit ſatis Ulpianus, cuius tamen

animo toties obvolitabat id de perpetuâ Maris communione. *Si quem (ita ille* [a] *) ante ædes meas, vel ante prætorium meum, piſcari prohibeam, quid dicendum eſt? Me iniuriarum iudicio teneri, annon? Et quidem mare commune omnium eſt, & litora, ſicut aër. Et eſt ſæpiſſimè reſcriptum non poſſe quem piſcari prohiberi. Sed nec aucupari, niſi quod ingredi quis agrum alienum prohiberi poteſt. Vſurpatum tamen & hoc eſt, tametſi nullo iure, ut quis prohiberi poſſit ante ædes meas vel prætorium meum piſcari. Quare ſi quis prohibeatur, adhuc iniuriarum agi poteſt.* In morem receptum agnoſcit & uſurpari, ſervitutem ita in Mari conſtitui, adeoque dominium eius privatum admitti. Quod tamen ne à Maris ita ſibi dilectâ communione recedat, nullo iure factum auſus eſt pronunciare. Sed verò & ipſe alibi [b], *Venditor*, inquit, *fundi Geroniani fundo Botroiano, quem retinebat, legem dederat ne contra eum piſcatio thynnaria exerceatur, quamvis Mari, quod natura omnibus patet, ſervitus imponi privata lege non poteſt; quia tamen bona fides contractus legem ſervari venditionis expoſcit, perſonæ poſſidentium aut in ius eorum ſuccedentium per ſtipulationis vel venditionis legem obligantur.* Renunciat heic iuri ſuo piſcandi Botroiani agri dominus. Etiam & dixerat Ulpianus ſervitutem adiacenti Mari impoſitam (quæ res eſt ipſa) niſi adeò tenax fuiſſet ipſe perpetuæ illius communionis marinæ. Immò eouſque prejacentis Botroiano maris dominus eſt Geroniani emptor, ut, ex hâc ſervitute reverâ territorio marino conſtitutâ, piſcatio thynnaria iure poſtmodum, eius iniuſſu, à Botroiani poſſeſſore exerceri nequeat. Unde appoſitè Stephanus Forcatulus, Tholoſæ olim legis Cæſareæ profeſſor, *Nil vetat*, inquit [c], *Mare, omnibus commune, lege publica fieri Principis eo dominio quo finitimum regnum tenet, cùm & lege privata fere idem eveniat.* Per legem privatam, illam de fundi Geroniani emptore innuit; ut ipſe ibi diſertè. Ceterum ita invaluit in Orientalis Imperii Iuriſconſultorum ſententiis Ulpiani illa de perpetua Maris communione, ut nullo iure preiacens mare occupari, aut piſcatio cuiuſcunque à predii, quod alluebat, domino prohiberi apud illos poſſet. Etiam impeditus, iniuriarus agere. Quod ſatis liquet non ſolùm ex Baſilicis [d] (quæ corpus erant, antequam mutilarentur, Juris Græcanici ſeu Imperii Orientalis) verum etiam ex Leonis Auguſti ſanctionibus, quibus abolita prorſus illa, quæ inoleverat, de Maris communione ſententia ut æquitati minimè conſona, recepta eſt vetuſta illa atque aliorum Juriſconſultorum illuſtrium iudicio firmata, de præiacentis Maris legitima occupatione & dominio privato. Etiam & ſanctione Imperiali ita hæc ſtabilita

a L. 13. ff. de Injuriis §. 7.

b L. 13. ff. Communia prædiorum.

c In Cupidine Iuris perito, cap. 9. §. 3.

d Eclog. lib. 53. tit. 6. περὶ ἁλιέων ſeu de Piſcatoribus.

eſt, ut poſtmodùm citra controverſiam paſſim in mari Ægæo obtineret. Lex (inquit Imperator ille [a], qui ſub annum ſalutis DCCCC Orienti præfuit) quæ maritimorum prędiorum ius ita tollit, ut dominum, ſi illic piſcantes prohibeat, injuriarum actioni ſubjiciat, nobis *οὐ δίκαια ἐπιτήδεια ἐφάνη non æqua aut juſta ſtatuere viſa eſt.* Rationem attexit; quia quicquid non iniquo titulo in cujuſpiam dominium devenit, ſive ex ſucceſſione ſive ex artificio, aliove ex Iure modo recepto, curnam id aliis, injuſſu domini, inſerviret? Exploratiſſimi (re, ut oportet, perpenſa) juris voluit fuiſſe titulum ejus qui maris ita partem aliquam tenuiſſet. Τοιγαροῦν, inquit, *θεσπίζομεν, τῶν ἰδίων προθύρων ἕκαστον ἀκωλύτως δεσπόζειν καὶ κύριον εἶναι· τοὺς δὲ εἴ τινες βουληθεῖεν χωρὶς τῆς αὐτοῦ ἐπιτροπῆς, τὸ τῶν προθύρων ἀπολαύειν ὠφελείας, ἐκδιώκειν. Sancimus igitur ut quiſque veſtibula ſua,* ſeu *Maria praiacentia, inconcuſſo iure poſsideat eorumque dominus ſit, & ſi qui ſine ipſius permiſſu illorum emolumento frui velint, hos propellere poſsit.* Et in iis quæ ſequuntur parilem omnino facit proprietatem Maris & Telluris. Præjacentia hæc prędii Maria appellabantur *πρόθυρα τὰ θαλάττια veſtibula marina.* Neque ſanctio hæc Leonina priſtinos ſolummodo ſive ſingularis occupationis ſive alios titulos firmabat, ſed generatim voluit ut unuſquiſque maris vicini quod prędium allueret ſeu præjaceret, tametſi nondum occupatum, dominus in futurum eſſet. Sic diſertè intelligitur Conſtantino Harmenopulo judici Theſſalonicenſi. Περὶ προθύρων, ſcribit ille [b], *Θαλαττίων ἡ τριακοστὴ νεαρὰ τοῦ Καίσαρος Λέοντος φησὶν ὥστε δεσπόζειν ἕκαστον τοῦ παρακειμένου αὐτῷ· καὶ κύριον εἶναι τοῦ, εἴ τινες βουληθεῖεν χωρὶς τῆς αὐτοῦ ἐπιτροπῆς τὸ τῶν προθύρων ἀπολαύειν ὠφελείας, ἐκδιώκειν. De veſtibulis Marinis illud ſtatuit triceſima Leonis Cæſaris Novella, ut quiſque eius dominus ſit quod ſibi adiaceat, atque poteſtas ei detur, ſi qui forte voluerint abſque eius permiſſu veſtibulorum commodis frui, eos pellendi.* Triceſimam Novellam vocat Harmenopulus quæ in Codicibus editis eſt quinquageſima ſexta, alium ordinem earum ſecutus. Quantum autem Maris in fronte, in adjacentis prædii domini ſive more anteà uſitato ſive ex hujus ſanctionis vi tranſierit, nondum eſt compertum. Neque ad rem noſtram id neceſſarium eſt. Verùm in latitudine, ac ſi in agro diceres, eoſdem habebant prothyra ſeu veſtibula Marina limites, quos adjacentia prędia. Et frequens erat dominos ſingulos ſuas habere Epochas ſive remoras piſcatorias (quas Τράτας Gręci recentiores [c] dixere, id eſt retia confixis in mari palis extenſa) hâc tamen lege coactas, ut quælibet Epocha à viciná diſtaret, ubi prædii latitudo commodè

a *Leo Imperator in Novel. 56.*

b *Prochir. Iuris lib. 2. tit. 1.*

c *Michael Athaliates, Pragmatic. tit. 95.*

modè permittebat , trecentis [a] ſexaginta quinque ulnis. Diſtantiâ utrinque æqualiter ita ſumptâ , ut à cujuſlibet domini Epocha centum octaginta duo & ſemis in prothyri ſuî extremitatem exporrigerentur. Cui tamen limitum legi per decennalem prȩſcriptionem derogabatur. Annuus ex hiſce, uti ex rebus aliis , fundi proventus villæ maritimæ domino augebatur , quod προθύρειον κέρδος *veſtibularium è Mari lucrum* & τοπιατικὸν, quod *Locarium* verti poteſt, Iuriſconſultis Orientis dici ſolebat. Merces nempe, quam conductor ſtabuli, tabernæ, fundi, ſolvebat, Locarium etiam Latinis [b] dictum. Sua ita habebant privati, ex Mari præjacente, Topiatica ſeu Locaria; atque ex illis vectigalia Principi annua eodem nomine indigetata, valoris non contemnendi (ut ſuprà oſtenſum eſt) reddebant. Adeo ut tam privatorum hominum quàm Principis dominium (de quo quȩritur) Marinum in Imperii Orientalis moribus citra omnem controverſiam, etiam id ſancientibus edictis publicis & quæ illud negarent ut injuſta abrogantibus, obtineret per D L ampliùs annos. Tot enim ad Conſtantinopolim captam intercedunt à Leonis ſanctione quam diximus , quæ non ſolum ad Boſphorum Thracium, Helleſpontum , Mare Ægæum, aut quæ anguſtoria Maria ſunt, attinet; ſed ad univerſa, quȩ Imperatori Conſtantinopolitano ſuberant. Et de Tempore Hiſtorico, quod vetuſtius eſt, ſeu Mores & Iura Regnorum Rerumpublicarumve, quæ deſiere, complectitur, hæc dicta ſunto.

a *Leonis Novella* 57, 102. 103, 104. & *Athaliates loco jam citato.*

b *Varro de Lingua latina. Et de Topiatico* videſis *Iac. Cuiacium. Obſervat. lib.* 14. *cap.* 1.

Cap. XVI.

De Maris dominio in Gentium *qui etiamnum florent,* moribus. *Primò* de Venetorum Mari Adriatico, Genuenſium Liguſtico, Tuſcorum Tyrrheno, *& demum* Mari Eccleſiæ Romanæ, *ſeu* Romani Pontificis.

QUod ad tempus attinet Recentius, ſeu ad mores ac jura Gentium quæ etiamnum florent; illuſtrius in eo nihil eſt ad rem, quam diſpicimus, dominio Maris Adriatici, quo per tot ſecula ampliſſima Venetorum Reſpublica eſt gaviſa. Teſtantur illud & agnoſcunt non ſolum Hiſtorici paſſim & Chorographi , ſed & Iuriſconſulti quàm plurimi [c], Bartolus, Baldus, Angelus & illuſtriorum cætus qui ultra triginta excreſcit; quemadmodum numeraſſe ſe memorat Franciſcus ille de Ingenuis, in epiſtolâ ad Liberium Vincentium ante annos aliquot conſcriptâ, pro Venetorum Maris Adria-

c *Ad ff. tit. rer. diviſ. & ad l. ſane* 13. *tit. de Iniuriis.*

Adriatici Dominio, adverſus Iohannem Baptiſtam Valenzolam Hiſpanum & Laurentium Motinum Romanum, qui Principis (uti ille ait) Oſſunenſis, Proregis Neapolitani, mancipia, ius Venetorum maritimum ſcriptis impugnâſſent. Paſſim *Domina Maris* & *Regina Maris Adriatici* (de cuius tamen limitibus lis agitatur) vocantur Venetiæ. Et Sannazarius [a] de hac Urbe,

Viderat Hadriacis Venetam Neptunus in undis
Stare urbem & toto ponere jura Mari.

Neque dominium hoc ex Juriſdictione in perſonas aut navigantium Tutelâ (ut volunt aliqui [b], verbis Ulpiani toties mare eſſe omnium hominum ex Naturæ iure commune proferentis, miſerè addicti) conflatur; aut quodammodò dominium eſt; (quod ait Angelus Matthæacius, etiam profeſſor Patavinus) ſed ita Venetorum proprium eſt hoc mare, ut eorum iniuſſu aliis eo uti frui omnino ſit minimè fas. Etenim navigantes impedire, vectigalia eis imponere poſſunt, cætera quæ in prædiis, quà Aquæ proventus reddunt aut ſerviunt, facere. De navigatione in eo mari, pro eorum arbitratu, idque iure comprobato, impedita, teſtantur Iuriſperiti non pauci. Angelus de Ubaldis, *Negari non poteſt*, inquit [c], *quod per tempora longiſſima Veneti & eorum ſignoria fuerunt & ſunt in quaſi poſſeſſione dicti Gulfi. Unde ratione poſſeſſionis longiſſima in qua fuerunt & ſunt, circumſcripta forma pactorum, poſſunt Veneti Iannenſibus & aliis quibuſcunque interdicere potentiam navigandi navigare volentibus per eorum Gulfum.* Sic alii citati Benevenuto Stracchæ [d], Antonio Peregrino [e], Martæ Neapolitano [f], Iulio Pacio [g], Mantuæ Patavino [h], Franciſco de Ingenuis, Fulgentio Monacho Veneto, qui omnes ſingulariùs Venetorum Iura aſſeruerunt. Et exempla ſunt quibus conſtat Principes, & vicinos & alios veniam à Republica Venetorum petiiſſe per mare illud navigandi, quæ nunc impetrata nunc negata fuit. Petiit ab ea Radulphus [i] Salenſis Comes (anno MCCCXCIX, Decembris XII) Vladiſlai Regis Neapolitani & Guilielmi Auſtriæ Archiducis nomine, ut ſororem Regis Archiduci deſponſatam per mare Adriaticum ex Apulia ad ſponſi territoria cum triremibus & aliis navibus liceret deducere. Neque negavit Reſpublica. Sed hanc adiecit conditionem, ut in Navibus illis nullus aut Venetiis proſcriptus aut ſceleris capitalis in eam admiſſi reus exciperetur. Quod Tergeſte ſolventes Auſtriaci tam in itu quàm in reditu bona fide præſtiterunt. Binæ etiam literę

a *Epigr. lib. 1.*

b *Vide Iul. Pacium de Dominio Maris Hadriatici, Alb. Gent. de Iure belli lib. 1. cap. 19. Roderic. Suarium, de uſu Maris, Angelum Matthæacium, de via & ratione artificioſa Iuris universi, lib. 1. cap. 36.*

c *Conſil. 290. Idem ad l. 13. ff. tit. de Injuriis.*

d *Tract. de Navigatione § 8.*

e *De Iure Fiſci. lib. 8. § 14.*

f *De Iuriſdictione lib. 1. cap. 33. § 25. & 26.*

g *Lib. de Dominio Maris Adriatici.*

h *Fragm. de Venetiis ſubnex. epitoma de Iuriſconſultis Illuſtr.*

i *Franciſcus de Ingenuis in Epiſt. de Venet. Iure.*

extant

extant *a* quibus Fredericus Cæſar III, annis MCCCCLXXVIII & MCCCCLXXIX, à Principe Venetiarum Ioanne Mocenico & Republica poſtulat licentiam ſibi fieri per Mare Adriaticum ex Apulia frumentum tranſvehendi. Eiuſmodi alias memorat Franciſcus de Ingenuis ad eundem Ducem datas à Regibus Hungariæ. Et ut rem, quæ ſibi foret gratiſſima & meritò compenſanda, licentiam huiuſmodi poſcunt. Quin Matthias Hungariæ Rex, literis ad Mocenicum Principem anno MCCCCLXXII miſſis, Rempublicam ſolitam, ait, ſingulis annis licentiam facere Comitibus Frangipanis, Zengæ, & aliorum locorum maritimorum dominis advehendi per mare illud ex Apulia certam frumenti copiam. Et quandoquidem inviſta ipſa loca jam ſucceſſerit ipſe, petit idem libertatis ſibi indulgeri. De jure verò Venetorum, vectigalium navigantibus, ut prædia ſua tranſeuntibus, imponendorum, frequens apud Juriſconſultos occurrit teſtimonium. Decretum memorat Salicetus *b* Venetorum, quòd navigantes per Mare illud Venetias afferre debent merces, & vectigalia ibi ſolvere. Et Bartholomæus Cæpola, *Veneti*, inquit *c*, *in eorum imperio habent regalia & jura fiſci, nec ſuperiorem ſaltem de facto recognoſcunt. Ideo in mari prædicto poſſunt imponere gabellas & confiſcare merces & Bona, ſicut in civitate Venetiarum; quia tantam juriſdictionem habent in Mari, quantam in Civitate Venetiarum.* Antonius item Peregrinus, (advocatus erat ille fiſcalis Cameræ Patavinæ) hac re fuſiùs diſputata, *Sit*, ait *d* *concluſio, Piſcationes & jura Piſcariarum in Adriatico eſſe de Regaliis Principis Veneti: ac ideo vetare, permittere & ſuper eas gabellas indicere poſſe.* Julius Pacius, Marta, alii tam recentiores quàm veteres, eadem de re affatim. Et Neapolitanorum aliquot, qui maximè heic adverſantur, rationes *e* ex ſententia illa quæ tot ab hinc ſeculis è Gentium moribus evanuit, Mare naturaliter omnium eſſe commune, & è neſcio quo univerſali Imperatoris Romani dominio tantùm adducuntur. Certè Marta ipſe Neapolitanus Juriſconſultus, *Veneti*, ſcribit *f*, *ſunt domini Maris Adriatici, quod menſuratur LXXX paſſuum millia, & incipit ab Aquis olim graduatis uſque ad Lauretum oppidum nunc Pado proximum.* Et Franciſcus Capiblancus, item Neapolitanus, fatetur *g* *hodie flumina & Maria eſſe appatronata.* Memoratur etiam in literis *h* Ludovici II. Imperatoris ad Baſilium Imperatorem Orientis, Nicetas Patricius *Hadriatici freti ſervator.* Et Cardinalis Tuſchus *i*; *Gulphus Maris eſt Venetorum, quia longa poſſeſſione præſcripſerunt & ita inter Venetos & Ianuenſes extitit in*

H pace

a *Anton. Pergrin. de Iure Fiſci lib. 8 §. 19.*

b *Ad l. 3. C. de Nautico fœnore.*

c *De ſervitutibus Ruſticorum Prædiorum cap. 26. §. 10.*

d *De Iure Fiſci lib. 8. §. 45. & lib. 1. §. 18.*

e *Franciſcus de Ponte, de Poteſtate Proregis Collateralis Conſilii, tit. 11. §. 19. & ſeqq.*

f *De Iuriſdictione part. 1. cap. 33. §. 25.*

g *De Iure Baronum Pragmat. 14. §. 27.*

h *Apud Goldaſtũ in Conſtit. Imperialib. tom. 1. pag. 198. & Baronium Annal. tom. 10. ann. 871.*

i *De Iure ſtatuum in Imp. Romano, membro 25.*

pace narratum & conventum. Cui rei citat Angelum & Jaſonem. Tranſeuntibus autem Mare Adriaticum vectigalia primò aiunt impoſita anno Salutis MCCLXIII, Laurentio Theopulo Venetiarum Duce. Genuenſium armis & fame afflicta Republica, nec annona juvantibus vicinis, Theopulus ille *Nova Mari* (ſic Flavius Blondus [a]) *Adriatico navigantibus tunc primùm vectigalia, & , ut certiore dicam vocabulo, frana impoſuit. Lex enim tunc ſuperinde lata in hanc uſque diem ſervata eſt, ut intra Hiſtrum Phanatici ad Polam promontorium & Ravennatium plagam navigantes ad vectigal ſolvendum, merceſque & onera (ſi Magiſtratibus collibuiſſet) deponendum, Venetias ſe conferrent. Creatuſque Magiſtratus cum barchiis attributis, ne legi fiat fraus, die noctuque utriuſque litoris plagas portuſque perluſtrat.* Atque inprimis eſt adjiciendum illud de controverſia intra Anconitanos & Venetos, in concilio Lugdunenſi Generali, ſub id tempus mota. Hos illi Mare, Vectigalia, alia, contra jus occupaſſe querebantur. Cauſam Abbati Nervoſiæ Gregorius Pontifex decimus commiſit cognoſcendam. Is Anconitanos nil ſatis ſolidè probantes rejecit, permiſſa (quod ait idem Blondus) Pontificis authoritate Venetis cura, eam, de qua diximus, Maris Adriatici oram à Saracenis Piratiſque, ſimul cum vectigalium portoriorumque ſuorum juribus, defenſandi. Neque interceſſerunt Principum legati, qui affuerunt. Sed res, nemine præter Actores diſſentiente, definita eſt. Ceterùm antiquius multò eſt Venetiarum in Mari illo dominium, cuius inſigne quidem annuum deberi aiunt Alexandro III [b] Pontifici Romano. Uſum dico Annuli, quem feſto Aſcenſionis Domini quotannis ritu ſolenni Dux navi Bucentauro dicta vectus, comitante ampliſſimo Senatu, *ad perpetuandum ſibi Maris dominium* (quod ait Paulus Merula [c]) in medias undas projicit, verbiſque conceptis, eo munuſculo, Mare in manum ſibi convenire juſtæ loco ſponſæ declarat. *Deſponſamus te,* inquit, *Mare in ſignum veri & perpetui dominii.* Quid igitur obſtat quo minùs optimo plenoque jure ut agrorum, ut urbis, ſic Maris dominos Venetos habitos eſſe non ab ipſis ſolùm ſed à Principibus vicinis cenſeamus? Eiuſmodi ſunt aliis Italiæ populis jura Maritima. Benedictus Bonius [d]; *Principes in litoribus Maris cenſus conſtituere valent; quia quod Natura liberum eſſe voluit, ſervum & proprium fecere; ut eſt Mare Tyrrhenum, quod Piſis & Tuſciæ inſervit, Adriaticum Venetiis, & Liguſticum Ianuenſibus.* De quibus itidem Angelus [e], Baldus [f], Cæpola [g], alii. Etiam & Pontifici Romano ſuum eſt mare, quod & *Mare Eccleſiæ* dicitur. In Bulla, quam vocitant *Cœna Domini*, pridie

a *Decad.* 2. *lib.* 8.

b *Anton. Pereg. de Iure Fiſci lib.* 8. § 18.

c *Coſmograph. part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 36. de quo more itē *Stephanus Forcatulus, de Gallorum Imperio & philoſophia lib.* 3, *alii*, præter Scriptores de Venetorum Republicâ.

d *Lib. de Cenſibus artic.* 16 §. 40.

e *Conſil.* 290.

f *Ad l.* 1. *C. de Sentent. ex Brevic. recitanda.*

g *De ſervitutibus Ruſtic. præd. cap.* 26.

die Paraſceves quotannis in delinquentium excommunicationem promulgari ſolita [a], habetur, *Item excommunicamus & anathematizamus omnes Piratas, Curſarios, ac Latrunculos maritimos, diſcurrentes Mare Noſtrum, præcipuè à Monte Argentario uſque ad Terracinam.* Atque in excommunicationem hanc incidere ait Bartholomæus Ugolinus [b], Juriſconſultus celebris, *Piratas Curſarios ſeu Latrunculos maritimos diſcurrentes Mare Eccleſiæ, præſertim à monte Argentario uſque ad Terracinam.* Idem aliis dicitur, Mare Pontificis Romani. Et tametſi non deſit qui *Mare Noſtrum*, Mare univerſim Chriſtianorum ibi denotare [c] velit, Scriptorum tamen ad Bullam illam celebriorum, veluti Toleti [d], Suarez [e], Ugolini, Antonii de Souſa [f], aliorum, conſenſus ſatis in hoc ponitur, ut Mare, quod ſingularis eſt patrimonii Pontificis pars, nomine illo ſignificetur. Quin non modò ex deprædatione, ſed ex ſimplici per hoc mare latrunculorum tranſitu, veluti ex injuria per Eccleſiæ ſolum patrata, excommunicationis hujus labem contrahi, volunt, ex autoribus jam dictis, aliqui. Adeò ut jure Pontificio dominium hujuſmodi marinum apertè admittatur. Quod itidem firmant quæ in gloſſa corporis illius occurrunt. Alecia in diebus feſtis capta ſi fuerint, congrua ex Jure Pontificio portio Eccleſiis circumpoſitis debetur. Ibi gloſſa [g] adjicit, *præcipue illis in cujus territorio captio piſcis facta fuit.* Ex Canone etiam Concilii Generalis Lugdunenſis, ſi moriatur Papa extra Civitatem, convenire debent Cardinales in Civitate in cujus territorio ſeu diſtrictu is mortuus eſt, ad ſucceſſorem eligendum. Moritur Papa in Mari. Ejus Electio fiet, ex eo Canone, in Civitate ſeu Loco cui ſubeſt Mare [h]; quod in Gloſſa docetur atque ab aliis agnoſcitur. At interea Maris Eccleſiæ, (quod vocant,) ſeu Pontificis Romani, uſus civibus Romanis piſcantibus permittitur liber; ut compaſcui agri (cujus tamen alius eſt dominus) ſive ex pacto, ſive ex conſuetudine, ſive ex lege, herbam depaſcunt accolarum non rarò animalia. Lex eſt Romanæ urbis; *Cuilibet* [i] *Romano Civi & habitatori Vrbis & Diſtrictus liberè liceat in curſu tam Tiberis quàm Anienis, & Mari, quatenus fluminum ripæ & Maris litus ſe extendunt, quocunque tempore & quocunque artificio piſcari; nulliſque prohibendi aut ab iis auferendi aliquid jus ſit, dum tamen à prædiis, ædificiis, & piſcariis, quæ proprios dominos habent, ſe abſtineant; & pariter à ripis regionis Arenulæ, videlicet Sanctæ Severiæ & Pauli, in quibus ſine licentia Syndici piſcari non licet.* Et libertas hujuſmodi, ſive conceſſione, ſive fœdere, ſive moribus temperata, ſæpiſſimè ubi Maris habetur dominium, reperitur.

a *Laërtius Cherubinus in Bullario tom. 3. p. 251.*

b *De Cenſuris Pontifici reſervatis part. 2. cap. 3. 3. 1.*

c *Graffius lib. 4. Deciſ. cap. 18. num. 53.*

d *Summa lib. 1. cap. 20.*

e *De Cenſuris Diſp. 21. ſect. 2. num. 18.*

f *Releét. de Cenſuris Bullæ Cœnæ cap. 4. diſp. 25. & ſeqq.*

g *Gl. ad c. licet 3. tit. de Feriis.*

h *Gl. ad c. ubi periculum 3. § porro. 6. de Electione, & ibi Io. Andreas.*

i *Statuta Vrbis Roma lib. 3. cap. 72.*

CAP. XVII.

De receptis apud Luſitanos *&* Hiſpanos, *circa Maris Dominium, moribus.*

IN Luſitanorum moribus, nemo neſcit Maris dominium agnoſci, qui ſolennem Regum eorum ſtylum obſervaverit. Emmanuel Rex in Legum Luſitanicarum procemio; *Don Manuel, per grace de Deos, Rey, &c. Senhor de Guinee & da conquiſta & Navigaçam & commercio d'Ethiopia, Arabia, Perſia, & da India à todos, &c.* Quod alibi [a] barbaro-Latinè ad hunc modum legitur; *Emmanuel Dei gratia Rex, &c. Dominus Guineæ & conquiſta Navigationis ac commercii Æthiopiæ, Arabiæ, Perſiæ, &c.* Ubi conquiſta (quod & Hiſpanicum eſt & Luſitanicum) id, quod acquiſitum eſt bello, denotat. Idem titulus ſæpiùs occurrit in Regum veterum Luſitaniæ diplomatis; unde eos *Commerciorum, Negotiationis, & Navigationis Dominos & Heros & eſſe & agnoſci* ſcribit Jacobus Valdeſius [b]. Dominum verò quem eſſe poſſe Navigationis in Mari & commercii, abſque Maris dominio; non aliud eſt quàm agro uti frui, alios omnes jure arcere, nec tamen dominum eſſe. Sed verò diſertiùs etiam, Maris dominium privatum agnoſcunt leges Luſitanicæ; idque Atlantici ipſiuſve Oceani. His enim vetatur cuilibet ſive extero ſive Luſitano (verba Legis ſunt [c] *Aſſi Natural como eſtrangeiro*) quibuſcunque in navigiis adire *ditas partes, terras, mares de Guinee & Indias, & qualſquer outras terras & mares & lugares de noſſa conquiſta, tratar, reſgatar, nem guerrear, ſem noſſa licença & autoridade, ſob pena que fazendo ho contrario moura por ello morte natural & por eſſo meſmo feito percapera nos todos ſeus beens moveis & de rays:* id eſt, *dictas regiones, terras, maria Guineæ & Indiarum aut quaſcunque alias terras, Maria, loca nobis ſubacta, in commercium ſeu negotiationem ſeu ad arma inferenda, abſque licentia noſtra & authoritate. Pœna capitali ei qui contra fecerit infligenda, boniſque eius univerſis fiſco applicandis.* Adjicitur etiam poteſtas claſſium præfectorum (quibus navigandi illuc libertas à Principe indulta) omnes quos in Mari legi huic adverſum quid committentes repererint, in judicium deducendi. Acquiri igitur ipſius Oceani dominium jure potuiſſe nec ipſa Gens Luſitana dubitavit. Quin ad exteros æquè ac Regis ſubditos Lex hæc, quà vim habuit, attinebat. Acquiſitum autem eiuſmodi Luſitano jus eſſe exteri non agnoſcunt. Sed nihil obſtare in jure Naturali, quod Obligativum

eſt,

[a] *Concil. General. Lateran. ſub Leone 10. ſeſſ. 9.*

[b] *De dignitate Regũ Hiſpan. cap. 12.*

[c] *O quinto libro des Ordennazones, tit. 112.*

eſt, quò minùs acquiri jus eiuſmodi poterit, omnes (puto) præter aliquot forſan quibus pelagus nondum eſt ullum legitimè occupatum, fatentur Gentes Europææ; ſaltem ſi quid fateantur, ex receptis eorum moribus ritè ſit eliciendum. Et acris ſanè de Atlantici Maris & Auſtralis quod ad Indias Orientales ducit, dominio (quod obtendebant Luſitani) diſceptatio habita eſt [a] inter Elizabetham Angliæ Reginam ac Sebaſtianum Regem Luſitaniæ, ſub initiis Elizabethæ. Qua tamen non eſt diſputatum, utrum Navigationis aut Maris dominus eſſe potuerit Sebaſtianus, ſed utrum dominium ejuſmodi legitimè acquiſiviſſet. Jure autem Hiſpanico ſeu Caſtellano communi, tametſi liberrimus eſt quidem Maris uſus, idque perinde ferè ac ſi Naturali [b] ejus communione nondum Jus Poſitivum derogâſſet; Juriſconſulti tamen Hiſpanici, nec ſanè obſcuri, dominii capax illud eſſe, etiam & Principi eſſe adquiſitum, verbis pronunciant expreſſiſſimis. Gregorius Lopez ad Alphonſinas, *Poteſt*, inquit [c], *Princeps per privilegium alicui concedere piſcationem in certa parte Maris*. Ioannes item Garcias Hiſpanus, *Mare eſt*, inquit [d], *cuius eſt terra cui adiacet*, de Mari aliquo Hiſpanico locutus. Nam in univerſum dictum, futile eſt. De Principis item dominio alii apertè, ut Didacus Couvaruvias [e], Ioannes de Hevia [f] tam quoad Navigationem liberam quàm quoad piſcationis uſum communem interdicendum. Et frequentia ſententiæ huiuſmodi inter Juriſconſultos tam Hiſpaniæ quàm Luſitaniæ agnoſcitur à Fernando Vaſquio; (qui tamen ipſe mirè heic reluctatur) ut ex verbis eius capite ſecundo ſuperiùs allatis conſtat. Etiam & exerceri ſive ex conſuetudine ſive ex Principum indultu à Privatis jura, quæ dominium Maris comprobant apud Hiſpanos, ſatis liquet ex Roderico Suario [g], qui tamen veteris de communione perpetua ſententiæ, non tam Gentium mores receptos quàm Scholarum dictata Juris ſecutus, tenacior eſt. Etiam Titulus Regis Hiſpaniarum in ſe habet, quod, ipſum Oceani Regem ſe nuncupare, videatur aſſerere; maximè ſi verba, quæ in Caroli Quinti Cæſaris, & Hiſpaniarum Regis titulo occurrunt interdum apud Germanos, advertas. In præfatione ad Conſtitutionem de Judiciis publicis in Imperio Romano-Germanico, vocatur is --*Inſularum Canariæ, nec non Inſularum Indiarum & Terræ firmæ, Maris Oceani, &c. Rex, Archidux Auſtriæ, &c.* Et in ſanctionibus Imperialibus Germanicè editis **Konig under Inſulen** *Canariæ*, **auch der Inſulen** *Indiarum*, **und** *Terræ firmæ*, **deſs Maers** / *Oceani, &c.*

a *In ſchedis eiuſd. Temp. in Biblioth. Cottonia.*

b *Vide Alphonſ. Azeved. ad Conſtit. Regias lib. 7. tit. 8. Partid. 3. tit. 28. l. 3. Recopilat. lib. 7. tit. 10. l. 9. & Partid. 5. tit. 9. l. 7. & 8.*

c *Partid. 3. tit. 28. l. 11.*

d *Lib. de Expenſis & Meliorationibus cap. 21. num. 34.*

e *In relect. c. peccatum. part. 2. §. 8.*

f *Laberinto de Commercio lib. 3. cap. 1. §. 12.*

g *Conſil. de uſu Maris. § 13.*

quod ita ſexcenties eſt obvium. Adjicitur Oceani vocabulum, ac ſi Oceani Regem ſe inſcriberet. Sed hallucinatio eſt. Et Hiſpanica ſunt *Rey, &c. de las Iſlâs, y terra firma del mar Oceano, &c.* id eſt, *Rex &c. Inſularum, & Terræ firmæ Maris Oceani.* Scilicet ſive Inſulas ſive Continentes Oceani ſeu in Oceano poſitas ſpectes (quas Ferdinando V. Hiſpaniarum Regi conceſſit [a] Alexander ſextus Pontifex Romanus, univerſas à primo longitudinis circulo, in Occidenti poſitas) earum ſe Regem nuncupat, non ipſius Oceani.

[a] *Laërt. Cherubin. Bullar. tom.1.pag. 392; de qua donatione fuſe Ioannes Solorzanus, de Iure Indiarum, lib.2. cap. 22.*

CAP. XVIII.

Quatenus, in Gallorum *moribus ſententiiſve, admittatur Maris Dominium privatum.*

QUod ad dominium Maris in Gallorum moribus attinet; vetuſtiſſima eius veſtigia nonnullis haberi forſan videantur, *in Comitibus ad cuſtodiam maritimam deputatis*, qui in Capitularibus [b] occurrunt atque in Rotlando illo *litoris Britannici* (id eſt, Aremorici) *præfecto*, in Caroli Magni vitâ ab Eginharto ſcriptore contemporaneo, memorato. Sed dignitates illæ non tam ad Mare ipſum, quàm ad litus & tractum maritimum, ſeu maritimum Telluris limitem attinent; utcunque Gallis ſuperioris & hujus ævi Rotlandus tam *præfectus* [c] *Maris* quàm *litoris* (perindè ac ſi diſcrimen ineſſet nullum) temerè appellari ſoleat. Ceterùm fatendum eſt, in litore illo Aremorico Principes olim (ut Venetos in eodem litore; de quibus ſupra diximus) vectigalia Navibus, proximo velut æſtu utentibus, impoſuiſſe, aliaque eiuſmodi jura ſibi vendicâſſe, quæ *Nobilitates ſuper Navibus* appellatæ. Sic diſertè legitur in Inſtrumento Veteri de Procerum Britanniæ Aremoricæ inter ſe loci prærogativâ, anno MLXXXVII, ſub Alano Duce, confecto. Secundum in eo locum habet Vicecomes Leonenſis, *qui pro tunc* (Inſtrumenti verba legis [d]) *habebat quamplures Nobilitates ſuper Navibus per Mare Oceanum in coſteriis Occiſmorenſis ſeu Leoniæ navigantibus, quas* (ut dicebatur) *Budicius quondam Rex Britanniæ* [Aremoricæ ſeu Minoris] *conceſſerat & dederat uni prædeceſſorum ſuorum in matrimonio pro ipſius Vicecomitis probitate, fidelitate, & valentia; de conſenſu tamen Prælatorum, Comitum, Matibernorum & procerum Britanniæ.* Qualeſnam fuerint *Nobilitates* hæ, partim explicat Bertrandus Argentræus, Redonenſis olim provinciæ Præſes, earumque originem aperit, ubi de breviculorum commeatûs

[b] *Capitul. Caroli & Ludovici. Impp. lib. 4. tit. 5.*

[c] *Choppinus de Domanio lib. 1. tit. 15; Paſquier,* en les recerches de la France *lib. 2. cap. 14. Simon Marion,* Plaidoye, *5. edit. Pariſ. 1598. Tilius, alii.*

[d] *Apud Bertrand. Argentraum in hiſt. Britann. Minoris lib. 1. cap. 13.*

tûs (quæ *brefs de conducte* nominant) jure, etiamnum eo in litore uſitato, agit. *Id*, inquit [a], *cum pridem Principum proprium jus eſſet, Leoniis Baronibus doti dixere* (qua de re jam ex Inſtrumento ſuperiùs allato dictum eſt) *manſitque id jus illi familiæ gentilitium, quoad Ioannes Ruffus Dux de Guynomario Leonio id grandi pecunia redemit, cùm armis Petrus Drydenſis Mauclerc* [Britanniæ Dux] *antè aſſerere (ſed fruſtrà) contendiſſet. Origo traditur; cum Principes noſtri & Reges priſci ſcopuloſo & pleraque importuoſo litore crebra naufragia fieri proſpicerent, lege ſanxere ne injuſſu ſuo freto excedere liceret. Solventibus periti Maris & litorum duces, veniæ ſymbola brevicula navigaturis dabantur. Aſpernantibus publicatio Navis & armamentorum indicta; naufragio facto, etiam merces publicabantur. Venia facta, periculum rebus nullum à fiſco; naufragium etiam colligere licebat. Σῶστρα, quæ alibi diximus, adiutoribus præſtabantur, quod vocant* droit de ſalvage. *Talibus Breviculis ſuum nunc, ut olim, pretium eſt. Et inter ceteros fiſci reditus, ea quoque mancipibus vectigalium elocantur.* Hactenus Bertrandus ille; unde etiam totidem ferè verba Renatus Choppinus [b]. Abrogatum autem ibi eſſe morem quo ita Naufragii bona omnia in commiſſum cecidere, idque ex edicto anni MDLXXXIII, teſtis eſt Petrus Belordæus [c] Advocatus Curiæ Redonenſis. Verum intereà hæc manifeſta ſunt in Occidui illius Maris parte aliquà litori proximante ſive dominii ſive ſervitutis in Mari indicia; quæ ſanè ex accolarum moribus, Mare dominii eſſe capax ſatis comprobant. Etiam de Brevibus hiſce, controverſiæ interdum inter Britanniæ Aremoricæ Principes & Reges Angliæ ortæ ſunt, quod videre eſt in Schedis aliquot [d] de rebus Aremoricis quæ ad tempora attinent Richardi ſecundi noſtri, & Ioannem quartum Aremoricæ Ducem. Hoc verò certò ſcimus, in pactis inter Edwardum noſtrum quartum Regem, & Franciſcum ſecundum Aremoricæ Ducem, anno MCCCCLXVIII, de mutuis Commerciis & ſubditorum hinc inde tranſeuntium libertate triginta [e] annorum induciis, expreſſim quidem cautum eſſe de Naufragorum bonis, ſed ita cautum, ut parile utrinque eorum jus eſſet, neque ab eo, quod à priſcis ſeculis in Anglicano litore obtinet, omninò diſſimile. Nullà Breviculorum, quæ diximus, ſive juris ſive uſus (veluti rei ab Anglo neutiquam admiſſæ) habità in Induciarum formula mentione. At verò Juriſconſulti Gallorum quidam nuperi, non ſolum fluctuum aliquot prædiis Aremoricis vicinorum, ſed & univerſi maris, quà Galliis circumfunditur, adeoque Britannici ſeu Anglicani dominum, Regem ſuum

a *Ad Conſuet. Brit. art.* 56. §. 44.

b *De Domanio lib.* 1. *tit.* 15. § 10. & *Thom. Cormer. Cod. Hen.* 4. *lib.* 7. *tit.* 1. *cap.* 6. § 106.

c *In Conſuetud. Brit. art.* 51.

d *In Bibliothec. Cottoniana.*

e *Ibid.* & *Rot. Francia* 8. *Ed.* 4. *membran.* 20. & *ſeqq.*

ſuum eſſe perperàm aſſerunt. Quod dum aiunt, ſatis quidem dominum eſſe poſſe maris intereà affirmant. Charondas Caronæus, Rex, inquit [a], *eſt dominus ſupremus Marium quæ circa regnum eius diffunduntur. Quod ex eo evenit, quia in eius poteſtatem tranſlatum eſt jus univerſum rerum quæ Iure ſive Naturali ſive Gentium fuere communia.* Alia habet ferè ſimilia; uti etiam Stephanus Paſchaſius [b], Ludovicus Servinus [c] Regius olim procurator generalis, Popellinerius [d], alii. Si de Mari Maſſilienſi ſeu Narbonenſi loquuntur, non reluctamur. Sed quod ad Septentrionalis Gallis Occiduive illis Maris corpus attinet, ſeu quod Gallias & Britannicas inſulas interluit (nam etiam id quod in litore illo arcuato occiduum eis eſt, ſeu ſinus Aquitanicus Britanniarum noſtrarum Galliarumque partes occidentaliores revera interluit æquè ac Boreale illis mare Angliam & Normanniam) nec teſtimonia ulla anterioris ævi afferunt, nec omninò habent. Niſi quod de Venetis Aremoricis ex Cæſare, & quod de proximo Britanniæ minoris litori Mari ſuperiùs dictum eſt, velis heic excipiendum. Quorum tamen utrunque magis Servitutem, *Nobilitates ſuper navibus* olim dictam, quàm aliquod dominium ſapiunt. Quin Regibus Angliæ dominium interluentis hujus Maris omnino ceſſit, ut Libro proximo oſtendimus. Immo ſanè ex moribus Gallorum plerunque domi receptis ſeu jure eorum civili nondum derogatum eſt veteri Maris communioni; ſed reſtat eis hactenus non occupatum mare, atque omnium hominum commune, adeoque non in Regiis bonis ſeu patrimonio eis cenſendum; ſi nimirum credere ſit fas libro illi Juris Civilis Romani Gallicique à Thoma Cormerio Franciſci Andium Ducis in ſupremis eius Curiis Alenconiis Conſiliario, nuper edito. Jus Romano-Gallicum tradere inſtituit. Sæpe mores Gallicos, Principum ſanctiones, Privilegia immiſcet. At verò ſub lemmate [e], *De rebus Communibus omnium*, Mare & litora Maris, ex veteri Romanorum Juriſprudentia, acſi non omninò hac in re à Gallorum diſcreparet, omnium communia facit. Quod certè Gallorum dominio Marino refragatur. Nec prætereundum eſt, Conſtitutiones olim obtendi in Galliis binas; alteram Henrici Regis ſecundi [f], alteram Henrici tertii [g]: quibus voluere, ut Naves exterorum per mare, Galliis conterminum tranſeuntes ſumma vela Navibus Regiis ſummitterent, in Imperii ſcilicet Gallorum marini recognitionem. Neutram tamen à Patribus admiſſam ſeu (quod aiunt) ſimpliciter verificatam, immo nec in morem receptam. Quin & poſteriorem,

a *In not ad Cod. Henrici 3. lib. 20. tit. 7. conſtit. 28. & conſtit. 1.*

b *Recerches liv. 2. chap. 14.*

c *Playdoies tom. 2. playd. 11.*

d *L'Amiral de France.*

e *Cod. Hen. 4. lib. 3. tit. 1. cap. 2.*

f *Ann. 1555.*

g *Ann. 1584.*

rem, quantum ad effectum aliquem Juris, planè rejectam. Quod & ab ipſis Gallis Juriſconſultis traditum eſt in cauſa illuſtri [a] Hamburgenſium aliquot Mercatorum Actorum, & Michaelis Butardi, aliorumque reorum in Parlamento Pariſienſi, ſub Henrico Rege IV, Turone habito. Id tamen Regum Angliæ navibus honoris gratiâ atque in dominii recogniti ſignum, ex jure antiquiſſimo prꝺſtari ſolitum eſt; ut libro docetur ſequenti, ubi etiam hac de re fuſius. Scio quidem Regiâ Gallorum lege [b] cautum eſſe, tertiam partem omnium quæ è pelago extrahuntur, ad Regem pertinere; alteram ad Maris præfectum; tertiam demùm ad claſſiarios repertores. Maris item præfectos, ſeu Admirallos numerare Gallos quàmplurimos, idque ſerie nunc continua, nunc intermiſſa; quam à Philippi Divi Ludovici filii temporibus, id eſt ab anno MCCLXXXIV plerunque auſpicantur; ut videre eſt apud Ioannem Feronium [c], Stephanum Paſchaſium [d], alios. Sed verò diviſio illa rerum è pelago extractarum, ſimpliciter conſiderata, non magis aſſerit dominium ullum in ipſo mari, quàm prædæ cujuſcunque maritimæ ab hoſtibus ereptæ decima [e] Præfecto Claſſis, ex indultu etiam Regio, perſolvenda. Perſonarum, nempe ſubditorum, conſenſu in Regem tralato nituntur jura hujuſmodi, non dominii titulo, quo Mare ipſum acquiri obtendatur. Neque aliter ac portoria & vectigalia mercium quę importantur, exportantur, hæc ſoluta. Ex portoriis autem aut vectigalibus mercium ejuſmodi, viarum, per quas tranſeunt antequam adveniunt Mercatores, dominium aſſeri nemo (puto) exiſtimabit. Neque ſanè ante Franciſcum primum Regem, hujuſmodi apud Gallos mos invaluit. Scilicet planè non dominus Maris, eorum quæ à ſubditis è pelago quocunque extraherentur, particeps eſſe voluit & factus eſt. Cum, ex ipſo Maris dominio, Rex Magnæ Britanniæ quod in Mari ſuo derelictum habetur, præter alia ejuſmodi emolumenta, idque ex jure vetuſtiſſimo nec (quantum ſcimus) Regni initiis recentiori, percipere ſoleat. Neque Admiralli illi Gallorum, in mari ſaltem Gallias & Britannias interluente, alii fuere quàm claſſium & perſonarum armorumque maritimorum & tribunalium domeſticorum præfecti. Non ut provinciæ Marinæ ſeu territorii præſides, quales *Cuſtodes ipſius Maris* apud Anglos & Admiralli Angliæ. Sed hâc de re, ampliùs libro ſecundo. Ex iis autem quæ Gallorum ſive moribus, ſive ſententiis, ſive Conſtitutionibus jam adjecimus, ſatis (arbitror) liquet dominium maris Privatum Jure ſive Naturali ſive Gentium non adverſum eſſe eos

a *Lud. Servinus in Placit. vol. 2. placit. 11, 12. Dec. 1592. pag. 262. b, edit. 1609.*

b *Edict. Franciſc. 1. promulg. 1543. art. 11. Choppin. de Doman. Franc. lib. 1. tit. 15. & edic. Frāc. tom. 3. tit. 2.*

c *Catalog. Admirall. Franc.*

d *Recerch. lib. 2. cap. 14.*

e *Edict. Franc. tom. 3. tit. 2. conſtit. 4. & 5.*

admittere; quod indagini, qua verſamur, omnino ſufficit.

Cap. XIX.

Dominium Maris privatum in Danorum, Norvvegorum, Suecorum, Polonorum, Turcarum *moribus receptis.*

Aliarum etiam gentium Europæ moribus teſtimonia reperimus luculenta, de dominio Maris privato; Danorum, Norwegorum, Polonorum, quibus inſuper accedat & Turcarum. Danorum & Norwegorum viſimus in vectigalibus quæ ex ipſa Maris Baltici navigatione Regi Daniæ proveniunt (quæ notiſſima ſunt) atque ex Norwegici maris dominio Norwegiæ Regi (qui & ipſe, ſeculo noſtro, Daniæ eſt) tributo. Nam & Fredericus II Daniæ & Norwegiæ Rex Mercatoribus noſtratibus corporis Moſcovitici, anno MDLXXXIII, ita uſum temporalem Maris Hyperborei ſeu Norwegici indulſit, ac ſi uſum fructum agri (cuius ſibi plenum vindicaſſet dominium) conceſſiſſet. Etiam, ex ſuo arbitratu, indultum conditionibus temperavit. Extant de hac re Tabulæ publicæ [a], quibus annuo vectigali compenſatur Regis beneficium, mercatoribus aliis denegatur, & induciarum inter Moſcum & Regem pactarum fine terminatur. Etiam in vetuſtis Danorum hiſtoriis de Haraldo Hildetano Rege legitur, *Sed nec quiſquam Maris dominationem abſque eius nutu uſurpare præſumpſit.* Et proximè ſubiicitur quod eſt inprimis ad hanc rem notandum, *Quippe quondam in Danorum Republica dividuum Terræ & Pelagi imperium fuit.* Et Olo (qui poſtea Rex) à Patre *recepta Pelagi dominatione* LXX *maritimos Reges nauticarum virium certamine conſumpſit.* Quæ ſcribit Saxo Grammaticus [b], uti & eiuſmodi alia. Et in tranſactione Hafniæ [c] habita, inter Chriſtiernum Daniæ IV & Guſtavum Adolphum Sueciæ, *renunciat Rex Sueciæ Iuri & ſuperioritati & dominio Maris, aliiſque Regalibus quæ in Norvvegia, Norlandia & Diſtrictu VVardhuſenſi ad dictum Oceanum vendicaverat.* Sed de Norwegorum Mari, quà Septentrionalius eſt, plura ſub finem libri ſecundi. Ditionis item Polonicæ Mare, eiuſque dominium, memoratur in promiſſo Oratorum quod nomine Henrici III Galliarum Regis, in Polonorum Regem electi, conceptum eſt. *Promittunt Oratores prædicti, nomine ipſius Regis ſereniſſimi electi, quamprimum Deo volente ad regnum ſuum venerit, claſſem neceſſariam & ſufficientem ad tuendos portus & domi-*

a *In Theſauro Cottoniano.*

b *Dania hiſt. lib.* 7. c 20. *Ian.* 1613. *in Rot. Tract. Amicit. Temp. Iacobi Regis.*

dominium Maris ditionis Regni & Provinciarum adjacentium (quatenus ſe porrigit omnis ille tractus Polonicæ ditionis) ſuo ſumptu alere; Quod legitur apud Ianum Ianuſzowskium in Statutorum Poloniæ [a] ſyntagmate. Turcarum autem Imperator (qui in imperatorum Conſtantinopolitanorum jus victor ſucceſſit, adeoque Mare Ægæum ſimul adquiſivit cum Ponto; quorum hic Mare nigrum illis dicitur, illud Mare album) ſtylo ſibi ſolenni nuncupare ſe ſolet *Dominum Maris tam albi quàm nigri,* quod etiam videre eſt in fœdere ab Achmete Imperatore Ottomanico & Henrico Galliarum Rege quarto ante annos triginta, inito [b], excuſoque & Gallicè & Turcicè. Quin, eodem in fœdere, Gallis indulget Turca liberam piſcationem & corallium indagandi veniam in Fretis ac ſinubus aliquot Maris Africani intra regna ſua Algerianum & Tunetanum. Atque inſuper confirmat quæ à deceſſoribus, in piſcandi ibi libertatem, eis fuerant conceſſa. Coriolanus item Cippicus [c] in geſtis Petri Mocenici Imperatoris Veneti; Imperator Ottomanicus, *ubi*, (inquit) *maximè Helleſpontus coit, duo munitiſſima Caſtella ex utrâque parte invicem oppoſita ædificavit, ad quæ multas bombardas miræ magnitudinis conſtituit, præfectiſque caſtrorum mandavit, ſi qua Navis illis invitis tranſire vellet, bombardis fractam ſubmergerent.* Quod planè eſt maris dominari & Titulo Domini Maris Albi & Nigri congruum. Neque omnino contemnendum eſt heic quod occurrit in literis Davidis Æthiopiæ ſeu Abaſſinorum Imperatoris, ad Emmanuelem Luſitaniæ Regem. Inſcribit illum [d] *Imperatorem Africæ & Guineæ & Montium atque inſulæ Lunæ, & Maris Rubri, Arabiæ & Perſidis & Armutiæ, Magnæ Indiæ, &c.* Hyperbole, pro more Principum Africanorum, utitur; & Emanueli quæ ſua non fuere tribuit. At interim non minùs admittit eum eſſe potuiſſe dominum Maris Rubri, quàm cujuſcunque alius territorii, nec titulum illum iuri Naturæ aut Gentium magis atque hunc reluctari. Ut tandem hanc, de Dominio maris inter legitima admiſſo gentiumque in Mores recepto, partem concludamus; non ſolùm numeroſiſſima de eo habemus (ut oſtenſum eſt) paſſim teſtimonia; ſed nec quid omnino in Gentium, quarum res ſeculis floruere recentioribus, more (puto) occurrit quod heic adverſetur: extra quàm ubi ipſarum aliquot, Marium alieni dominii & poteſtatis accolæ, Naturalis & perpetuæ (quæ toties ex Ulpiano inculcari ſolet apud ſcriptores, ſententiã illam obſoletam moribus Gentium diffuſiſſimis vetuſtiſſimiſq; nimiùm anteferentes) communionis obtentu

a *Lib.3. tit.1. fol.* 109.

b 20. *Martii* 1604. *Pariſiis* 1615.

c *De bello Aſiatico, lib.* 2.

d *Apud. Franciſc. Alvarum de rebus Æthiopicis, & Damian. à Goes lib. de Æthiopũ moribus.*

vicinorum jura violare aut infringere contendunt. Quod genus ſanè ſapit caput primum fœderis ante viginti aut circiter annos ab Ordinibus Fœderatis Belgiæ & Hanſeaticis aliquot civitatibus initi: *Quod comunctio hæc aut unio*(ita fœdus ipsũ ª è Belgico ſermone à Belgâ verſum)*non debeat eſſe directa ad offenſionem ullius,ſed tantum ad conſervationem & ſuſtentationem liberæ Navigationis, Commerciorum & Mercatorum in Orientali Septentrionalique Mari, ſimul ac in fluminibus omnibus & fluentis ſe in Orientale Septentrionaleque Mare exonerantibus; nec aliud quid acceptum heic eſſe debeat; ita ut reſpectivè confœderati eorum cives & ſubditi jure omnium Gentium & imperatis ac obtentis libertatibus, iuribus, privilegiis & à maioribus traditis conſuetudinibus in prædicto Orientali & Septentrionali Mari uſque ad Capita extenſo & in prædictis fluminibus, amnibus & aquis abſque impedimento ullo uti & frui queant.* Et mutuas promittunt operas reſiſtendi eis qui liberam hujuſmodi impedirent navigationem in Septentrionali illo atque Orientali Mari; Baltico ſcilicet, & quod Daniam, Lituaniam, Pomeraniam aliaſque Poloni ditiones alluit. Ubi non ſolùm libertates & jura antiquitus privatim conceſſa, verùm etiam ipſum omnium jus gentium obtendi videmus. Quo ſpectaret fœdus illud, difficile non eſt coniectare; Nam, ſub id tempus, in Mari Baltico vectigalia auxerat Rex Daniæ, & in territoriis ſuis marinis itidem Poloniæ Rex. Idque ratione, quo fruebantur, dominii; cui reluctari viſum eſt, ad hunc modum, Hanſeaticorum & Fœderatorum Ordinum illud fœdus. Sed verò, his omiſſis, cùm è Moribus tot Gentium illuſtrium, tum veterum tum recentiorum, id eſt, ex eorum *Iure* tam *pluribus Communi* quàm ſingulis *Civili* ſeu *domeſtico*, Dominium Maris privatum, de quo quęſtio fit, tam luculenta ſortiatur teſtimonia (quibus etiam non pauca accedent alia obiter, ubi de Mari Britannico libro proximo agitur) nil, puto, obſtat quo minùs Mare æquè ac Tellurem dominii capax eſſe tam ex *Iure Naturali permiſſivo*, quàm *Gentium plurium* tũ *Civili* tum *Communi*, paſſimque fere *Interveniente* (quod Naturalis Permiſſivi index eſt in rebus huiuſmodi certiſſimus) ſtatuamus, niſi maneat quod impediat in Objectis, de quibus proximè videndum.

ª Eman. Meteranus Hiſt. Belgic. lib. 36. & apud Gaſpar. Klockiũ lib. de Contributionibus, cap. 14.

Cap. XX.

Reſpondetur ad Objectionem de libero Mercatoribus, Peregrinis, Navigantibus, tranſitu.

QUæ objici ſolent, (ut Capite ſecundo ſuperiore eſt fuſiùs oſtenſum) alia ex commerciorum, peregrinationis, tranſeundi liber-

libertate omnium (ut prætexitur) communi: alia ex ipſa Maris Natura: atque ex Scriptorum teſtimoniis alia petuntur. Quod ad genus primum attinet; Humanitatis quidem officia exigunt, ut hoſpitio excipiantur peregrini, etiam ut innoxius non negetur tranſitus. Atque ex D. Auguſtino *a* Gratianus *b*, *Notandum eſt quemadmodum iuſtu bella gerebantur à filiis Iſrael contra Amorrhæos. Innoxius enim tranſitus denegabatur, qui iure humanæ ſocietatis æquiſſimo patere debebat.* Et Cicero *c*; *Vſu urbis prohibere peregrinos, ſanè inhumanum eſt.* Alia ſunt id genus plurima quæ objectionem illam firmant; quà nimirum humanitatis officia bello, timore, ſuſpicione, inimicitiis, id genus ceteris non turbata ſpectat. At verò quid hoc ad dominium rei, per quam tranſeundum eſt ſive Mercatoribus ſive Peregrinis? Huic non magis derogaret eiuſmodi tranſeundi libertas (ſi modo citra controverſiam eo nomine cunctis pateret) quam actus, via, iter, aliæve eiuſmodi ſervitutes in agro conſtitutæ, ejus reluctarentur dominio. Detur, ex Jure Gentium omnium, liberum eſſe tranſitum Hiſpanis per Pyrenæos in Gallias, Gallis per Alpes in Italiam, Italis in Germaniam. Quid hoc ad Pyrenæorum ſeu Alpium dominium? Et quæ de lumine ex lumine accendendo, non prohibendo aquarum uſu, id genus aliis dici ſolent, heic afferre, eſt planè à *Iuris* diſquiſitione in eam quæ *Charitatis* eſt tranſire. Charitatis gratiâ, carcere & pœnâ imminente eximebantur aliquot, qui Naves conficiendi incognitam antè peritiam barbaris tradiderant, impetrante ſcilicet Aſclepiade Cherſoneſitanæ Civitatis Epiſcopo, ſub Arcadio *d* & Honorio Auguſtis. Nec docentium ars minuta eſt, ob eam quam docti lucrifecerant. Attamen, ex præſtituto iure, capitale erat artem illam barbaris tradere. Eiuſmodi hodieque alia. Adeo ut nihil de ſuo deperdere, dum alius participat, ad dominium aut ſui poteſtatem nihil omninò attineat. Atq; ut hanc rē paucis abſolvamus, manifeſtiſſimum eſt ex omnium ſeculorum moribus, liberum (quem vocant) tranſitum ita ſemper à Principibus, territorii dominis, temperari ſolere, ut pro variante commodi publici cura, nec aliter omnino, permittatur interdicatúrve. Albericus Gentilis, ad illud de Amorrhæis; *Teneo*, inquit *e*, *cum Auguſtino, ſi nec timendum ſit ne noceatur & certum ſit noceri non poſſe.* Cura illa Principibus incumbit, ut nec peregrinos nec commercia admittant aliter ac, pro re nata, ne quid detrimenti Reſpublica interim capiat, prudenter caveant. Unde etiam in fœderibus non rarò cautum eſt *f*, *non eſſe ius appellendi ad portus, plagas, promontoria, alterutrius*

a *In num. q. 41.*
b *Cauſ. 23. quæſt. 2. cap. 3. & videſis Hug. Grotium de Iure Belli & Pacis lib. 2. cap. 2. § 13.*
c *Offic. lib. 3.*
d *C. Theodoſ. lib. 10. tit. 40. l. 24. & C. Iuſt. tit. de Pœn. l. 25.*
e *De Iure Belli lib. 1. cap. 19.*
f *Induciæ Hiſpan. & Ordin. Feder. Belg. ann. 1609. art. 12. &c.*

utrius partis (idque ubi viæ, per quam tranſitur, neuter eſt dominus) *cum tali numero Navium aut armatorum, ut iuſti timoris ſuſpicio generari poſsit vim parari; niſi ex permiſſu eius, ſub cuius ditione loca illa ſita ſunt, aut niſi tempeſtatibus aliaque neceſsitate delati illuc fuerint, ad maiorem vim aut naufragii periculum eſſugiendum.* Ex timore aut ſuſpicione domini eiuſque iudicio iuſtè arceantur peregrini, mercatores, advenæ qualeſcunque, niſi ius aliud interveniat ſingulare. Et Ariſtoteles apertè ait [a], Legibus cavendum eſſe τίνας ὁ δεῖ καὶ τίνας ἐπιμίσγεσθαι δεῖ πρὸς ἀλλήλους *quibuſcum communicare cives oporteat & cum quibus non oporteat.* Et rectè Bodinus [b]; *Singularibus pactis Populorum ac Principum conventis commerciorum iura contineri.* Et, *peregrinum finibus arcere, atque etiam fines prætervectum eiicere licet, non modò ſi bellum indictum ſit, verum etiam ipſo pacis tempore, ne vel civium mores peregrinorum conſuetudine corrumpantur.* Bella autem ob commercia negata, niſi contra fœdus priſtinum negarentur aut ex præeunte aliquo titulo commercandi ſingulari libertas illa penderet, iuſtè ſuſcepta fuiſſe, tam facile negamus quam quis alius aſſeruerit. Et quantumvis ex Franciſci Victoriæ [c] ſententia, ius dicatur competiiſſe Hiſpanis, Indos, ob commercia & hoſpitium negatum, debellandi, quem item inprimis ſequitur Iohannes Solorzanus I. V. D. [d]; diſertè tamen eis adverſatur Ludovicus Molina [e], qui nullam gentem ſeu Rempublicam teneri vult, ſive cum periculo ſui ſive ſine periculo, commercia aut hoſpites exteros admittere niſi gravi imminente neceſſitate, aut fœdere aliove iure ſingulari interveniente. Et alii ſunt non pauci, quos afferunt Hiſpani, de Indis ſubactis tituli. Ius etiam prætexunt inventionis, occupationis, converſionis, id genus alia, præter Pontificis Romani donationem. De quibus univerſis fuſe Solorzanus ille. Et mirum eſt ex commercio negato ortum eſſe Hiſpanorum ius Indias acquirendi, cum & ipſos & Luſitanos commercia jure poſſe ſe prohibere in utriſque Indiis apertè profiteri, ſit [f] compertiſſimum. Nec obſtat, quòd ex jure Romano-Germanici Imperii Princeps vel, ex ejus conceſſione, habens Regalia, tranſeuntibus viâ publicâ interdicere [g] nequeat ſine juſtâ causâ, de qua in Camera Imperiali decernendum; quod tamen nonnulli ad Maris navigandi libertatem perperam trahunt. Nam id evenit ex jure ſingulari, in quod Imperii ſtatus convenere; qui item Cameræ ſubſunt. Sed nondum convenere Gentes ceteræ ſingulis Imperiis ſupremis ſubiectæ, ut libera ſemper ſit hinc inde tran-

a *Politic.* lib. 7. c. 6.

b *De Republica* lib. 1. cap. 7. & 6. & vide eum lib. 4. cap. 1. & lib. 6. cap. 2. ubi de aditu ad Moluccas.

c *Tit. de Indis.*

d *De Iure Indiarum* lib. 2. c. 10. § 55.

e *De Iuſtitia & Iure tract.* 2. *diſput.* 105.

f *Georgius de Cabedo Deciſ. Luſitan. part.* 2. *deci.* 47. & *Diploma Regis Hiſpan. Mari Libero Hugonis Grotii ſubnexum.*

g *Rothenſal de Iure Feudali c.* 5. *de Regalibus, concluſ.* 21. *Sixtinus de Regalibus lib.* 2. *cap.* 2. &c.

tranſeundi facultas; nec in Judicem (ut Germani, & ſi qui alii ſuo in territorio) compromiſere.

Cap. XXI.

Reſpondetur Obiectioni de Naturâ Maris fluxili *& perpetim mutante.* Flumina *etiam &* Aërem contermi-num *(quæ magis fluxilia) in proprietatem tranſire.*

NAturam autem Maris dominio privato adverſari ajunt tum ex eo quòd perpetuo eſt in fluxu, nec omnino idem manet; tum quia deſunt finium in eo diſtinctionis idonea tam materies, quàm inſtrumenta; ſine quibus dominia privata non bene conſiſtunt. Etiam & quia omnibus ex amplitudine perpetuò ſufficit. Quod ad fluxilem ejus naturam attinet, nonne Flumina & Fontes multò magis in perpetuo fluxu? In declive feruntur ſemper Flumina, quibuſcum Mare collatum, ἀκλυδὲς ſeu *immobile* ferè ſtat, quod ait Strabo [a]. Et Homerum ideo Mare τῆς λίμνης ſeu *paludis* nomine vocitare ait Euſtathius [b], διὰ τὸ μὴ ἀπορρεῖν κατὰ ποταμοὺς, ἀλλὰ λίαν μένειν· *eo quod non fluxu fertur,* (*ut fluvii*) *ſed perquam ſtabile eſt.* Atque Alter [c]; *ſtat unmotum Mare, &, quaſi deficientis in ſuo fine Naturæ pigra moles.* Sed detur adeò fluxile eſſe, quod de Maribus maximè Septentrionalibus & Euripis dici ſolet; Certè Alvei & loci è quibus effluunt aquæ, iidem ſemper manent, variantibus perpetuò aquis ipſis. Nec tamen inde juri dominii privati Fluminum ullibi derogatum eſſe exiſtimatur. In Imperio Romano-Germanico Flumina uſu, ex jure Civili, publica ſunt; in privato tamen Cæſaris patrimonio [d], atque inter Regalia ſeu Jura Fiſcalia recenſentur. Unde & piſcationum in eis ſimiliter reditus, ſive Cæſari ſive aliis quibus ipſe conceſſerit. Qua ratione fit ut Longobardiæ & totius Italiæ populi ſingulares ſuorum territoriorum Flumina omnia ſibi propria habeant ex præſcriptione, quod docet Cæpola [e]. Nec quid magis obvium eſt, quàm Fluminum dominium non minùs ac riparum aſſeri in legibus Hiſpanorum, Gallorum, Polonorum, Venetorum, Gentium denique, quarum mores habemus exploratos, omnium. Nec quantum ad hanc rationem (quæ è naturâ fluxili petitur) attinet, alia eſt minoris, alia majoris, alia privati, alia publici fluminis natura. Etiam ipſe Ulpianus [f] de Flumine; *Nec*

a *Geogr. lib.1.*
b *Ad Iliad. ν.*
c *Senec. ſuaſor. 1.*
d *Feud. lib. 5. tit. quæ ſint Regalia. Rothenſal de Iure Feud. c. 5. concluſ. 23. & 24. Sixtinus de Regalibus lib. 2. cap. 3. &c.*
e *De ſervitut. Ruſtic. Prædiorum cap. 31.*
f *L. 1. §. 4. ff. de Fluminibus.*

differt

differt à ceteris locis privatis, flumen privatum. Et Martianus *a*; *Si quis in fluminis publici diverticulo ſolus pluribus annis piſcatus ſit, alterum eodem iure uti prohibet.* Quin in agri aſſignati modum, uti partes ſæpe olim in Imperio Romano, cedebant flumina. Siculus Flaccus, *In quibuſdam*, inquit *b*, *regionibus Fluminum modus aſsignatione ceſsit. In quibuſdam verò tantùm ſubſecivus relictus eſt, alius autem exceptus*; *inſcriptuſque Flumini illi tantum.* Quemadmodum etiam Aggenus Urbicus *c*. Neque enim unquam exiſtimatum eſt flumina aliter ac adjacentes agros Populo Principive Romano acquiri, juxta illud Danubii fluvii ad Auguſtos;

Danubius d penitis caput occultatus in oris,
Totus ſub veſtra iam ditione fluo:
Et quà dives aquis Scythico ſolvo oſtia Ponto,
Omnia ſub veſtrum flumina mitto iugum.

Scimus, tum inſulam in flumine natam, tum alveum relictum jure veteri *e* etiam communem eſſe eorum qui ad fluminis ripam prædia non limitata poſſident, pro modo ſcilicet prædiorum; niſi lex aut conſuetudo ſingularis obſiſtat. Et de diviſione huiuſmodi inſulæ, pro ratione ſive plurium ad alteram ripam prædiorum ſive ad utranque, ſcripſit olim Bartolus in Tiberiade, & recentiùs Iohannes Buteo, Baptiſta Aymus, Antonius Maria, Iohannes Gryphiander, alii. Alvei igitur adeoque fluminis (utcunque ex Iure civili etiam publici, quoad uſum; ut agri, in quo via publica) communis erat antea in eo caſu proprietas dominis utrinque poſitis. Qualis fermè rationis etiam analogiâ, inſula *f* nata in Mari nondum occupato. & ſi quid inædificatum fuerit, occupantis fit. Univerſorum enim hominum primò alveus & Mare illud. Ex pacto autem (quod ſuperiùs diximus) univerſali, quo rerum nondum occupatarum proprietas occupaturo cederet, is qui ita occupaverit, velut à dominis priſtinis ſuo juri ita renunciantibus, inſulam & fundum ædium accipit. Cum igitur Fluminum proprietas & dominium privatum nullibi non agnitum fuerit, cur non itidem & Maris cujuſcunque agnoſcendum eſt dominos eſſe poſſe? Non magis in hoc, quàm in illis reluctante natura fluxili. Immo ipſa Flumina ſunt Maria minora, uti etiam Paludes & Lacus; quemadmodum Mare ipſum aliud non eſt quàm flumen, palus, lacus à ceteris magnitudine duntaxat (quantum ad fluorem) diſcrepans. Atque ita veteribus eſt acceptum. In ipſa Creationis hiſtoria omnes aquarum congregationes Maria dicuntur; quod & Patres *g* ad hanc rem obſervarunt. Etiam exem-

a *L. 7. ff. de diverſ. temp. præſcript. vide l. 45. ff. de uſucapionibus.*

b *Lib. de Conditionibus Agrorum.*

c *Comm. ad Iul. Frontin. de limitibus Agrorum.*

d *Auſonius Epigr.* 4.

e *L. 7, 29, 30, 65. ff. de acquir. rer. dom. & Inſtit. de Rerum diviſ. § Inſula.*

f *L. citat. & l. 1. § 18. ff. de operis novi nuntiatione.*

g *Eucherius ad Gen. 1. D. Hieronymus, alii.* Adde *Ioh. Philoponum de Mundi creatione lib. 4. c. 6.*

exempla ſunt in ſacris literis illuſtria de lacubus binis Aſphaltitide & Tiberiade, quorum uterque pariter & Maria dicta. Aſphaltitis Plinio, Ptolemæo, Joſepho, Solino, Vitruvio, lacus eſt: Moſi verò Mare ſalſum [a]; recentioribus plerunque, Mare mortuum. Tiberiadis item veteribus lacus dictus, ut & D. Lucæ [b]; cæteris Euangeliſtis Mare nominatur, quemadmodum etiam Syro & Arabi in D. Lucæ verſione. Et Ariſtoteles; ſub Caucaſo, inquit [c], lacus eſt ſeu λίμνη, *καλοῦσι δ' οἱ ἐκεῖ θάλατταν, ſed accolæ appellant mare.* De palude loquitur Mæotide; quæ etiam ob aquarum copiam quas per Boſphorum Cimmerium in Pontum Euxinum evolvit, Mater Maris, ſeu Ponti Mater nuncupatur apud veteres [d]. Unde & ita ſe habuiſſe Mæotidem ad Pontum, Propontidem, & Mare Ægæum, ut Oceanus ad Mare Mediterraneum ſe habet, putabant aliqui.

Oceanumque negant ſolas admittere Gades;

quod de eâ Lucanus [e]. Quin, Juſtiniani ævo, Parvum Mare dictum fuiſſe, ſcimus ex Agathia [f]. Et Feſtus Avienus [g]; ad Probum;

Interrogaſti (ſi tenes) Mæotici
Situs quis eſſet æquoris.

Quo factum eſt ut etiam hodie *Mar delle Zabach & Mar della Tana* appellitetur. Sic in Italia paludes Eridani ſeptem, *Septem maria* [h] nuncupari ſolita. Et in Larium Galliæ Ciſalpinæ lacum Adduam fluvium (ut in proprium Mare) devolvi legitur apud Caſſiodorum [i]. Hinc eſt quòd Heſychio & Suidæ Lacus ſeu λίμνη denotet Oceanum & Mare, & ποταμὸς ſeu Fluvius ipſum Oceanum. Neque heic nefas eſt, ut *ποταμὸς θαλάσσῃ ἐρίζοι fluvius cum Mari contendat*; utcunque aliàs in proverbium abiit in eos qui cum potentioribus certant. Etiam Homero [k]

--- βαθείης βένθει λίμνης

Profundo alti lacûs, uſurpatur pro profundo Maris. Et alibi *περικαλλέα λίμνην, perpulchrum lacum* pro Mari habet ille, quod & advertit Olympiodorus [l]. Immò ipſum Oceanum ſtatuêre veterum aliquot unum eſſe [m] ex quatuor fluminibus illis maximis quæ ex Tartaro ſeu ejuſmodi barathro quale fingunt nonnulli [n] ad ſeptentrionem reperiri, effluunt; cæteris tribus ad occultos terræ meatus damnatis. Quin Oceanum Britannicum

--- incerti ſtagna profundi

appellat Lucanus [o]. Et barbaro-latine paſſim uſurpatur *Mariſcus* [p] pro palude, ut Maris diminutivum, quod etiam in alias aliquot linguas tranſivit, pro idiomatum [illegible]tate mutatum. Alia ad hanc rem obſer-

a *Gen.* 14. 3.
b *Cap* 5. 1.
c *Meteorologic. lib.* 1. *cap.* 13.
d *Herodot. in Melpomene, Plin. lib.* 6. *cap.* 7. *Dionyſ. Afer & ad eum Euſtathius.*
e *Pharſ.* 3.
f *Hiſtor. lib.* 3.
g *In Oris Maritimis.*
h *Plin. lib.* 3. *c* 16. *Herodian. lib.* 8.
i *Variar. lib.* 11. *Formul.* 14.
k *Iliad.* ν.
l *Ad Ariſt. Meteorologic. lib.* 1. *prax.* 16.
m *Plato in Phædone.*
n *Vide Girald. Cābrenſ. Topograp. Hibern. diſt.* 2. *cap.* 14.
o *Pharſ.* 2.
p *Claud. Salmaſ. in Plin. exercit. ad Solinum pag* 57.

obſervant alii [a]. Adeò igitur re, naturâ, nomine eadem ſunt maria, flumina, congeries cæteræ aquarum, (quantum ad id, quod diſputamus, pertinet) ut quicquid de his, de illis etiam ſit pariter dicendum; niſi ex amplitudine & anguſtiis tantummodò diſcrimen inducatur, quod in ratione dominii (ubi occupationi locus eſt) locum habet nullum. Accedat id quod de fluxili horum naturâ, ſeu aquis ſemper in alveo mutantibus dici ſolet, ex ipſa dominii & poſſeſſionis ratione heic non magis obſtare, quàm fluidam Aëris naturam dominio & poſſeſſioni ſpatii fundo ſeu ædibus ſurſum contermini. Spatium illud planè velut alveus eſt aëri perpetuò fluitanti; cuius tamen civiliter dominus planè eſt qui fundum & ædes poſſidet. Inde ſervitutes de ædibus non altiùs tollendis, de luminibus non officiendis, ſeu de proſpectu, id genus aliæ, conſtitutæ ſunt in ipſo aëre contermino. Unde in opere novo nuntiato, *Tam ſoli quàm cœli menſuram eſſe faciendam*, ait Pomponius [b]. Et obvium eſt, eius eſſe Cælum ſeu Aërem, cujus eſt ſolum. Unde ad illud Pauli, arborem in confinio natam dominis utrinque eſſe communem [c], *pro qua parte in fundo fuerat*; Iohannes Buteo in quæſtione de diviſione fructûs eiuſmodi arboris; *Intellige*, inquit [d], *fundum aërem ipſum fundo ſuperfuſum*, quem perpendiculis à ramorum extremitate metitur ipſe. Et ſanè ideò Domini ſumus fundi, ædium, ſpatii quod ſingulatim Domini occupamus, ut, ex eorum commodis, ſuo quilibet contermino utcunque fluitante aëre (quod hominum elementum eſt) eiuſque ſpatio ita liberè & beatè utatur fruatur, alioſque inde pro libitu arceat, ut maximè eiuſce dominus etiam habeatur & ſit. Multò minùs igitur aquarum fluor, qui adeò minor eſt, dominio aliquatenus reluctatur. Et quæ ita fluitant naturaliter, manent tamen civiliter ſemper eadem, ut Theſei navis, domus, univerſitas; toties refecta, ut primarum partium ne unica jam reperiatur. Sed ſubtilitate hac futili Maris dominium impugnantes, ad Philoſophos ablegandi ſunt, maxime Heraclitum [e] & Epicharmum, qui in momenta rem quamlibet ita mutari, variari, novari docuere; ut nihil omnino in Terrarum Orbe reſtet jam nunc idem cum eo, quod, ipſo jamnunc præterito momento temporis, fuerat. *Nemo* (inquit Seneca [f], Heraclitum imitatus) *eſt mane qui fuit pridie. Corpora noſtra rapiuntur fluminum more. Quicquid vides currit cum tempore. Nihil ex his quæ videmus manet. Ego ipſe, dum loquor mutari iſta, mutatus ſum.* Nec ſolùm idem flumen [illegible]minem bis non accipere, ſed

a *I. Druſ. Obſerv. 9. cap. 20. & ad difficil. loca Num. cap 133. & Albericus Gentilis in lectionibus Virgilianis, cap. 17. Cal. Rhodigin. lect. Antiq. lib. 26. cap. 14.*

b *L. 21 ff. tit. quod vi aut clam. §. 2.*

c *L. 21. ff. tit. Pro ſocio.*

d *Tract. de Diviſione fructûs arboris in confinio nata.*

e *Diog. Laërt. in Heraclito, &c.*

f *Epiſt. 58.*

ſed nec eundem hominem bis in eundem gurgitem ingredi poſſe, ſolenne erat Heracliti dictum. Unde εἰς τὸν Ἡρακλείτειον ἅπαντα ποταμὸν πράγματα ἐμβάλλειν· *Omnia in Heracliti fluvium conjicere* uſurpatum, pro eo quod eſt, continentem & perpetuam uniuſcuiuſque rei à ſe ipsâ mutationem aſſerere. Horum autem in Civili rerum conſideratione, amplexentur ſententiam ii, qui fluxilem Maris Naturam dominium Maris privatum refellere ſomniant; & nec ipſos quid ſive fundi, ſive ædium, veſtium, pecuniæ aut rei cuiuſcunque ut dominos poſſidere, neceſſe eſt ut ſimul fateantur.

Cap. XXII.

Objectis de Finium, & Terminorum *Maris* defectu, *eiuſque* magnitudine *&* inexhauſtâ abundantiâ, *reſpondetur.*

SEquitur quod de Limitum ac Finium defectu objicitur. Et ſanè adeo optandi ſunt paſſim, ubi dominia diſtinguuntur, limites aperti, ut nihil magis. Nec immeritò Terminus, Juſtitiæ Deus, Romanis [a] olim habitus. Finium autem ratio aut in litoribus con- a *Plutar.*
ſideratur, aut in diffuſo æquore. Cur litora non tam fines ſint le- *in Numa.*
gitimi quibus innitatur Maris dominii diſtinctio, & dicendi & cenſendi, quàm foſſæ, vepres ſatæ, ſupercilia, arborum antemiſſarum ordo, maceriæ, alia à Gromaticis in agrorum finibus regundis adhiberi ſolita, non omninò capere poſſum. Nec Sylvanus ita magis tutor finium eſt, quàm Neptunus. Attamen Vir magnus; *Eſt*, inquit [b], *Naturalis ratio quæ Mare conſideratum ut diximus* b *Hugo*
proprium fieri vetat; quia occupatio non procedit niſi in re terminatâ; unde *Grotius, de*
Thucydides terram vacuam vocat ἀόριστον interminatam, *& Iſocrates ter-* *Iure Pacis*
ram ab Athenienſibus occupatam τὴν ὑφ᾽ ὑμῶν ἀφορισθεῖσαν à vobis terminis *& Belli*
finitam. *Liquida verò quia per ſe non terminantur* (τὸ ὑγρὸν ἀόριστον οἰκείῳ *lib. 2. cap.*
ὅρῳ, inquit Ariſtoteles) *occupari nequeunt, niſi ut contenta in re alia;* *11. §. 3.*
quomodo lacus & ſtagna occupata ſunt, item flumina quia ripis tenentur. c *Cicero in*
Mare verò terra non continetur, par Terræ aut Terra maius; Unde Terram *Somnium*
Mari contineri veteres dixere. Et teſtimonia veterum dein affert, *Scipionis.*
quibus Oceanum cingulum ſeu vinculum eſſe Orbis terrarum, *& vide*
ejuſque ambitu terras omnes convallari non ſemel affirmatur, & Terram aquâ ſeu Mari contineri, finiri; acſi Terra tota velut inſula unica eſſet Mari [c] circumfuſa, quod toties Vete-

Ioh. Philoponum de Mundi creatione lib. 4. cap. 5.

ribus dictum. At verò detur id recipiendum (quod, puto, neque doctiſſimum illum virum nec quem alium conceſſurum) non omnino video, cur tam id quod continet non reverà finiatur eo quod continetur, quàm hoc illo. Nonne corpus ſphæricum, ſeu qualiſcunque figuræ minus, à majori quod circumquaque contiguum eſt, contentum, finis & limes eſt dicendus majoris concavo, æquè atque hoc convexo minoris? Verùm de Mari ac Terrà rectiſſimè Julius Scaliger [a]; *Non ab altero alterum ita continetur, quin illud quoque contineat. Neque inter ſe adeò ſejunguntur, quin viciſſim tum ſubeant tum abſcedant.* Flexibus ſinuoſis viciſſim ſe amplexantur Mare & Tellus; hæc porrectis peninſulis & promontoriis atque ſinubus reductis; illud ſpiramenta magnitudinis ſuæ circùm exæſtuans. Ita alterum alteri planè fines indiſcriminatim conſtituit, non aliter ac Ripæ & lacus aut flumina; quod & in Mari Caſpio tellure circumdato manifeſtius eſt. Uti & in Mediterraneo; antequam ab Hercule ſeu (ut volunt Arabes [b]) ab Alexandro Magno, inciſis montibus, immiſſus eſt per fauces jam dictas Gaditanas Oceanus Atlanticus. Inde globus ille unicus conficitur, in quo Maria compluria terminantur, ut inſulæ ipſæ ſeu continentes. Quod ex ſacris literis liquidiùs conſtat. Congregantur ibi aquæ & locis ſuis terminiſque [c] finiuntur. Et Dominus ipſe de Mari; *Circumdedi* [d] *illud terminis meis & poſui vectem & oſtia; & dixi, Vſque huc venies, & non procedes amplius.* Alibi [e]; *Circumdabat Mari terminum ſuum, & legem ponebat aquis ne tranſirent fines ſuos.* Adeo ut dubitari nequeat quin ſuos habeat in litore terminos Mare quodcunque; ut Tellus ipſa. Nec hac de re verbum feciſſem, niſi rem à tanto viro impugnatam comperiſſem. In diffuſo autem æquore vix eſt difficilius Terminos & limites, quibus diſtinguantur privata dominia, invenire. Scopulos eminentes, brevia, adverſa invicem promontoria, inſulas hinc inde ſparſas habemus, è quibus linearum rigores, verſuræ, coxæ, gammata ſumantur, ad territorium Marinum terminandum.

Mille jacent mediæ, diffuſa per æquora, terræ;
Innumeri ſurgunt ſcopuli, monteſque per altum.

Numerantur item veteribus Orbis terrarum Maria non aliter ac Oppida, Flumina, Inſulæ, Montes; veluti non minùs invicem diſterminata. Æthicus, *Omnis*, inquit [f], *Terræ Orbis habet Maria* XXX, *Oppida* CCCLXX, *Inſulas* LXXII, *Flumina* LVII, *Montes* XL, *&c.* Dein etiam, Maria Oceani Orientalis, Occidentalis, Borealis, Auſtra-

a *Exercit.* 37.

b *Geograp. Nubienſ. Climat.* 4, *part.* 1.

c *Damaſcen. de Orthodoxa fide lib.* 2. *cap.* 9.

d *Iob*, 38, 10.

e *Proverb.* 8.29.

f *In Coſmograph.*

Auſtralis ſigillatim, eodem modo quo Provincias ac inſulas eorum, recenſet. Quàm verè, non diſputo; ſed ſatis nominibus ac terminis diſtingui interea Maria, non dubitavit. Accedit egregiæ Nauticæ pyxidis & Graduum cæleſtium ſive Longitudinis ſive Latitudinis, atque, ex hiſce, doctrinæ Triangulorum auxilium. Etiam in coloniis ex Europâ in Americam ævo noſtro deductis, Latitudinis & Longitudinis gradus ſunt Poſſeſſoribus termini; quales in Mari non difficiliùs habentur. Tropicus item Cancri & Æquator in mari fuere termini quibus finiri voluere aliqui [a] fœdus inter Ordines Belgiæ fœderatos & Auſtriacos anno MDCVIII contrahendum. Et in fœdere inter Magnæ Britanniæ & Hiſpaniarum Reges nupero [b] Æquator eſt in Mari terminus. Eiuſmodi alia occurrunt. Sarpedon & Calycadnus Ciliciæ promontoria ſunt ad Marinum dominium diſtinguendum termini in fœdere [c], à Romanis & Antiocho Syriæ rege, inito. Ulnarum etiam in objacente prædiis mari numerus epochis piſcatoriis ſtatuitur in Leonis Imperatoris ſanctione, de quâ ſuprà. Similiter Cyaneæ & Chelidoniæ inſulæ, in fœdere Attico [d] cum Perſarum rege icto. De quibus etiam antè. Quin de finibus hujuſmodi non dubitarunt aut Alexander VI & Cardinales ſui, aut Regis Catholici procuratores, cùm impetrabatur bulla illa decantatiſſima, quâ Orbis Occidentalior conceſſus eſt Regi; ita finiendus, ut lineâ à Polo Arctico ad Antarcticum fictâ *quæ diſtaret à qualibet Inſularum, quæ vulgariter nuncupantur* de los Azores y cabo verde, *centum leucis verſus occidentem & Meridiem,* (quæ ſunt Bullæ verba [e]) res donata, parte citeriori, terminaretur. Unde Hieronymus de Monte [f], *Termini in cælo & aëre poſiti ſunt,* inquit, *tempore Alexandri Papæ* VI *inter Luſitanos ſive Portugalenſes & Caſtellanos, dividendo inſulas Indiæ tunc noviter repertas, per lineas Graduum Cœli; & quicquid reperiebatur à parte Orientali erat Portugalenſium, & à parte Occidentali erat Caſtellanorum.* Certè heic non magis Telluris partes, ſive Inſulæ ſive Continentes, quàm Maris ſpatia menſurabantur finiebanturque. Quin obvium eſt apud Juriſconſultos, etiam eos qui interea Maris omnimodi communioni ſunt addictiſſimi, centum Milliariis [g] Juriſdictionem Domini adjacentis regionis præfinire. Interdum ſexaginta occurrunt. *Iure quodammodò* (inquit Bodinus [h]) *Principum omnium Maris accolarum communi receptum eſt, ut ſexaginta milliaribus à litore, Princeps legem ad litus accedentibus dicere poſſit; atque id iudicatum eſt in cauſa Ducis Allobrogum.* Quod ex Deciſionibus Cacherani Pedemontanis obſervat.

a *Apud Emanuel. Meteranũ Rer. Belg. lib.* 28.

b *Ann.* 1630. *art.* 2.

c *Polyb. in Eclog. de legationibus, cap.* 35. *& Livius Decad.* 4. *lib.* 8.

d *Plutar. in vita Cimonis.*

e *Laërt. Cherubin. Bullar. tom.* 1. *pag.* 393.

f *Tract. de Finibus Regundis cap.* 7. 8.

g *Bartol. tract. de Tiberiade. & DD. in l. inſula Italia. ff. tit. de Iudiciis.*

h *De Repub. lib.* 1. *cap.* 10.

ſervat. Etiam & pro maris confinibus Finium regundorum agi poſſe docent Juriſconſulti Cæſarei [a] celebres. Menſuræ igitur & Terminorum, etiam in Mari, uſum ſatis hi agnoſcunt. Quod verò ad illud D. Ambroſii attinet; *Geometram audivimus, Thalaſſometram nunquam audivimus*; luſus ſanè eſt vocabulorum magis, quàm argumentum in rem, quam tractamus. Et de variis variorum piſcium ſive antris ſive regionibus à Deo deſtinatis in Oceano, non de Civili Maris diſtributione ibi loquitur vir ſanctiſſimus. Neque erat cur de Thalaſſometra, ut prorſus inaudito, ita loqueretur. Scimus enim apud Græcos, quibus dominia Marina eorumque diſtinctiones fuere frequentiſſimæ & perquam variæ, etiam & Thalaſſometras repertos eſſe; nec minùs ex Geometriæ principiis Mare, quàm Tellurem menſuratam. Proclus Mathematicus inſignis, de Geometriæ præſtantiâ agens, *Locorum*, inquit [b], *ſitus cognitos fecit* μέτρα πεπόρισται τὰ μὲν τῶν κατὰ γῆν ὁδῶν, τὰ δὲ τῶν κατὰ θάλασσαν, *Menſuras item itinerum tam per Mare quam per Terram.* Quin inſtrumenta habuere Thalaſſometrica, quas θαλασσοδομέτρας *Maritimorum itinerum menſuras* appellitarunt Græci, ſaltem recentiores, & ex Archimedea doctrina didiciſſe atque poſteris tradidiſſe Heronem, Anthemium, Mathematicos alios, veteres ſcripſere. Hoſce ſcilicet ait Ioannes Tzetzes [c] ex Archimedis libris Hydrica & Pneumatica hauſiſſe inſtrumenta,

Βαρυολκά τε σύμπαντα καὶ θαλασσοδομέτρας

Et machinas quibus Gravia traherentur, & Inſtrumenta Maris itineri menſurando Thalaſſodometras dicta. Nil igitur ex Maris menſurandi ratione obſtat, quò minùs tum materies tum inſtrumenta, quibus diſtinguantur eiuſce dominia, habeantur. Id demum quod de magnitudine Maris atque inexhauſtâ abundantiâ dicitur, omnino parum heic valet. Detur inexhauſtum eſſe, adeo ut qui privatim ſibi vendicaverit, nil inde damni ex aliorum uſu tulerit; quid hoc ad jus dominii magis, ac detrimento non eſſe Domino ignis aut candelæ, ut alius lumen de ſuo lumine accenderit? Ergone is minùs ignis aut candelæ ſuæ dominus. Sed verò ex aliorum piſcatione, navigatione, commerciis ipſum Mare deterius Domino cæteriſque ejus jure gaudentibus fieri non rarò videmus. Scilicet minui, quod aliâs inde percipi poſſet, commodum. Quod manifeſtius cernitur in Marium uſu, quorum fructus ſunt Uniones, corallium, id genus cætera. Etiam minuitur in libras Marium huiuſ-

a *Hieron. de Monte, Tract. de Finib. Regundis cap. 39. Baldus, alii ibi citati.*

b *In Euclidis lib. 1. lib. 2. cap. 3. in græcis pag. 18.*

c *Chiliad. 13. cap. 457.*

huiuſmodi abundantia, non aliter ac ſive Metalli fodinarum ac lapicidinarum, ſive Hortorum, quando fructus eorum auferuntur. Atque non minùs hoc nomine quàm ſive piſcationis ſive navigationis proventu, ſolenne habetur Mahumedanis (gentibus diffuſiſſimis) Maria ſua æſtimare, quod videre eſt apud Pſeudoprophetam illum, ubi de Numine ait [a] ſanctiſſimo; وهو الذي سخر البحر لتاكلوا منه لحما طريا وتستخرجوا منه حلية تلبسونها *ipſe eſt qui in uſum veſtrum preparavit Mare, tum ut ex eo in cibū carnes ſumatis recentes*(ut piſcatu utamini) *tum ut ex eo extrahatis ornamenta quibus veſtiamini.* Ornamenta illa interpretatur præſtantiſſimus Alcorani paraphraſtes Mahumedes Ben Achmed per اللولو والمرجان *Corallium & uniones*, quæ verba etiam in ipſo Alcorano alibi [b] pro primario Maris commodo uſurpantur. Unde item Corallii indagandi venia in fœderibus Imperatoris Turcarum interdum conceſſa, ut ſuprà notatur. Etiam Plinius, de Maribus Orientalioribus maximè; *Parum*, inquit [c], *fuerat in Gulas condi Maria niſi manibus, auribus, capite, toto corpore, à fœminis iuxtà viriſque geſtarentur.* At vero etiam in Maribus Occidentalibus margaritas & uniones reperiri ſæpiùs, ſatis ſcimus; & olim repertos crebriùs, docet ille. Quin *in Britannia* (ita ſcribit) *parvos atque decolores naſci certum eſt* (id quod etiam nunc ignoratum eſt noſtratium nemini) *quoniam Divus Iulius thoracem quem Veneri Genitrici in templo eius dicavit ex Britannicis Margaritis factum voluerit intelligi.* Imo Britanniam petiiſſe Cæſarem ſpe margaritarum, multi prodiderunt, quod teſtatur Suetonius [d]. Pretium eiuſmodi tranſitus in Britanniam, ipſorumque ſive unionum ſive concharum, è quibus illi germinant, qualicunque in mari frequentiam minui poſſe ex promiſcuo maris uſu nemo non videt. Ubinam igitur inexhauſta commodorum maris eiuſmodi abundantia, quę deterior fieri nequit? Et ſimilis ſanè ratio qualiſcunque piſcationis. Sed ea de re quid multa? Nonne ad ravim uſque paſſim apud Juriſconſultos, maximè Imperii Romano-Germanici, hodie inculcatum eſſe comperimus, atque olim florente Romanorum Imperio millies dictum, *Cæſarem* [e] *eſſe Mundi*, ſeu *totius Orbis Dominum*? Pro Romanorum more, Ovidius [f],

a *In Alcorano, Azoara 16. in Cod. Arab. 26. in Latino.*

b *Azoar. 55. ſed in cod. Latin. 65.*

c *Hiſt. Nat. lib. 9. cap. 35.*

d *In Iulio, cap. 47. & videſis G. Camden. in Britannia pag. 630 & 721.*

e *L. 9. ff tit. ad legem Rhodiam &c.*

f *Faſtorum lib. 2.*

Gentibus

Gentibus eſt aliis tellus data limite certo:
Romanæ ſpatium eſt Vrbis & Orbis idem.

Mare (puto) non eſt magis inexhauſtum, quàm orbis totus. Magnitudine, abundantiâ huic illud, ut pars Toti, plurimùm cedit. Non igitur ex hac causâ impugnandum Maris dominium; niſi & non ſolùm effatum illud de univerſo Cæſaris dominio maniſeſtò falſum (ut oportet) ſed etiam ipſi naturali rationi adverſum ob orbis magnitudinem & abundantiam pariter aſſeramus. Rectiùs igitur ii, qui ut Mundi ſeu Telluris dominus eſt, ex Jure veteri, Imperator Romanus (partis ſcilicet ejus amplæ) ita etiam eſſe eum Maris dominum [a] volunt. Neque obſtat illud Antonini Auguſti, ubi ſe Mundi Dominum, ſed Legem (ut vulgo intelligitur) Maris appellat dominam; quod non aliud (ſi detur reſponſum ejus [b] ita intelligendum eſſe) ſignificat, quàm ita in Rebus Nauticis obtinere leges Rhodias, ubi Romanis non adverſarentur, ut ſuis reſcriptis non omnino contra eaſdem (utcunque utrarunque Moderator ipſe & dominus) dijudicare vellet. Neque aliter ferè Alciatus [c], alii viri doctiſſimi illud interpretantur. Sed de reſponſo illo Antonini, plura mox [d]. Adeo ut non minùs aut anguſtius Romanorum Imperium in decantatiſſimo illo, de univerſali dominio, pronunciato eſſe intelligerent veteres, quàm inter eos Petronius Arbiter [e]; ubi hiſce rem explicat;

Orbem jam totum victor Romanus habebat;
Quà Mare, quà Terra, quà ſidus currit utrunque.

Et vetus Inſcriptio [f] de Octavio Auguſto, ORBE MARI ET TERRA PACATO, JANO CLUSO, &c. quemadmodum item hiſtorici [g]; *Ianum Quirinum Terra Marique pace parta ter cluſit.* Tam Maria quam Tellurem ampliſſimâ ditionis Romanæ magnitudine contineri (quod & ſuperiùs oſtenſum eſt fuſiùs) volebant.

a *Io. Griphiander de Iuriſdictione Inſula cap. 14. §. 65. &c.*
b *L. deprecatio 9. ff. ad legem Rhodiam.*
c *Diſpunctionum lib. 2. cap. 5.*
d *Infrà cap. 25.*
e *In ſatyrico.*
f *Emeritæ; apud Gruterum pag. 149, 4.*
g *Suetonius in Octavio cap. 22.*

CAP. XXIII.

Teſtimoniis, quæ Scriptoribus aliud agentibus *excidère & in Maris dominium aſſerri ſolent, reſpondetur.*

RE ſtat, ut adverſas heic Scriptorum ſententias ſuperiùs exhibitas, quà authoritatem in ſe ferant, expendamus. Quod ad illa Plauti & Phœnicidis poëtarum attinet; jocularitèr quidem agere

Trachalionem ſervum nequam cum Gripo piſcatore, apud Plautum liquet. Generatim commune eſſe omnium ait Mare, quod tam nondum occupatum ſignificat, quàm neceſſariò & naturaliter commune. Et quàm hoc, illud potiùs eo in loco. Quin communem ſeu nondum occupatam piſcationem eſſe, intelligi poteſt; id eſt, populi ſive Romani ſive Græcorum cuiuſcunque (nam utrique, ut ex ſuperioribus liquet, dominium erat alicujus Maris ante Plauti tempora) dominium ejuſmodi fuiſſe, ut pro ſuo libitu quidem Mari ſuo uti poſſent; prӕternavigantes, &c, ſi quӕ fuerint commerciorum in eo incommoda, impediendo arcendoque. Piſcatione tamen nemini hactenus eos ita eo in æquore (de quo verba fiunt apud Plautum & Phœnicidem) interdixiſſe, quin communis ea ſive civibus ſive vicinis maneret, velut agri compaſcui uſus; cujus tamen reverà poſſit eſſe dominus ſingularis cetera ſibi commoda percipiens, quod paſſim evenit. Sed & poſtmodum etiam, maximè in Imperio Orientali, ſeu apud Græcos, piſcationis Marinæ privatum jus in patrimonium tam privatorum quàm Principis tranſiiſſe, ex ſuprà oſtenſis eſt manifeſtum. Adeo ut hujuſmodi dictorum vis in privatum Maris dominium adducta evaneſcat citò omnis. Quod verò ex Ovidio habetur, *Quid prohibetis aquas?* &c. (quo hac in re diſputandâ uſitatius ferè nihil eſt) id non tam communionis aquarum aſſertio eſt, quàm vehemens & hyperbolica ruſticæ turbæ Lyciorum inhumanitatis increpatio. Hauſtum ſitiens & feſſa petiit Latona; idque ex lacu. Negant barbari. Increpat eos meritiſſimò illa. Sed non aliud facit hæc vehementer, quam Ampeliſca apud Plautum [a] placidè, Sceparnioni ſervo aquam neganti; [a] *In Rudente, actu* 2.

Cur tu (inquit Ampeliſca) *aquam gravare amabò, quam hoſtis hoſti commodat?*

Quicquid enim ſine detrimento poſſeſſoris commodari, communicari poterit, id ut etiam ignoto poſcenti ſeu peregrino tribuatur, exigitur ſæpe ex officio humanitatis. Hoſtis enim ibi peregrinus eſt; ut priſcis [b] non raro: Quod etiam ex Sceparnionis quæſtione, quâ puellam ludificatur, dignoſcitur. [b] *Feſtus in verb. Hoſtis, & Cicero de offic. lib.* 1.

Cur tu, ait ille, *operam gravare mihi, quam civis civi commodat?*

Civem peregrino opponit. Ex eodem humanitatis officio manant illa, Non prohibere aquâ profluente, pati ab igne ignem capere, lumen de lumine accendere, eiuſmodi alia, quæ accipienti utilia,

danti ſeu permittenti non moleſta. Atque hoc morum duntaxat præcepto, quod Charitatis eſt, nituntur tam Latonæ quàm Ampeliſcæ poſtulata. Dominium aqûarum privatum non negant. Non Latona lacûs; (cuius privatum dominium eſſe fatentur omnes) non putei, unde aqûam Veneris ſacerdoti poſcebat, Ampeliſca. Etiam de lacu mediocris aquæ, Latonæ illa verba fiunt. Ovidius ibi;

Forte lacum mediocris aquæ proſpexit in imis
Vallibus.

Et poſtquam ſe in publica munera veniſſe dixerat, ſubiungit;

Quæ tamen ut detis, ſupplex peto.

Nom magis quid ibi reluctatur Aquarum dominio quàm rerum quaruncunque, ad quas ſpectare poſsit illud Ennii;

Nihilo minùs ipſi lucet; quum illi accenderit.

Atque hominum communia videntur quæ ſunt eiuſdem generis omnia, ut monet Cicero. Quæ tamen communio dominio, quod diſpicimus, non omnino derogat; niſi amicitiæ (qua omnia Philoſophis communia dicta) Charitatis, liberalitatis iura, Dominio privato adverſari quis temerè dixerit. Neque magis contrà facit quod è Virgilio affertur. Quid hoc eſt? *Cunctis patere undam*; dixit Virgilius, ſeu apud eum Ilioneus, de Mari Tyrrheno locutus. Ergo unda non poteſt omnibus unquam jure non patere. Argumentum ſatis futile. Nulla tellus fuit in primariam diſtributionem non veniens quæ ante occupationem particularem cunctis non pateret. Quin non jus apud Virgilium, ſed officium humanitatis tantummodò à Latino Rege petitur. Etiam & compenſatio promittitur.

Non erimus (inquit) *regno indecores; nec veſtra feretur*
Fama levis tantique aboleſcet gratia facti.

Beneficium igitur ex indultu Principis accipiendum erat, agnoſcendumque; non ex Naturæ omnibus communi jure exigendum, juxta Poëtæ mentem. Etiam interdum pro ipſo aquæ uſu vectigal ſeu penſionem præſtari paſſim ſcimus. Quin apud Batavos habetur ius *Gruta* dictum in tractu Delphenſi; quod penes comites Plumarios ſemper extitit (Pluymgraven vocitant) quo coctores Cereviſiarii pro uſu aquæ centeſimam (ut memorat Hadrianus Iunius [a]) illis perſolvunt. Eiuſmodi ſunt alia obvia. Quod demùm occurrit apud Magiſtros Hieroſolymitanos de Alexandro, id tantùm evincit exiſtimaſſe eos Alexandrum Maris dominium nactum non fuiſſe. Non jure potuiſſe nanciſci, neutiquam aiunt; nec ſanè niſi ſuo, in Mari Magno ſeu Phœnicio, juri (de quo ſuprà

a *In Hiſtoria Batav. c. 19.*

ſuprà ex eorum ſcitis jam diximus) renunciarent, ſine incogitantia craſſa id dicere quiverunt. Et quicquid illi de Alexandro Hieroſolymitani obiter; certè Flavius Ioſephus ipſe Iudæus & Iuriſconſultus apud Ebræos ſui ævi (ſi ipſi fides) celeberrimus, appellat Veſpaſianum Cæſarem *δεσπότην* [a] *καὶ γῆς καὶ θαλάσσης Dominum tam Maris quàm Telluris.* Atque affectaſſe regnum tam Maris quàm Telluris Alexandrum ait Iulianus [b]: Quod & in deliberationem venit in Senecæ Suaſoriis [c]. Sed hæc omnia ex Scriptoribus aliud agentibus, quod & animadvertendum eſt. De Juriſconſultorum igitur, quæ reluctantur, ſententiis poſtremò videamus.

a *De bello Iudaiço lib.3.c.27.*
b *Orat. 3.*
c *Suaſor.1.*

Cap. XXIV.

Ad Obiectionem ex Juriſconſultis Veteribus *depromptam Reſponſio.*

JUriſconſultorum, qui adverſi, ſunt veteres alii, alii recentiores: Si Veterum quantacunque introſpiciamus teſtimonia, hoc ſolum ex illis de Maris communione eliciendum eſt; exiſtimâſſe quidem nonnullos, magni nominis viros, Mare ex jure Naturali & Gentium eſſe omnium hominum ſemper & neceſſariò commune; quod tamen dum plurimorum ſeculorum, gentium plurimarum Mores & jura, ſive Civilia ſive Intervenientia, diligenter circumſpicimus, omnino aliter ſe habere apertiſſimè comperitur. Nam id ſatis ſuperque in jam oſtenſis comprobavimus. Idque non ſolùm ex Hiſtoricis claſſicis (quorum, in Populorum moribus maximè publicis, indagandis aliiſque ad ipſa Jura ſpectantibus, ſæpiſſimè uſus eſt maximus [d]) verùm etiam ex ipſis Fœderibus ſeu Jure plurium Gentium Interveniente, etiam & Iuriſconſultis aliis non minoris nominis, Principalibuſque in Imperio Conſtantinopolitano edictis, præter alia non pauca, unde quid ex Iure Naturali permiſſivo ſit hac in re ſtatuendum facilè quis poſſit ediſcere. Etiam & ex Iure Naturali ſeu Gentium licere voluere veterum aliquot [e] in alienâ ſylvâ vel agro venari & aucupari, atque in ſtagno alieno vel lacu, nedum flumine, piſcari, ni dominus præoccupans interdiceret. *Hæc*, inquit Cuiàcius [f], *Romani prudentes, qui jus Gentium propiùs ſubſecuti ſunt, ita cenſuerunt. Mores tamen ubique paſſim jus Gentium ſubegerunt, adeò ut ne in flumine quidem publico piſcari, neque in agris liberè venari aut aucupari liceat.* Atque idem alibi [g]; *Vſurpatione tantùm defendi poteſt fiſcus, qui ſibi vendicat piſcarias, ut privati, contra jus Gen-*

d *Vide Gaſpar. Klockium lib. de Contributionibus c. 20. §. 463. & ſeqq.*
e *L. 3. ff. de acquir. rer. dom. & Inſtit. de rer. diviſ. §. Feræ igitur beſtiæ. & l. iniuriarũ 13. ff. de iniuriis. §. ult.*
f *Obſerv. lib. 4. c. 2.*
g *Ad lib. 5. Feud. tit. de Regaliis.*

Gentium. Cum tamen Piſcationum reditus, Legibus in Feudalibus, inter Regalia numerentur; quos & viri docti inter Vectigalia vetera Fiſci Romani [a] cenſent, ipſum Ulpianum teſtem adhibentes. Nam is inter publica vectigalia habet vectigalia *piſcariarum* [b], quemadmodum legendum volunt nonnulli. Aliis potiùs *picariarum* [c] ſubſtituentibus pro locis unde effoditur Pix. Certè in cenſibus ipſe etiam Ulpianus [d] habet lacus piſcatorios. Utcunque verò, Mores gentium recentiores vetuſtius illud liberè piſcandi & venandi aucupandique jus, ſive Naturale (quod vocabant) ſive Gentium, ſubegere; Quod ſcimus ſatis ex Vivariorum, quæ vocant *Foreſtas* & De Wildt bahne ſeu *Bannum ferinum*, Fluminumque diverſimodè ſe habente paſſim [e] jure. Et abſque interdicto Domini præoccupante, libertas illa vetus multis abhinc ſeculis ex more receptiſſimo ſublata eſt. Quod itidem dicendum de Mari; quicquid ſive Veteres illi, ſive eorum ſequaces in adverſum ſcriptitaverint. Etiam in Orientali imperio jus illud vetus de communione neceſſariâ Maris non ſine iniuſtitiâ obtenſum eſſe, diſertè (ut monſtravimus) pronunciavit in edicto Leo Imperator. Unde malè ſanè Michael Attaliates, & ſi quis alius Orientis Iuriſconſultus Leone poſterior, dominio eius privato eſt reluctatus. Nec meliùs ſanè vir magnus, qui contra juris rationem illud Leonem mutâſſe ſcribit. Et in primis cavendum eſt heic illud, quod nonnulli de præſtantiſſimis illis Iuſtiniani libris, qui corpus veteris Juris conficiunt, auſi ſunt aſſerere; *Ius* [f] *illis præſcriptum libris non civitatis tantùm eſſe ſed & Gentium & Naturæ; & aptatum ſic eſſe ad Naturam univerſum, ut Imperio extincto ipſum jus diu ſepultum, ſurrexerit tamen & in omnes ſe effuderit gentes humanas. Ergo & Principibus ſtare; etſi eſt privatis conditum à Iuſtiniano.* Quaſi jus Naturale & Gentium ex illis duntaxat libris eſſet hauriendum. Nam ut mittam non ſolùm quàm plurimas in ipſo Imperio Romano-Germanico alibique paſſim ſanctiones moreſque introductos, mirum in modum non pauca quæ in illis habentur libris mutaſſe, verùm & occurrere, principes aliquot tam Hiſpaniæ [g] quàm Galliarum [h] omnimodum eorum olim uſum foro interdum prohibuiſſe; nonnulla ſanè ſunt in ipſo jure Gentium Europæarum (quibus recep-

a *Guid. Panciroll. variar. lect. utriuſque Iuris lib. 3. cap. 31.*

b *L. 17. ff. de V. S.*

c *Cuiac. ad lib. 5. de Feudis; alii.*

d *L. 4. §. 6. ff. tit de Cenſibus.*

e *Vide Sebaſtianum Medicem tract. de venatione &c. Edict. & conſuetud. de Aquis & Foreſtis* Galliarũ *collect. per Sanctionium; Andream Gail. Practic. Obſer. lib. 2. 67. Matthæũ Stephani de Iuriſdictione lib. 2. part. 1. cap. 7. §. 432; eiuſmodi alios, de venationis Iure in imperio* Romano-Germanico, &c.

f *Alberic. Gentilis de Iure belli lib. 1. cap. 3.*

g *Gregor. Lopez in Alphonſin. 3. tit. 4. l 6. Azevedo ad Reg. Conſtit. in rubric. tit.* De las leyes.

h *Choppinus de Domanio lib. 2. tit. 15. §. 5. & Bodin. de Republica lib. 1. cap. 8.* & vide *Guil. Burlæum in proœm. ad Comm. in Ariſtotelis Phyſica.*

recepti ſunt idque meritiſſimò tum in Scholas tum in forum libri illi, quà ſingularia regnorum jura permiſerint) jure inquam earum communi, ſeu Interveniente, quæ non omnino jure nituntur Iuſtinianeo, ſed ex moribus ei planè adverſis, juſtitiæ tamen ad trutinam ſatis exactis, ſunt orta. Capti in bello non fiunt ſervi, nec jura Captivitatis aut poſtliminii quoad perſonas [a] hominum omnino in uſu, quæ tamen titulum occupant in Digeſtis. Naufragio naves expulſæ ad litus, aut ad dominos priſtinos pertinent ex Jure Juſtinianeo [b] (in Imperio Romano-Germanico [c] etiam firmato) aut ut derelicta ſeu vacantia, ad repertores; nec fiſcus ſeſe interponit; cùm tamen, ex Gentium non paucarum jure, ipſis viciniſque interveniente, ſæpiùs pro conſuetudinis varietate fiſco eas applicatas eſſe ſit certiſſimum. Veluti apud Anglos, Aremoricos [d], Siculos [e], Italiæ litorum accolas aliquot [f], alios. Et tametſi de re tam luctuoſa compendium ſectari crudele nonnullis [g], uti & Imperatori, ſive Conſtantino ſive Antonino, qui de eâ re legem tulit, exiſtimatur; etiam &, præter Interdictum Concilii Lateranenſis [h], Bulla *Cœna Domini* quotannis fulmine excommunicationis Pontificiæ eos ferit, qui naufragorum bona ſibi rapiunt [i] quocunque in Mari & qualicumque obtenſo jure; attamen fiſci juris hac in re origo ex ſeculis barbaris natum non eſt, ſed ex vetuſtiſſimis Rhodiorum legibus maritimis quæ, florentibus Græcorum rebus, in uſu) id primum manavit, ut infrà oſtenditur, atque inde à compluribus principibus eſt receptum. Et *cum Legatus Cæſaris* (quod ait Bodinus) *coram Henrico* II. *Francorum rege queſtus eſſet duas Naves ad litus eiectas, & ab Iordane Vrſino* (Principis nomine) *captas eſſe, eaſque reſtitui poſtularet, Annas Mommorenſius Magiſter equitum reſpondit, ea quæ ad litus fuiſſent eiecta, gentium omnium jure, ad Principes qui litoribus imperarent pertinere. Ita ius invaluit, ut ne Andreas quidem Doria queſtus ſit de Navibus in litus Celticum eiectis & à præfecto claſſis Galliæ direptis.* Sic ille. Balenæ etiam aliique piſces grandiores in litus eiecti non occupantis fiunt ex iure apud Anglos, Luſitanos [k], alios, receptiſſimo, ſed aut fiſci ſunt aut eorum quibus Princeps (quod idem eſt) ius eiuſmodi indulſerit. Alia poſſent adduci, quibus ſatis conſtet ius Gentium & Naturale non

a *Boerius Deciſ.* 178. *Alvarus Velaſc Conſult. tom.* 1. 30. *Franciſcus Suarez de Legibus lib.* 2. *cap.* 20.

b *C. tit. de Naufragiis. & l.* 1. *& 3. ff. De Incendio. & l.* 21. *§.* 1. *ff. tit. de adquir. vel amitt. poſſeſſione.*

c *Fred.* 2. *in C. de Furtis. c. Navigia. & Conſtit. Caroli* V. *de Iudiciis Capitalibus c.* 118.

d *Bertrād. Argentraus in Conſuet. Brit. art.* 56. *§.* 45.

e *Choppinus de Domanio lib.* 1. *tit.* 15. omne §. 10.

f *Luc. de Penna ad C. tit. de Naufrag. Matth. de Afflict. in conſ. Neapolit. lib.* 1. *conſuet.* 59. *vide Garſiam Maſtrillum de Magiſtratibus lib.* 3. *cap.* 10. *§.* 393. g *Andr. Gail. Practic. Obſervat. lib.* 1. *cap.* 18. *Bodin. de Repub. lib.* 1. *cap.* 10. *Stat. Roma Vrbis lib.* 3. *cap.* 85. h *Sub Alex.* 3. *c Excommunicationi, extr. tit. de Raptoribus.* i *Bartholomæus Vgolinus de Cenſuris Pontifici reſervatis, part.* 2. *c.* 4. k *Georg. de Cabedo Deciſ. Luſitan part.* 2. 48.

omne ex ſententiis ſeu ſcitis in Corpore Iuſtinianeo occurrentibus eruendum. Adeoque nec quod de Maris communione ibi interſeritur, vim receptorum Gentium ſeculorumque tot morum aliquatenus minuere. Quin obſervandum eſt, commune in illis dici mare, ut aër, ut feræ ſunt communes. Quaſi verò non ipſe aër conterminus in privatum dominium, ut occupatum flumen, transeat, & feræ captæ. Etiam litorum & portuum communio ferè apud veteres illos coniungitur, ut non diſſimilis, cum eâ quam docent Maris. Quaſi verò ex vectigalibus & Portoriis, quæ tum in litoribus & portubus [a] Imperii Romani tum in libris [b] Iuſtinianeis ſatis ſunt (ut paſſim alibi) frequentia, ipſa portuum & litorum dominii quà ſive populi illa Romani, ſive, quod idem heic eſt, Principis erant, ratio non manifeſtò eliciatur, ſecundùm id quod ſuprà etiam ex Celſo [c] expreſſim habetur. Nam quemadmodum pro ædibus in ſolo reipublicæ ſeu publico extructis penſio [d] ſoluta, quod ſolarium à Solo & Græcis Iureconſultis inde Σωλάριον [e] dictum, ipſam rempublicam ſeu Principem Soli dominum fuiſſe ſatis erat argumento, ita ſanè & Portorium pro Portuum uſu præſtitum horum fuiſſe dominium non diſpar comprobabat. Et portus ipſi pro Continentis parte etiam rectè habentur, quod alibi [f] occurrit. Quin & Helleſpontum ita ſuum fecit ipſe Iuſtinianus, ut liber portuum ipſiuſve maris uſus negotiatoribus naviculariiſve, ſine pretio nimis gravi, ab eo non permitteretur, ſi fides Procopio [g], qui res ejus contexuit, coætaneo. Nec Maris dominium à Telluris populorúmve dominio diſcrepare exiſtimarunt qui Frederici II Auguſti Epitaphio ante quadringentos fermè annos inſcripſerunt [h],

Qui Mare, qui Terras, populos, & regna ſubegit;

Scilicet in Baſilica Panormitana, ubi tâmen, quemadmodum in Imperio Romano-Germanico reliquo, tunc floruit jus Cæſareum. Summa eſt, Jureconſultos illos veteres non ſolùm quæ receptiſſimis Gentium per omnia ferè ſecula moribus, ſed etiam quæ invicem ſibi ſatis adverſantur, hac de re oſcitanter tradere; maximè dum Mari ipſi ipſum litus adeoque portus velut communionis non diſparis coniungunt. Unde tam ex ipſorum inconſiderantia, quàm ex aliorum autoritate pariter refelluntur.

C a p.

a *Cicero Orat. pro lege Manilia. Symmachus lib. 5. Epiſt. 62. & 65. Tacitus Annal. lib. 13. alii obiter.*

b *Tit. de Publicanis in ff. & tit. de vectigalibus in C.*

c *Cap. 14.*

d *L. 1. C. tit. de diverſis prædiis. & l. 5. ff. tit. de Operibus publicis, §. 1.*

e *Eclog. Baſilic. lib. 58. pag. 488. ut etiã ſimili notione in l. 15. ff. tit. Qui potior in Pignore.*

f *L. 15. Cæſar. ff. tit. De Publicanis.*

g *In Arcana hiſtoria, pag. 110.*

h *Georgius Gualtherus in Tabulis Antiq. Siciliæ &c. pag. 93.*

Cap. XXV.

De Reſponſo Antonini Auguſti, Se Dominum eſſe Mundi, Legem autem *(ut vulgo vertitur)* Maris, *in L. Deprecatio, ff. tit. de Lege Rhodia.* Verus *eiuſdem reſponſi* ſenſus & nova verſio, *ſed* genuina. *In eo nihil comperiri quod* Maris Dominiò *omnino refragetur.*

QUoniam verò inter ea, quæ, ex Iureconſultis priſcis, contra Maris Dominium ſolent depromi, locum habet adeò primarium, Antonini Auguſti ad Eudæmonem reſponſum illud aliquoties ſuprà memoratum: ideò viſum eſt ſeorſim de eo agere atque genuinum eiuſce ſenſum perſcrutati, quem hactenus tum omninò fugiſſe interpretum turbam, tum nullatenus Maris dominio reluctari, quicunque diligentiùs rem totam introſpexerit, perſuaſiſſimum ſibi opinor habebit. Libello ſupplice Eudęmon naufragus ab Imperatore petierat, ut Bona Naufragii ſui à Publicanis direpta ſibi reſtituerentur. Verba ſunt, ex Voluſio Mætiano [a] ab intimis Imperatori cōſiliis; Κύριε Βασιλεῦ Ἀντωνῖνε ναυφράγιον ποιήσαντες ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, διηρπάγημεν ὑπὸ τῶν δημοσίων τῶν τὰς Κυκλάδας νήσους οἰκούντων· *Domine Imperator Antonine, Naufragium in Italia* (ſed de ea lectione ſtatim plura) *facientes, direpti ſumus à Publicanis Cyclades inſulas habitantibus.* Reſponſum tulit ab Imperatore, huiuſmodi plerunque, in libris vulgatis, punctis diſtinctum. Ἐγὼ μὲν τοῦ Κόσμου Κύριος, ὁ δὲ νόμος τῆς Θαλάσσης. τῷ νόμῳ τῶν Ῥοδίων κρινέσθω τῷ ναυτικῷ, ἐν οἷς μή τις τῶν ἡμετέρων αὐτῷ νόμος ἐναντιοῦται· τοῦτο δὲ αὐτὸ καὶ ὁ θειότατος Αὔγουστος ἔκρινεν. Quod verti ſolet; *Ego quidem Mundi dominus, lex autem Maris. Lege id Rhodia quæ de rebus nauticis præſcripta eſt, iudicetur quatenus ei nulla noſtrarum legum adverſatur. Hoc idem Divus quoque Auguſtus indicavit* Nec de verſione aut lectione Reſponſi controverſia aliqua habita eſt, præterquam in verbis illis ὁ δὲ νόμος τῆς Θαλάσσης, quibus reſpondet *lex autem Maris* periodo clauſum; ut plerunque ſumitur, atque ut recepta tralatione nos in Obiectis ſuperiùs [b] memoravimus. Eorum qui ita verti volunt, fuere non pauci qui ex adverſativo δὲ *autem* innui exiſtimarunt, Imperatorem reliqui Terrarum Orbis dominium quidem ſe eſſe reſpondiſſe, non autem Maris; ſed huius legem tantùm, non hominum quenquam eſſe Dominum. Andreas Alciatus, *Dum dicitur,* inquit [c], *Ego quidem Mundi Dominus, Lex autem Maris; quidam Gallici Doctores exiſtimabant propter adverſativum, Maris* impe-

a *L. 9. ἀξίωσις. ff. de Lege Rhodia.*

b *Cap. 2.*

c *Diſputationum lib. 2. c. 5.*

imperium ad Imperatores non pertinuiſſe. Subjicit verò; *quod ſanè perridiculum eſt: tametſi Baldus*[a] *& Iaſon*[b] *hac ratione exiſtimaverint Venetos Romano Imperio ſubditos non eſſe. Senſus autem huius legis is eſt* (ſcilicet, res maritimas lege Rhodia finiendas; ut paulò ante ipſe explicat.) *Nam cum Imperator ſit mundi Dominus, certè non terra tantum ſed & Mare ipſius legibus parere debuerat, & ipſe in eis leges ſtatuere: cùm tamen in Mari non lege propriâ iudicet, ſed Rhodiâ, quæ ab eo approbata eſt. Intellige ergo, dum dicitur,* Ego Mundi Dominus, *quia orbem terrarum ex lege mea rego.* Lex autem, *intellige Rhodia,* Maris; *quoniam ex ea ius in Mari redditur. Huic accedit quod particula hac* δὲ, *id eſt,* autem, *non ita adverſatur, ut præcedentia ſemper excludat.* Ideo etiam vertit Alciatus, *Lex autem Maris, qua lege Rhodiorum nautica iudicetur, &c.* Meritiſsimò ſanè perridiculam appellat eorum ſententiam qui hinc Maris imperium ad imperatores non pertinuiſſe elici velint. Nam detur ita reſpondiſſe Imperatorem, ut vulgò vertitur. Sibine ideo negat Maris Dominium, quia Legem eſſe affirmat Maris Dominam? Nonne ipſe intereà Mundi (ita ſcilicet reſpondit) adeoque Legis ipſius Dominus & arbiter? Quod illi placuit, lex[c] erat. Cuiuſcunque igitur rei Lex Domina eſſet, ipſius Imperatorem (cui ſuberat ipſa lex) dominum non fuiſſe dicere, adeo abſurdum eſt ut nihil ſupra. Alii ſenſum verborum ad hunc modum reddunt. *Quamvis ego ſim mundi Dominus & Imperator atque ita legibus ſolutus, neque tenear ex præcepto aliquo ſubditis reſpondere, adhuc tamen lex ſit Domina & Regina Maris; id eſt, rebus quæ in mari acciderunt, imperet mari, cum pertineat ad res Nauticas, neque Fiſcus præferatur cum ſubditorum damno, ſed fiſci & privati æqua lance debet tractari iuſtitia, & ideò reſpondere tenebitur Fiſcus.* Ita Franciſcus de Amaya[d] in regio Granatenſi ſenatu fiſci Regii patronus. Dominii Marini negationis ne veſtigium quidem ita admittitur. Sunt etiam qui ſenſum eſſe velint, ut Antoninus expreſsim dicat tam Maris legem quàm Mundi dominum ſeipſum eſſe. *Ego quidem mundi dominus, lex autem ſum etiam & Maris.* Sic Ioannes Igneus. Atque alii aliquot[e] hac propendent. Quibus ſi aſſenſum præbuerimus, etiam ipſum Maris dominium Imperatorem ſibi ſatis tribuiſſe neceſſe eſt ut fateamur. Vir doctiſsimus autem Samuel Petitus Gallus, *non negat,* inquit[f], *Antoninus ſe Maris dominum eſſe, ut non poſſit leges dicere iis, qui navigant; vides enim velle ius dici Eudæmoni & Publicanis qui in Cycladibus Inſulis, ex lege Rhodia; neque item dicit ſe ita teneri hac lege Rhodia, ut non poſſit omnino Eudæmoni ſuccurrere adverſus hanc legem, ſi quid illi fiat iniuriæ, ſed vult Eudæmoni iudicium reddi ex hac quidem lege, ita tamen ut Ro-* mana-

a *In rub. de rer. diviſ.*

b *L. ex l. oc iure, ff. tit. de Inſtit.*

c *L. 1. ff. tit. de conſtitut. Principũ.*

d *Obſerv. Iuris lib. 1. c. 1. § 76.*

e *Forcatulus in Cupidine Iuriſp. c. 9. Mendoza, apud Amayam, loco citato.*

f *Miſcel. lib. 3. c. 11.*

manarum legum nulli adverſetur hæc lex. Ita interpretatur ille etiamſi vulgata lectio retineatur; quam ille potiùs rejiciendam vult, atque legis nomen ibi diſpungendum. Scilicet id quod eſt ὁ δὲ νόμος τῆς θαλάσσης *Lex autem Maris* depravatum eſſe ex ὁ δὲ ἄνεμος τῆς θαλάσσης *ventus verò Maris.* Quaſi Imperator Mundi quidem ſe dominum dixiſſet, ſed ita ventorum nihilominùs imperio atq; tempeſtatibus ſubeſſe Mare, ut naufragia ne ipſe quidem, etiamſi dominus, præpedire quiret. Etiam & coſmographiam Deprecationis emendat Petitus: Verba illa ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, ex librariorum incuria irrepſiſſe putat pro ἐν τῇ Τηλίᾳ (ſupple θαλάσσῃ) *in mari Telio* ſeu Ægæo quod circa Telum inſulam. *Quid hic monſtri eſt*, ait ille, *eos qui in Mari ad Italiam naufragium fecerunt, à Publicanis qui Cycladibus ſunt inſulis direptos fuiſſe? Quænam hæc eſt coſmographia? Vnde Publicani Cycladum Inſularum ad Italiam?* Quod appoſitiſſimè dictum. Nam manifeſtum videtur de Italiæ ibi mendum. Et certiſſimum eſt Telon inſulam; ſive ex Cycladibus ſive Sporadibus unam, in Mari Ægæo ita poſitā eſſe (id quod ex Strabone [a], Plinio [b], Stephano de urbibus, ſcimus) ut ſibi res optimè conſtet, publicanos Cycladum naufragi in Mari Telio bona invaſiſſe, quod de Mari ſeu litore Italico dicere, à ratione nimis eſt diſſonum. Et fortè in recenſione illa Marium apud Æthicum coſmographum priſcum, *Mare Ionicum & Ægæum*, *Mare Lautades* (quod pro *Leucadium* depravatè legi putant viri docti) *Mare Tillæ*, ipſum Mare Telium, etiam ex hac deprecatione, antequam depravata eſt, ſumtum, innuebatur nomine Tillæ. Atque de Reſponſo illo & libello ſupplice ſeu deprecatione Eudæmonis, ad hunc ferè modum, quantū ad rem quam tractamus, viri docti. Ego verò coſmographiæ emendationi libentiſſimè aſſenſum præbeo. Sed lectionem veterem receptamque Reſponſi mutandam non exiſtimo, exceptâ duntaxat interpunctione. Punctorum ſæpiſſimè ratio nulla habita eſt in codicibus priſcis, neq; uſus ullus. Unde poſteris ſubinde Syntaxis confuſio. Perquā exigua autē eorum heic mutatione (etiam & in libris editis [c] ſane ipſa heic ſunt) ſenſus mihi redditur non ſolùm in deprecationis rem appoſitus & manifeſtus, verùm etiam tum ſomnio illo de Maris dominio Imperatori ibi negato, tum commento de Marino legis dominio expreſſim ibi tradito plane liberatus. Nec quod voluit Imperator ſatis aſſecutos eſſe hactenus interpretes, in animum poſſum inducere. Nam quid hoc ad rem? *Ego ſum Mundi Dominus quidē, lex autem Maris domina.* Si de lege generatim dicatur, certe lex æquè erat & Continentis domina. Etiam in Continente, ut in pelago, legis omnimodæ dominus ipſe Cæſar. Atq; ita ſane nihil ad deprecationem hactenus attinuiſſet re-

a *Lib.* 10.
b *Lib.* 4. *cap.* 12.
c *Vide Alciat. Diſp. lib.* 2, *cap.* 5.

ſponſum. Si de lege Rhodia intelligas, eo ſenſu ut eam legẽ eſſe maris dominam vellet Imperator (quemadmodum Alciatus) quid illud eſt quod ſequitur? lege Rhodia finiendam rem, quatenus Romanarum legũ nulla adverſetur. Anne lex Rhodia ſimpliciter Maris domina, quæ nihilominus, etiam dum eo inſignita eſt titulo, legibus Romanis eſt coërcenda? Concoqui hæc nequeunt. Interpunge igitur, aut ad hunc modum; Ἐγὼ μὲν τοῦ Κόσμου Κύριος. Ὁ δὲ νόμος τῆς Θαλάσσης Τῷ νόμῳ τῶν Ῥοδίων κρινέσθω τῷ ναυτικῷ, ἐν οἷς μή τις τῶν ἡμετέρων αὐτῷ νόμος ἐναντιοῦται. *Ego quidem Mundi dominus. Sed vero huiuſmodi* ſeu *illa lex* ſeu *Mos* eſt *Maris. Lege Rodia decernatur nautica, quatenus eidem noſtrarum legum nulla adverſatur.* Aut ſic; ἐγὼ μὲν τοῦ Κόσμου Κύριος. ὁ δὲ νόμος τῆς Θαλάσσης τῷ νόμῳ τῶν Ῥοδίων, *&c. Ego quidem Mundi ſum Dominus. Sed verò lex* ſeu *Mos ille Maris, ex lege Rhodiorum nautica, judicetur ſeu decernatur quatenus*, &c. Eudæmon Aſiaticus, Nicomediâ Bithyniæ urbe oriundus, Mari in Telio (ſeu Ægæo quod circa Telum) naufragium paſſus conqueritur bona ſua publicanos Cycladum invaſiſſe, opem Auguſti implorans, perinde ac ſi injuriâ ſummâ publicani ex ejus calamitate compendium ſibi feciſſent. Dominum eum ſalutat & Imperatorem. Reſponſo autẽ Dominum ſe libenter agnoſcit Imperator, adeoque dominum ut orbis Terrarũ, etiam ipſius Mundi dominatu ſuo contineri aiat. Quo etiam innuit ſuum eſſe ſupplicibus, qui injuriâ afficerentur, ſuccurrere. At verò, quod ad rem attinebat querelæ, ſeu deprecationem de Naufragii bonis à publicanis direptis, utrum injuriâ id factũ eſſet à publicanis, id non ſatis conſtare. Quippe (ſi prior lectio noſtra, ſeu interpunctio admittatur) generatim, inquit, & regulariter mos obtinet maritimus, ſeu lex Maris qua Naufragorum bona ad publicanos pertinent. Nam ita ὁ δὲ νόμος τῆς θαλάσσης *ille vero mos* ſeu *lex illa huiuſmodi eſt maris* refertur ad rem à publicanis geſtam, quà in deprecatione breviter narrabatur. Quoniã verò mori ſeu legi huic maritimæ poterant eſſe, ſive ex privilegio, ſive ex bonorum qualitate, ſive ex alia aliqua non minùs, pro re nata, obtinente lege, temperamenta aliquot, quorum ratione forſan aut publicanis eſſet, hac in cauſa, bonis abſtinendum, aut conquerenti ob temporalem aliquam exceptionem non agendum; ideò legibus Rhodiorum navalibus, rem tam ſuccinctè nulliſque adjectis circumſtantiis in libello expreſſam, rectè voluit decernendam; ſed quatenus intereà leges Romanæ non adverſarentur. Neque multum diſcrepat ſenſus, ſi poſterior admittatur interpunctio & verſio; Mundi quidẽ ſum Dominus, & ditione meâ tam Mare quam Tellus continetur. In utroq; injuria affectis, ut jus exigit, libenter ſuccurro. Sed verò quodnam ſit

hac

hac in cauſa jus maritimum, & an querenti fuerit ſuccurrendū, decernatur ex Rhodiorum legibus quæ in mari, permittentibus nobis, obtinent, ubi noſtris non reluctantur. Ad priorem autem ſenſum, quo lex maritima de Naufragorum bonis ac Jure Publicanorum (id eſt, Fiſci, cujus jus in eos tranſlatum) aſſeritur, firmandum, haud parum facere mihi videtur, ſi conſtiterit ejuſmodi legem ſeu morem tunc temporis obtinuiſſe. Quod interpretes heic admittere non ſolent. Id certum quidem eſt, Jure Cæſareo (quà nunc libris in Juſtinianeis illud conflatum habemus) Naufragii bona [a] dominis priſtinis ſervari, adeoque & fiſcum & publicanos inde arceri. Etiā & morem, quo fiſco applicantur, velut à jure maximè alienum, tum in Romano-Germanici Imperii ſententiis receptis, tum in jure Pontificio damnari, quod ſuperiore tetigimus capite. Ceterùm ipſo Antonini hujus Auguſti ævo (Antoninum Pium intellige; quem ſcribit Julius Capitolinus, in jure ſanciendo uſum fuiſſe Voluſio Mætiano Juriſconſulto, è cujus libris deprecatio & Reſponſum quod tractamus in Pandectas tranſſcriptum eſt) legem ſeu morem de Naufragorū bonis fiſco applicandis vim habuiſſe, non obſcuris colligitur ex indiciis. Omnia ferè quæ in Pandectis occurrunt de eis priſtino domino ſervandis, è Paulo, Calliſtrato, Ulpiano, qui compluribus annis poſt Antoninum hunc floruere, deſumta eſſe [b] manifeſtum eſt. Nonnihil etiam ad eandem rem è Priſco Javoleno [c], qui Antonino huic coætaneus. Sed imperavit Auguſtus hic annos XXII, & ſanctione, ut videtur ex Iavoleno, fiſcalem hac in cauſa rigorem mitigavit. Unde facilè evenire potuit, ut ſub eodem & vis ineſſe potuerit legi ſeu mori qualem diximus, atque ſub eodem potuerit ſive abrogari, ſive mitigari Conſtitutio principalis, quæ, in Codice Juſtinianeo [d], fiſcum, hac in ſpecie, nolit ſe interponere, ab Antonio Contio, Jurecōſulto præſtantiſſimo, Antonino Auguſto ex autoritate codicis veteris Ms. tribuitur; tametſi in editis Conſtantini nomen præfigatur. Verba ſunt; *Si quando Naufragio navis expulſa fuerit ad littus, vel ſi quando aliquam terram attigerit, ad dominos pertineat. Fiſcus meus ſeſe non interponat. Quod enim jus habet fiſcus, in aliena calamitate, ut de re tam luctuoſa compendium ſectetur?* Etiam & ſub Adriano, hujus, per adoptionē, patre, ejuſmodi quid reſcriptum eſſe docet Ulpianus. *Licere unicuique* (ſic Ulpianus [e]) *naufragium ſuum impunè colligere conſtat, idque Imperator Antoninus cum Divo patre ſuo reſcripſit.* Liquidiſſima ſunt in hiſce veſtigia uſus, ſub id tempus, juris, quale diximus, fiſcalis; quod & contra vim reſcriptorū veterum, repullulare ſolitū eſſe certò ſcimus. Nam & ſub Theodoſio ſeniore in uſu fuiſſe illud aliquo elicitur ex Valgii, ſeu Victoris, naufragio

a *L. 3. & 21. ff. tit. de adquir. & amittend. poſſeſſ. l. 44. ff. de adquir. rer. dom. l. 1. 3. & ſeq. ff. tit. de Incendio. l. 1. C. de Naufragiis.*

b *Locis ſuperiùs citatis.*

c *L. 21. ff. tit. de adquir. & amitt. poſſeſſ. §. 1.*

d *L. 1. C. de Naufragiis.*

e *L. 12. ff. tit. de Incendio.*

fragio apud D. Paulinum [a]. Exempla etiam ſimilia ſunt in Imperii Romano-Germanici litore [b]. Alia adferri queunt, ubi tamen leges aliquot in contrariũ latæ. Quin & Rhetores priſci, tam Græci quàm Latini, dum de forenſiũ quæſtionũ ſtatibus exempla adducunt, hanc ipſam legẽ ſeu morem de naufragio moribus aliis in Græcia ac Romano Imperio uſitatis ac vetuſtis immiſcent, velut id quod erat receptiſſimum. Sopater & Syrianus [c] in Hermogenem; Νόμος, τὰ εὑρισκόμενα λάφυρα τοῦ στρατηγοῦ εἶναι· καὶ νόμος, τὰ ναυάγια τῶν τελωνῶν εἶναι. Λάφυρα, χειμῶνος γενομένου, ἐπὶ τοὺς λιμένας ἠνέχθη. καὶ ἀμφισβητοῦσι περὶ αὐτῶν οἱ τελῶναι καὶ οἱ στρατηγοί. Ἐνταῦθα οὐ δεῖ τῇ τῶν νόμων ἀναγνώσει προσέχοντας πλανηθῆναι, ἀλλὰ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων σκοπεῖν. *Lex eſt, ſpolia quæ reperiuntur, ad Ducẽ exercitus attinere; lex item, Naufragium eſſe Publicanorum. Mari proceloſo, ſpolia in portum inferuntur. Controverſia de eis oritur inter duces & publicanos. Hac in ſpecie non oportet legum lectione fruſtrà torqueri, ſed ipſam rerum naturam introſpicere.* Quæſtio ſcilicet eſt, ſpolia an naufragia jam dicenda hæc bona. Curius itẽ Fortunatianus [d]; *Quæ eſt ſimplex definitio? Quum unam rem ſimpliciter definimus. Vt, Naufragia ad Publicanos pertineant. Cuiuſdam naufragi corpus cum ornamentis ad litus expulſum harena obrutum eſt. Id Publicani eruerunt. Rei ſunt ſepulchri violati. Hîc enim ſimpliciter quæritur, quid ſit violare ſepulchrum.* Quin ſcripſiſſe deprecationẽ illam & reſponſum Voluſium Mætianum, in *libris Publicorum ex lege Rhodia* liquet. Id eſt, in recenſione jurium ſive fiſcalium ſive Publicanorum, in quibus etiam & Naufragii è fiſco applicandi ſive Jus ſive Mos. Quàm accomodum eſt hiſce, ut in reſponſo illo Antonini Auguſti verba illa ὁ δὲ νόμος τῆς θαλάσσης per *lex verò illa Maris* vertantur, ſeu *Mos ille maritimus*, quem ad leges Rhodias voluit ita ille exigi atq; decerni, ut intereà, ſi quod reſcriptum aliave lex Romana adverſaretur, ne Rhodiæ quidem vim obtinerent. Et qualiſnam tunc eſſet Adriani reſcripti (de quo Ulpianus in ſuprà citatis) vis, fortè non ſatis erat, ſine accuratiore examine ne juriſconſultis quidẽ, quorum opera in reſponſo uſus eſt Antoninus, exploratum. Sed, ut hanc rem demùm expediamus; ſive vulgatam verſionem, ſive noſtram quis malit; Dominium Maris in reſponſo illo negari aut in eo quidquam veſtigii, quod dominio ejus refragetur, comperiri, nemo hominum, puto, niſi rationi ipſe renuntiaverit, re tota ritè perpenſâ, exiſtimabit.

[a] *Epiſt.* 37. *ad Micarium.*
[b] *Chronic. Albert. Stadenſis ann.* 1112. *videſis Frederic. Lindebrog. in Gloſſario pag.* 1443.
[c] Εἰς στάσεις *p.* 107. *Venetiis* 1509.
[d] *Artis Rhetoricæ ſcholicæ lib.* 1. *pag.* 46. *edit. Pariſ.* 1599.

CAP. XXVI.

Recentiorum Juriſconſultorum ſententiis, *quà adverſantur, maximè* Fernandi Vaſquii *&* Hugonis Grotii, *reſpondetur.*

Sive ſolutis ad hunc modum, ſive meritò ſubmotis Juriſconſultorũ Veterum aliquot ſententiis, quæ ad perpetuam Maris communionem

nionem aſſerendã ſolent adduci: difficile non eſt Recentiorum authoritatem pariter reluctantem diluere. Nam ſi turbam eorum, ſatis quidẽ ingentem, qui ſive ad corpus Juſtinianeum ſive ſeorſim de hac re ſcribentes à communione illâ naturali nolunt recedendum, contemplemur; id planè eos facere deprehendemus, ut qui in Ulpiani ſeu cujuſcunque id genus alius magiſtri vetuſti verba, quàm par eſt, fuerint addictiores. Niſi dicamus eorũ nonnullos non tam jus ipſum hac in re, quàm Juriſconſultorum, quà traditæ ſunt, opiniones explicâſſe. Perinde ac ſiquis Aſtronomica Ariſtotelis, Thaletis ſententiã Terram Mari, ut diſcum, innatare, Stoicorum hoc illam ut cingulum ambire, Veterũ de immenſo ſub Æquatore calore, & quæ ſunt ejuſmodi alia à Poſteritate, cui illuxit obſervationũ experientia, rejecta damnataque ita explicaret; ut non tam rem ipſam diſquirere, quàm Authoris, cujus veſtigia premeret, perſonam (ut quid ille tantũ ſentiret doceatur) induere videretur. Sed ut radice ſuccisâ arbor corruit, ita ſummotâ Veterum illorum autoritate, recentiorum cuncta ab ea tantũ ſuffulta enervantur. Iam verò quod è Fernando Vaſquio ſuperiùs adducitur, rationibus nititur aut manifeſtò falſis aut ad rem non pertinentibus. Nam quid hoc eſt? *Mare ab origine Mundi* (ſic ille) *ad hodiernum uſque diem eſſe fuiſſeque ſemper in communi nulla ex parte immutatum, ut eſt notum.* Certè notiſſimum eſt eis, qui gentium ſeculorumque mores receptos juraque introſpexerint, id quod maximè eſt contrarium. Id eſt, Maria aliquot tum in Principũ tum in Privatorum dominium patrimoniumque, jure exploratiſſimo, tranſiiſſe; ut ex ſuprà oſtenſis luculenter comprobatur. At verò & Præſcriptionem ceſſare inter invicem exteros, neque in jure Gentium, ſed Civili tantum, locum vult [a] habere; adeò ut inter eos qui Civili, quod præſcriptionem admittit, juri communiter non ſubſunt (veluti inter Principes binos ſupremos) præſcriptio juxta ejus ſententiã vim ſortiatur nullam. Quo, quid abſurdius dici, ne cogitari quidẽ poteſt. Omnia ferè Juris Gentiũ Intervenientis capita ex Præſcriptione ſeu inveteratâ conſuetudine, annoſo utentium conſenſu ſtabilita, pendent. Ut taceamus de Principibus, quorum territoria olim Romano ſuberant imperio, poſteà non Armis ſolùm ſed & Præſcriptione (quæ in Jura Gentium paſſim admittitur) ſui juris factis. Undenã fit ut Servi jam non fiant, qui apud Chriſtianos in bello capti, niſi quia ante ſecula aliquot [b] Chriſtianæ fraternitatis causâ jus illud exoleſcere cæpit, & Præſcriptione inter Gentes eſt firmata? Unde redemptionis Captorum pretia alia Principibus, alia capientibus ſolvenda? Scilicet ut ubi decem millia aureorum non exceſſerit pretium, capienti; ubi exceſ-

[a] *Illuſtriũ controv. lib. 1. cap. 51. §. 23. unde & V. Cl. Hugo Grotius in Mari Libero cap. 7.*

[b] *Suarez de Legibus lib. 2. cap. 20.*

ſerit, Principi ſit ſolvendũ. *Quia*, inquit Nicolaus Boërius in Deciſionibus Burdegalenſibus [a], *ſi excedit, ut eſt quando quis cepit unum Ducem aut Comitem vel alium Principem aut Baronem, tunc eſt Principis; & ita ſervatur in regno Franciæ, & Angliæ, & Hiſpaniæ.* Temporis præſcriptione ſervatum eſt inter Principes; ideo & in jus tranſiit. Et præſcriptionis ſanè titulum prorſus inter Principes negare, eſt ipſa Jura Gentiũ intervenientia planè tollere. Quæ habet Vaſquius cætera de Charitate & de inexhauſtâ Maris abundantiâ (unde diſcrimẽ facit inter Flumina & Maria) atq; id genus aliis, ad dominii rationem non omnino attinent; de quo antè ſatis monitum eſt. Ad alterum illum devenimus, Virum ingentis eruditionis, & rerum humanarum divinarumque ſcientiſſimum, Hugonẽ Grotiũ; cujus nomen paſſim in ore hominũ arripitur ut naturali & perpetuæ Maris communioni mirè patrocinantis. Rem illam tractavit ille libris in binis; *Mari Libero*, & in opere illo eximio *De Iure Belli & Pacis*. Quod ad Mare Liberũ attinet, in Luſitanos de commerciis per apertũ Mare Atlanticum & Auſtrale Indicanis conſcriptũ; habet quidem in eo, quæ Juriſconſulti veteres de Maris communione. Eos etiam in partes, ad amplianda patriæ commoda diſputans, trahit; adeoque nec dominii privati capax Mare eſſe probare nititur. Sed hoc argumentũ eſt ei aliis ita prudenter circumvallatum, ut hoc utcunque ſive ſuadente ſive corruente, cætera rem, quæ præ manibus habuit, ſuſtinerent. In titulum inſuper (quem obtendunt Luſitani) Inventionis, Occupationis, itẽ eum qui eſt Donationis Pontificiæ, diſputat. Et ferè à communione illâ naturali & perpetuâ, quã mordicùs tenere volunt Juriſconſulti Cæſarei quamplures, ipſeq; firmare in rem ſuam nixus eſt, aut interdum recedere videtur aut ægrè ſuſtineri poſſe fateri. Nam de Maribus apud veteres Romanos incluſis; *Maris*, inquit [b], *natura hoc differt à littore, quòd Mare niſi exiguâ ſui parte nec inædificari facile nec includi poteſt; & ut poſſet, hoc ipſum tamen vix contingeret ſine uſus promiſcui impedimento. Si quid tamen exiguum ita occupari poteſt, id occupanti conceditur.* Partis exiguæ & majoris diſcrimen in dominio privato ſtatuendo locũ (puto) non habet. Sed & diverticulum Maris diſertis verbis excipit. Et paulò pòſt; *Non de Mari interiore hîc agimus, quod terris undiq; infuſum alicubi etiam fluminis latitudinem non excedit, de quo tamen conſtat locutos Romanos Iuriſconſultos, cùm nobiles illas adverſus privatam avaritiã ſententias ediderunt. De Oceano quæritur, quem immenſum, infinitum, rerum parentem cælo conterminũ antiquitas vocat.* Et dein, *In hoc Oceano non de ſinu aut fretò, nec de omni quidem eo, quod de litore conſpici poteſt, controverſia eſt.* Inferiùs etiam [c]; *adiungendum eſt, eorum qui diſſentiunt autoritatem huic quæſtioni* (de Præſcriptione loqui-

a *Deciſione 178. num. 4.*

b *Mari libero cap. 5.*

c *Cap. 7.*

loquitur) *non poſſe accommodari. Illi enim de Mediterraneo loquuntur, nos de Oceano. Illi de ſinu, nos de immenſo Mari, quæ in ratione Occupationis plurimùm differunt.* Et ſanè ut occuparetur totus Oceanus, nemo exiſtimare poteſt non eſſe difficillimum. Si tamen occuparetur, ut fretum aut ſinus, ut totus Orbis veteribus occupari à Principibus dictus eſt, æquè etiam in dominium occupantis poſſet tranſire. Utcunq; fuerint etiam alii [a] qui expreſſim Maria interiora ac vicina ab aperto pelago ſeu diffuſiore Oceano, heic ex ipſo jure itidem diſtinguant. Sed nec prætereundum eſt, eos in quorum gratiam libellũ iſtum conſcripſit Hugo Grotius, id eſt, Ordines Hollandiæ ſuæ fœderatos, non illibenter, ſeu potiùs (ut videtur) ſecundùm ipſorũ vota, audiiſſe de Maris communione atq; libero in eo ex jure Naturali ſeu Gentium piſcatu ſententiam (inprimis quà Grotii erat) à Legato Iacobi Regis Magnę Britanniæ, publicè in Hollandiâ habita oratione, damnatã; alioſque, ne ſimilem tuerentur, graviter ex ejus infortunio monitos. Cujus rei Grotius ipſe teſtis eſt. *Pro navigatione*, ſcribit ille [b], *Indicana, pro ſervanda apud nos pannorum politura laboravi quantum alius quiſquam. Pro libero verò piſcatu in Oceano tantum, ut Carletonus Regis Britanniarũ legatus, cùm ab inimicis meis incitatus eſſet ut contra me jam captũ* (carceri traditus eſt rebus Barneveltianis immiſtus) *aliquid publicè diceret, nihil quod diceret aliud invenerit, quàm me principium feciſſe ſermonũ de ea libertate, ut quæ & jure Gentium & omnẽ memoriam excedente uſu niteretur; cùm tamen à me in eo argumento nihil dictum ſcriptumve fuerit diverſum ab iis, quæ anno* MDCX *federatorum Procerum legati in Britannia defenderant; atq; antehac maiores noſtri, etiam ante ſecula aliquot. Et tamen aiebat is Legatus Mei infortunii exemplo terreri alios debere, ne eam ſententiã tuerentur.* Verum quidẽ eſt licentiã in reos effundendi, quicquid potentioribus placuerit, uſurpari ſolere. Sed dicta hæc fuere non tam in Hugonẽ Grotium, quàm in ipſum (quod perperã obtenditur) communionis Marinæ jus Naturale: cui expreſſiùs & ſimpliciùs multi, quàm ipſe, patrocinantur; tam doctè & ingenioſè, nemo. Nec, quantũ ſcimus, ut res ſe tunc habuêre, diſplicuit Legati oratio Hollandię proceribus. In libris autem de Jure Belli & Pacis [c], poſita quidẽ originis privati Dominii ratione in eo quod eſt, Loca privatim aſſignata univerſorũ commodis non ſufficere, propter Maris magnitudinẽ & abundantiam inexhauſtam quæ ſufficiat omnibus, in proprium id jus abire non poſſe concludit. Alia item adjicit de interminata Maris natura; de quibus utriſq; ſatis eſt dictum ſuperiùs. Sed tandem receptis populorũ moribus ſe dedit, & de Maris proprietate ſeu dominio privato, ut re extra controverſiã interdũ concedenda, non ſemel loquitur. *Terra*, inquit [d], *& Flumina,*

&

a *Io. Gryphiander, de Inſulis cap. 25. §. 52.*

b *In Apologetico eorum qui Hollandiæ præfuerũt ante mutationem 1618 pag. 387. edit. Heidelb. cap. 19. pag. 257.*

c *De Iure Belli & Pacis lib. 2. cap. 2. §. 2. & 3.*

d *Ibidem §. 13.*

& ſi qua pars Maris in proprietatē alicuius populi venit, patere debet his qui tranſitu opus habent ad juſtas cauſas. Poſteà etiam de [a] Fluminū proprietate verba faciens; *Ad hoc exemplū videtur & mare occupari potuiſſe ab eo qui terras ad latus utrunq; poſſideat; etiamſi aut ſuprà pateat, ut ſinus; aut ſuprà & infrà, ut fretū: dummodò non ita magna ſit pars Maris, ut non cum terris comparata portio earum videri poſſit. Et quod uni Populo aut Regi licet, idē licere videtur & duobus, aut tribus, ſi pariter Mare interſitum occupare voluerint. Nam ſic flumina quæ duos Populos interluunt, ab utroque occupata ſunt ac deinde diviſa.* Alia affert de Maribus occupatis, ita tamen ut intra diverticula & freta plerunq; ſe contineat. Neque ex Naturali jure ſeu ratione, ſed ex inſtituto proveniſſe ait [b] Mare non occupatū eſſe, aut occupari jure non potuiſſe. Mutato inſtituto, ſi quod dominio Maris privato in Jure veteri obſtare, mutari etiam communionis rationē. At ſatis illud mutatum eſſe ex iis quæ hactenus demonſtravimus, abundè (ni fallor) liquet. Etiā ipſa Jura tam Civilia, quàm Intervenientia plurimarum gentiū huc faciunt abundè, ut eſt oſtenſum. Quibus inſuper, ne quid trutinæ præponderationi deſit, accedat, præter Juriſconſultorū Cæſareorum, è Galliis, Hiſpaniâ, Italiâ ſententias ſuperiùs, pro Maris privato dominio, allatas, Mantiſſa hæc quæ ex ejuſmodi etiā Juriſconſultis generatim de Mari diſputantibus ſumta eſt. Eam, ut conflavit Juriſconſultus in Imperio Romano-Germanico non incelebris, Regenerus Sixtinus, ipſe quidē privato Maris dominio reluctatus, exhibeo. *Quæſtionis*, inquit [c], *de Mari & eius litore eſt, an ſicut flumina navigabilia & per quæ alia navigabilia fiunt, inter Regalia referantur* (nam quicquid in Regalibus eſt, ita eſt Principibus privatū, ut ſubditis quod ſuum eſt; unde res fiſcales ita privatæ ſunt) *ita etiā ipſum Mare eiuſque litus de Regalibus ſint? Cacheranus deciſ. 155. n. 81. & Ferrarius Montanus De Feud. lib. 5. c. 7. verſic. Tametſi jus piſcandi; Maris adminiſtrationē & ipſum etiā dominium ad regalia refert, nec inter Mare & Flumen publicum diſcrimen conſtituit. Et Mynſingerus Reſp. 1. n. 162. decad. 11. Proprietatem Maris regaliū ſpeciē eſſe ait.* Sed ipſe Sixtinus ſubjicit; *Sed verius eſt Maris & litoris proprietatē de Iure communi non eſſe de Regalibus*, rem pro more eorū, qui Ulpiani verbis addictiores heic quàm par eſt, diſputans & autores, qui adverſantur, enumerans. Ceterùm univerſis, quę hactenus ex tot ſeculorū Gentiumq; moribus, ac *Iure* tam *plurimarū Civili* quàm *communi* ſeu *Interveniente* deprompta ſunt, ritè perpenſis, nemo (puto) dubitabit quin neque in naturâ ipſius Maris neq; in *Iure* ſive *Divino*, ſive *Naturali*, ſive *Gentiū* quid maneat, quod ita Dominio eius privato reluctetur, ut id non jure omnimodo atque exploratiſſimo queat admitti; adeoq; quin jure qualicunque Dominii privati capax ſit qualecunq; Mare: quod erat demonſtrandum. *Libri Primi Finis.*

[a] *Ibid. cap. 3. §. 8.*

[b] *Ibidim §. 10.*

[c] *De Regalibus lib. 2. cap. 4. §. 97.*

MARE CLAUSUM
SEU
De Dominio Maris
LIBER SECUNDUS.

Cap. I.

Dicendorum *in libro hoc* ordo. Oceanus Britannicus *quadrifariam partitus.*

DEMONSTRATO, ſuperiore in libro, Mare pariter ac Tellurem dominii privati capax eſſe, idque ex Jure omnimodo, ſive Divinum, ſive Naturale, ſive Gentium qualecunque accuratiùs perpendamus; reſtat ut de dominio Sereniſſimi Regis Magnæ Britanniæ in Oceano circumambiente, & cumulatiſſimis quibus id firmatur fulciturque teſtimoniis, diſſertatio inſtituatur. Quâ in re is ordo ſervabitur, ut præmittatur primò Maris circumflui tum Diſtributio tum varia Appellatio, quæ diſſertationi inſerviat. Dein oſtendetur, à ſeculis vetuſtiſſimis per omne ævum, in noſtra uſque continenter tempora, Dominium Maris illius perpetuâ occupatione, id eſt, utendo privatim & fruendo, ſignatum, propagatumque velut nunquam non individuam ſive Corporis totius patrimonii regni Britannici, ſive partis eius, pro ratâ dominantium, portionem, ſeu ut Telluris appendicem nunquam diſiunctam, eos, qui per toties mutantes rerum ſtatus heic regnarunt, ſive Britannos ſcilicet, ſive Romanos, ſive Angloſaxones, ſive Danos, Normannos, adeoque Reges inſequentes (quoſlibet pro diverſa Imperii amplitudine) obtinuiſſe. Regum denique Magnæ Britanniæ, Maris circumflui, ceu termini eorum imperii non terminantis ſed terminati (ut agrimenſorum verbis utar) dominium, perinde ac ipſius Inſulæ cæterarumque quas poſſident circumvicinarum, eſſe proprium.

Circumambiens Magnam Britanniam Oceanus, quem Britannicum univerſim nuncupamus, quadrifariàm partitur; idque ad

quatuor Mundi plagas. Ab Occidente Vergivius alluit, qui & Deucaledonii nomen induit, ubi Caledonum oras pulſat. Et Vergivii, in quo Hibernia ſita eſt, pars cenſetur Mare Hibernicum, olim *Vallis Scythica* [a] dictum, nunc Canalis Sancti Georgii appellatum. Tam ſcilicet id quod plagam Hiberniæ Occiduam alluit, quàm quod Magnam Britanniam (jam ita dictam) & Hiberniam interfluit, Britannicum dicendum. Neque enim hæc ſolùm, (quæ etiam antiquitus Magna Britannia, atque interdum *Inſula* ſimpliciter *Magna* [b] dicebatur) ſed etiam Hibernia Inſula, cæteræque circumjacentes, Britanniæ vocitatæ. Unde ſæpiùs Albion & Hibernia inſulæ Britannicæ & Britannides æquè appellantur. Quod videre eſt apud Strabonem, Ptolemæum, Marcianum Heracleotem, Plinium, Euſtathium in Dionyſium Afrum, alios. Quin Hibernia Μικρὰ Βρεττανία dicta eſt Ptolemæo [c]. Et vetuſtus Scriptor Ethelwerdus, *Hiberniam*, inquit [d], *petunt, Britannidem olim à Iulio magno Cæſare vocatam.* Forte uſus fuerat is codice I. Cæſaris integriori. Nam nullibi in commentariis ejus quibus utimur, dicta eſt eo nomine Hibernia. Et mutilum eſſe interpolatumque librum illum idque à Iulio quodam Celſo, cujus nomen exemplaria Mss. interdum præ ſe ferunt, obſervarunt viri docti [e]. Ad Septentrionem Oceanus hic, Hyperboreus, Caledonius & Deucaledonius nuncupatur: in quo ſparſæ inſulæ Orcades, Thule, aliæ, quæ Britannicæ ſeu Albionicæ item & Britannides [f] dictæ, mari alluenti nomen tribuêre. Et Thule quidem (quam alii Iſlandiam eſſe; alii, idque optimè [g], Shetlandiarum ſeu Zetlandiarum maximam. **Thylenſell** nautis [h] dictam, aliter aſii coniectantur) non ſolùm Britannica inſula antiquitus vocitata, verùm etiam in ipsâ Britanniâ à nonnullis expreſſim collocata eſt. Mahumedes Acharranides Arabs, qui & Aracenſis & Albategnius dictus, Mathematicus egregius, qui ante annos DCCCC floruit, *Terra latitudinem*, inquit [i], *obſervantes à loco lineæ æqualitatis* (Æquinoctialis) *verſus ſeptentrionalem partem, inſulâ Tile quæ eſt in Britannia, ubi eſt majoris diei longitudo* XX *horarum, eam determinari deprehenderunt*; Ptolemæus [k] ſcilicet & ejus ſequaces, qui parallelum per Thules ſeu Shetlandiarum Septentrionalia, id eſt, per gradum latitudinis Borealis LXIII præter quadrantem, ductum, Orbis habitabilis terminum eſſe ſtatuerunt. Etiam & alii Thulen pro ipſa Britannia uſurparunt ſeu Anglia. Aderant olim Imperatori Conſtantinopolitano fidi Cuſtodes ſeu ſatellites Barangi dicti, idque aſſidui. Ex Anglia deſumptos eſſe liquet, tum ex Niceta.

a *Gildas Epiſt de Excidio Britannia.*
b *Ariſtides in Oratione Ægyptiaca.*
c *Magna Conſtructionis lib.* 2.
d *Lib.* 4. *cap.* 4.
e *Lipſ. Epiſtolicar. quæſt. l.* 2. *Elect. lib.* 2. *cap.* 7.
f *Io. Tzetzes chiliad.* 8. *cap.* 218.
g *Guil. Camden. in Inſul. Brit. pag.* 850.
h *Gaſpar Peucerus lib. de Terra dimenſione.*
i *De Scientia Stellarum lib. cap.* 6.
k *Geogr. lib.* 2.

Septentrio
Schotlandiæ
Orcades
Norwegia
Scotia
Dania
Friſia
Hibernia
Anglia
Occidens
Oriens
Flandria
Picardia
Normannia
Britannia
minor
Gallia.
Aquitania
Meridies
Feli. 99

ceta Choniate [a], tum ex Codino Curopalate, [b] qui eos Ἰγκλινιστὶ *Anglicè* vociſerationes in ſalutem Imperatoris edere ſolitos ſcribit. Atqui in hiſtoria Annæ Comnenæ [c], Alexii filiæ, diſertè ἐκ τῆς Θού-λης νήσου *ex Thule inſula* eos adveniſſe memoratur. *Britannicæ* demùm dictæ ſunt pariter omnes inſulæ quotquot in Mari hoc ſeptentrionali ſive cognitæ ſive auditæ; quarum ultimas oras, etiam & ipſius Thules, ad latitudinis LXVII graduum aut circiter pertigiſſe volebant aliqui veterum. Et Albategnius de Oceano quà ab Hiſpanis reſpicitur verba faciens, *In eo*, inquit [d], *à Septentrionali parte ſunt inſulæ Britannicæ quæ ſunt* XII; *& poſt hæc ab inhabitationibus elongatur; & quò procedat, ignoratur.* Orientalis Britanniæ pars Oceano Germanico (Ptolemæo ita dicto, quia Germanico litori præjacet) pulſatur. Ab Auſtro Galliam & Britanniam interfluit, qui Britannicus ſingillatim Ptolemæo indigetatus. Verùm & Britannicum appellabatur totum illud Mare, quod per lunatum Gallici litoris receſſum ſeu ſinum Aquitanicum in Hiſpaniarum litora Septentrionalia porrigitur. Teſtis eſt Mela, qui Pyrenæi promontoria in Oceanum Britannicum procurrere ait. *Pyrenæus*, inquit [e], *primò hinc in Britannicum procurrit Oceanum; tum in terras fronte converſus Hiſpaniam irrumpit.* Quem tamen ſive Gallicum, ſive Cantabricum, ſive Aquitanicum à litoribus quæ alluit, itidem dici nemo neſcit. Sed ab ampliſſimâ ſive Britannorum in Mari dominatione, ſive eorum qui jura Britannici regni acquiſierant (quod heic idem eſt) euſque etiam protenſum eſt Maris & Britannici & Anglicani nomen. Quod etiam veterum nonnullis ad promontorium Nerium exporrigitur. Geographus Arabs, *ab Aquilonari* [f] *parte*, inquit, *Andaluziam* (ita Hiſpaniam nominare ſolent Arabes) يحيط بحر الانقليسيين من الروم *ambit mare Anglorum, qui ex Romanis*, id eſt, qui ex Europæis ſunt. Nam tum Romanos tum Francos generatim Orientalibus dici Europæos ſolenne eſt. Et dein; من طليطلة الي سنت يعقوب على بحر الانقليسيين تسع مراحل *A Toleto ad S. Iacobum, quod ſitum eſt ſuper Mare Anglorum, novem ſtationes.*

a *Hiſt. Græc. lib.* 2.
b *De officiis Conſtantinop. cap.* 7.
c *Alexiados lib.* 2.
d *De Scientia Stellarũ cap.* 6.
e *De ſitu Orbis lib.* 2. *cap.* 6.
f *Climat.* 4. *part.* 1.

Climat. 5. part. 1. nes. Et locum, ubi ſita eſt S. Iacobi urbs, vocat [a] *promontorium Maris Anglorum.* Alia habet ille ejuſmodi. Ita demùm velut in corpus unicum civile Britannia Magna, inſulæ circumjacentes & Mare circumquaque alluens coaluêre, ut Britannici nomine ſimul totum contineatur. Et mutua ſibi ſanè invicem velut dignitatis nomina reddidere Oceanus hic atque Magna Britannia. Hæc ſcilicet Oceani inſula ſeu *Inſula Cæruli* [b] ſimpliciter veteribus dicta eſt, ut ille Oceanus Inſulæ ſeu Britannicus.

b *In Catalectis Virgilii*, de Sabino.

His ita præparatis; primò de Britannorum, antequam in Romanorum poteſtatem ſunt redacti, dominio Marino; dein de ejuſmodi Romanorum heic imperantium dominio Imperium Inſulæ & aſſiduò & neceſſariò comitante, agitur in ſequentibus. Poſtmodùm verò, Angloſaxonum atque aliorum qui in Britanniis ſummâ rerum, ante Normanni adventum, ſunt potiti, dominium ejuſmodi, ſecundùm ea quæ ſuppetunt apud Veteres teſtimonia, explicatur. Poſtremò ad quadripartitam Oceani Britannici diviſionem, ſingillatim cujuſlibet Maris (cis Normannorum tempora) enarratur occupatio, & diutina atque aſſidua poſſeſſio; Unde verum & legitimum dominium juraque quæ præ manibus ſunt Marina, uſque in Noſtra tempora, filo velut continuo, deducantur. Sed verò, cùm & Septentrionalis & Occiduus Oceanus latiſſimè excurrat (hic ad Americam; ille non ad Iſlandiam ſolùm & Groenlandiæ litora, ſed ad metas planè incognitas) neque tòtus ſit Britannicus dicendus: Quoniam tamen Jura ſua ampliſſima tam in hoc quàm in illo Mari, etiam ultra Britannici nominis metam, habet ſereniſſimus Rex Magnæ Britanniæ, ideo neque hæc viſum eſt omninò prætermittere.

Cap. II.

Britannos Oceanum *cognominem, maximè qui* Auſtralis *eſt* & Orientalis, *in* Romanorum poteſtatem nondum redactos, *ut dominos, cum Inſulâ, occupâſſe.*

Verum quidem eſt illud quod habet Vir præclarus, *Non* [c] *ex eo ſolo, quòd terras populus occuparat, Mare occupatum eſſe, nec animi actum ſufficere; ſed actu externo eſſe opus, unde occupatio poſſit intelligi.* Non igitur à nudâ terrarum, quæ Oceano pulſantur, occupatione ſeu dominio argumenta ſunt omninò deſumenda. Sed ab ipſo Maris uſu ejuſmodi privato, qui in Mari navibus ad dominium ſive tutandum ſive vindicandum ſternendo, navigationis modo tran-

c Hugo Grotius, de Iure Belli & Pacis. lib. 2. cap. 3. §. 11.

tranſeuntibus præſtituendo, cæteris, quæ dominii cujuſcunque marini fructus ſunt, percipiendis, aliiſque, quod caput eſt, ſive arcendis ſive pro arbitratu admittendis conſiſtit. Quâ de re, per ſecula anteriora ad ævum præſens, ea, quæ Britanniam ſpectant, diligenter exequemur.

Vetuſtiſſimam memoriam, cui de rebus Britannicis fides ferè ulla ſit habenda, Caii Julii Cæſaris tempore antiquiorem non eſſe meritò ſtatuitur. Seculis, quæ præcedunt, ſquallore fabularum nimiùm obductis. Sub illius autem adventum, non ita obſcura circumflui Maris, maximè Auſtralis Orientaliſque, à Britannis occupati atque ut à dominis poſſeſſi, velut perpetuæ Inſulæ imperii appendicis, veſtigia reperiuntur. Etenim ii non duntaxat Navigantes & Piſcantes Mari ſuo tunc uſi ſunt, verùm etiam Neminem præter mercatores, ſuo injuſſu Inſulam adnavigare ſinebant; nec quenquam omnino portus & oram maritimam explorare. Certè rem ita ſe habuiſſe, non leve eſt argumentum quod ex Cæſare ſubjiciemus. Quin argumentis & conjecturis, de ſeculis adeò retro diſſitis, venia ſemper danda eſt; maximè ubi inſequentium ſeculorum uſus atque teſtimonia adſtipulantur. Et quemadmodum in longinquo nimis poſitorum ſpatia, quæ oculis admodum in incerto ſunt, ex propinquioris trianguli certiori ratione ſolent deprehendi; Ita ferè quicquid incerti fuerit in probationibus illis ex adeò longinquâ vetuſtate adducendis, id ex continuato inde citeriorum ſeculorum more & Jure certiore (quod in ſequentibus fusè aperietur) ſatis manifeſtum redditum iri non dubito. Quod attinet ad ſingularem, priſco illo in ævo, Britannorum Navigationis uſum, ſine quo Maris hujuſmodi occupatio haberi nequit; Utcunque adpulſu J. Cæſaris primo, inuſitatior longarum navium ſpecies [a] timorem iis injiceret, & ſecundo, navium omnigenûm numero (quippe quæ ad DCCC; ut nonnullis placet, ad M [b] excreverant) perterriti à litore diſcederent, minimè ad navale bellum, quale tunc imminebat neque aſſuetum eis erat, ſatis armati; ſuas nihilominus naves eos habuiſſe, quibus per vicinum Mare diſcurrere ſolerent, adeoque illud corporaliter occuparent, certiſſimum eſt. Celebriora præ aliis ſunt quidem apud Scriptores Navigia eorum, quæ ſuo more vimine contexta (ut in populis vetuſtioribus alii) & coriis bubulis circumtecta in uſu habebant frequenti. Etiam de vetuſtis Oeſtrymnidum inſularum (Britannicarum, quæ, Belerio promontorio adverſæ, Sillyes &

a *Cæſar de Bello Gallico lib. 4. & 5.*

b *Guil. Pictavienſis in geſtis VVillielmi Regis I.*

veteribus Syllinæ [a] dicuntur, & circumjacentium) incolis, Feſtus Avienus [b];

--- rei ad miraculum,
Navigia junctis ſemper aptant pellibus,
Corioque vaſtum ſæpe percurrunt ſalum.

Et quod habet ille de negotiandi illorum jugi curâ adeoque navigandi uſu, ad ceteros qui Britannici fuere juris æquè pertinet. Nec præliis ſane maritimis (pro ſeculi & populorum finitimorum more) gerendis coriacea hæc atque viminea Britannorum Navigia fuiſſe cuncta imparia ſentiendum eſt, nec itineribus illius ævi longis minùs idonea. Nam cum illis ſex dierum ſpatium in Oceano eos emenſos interdum fuiſſe ſcribit expreſsè Plinius [c]. Etiam in hiſtoria legitur Britannica [d] Luidum, ſub Cæſaris ævum, Britanniæ Regem, multas inſulas Maris bello occupaſſe. quod poteſtatem navalem inſignem claſſemque non inermem denotat. Verum quidem eſt naviculas in his fuiſſe (ut nullibi non ſunt) quæ præliis & tempeſtatibus proculdubio fuere impares; quales ſcilicet I. Cæſar in anguſtias ab Afraniano exercitu redactus, conſtruxit ad milites flumen tranſportandos, quemadmodum *eum* (quæ ejus verba ſunt [e]) *ſuperioribus annis uſus Britanniæ docuerat. Carinæ primùm & ſtatumina ex levi materia fiebant. Reliquum corpus navium, viminibus contextum, coriis integebatur*, de quibus item Lucanus [f];

Primùm cana ſalix, madefacto vimine, parvam
Texitur in puppim, cæſoque inducta juvenco,
Vectoris patiens, tumidum circumnatat amnem.
Sic Venetus ſtagnante Pado, fuſoque Britannus
Navigat Oceano.

Et de his alii. Sed puppes, quæ ſex dierum ſpatium per Oceanum emetiri ſolebant, parvæ (puto) eo ſaltem ſeculo, non ſunt dicendæ, nec quales militum tantùm trajectioni conſtruxit Cæſar, carriſque junctis per millia paſſuum XXII devexit, uti memorat ipſe. Dubitari igitur nequit, quin tunc fuerint etiam Britannis navigia & magnitudine & uſu Oceano peridonea, etiam è materia jam dicta. Sed verò & è materia quæ multò commodior eſſet firmiorque, Naves eis bellicas conſtrui Oceanoque ſuo inſuliſque tuendis parari ſolitas fuiſſe, meritò exiſtimandum erit ex iis quæ mox de vicinis æquore alluente arcendis dicentur. Frequentis autem Piſcationis uſus inde apud eos aſſeritur (tametſi non deſint qui Septentrionaliores Britannos piſces minimè guſtaſſe [g] ſcribant) quòd piſcium grandiorum

a *Andr. Schott. Obſervat. Hiſtoric. lib.* 3. *cap.* 22. §. 6.
b *In Oris Maritimis.*
c *Hiſt. Natur. lib.* 4. *cap.* 16.
d *Henric. Huntind. hiſt. lib.* 1.
e *De bello Civili lib.* 1. *cap.* 54. *& videſis Solinum. cap.* 25.
f *Pharſal.* 4.
g *Dio Caſſius lib.* 76.

rum dentibus, eorum cultiores, enſium capulos inſignire aſſueti ſunt. *Qui ſtudent* (inquit de eis Solinus [a]) *cultui, dentibus Mari nantium belluarum inſigniunt Enſium capulos. Candicant enim ad eburneam claritatem. Nam præcipua viris gloria eſt in armorum nitela.* Abſque immenſa hujuſmodi belluarum copia, quæ ſine frequenti piſcatorum tum numero tum opera capi non poſſet, ornatui huic materies minimè (puto) ſuffeciſſet apud gentem bellicoſiſſimam; in qua nullus mas naſcebatur, cui in os primos cibos, in bellici ſtudii auſpicium, paterni gladii mucrone inferre non ſolebat puerpera. Et ſolennia erant matrum vota, ut non aliter ac in bello & inter arma mortem filii oppeterent. Scio hæc apud Solinum plerunque Scriptoribus capi, ac ſi de Hiberniæ incolis tantùm dicta fuiſſent. Qua in re, ſi quid video, planè hallucinantur. Caput habet Solinus de Britannia. Verba ejus ſunt; *Finis erat orbis ora Gallici litoris; niſi Britannia inſula, non qualibet amplitudine, nomen penè orbis alterius mereretur. Octingentis enim & ampliùs millibus paſſuum longa porrigitur, ita ut eam in Caledonicum uſque angulum metiamur, in quo receſſu Vlyſſem Caledonio appulſum manifeſtat ara Græcis literis inſcripta voto. Multis inſulis nec ignobilibus circundatur, quarum Hibernia ei proximat magnitudine. Inhumana eſt, ritu incolarum aſpero; aliàs ita pabuloſa, ut pecus niſi interdum à paſcuis arceantur, in periculum agat ſatias. Illic nullus Anguis, avis rara, gens inhoſpita & bellicoſa. Sanguine interemptorum hauſto priùs, victores vultus ſuos oblinunt. Fas ac nefas eodem animo ducunt. Puerpera, ſi quando marem edidit, primos cibos gladio imponit mariti, inque os parvuli ſummo mucrone auſpicium alimentorum leviter infert & gentilibus votis optat, non aliter quàm in bello & inter arma mortem oppetat. Qui ſtudent cultui, dentibus Mari nantium belluarum*, & cetera quæ ſuperiùs ſequuntur. De Inſulis dein aliquot circumjacentibus, veluti Thanato, Hæbudibus, Orcadibus, Thule agit; &, quantum ad mores attinet, concludit Britanniam partim tenere barbaros quibus per artifices plagarum figuras jam inde à pueris variæ animalium effigies incorporantur. Quæ res ſatis eſt ex Cæſare aliiſque Scriptoribus nota. Iam verò ſi ea quæ periochen illam, qua prima Hiberniæ mentio fit, ſequuntur, de Hibernis non de Britanniæ Magnæ indigenis intelligenda forent, ſequeretur ſanè Solinum ibi, prorſus inſtituti in ipſo limine oblitum, ad Hiberniam inſulaſque vicinas è Britannia Magna ſtatim tranſiiſſe, neque de hujus indigenarum, in ipſa inſula, moribus quidquam, præter figuras cuti incorporatas, idque ſub capitis calcem, meminiſſe. Quod mihi nullo pacto credendum videtur. Nec fert

a *Polyhiſt. cap. 25.*

fert ipſa ſermonis ratio tam Hiberniam quàm Britanniam Magnam heic intelligi. Nam de Britannia hac, *Multis*, inquit, *inſulis nec ignobilibus circundatur, quarum Hibernia ei proximat magnitudine. Inhumana eſt, ritu incolarum aſpero, &c.* Morum hæc deſcriptio quæ ſtatim ſubjungitur fuſior, non aliter Hiberniæ mentioni contexitur in editione Delriana & pleriſque aliis quas in citatis ſequuti ſumus. Et quis non videt deſcriptionis illius initium, adeoque inſequentia majori multo ratione ſic ad Britanniam, de qua ex inſtituto verba fiunt, quam ad Hiberniam, cujus nomen obiter tantùm interſeritur, referri. Nec omninò obſtat quod de Angue ibi legitur. Notiſſimum quidem id eſſe, fatendum eſt ſi de Hibernia dicatur, in qua animal nullùm venenoſum. Falſum, ſi de Britannia. Ceterùm id etiam ipſum de Britannia noſtra creditum eſt, idque in ſplendidiori ſuperioris ævi literarum luce. Ut ſcimus non ſolùm ex Hieronymi Cardani libris de Subtilitate (in quibus [a] negatur, Britanniam ejuſmodi animal aliquod admittere) verum etiam ex Julii Scaligeri in eum Exercitationibus [b] qui hoc itidem admittit & ad cauſas quare Britannia careat venenatis fruſtrà tranſit. Quod mirum ſanè eſt, cùm in illum hic tam acriter ſcripſerit, & utrique viri ſanè præſtantiſſimi, naturæque callentiſſimi, aliquandiu in Britannia egerint. Sed hallucinationes hujuſmodi (quemadmodum etiam quæ apud Solinum occurrit de avibus apibuſque) infrequentes, apud Scriptores, non ſunt. Et Romanum Scriptorem ſummam exteris gentibus, quibuſcum amicitiam non colerent Romani, barbariem tribuere (quod facit heic Solinus) ſolenne erat. Quod verò in editionibus nonnullis habetur; *Multis inſulis nec ignobilibus circundatur, quarum Hibernia ei proximat magnitudine, inhumana* [c], *ritu incolarum aſpero, &c.* ac ſi ita etiam ſenſu & ordine continuato, quæ ſequuntur, ad Hiberniam planè ſpectarent; id ſane contra veterum aliquot codicum ſpectatarumque editionum fidem, ex eo natum opinor quòd de Hibernia ſola in ſequentibus lineis aliquot agi, cum vulgo perperam creditum eſt. Attamen & ſic etiam, quæ *τὸ magnitudine* ſequuntur, æquè poſſunt, & debent ad Britanniam, non ad Hiberniam attinere. Quin & expreſſim Tacitus de Hibernis illius ſeculi, *Ingenia*, inquit [d], *cultuſque hominum haut multum à Britannia differunt*. Jam verò, ut ad cultum illum, qui ex piſcium dentibus erat, redeamus; Gallicis adverſus Romanos bellis ferè omnibus (quod ait Cæſar) ex Britanniis ſubminiſtrari ſole-

a *De Subtilitate lib.* 10.

b *Exercit.* 200.

c *Edit. Claudii Salmaſii. Atque ita ſane Cod. Ms. vet. in* Bibliotheca Cottoniana.

d *In vita Iulii Agricolæ.*

ſolebant auxilia. Aut igitur Britannorum ſordidos & incultos, etiam & inertes pleroſque fuiſſe eſt dicendum (quod falſiſſimum eſſe conſtat) aut hinc coniectandum eſt Piſcandi uſum genti fuiſſe frequentiſſimum, qui, ſimul cum Navigationis & commerciorum frequentiâ, Oceanum corporaliter ab eis occupatum eſſe demonſtret. Huiuſmodi autem occupationi corporali, ſi adjiciamus etiam ita Mare aliis ab iis interclusum eſſe ut pro arbitratu tranſitum & aditum præpedirent, quid vetat quò minùs eos, tam ex Animi quàm Corporis poſſeſſione, dominium manifeſtum ſibi acquiſiiſſe concludamus? Ita autem interclusum fuiſſe ab eis Mare ſatis apertè docere videtur Cæſar. Cùm enim is primùm in Britanniam trajicere contendens, de litore ac portuum ſitu diligenter in Galliis diſquireret, idque convocatis undique Mercatoribus Gallicis; adeò eâ in re fruſtra fuit, ut ad hæc exploranda, prorſus ſcilicet incognita, C. Voluſenum cum longâ navi neceſſe ei eſſet præmittere. Horum enim prorſus ignari erant Galli, quia aditu prohibebantur, adeoque libero Maris uſu. Nam disertè, horum *neque temerè*, ſcribit ille [a], *præter Mercatores illò adit quiſquam*; *neque iis ipſis* (mercatoribus) *quidquam, præter oram maritimam atque eas regiones quæ ſunt contra Galliam, notum eſt.* Neque igitur adpellere, invitis Britannis, ad litus quis jure uſitato potuit præter Mercatores; neque ipſis Mercatoribus fas erat aut loca litoris exſcenſioni idonea aut incommoda, aut quibus exciperentur portus, operoſiùs & penitiùs obſervare. Quanquam enim oram maritimam noviſſe hos dicit; attamen, *qui eſſent ad maiorum navium multitudinem idonei portus*, omnino neſciebant; quod idem affirmat Cæſar. Et oras maritimas, prætemavigando atque in ipſo mari commercia cum Inſulæ incolis exercendo, inviſere Mercatoribus tantùm, ut videtur, permiſſum. Quin vetus Cæſaris interpres Græcus ibi; *ἄλλος μὲν γὰρ τις οὐ ῥᾳδίως τοῖς Βρεταννοῖς ἐπιμίσγεται πλὴν ἐμπόρων· alius quiſquam, præter mercatores, Britannis non facilè miſcebatur.* Nec Tellure ſcilicet, nec Mari, cuius (ut oſtenſum eſt) frequentiſſimus eis erat uſus; & à quo velut à territorii, cuius erant domini, parte, exteros omnes, præter Mercatores, arcebant. Unde ſequitur etiam eos qui in Britanniam è Galliis Druidum diſciplinæ diſcendæ causâ frequenter trajicere ſoliti, id non niſi temeritatis pœnæ obnoxios, veniâ ab Inſulæ Regulis non impetrata, feciſſe. A Regulis, inquam, maritimis. Nam non unius imperio tunc ſuberant Britanni. Maris domini fuere, qui maritimis civitatibus ſeu Provinciis imperabant: veluti Cingetorix, Carvilius, Taximagulus,

a *De bello Gallico lib. 4.*

lus, Segonax in Cantio; alii in Regnis, Belgis, Durotrigibus, Damnoniis, Trinobantibus, Icenis, Coritanis (populis qui Suſſexiam, Surriam, agrum Hamtonienſem, Dorſetiam, Devoniam, Cornwalliam, Eſſexiam, Norfolciam, Suffolciam, Lincolnienſem agrum occupabant) id genus cæteris. Nam & Cæſar ipſe interiorem partem inſulæ ab iis incultam ait quos inibi natos proditum dicebant; maritimam autem partem ab iis *qui prædæ ac belli inferendi cauſa ex Belgio tranſierant, qui omnes ferè iis nominibus civitatum appellabantur, quibus orti ex civitatibus eò pervenerunt, & bello illato ibi remanſerunt, atque agros colere cæperunt.* Sed ille pro quantitate Inſulæ exiguâ ſibi cognitâ, maritimas civitates, ſeu provincias, illas tantummodò appellavit, quæ Thameſi fluvio Auſtrales ſunt: Maximè Cantium, Regnos, & Belgas. Tametſi verò ita in ſingularia diſtraherentur imperia tunc oræ maritimæ, nihilominùs adverſus hoſtem, ſeu ad mare (cuius tutela ad omnes harum Principes ſpectabat) tutandum, dubitari nequit quin communi uterentur ſimul conſilio; quemadmodum itidem in aliis rebus in externos hoſtes bellicis, ut videre eſt apud Cæſarem [a], ubi ſumma Imperii bellique adminiſtrandi communi Britannorum conſilio permiſſa eſt Caſſivellauno. Nec dominatui huiuſmodi Britannorum Marino obſtat, quòd apud Cæſarem de Venetis, Galliæ ſub Ligeris oſtium populo, legitur; eorum ſcilicet [b] ampliſſimam fuiſſe oræ maritimæ Galliæ occidentalis authoritatem, & ſcientiâ uſuque rerum nauticarum cæteros (ſcilicet vicinos Galliæ populos) eos anteceſſiſſe, atque naves eis fuiſſe, in prælio navali cum Decio Bruto commiſſo, totas ex robore factas, apprimè erectas, &, ſive vela pellicea, ſive catenas ferreas pro funibus, ſive trabes ſpectes, ad quamvis vim perferendam accommodatas; & numero circiter CCXX. paratiſſimas atque omni armorum genere ornatiſſimas è portu profectas, Claſſi Romanæ adverſas conſtitiſſe. Credendum certè non eſt, harum pleraſque non fuiſſe ſubſidiarias è Britanniâ Venetis petitas, aut quantacunque fuerit Venetorum potentia navalis, maiorem tamen non fuiſſe quàm Britannorum; etiam ipſo authore. Nam non ſolùm accerſita ex Britannia à Venetis tunc auxilia diſertè ſcribit ille, verùm etiam plurimas fuiſſe illis naves quibus in Britanniam navigare conſueverunt. At verò ut ſuperiùs ex ipſo oſtenſum eſt, nemo temerè Britanniam, ſeu Britannorum iniuſſu, adnavigabat. Præter pelliceas igitur ſeu vimineas Britannorum naves, fuiſſe eis dubitandum non eſt claſſem ſtrenuam, quæ etiam pro libitu arceret Venetorum naves illas armatiſſimas. Aliter quì fieri

a *De bello Gallico lib.5.*

b *Cæſar. de bello Gallico lib.3. cap. 8. & 12.*

potuit ut, præter Mercatores, nemo ex Galliis in Britanniæ oram maritimam admitteretur? Quin omni Venetorum Senatu necato à Cæſare, ſuperſtites fuere poſt Bruti victoriā cæteri, inter quos tamē ne repertus quidem eſt qui portum Britanniç aliquem haberet exploratum; ut ex eodem liquet Scriptore. Quod ut admitti poſſet, ſi aut Venetorum qui illuc navigare conſueti,potentia navalis Britannicæ prçſtitiſſet, aut illorum non multò ſuperaſſet Britannica, non omnino capio. Ratio autem cur in ſequenti Cæſaris adpulſu nulla eiuſmodi navis in Mari ſeu litore Britannico comperta ſit (quod valde miratur Petrus Ramus *a*) nec de aliis ac vimineis Britannorum navibus Scriptores Romani loquantur, obſcura non videtur. Nam Navium quod ubique fuerat, unum in locum, ad prçlium jam dictum, coëgerant Veneti, ut expreſsè Cçſar. Si igitur, ut credendum eſt, in iis eſſet claſſis Britannica in ſubſidium accerſita, certè tota ante Cçſaris adpulſum amiſſa eſt. Nam periere univerſæ Venetorum vires in prçlio illo navali. Quin & P. Ramus, de tempeſtate ingenti qua Iulii Cçſaris naves magno cum periculo in Oceano hoc uſquequaque disiectæ ſunt, verba faciens, *Hæc tempeſtas*, inquit, *Maris, Britannos fines veluti ulciſcentis fuit & novum ac peregrinum regem indignantis.* Ac ſi dixiſſet in ipſo Oceano fines fuiſſe Britannici imperii, quod ad alium principem tunc transferri indignaretur Oceanus ipſe. Quod verò habet Panegyriſtes ille *b*, de Julii Cçſaris ævo; *illa ætate nec Britannia ullis erat ad navale Bellum armata navigiis*, aut oratorie tantùm dictum eſt,atque ad Conſtantii Chlori Cçſaris victoriam (qua C. Allecto, qui Britanniam invaſerat, occiſo recepta eſt Inſula ſimul cum Oceano, ut inferiùs oſtenditur) impenſiùs attollendam, aut de ipſo duntaxat Cçſaris adpulſus tempore capiendum. Aliter ſanè rationibus jam adductis, ac autoribus bonis ſubnixis, planiſſimè adverſatur; nec pro vero admittendum. Poſtquam autem in Romanorum poteſtatem redacta eſt Inſula, naves proculdubio armatæ Britannis, ut in officio faciliùs continerentur, interdictæ ſunt.Unde poſteà Scriptores de Vimineis tantùm verba faciunt.

a *De C. Iulii Cæſaris Militia, cap.* de prælio Navali.

b *In Panegyrico Maximiano dicto*; Si mihi.

Cap. III.

Septentrionalis Maris *dominos fuiſſe* Britannos, antequam ſubjugati ſunt Romanis. *Et Mare & Tellurem* unicum Imperii Britannici corpus *conſtituiſſe.*

Septentrionalis item,ſeu Deucaledonii, dominos fuiſſe Britannos ſub id ævum, res eſt ſatis teſtata. Hanc Oceani partem *Maris ſui*

Secretum dixere. Tacitus, ubi Iulii Agricolæ in hanc plagam navigationem memorat, *Britannos*, inquit, *ut ex captivis audiebatur, viſa Claſſis obſtupefaciebat, tanquam, aperto Maris ſui ſecreto, ultimum victis perfugium clauderetur.* Atque in animoſâ Galgaci Caledonii oratio-

a *Tacit. in vita Agricola.*

ne, qua milites ad pugnam hortatus eſt, *Nunc terminus*, inquit[a], *Britanniæ patet.* Maris ſui ſecretum ſeu territorium in ſeptentrione Marinum, terminum ſuum appellabant. Quin idem Galgacus, *Nullæ*, ait, *ultrà terræ, ac ne Mare quidem ſecurum, imminente nobis claſſe Romana.* Huius tutandum æquè ac inſulæ dominium, innuens; utpotè anteà acquiſitum. Quid quod Scriptoribus illius ſeculi, *vincula dare Oceano*, & Britannos ſubiugare, idem ipſum denotabat. Ita

b *Pharſal. lib 3.*

Lucanus intelligendus[b], ubi enumerat quas Victoriæ facies pompa potuiſſet Cæſar præmittere in urbem regreſſus, Gallorum tantùm populis Arctoque ſubactâ;

------ ut vincula Rheno,
Oceanoque daret! celſos ut Gallia currus
Nobilis, & flavis ſequeretur mixta Britannis.

Attamen nondum vincula Oceano noſtro data erant à Romanis. Inſulam potiùs oſtendit tantùm, quàm poſteris tradidit Iulius Cæſar. Neque ante Claudium, pars eius aliqua in Romanorum poteſtatem ſatis redacta eſt. Neque Maris imperium aliò devolutum. Et tametſi ſub Auguſto, Druſus Germanicus per eam Oceani partem, quæ Rheni oſtia & Cimbricam interiacet Cherſoneſum, na-

c *Dio Caſſius lib. 54. Plin. lib. 2. c. 67. Sueton. in Claud. c. 1.*

d *Adde Aurel. Victorem, ut emendatur ab Andrea Schotto Obſervat. Hiſtoric. lib. 3. c. 21.*

vigans[c], Friſios ſubegit, eâ nihilominùs victoriâ nulla pars Oceani Imperio Romano adiuncta eſt. Totus Britannis, nondum omnino devictis, manebat. Neque indignum eſt quod heic obſervetur, C. Caligulam, qui Britanniæ imminebat, ad tranſmarinas Oceani noſtri oras ex Germania interiori profectum ὡς ϗ ἐν τῇ Βρεταννίᾳ πολεμήσοντα *velut in Britannia bellum geſturum* (quæ verba ſunt Dionis[d]) directa in litore circa Rheni oſtia acie, baliſtis machiniſque diſpoſitis, ſignoque pugnæ dato, nemine gnaro aut opinante quidnam eſſet cœpturus, repentè ut conchylia legerent, galeaſque & ſinus replerent, imperaſſe. Atque hæc Oceani ſpolia Capitolio Palatioque debita vocantem animos ſuſtuliſſe, ac ſi Oceanum ipſum ſubegiſſet. In indicium tandem ſeu trophæum ludicræ victoriæ altiſſimam turrem, è qua (ut ex Pharo) noctu ad regendos navium curſus ignes emicarent, juxtà excitaſſe; cuius nondum penitùs vaſtatas ruinas, ſed aquis plerunque prope Cattovicum opertas, rariùs nudatas, Brittenhuis & T'Huis te Britten, id eſt (ut volunt aliqui)

qui) *domum Britannicam* vocant Batavi accolæ, ſeu *Britannicam arcem.* Certè de turri à Caligula tunc ibi extructa, res certa eſt ex Suetonio *a*. Etiam & ruinas haſce eiuſdem fuiſſe turris contendunt viri docti, Hadrianus Iunius Batavus *b*, Guielmus Camdenus noſter *c*, & Richardus Vitus *d*; aliis, ut Ortelio, GoltzioCluverio *e* refragantibus. Et tum de origine nominis, tum de ſignificatione eſt dubitatum. Qua de re nos non diſputamus. Sed fallor nimium, niſi Caligula non tam victoriam de Britannia ipſa ſperatam, ſaltem cogitatam, dum hoc fecit, neglexerit, quàm eiuſmodi victoriæ compendium ioculariter inveniſſe ſibi viſus fuerit. Rem geſſit ut Britanniam ſubacturus. Et conchylia Oceani ſpolia ei dicta, marini Dominii inſignia, ac velut certiſſimam Imperii Britannici arram ratus eſt. Accedit, meritò exiſtimandum eſſe, Territorium fuiſſe Imperii Brittannici unicum è Tellure ſeu Continente Magnæ Britanniæ, inſulis circumiacentibus & Maribus variatim interluentibus conflatum. Quod tum ex unico nomine illo Britannico totum Territorii eiuſmodi corpus complexo (ut ſuperiùs narratur elicere fas eſt, tum ex eo quod Mare ipſum nonnullis, ut Albategnio, Britannię pariter, ac Inſula, vocabulo ſit inſignitum; ubi Thulen Oceani Inſulam in Britannia collocat. Scilicet, quemadmodum Sicilia, Corſica, Sardinia, aliæ in mari Tyrrheno inſulæ, partes *f* Italiæ etiam & ei continentes in iure dictæ ſunt, & Sicilia etiam Suburbana *g* regio (poſtquam Maris interfluentis & contermini erant domini facti Romani) nominabatur; & ſimul omnes cum Italia & ipſo Mari unum corpus ſeu Provinciam confecere; ita inſulæ, quas diximus, omnes Britannicæ cum Britannia Magna atque interluentibus circumfluiſque Maribus, unum Britanniarum ſeu Imperii Britannici corpus ritè erat indigetandum. Tam Maribus quàm Inſulis in dominium eorum, qui rebus heic potiti, ſemper tranſeuntibus. Unde forſan evenit, quòd Britannici Imperii ſeorſim æſtimati magnitudinem tantam arbitrati ſint Romani, *ut Britannia h non circumfuſa Oceano ſed complexa Oceanum ipſum videretur*, ut Panegyriſtes ille.

a *In Caligula c. 46.*
b *In Batavia cap.* 10.
c *In Inſulis Britan. pag.* 852.
d *Hiſtor. lib.* 4. *not.* 56.
e *De Rheni alveus cap.* 14. & *videſis Ortelium in Theſaur. Geograph. verb. Britanni.*
f *L.* 9. *ff. tit. de Iudiciis.* & *l.* 99 *ff. tit. de V. S.*
g *Cicero actione* 2. *in Verrem.* & *Florus lib.* 3. *c.* 19.
h *Panegyric. Maximiano dictus;* Si mihi.

Cap. IV.

Oceani Britannici dominium, ipſam Britanniam Magnam devictam ſequebatur, *ſub* Claudio & Domitiano *Auguſtis.*

Debellatis poſtmodùm à Claudio Cæſare Auſtralioribus Britannis & in deditionem accepta Inſula Vectæ, acceſſit cum il-

lis, velut Victoriam pars neceſſariò comitata, Romano Imperio Britannicus Oceanus; quà ſaltem ſubactæ inſulæ parti prætendebatur. Inde eiuſdem ævi Poëta *a* Anonymus ad Claudium de Britannia ſubacta;

a Epigr. vet. lib. 2. & in Catalect. vet. Poet. lib. 1. tit. 7.

Auſoniis nunquam tellus violata triumphis
Icta tuo, Cæſar, fulmine procubuit.
Oceanuſque tuas ultra ſe reſpicit aras;
Qui finis Mundo eſt, non erat imperio.

Et dein;

Euſrates Ortus, Rhenus recluſerat Arctos,
Oceanus medium venit in Imperium.

Ipſum Oceanum Imperio, cum Britannia, Romano tunc ſubiugatum ait; ut pòſt etiam expreſſiùs.

At nunc Oceanus geminos interluit Orbes:
Pars eſt Imperii, terminus antè fuit.

Terminus erat Romanorum, per Gallias & Germaniam, imperio Oceanus Britannicus. Devictis Britannis ſtatim imperii pars fiebat. Iterùm,

Oceanus iam terga dedit; nec pervius ulli
Cæſareos faſces, imperiumque tulit.

Et;

Illa procul noſtro ſemota, excluſaque cælo
Alluitur noſtra victa Britannis aqua.

Noſtram aquam Oceanum appellat non minùs, ac inſulam ipſam, devictum. Unde & Romano cingi jam Imperium Romanum Oceano ſcribit, poſtquam nempe ſubacta eſt Britannia

Quam pater invictis Nereus vallaverat undis.

Undarum imperium, inſulæ dominium ſemper ſecutum eſt. Et Seneca *b* de eodem Cęſare & hoc Mari;

b In Octavia act. 1.

-----paruit liber diu
Oceanus, & recepit invitus rates.
En qui Britannis primus impoſuit iugum,
Ignota tantis claſſibus texit freta.

Quin, in eiuſdem Apocolocynthoſi;

Iuſsit & ipſum
Nova Romanæ
Iura ſecuris
Tremere Oceanum.

Britannicus Oceanus palàm intelligendus. Et priſcus autor Hegeſippus,

pus, *Plus*, (inquit [a], Agrippæ Regis perſonam induens, Claudium alloquentis) *fuit tranſiiſſe ad Britannos, quàm triumphaſſe de Britannis. Quid enim facerent, elementis iam Romanorum imperio ſubactis? Docuit illos Oceanus ſervitutis patientiam, poſtquàm transfretantibus & ipſe Romanorum navigiis inſuetam ſibi ſervitutem agnoverat.* Hinc etiam navalis Corona, in Principis honorem, faſtigio domûs Palatinæ fixa eſt, *traiecti & quaſi domiti Oceani inſigne*, quod ait Tranquillus [b]. Verùm hæc ad Mare Auſtralius tantùm pertinent. Septentrionalius haud navigatum eſt Claudii claſſi. Neque enim eius eouſque pertingebat victoria. Primùm autem ſub Domitiano circumnavigata eſt inſula à Romanis; & tunc primùm illud noviſſimum Mare ab eis cognitum domitumque. Tacitus de Iulio Agricola in Britannia Proprętore, *Hanc*, inquit, *oram noviſſimi* (Caledonii) *maris tunc primùm* (ſub Domitiano) *Romana claſſis circumvecta, inſulam eſſe Britanniam affirmavit, ac ſimul incognitas ad id tempus inſulas, quas Orcadas vocant, invenit domuitque.* Quod itidem Iuvenalis [c];

> *---- arma quidem ultra*
> *Littora Iuvernæ promovimus & modò captas*
> *Orcadas.*

Modò captas dicit, id eſt ſub Domitiano. Et error eſt manifeſtus apud Euſebium Hieronymianum, Claudium *Orcadas Inſulas Romano adieciſſe imperio.* Quem tamen ſecuti ſunt Oroſius, Caſſiodorus, Eutroprius, Beda, Nennius, Ethelwerdus, alii. Sed contrarium ex unico Tacito, ſcriptore coętaneo & graviſſimo, ſatis evincitur. Quæ verò occurrunt apud Valerium Flaccum [d], Silium Italicum [e], Statium [f], aliós, de Caledoniis & Thule ſubactis ante Domitiani tempora, ita tantùm intelligenda ſunt, ut aut more Poëtico Septentrionaliorum nomen pro Britannis quibuſcunque per ſynecdochen uſurpari exiſtimemus ipſamque Thulen pro Britanniæ parte qualicunque, aut Romanis Caledonios generatim Britannos tantùm non Auſtrali litori proximantes, denotaſſe. Nam & Iulius Florus [g] Auſtrales Britannos Caledonias ſecutum eſſe in ſylvas I. Cęſarem ſcribit. Id eſt, planè in ſylvas Britanniæ Auſtralioris. At verò cùm Iulius Agricola ſub Domitiano inſulam tam navali, quàm terreſtri bello ſubegiſſet, & circumvecta claſſe, Oceanum Caledonium ita propriè dictum, quod *Maris ſui Secretum* (ut obſervatum eſt ſuprà) appellabant Britanni, undique aperuiſſet, Orcadaſque domuiſſet; adiectum tunc fuiſſe Romano Imperio mare etiam illud Septentrionalius, atque adeò Romanos Britannici

Maris

a *De Excidio Hieroſolymit. lib.2.c.9.*

b *In Claudio c.17.*

c *Satyr. 2.*

d *Argonautic. lib. 1.*

e *Punic. lib. 3.*

f *Sylvarum lib.5. in Protreptico ad Criſpinū, Vectii Bolani Proprętoris ſub Vitellio Britanniæ filium.*

g *Lib. 3. cap. 10.*

Maris totius nominaliter ac inſulæ Dominos fuiſſe par eſt ut cenſeamus. Quod & diſertis ferè verbis teſtatur Tacitus. Is de Agricola, Caledonios armis petituro, verba faciens, *Claſſis*, ait, *ab Agricola primùm aſſumta in partem virium ſequebatur egregia ſpecie; Cum ſimul terra ſimul mari bellum impelleretur, ac ſæpe eiſdem caſtris pedes equeſque & nauticus miles mixti copiis & lætitia, ſua quiſque facta, ſuos caſus attollerent; ac modò ſylvarum & montium profunda, modò tempeſtatum & fluctuum adverſa, hinc terra & hoſtis, hinc auctus Oceanus militari jactantia compararentur. Britannos quoque (ut ex captivis audiebatur) viſa claſsis obſtupefaciebat, tanquam aperto Maris ſui ſecreto, ultimum victis perfugium clauderetur.* Clariſſimum dominii Maris Britannici teſtimonium: quod tam Britannos Caledonios antea, quàm Romanos poſteà dominos agnoſcit. Utrum *auctus* an *victus* Oceanus ibi legendum, dubitarunt viri docti. Sed utraque Lectio dominii acquiſitionem palàm denotat. Et *auctus Oceanus* Mare Caledonium reliquo mari à Claudio, cum Auſtraliori inſulæ parte, Romano imperio adiecto jam acceſſiſſe ſignificat. Quemadmodum *Auctum* dicebatur Circi ſpatium quod ſupra definitum modum victoriæ adiungebatur, ut habetur apud Feſtum [a]. Et Oceanum Britannicum ita in Romanorum poteſtatem tunc redactum; velut perpetuam inſulæ ac individuam appendicem, cogitavit forſan Papinius [b], ubi Domitianum, ſub quo hæc in Britannos victoria, ita alloquitur;

> *——maneas hominum contentus habenis,*
> *Vndarum Terræque potens.*

Certè & Scriptor nuperus [c] ipſum ait Iulium Cæſarem *Inſulæ Fretique Britannici imperium ſibi aſſeruiſſe.* Et tam ſummâ id dicit cum ratione, dum utriuſque imperium, velut individuum coniungit, quàm nullâ, dum Inſulæ imperium Iulio Cæſari tribuit.

a *In verb. Auctum.*
b *Thebaidos lib. 1.*
c *Iac. Chiffletius in Epiſt. dedic. ad libellū* de Portu Iccio.

CAP. V.

De Romanorum *dominio in Mari Britannico, ut* Inſulæ appendice, *à* Domitiano *ad* Conſtantium Chlorum *Cæſarem, ſeu* Diocletianum.

SUbactis verò (ut dictum eſt ſuperiùs) & Inſula, &, qui circumvolvitur, Oceano à Romanis; ut terreſtre imperium tuebantur præſides ac legati, ita Marinum Archigubernus cum claſſe numeroſa. Eo enim nomine appellabatur præfectus Claſſis Britannicæ (ſeu, ut in Pandectis Florentinis [d], Archigubernius) quod ſcimus

d *Antoninus Auguſtin. de Nominib. propriis Pand. Florentin.*

ex Iavoleni I. C. ſub Adriano & Antonino Pio Auguſtis, epiſtolis. *Seius Saturninus* (inquit [a]) *Archigubernus ex claſſe Britannica, teſtamento fiduciarum reliquit hæredem Valerium Maximum trierarchum; à quo petiit ut filio ſuo Seio Oceano, cùm ad annos ſedecim perveniſſet, hæreditatem reſtitueret.* Verùm cùm in perdomandis & retinendis Britannis Caledoniis, plurimum laboris, emolumenti parum fore perſpicerent Romani, ita prætenturis terreſtre imperium, in Auſtrum recedentes, relicta Barbaris Septentrionali Inſulæ parte, limitabant, ut Oceani imperium juxtà illis minutum eſſe credamus neceſſe ſit. Prætenturæ illæ, in hiſtoriis de Adriano, Antonino Pio & Severo Auguſtis, obviæ. Eà autem quam ſive muro ſive vallo ab Orientali litore ad Occiduum per Brigantes ducto ſtatuit Adrianus & inſtauravit Severus, coercebatur Romanorum territorium intra eoſdem penè fines qui Claudii victoriam terminarant. Altera verò quæ ad Glottam & Bodotriam æſtuaria inſulam interſecabant, Romanum imperium Britannicum ſub Antonino Pio ac poſtea ſub Valentiniano, & Valente, & ſequentibus aliquot Imperatoribus finiebat. Unde forſan nec multò Septentrionalioris Oceani, quàm qui horum territoriorum oras allueret, poſtmodùm Romani erant Domini. Cæterùm poſt Seium Saturninum claſſis (quem diximus) ſub Adriano aut Antonino Pio Britannicæ præfectum, de maritimis rebus Britanniæ uſque ad Diocletiani tempora, penè etiam de ipſa Britannia, apud Scriptores altum eſt ſilentium. Infeſtantibus autem ſub Diocletiano Mare Britannicum, per Aremoricum & Belgicum tractum, Francis & Saxonibus, ad illud pacandum miſſus eſt C. Carauſius genere quidem infimus [b], ſed conſilio & manu promptus. Et hanc Maris præfecturam popoſciſſe ipſum ſcribit Galfredus Monumethenſis atque promiſiſſe *tot & tanta ſe inde adepturum quibus Rempublicam magis augmentaret, quàm ſi ipſum regnum Britanniæ traderetur. Ille autem, multis barbaris ſæpe captis,* (quæ ſunt Eutropii verba; & de Mare Britannicum, cui à Cæſare, ut eius Domino, quà Britanniæ imperium tenebat, præficiebatur, infeſtantibus fiunt) *nec præda integra aut Provincialibus reddita aut Imperatoribus miſſa, ſed ſibi ſoli retenta, cùm ſuſpicio eſſe cæpiſſet, conſultò ab eo admitti Barbaros ut tranſeuntes cum præda exciperet, atque hac ſe occaſione ditaret, à Maximiano juſſus occidi purpuram ſumſit & Britannias occupavit.* Firmatis demùm & Mari & Terrà præſidiis, utriuſque imperium, utpote ſemper coniunctum, ſeptennio [c] obtinuit; extinctus à ſocio ſuo C. Allecto, qui, triennio

a *ff. tit. ad ſenatuſconſult. Trebellian. l. 46.*

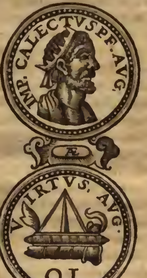
b *Eutropius hiſt. 9.*

c *Oroſius lib. 7. c. 25.*

idem ſucceſſor poſſidebat. Hic autem ductu Aſclepiodoti Præfecti prætôrio (poſtquam ita incertus conſiliique inops à Conſtântio Chloro Cæſare, qui in Britanniam ad eum reprimendum traiecerat ipſe, redderetur, ut tunc denique ſenſerit quòd non munitus eſſet Oceano ſed incluſus, ut loquitur Panegyrici author *a* ad Maximianum) tandem victus & occiſus eſt. Atque ita & inſula ſimul & Oceanus, quà Romanorum hic imperio prætendebatur, poſt decennium receptus eſt. Neque aliunde, quàm ab hoc decennii in Britanniis imperio, excuſi ſunt nummi illi & C. Carauſii, & C. Allecti cum inſcriptionibus IMP.C. CARAUSIUS P.F. AUG. & IMP. C. ALLECTUS. P. F. AUG.

a *Panegyri*. Si mili Cæſar.

Ectypum autem ex æreis Allecti adjicimus, ut eorum inſcriptio in parte averſa, Triremis cum VIRTUTE AUGUSTA, ſimul obſervetur, qua imperium eius Britannicum Oceani circumflui dominio maximè ſubnixum eſſe quin vellet, vix dubito. Reſtitutæ ita cum Oceano Britanniæ inſigne etiam teſtimonium eſt Panegyricus ille cuius autorem alii Mamertinum, Eumenium alii putant. *O victoria multivaga*, inquit ille, *& innumerabilium triumphorum, qua Britanniæ reſtitutæ, qua gentes Francorum penitus exciſæ, qua multis præterea gentibus in conjuratione illius ſceleris deprehenſis impoſita eſt neceſſitas obſequendi: denique ad perpetuam quietem maria purgata ſunt! Gloriare tu verò, Cæſar invicte*, (Conſtantium Chlorum Cæſarem, jam memoratum, alloquitur) *alium te orbem terrarum pepeiſſe; &, Romanæ potentiæ gloriam reſtituendo navalem, addidiſti Imperio terris omnibus Maius Elementum.* Maius elementum oratorie dicit pro ipſo Oceano Britannico, quem ita expreſſim ait cum Britannia reſtitutum. Et ſingulare ſic eſt, Romanos de imperiis Britanniæ & Maris cognominis, veluti ſemper individuis, loqui. Et de lue illa, quam ſolis Britanniæ viſceribus inhæſiſſe ait, ſeu de periculo Romano imperio tunc imminente, *Nullo certe*, inquit, *ſine montium aut fluminum terminabatur, quem diſpoſita Limitis cuſtodia non tuerentur. Sed ubique Navis,*

licet

licet nobis virtutem felicitatemque veſtram haberemus, magnis tamen terroribus imminebat, quà jacent Maria, quà venti ferunt. Et mox; *Hac victoria veſtra non Britannia ſolùm ſervitute eſt liberata, ſed omnibus nationibus ſecuritas reſtituta, quæ Maritimo uſu tantum in bello adire periculi poterant, quantum in pace commodi conſequuntur.* Allecti etiam imperium *vim nauticæ rebellionis* expreſſe nuncupat idem; *atque ipſam*, inquit, *Britanniam, quæ ſedem tam diuturno ſceleri præbuiſſet, conſtat victoriam ſolâ ſui reſtitutione ſenſiſſe veſtram.* Simul cum Britanniâ ipsâ devictâ, concidit vis omnis nautica, quæ in hac plagâ, Britanniâ ab Allecto ita arreptâ, neceſſariò ut perpetua inſulæ comes in Auguſtos invaluiſſet. Et pergit Panegyriſtes; *Ex aliis quidem partibus aliqua reſtant, quæ, ſi voluntas vel ratio deſiderent, poſſitis acquirere; ultra Oceanum verò quid erat præter Britanniam? quæ à vobis ita recuperata eſt, ut illæ quoque nationes Terminis eiuſdem inſulæ cohærentes, veſtris nutibus obſequantur. Nulla progrediendi cauſa ſupereſt, niſi ſi (quod Natura vetuit) fines ipſius quærantur Oceani.* Quænam *Nationes Terminis Britanniæ cohærentes* heic ſunt pręter tranſmarinas, quarum litora terminis Imperii, quod tunc Britannicum cenſebatur, ſeu provinciæ Britannicæ terminis Marinis, id eſt, Oceano cohærebant? Veluti Gallorum, & confinium. Nam de inſulis exiguis quæ proximant, intelligendum non eſt. Neque enim earum incolæ Nationes dicti. Nec Panegyrici maieſtati conſonum erat, è tam exiguis Imperatori gloriam adaugere. Quin Nationes illas terminis Britanniæ cohærentes, ſeu cohærentes Britannici imperii corpori terminis, in paulò poſt ſubnexis, ipſos Galliæ continentis, cuius litora terminis Oceani cohęrent Britannici (qui civiliter ipſius inſulæ pars ſeu territorium cum eo coniunctum habetur) incolas fuiſſe oſtenditur. Nam ſic pergit ad explicanda illa verba Panegyriſtes: *Per victorias tuas, Conſtanti Cæſar invicte, quicquid infrequens Ambiano & Bellovaco & Trigaſtino Solo Lingonicoque, reſtabat, barbaro cultore reviręſcit.* Etiam ex eodem Carolus Sigonius, *Hac victoria*, inquit [a], *non ſolùm ipſa eſt recuperata Britannia, ſed Galliæ quoque, Hiſpaniæ, Italiæ atque Africæ oræ perpetuis piratarum incurſionibus liberatæ.* Scilicet Britanniâ cum Oceano ſuo ac vi eidem tuendo nautica, receptâ, in tuto poſitæ ſunt non ſolùm circumvicinæ ſed & longè diſſitę provincię maritimę, quarum univerſis impendebat hoc bellum ſeu rebellio nautica quę *tam late vagari & flagrare poterat, quàm latè omnis Oceanus & mediterranei ſinus abluunt*; quę item Panegyrici verba. Britanniam reſtituere, recuperare, rebellionem nauticam heic comprimere, Oceanum hunc

[a] *De Occidentali Imperio lib.* 1.

purgare, eiuſmodi habita ſunt ut, uno peracto, cetera (ob coniunctum perpetuò inſulæ & Maris cognominis dominium) conſequerentur. Et amiſſâ Britanniâ, copiæ Romanorum navales, quibus mare tutum, itidem amiſſæ. Reſtitutâ, etiam & hæ cum Oceano reſtituebantur.

Cap. VI.

De Dominio Maris Auſtralis *&* Orientalis, Britannicum comitante Imperium, *à* Conſtantini Magni *tempore* uſque dum Inſulæ valedicebant Romani. *Id totum præfectura* Comitis litoris Saxonici per Britanniam *ſubfuiſſe. Et de* Claſſe, *ſub Romanis*, Britannica.

Ævo inſequente, immutata ſub Conſtantini tempora adminiſtrationis Imperii formula, quemadmodum ſub Præfecto Prętorio Galliarum Vicarius Britanniæ Civili adminiſtrationi heic prę-erat, &, ſub Magiſtro Militum Occidentis, Comes Britanniarum & Dux Britanniarum mediterranea Inſulæ copiis tuebantur, ita ſub eiuſdem Magiſtri diſpoſitione, Vir titulo Spectabilis, *Comes* [a] *litoris Saxonici per Britanniam*, pręſidiis in litore Auſtrali & Orientali Britannię diſpoſitis, Mari univerſo quod Gallias, Bataviam, & Cimbricam Cherſoneſum, & Magnam Britanniam interfluit, veluti parti ſeu termino terminato Imperii Britannici, non aliter ac eiuſdem imperii provinciæ alteri, pręfici eſt ſolitus. Quod in ipſo nomine dignitatis eſt ſignantiſſimè indicatum. Nam Dux Britanniarum, Comes Britanniarum, ut Comes Tingitanę, Comes Hiſpaniarum, id genus alii plurimi à terris & regionibus, quibus prę-erant, denominabantur. Atque inter dignitates illas, quę Limitaneę fuere, eę à limitibus nomen ſemper accipiebant. Unde Comes limitis Ægypti [b], Præfectus Euphratis [c], Præfectus ripæ Danubii [d], & Comes Danubii [e], & *quibus Rheni* [f] *mandata eſt cuſtodia*, in officiis Auguſtalibus occurrunt. Scilicet fluvii hi Romani Imperii termini ſeu limites erant. Et Comites ſeu Duces Rheni verbis illis de Rheno innui putant meritò viri docti [g]. Quemadmodum autem Danubii, Rheni, Euphratis nomina fines denotabant Septentrionales Orientaleſque Imperii Romani, ita planiſſimè litoris Saxonici nomen ſeu limes Orientalem Auſtralioremque finem Imperii Britannici, ſeu quod Britannici nomine in Romanorum, ut corpus unum, poteſtatem redactum eſt. Adeò ut quicquid ad limitem illum protendeba-

a *Notitia Dignitatũ Imperii Occidẽtis.*
b *Notitia Dignit. Orientis.*
c *Inſcript. Gruter. fol.* 1090. 21.
d *Ibid. fol.* 490. 2.
e *Sidonius Apollinaris in Panegyric. Anthemio dicto.*
f *L. 9. C. Theodoſ. lib. 7. tit. 1.*
g *Marquard. Freher. Orig. Palat. part. 1. c. 3.*

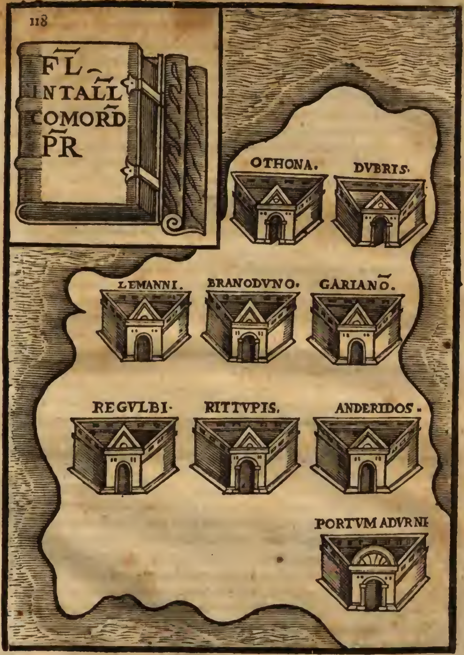
debatur, Comiti litoris Saxonici per Britanniam, ut præfecto territorii Marini, ſeu inſulæ appendicis, propriè ſubiaceret. Iam verò protenſum eſt territorium illud ſeu provincia huic dignitati ſingulari ſubiacens per Mare ipſum Britannicum, à Britannico litore uſque in litora tranſmarina, ſeu quæ in Galliâ, Belgia, Bataviâ, Cimbricâ Cherſoneſo, Britanniæ noſtræ adverſa ſunt. Ita ut quicquid à Britannico litore ſive Maris ſive Inſularum interiaceret, Comitis (quem diximus) præfecturæ, veluti Admiralli provincialis ſeu territorialis adminiſtrationi, accederet. Litora autem adverſa illa *Saxonici litoris* nomine tota cognita tunc fuiſſe, manifeſtum fit tum ex Ptolemæo, Marciano Heracleote, Zoſimo, eiuſmodi aliis, tum ex Notitia Dignitatum utriuſque Imperii. Etenim juxta Albis fluvii oſtium quod Cimbricæ Cherſoneo ſeu Daniæ regni parti occidentali proximat, Saxones à Ptolemæo [a] & Marciano [b] collocantur, uti etiam in ipſa Cherſoneſo Cimbrica. Atque è ſedibus eorum primariis & vetuſtis litus illud Saxonici nomen deſumſit. Gens autem inter Germanos præcipua, vicinis pulſis, in Auſtrum per Batavicum, Belgicum, Gallicum litus ſedes ampliabat. Unde ſub Rheni oſtiis, Batavorum agros eam etiam ſub Conſtantini tempora occupaſſe ſcribit Zoſimus [c]. Atque ex eo quòd hæc inſidebant litora Saxones, & crebris per Galliarum tractum totum maritimum exſcenſionibus factis & Mare & Tellurem inde infeſtabant, dictum eſt non ſolùm litus illud Saxonum ipſorum ſeu limes imperii Britannici orientalis, verùm & ipſum litus Belgicum & Gallicanum totum, quod Britanniæ noſtræ adverſatur, Saxonicum litus, & limes Saxonicus. De Cimbrico & Batavico litore, in quo ſedes ſibi fecerant ampliores, res manifeſta eſt ex eis quæ jam memorantur. De Belgico & Gallicano expreſſim itidem teſtatur Notitia Dignitatum Imperii. Etenim in ea habetur ſub diſpoſitione Ducis Tractûs Aremoricani (qui totus eſt ab occidentali Gallia ſeu à Ligeris fluvii oſtio ad Sequanæ oſtium) *Tribunus cohortis primæ novæ Armonicæ, Grannona in litore Saxonico.* Ibi planiſſimè litus Britanniæ noſtræ Auſtrali in Galliis adverſum, litus Saxonicum appellatur. Et in eadem Notitia ſub diſpoſitione Ducis Belgicæ ſecundæ (quæ à Sequanæ ad Moſæ fluvii oſtium porrigitur & Flandriam complectitur) habemus *Equites Dalmatas Maris in litore Saxonico.* Atque in inſigniis eiuſdem Ducis expreſſim item habetur *litus Saxonicum.* Ita totum quod à Cimbrica Cherſoneſo in occidentalem Galliam procurrit litus Saxonicum diſertè in Notitia

a *Geogr. lib.* 2.
b *In Periplo.*
c *Hiſtor. lib.* 3.

dictum. Quod non ſolùm à frequentiſſimis in ora ea maritima deprædationibus, quas exercere ſolebant [a] Saxones, ſed ab eorum exſcenſionibus ſedibuſque per totum illud litus ſubinde adquiſitis evenit. Adeò ut expreſſiùs nil dici potuerit, quàm Oceanum totum interjacentem, ut Inſulæ appendicem ab Auſtralioris inſulæ partis dominis tunc occupatum eſſe; niſi quis velit ea quæ à Comitis, Ducis, aliuſve præfecti limitanei ſedibus propriis ad limites, à quibus ipſe denominabatur, protenduntur, ſive eius imperio ſive præficientium dominio non ſubjacuiſſe. Quod ſanè abſurdum eſt, & à ſolenni Imperii Romani adminiſtratione prorſus alienum. Sedes autem proprias habuit Comes ille litoris Saxonici per Britanniam, tantummodò in Britannia; &, ſub Romanis, Britannicus duntaxat erat ille magiſtratus. Neque Saxones ipſi alii quàm hoſtes. Et litus eorum, quà illud ipſi inſidebant, planè hoſticum erat. Sedes ſcilicet Comiti huic, ſuo pro arbitratu, fuere in quolibet præſidiorum, oppidorum, ſeu urbium maritimarum novem, quas in litore Suſſexiano, Cantiano, Eſſexiano & Norfolcienſi ſitas, pro inſignibus, ad mare depictas & Principali diplomati adiectas, ſemper habuit. Nomina harum fuere *Othona, Dubris, Lemmanis, Branodunum, Garianum, Regulbis, Rittupæ, Anderidos,* (ſeu *Anderida*) *Portus Adurni.* Sua prætereà fuere & Vicario Britanniarum & duci & Comiti Britanniarum inſignia itidem cum imperio data. Huic, ipſa Inſula arcis munitæ figura in Oceano depicta; Duci, oppida aliquot mediterranea; & Vicario, provinciæ quinque in quas inſula à Romanis partita. Quod videre eſt in Notitia Dignitatum. Ubi Comitis litoris Saxonici (quem diximus) inſignia hac formulâ, eâ ſcilicet, quæ in codicillis depingi ſolebat, habentur. Quod verò ad urbes illas in inſignibus hiſce maritimas, ſeu oppida, attinet; ſi rerum Britannicarum peritis [b] credamus, Othona ſita erat ad Trinobantum littus quod Centuriæ de **Dengy** in agro Eſſexiano prætenditur. Dubris idem eſt cum **Dover**. Lemannis circa **Hith** in litore Cantiano collocabatur. Branodunum non aliud erat à **Brancheſter** in litore Norfolcienſi prope Metaris æſtuarium. Garianum, aut **Yernmutha** erat, aut locus proximans. Rebulgium, ſeu Rebulgis, Cantii aquilonarem oram occupavit, *Reculver* jam nominatum. Rittupis, ſeu Rhutupiæ in Cantio ſub VVantſumi fluvii oſtium ſedes habuit; forte *Richborovv*. Anderidos Rotheri fluvii ripam tenuit, *Nevvenden* jam appellatum. Et demum portus Adurni in viculum, nunc *Aldrington* vocatum, prope *Shoreham*, in litore Suſſexiano; tranſi-

[a] *Sidonius Apollinaris lib. 8. epiſt. 6.*

[b] *Guil. Camden. in* Suſſexia, Cãtio, Eſſexia, Norfolcia.

FL
INTALL
COMORD
PR
OTHONA.
DVBRIS.
LEMANNI.
BRANODVNO.
GARIANO.
REGVLBI.
RITTVPIS.
ANDERIDOS.
PORTVM ADVRNI.

tranſivit. Libri autem in inſignibus illis figura, quæ in codicibus Notitiæ manuſcriptis purpurea ſeu lutea eſt, (ut teſtatur Guidus Pancirollus [a],) ipſa mandata Cæſariana denotabat. Et, ſi Pancirollo fides habenda, literæ ei inſcriptæ notariorum linguâ, ſignificabant, *Felix liber iniunctus notariis laterculi, continens mandata ordine principis*; ſeu *primicerii*; qui notariorum princeps. Ipſiſſimæ eædem literæ in aliorum præfectorum inſignibus interdum habentur. Quoſnam autem in marini, quod diximus, dominii tutelam ſub diſpoſitione ſuâ haberet Comes litoris Saxonici per Britanniam, quale item officium, indicatur in Notitiâ ad hunc modum:

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis, comitis litoris Saxonici per Britanniam.

Præpoſitus numeri Fortenſium, Othonæ.
Præpoſitus militum Tangricanorum, Dubris.
Præpoſitus numeri Turnacenſium, Lemannis.
Præpoſitus equitum Dalmatarum Branodunenſis, Branoduno.
Præpoſitus equitum Stableſiani Garrionenſis, Gariannono.
Tribunus cohortis primæ Vetaſiorum, Regulbio.
Præpoſitus Legionis II Aug. Rutupis.
Præpoſitus numeri Abulcorum, Anderidæ.
Præpoſitus numeri Exploratorum, portu Adurni.

Officium autem habet idem Vir Spectabilis Comes, hoc modo.

Principem ex officio Magiſtri Præſentalium à parte peditum.
Numerarios duos, ut ſuprà, ex officio ſupradicto.
Cornicularium;
Adiutorem;
Subadiuvam;
Regendarium;
Exceptores;
Singulares, & reliquos Officiales.

Tam de militum quàm miniſtrorum nominibus conſulendus eſt Guidus Pancirollus. Neque heic locus eſt commentario, qui ea lectori inclinantis Imperii Romani hiſtoriâ non ſatis verſato explicaret. Numerorum vero rationem à Guido ſubductam, ut præſidia ſub hoc Comite, ad tutandam Britannici Imperii tunc temporis appendicem hanc Marinam adbibita, meliùs innoteſcant, adjicimus. *Sub hoc Comite* (inquit [b]) *erat una legio fortè* M *peditum, & ſeni Numeri, fortè* ꟾↃ C C, *& duo ordines Equitum fermè* C C. *Summa eſt*

[a] *Ad Notitiæ dignitat. Occidentis, cap. 72.*

[b] *Ad Notitiam Dignit Occident c. 72.*

eſt peditum fermè M M C C, *& equitum* C C. *Præfecturam enim mille peditum hoc tempore fuiſſe Conſtantinus Porphyrogenneta* [a] *ſcribit.* Sic ille. Naves & claſſiarii, hoc ſaltem nomine, non memorantur in Notitia. Sed, ut in hoſtium exſcenſiones (ſi fortè acciderent) diſpoſiti fuere ordines equitum, ita in Numeris & Legione Claſſiarios contineri, non eſt quòd dubitemus. Quemadmodum etiam Flavius Vegetius, *apud Miſenum*, inquit [b], *& Ravennam ſingulæ Legiones Romani nominis cum Claſſibus ſtabant ne longiùs à Tutela urbis abſcederent, &, cùm ratio poſtulâſſet, ad omnes mundi partes navigio pervenirent.* In Legionibus, ſeu harum nomine, ipſi claſſiarii ab eo cenſentur. Obſervandum verò interea eſt, diligentiſſimos Romanorum rerum indagatores [c], dum de claſſibus diſpiciunt, præter Ravennatem & Miſenenſem [d] (quarum hæc Galliam, Hiſpanias, Mauritaniam, Africam, Ægyptum, Sardiniam atque Siciliam in proximo habebat; illa Epiron, Macedoniam, Achaiam, Propontidem, Pontum, Orientem, Cretam, Cyprum petere directa navigatione conſueverat; quæ ſunt Vegetii verba; utrâque ab Auguſto Cæſare [e] primùm ad tuendas provincias maritimas ipſumque mare ibi inſtitutâ, & Prætoriâ etiam, ob dignitatem, dictâ) binas alias in ipſo mari, ſed minùs celebres plerumque tantùm adjicere. Harum altera ad Forum Iulii in Gallia Norbonenſi [f], altera in ipſo Ponto [g] collocabatur. Atque ita quatuor duntaxat in Mari claſſes perpetuas ſeu celebriores Romanis fuiſſe plerumque admittitur. Alias quidem rectè addunt Fluminum claſſes etiam perpetuas, veluti Rheni, Danubii, in quibus Mœſica, item & Pannonica, eiuſmodi aliæ. In his verò Naves ſeu Lembi, *Luſoriæ* [h] ſeu *Luſuriæ* dictæ ad imperii fines uſque in ulteriores ripas & caſtella in eis exſtructa tuendos excubabant. Atque hac notione Luſoriarum nomen binis Codicis Iuſtinianei legibus [i] ſatis antea depravatis à præſtantiſſimo viro Claudio Salmaſio [k] reſtitutum eſt. Atque ut in Fluminibus, Luſoriis ſeu navibus minoribus plerunque utebantur, ita in Mari Liburnis, quarum minimæ remorum habebant ſingulos ordines, paulò majores binos, idoneæ menſuræ ternos vel quaternos, interdum quinos, ut docet Vegetius. Iam verò, utcunque apud veteris Imperii Romani præſidii & munitionis omnigenæ indagatores illos, ſatis obſcurè aut negligenter verba de claſſe qualicunque Britannica fieri ſoleant; id nihilominùs certiſſimum eſt, non ſolùm ſingularem Claſſem in Romanorum præſidiis perpetuis fuiſſe Liburnarum Britannicam qua Mare de quo loquimur, velut Inſulæ Magnæ Britanniæ appen-

dicem

a *Lib. de Thematib.*
b *De Re Militari lib.4.c.31.*
c *Lipſius de Magnitudine Romana lib. II. c. 5. ſed & vide Iul. Caſ. Bullinger. de Imperio Romano lib.6.c.6.*
d De quibus *item Tacitus lib.4. Annalium.*
e *Suetonius in Auguſto c.49.*
f *Tacit. Annal. 4. Strabo lib. 4.*
g *Ioſeph. Haloſ. lib. 2. cap. 26.*
h *Cod. Theodoſ. lib.7.tit. 17. De Luſoriis Danubii.*
i *L.4.C.de offic.milit. Iudic.& l. 4.C.de. Offi.Magiſtri Officiorum.*
k *In Notis ad Flaviũ Vopiſcum. pag. 475.*

dicem tutabantur, verùm etiam aliam claſſem in Oceano exteriore ſeu navale aliquod alibi in maritimis ſive Hiſpaniæ ſive Galliarum oris,extra Mare Mediterraneum,non omnino eos habuiſſe.Saltem nullibi apud veteres commemorari. Quod teſtimonium non contemnendum eſt, tum unicum confeciſſe Britannici Imperii, jam ad Romanos devoluti, corpus Mare ſimul & Inſulam,tum jus eiuſmodi in Mari, quo Britannicum erat, tunc obtinuiſſe,ut ſimile in plagis ſaltem Occidentalioribus (utpote in quibus alia provincia non erat Marina) non omninò reperiretur. Claſſis hujus Britannicæ (præter obvium illud quod de Seio Saturnino Claſſis Britannicæ Archigubernо ſub Antonino ſeu Adriano Auguſto ex Pandectis [a] juris Cæſarei ſupra [b] habetur) expreſſa apud Tacitum etiam fit mentio , ubi de rebus Cerialis & Civilis ſub Veſpaſiano Auguſto locutus, *Circumſteterat*,inquit [c], *Civilem & alius metus, ne quartadecima legio, adiunctâ Britannicâ Claſſe affictaret Batavos,quà Oceano ambiuntur.* Et nulla cum ratione doctiſſimus Lipſius opinatus eſt hanc fuiſſe partem [d] claſſis Luſoriarum quibus Rhenus fluvius inſtructus erat ; partem ſcilicet ad exitum fluvii excubantem ſub arcem illam Britannicam qua de nos ſuprà [e]. Nam etiam Britannica Integra erat & Marina omninò, non fluviatilis. Marinam fuiſſe non ſolùm res ipſa perſuadet, verùm etiam tum jam dicta tum ea quæ capite proximo dicentur de Comite litoris Saxonici;qua,ſaltem ex poſterioris rerum adminiſtrationis, præſidiorumque collocationis, ratione, de priore,ut non rarò,fuerit dijudicandum. Sibi verò Integram fuiſſe hanc claſſem ſuumque habuiſſe præfectum,teſtis eſt Inſcriptionis veteris, Romæ in Palatio Capranicenſi,Fragmentum [f] quo periit quidem ipſum nomen Præfecti Claſſis Britannicæ. Sed ex eo liquet præfecturam eiuſmodi , in Romanorum vetuſtis,non incelebrem fuiſſe,eamque geſſiſſe quendam qui etiam claſſis Mœſicæ & Pannonicæ præfectus fuerat , uti etiam Proconſul & præſes Alpium,ſubpræfectus Claſſis prætoriæ & Tribunus legionis XVI. Illud ita ſe habet.

. . . .

. . . .

PRÆF. CLASS. BRIT. ET MOESIC.
ET PANNONIC. PROC. ET PRÆSIDI
ALPIUM SUBPRÆF. CLASS.
PRÆT. TRIB. LEG. XVI.
FL. ECPREPUSA.

Quin non ita leve eſt argumentum, claſſis illius in Mari Britannico,

Q velut

[a] L. 46. ff. tit. ad ſenatuſconſ. Trebellianic.
[b] Cap. 5. huius libri.
[c] Hiſtor. lib. 4.
[d] De Magnitudine Romana lib. 1. cap. 5.
[e] Cap. 3.
[f] Ian. Gruterus pag. 493.

velut provinciæ Britannicæ (juxta ea quæ dicta ſunt) parte, tuendo, illis in ſeculis fuiſſe uſum frequentem, ex eo quòd Scapharum exploratoriarum, quæ maioribus Liburnis in excubando ſociabantur, nomen à Britannis in Romanorum ſcripta receptum fuerit, quemadmodum *Copulorum* qui [a] itidem in Rheni limite tuendo naves fuere luſoriæ, nomen à Germanis. Eas vocâſſe Britannos Pyctas obſervabant Romani. Flavius Vegetius, qui è commentariis Catonis, Celſi, Trajani, Hadriani, ſub Valentinianorum ævo libros de Re conſcripſit Romanorum militari, *Scaphæ*, inquit [b], *maioribus liburnis exploratoria ſociantur, quæ vicenos prope remiges in ſingulis partibus habebant; quas Britanni Pyctas vocant. Per has & ſuperventus fieri, & commeatus adverſariorum navium aliquando intercipi aſſolet, & ſpeculandi ſtudio adventus eorum vel conſilium deprehendi. Ne tamen exploratoriæ naves candore prodantur, colore Veneto (qui marinis eſt fluctibus ſimilis) vela tinguntur & funes. Cera etiam, qua ungere ſolent naves, inficitur. Nautæ quoque vel milites Venetam veſtem induunt ut non ſolum per noctem, ſed etiam per diem faciliùs lateant explorantes.* Sic ille. Et libri editi habent plerunque heic *Pictas* aut *Pyctas*. Manuſcriptis verò aliquot, quibus uſus eſt Godeſcalcus Stewechius, legitur *Picatas*; uti etiam binis in Bibliotheca ad D. Iacobi Regia (quod adnotavit mihi vir doctiſſimus amiciſſimuſque Patricius Iunius) *Picatas*; unde in verſionibus Vegetii ſuperiorum ſeculorum Gallicis habetur nunc *Picates* nunc *Pigaceſ*. Sed Stewechius ad citatum locum, *Mihi*, inquit, *veriùs videtur* pincas *appellatas. Id enim navicularum genus etiam hodie Britaniâ & Batavia agnoſcit. Vocant autem vulgo* **een pincke.** Utut verò ſe hæc res habuerit; Exploratoriarum habes heic apud Vegetium, navium uſum cum Liburnis coniunctum, nomenque earum ex Britannico illius ævi ſermone ita obſervatum, ut non omninò videatur dubitandum quin Britannis & in Britannica provincia Marina, uſum earum fuiſſe aut perpetuum aut frequentiſſimum ſimul ſentiret Vegetius. Sic ex vocabulis illis *Geſum, Trimarcia, Eſſedum, Petoritum, Bracca,* id genus aliis ſive à Gallis ſive à Britannis in Romanorum linguam receptis, notiſſimum ipſarum rerum quas ſignificant ſive in Galliis ſive in Britanniis uſum ſatis indicari à nemine non agnoſcitur. Quin etiam tuendi Maris rationem arteſque adhibitas ita adiungit heic Vegetius, ut eis itidem tunc uſos fuiſſe Britannicos claſſiarios ſeu qui Pyctis aut Picatis illis in excubiis præerant marinis, non ſit prorſus ut minimè credamus.

a *Videſis Lip. ad Tac. Hiſt. lib. 5 num. 36. & de Magnitud Romana lib. 1. cap. 5.*

b *De re Militari lib. 4. cap. 37.*

CAP.

Cap. VII.

Expenditur ſententia virorum aliquot doctorum, qui litus Saxonicum *cuius* Comes *ille* per Britanniam *maritimus dictus eſt*, Litus *volunt eſſe Britannis* Ciſmarinum; *Et planè refellitur.*

Sed verò viri aliquot docti, ſive aliud (ut plerunque) agentes, ſive oſcitanter nimis rem perpendentes, Comitis litoris Saxonici per Britanniam dignitatem ſeu præfecturam aliter interpretantur; atque ita, ut ſi eorum ſententia eſſet admittenda, argumentum ſeu teſtimonium de Maris dominio cum Inſula ſub Romanis in præfectura illa conjuncto ſuperiùs allatum, palàm corrueret. Horum duplex eſt genus. Alii ipſum Litus Britannicum ſeu Ciſmarinum, Saxonicum in Dignitatis huius nomine tantùm dici volunt; Alii tam Britannicum, quàm totum illud à Cimbrica Cherſoneſo in Galliam Occidentalem lunato receſſu porrectum atque Britanniæ adverſum. Sed utrique largiter ſanè ſunt hallucinati. Prioris ſententiæ author eſt Guidus Pancirollus [a], qui à Saxonibus quos Vortigernus Britanniæ Auſtralioris Rex huc ſibi ſubſidio vocavit, ita denominatum intra Inſulam litus ſeu limitem eſſe ſcribit. *Inſulæ partem* (ita ille) *Saxones occuparunt, unde limes contra eos à Comite Creato erectus Saxonicus eſt dictus.* Quo nihil inſcitius dici potuit, ſive rem ipſam ſive temporum rationem ſpectes. Nam ut præteream in Notitia ipſa, non omnino de Limite Saxonico, ſed de Litore verba fieri (utcunque etiam Pancirollo præfectus, de quo loquimur, dictus ſit in Commentarii ſui lemmate, *Comes limitis Saxonici per Britanniam*) ſcripta eſt Notitia ſub Theodoſii junioris tempora, ſeu annum CCCCX, ut ferè conſentiunt viri docti. Id eſt, ſub id tempus, Formula univerſæ Imperii adminiſtrationis, tam in Oriente quàm in Occidente, quæ jam antea inoleverat, ſumma cum diligentia velut in laterculum congeſta eſt unicum. Iam verò Saxones, ut plerique veterum docent, primùm in Britanniam advenerunt anno Chriſti CCCCXLIX. Detur autem, quod ex meliore calculo eſt fortè recipiendum, adventum illorum annum CCCCXXVIII ſortiri debere [b]; id eſt XXI. Theodoſi Iunioris; id intereà (quod inprimis eſt hìc advertendum) certiſſimum eſt, derelictam eſſe à Romanis præfectis Britanniam omninò, antequam illi acciti. Scilicet fuere à Vortigerno rege *ad retundendas Aquilonales gentes* (Pictos, & Scotos; non Romanos, qui Inſulæ valedixerant)

[a] *Ad Notitiã Dignit. Occid. cap.* 72.

[b] *Apud Guil. Camden. in Brit. pag.* 95. & *vide Thomam Lidiat. in Temp. Emendat. pag.* 238.

xerant) *intromiſſi*; quod ſcribit Gildas [a]. Neque Romanis eorumve Ducibus aut Comitibus res erat intra Inſulam omnino cum Saxonibus. Adeò ut hiſtoriarum & temporis rationum ſit ignorantia craſſa, Saxonicum quemcunque limitem aut Saxonicum litus, florente aut aliquatenus obtinente heic Romanorum Imperio, in ipſa Inſula ſtatuere. Manifeſtius igitur nihil eſt, quàm tranſmarinum Britanniæ Auſtrali & Orientali adverſum litus, ut ſuperiùs deſignatum eſt, Saxonicum in ea dignitate dictum. Etiam & multò antiquior erat Comes ille litoris Saxonici per Britanniam, & *tractus maritimi* ſeu Maris eius quod Romanorum per Britanniam imperio, ſeu in Britannicæ provinciæ corpore comprehenſum eſt, adiectione notus. Nam ſub Valentiniano I, ſeu circa annum Chriſti CCCLXX hac dignitate functus eſt Nectaridius; teſte Ammiano Marcellino, ubi nuncium ait [b] indicaſſe, *Britannias Barbarica conſpiratione ad ultimam vexatas inopiam; Nectaridiumque Comitem Maritimi tractus & Buchobaudem Ducem hoſtilibus inſidiis circumventum.* Neque alia à Comitis litoris Saxonici, hoc ſenſu, per Britanniam, putanda eſt dignitas, quàm accepit apud Bononiam (in Galliis) C. ille Carauſius, de quo ſuprà, ad pacandum per tractum Belgicæ & Aremoricæ mare, quod *Franci & Saxones* (ut Eutropii & Oroſii verba ſunt) *infeſtabant*. Nam præſidia etiam ipſum & ſedes præfecturæ in Britannia eum habuiſſe inde ſatis elicitur, quòd à Maximiano juſſus occidi, in Britanniis ſtatim purpuram ſumpſit & per ſeptennium inde imperavit. Ita Præfectus heic ſeu Comes tractûs Maritimi & Comes litoris Saxonici, iidem ipſi ſemper habiti, ad Britanniæ Mariſque ſui ſolius adminiſtrationem attinuêre. Quibus etiam, ut nomine tantùm non re diſcrepans, adjungendus eſt Præfectus Claſſis, ſub Romanis, Britannicæ, de quo capite ſuperiore. Suas autem ad tutandum mare & litus hoc tranſmarinum operas auxiliares ex inſtituto Principali præbuiſſe fatemur Ducem Belgicæ ſecundæ & Ducem tractûs Aremoricani, de quibus ſuprà fit mentio. Nam & præſidia habebant illi in litore hoc Saxonico, ut obſervatum eſt, diſpoſita. Ceterùm id maximè heic obſervandum eſt, Duces hoſce tranſmarinos non tam litus aut mare, quàm continentem ex ipſâ Dignitatis naturâ curâſſe; atque inde tantùm nomina, vt vides, ſortitos. Hunc à tractu Aremoricano & Ebruicano [c], qui per provincias quinque, Aquitaniam primam & ſecundam, Senoniam, ſecundam Lugdunenſem & tertiam (quæ Britanniam minorem & Normanniam complectitur) extenſus

totas

a *In Epiſt. de Excidio Britannia.*

b *Hiſtor. lib. 27.*

c Præter *Notitiam & Pancirollum*, vide *Ioſ. Scaligerii ad Auſonium lib. 2. cap. 6.*

totas ferè Gallias jam vulgò dictas continebat; Illum verò à Belgica ſecunda. Neque alium fuiſſe Mediterraneorum, alium litoris aut maritimi tractus in Galliis ſive Comitem ſive Ducem. In Britannia autem, diſtincta omnino fuiſſe munera ſive Comitum ſive Ducum Mediterraneorum, & Comitis tractûs Maritimi ſeu litoris Saxonici, diſtinctas copias, inſignia prorſus diſtincta. Perinde ac ſi hoc ipſo Romani Imperatores vellent denotatum, ut Mare ipſum ad inſulæ ſemper Imperium, ita res maritimas earumque tutelam ad Britannicam litoris Saxonici ſeu tranſmarini præfecturam jure ſingulari pertinuiſſe; utrumque autem adverſi Galliarum continentis Ducem ſubſidium adverſus infeſtantes Saxonas, cùm res poſtularet, ita præſtare debuiſſe, ut intereà ſola cura Maris ipſius, ut ſingularis mandatæ provinciæ, Comiti litoris Saxonici per Britanniam conſtituto incumberet. Et ſi quis ſive Aremoricæ ſive Belgicæ ſecundæ Dux ſeu Comes, Ducis ſeu Comitis litoris Saxonici (ut obiter volunt aliqui [a]) nomine appellabatur, id ſanè inde fiebat, quia litus Saxonicum, nobis tranſmarinum, provinciam eorum terreſtrem terminabat; quemadmodum & Comitis jam dicti per Britanniam, Marinam. Neque verò magis admittenda eſt ſententia illa altera; tam Britannicum noſtrum quàm adverſum ſeu tranſmarinum litus, Saxonicum eo ævo dictum. Adeoque nomen illud in Comitis, de quo loquimur, dignitate ciſmarinum litus denotare. Huius eſt Abrahamus Ortelius [b]; *Saxonicum litus,* inquit ille, *in libro Notitiæ, Cantii partem Orientalem deſignare video; cùm Dubrim, Rutupim, & alia Cantii oppida in eo deſcribat.* Sequaces eius ſunt viri quidem præclari, Gulielmus Camdenus [c], Paulus Merula [d], Philippus Cluverius [e], alii aliquot. Et rationem adjiciunt; quia litus utrumque tam ciſmarinum quàm tranſmarinum à Saxonibus piraticam in hoc mari tantâ frequentiâ exercentibus nomen deſumſit. Unde & in Comitis titulo, Britannicum litus deſignari. Sed hallucinatio eſt manifeſta. Scimus quidem Scriptores illius ævi docere tam litus adverſum, quàm Mare alluens, crebris deprædationibus Saxonum eorumque exſcenſionibus, ſedibuſque ibi collocatis (ut vetuſtas in litore Cimbrico & Batavico ſedes prætermittam) eſſe infeſtatum. Ideoque Saxonicum inde denominatum fuiſſe, doctorum vix eſt qui dubitat. De Saxonibus autem litus illud ita frequentantibus teſtes ſunt omni exceptione maiores. Sidonius Apollinaris de tractu Aremoricano [f];

a *Ioſ. Scaliger in lect. Auſonianis lib. 2. cap. 6. & Guil. Camden. in Brit. pag. 96.*

b *In Theſauro Geographico.*

c *In Cantio pag. 230.*

d *Coſmograph. part. 2. lib. 3. cap. 31.*

e *German. Antiqua lib. 1. cap. 18.*

f *Panegyr. ad Avitum Aug. ſeu Carm. 7. adde eum lib. 8. epiſt. 6.*

Quin & Aremoricus piratam Saxona tractus
Sperabat.

a *Hiſtor. lib.*27.

Et Ammianus Marcellinus [a], ſub Valentiniano & Valente Auguſtis, Gallicanos, ait, *tractus Franci & Saxones iiſdem confines, quò quiſque erumpere potuit terrâ vel mari, prædis acerbis incendiiſque & captivorum funeribus hominum violabant*. Adde & Saxones Baiocaſſinos in litore Aremoricano apud Gregorium Turonenſem [b], ceu incolas vetuſtos, commemorari. Adeò ut res obſcura non ſit, quamobrem Saxonici nomen litori adverſo inditum. At verò nullibi legitur Saxones tunc temporis litora Britannica ſive inſediſſe ſive adpellere ſolitos, aut Britannicum quid, præter mare, infeſtâſſe. Nec veſtigium quidem occurrit, unde conjicias nomen *Saxonici* litori Britannico tunc temporis fuiſſe aut debitum aut tributum. Atque inauditum eſt (puto) litora aliqua, nominis ſui celebritate notiſſima, à præternavigantium tantùm ſive tranſitu ſive nuda maris, ſine exſcenſione, infeſtatione, novum nomen deſumſiſſe. Maximè in Dignitatis indicatione, quæ non fit ſine Telluris etiam, cuius revera ita litus eſſet ipſum, nomine interim adiecto. Percurre quæ habentur in Notitia utriuſque Imperii dignitates univerſas. Nulla reperitur aliâ denominatione ſignata, quàm aut ipſo limite, ut limitaneæ, aut à notiore & certiori provinciæ nomine, ut reliquæ. Scimus quidem portum qui in Morinis, ſeu tranſmarinus nobis eſt, dici olim *Britannicum*, ſeu *Portum Morinorum Britannicum*, ut teſtatur Plinius [c]. Quod nomen à Britannia noſtra derivatum volunt [d] viri docti. Sed ob I. Cæſaris ex illo portu in Britanniam traiectum (nam Iccium faciunt) ita denominatum volunt. Simili, aut æquivalente ratione litus, quod Britanniæ eſt, Saxonicum ſub Dignitatis, de qua loquimur, tempore vocari, non eſt repertum. Certè nec à ratione eſt abſonum, ipſum Britannicum in Morinis portum à ſtatione navium quæ tuendo ſub Romanis Mari contermino quà Britannicum erat & Britannicæ præfecturæ ſubjacebat, Plinii ſeu Veſpaſiani Auguſti (quod idem eſt) ævo denominari. Quin verò ſi ipſum litus inſulæ in Comitis, quo de agitur, limitanei dignitate intellectum fuiſſet, quàm compendioſè dictus fuiſſet *Comes litoris Britannici?* Undenam verborum illa periphraſis ſingularis, *Comes litoris Saxonici per Britanniam*, ſi litus ipſum fuiſſet Britannicum?. Palàm eſt, quemadmodum in officiis Auguſtalibus habebatur *Magiſter militum per Orientem*, *Magiſter militum per Thracias*, *per Illyricum*, *peditum per Occidentem*; ita Comitem hunc

b *Lib.* 5. *cap.* 26.

c *Hiſt. Nat. lib.* 4. *cap.* 23.

d *Iacob. Chiffletius in Portu Iccio, cap.* 6.

hunc dictum eſſe per Britanniam. Scilicet undiquaque per Britanniam, quantum ad eius ſingulare miniſterium attinebat, id eſt, quantum ad tuendos fines Imperii Britannici ad ipſum litus Saxonicum ſeu tranſmarinum ſitos. Atque ita verba, quibus exprimitur dignitas hæc, ſunt diſtinguenda ut *Comes per Britanniam* planè dicatur; ſed *litoris Saxonici, ſeu limitis tranſmarini*; quâ ratione ceteri Duces ſeu Comites limitanei deſignari ſoliti. Et egregium eſt ad hanc rem exemplum in Germanici Imperii, quod tenuere Romani, limite. Is erat Rhenus fluvius. Cuſtodia Rheni mandari ſolita eſt præfecto; quod apud hiſtoricos [a] & ex codice Theodoſiano [b] eſt manifeſtum. At verò ripa Transrhenana erat limes præfecturæ huius, adeoque Imperii Germanici, non ripa citerior. Unde etiam Poſthumius ſub Gallieno Imperatore cuſtodiæ huius Præfectus, *Limitis Tranſrhenani Dux* nominatur à Valeriano Auguſto in Epiſtola ad Gallos miſſa, quod diſcimus ex Trebellio [c] Pollione. Et *limes trans Rhenum*, id eſt, ripa transrhenana, memoratus Flavio [d] Vopiſco. Ita ferè Proconſul Aſiæ totum ſub ſua diſpoſitione habebat Helleſpontiacum fretum uſque in Europæ litora, ut capite oſtenditur decimo quarto. Non alio certè modo Comes litoris Saxonici per Britanniam, litoris ſeu limitis tranſmarini adeoque totius interluentis maris, ut Magiſtratus in Britanniarum adminiſtratione conſtitutus, Comes habendus eſt. Id quod maximè etiam firmatur ex alio ipſius Dignitatum Notitiæ loco, ubi de Comitum præfecturis quæ ſub diſpoſitione Viri illuſtris Magiſtri Peditum præſentalis, agitur. In libris Notitiæ editis ita legitur;

a *Zonaras tom. 2, alii.*
b *L. 9. C. Theodoſ. lib. 7. tit. 1.*
c *In Triginta Tyrannis.*
d *In Tacito Auguſto.*

Sub diſpoſitione Viri Illuſtris Magiſtri peditum Præſentalis,
Comites Militum infraſcriptorum.

Italiæ.
Africæ.
Tingitaniæ.
Tractus Argentoratenſis.
Britanniarum.
Litoris Saxonici per Britannias.

Tam in Alciati quàm Pancirolli editione legitur, ut heic, *Militum infraſcriptorum.* Dubitari nequit, quin pro *Militum*, *Limitum* fuerit ſubſtituendum. Neque enim ratio officiorum Imperialium patitur ut *Militum* ibi locum habeat. Et certiſſimum eſt ex eis quæ ſequuntur, Italiam, Africam, Tractum Argentoratenſem, Britannias & litus Saxonicum ſuos habuiſſe Comites, ut Comites limitum, non

aliter ac Territoria quæ ibi proximè ſubiunguntur; velut Mauritania Cæſarienſis, Tripolitani, aliæ itidem provinciæ, quæ, præter Britannias, ſuos pariter habuere Duces, nomine Ducum Limitum. Iam verò tam Ducis quàm Comitis Britanniarum limes erat ipſum inſulæ litus. Scilicet nihil omnino erat inſulæ quod eorum præfecturæ non ſuberat; ne quidem extremi ipſius, qua Tellus erat, limites. Quod cùm ita ſit, cuiuſnam limitis erat Comes ille qui litoris Saxonici per Britannias dicebatur, ſi nolis eum ex adverſo litore nomen ſumſiſſe? Dux & Comes Britanniarum (ſimpliciter ita dicti) præter Vicarium Britanniæ, pro diverſitate adminiſtrationis totam inſulam gubernabant; atque & Comiti & Duci & Vicario integra, ſed diverſis formis, inſula, diffuſo Oceano circumdata, pro inſigniis in Notitia habetur; quemadmodum etiam inſula ſimiliter circundata cum oppidis maritimis ſeu navalibus, Comiti litoris Saxonici. Et Vicario, Duci, & Comiti Britannniarum adminiſtrationis limites fuiſſe ipſa inſulæ territoria, adeoque etiam in ipſa litora ſe undiquaq; per Romanorum heic imperium extendiſſe liquet ex eis quæ in Notitia Dignitatum oſtenduntur. Unde etiam & Dux & Comes Britanniarum à Litore Saxonico ut à limite pariter denominandi fuiſſent ſi eo nomine Litus Britannicum tunc temporis fuiſſet indigetatũ. Nam Britannias ipſas, quà inſulæ ea voce comprehenſæ ſunt, limitum nomine expreſſim deſignari in Dignitatum Limitanearum, quas ex Notitia memoravimus, recenſione palàm videmus. Extra Inſulam igitur, adeoque in litore adverſo ſeu tranſmarino ſecundum id quod ſuperiùs diſſeruimus, limes ille quod litus erat Saxonicum, eſt etiam hinc ſtatuendus. Nec ſanè prætermittendum eſt, cùm in Notitia, quamplurima Provinciarum atque Præfecturarũ tam maritimarum quàm mediterranearum ſint Inſignia depicta, idque ex more, apud primicerios alioſve qui codicillos principales conficerent, ab eis qui ſummæ rerum præerant recepto, non ſolùm nulla omnino, præter ea quæ ſunt præfecturæ Britannicæ, in Occidentis dignitatibus reperiri in quibus Maris habetur aliquod veſtigium, nec ſanè in dignitatibus Orientis præter Comites Ægypti & Iſauriæ (quorum utriuſque inſignibus prætexebatur limbus marinus) ſed etiam in Britanniarum quatuor præfecturarum ſingularum, Vicarii nempè, Ducis, Comitis, & demùm Comitis litoris Saxonici per Britanniã, inſigniis perpetuò Oceanum circumfundi. Perinde ac ſi id denotari inde voluiſſent Romani, aliam provinciam prorſus nullam, præfecturam nullam aliam adeò aut tam amplè coniunctum, commixtum ac velut

lut incorporatum ſibi Maris dominium ſeu Territorii Marini tutelam habuiſſe.

Cap. VIII.

E Claudiano & Numiſmatis *aliquot* Antonini Pii *Auguſti*, *indicia de Britannia* Inſulæ & Oceani ſui Imperio & dominio individuo.

A Dominio Maris Britannici cum Inſulæ ſemper coniuncto, ceu comite individuo (ſecundùm ea quæ dicta ſunt) manarunt, ut veri eſt ſimilimum, illa Claudiani, qui vix de Britannia pacata, recepta, aut domita loquitur, quin Mare ipſum velut id, quod neceſſariò comitaretur, ſimul adjiciat. Ad Honorium Auguſtum de gentis ſuæ origine, quæ ex Iberia,

---- cunabula fovit, inquit [a],
Oceanus. Terræ dominos pelagique futuros
Immenſo decuit rerum de Principe naſci.
Hinc proceſſit avus.

[a] *Panegyric. de 4. Conſulatu Honorii.*

Scilicet Theodoſius, qui poſt Nectaridium litoris, ut ſuprà memoratur, Saxonici Comitem & Buchobaudem inſulæ Ducem cæſos, in Britanniam miſſus eſt ab Imp. Valentiniano I. Neque quod pelago, in rerum Theodoſii huius geſtis, bene reſpondeat, habet Claudianus, præterquam quòd *debellator Britannici litoris* ei dicatur, & *maduiſſe Saxone fuſo Orcadas* ſubiungat. Quod palàm de pacato Mari Britannico à Saxonibus infeſtari ſolito intelligendum. Mox item de Theodoſio huius filio, ſeu Honorii patre, id eſt Theodoſio Auguſto I;

Sed laudes genitor longè tranſgreſſus avitas
Subdidit Oceanum ſceptris.

Quod ad recuperatam Britanniam, occiſo Aquileiæ Maximo, qui per tyrannidem inſulæ imperium invaſerat, quin ſpectet, vix dubitari poteſt. Ad Flavium item Stilichonem Honorii minoris tutorem, apud eundem, ipſa Britannia, Munivit me, inquit [b], Stilicho

---- ne littore toto
Proſpicerem dubiis venturum Saxona ventis.

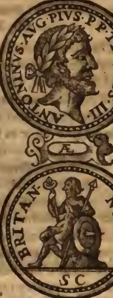
Mare ſcilicet mihi pacatum reddidit; mihi tutatus eſt & ſervavit; ab eius uſu Saxonas abegit. Alibi etiam Pietas Dea ad Honorium [c];

---- Quantum, te Principe, poſſim;
Non longinqua docent: domito quòd Saxone Tethys
Mitior, aut fracto ſecura Britannia Picto.

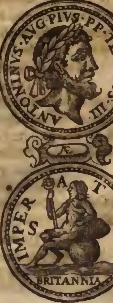
[b] *De laudibus Stilichonis lib. 2.*
[c] *In Eutropium. lib. 1.*

Maris tutamen cum Inſulæ planè heic coniunctum. Idem Poëta ad Manlium Theodorum Cos.

------ Hiſpana tibi, Germanaque Tethys
Paruit; & noſtro diducta Britannia mundo.

Idem imperium, eadem victoria, tutela eadem ſemper & Maris ſeu Tethyos Britannicæ & ipſius Inſulæ. Germana enim Tethys heic Oceani Britannici pars illa eſt quæ Belgas, Batavos, Friſios, Iutas, & Britanniam interfluit. Hiſce accedat Provinciæ (quæ Præſidialis ſub vetuſtioribus Cæſaribus fuit) figura in Romanorum numiſmatis reperta. Ea eſt forma muliebris, palla ſeu ſupparo induta, nunc rupibus nunc globo in Oceano inſidens cum ſigno militari, haſta, ſcuto; uti ex æreis Antonini Pii nummis juxtà habetur depicta. Britanniam circumambienti Oceano imperare ita notabant, & Romanum Imperatorem Britanniæ. Neque effigiem huiuſmodi comperimus ante tempora Seii Saturnini, primi (de quo mentio apud veteres fit) Præfecti claſſis Britannicæ ſeu copiarum navalium, quibus Britannicum Oceanum tuebantur Romani. Is ſub Adriano aut Antonino Pio hoc munus geſſit, ut antè dictum eſt. Atque hinc eſt quod poſteà Claudianus, ubi Britanniam (Cæruli ſeu Oceani, jure ſingulari, inſulam dictam) perſonâ induit, velat eam amictu pelliceo adeò velut undulante & cæruleo glaſti colore infecto, ut Oceani æſtus omnino imitaretur; & pedibus eius ipſum Oceanum ſubjicit. Ita ſcilicet ille, ubi plures provincias trabearum inſignia Stilichoni Romæ petentes inducit: Hiſpániam, Britanniam, Africam. Et de Britannia ſeorſim a;

Inde Caledonio velata Britannia monſtro,
Ferro picta genas; cuius veſtigia verrit

a De laudibus Stilichonis lib. 2.

Caru-

Cærulus, Oceanique æſtum mentitur amictus.
Me quoque vicinis pereuntem gentibus, inquit,
Munivit Stilicho; totam cum Scotus Hibernam
Movit, & infeſto ſpumavit remige Tethys.

Hiſpaniæ antè ibi comas palmæ foliis ornat, & veſtem Tago fluvio intexto. Africam ſpicis & ebore, quemadmodum in Antonini Pii nummis etiam deſignabatur. Harum utraque mari item alluitur, pene circumdatur. Sed ad neutram, ut ad Britanniam, adiacentis maris imperium ſpectaſſe tum intellexit Poëta. Ceterùm ut Hiſpaniæ Palmæ & Tagus fluvius, ut Africæ Spicæ & Ebur propria: ita Britannicæ provinciæ Oceanum cognominem proprium fuiſſe, voluit innuere. Verùm ita terminatum fuiſſe Romanorum in Oceano hoc dominium exiſtimandum eſt ſecundùm litoris occupationem, ut in maris interim Britannici parte, quæ gentium Britannicarum eis minimè ſubiacentium alluebat litora, parum juris habuerint. Quod de Mari Hibernico, & quod reliquum eſt ſub Cauro poſitum, maximè dicendum. Neque enim Hibernia ſolùm, ſed etiam Mannia, inclinante Romanorum imperio, inſulæque occidui maris ceteræ, & Britanniæ magna pars Septentrionalior, à Scotis tenebatur, Pictiſque. Unde par eſt, ut iis etiam ſuum fuiſſe in alluente Oceano imperium avitum, autumemus. Et de imperio ſeu dominio, ſub Romanorum tempora, Oceani Britannici, velut eius, quod non minùs jure priſco ad Inſulam eiuſque imperium attineret, quàm ſive murus ſive pomœrium ad urbem, hæc dicta ſunto. Ad Succeſſorum tempora tranſimus.

Cap. IX.

De maris Britannici dominio, poſtquam Romanorum imperium exuerant *incolæ*.

INclinantibus, ſub Theodoſio juniore & Honorio & Valentiniano III Auguſtis, rebus Romanis, neque Urbis ipſius tutelæ ſufficientibus præſidiis militaribus, liberabant ſe omnino eorum imperio, Britanni; circa annum à Iulij Cæſaris adventu CCCCLXXX ſeu Chriſti CCCCXXX. Scilicet τῆς Ῥωμαίων, ut ſcribit Zoſimus [a], ἀρχῆς ἀφίστανται καὶ καθ' ἑαυτοὺς ἐβιότευον *Romanum imperium exuerunt, conſtitutâ pro ſuo arbitrio Republicâ.* Rediit igitur ad indigenas tam Maris quàm Inſulæ partis à Romanis anteà occupatæ dominium. Huic interim inhiabant Saxones illi adverſi litoris incolæ; quibus re piratica exerci-

[a] *Hiſtor. lib.* 6.

ercitatiſſimis propulſatidis Comitem litoris Saxonici per Britanniam præficere (ut fuſiùs eſt jam oſtenſum) ſolebant Romani. Quin verò & in ſubſidium adverſus Scotos & Pictos à Britannis Auſtralioribus, Romana omnimoda ope nudatis, illi accerſiti, ſummam rerum ſibi heic demum adepti ſunt. Régnumque ita in notiſſima illa eorum Heptarchia ſemper eiuſmodi habebatur, ut penes unum aliquem Regem eſſet, etiam ante Egberti Regis tempora, ſummum imperium quod ceteri omnes agnoſcerent. Hos Dani excepere. Atqui terreſtri utrorumque imperio coniunctum fuiſſe marinum vix eſt cur dubitemus. Neque enim ſentiendum eſt eos, qui adeò *aſſueti ſalo*, & quibus antea erat

----pelle[a] ſalum ſulcare Britannum
Ludus, & aſſuto glaucum mare findere lembo;

Et *quorum quot remiges vidiſſes, totidem te cernere putaſſes archipiratas*, ut de Saxonibus loquitur Sidonius Apollinaris [b]; & quibus *cum diſcriminibus pelagi non notitia ſolùm erat, ſed familiaritas*: Quod idem de Danis etiam & Normannis (promiſcuè enim hæc nomina uſurpata eandem gentem ſæpiùs denotant) dicendum, teſtantibus ſatis Reginone, Dudone, Monacho Malmesburienſi, Abbone, Gemiticenſe, aliis; non eſt inquam ſentiendum hoſce ſive inſulam ſive litus, cui Maris imperium adeò affixum erat, nactos, Mare item præiacens jure dominii non itidem occupaſſe. Neque omnino forte contemnendum eſt, fuiſſe Saxonibus hiſce tantam & tam ſingularem mirandamque Maris & rerum marinarum conſuetudinem, ut ipſi ſoli artificioſa æſtuum ac refluxuum Maris (hos *Ledones* ſeu *Lidunas*, illos *Malinas* appellitabant) obſervatione Menſes ſibi & Annos putare ſolerent, etiam & annorum cyclos inde conficere. Prorſus ſine exemplo. Atque ut vetuſtiores agricolæ tempore interiungendi boves, dies horaſque, & quemadmodùm cæteræ ferè Gentes Solis & Lunæ motu annos dieſque menſurabant (utpote rebus, quarum in colendis quæ poſſidebant latifundiis varioque eorum uſu ratio habenda erat præ ceteris maxima) ita hi ſoli ex ſolo Oceani, cui fuere adeò aſſueti, motu reciproco diverſaque in fluxu & refluxu litoris pulſatione velut ex eo, cuius in eorum vitæ generis ratione primaria erat habenda ratio, annales ac menſtruas periodos diſtinguebant. Quin ut Ægyptiis ex agrorum ſuorum, quos inundaverat Nilus ſuus, dimenſione natam eſſe aiunt Geometriæ artem; ita Saxonibus noſtris, ex Maris ſui frequentiſſimo uſu & perpetua obſervatione, ortum eſſe dubitari nequit

a *Sidon. Apollinaris Panegyric. ad Avitum Aug. ſeu carm.* 7.
b *Lib.* 8. *epiſt.* 6.

nequit artificium hoc alibi inauditum. De quo, qui plura velit, poſt Venerabilem Bedam noſtrum [a], conſulat Ioſephum [b] Scaligerum, Dionyſium Petavium [c], Olaum VVormium [d]. Totam verò gentem inde rebus nauticis apprimè aſſuetam fuiſſe, non tantùm maris accolas, inde elicitur, quia aliter ægrè admittitur ex vario Oceani motu temporum rationes genti ipſi putandas fuiſſe. Nam qui ab Oceani uſu alieni, certe quin iis computus huiuſmodi aut inutilis aut difficilis nimis fuiſſet, fieri nequibat. Etiam cauſa proculdubio erat non exigua accerſendi in inſulam Saxones, ut rerum ipſi maritimarum peritiſſimi Mare, quod, quia Romana claſſis nuper id deſeruerat, hoſtiũ incurſibus undiquaq; jam patebat, tutarentur. Tantundem ſanè innuere viſus eſt antiquus Scriptor Ethelwerdus, de eorum adventu verba faciens; *Illis diebus*, inquit [e], *agilem audierant Britanni eſſe in piratica genere gentem Saxonum in tota maritima à Rheno fluvio uſque in Doniam urbem, quæ nunc vulgò* Danemarc *nuncupatur, ac in omni armaturâ robuſtam. His igitur immenſa per nuncios munera mittunt, auxilia petunt, ſocietatem pacis promittunt.* Qui antea Mare Britannicum infeſtare ſoliti, ad eiuſdem tutamen & ad pacem invitantur. Et Britannis certè rerum navalium adeoque tutelæ Maris ſui curam fuiſſe eo in ævo maximam inde liquet, quòd in hiſtoriâ Britannicâ de Arthuro illo rege decantatiſſimo & Malgone Principe legitur, eos *ſex comprovinciales Oceani inſulas* (ut Galfredi Monumethenſis verba ſunt) *Hiberniam videlicet atque Iſlandiam, Gotlandiam, Orcades, Norvvegiam, Daniam dirißimis prœliis ſuæ poteſtati* ſive adjeciſſe ſive recuperâſſe; etiam & *Groënlandiam & omnes alias terras & inſulas Orientalis Oceani uſque ad Ruſsiam & multas alias inſulas* [f] *ultra Scantiam uſque dum ſub Septentrione.* Et de hoc ſeculo eſt illud apud Nennium [g] Elvodugi diſcipulum intelligendum, Cunedam nempe Maglocuni avum, Britannum auſtraliorem, Scotos ex omnibus regionibus & inſulis Britannicis expuliſſe. Certè ut hæc fierent, neceſſe eſt ut poteſtas navalis, quâ Mare proximum facile tutum ſemper redderetur, accederet ingens.

a *De Natura Rerum c. 28.*
b *De Emendatione Temporum lib. 2. pag. 162 & in Appendice ad Coniectan. in Varronem pag. 181. edit. 1581.*
c *De DoctrinaTēp. lib. 2. c. 70.*
d *In Faſtis Danicis lib. 1. c. 11.*
e *Lib. 1.*
f *Vide Guil. Lãbard. de Priſcis Anglorum legibus. pag. 137.*
g *Ms. in biblioth.* Cottoniana.

Cap. X.

Anglo-Saxonum & Danorum *Britanniæ Auſtralis imperium occupantium, Dominium Marinum, tum* ex Saxonici regni initiis, *tum* ex copiis eorum victoriiſque navalibus *elicitur.*

PRæter jam dicta de Saxonibus heic rerum potitis, ſunt etiam in veterum monimentis alia quæ tum eorum tum Danorum in

Britannia regnantium Imperium marinum expreſſiùs indicant. Ea quadrifariam tribuo; In potentiſſimi *Saxonum regni initia*; *Copias* ſequentis temporis & *victorias Navales*; *Tributa* & *fiduciariorum clientum officia* ad rem nauticam pertinentia; Et demùm *expreſſiſſima* aliquot, *de* Regum tunc temporis Angloſaxonicorum *dominio Marino*, *teſtimonia*. In initiis regni Angloſaxonum præcipuis cenſeo cùm Octhæ & Ebiſſæ, quos ſuadente Hengiſto Vortigernus invitarat, adventum, tum Ællæ Suſſexiæ Regis adpulſum. Hic Mare & litora Auſtralia, illi Septentrionalia occuparunt. De copiis Octhæ & Ebiſſæ navalibus, ita Nennius [a] Elvodugi diſcipulus, ſub Gildæ nomine etiam circumferri ſolitus; *Cum quadraginta Ciulis navigantes circa Pictos, vaſtaverunt Orcadas Inſulas, veneruntque & occupaverunt plurimas inſulas & regiones trans Mare Freſicum* (Bodotriam intelligit ſeu Fretum Edinburgenſe) *quod inter nos & Scotos, & uſque ad confinia Pictorum. Et Hengiſtus ſemper Ciulas* (id eſt navigia Saxonibus plena, pandos myoparones Sidonio dictos) *ad ſe paulatim invitavit, ita ut inſulas quas habitabant relinquerent.* Vix expreſſiùs dici potuit Gentem rebus nauticis belliſque maritimis aſſuetam, Britanniæ partem magnam ita adeptam, etiam appendicem illam Inſulæ individuam, ſeu Mare, inprimis fuiſſe tutatam; numeroſâ, quæ hoc præſtare poſſet, vi traductâ. Quod ad Ællam attinet; eum cum Ciſſa & Cimeno filiis, claſſe militaribus copiis inſtructiſſima, ad locum litoris Suſſexiani propè **Witering / Cimenſhore** [b] olim ab hoc Cimeno dictum, adpuliſſe ſcribunt; oram [c] maritimam, pulſis Britannis, poſſediſſe; noviſque indies è Germania accitis ſubſidiis, regnum tandem ad Humbrum fluvium, per litora Orientalia, dilataſſe; primumque fuiſſe Angloſaxonum, qui tam diffuſi Imperii heic potiretur. Quin eius poſteris duraſſe hoc regnum annos circiter ſeptuaginta. At vix ſanè evenire potuit ut ii, quibus re nautica inſigniter pollentibus adeò feliciter res in litore proceſſiſſet, ipſum etiam mare non obtinerent; maximè cùm, ſub id tempus, alios quoſquam re nautica in hoc tractu polluiſſe neutiquam omnino teſtatum habeamus. *Copias* autem *Navales* & *Navales victorias* inſequentium Regum tam Danorum quàm Angloſaxonum, videre eſt paſſim apud Ioannem Aſſerium E, iſcopum Schirburnenſem, Guilielmum Monachum Malmesburienſem, Henricum Archidiaconum Huntingdonienſem, Regerum Hovedenium, Florentium VVigornienſem, Florilegum; præcipuè verò in Alfredi, Edwardi ſenioris, Athelſtani, Edgari, Ethelredi & Haroldi regum geſtis. Certè diu poſt Saxonici regni initia,

[a] *Ms. in* biblioth. Cotton. & partim *apud Camden. in Brit. p.* 91.

[b] *Cart. Cedvvalla R. apud Camden. in Brit. pag.* 223.

[c] *Ethelvverd. lib.* 1. *&* 3. *cap.* 3. *Hēric. Huntindon. lib.* 2.

initia, rem Nauticam, qua Maris dominium tutum foret, haud parùm heic floruiſſe exiſtimandum eſt tum ex Gentis moribus ſuprà narratis, tum ex frequenti Navigationis uſu qui utrinque negotiantibus interdictus eſt, ob ortum inter Carolum Francorum (poſtea Cęſarem) & Offam Merciorum apud Angloſaxones Regem, cui ceteri ſuberant, diſſidium. Sed & reſtituta eſt eiuſdem paulò poſt libertas, ex fœdere in Angloſaxonum maximè gratiam & commodum, quod ex Alcuino [a] & Guilelmo Malmesburienſe ſcimus. At verò ante Alfredum Regem langueſcere cæpit poteſtas eorum maritima, idque pręſertim ſub Ethelulpho Rege, cùm Dani [b] ſeu Normanni non litora ſolùm verùm & totam pæne inſulam graviſſimè infeſtarent, & inſulas pleraſque Britannicas occidentaliores vi occuparent. Et patebant omnia piraticam exercentibus. Poſtquam autem Alfredus regnum adeptus eſt, inſtaurata eſt Maris tutela, firmatum dominium. De eo ita Aſſerius ille Epiſcopus Schirburnenſis, pręceptor eius; *Iuſſit cymbas & Galeas, id eſt, longas Naves fabricari per regnum, ut navali prælio hoſtibus adventantibus obviaret, impoſitiſque piratis in illis viàs Maris cuſtodiendas commiſit.* Et paulò poſt; *Nautis quoque ſuis mandavit, ut in parte freti yitale hoſtibus ſubſidium denegarent.* Piratarum heic vocabulo (quemadmodum alii illius ævi) uſus eſt, non pro pręedonibus, ut vulgò; ſed pro iis, qui hoſtium claſſes arte navali adgrederentur & Marinum defenderent territorium. De vocabuli etymo Scholiaſtes vetus ad Sophoclis Aiacem, πῖρα, inquit, *ἁπλῶς δόλος καὶ τέχνη. ὅθεν καὶ Πειραταὶ οἱ κατὰ Θάλασσαν κακοῦργοι. Pira Atticè denotat dolum ſeu artem, unde & Piratæ dicuntur qui Mare infeſtant.* Cùm verò, Alfredi tempore, Angloſaxones & Dani de ſumma rerum in Anglia ſubinde decertabant (nam tunc Gurmundus, ſeu Guthrunus, Rex Danorum, ut fiduciarius Alfredo cliens ſuas habuit in Northumbria & Anglia Orientali ſedes atque territoria perampla) concertationes eorum maximè navales fuere, perinde ac ſi eum qui Oceano Britannico dominaretur, etiam Telluris ſeu pręjacentis inſulæ partis dominum fore, neceſſariò ſequi exiſtimaſſent utrique. Unde etiam fiebat ut invaleſcentibus in Mari Danis, Copias navales inſigniter augeret Alfredus Rex, naves, Danorum navibus duplo longiores, altiores, celeriores, minuſque nutantes, adeoque naumachiis multò magis idoneas, conſtruendo. Florentius monachus, *Eodem anno*, inquit, (ſcilicet Chriſti DCCCXCVII) *exercitus Paganorum in Eaſtanglia & Northumbria reſidentium, furtivam prædam circa ripas maris agentes, terram occidentalium Saxonum graviter vexabant*

[a] *In Epiſt. apud Guil. Malmesbur. de geſtis Regum lib. 1. c. 5.* & in Operibus Alcuini, *inter Epiſtolas, pag.* 1669.

[b] *Geſta Norman. ann.* 840. *Malmesb. lib.* 2. *c.* 2. &c.

bant maximè longis celeribuſque navibus, quas ipſi ante plures annos fabricaverant. Adverſum quos bis longiores, altiores, celeriores, minuſque nutantes, ex precepto regis Alfredi fabricantur naves, quarum violentia prædictæ hoſtium naves ſuperari poſſunt. Totidem verbis idem narrat Rogerus Hovedenius. Henricus autem Huntindonienſis de remorum numero quibus agerentur naves hæ Alfredi, expreſſim; *Rex*, inquit, *Alfredus naves longas ſcilicet* 40. *remorum vel plurium fecit parari, contra puppes Danorum.* Sed de ſexaginta remis navibus amplioribuſque ab eo tunc conſtructis loquuntur Annales Saxonicè conſcripti [a]; unde ſuos conſarcinarunt ferè jam citati aliique ſcriptores eiuſmodi farinę. Verba ſunt Annalium; þa het Ælfꞃeꝺ Cinᵹ timbꞃian lanᵹe ꞅcipu onᵹen þa æꞅcas þa ƿæꞃon ꝼull neah ꞇƿa ꞅƿa lanᵹe ꞅƿa þa oðꞃe. ꞅume hæꝼꝺon LX aꞃa ꞅume ma. þa ƿæꞃon æᵹþeꞃ ᵹe ꞅƿiꝼꞇꞃan ᵹeunƿealꝺꞃan ᵹeeac heaꞃꞃan þonn þa oðꞃe. næꞃon hi naþoꞃ ne on ꝼꞃiꞅiꞅc ᵹeꞅceapen ne on ꝺeniꞅc buꞇon ꞅƿa him ꞅelꝼum þuhꞇe þ hi nyꞇ ƿeoꞃþoꞅꞇe beon mihꞇon. quod ſonat; *Conſtrui iuſſit Alfredus Rex naves longas quæ cum Danicis præliarentur. Fuere autem duplo illis longiores. Quarum nonnullæ remos habuere ſexaginta, nonnullæ plures. Celeriores item fuere illis, minùs nutantes atque altiores. Nec ad formam ſive Friſicam ſive Danicam fabricatæ. Sed eâ quam ipſe exiſtimavit præliis commodiſſimam.* Unde dubitandum non eſt quin mirè inſtaurata fuerit, eo regnante, apud Anglo-Saxones res navalis quæ provinciæ marinæ tuendæ inſerviret. Atque inita tam ab Alfredo quàm Edwardo filio ſuo cum Danis & Normannis prælia navalia, exitu ut fit vario, non ſine claſſibus numeroſis ſępiùs occurrunt. Sub Athelſtano autem Rege copiis maritimis inſtructiſſimo *Gens Hibernenſium* (ut habet Huntindonienſis [b]) *& puppium habitatores fatales corruerunt.* Anglo-Saxonica, quæ in vetuſtis Annalibus, unde ea tranſtulit Huntindonienſis, hiſce reſpondent, ſunt, Ꞅcoꞇꞇa leode ⁊ scypꝼloꞇan ꝼæᵹe ꝼeollan, quæ idem ſatis denotant. Nam Ꞅcoꞇꞇa leodę ſeu *Gens Scotica* & Scoti pro Hibernis non rarò apud veteres ſumuntur. Is etiam, *confertiſſimum*, inquit idem, *duxit exercitum terrâ & Mari in Northumbriam & Scotiam, cui cùm non eſſet qui reſiſtere perſiſteret, ubique terrarum progrediens & pro libitu prædans cum triumphali rediit lauro*; unde Poëta [c] illius ævi,

Iam cubat in terris fera barbaries Aquilonis;
Iam jacet in campo, pelago, pirata, relicto,
Illicitas torvaſque minas Analavus anhelans.

Anala-

a *Ms. Codices bini, in* biblioth. Cottoniana *ann.* 897.

b *Hiſtor. lib.* 5.

c *Apud Guil. Malmesbur. de geſtis Regum* 2. *cap.* 6.

Analavus hic Hibernenſium *a* multarumque inſularum Rex erat, qui Athelſtani litora, ad Humbri fluvii oſtium cum claſſe DCXV navium adgreſſus, ingenti accepta clade, in turpiſſimam fugam converſus eſt. Edgarus verò Rex *cum ingenti claſſe* (ſic Florentius Wigornienſis *b*) *Septentrionali Britannia circumnavigata, ad Legionum civitatem* (Ceſtriam) *appulit, ubi ſubreguli ejus octo, ut mandârat, occurrerunt; & quòd ſibi ſideles & Terra & Mari cooperatores eſſe vellent, juraverunt*: Seu, ut Huntindonienſis *c* de eâdem re; *omnes illi domino debitam dederunt fidem, ſe Terra & Mari ſervituros ei ad ejus imperium.* In Regulis hiſce fuit Maccuſius *plurimarum Rex inſularum*, Hovedenio & Florentio dictus; & Florilego, *Rex Monæ & plurimarum inſularum.* Eundem Archipiratam nuncupat G. Malmeſburienſis. Quin idem Rex Edgarus perinde ac ſi in re navali & Maritimâ ſplendorem, magnificentiam, ac velut epitomen totius Imperii ſui cerni voluiſſet, *Scapham* (cum Ceſtriæ agebat; ita Florentius & Hovedenius) *aſcendit, reguliſque illis ad remos locatis, ipſe clavum gubernaculi arripiens, eam per curſum fluminis Deæ peritè gubernavit, omnique turbâ Ducum & procerum ſimili navigio comitante, à palatio ad monaſterium S. Iohannis Baptiſtæ navigavit, ubi, facta oratione, eâdem pompâ ad palatium remeavit; quod dum intravit, optimatibus fertur dixiſſe, tunc demum quemque ſuorum ſucceſſorum ſe gloriari poſſe Regem Anglorum fore cùm, tot Regibus ſibi ſubſequentibus, potirentur pompa talium honorum*; ſeu, *cùm tanta prærogativa honorum fruerentur*, ut ſcribit Malmeſburienſis eandem rem narrans. Tot regibus; qui ut fiduciarii clientes tam Mari quàm Terrâ cum ſubſidiis ei præſtò ſemper forent, quandocunque accirentur. Sed & inſigne eſt apud eundem Florentium & monachum Malmeſburienſem teſtimonium, quotannis Regem hunc & aſſidua cura & copiarum vi Mare ſuum circumfluum eſſe circumluſtrando tutatum. *Omni*, inquit Malmeſburienſis, *æſtate, emenſa ſtatim Paſchali feſtivitate, naves per omnia litora coadunari præcipiebat; ad occidentalem Inſulæ partem cum Orientali claſſe, &, illa remiſſa, cum Occidentali ad Borealem, inde cum Boreali ad Orientalem remigare conſuetus; pius ſcilicet explorator, ne quid Piratæ turbarent*, id eſt, *viriliter hoc agens* (ut ait, præter Hovedenium, Florentius) *ad defenſionem contra exteros regni ſui, & ſuum ſuorumque ad bellicos uſus exercitium.* Manifeſtum eſt hoc imperii Marini tutamen. Claſſium autem, quas diximus, cuilibet naves erant MCC, eæque, quod expreſſim aiunt ſcriptores, *robuſtæ*, adeò ut eo Rege, claſſis Britannica è navibus ejuſmodi conſtaret MMMDC, quemadmodum expreſsè Florentius *d*, & Hove-

a *Roger. Hovedenius annal. part. 1. ann. 937. & Florent. VVigorn. ann. 938.*
b *In ann. 937.*
c *Ann. Edgari 13. Huntind. lib. 5.*
d *In Ann. 975.*

Hovedenius. Alii autem quater mille Naves claſſes haſce confeciſſe ſcribunt, ut Ioannes Bramtonius [a] Abbas Iornallenſis; aliis tribus hiſce claſſem quartam adjicientibus, unde numerus ad MMMMDCCC excreſcit; quod videre eſt apud Florilegum. Ita *Regni ſui fines*, ut ait etiam Florentius, *prudentia, fortitudine, juſtitia, temperantia, quoad vixit, Deo auxiliante cuſtodivit, & quoniam iram ferocis Leonis contra inimicos habuit, inſularum principes & tyranni illum pertimuerunt.* De Haroldo etiam ſeu Heraldo Rege legitur apud Ordericum Vitalem; *Heraldus Mare navium militumque copia munierat ne quis hoſtium ſine gravi conflictu introiret in regnum.* Adeò ut quin Mari tuendo cuſtodiendoque, ut Angloſaxonici in inſula imperii appendici, diſpoſitas fuiſſe copias illo in ævo has navales, & naumachias commiſſas exiſtimemus, fieri quidem nequeat. Maximè, ſi hæc jam oſtenſa cum iis quæ de eodem ſeculo ad hanc rem ſtatim ſubjiciuntur, rite componamus.

[a] *Ms. in* bibliotheca Cottoniana.

CAP. XI.

Imperium Marinum Angloſaxonum *&* Danorum *in Britanniis regnantium, ex* Tributis *&* Clientum fiduciariorum officiis ad rem nauticam pertinentibus, *itidem obſervandum. Et de Tributo ſeu ſtipendio* Danegeldo *dicto quod Maris tutelæ præſtari ſolebat.*

T*Ributa* ſequuntur & *Clientum officia* ad rem Nauticam ſeu Maris Tutelam attinentia; quæ dominii item Marini in Angloſaxonum ævo indicia ſunt. Tributa dico ad Navium incrementum & Claſſiariorum commeatus indici ſolita. Qualia fuere quæ, ſecundùm Civium fundos poſſidentium cenſum, indicta ſub Ethelredo Rege ad naves conſtruendas. Tunc enim quicunque CCCX *Caſſatos* ſeu *Hidas* Terræ poſſidebat, is unius Navis fabricandæ ſumptus præbuit. Et pro ratâ, ad hunc modum, omnes, qui plurium pauciorumve *Hidarum Hidæve* partis domini. Hoc docent Marianus Scotus [b], Hovedenius, & Florentius, totidem quilibet verbis. *Rex Anglorum Æthelredus de* CCCX *Caſſatis* (ita illi) *unam trierem, de novem verò loricam & caſſidem fieri, & per totam Angliam naves intentè præcepit fabricari. Quibus paratis, electos in eis milites cum alimentis poſuit, & ut ab exterorum irruptionibus fines regni defenderent, illas ad Sandvvicum portum congregavit.* Henricus autem Huntindonienſis, uti etiam Matthæus Pariſienſis [c] & Forilegus de eadem

[b] *Ms. anno* 1008. *in* biblioth. Cottoniana.

[c] *Hiſtor. Minor Ms. in* Bibliotheca Cottoniana.

eadem re; *Fecit Rex parari per totam Angliam ex trecentis & decem Hidis navem unam, &, ex octo Hidis, loricam & galeam.* Dein ſubjicit Huntindonienſis, quid Hidæ nomine veniat. *Hida autem Anglicè,* ait, *vocatur terra unius aratri culturæ ſufficiens per annum.* Alii de Hidæ quantitate aliter ſtatuunt. Et pro diverſo regionum more, eam fuiſſe perquàm variam certiſſimum eſt; ſed eandem cum *Caſſata* & *Carucata.* Certè Annales Anglo-Saxonici [a] Monaſterii Abingdonienſis Hidas heic expreſſim itidem habent. Sub anno MVIII, Her bebead ſe Cing (ita illi) ꝥ man ſceolde ofer eall angelcyn ſcipu fæſtlice ƿyrcan, ꝥ is donn of þrim hund Hidum ⁊ of tynum ænne ſcegð. ⁊ of VIII Hidum helm ⁊ byrnan, Id eſt, *heic juſſit Rex ut per totam Angliam naves ſedulò fabricarentur, ſcilicet ut ex CCCX Hidis unica paſſim conſtrueretur trieris, ex octo verò Hidis lorica præberetur & galea.* Et ſolenne eſt legibus noſtris illius ſeculi Hidarum numero beatiores cenſeri; quemadmodum item paſſim videmus in Notitia illa Angliæ ſeu libro Cenſuali **Domes day** [b] dicto, qui ſub Guilielmo Rege primò conſcriptus eſt. Addit item Huntindonienſis *Non fuiſſe tantum numerum Navium tempore alicuius in Britannia;* quod itidem teſtantur Annales, quos diximus, Saxonici. Igitur nec numeroſiſſima illa Edgari Navium vis (de qua ſuperiore in capite) cum hac comparanda. At verò ex vetuſtis illius ſeculi ſchedis Hidæ per Angliam apud Guilielmum Camdenum [c] virum præſtantiſſimum atque ingens Britanniæ noſtræ lumen ita numerantur, ut non ultra 243600 excreſcant. Si ita res fuiſſet, certe Naves integræ ex hoc tributo tantùm 785. conſtrui potuere; qui numerus millibus aliquot eſt Edgari Regis numero minor. Itaque alia eſt Hidarum ratio ineunda, cui locus heic non eſt. Huc ſpectat illud Huntindonienſis, de Canuto Rege & Haraldo filio ejus. *In diebus illis,* inquit, (ſcilicet Haraldi) *reddita fuerant* XVI *puppibus ab unoquoque portu,* VIII *Marcæ, ſicut & patris ſui tempore.* Quin *tributum quod Claſſicæ manui penderetur ſtatutum* (cùm Canutus & Edmundus Reges in inſulâ Sabrinæ mediamni, Oleneja dictâ, fedus percutiebant) memorat Hovedenius. Accedat, quòd Hardecanuto Angliæ Regi, antequam biennium regnaverat, *ſunt reddita triginta duabus puppibus* 11048 *libræ* (ſcilicet triginta duabus navibus conſtruendis) quod ſcribit Huntindonienſis. Is etiam *unicuique remigi ſuæ claſſis* (ita Matthæus Weſtmonaſterienſis [d]) *octo Marcas, & ſingulis rectoribus decem Marcas de tota Anglia pendi præcepit,* Idem iterum de eo; *miniſtros ſuos per omnes fines regni deſtinavit, ut tributum, quod indixerat, nulli*

[a] *Ms. in* Bibliotheca Cottoniana.

[b] *Ms.* penes Camerarios Scaccarii.

[c] *In Brit. pag.* 114.

[d] *Ann.* 1040.

 par-

parcentes colligerent, & piratu ſuis (claſſiariis) *inde omnia miniſtrarent.* Et Florentius; *Octo marcas*, inquit [a], *unicuique ſuæ claſſis remigi & 12.* (ſic apud eum legitur) *unicuique gubernatori de tota Anglia præcepit dependi, tributum ſcilicet tam grave, ut vix aliquis id poſſet perſolvere.* Sed hæc de Canuto, Haraldo filio eius, atque Hardecanuto dicta, forte ad Tributum ſeu ſtipendium *Danegeldum* dictum attinent. Id ſcilicet ad rem navalem & territorio marino tuendo quotannis pendebatur. Inter priſcas Angliæ leges occurrit; *Danegeldi redditio propter piratas* (ſive deprædantes ſive alios mare invadentes) *primitus ſtatuta eſt. Patriam enim infeſtantes, vaſtationi eius pro poſſe ſuo inſiſtebant. Ad eorum quidem inſolentiam reprimendam, ſtatutum eſt* **Danegeldum** *annuatim reddi; ſcilicet duodecim denarios de unaquaque hida totius patriæ ad conducendos eos qui piratarum eruptioni reſiſtendo obviarent.* Ita nonnullis legitur exemplaribus [b], aliis [c] *irruptioni* habentibus. Altera verò lectio denotare videtur, indictum hoc tributum, ad conquirendas alendaſque copias Navales quæ ita Mare tutarentur, ut nec ex adverſo litore erumpere poſſent piratæ hoſteſve. Nec aliter bene locum ibi habet Eruptionis vox. Adeò ut ipſiſſima Comitis litoris Saxonici Dignitas vetuſta (de qua jam ſuperiùs dictum eſt) in eo qui claſſibus illius ævi præeſſet ut Admirallus, nôn obſcurè inde cernatur. Originem habuit tributum hoc ſub Ethelredo illo Rege. Scilicet is à Swano Danorum Rege miſeras tandem redactus in anguſtias, pace ab eo emptâ; etiam ex federe conduxit puppes Danorum XLV, quæ regnum ſuum in mari excubando tutarentur, ſtipendia, quæ ex tributo hoc conflarentur, in commeatus annuatim accepturæ. Quod ut ritè intelligatur, advertendum eſt ex hiſtoria Angloſaxonica, tributum ſeu cenſum Danis perſolvi ſub id tempus ſolitum, non unius fuiſſe generis. Aliud erat tributum ſeu pecuniæ vis, qua pacem interdum Angloſaxones ab illis inſulam graviter infeſtantibus redimebant. Aliud verò quod claſſi Danicæ, ad tutandum mare oraſque defendendas maritimas conductæ, ut ſtipendium, præſtabatur. Primi generis tributum in illo tum Florentii tum Rogeri Hovedenii cernitur ſub Anno MVII; *Rex Anglorum Æthelredus cum conſilio primatum ſuorum nuncios ad Danos legans, eis nunciare mandavit, quòd ſumtus & tributum eo tenore illis dare vellet, ut à rapinis deſiſterent & pacem cum eo firmam tenerent. Cuius poſtulationi conſenſerunt. Et ex eo tempore de tota Anglia ſumptus illis dabatur; & tributum quod erat 36000 librarum perſolvebatur.* Scilicet hoc tantùm nunc fiebat, *ut pecuniâ pacem ad tempus, quam armis*

non

[a] *Ann. eodem.*

[b] *Apud Rogerum Hoveden. part. 2. pag. 344. in edit. Londin. pag. 603. in edit. Francof.*

[c] *Apud G. Lambard. de priſcis Anglorũ legibus fol. 128. & G. Camden. Brit. pag. 102.*

non potuit, adquireret, ut rectè ait Florilegus. Elapſo item quadriennio, *Omnes Angliæ primates utriuſque Ordinis ante Paſcha Lundoniæ congregati ſunt & ibi tam diu morati ſunt quouſque Tributum Danis promiſſum, quod erat* 48. *millia librarum, perſolveretur*; quæ leguntur etiam tam apud Florentium quàm [a] Hovedenium. Hoc autem ideo præſtitum eſt, *ut Dani omnes qui in regno erant pacificam haberent cum Anglis ubique cohabitationem, & eſſet utriuſque populi quaſi cor unum & anima una*, quemadmodum Florilegus ille. Eiuſmodi ſunt alia in illius ævi hiſtoria, etiam & anteriora. Neque quotannis pendi ſolebat hoc genus primum, ſed, pro re nata, ſubinde præſtitum eſt. Utcunque verum forſan fuerit quod ſcribunt [b] nonnulli, *pro pace ulteriùs ſervanda* XXXVI *Millium librarum Tributum Danis ſingulis annis perſolvere conceſſiſſe* Ethelredum in fœdere illo anni MVII de quo paulò ante dictum eſt. Conceſſiſſe heic legimus, juxta perſolviſſe itidem, nullibi. Quod verò ſecundi generis erat claſſi Danicæ, ut dictum eſt, conductæ ſolvendum, id annuum fuit & eodem tempore, ſaltem eodem anno (ſcilicet Chriſti MXII) quo 48. millia illa librarum ad pacem redimendam ſolvebantur, præſtitutum. Nec certâ pecuniæ quantitate finiebatur, ſed quanta claſſiariorum victui & veſtitui ſufficeret. Florentius & Hovedenius in anno jam dicto; *Poſt hæc, tributo ſoluto* (illo 48000 librarum) *& pace juramentis firmata, Danica claſſis ut priùs erat congregata longè lateque diſpergitur. Sed cum rege* XLV *naves remanſere eique fidelitatem juravere, & adverſus exteros Angliam ſe defenſuros eo tenore promiſere, ut eis victum tegimenque præberet.* Qua de re itidem Annales Angloſaxonici Monaſterii Abingdonenſis [c], Ða ꝥ ᵹaꝼol ᵹelæꞅꞇ ƿæꞅ ⁊ ꝼꞃıð aþaꞅ aꞅƿoꞃene ƿæꞃon þa ꞇo ꝼeꞃꝺe ꞅe Heꞃe ƿıꝺe ꞅƿa he æꞃ ᵹeᵹaꝺeꞃode ƿæꞅ. Ða buᵹon ꞇo þam cynᵹe oꝼ þam heꞃe ꝼıꝼ ⁊ ꝼeoꞃeꞃꞇıᵹ ꞅcypa. ⁊ him beheꞇon ꝥ hi ƿolꝺon þyꞅne eaꞃꝺ healꝺan ⁊ he hi ꝼeꝺan ꞅceolꝺe ⁊ ꞅcꞃydon. id eſt, *Tributo ſoluto & amicitiæ juramentis præſtitis, exercitus, ut antè erat congregatus* (ſeu claſſis) *late diſpergitur. Manebant verò cum Rege ex ipſo exercitu quadraginta quinque Naves, ipſique fide datâ promiſerunt ſe Terram hanc defenſuros, modo eas aleret & veſtiret Rex.* Danorum Rex tunc Swanus erat, quocum ita pepigit Ethelredus. Utrunq; autem præſtationis, quam diximus, genus Daneᵹelꝺ, *Danageldū* ſeu *Danageldū*, id eſt, Tributum Danicum dicebatur. Hoc nomine expreſſim apud Ioannē Sariſburienſem [d] innuitur genus primū; ubi, *Suanus*, inquit, *Britanniæ inſulam quam ex magna parte occupaverat vaſtabat, ſpoliabat, & mēbra Chriſti perſecutionibus*

a *Ann.* 1012.

b *Autor Chronici Melroſenſis Ms.* in biblioth. Cottoniana.

c In bibliotheca Cottoniana. *ann.* 1012.

d *In Polycratico* ſeu *de Nugis Curialium lib.* 8. *cap.* 21.

multis affligebat indictione cenſus quam lingua Anglorum Danageldum *nominant*. Secundum verò quod pro claſſiariorum commeatu ſolutum eſt itidem eadem voce indigetabatur tum quia ex fœdere Danico natum, tum quia Danicæ claſſi Marino territorio tuendo conductæ, pendi ſolitum. Unde & idem retinuit nomen tam ſub ipſis Regibus Danicis, veluti Canuto, Haroldo I, Hardecanuto, quàm ſub Angloſaxonibus ſeu Anglicanis. Atque ea quæ diximus fuiſſe hujus initia, teſtis item eſt omni exceptione major Ingulphus Abbas Crowlandenſis, qui ſub idem ſeculum floruit. Is de rebus agens Edwardi Confeſſoris, *Anno*, inquit [a], MLI (qui decimus erat Edwardi Regis) *cùm terra non daret ſolita fertilitate fructus ſuos, ſed fame plurimos habitatores devoraret, in tantum ut bladi carentiâ & panis inopiâ multa hominum millia morerentur, miſericordia motus ſuper populum piiſſimus Rex Edvvardus tributum graviſſimum, quod* Danigeld *dicebatur, omni Angliæ in perpetuum relaxavit. Ferunt quidam, regem ſanctiſſimum, cùm dictum* Danigeld *Cubicularii collectum in regis Cameram intuliſſent & ad videndum tanti theſauri cumulum ipſum adduxiſſent, ad primum aſpectum exhorruiſſe, proteſtantem ſe dæmonem ſuper acervum pecuniæ ſaltantem & nimio gaudio exultantem proſpexiſſe; unde priſtinis poſſeſſoribus juſſit ſtatim reddere & de tam fera exactione ne iota unum voluit retinere. Quin in perpetuum remiſit, anno ſcilicet* XXXVIII, *ex quo, tempore Regis Ethelredi patris ſui Svvanus Rex Danorum ſuo exercitui illud ſolvi ſingulis annis imperavit.* Putatis retrò ab anno 1051, annis 38, ſatis occurrit ipſe annus 1012, quo, juxta ſuperiùs dicta, collocatur Danegeldi hujus initium. Nec obſtat omninò, quòd annus unicus forſan ſupereſſe videatur. Nam diſcrimen eiuſmodi in Monachorum Chronicis ſæpe obvium eſſe, maximè ob indiligentem annorum Chriſti ac Regum (quorum initia variatim diſcrepare nemo neſcit) commixtionem, ſatis norunt in illis verſati. Nec ante annum proximum, ſeu 1013, de tributo ſtipendiiſque ſatis conventum fuiſſe eſt veriſimile. Nam de eo anno expreſſim Florentius, Hovedenius, aliique; *Interea Svvanus tyrannus, ſuæ claſſi ſumtus affluenter parari, & tributum fere importabile ſolvi præcepit. Similiter per omnia Turkillus claſſi, quæ apud* Grenewic *jacebat, ſolvi mandavit.* Claſſis illa puppium XLV in Thameſi juxta Grenovicum ſtationem ſubinde habuit, & jam primùm ſtipendia promiſſa accepit. Id eſt, anno ipſo qui trigeſimus octavus eſt retrò putatus, ut vult Ingulphus. Unde nec anno in illo initium eius malè poſitum. Aulicus certè erat Ingulphus ille tempore Guilielmi primi Regis ſeu ſub ipſo,

[a] *Edit. Londin pag. 510. Francof. pag. 897.*

ipſo, quo id quod narrat geſtum eſt, tempore, non incelebris. Adeò ut hac in re fides ei cum primis ſit habenda. Quod verò ait ille, in perpetuum Danegeldum remiſiſſe Edwardum Regem; aſtipulantur etiam Rogerius Hovedenius, & Matthæus Monachus Weſtmonaſterienſis; Hic, *anno*, inquit, *gratiæ* MLI *Rex Eadvvardus à vectigali graviſſimo Anglos abſolvit, quod patre vivente, Danicis ſtipendiariis triginta octo millium librarum ſolvi conſuevit.* Quæ itidem leguntur apud Matthæum [a] Pariſienſem. Hovedenius autem; *Rex Edvvardus abſolvit Anglos à gravi vectigali trigeſimo octavo anno ex quo pater ſuus Rex Ethelredus primitus id Danicis Solidariis ſolvi mandarat.* Alii tantundem. Eandem rem in anno ſequente collocant Annales aliquot Anglo-Saxonici [b] adeoque annos 39. ab initiis tributi hujus (quod & Heregyld ſeu *Heregildum*, id eſt, *tributum Militare* ſeu *Navale* appellant) ad illam Eadwardi Regis abolitionem interceſſiſſe teſtantur; idem interea cum Ingulpho & Hovedenio, quantum ad initia attinet, aſſerentes. In anno ſcilicet MLII; Alede Eadward cyng (ſic Annales [b] illi) þ Heregyld þ Æþelred cyng ær aſtealde. þ wæs on þam nigon ⁊ þrittigoþan teare þæs þe he heht on gannon hæfde, id eſt, *Abolevit Edvvardus Rex Tributum illud militare, ſeu* Heregildum, *quod antea indixerat Æthelredus Rex; anno nimirum* XXXIX *à tempore, quo incepit.* At verò apud autorem Dialogi de Scaccario ſub Henrico Rege II conſcripti (eum fuiſſe Gervaſium Tilburienſem vulgo putatur) legitur ſolutum eſſe quotannis uſque ad tempora Guilielmi Regis primi ſeu Normannorum adventum. Nempè per quatuordecim annos integros, qui abolitionem illam proximè ſecuti ſunt. Nam tamdiu regnavit Edvvardus Rex quem excepit Guilielmus ille. Verba autoris [c] ſunt; *Circumadjacentium inſularum prædones, irruptione facta, maritima depopulantes, aurum, argentum & quæque pretioſa tollebant. Verùm cùm Rex & indigenæ bellicis apparatibus inſtructi, in ſuæ gentis defenſionem, inſtarent, illi fugas adgrediebantur æquoreas. Inter hos itaque penè præcipua & ſemper pronior ad nocendum erat bellicoſa illa & populoſa Gens Danorum; qui præter communem raptorum avaritiam acriùs inſtabant, quia aliquid ſibi de antiquo jure, in ejuſdem regni dominatione, vendicabant, ſicut Britonum pleniùs narrat hiſtoria. Ad hos igitur arcendos, à Regibus Anglicis ſtatutum, ut de ſingulis Hidis Regni, jure quodam perpetuo, duo ſolidi argentei ſolverentur in uſus virorum fortium, qui perluſtrantes & jugiter excubantes maritima, impetum hoſtium reprimerent. Quia igitur principaliter pro Danis inſtitutus eſt hic reditus,* Danegeldum, *vel* Danegeldus, *dicitur. Hic igitur annua lege, ſicut dictum eſt,*

ſub

a *Hiſt. Minor. in Ms.* bibliotheca Cottoniana.

b *Ms. in* Bibliotheca Cottoniana, *compacti cum* Guil. Giſburnenſis *annalibus.*

c *Ms.* penes Camerarios Scaccarii, *c.*27. Idē habetur dialogus etiam in *Codice Rubro* penes Rememoratorē Regis.

ſub indigenis regibus ſolvebatur uſque ad tempora Regis VVillielmi primi de gente & genere Normannorum. Sic autor ille, qui tributum hoc nomen, vides, ſortitum eſſe voluit à Danis quos maximè claſſis eo ſuſtinenda Angliæ finibus arceret. Sed primam nominis rationem, quemadmodum ex ſuprà citatis adducta eſt, amplectendam eſſe non dubito; tametſi poſtmodum etiam ſimili claſſi ex eis qui Dani non eſſent ſeu Anglis, ad Danos ipſos reprimendos, ſtipendium ſolutum ac tributum pendi ſolitum idem nomen non immeritò itidem indueret. De hujus poſt Normannorum adventum ſolutione, plura inferiùs [a]. Quod verò dicit heic ille, ex Hida qualibet ſolidos binos argenteos quotannis præſtari ad tributum hoc conflandum ſolitos, id alios habet autores veteres, Rogerum ſcilicet Hovedenium [b], & Matthæum Pariſienſem [c]. Adeo ut præſtatio ei quæ ex Angloſaxonum legibus ſuperiùs adducitur, apud hoſce ſit dupla. Apud Matthæos item Weſtmonaſterienſem & Pariſienſem annua ſtipendii hujus Danici penſio triginta octo millibus librarum æſtimatur, ut ex jam citatis liquet. Quod ſanè temere nimis ab eis ſcriptum eſt. Nec meliùs illi quibus triginta millibus librarum taxatur illa penſio, velut Chronici Melroſenſis [d] autori. Nam qualicunque cenſus ratione, pro temporum varietate, tributum ipſum Regi penderetur, certiſſimum videtur, ſtipendia claſſi Danicæ præberi ſolita adeo incerta fuiſſe, ut nunc ampliora multo, nunc anguſtiora, pro Navium & claſſiariorum numero Tutelæ Marinæ idoneo, (quod nec aliter evenire potuiſſe credendum eſt,) præſtarentur. Id quod etiam exempla apud Hiſtoricos docent. Florentius in anno MXIV, *Rex Ethelredus*, inquit, *claſſi quæ apud* Grenewic *jacuit tributum, quod erat 30 millia librarum, pendi mandavit*; ſic item Hovedenius. At Annales Abingdonienſis Monaſterii, Angloſaxonici [e] de eodem anno; Ðe cynᵹ het ᵹylðan þam Here ðe on ᵹrenapic læiᵹ xxi þuſenð punð, *Rex mandavit ſolvi exercitui* (ita claſſis illa Angloſaxonicè paſſim vocatur) *qui Grenovici ſtationem habuit 21000 libras.* Haud exiguum heic in librarum numero diſcrimen. Utcunque verò; ſi de annuo ſtipendio capiendum ſit, minor multo erat hoc anno quàm apud monachos illos, qui de 38000. libris loquuntur, æſtimatur. Quadriennio inde elapſo, ſub Canuto Rege (qui ipſe Danus erat) longe amplior pecuniæ vis claſſi huic ſuſtinendæ præſtabatur. Florentius ille ſæpè memoratus; *Hoc anno* (ſcilicet MXVIII) *de tota Anglia 72 millia, & de Lundonia 1050. librarum* *exer-*

a *Cap.* 15.

b *Edit. Londin. pag.* 276. *Edit. Francof. pag.* 482.

c *Hiſt. Minore Ms. in* bibliotheca Cottoniana; *in Steph. R. initiis.*

d *Ms. ibid.*

e *Ms. in* Bibliotheca Cottoniana.

exercitui Danorum ſunt perſoluta; *& cum rege Canuto* 40. *naves remanſere. Cætera verò Denemerciam ſunt revecta.* De quo anno Hovedenius; *De tota Anglia* 72. *& de Lundonia* 410. *libræ exercitui Danorum ſunt perſolutæ. Et cum rege &c.* De ſumma diſcrepant, non de re, uti nec Annales Anglo-Saxonici, quos memoravimus. Sed certorum ſtipendiorum rationi quam afferunt Monachi quos diximus, ſatis adverſantur hi ſimul omnes. De eodem autem tempore Matthæus Pariſienſis [a], & alter ille VVeſtmonaſterienſis, *Cnuto claſſem Danicam*, inquiunt, *& milites ſtipendiarios* (præter 40. ſcilicet Naves, ut ex jam dictis liquet) *remiſit ad Natale ſolum*, *datis eiſdem ex tota Anglia octoginta duobus millibus librarum argenti*: Item anno ſecundo Hardecanuti Regis, *redditus eſt cenſus exercitui Danorum, ſcilicet* 21000. *libræ &* 89. *libræ*, quod ait Huntindonienſis. Quæ omnia ſatis, puto, demonſtrant tum ex certa penſionis annuæ quantitate Danicum quod tractamus ſtipendium non conſtitiſſe, tum ingentem pecuniæ vim ad Mare Regibus huius Angliæ tutandum (nam quorſum aliàs claſſis illa perpetua, & præſtationes tantæ in eiuſdem commeatus annuæ) quotannis impendi illo in ævo ſolitam. Sub Henrico autem II Rege, nomen Danegeldi in deſuetudinem abiit, Tributis nihilominùs ad mare tutandum, aliis nominibus notiſſimis pendi ſolitis; ut infrà oſtenditur. Sed falluntur nimiùm tam qui à priore Tributi Danis, pacis redimendæ causâ, ſoluti genere, Danegeldi annui, quod celebrius paſsim habetur, originem ſive cum Ioanne Bramtonio [b] Abbate Iornallenſi ſive cum quopiam alio è quo ipſe exſcripſerit, trahunt, aliiſve eiuſmodi, quàm qui ob negatam Danis & Saxonibus navigationis libertatem, bellum ab eis in Britannos ſuſceptum eſſe volunt [c], eiuſque exitum fuiſſe, ut genti ſubiugatę eo nomine tributum hoc imponeretur. *Clientum* autem *fiduciariorum Officia* navalibus expeditionibus & Maris tutelę illo in ævo præſtanda habemus in iis quæ capite ſuperiore de Edgaro rege dicta ſunt. Iuramento obſtringebantur ei Reguli inſularum circumvicinarum, terrâ & mari ſervituros ad eius imperium. Et in Notitiâ illâ Angliæ celeberrimâ **Domeſday** [d] dictâ (quæ uſitatos ſub Anglosaxonibus mores plurimos, præter cenſum provinciarum, continet; Guilielmi primi tempore conſcripta) *Conſuetudo VVarvvici eſt*; *ſi Rex per Mare contra hoſtes ſuos ibat, vel* IV *Batſueins* (claſsiarios ſeu remiges) *vel* IV *libras denariorum ei mittebant.* Et de Exonia, *quando expeditio ibat per terram aut per mare, ſerviebat hæc civitas, quantum* V *Hidæ terræ.* **Barneſtaple / Lydeford /** & **To-**

[a] *Hiſtor. Minor. Ms. in* Biblioth. Cottoniana.

[b] *Ms. in* bibliotheca Cottoniana *anno* 13. *Ethelredi Regis*, ſeu *Chriſti* 991. *p.* 57.

[c] *Apud Iacob. Thuanū. Hiſtoriar. lib.* 95.

[d] *Ms.* penes Camerarios Scaccarii.

T **tenais**

tenais *ſerviebant quantum ipſa civitas.* Hoc eſt, tantum præſtabant hæc tria ſimul oppida, quantum Exonia ſola. Quin, *reddebat Gloceſtria* XXXVI *dicras ferri & c virgas ferreas ductiles ad clavos navium Regis.* Leiceſtria item, *ſi per Mare in hoſtem ibat Rex, mittebat ei quatuor equos de eodem burgo uſque Londoniam ad comportandum arma vel alia quibus opus eſſet.* De Lewes etiam agri Suſſexiani oppido primario; *Ibi Rex Edvvardus* (Confeſſor) *habebat* CXXVII *Burgenſes in dominio. Eorum conſuetudo erat, ſi rex ad mare cuſtodiendum ſine ſe mittere ſuos voluiſſet, de omnibus hominibus, cuiuſcunque terræ fuiſſet, colligebant* XX *ſolidos, & hos habebant qui in Navibus arma cuſtodiebant.* Ipſius Maris tutelæ ſeu Cuſtodiæ expreſſiſſima heic mentio eſt. Et in Colceſtria Eſſexiani agri oppido inſigni, morem illius ævi offendimus *reddendi de unaquâque domo per annum* VI *denarios, quos reddere poteſt, ad victum Soldariorum Regis ad expeditionem terræ vel Maris &c. & hoc fit ſi Rex Soldarios habuerit vel expeditionem fecerit.* Hæc omnia in Notitia illa. Atque eiuſmodi ſunt inibi alia. Quin expeditio per mare in teſtimoniis hiſce non bellum ad vicinorum continentes ſubiugandas gerendum, ſed planiſſimè apparatum & profectionem militarem ad mare tutandum pacandumque, atque, ut Imperii Britannici partem, retinendum denotavit. Quod ex hiſtoriis illius temporis ſatis elicitur. Nam neque cum vicinis quibuſcunque tunc temporis certamen aliud iniiſſe Angloſaxones Danoſve noſtros, præter id quod aut de Inſulis Britannicis aut de Mari ſuo inſtitueretur, legimus. Quod etiam eſt inprimis advertendum.

CAP. XII.

Edgari & Canuti *Regum Angliæ, aliaque expreſſiſſima de dominio eorum deceſſorumque Marino teſtimonia; Et de* adverſi litoris, *illo in ævo,* Gentibus *monitum.*

UT tandem quadruplicem de illius ævi teſtimoniis diviſionem abſolvamus, Edgari & Canuti regum diſertas de dominio ſuo Marino ſententias adjicimus. Quod ad Edgarum attinet; titulus ei ſolennis erat, *Ego Edgarus* a *totius Albionis Baſileus nec non maritimorum ſeu Inſulanorum Regum circumhabitantium.* Britannici imperii corpus ita ſanè facit regna maritima circumquaque omnia, id eſt, in mari Britannico poſita. Quod explicatius reddit, dùm Oceani Britannici Regem ſe expreſſim appellat in Tabulis, quibus Eccleſiam VVigornienſem anno DCCCCLXIV ditavit; ſaltem ſi eas rectè legerunt, qui ante annos plurimos typis, quantum ad hunc titu-

a *Apud Gail. Malmesbur. de geſt. Reg. lib. 2. c. 8.*

titulum attinet, eas mandarunt. Verba ſunt; *Altitonantis* [a] *Dei largiflua clementia qui eſt Rex Regum, Ego Edgarus Anglorum Baſileus omniumque Regum inſularum, Oceanique Britanniam circumiacentis* (ſic legebat olim vir ſanè doctrinâ multijugi, Iohannes **Dee**; niſi quòd *Britanniani* pro *Britanniam* habet ille; aliis legentibus [b] *Inſularum Oceani quæ Britanniam circumjacent*) *cunctarumque nationum quæ infra eam includuntur. Imperator & Dominus; gratias ago ipſi Deo omnipotenti Regi meo qui meum imperium ſic ampliavit & exaltavit ſuper regnum patrum meorum; qui licèt Monarchiam totius Angliæ adepti ſint à tempore Athelſtani (qui primus regnum Anglorum & omnes nationes quæ Britanniam incolunt, ſibi armis ſubegit) nullus tamen illorum ultra ejus fines imperium ſuum dilatare aggreſſus eſt. Mihi autem conceſſit propitia divinitas cum Anglorum imperio omnia regna Inſularum Oceani cum ſuis ferociſſimis regibus uſque Norvvegiam, maximamque partem Hiberniæ cum ſuâ nobiliſſima civitate Dublinia, Anglorum regno ſubiugare. Quos etiam omnes meis imperiis colla ſubdere (Dei favente gratia) coëgi.* Quod air patrum ſuorum neminem imperium ſuum ultra fines Britanniæ dilatare eſſe aggreſſum, ita planè intelligendum eſt ut de finibus Septentrionalibus Occidentalibuſque Britannici imperii capiatur, quod ex Hiberniæ & Norwegiæ mentione ſatis conſtat. Adeò ut plures, quàm Britanniæ nomen complecteretur, jam inſulas, ſeu inſulas Oceani illius, cum ipſo Oceano, ſubiugatas ipſe haberet omnes. Canutus autem Rex ſuæ ditionis eſſe Oceanum Britannicum verbis expreſſiſſimis item eſt teſtatus. Is in litore Southamtonienſi [c], ad æſtum maris, ſedili poſito diſcumbens, ut etiam Reges ipſos homines eſſe aſſentatoribus manifeſtaret, Mari æſtuanti ad hunc modum imperaſſe fertur. *Tu* [d] *mea ditionis es, & Terra in qua ſedeo mea eſt. Nec fuit qui impunè meo reſiſteret imperio. Impero igitur tibi ne in terram meam aſcendas, nec veſtes, nec membra dominatoris tui madefecere præſumas. Mare verò* (quod aiunt Huntindonienſis & Florilegus, qui hæc narrant) *de more conſcendens, pedes Regis & crura ſine reverentia madefecit.* Unde Rex reſiliens neminem Regis nomine dignum eſſe pronunciavit pręter eum unicum, cuius nutum tam Mare quàm terra obſervaret. Neque poſteà auream coronam induere voluit, ſed imagini Servatoris cruci affixæ conſecravit. Ipſum ſe intereà Maris Dominatorem, æquè ac Inſulæ, eſſe palàm eſt heic profeſſus. Huc ſanè ſpectant Scriptorum aliorum teſtimonia aliquot, quæ utcun-

T 2 que

a Inſpeximus. *in Rot. pat.* 1. *Ed.* 4. *part.* 6. Sic habetur apud *Ioan.* **Dee** *in Monarch. Britann. pag.* 58. & 60. & apud *VVilhelm. Purchaſium, in Peregrinantium, Anglicè editorum, part.* 3. *lib.* 3. *c.* 19. *p.* 619.

b *Edvvardus* **Coke** *in præfat. ad Commentariorum Iuris lib.* 4. & *Iacob. Vſſerius, Archiepiſcopus Armachanus, in Epiſtol. Hibernic. Sylloge, p.* 121. *ubi vide. item pag.* 163.

c *Guil. Camden. in Brit. pap.* 189.

d *Henric. Huntindonienſ. lib.*6. & *Florilegus anno.* 1035.

que Angloſaxonum imperio recentiora,à viris nihilominùs hiſtoriæ Anglicanæ receptiſſimarumque de dominio maris Anglicano ſententiarum callentiſſimis, utpote à maioribus edoctis,poſteritati relinquuntur. Habetur apud Galfredum Chaucerum, non celeberrimum tantùm Poëtam ſed etiam virum ſanè, pro ſeculo quo vixit, doctrina omnigena refertiſſimum, Fabula in itinere quod fingit verſus Cantuariam à Iuriſconſulto ſuo narrata quam ad Allæ Regis Northumbrorum ævum ſpectare voluit. Regnavit ille annos XXX. Cæpit autem anno ſalutis [a] DLIX. Fingitur ibi, Conſtantiam Imperatoris, neſcio cuius, Romani filiam Syriæ Regi nuptam, nave in mare propugnaculo cuidam litoris Northumbrici vicinum devectam eſſe atque arena hæſiſſe. Chriſtianam eam fuiſſe, eoque nomine extorrem, atque à propugnaculi regio præfecto captam. Inter deſcribendum autem Conſtantiæ infortunium, Chriſtianiſmum ait (quod verum eſt) nondum fuiſſe territorio in illo ullibi receptum, ſed Septentrionales illas plagas tam per Mare quàm per terram à paganis devictas tunc eſſe atque occupatas. Verba eius quæ idem ſonant, ſunt,

a *Florentius VVigornienſis ann.559.*

In all that lond durſten non Chriſten rout;
All Chriſten folk been fled from the Countre
Through Paynims that conquerd all about
The plagues of Northumberland by land and See.

Mare vicinum æque ac Tellurem victoribus huius inſulæ ceſſiſſe, appoſitè dixit,receptiſſimæ ea de re apud maiores ſententiæ non neſcius. Floruit ante annos CCXXX, ſub Richardi ſecundi tempora. Nec minuitur autoritas hæc, ex eo quòd cetera ſunt ibi fabuloſa. Scimus enim ex fabulis Heliodori, Achillis Tatii, Theodori Prodromi, Euſtathii, eiuſmodi aliis ſive Eroticis ſive generis qualiſcunque, ritus, mores, ac receptas ſententias tum hominum apud quos agi finguntur, tum ſeculorum quibus tribuuntur, non inutiliter ſubinde obſervari. Ioannes item Hardingus qui hiſtoriam de rebus Anglicis metricè ſub Edwardo IV rege conſcripſit, ubi principes memorat qui fidei iuramenta, ut clientes beneficiarii, Canuto Regi præſtitiſſent, adjicit *b*;

b *Cap.*117.

So did the Kings of Wales of hie parage
And all the North-weſt Occian
For their Kingdomes and for their landes than;

id eſt, *idem fecere tunc Cambro Britanniæ Reges nobiliſſimi, uti etiam tatius Oceani ſub Cauro poſiti, nomine regnorum & territoriorum ſuorum.* Oceani

illius

illius Regum Rex ita erat Canutus, quod ſatis & ipſe teſtatur ubi ditionis ſuæ Mare fuiſſe in ſuperiùs adductis expreſsim affirmat. Et de Oceani Britannici à regibus tum Angloſaxonicis tum Danicis (præter ipſos Britannos, poſtquam Romanorum exuerant imperium) occupati teſtimoniis, hactenus. Quin eodem fermè uſos hoſce fuiſſe conſilio videtur, in firmando tutandoque tam Oceani quàm Inſulæ imperio, quod Germani veteres (quorum pars & Saxones & Dani) in civitatibus ſuis mediterraneis tuendis adhibere ſoliti. Apud eos enim *maxima laus erat* (quod ſcribit Cæſar [a]) *latiſſimas circum ſe vaſtatis finibus ſolitudines habere, hoc proprium virtutis exiſtimantes, expulſos agris finitimos cedere nec quenquam propè ſe audere conſiſtere; ſimul hoc ſe fore tutiores arbitratos, repentinæ incurſionis timore ſublato.* Ita ſanè iis, qui in Britanniâ rerum ſunt tunc potiti, viſum eſt latiſsima circumambientis Oceani ſpatia ſua reddere, circumnavigando alioſque arcendo, veluti ab Inſulæ ſive Muro ſive Pomœrio. Neque civitates illæ Germanorum domini magis erant circumiacentium, in quibus nihil præter ſolitudines, agrorum; quàm Britanniæ reges Oceani cognominis. Ceterùm ut de Scotis & Pictis ſub Romanorum tempora ſuperiùs, ita heic etiam de ipſis iterum Norwegis, Normannis, (hi duo iidem ſæpe ſunt) aliis Septentrionalibus populis monendum eſt; inſulas nimirum Britannicas in Occiduo & Septentrionali Oceano poſitas à Scotis Pictiſque adeò fuiſſe interdum occupatas, uti etiam à Norwegis, atque id genus aliis, qui Mare Boreale infeſtum haberent inſulaſque interiectas invaderent, ut non dubitandum fuerit hos etiam pro vario terreſtri ſuo imperio marinum ſimul (velut litorum qualiumcunque Britannicorum appendicem) dominium eſſe hoc temporis intervallo adeptos. Autor incertus [b] de anno DCCCXLVI; *Scoti à Normannis per annos plurimos tributarii efficiuntur, inſulis circumquaque poſitis, nullo reſiſtente, potiti immorantes.* Et de nauticis in Mari noſtro rebus Normannorum, alia occurrunt apud Reginonem Abbatem, Aimoinum & Scriptores, de ævo illo, alios. Sed interea pro comperto ſatis eſt, ut per variantes rerum illo in ſeculo ſtatus ipſum Inſulæ imperium in incerto ſæpiùs poſitum eſt, ita etiam & Imperium Marinum pari aut ſimili modo affectatum eſſe, turbatum, invaſum, receptum, defenſum, velut id quod Inſulæ imperium dominiumque nunquam non ſequebatur. Scimus autem in hiſtoriis Francorum ſubinde quædam de eorum potentiâ navali hoc in ſeculo occurrere, quæ & collegit Popelinerius [c]. Sed in iis nihil habe-

a *De bello Gallico lib. 6.*

b *In Geſtis Normannorū pag.* 2. vide *Aimoinū de Geſtis Francorū lib.* 4. *cap.* 90. & 106. de Normannis.

c L'Amiral de France, chap. 6. & 7.

habetur quod dominii ſeu Imperii Marini veſtigium ſeu ſpecimen exhibeat. Pauca ſanè ſunt ea, & quæ ſunt, aut ad tutanda, adverſus Normannos ac Danos per Mare noſtrum tum circumcurſitantes, fluminum [a] oſtia, aut ad Friſonum [b] eiſque vicinorum aliquot ſubiugationem tantùm ferè attinent. Quò etiam tantùm ſpectabant nonnulla, quæ infrà de Francorum Admirallis dicemus.

a *Aimoin. Monach. lib.5.c.7. & Eginhart. in vita Caroli M.*
b *Appendix Gregorii Turonenſis. cap. 109.*

Cap. XIII.

Teſtimonia de Marino Regum Angliæ dominio, poſt Normannorum adventum, *per* Capita *generatim indicantur.*

De Marino Britannorum dominio cis Normannorum in Angliam adventum (eò enim indaginis ordo deduxit) proximè diſpicimus. Et primò de Oceani Anglicani, ſeu eius quod Angliam & litora portuſve vicinorum adverſos interluit Dominio agemus. Cùm autem dominium omne juſtâ Poſſeſſione ſive Occupatione eiuſque Continuatione inprimis ſubniti in confeſſo ſit, nec Poſſeſſionem adipiſcamur ſive per ſe Animo, ſivè per ſe Corpore (ut rectiſſimè Paulus [c] olim) ſed tum Corpore tum Animo, & utroque ea optimè retineatur: unde in Civilem ſeu quæ jure eſt [d], & Naturalem ſeu Corporalem diſtribuitur; dominiúmque illud ut inſigniter firmetur neceſſe ſit à Vicinorum, quorum maximè intereſt, per multa ſecula Adſtipulatione & libenti atque publicâ Confeſſione ſeu Recognitione: Primò tam de Corporali ſeu Naturali Maris huius Poſſeſſione, quàm de eâ quæ Civilis ſeu Iure eſt atque animo retinetur, ampliſſima ſimul, de tempore quod Normannorum adventum ſequitur, teſtimonia exhibebimus. Dein verò eiuſmodi dominium Regum Angliæ Marinum etiam ab Exteris ſeu Vicinis gentibus quarum maximè intereſt, recognitum eſſe oſtendemus. Quoniam verò quæ de Anglicano Mari generatim ita dicemus, ad Auſtrale & Orientale, ſeu quod Gallias & Germaniam pulſans Angliæ litoribus prætenditur, potiſſimùm attinebunt; ideò tam de Occiduo Angliæ, quàm de eo, quod Scoticum eſt & Borealius, ſeorſim poſteà diſſeretur. Quod ad Maris huius Anglicani tam Corporalem, quàm eam quæ ex Animo eſt, Poſſeſſionem, in illo, quod jam tractamus, tem-

c *L.3.ff. tit. de acquir. vel amitt. poſſeſſione.*
d *Hugo Donellus de Iure Civili lib. 5. Cuiacius Obſervat. lib.9.c.37. l.10.C.tit. de acquir. Poſſeſ. & retinenda.*

temporis intervallo, perpetuam, indeque natum & retentum non diſſimile dominium ſpectat; Eiuſce ſunt inſignia ſeu Teſtimonia luculentiſsima, quæ, Methodi causâ, in Capita octo tribuimus. Horum eſt

I *Cuſtodia, Præfectura*, ſeu *Admirallatus* Maris Anglicani, ceu *Territorii* ſive *Provinciæ* Regiæ.

II *Dominium Inſularum* litori Gallicano præiacentium.

III *Impetrata* Exteris *tranſeundi* per hoc Mare *venia*.

IV *Libertas piſcandi* in eo Exteris viciniſque *indulta*, & *tutela* Piſcatoribus præſtita.

V *Leges* & *Termini Exteris*, qui invicem hoſtes, Anglo utrique amici, per hoc Mare mutuò deprædarentur, *præſtituti*.

VI *Tabulæ* in ſacris Scriniis *publicæ*, quibus dominium huiuſmodi obiter, idque tum à Rege ipſo tum ab ordinibus Angliæ Parlamentariis, velut aliud agentibus, ut res certiſsima, diſertè aſſeritur.

VII *Iuris patrii Commentaria moreſque receptiſſimi*, quibus ſive aſſeritur ſive admittitur eiuſmodi dominium.

IIX Veterum aliquot *notæ minoris Teſtimonia*.

Domeſtica quidem fermè ſunt omnia hac in diſtributione comprehenſa teſtimonia; ſed adeò publica & tam certæ ſpectatæque fidei, ut, quod Poſſeſsionem tum quæ Animo eſt ſeu Civilem, tum quæ Corpore ſeu Naturalem luculentiùs comprobet, id quidem vix poſsit fingi. Ut intuenti cuivis facilè patebit. Maximè, ſi ipſis exterarum Gentium, quarum inprimis intererat, ſententiam ſeu Recognitionem, quæ itidem mox ſubjicitur, adiungat. Sed de his ſigillatim.

Cap. XIV.

Reges Angliæ, poſt Normannorum adventum, *Maris circumflui dominos perpetuò fuiſſe; primò ex eius veluti* Provinciæ *ſeu* Territorii, cuſtodiâ *ſeu* præfecturâ, *id eſt*, jure Admirallatus Anglicani ſingulari, *probatur*.

Quod ad Cuſtodiam ſeu præfecturam Maris huius attinet; Tria ſunt de ea maximè advertenda. *Nuda Cuſtodia Maris & Cuſto-*

dum

dum ſeu *Admirallorum* in Tabulis publicis & Hiſtoriis *Mentio & Natura; Tributa & vectigalia ad Cuſtodiam* eiuſmodi ſive indicta, ſive pendi ſolita, ſeu poſtulata; Et demùm *Cuſtodiæ* huius & *Admirallatus Anglicani* ſeu præfecturæ Marinæ *diplomatum tenor & varietas.* Cuſtodiæ ſeu præfecturæ ad tutandum Mare inſtitutæ mentio eſt, poſt Normannorum adventum, frequens. Recolantur heic quæ ſuperiùs *a* ex Notitia Angliæ **Doomesday** dicta, de Cuſtodia huiuſmodi adnotantur. Et Henricus Rex primus, inquit Florentius VVigornienſis *b*, *Butſecarlis ſuis præcepit mare cuſtodire & obſervare nequis de partibus Normanniæ fines adiret Angliæ.* Totidem ferè verbis Rogerus Hovedenius, excepto quòd in impreſſis malè legitur *Buzſecarlis*, pro, *Butſecarlis*. *Butſecarli* ſeu **Butſcarles** ſunt Miniſtri Nautici ſeu claſſiarii, ut *Huſecarli* miniſtri domeſtici ſeu aulici, linguâ Anglorum veteri. Mare autem cuſtodire heic, Mare ipſum claſſe, non regionem maritimam (ut interdum, ſed raro) copiis terreſtribus tueri denotâſſe manifeſtum eſt ex Huntindonienſi, apud quem liquet hos ipſos, qui Mare ita cuſtodirent, miſſos etiam fuiſſe à Rege ut navale bellum adverſus Robertum Normanniæ Comitem in Angliam trajecturum gererent. Interciderunt autem tabulæ publicæ in quas referri ſolebant codicilli Regii quibus eiuſmodi præfectura mandari ſolebat per totum tempus quod Normannorum adventum & Ioannem Regem intervenit. At verò ex iis, qui ad ſequentia ſecula etiam in præſens attinent, apertè conſtat Reges Angliæ Præfectos conſtituere ſolitos, qui Mare Anglicanum cuſtodirent ſeu eius Cuſtodes eſſent ſive Præfecti, non aliter ac Provinciæ cuiuſcunque terreſtris. Primò autem Mari, *Maritima* & *Marina* (idque ubi his vocibus non regio ſolùm maritima, ſed ipſe etiam Oceanus Britannicus planè continetur; quod non ſemper fieri fatemur) præficiebantur *c* qui tuerentur & cuſtodirent, nomine Cuſtodum (ut interdum) navium, frequentiùs verò Maritimæ ſeu Marinæ, ſenſu jam dicto. Et ſub Henrico tertio nuncupatur Thomas de **Molleton** *d* *Capitaneus & Cuſtos Maris*, & præficitur ipſe *ad Cuſtodiam Maris & partium maritimarum* litoris Orientalis. Sub eodem etiam cives Quinque portuum *cuſtodiebant coſteram e Angliæ & Mare.* Sic Hugo de **Crequeur** *Cuſtos* erat *Quinque f portuum & Maris in partibus illis.* Poſtea Cuſtodum nomen ſæpiùs in Admirallorum tranſiit. Edwardus primus *navigium ad cuſtodiendum Mare in tres claſſes diſtinxit, tres præponens ei Admirallios, videlicet, Gernemuthenſibus & cæteris illius partis navibus; Iohannem de* **Botetort**; *Porteſmuthenſibus VVillielmum de* **Leyburn**; *Occi-*

a *Cap. 11. huius libri.*
b *Anno* 1101.
c *Rot. pat.* 6. *Iohan. R. membr.* 8. *vide rot. pat.* 8. *Hen.* 3. *part. 1 m.* 3. *&* 4. *Clauſ.* 9. *Hen.* 3. *membr.* 15. *Pat.* 9. *Hē.* 3. *part.* 2. *m.* 9.
d *Rot. pat.* 48. *Hen.* 3. *part.* 1. *memb.* 3. *& Rot. Clauſ.* 48. *Hen.* 3. *memb.* 3.
e *Rot. pat.* 27. *Hen.* 3. *part.* 1. *memb.* 3. *in dorſo.*
f *Rot. pat.* 19. *Hen.* 3. *memb.* 14.

Occidentalibus verò navibus & Hibernicis, militem quendam de Hiberniâ oriundum, quę verba ſunt Thomę Walſinghamii [a]. Sed & Iohannes ille de **Buttetourt** Cuſtos Maritimę nominatur, in ſacris illius temporis Scriniis [b], ut etiam alii. Edwardo dein ſecundo regnante, *tres Admiralli trium plagarum Angliæ, videlicet* (ſic Walſinghamius [c]) *dominus Iohannes* **Sturtum** */ dominus Nicolaus* **Kyriel** *& dominus Iohannes de* **Felton** *cuſtodiam Maris habebant*. Et primaria Comitiorū Parlamentariorū ratio, anno Regis Edwardi tertii decimo quarto, eſt, *Pour treter ſur la gard de la pees de la terre, & de la marche d'Eſcoce, & de la meer*; quod legimus in tabulis publicis [d]; id eſt, *ut tractaretur de Cuſtodia Pacis Terræ, & limitis Scotici, & Maris*. Non alia habebatur tutelæ Maris quàm Telluris ſeu terreſtris provinciæ ratio. Unicum ex hiſce conſtare innuebant, regni ſcilicet Angliæ corpus. Ejuſmodi alia expreſſim occurrunt in tabulis ejuſdem Regis [e] Parlamentariis, ſeu in conſultationibus Ordinum Regni ea ſuper re ſubinde ita habitis, ut, dum *de la ſaufegard de la terre* ſeu *de Cuſtodia ſeu tutelâ Telluris* ſive Inſulæ, & *de la ſaufegard de la Mere* ſeu *de Cuſtodia Maris* conſilium pariter ineunt, tam Hujus dominium quàm Illius ad Regem ſuum pertinere, à majoribus edocti, manifeſtò teſtari videantur. Non enim de claſſe ſolùm agunt, quâ hoſtibus per mare reſiſteretur, ſed de ipſo Mari tuendo æquè ac de tutela Inſulę, adeoque de Jure in utroque Regis avito defendendo. Sub Richardo Rege II, Hugo **Calverlee** *factus eſt Admirallus maris* (ſic Walſinghamius [f]) *& dominus Thomas* **Percy** *aſſociatus eſt ei ad obſervandum ſemitas maris per unum annum*. Sub eodem etiam Rege & Henricis, qui ſequuntur, quarto & quinto, *de Cuſtodia Maris* agitur in Comitiis [g] Parlamentariis. Richardo item Comiti Sareſburienſi, Iohanni Salopienſi, Ioanni Wigornienſi, Iacobo Wiltonienſi præter Baronem Sturtonium, ſub Henrico Rege VI, *Cuſtodia maris* [h] mandata eſt cum claſſe numeroſâ, & poſtea Iohanni Duci [i] Exonienſi. Et frequentes erant illo in ævo literæ Regiæ, *Protectiones* verbo forenſi dici ſolitæ, quibus indulgebatur litium vacatio eis qui maris Tutelæ hujuſmodi incumberent; ſeu *ſuper ſalvâ cuſtodiâ & defenſione* [k] *Maris morarentur*, ut verborum erat formula quæ in Archivis ſæpe occurrit. Etiam in editis ſanctionibus ejuſdem Regis Parlamentariis [l] mentio fit *ſalvæ Cuſtodiæ Maris*, ſeu *de la ſaufegard de la mier*, ut rei tum notiſſimę, tum cui non aliter ac provincię cujuſcunque pręfecturę in more erat Anglis proſpicere. Quin legem rogat Plebs anno Regis ejuſdem XX [m], quâ

[illegible] V [illegible] M [illegible] lectiſſim

a 22. Ed. 1. ſeu ann. 1295.
b Rot. pat 23. Ed. 1 m. 5.
c 18. Ed 2. ſeu. ann. 1326. & vide Rot. pat. 19. Ed. 2. part 1. mem. 12. & 20. Ed. 2. mem. 22.
d Rot. Parl. 14. Ed. 3. art. 2.
e Rot. Parl. 13. Ed. 3. part. 1. art. 6. 9. & 11. & Rot. Parlam. 20. Ed. 3. artic. 21.
f 2. Rich. 2.
g Rot. Parl. 2. Rich. 2. part. 2 art. 39. & 7. Rich. 2. membran. 9. art. 13. & 14. & 7. Hen. 4. art. 18. & 19. & 8. Hen. 5. art. 6.
h Rot. parl. 33. Hen. 6. artic. 27.
i Rot. Frãcia 38. Hen. 6. m. 14.
k Rot. Frãcia 32. Hen. 6. m. 4. & 6. &c.
l Stat. 20. Hen. 6. c. 1.
m Rot. parl. 20. Hen. 6. art. 29.

lectiſſima claſſis Maris tutelæ præficeretur, eò quòd **It is thought fit be all the commens of this Land that it is neceſſary the See be kept** / id eſt, *Neceſſarium viſum eſt toti plebi Anglicanæ, ut Mare cuſtodiretur.* Quàm plurima ſunt eiuſmodi alia. Quin ubi inter appoſitiſſimos elegantiſſimoſque complurium hominum generum characteres Anglicè conſcriptos, Mercatorem ſui ævi Anglicanum deſcribit Galfredus Chaucerus (floruit ille ſub Richardo ſecundo rege, vir rerum patriarum ſcientiſſimus) id inprimis cupiviſſe eum ait, ut mare cuſtodiretur, ſeu tutela qua haberetur pacatum neutiquam careret. Quod ideò ſane dixit, ut totum Mercatorum noſtratium illius ævi ſic depingeret genus; utpote cui ſolenne erat de Commerciis ante alia ſollicitum eſſe, adeoq; de Mari ipſo, quod tutum eis iter navale non præberet, niſi reges Angliæ, pro more & jure ſuo, illud veluti provinciam, ſcilicet ejuſdem domini, tutarentur. Chauceri verba ſunt;

> **His reaſons ſpake he full ſolemnely**
> **Shewing alway the encreaſe of his winning;**
> **He would the See were kept for any thing**
> **Betwixe** Middleborough **and** Orewell.

id eſt, *Rationes ſuas graviſſimè elocutus lucri ſui incrementa ſemper aperuit. Mari autem tutelam ante omnia præſtari volebat inter Midleburgum & Orevvellam.* Orwella portus eſt in maritimis Suffolciæ. Middleburgum in Zelandiis. Integrum Oceanum, qui interfluit Britanniam & Zelandias, tutandum voluere Mercatores Angli, id ſolenni effato optare ſoliti; utpote quod ipſum, uti & tutela eorum, Angliæ regum erat. Nam de tranſmarinorum Principum heic Tutela extra portus ſuos ac ſinuoſos forte, inter inſulas quas ſive Germaniæ ſive Galliæ Belgicæ conterminas poſſidebant, flexus, anteriorum ſeculorum teſtimonia nihil omnino, quantum ſcimus, ſuppeditant. In ſeculis itidem ſequentibus frequens eſt Cuſtodiæ hujuſmodi ſeu tutelæ Maris ejuſdemque præfecturæ mentio, ut ampliùs patebit ubi de Tributis & Diplomatum Admirallorum tenore & varietate inferiùs agimus. Iam verò obſervandum eſt & Nomen & Naturam hujus Cuſtodiæ non ſolùm ex ejuſdem vocabuli uſu in Jure tum Cæſareo [a] tum Pontificio [b], quo diligentem rei, cujus is dominus eſt qui ſive Cuſtodi commodat ſive eum præficit, curam denotat, verùm etiam ex obvio ejuſdem vocabuli, aliis in præfecturis, apud Anglos uſu optimè dignoſci. Nam conſtituti ſunt olim, idque quando Cuſtodum Maris nomen erat uſitatius, *Cuſtodes portuum* (quem-

a *L. 5. ff. tit. Commodati. §. 5. & 8.*

b *Extr. tit. de Officio Cuſtodis Eccleſiæ.*

(quemadmodum hodieque) *Cuſtodes Comitatuum* (qui ipſi ſunt provinciarum præfecti, Vicecomites dicti, & ſolenni verborum formulâ *cuſtodiam comitatus* ſibi habent mandatam) *Cuſtodes Marchiarum* ſeu limitum, *Cuſtodes Arcium* ſeu Caſtrorum, Vivariorum, ædium, ejuſmodi aliorum. Etiam & Hiberniæ prorex *Cuſtos Hiberniæ*, & dignitas ejus *Hiberniæ cuſtodia* ſtilo ſolenni, Iohannis [a] & Henrici tertii [b] Regum maximè ævo, nuncupabatur. Quemadmodum & Iohannes Bedfordiæ & Humfredus Glocestriæ Duces, quibus viciſſim regimen Angliæ, Henrico Rege quinto in Galliis abſente, permittebatur, *Cuſtodes Angliæ* vocitabantur, quod tum in hiſtoriis [c] tum in tabulis publicis [d] ſæpiſſimè occurrit. Sic Arthurus Princeps Walliæ, *Cuſtos Angliæ* [e] conſtitutus eſt, Henrico Rege ſeptimo ex Anglia profecto. Sic Petrus Gaveſtonius *Cuſtos Angliæ* erat, Edwardo ſecundo Rege in Galliis agente. Sic alii. Et præfecti inſularum Cæſareæ, Sarniæ (Jarſey & Garneſey) & adjacentium in hoc Mari *Cuſtodes* itidem ſeculis vetuſtioribus [f] tantùm dicti, quemadmodum nunc *Gubernatores, Cuſtodes, & Capitanei*. Quod cùm ita ſit, quomodo fieri poteſt, ut non eâdem notione vocabuli Cuſtodis & Cuſtodiæ majores noſtros uſos eſſe exiſtimemus in Cuſtodis & Cuſtodiæ Maris nomine, quâ in Cuſtodia Inſulæ & cæteris jam dictis dignitatibus uti ſolebant? Scilicet in hiſce omnibus dominium imperiumque ſingulare præficientis apertiſſimè ita ſignatur includiturque, adeò ut non magis autoritas in perſonam quæ præficitur, quàm rei cuſtodiendæ dominium nomine hoc planè innuatur. Nec prætermittendum eſt, ſeculis priſcis antequam ſummorum Admirallorum Angliæ autoritas à Regibus noſtris ſatis ſtabilita eſſet & ita diſtincta ut Maris præfectura ad eos tantummodò attineret; ipſos Provinciarum præfectos ſeu Cuſtodes, quos Comitatuum Vicecomites appellamus, ex ipſo Vicecomitatûs officio etiam Cuſtodiam aliquam contermini provinciis ſuis Maris, velut regni Angliæ partis, habuiſſe. Quod ſanè (ut alia mittam) inde ſatis probatur, quia tunc non rarò ipſi, qui, ex jure patrio ac ordinario, Regia in locis ſibi tantùm commendatis cuſtoditiſque exequi mandata, ut nunc, ſolebant, etiam in ipſo Mari, non aliter ac in provinciâ quacunque mandantis terreſtri, idem præſtabant. Nimirum naves & claſſes Regias à portu alio ad alium, per Mare ut per provinciæ commendatæ territorium, ex juſſu Regio ordinario nec qui alio jure ab eo quod cuſtodiæ Comitatûs ſeu Provinciæ erat ſubniteretur, ſæpenu-

[a] Rot. Cart. 2. Ioann. R. in dorſ. & rot. pat. 17. Iohannis.

[b] Rot. pat. 3. Hen. 3. membran. 4. &c.

[c] Th. VValſingham. ann. 1420. &c.

[d] Rot. parlam. 8. Hen. 5. &c.

[e] Rot. pat. 8. Hen. 7. part 1.

[f] Rot. pat. 3. Hen. 3. in Iunio; Philippo de Albiniaco, &c.

penumerò deducebant. Quod ſeculis quidem citerioribus inauditum eſt. Sed rem ſe ita habuiſſe ſub Henrico tertio & Edwardo 1 Regibus, docent eorum tabulæ [a] publicæ. Poſtea verò omnimoda maris Cuſtodia, quæ extraordinaria non eſt, ſummis Admirallis Angliæ iiſque ſolis eorumve legatis à Regibus noſtris permiſſa, jure nunc certiſſimo ad eos pertinet. Sed ubi quis Cuſtodiæ præficitur, in ipsâ Præfecturâ, Regis, qui præficit, poſſeſſio ac dominium continetur. Quod etiam, ad ipſam quam tractamus rem, verbis expreſſiſſimis libelli, à plurimis gentibus vicinis, cognitoribus ſub Edwardo noſtro 1 & Philippo Pulchro Galliarum Rege exhibiti, atque inferiùs [b] adducti, comprobatur.

a *Rot. clauſ.* 7. *Hen.* 3. *dorſ.* 6. 14. *Hen.* 3. *Membr.* 22. & 17. *in dorſo Clauſ.* 17. *Hen.* 3. *membr.* 7. *in dorſ. Rot. pat.* 24. *Ed.* 1. *membr.* 17. & *clauſ.* 25. *Ed.* 1. *memb.* 12. *in dorſo, &c.*

b *Cap.* 27. & 28.

CAP. XV.

Maris Anglicani dominium ex Tributis *ſeu* Vectigalibus *ad eiuſce* Cuſtodiam, *ſeu* Tutelam, *poſt Normannorum adventum, indicis, pendi, poſtulari ſolitis, firmatur.*

DE *Tributis* ſeu *Vectigalibus* ad *Maris Anglicani Cuſtodiam* indictis, pendi ſolitis, poſtulatis, teſtimonia ſunt ampliſſima, vetuſtiſſima, omniſque ævi cis Normannorum tempora. Atque ea quæ de Cuſtodiâ Maris jam dicta ſunt, haud parùm firmant. Tributum, Angloſaxonum tempore, Cuſtodiæ Maris indictum quod *Danegeldum* vocabant (de cujus initio ac uſu ſuperius [c] dictum eſt) etiam ſub Normannicis regibus olim pendi ſubindè ſolitum eſſe liquet. Poſt verba ibi ex priſco Dialogo de Scaccario, de ejuſdem ante Normanni adventum præſtatione, adducta, ſtatim ſequitur in eodem Dialogo, *Ipſo namque regnante* (ſcilicet Gulielmo primo) *tam Dani quàm cæteri Terræ Mariſque prædones hoſtiles cohibebant incurſus, ſcientes verum eſſe quod ſcriptum eſt,* Cùm fortis armatus cuſtodit atrium ſuum, in pace ſunt ea quæ poſſidet. *Noverant enim quòd acerrimæ virtutis homines impunitas non ferrent iniurias. Cùm igitur diu ſolviſſet terra ſub eiuſdem Regis imperio, noluit hoc ut annuum ſolvi quod fuerat urgente neceſſitate bellicæ tempeſtatis exactum. Nec tamen omnino propter inopinatos caſus dimitti. Rarò ergo temporibus ejus vel ſucceſſorum ipſius ſolutum eſt; hoc eſt cùm ab exteris gentibus bella vel opiniones bellorum inſurgebant.* Atque inter priſcas Anglorum leges [d] docemur, Guilielmo Rufo *à Baronibus auxilium requirente, ad Normanniam requirendam & retinendam de Roberto ſuo fratre cognomine* Cortehoſe *Ieruſalem proficiſcente, conceſſum eſſe ei (non lege ſancitum neque firmatum)*

c *Cap.* 11.

d Apud *Rogerum Hovedenium in Annal. part.* 2. *pag.* 344. *edit. Lond.* & 603. *in edit. Francofurt.* & apud G. *Lambard. in Archaonomia pag.* 128.

Dane-

Danegeldum, ſcilicet ex unaquaque Hida quatuor ſolidos, qui marinæ tuendæ provinciæ impenderentur. Nam ex ſui natura ac origine id poſtulabat Danegeldum. Etiam in Stephani Regis tempora pendi ſolitum expreſſim teſtatur Rogerus Hovedenius *a*. De promiſſis ejus tempore coronationis ſuæ agens ille, *Tertiò*, inquit, *vovit quòd Denegeldum, id eſt, duos ſolidos ad hidam, quos anteceſſores ſui accipere ſolebant ſingulis annis in æternum, condonaret.* Adſtipulatur item præter Matthæum Pariſienſem, Rogerus Wendoverius *b*, è quo Matthæi Annales editi uſque in annum decimum-nonum Henrici tertii, ſeu Christi MCCXXXV, omninò deſumti ſunt. *Tertiò vovit*, ſic illi de Stephano Rege, *quòd* Danegeld / *id eſt, de qualibet yda terræ duos ſolidos, quos anteceſſores eius conſueverant accipere in æternum annis ſingulis, condonaret.* Ita nempe legitur in codicibus Matthæi hujus manuſcriptis *c*; unde corrigendi ſunt editi qui habent tantùm, *tertiò vovit quod anteceſſores ejus accipere conſueverant, in æternum annis ſingulis condonaret.* Subjicitur autem apud Hovedenium; *Hæc principaliter Deo vovit & alia, ſed nihil horum tenuit:* quod itidem teſtantur Pariſienſis & Wendoverius. Igitur ſub Willielmo primo, ſecundo, & Henrico primo Regibus, etiam & Stephano, Tributum hoc Maris cuſtodiæ ſolvi ſolebat. Et ſanè in proventus ſacri ratiociniis ſub Henrico II, ſubinde ſolutum fuiſſe reperitur. Quod poſtquam deſiit, alia ad eandem rem ratio frequentiſſime iniri & pro moribus patriis uſurpari eſt ſolita, ne ſtipendia & commeatus tuendæ regni Angliæ provinciæ Marinæ omninò deeſſent. Eâ de re occurrit in actis forenſibus Edwardi I Regis *Terrarum d ad cuſtodiam Maris agiſtatarum* mentio; id eſt, penſione ſeu tributo onuſtatum. Scimus quidem etiam ad copiarum in litore terreſtrium ſtipendia & commeatus, ſub id tempus, nomine Maris itidem corrogari. Sed tam copiis navalibus Mare ipſum, quàm litus terreſtribus tunc cuſtoditum fuiſſe certum eſt, adeoque aut ad ipſum Mare, aut ad tam litus quàm Mare penſionem illam attinuiſſe. Et in publicis Regni comitiis ſubſidiaria pecunia à plebe poſcitur *pour e la ſalvation du royalme & de eux meſmes & auxint de la Meer, de la march d'Eſcoce, de Gaſcoigne & des Iſles*; id eſt, *ad cuſtodiam Regni, ſui, Maris, limitis Scotici, Vaſconiæ, & Inſularum.* Pari æſtimatur jure Mare ejuſque cuſtodia & dominium cum eo quod erat Regni, Limitanei agri, ac Inſularum. Id genus ſunt alia non pauca. Sed inprimis heic eſt obſervandum, quod in tabulis Parlamentariis Richardi ſecundi Regis occurrit de vectigali

a *Annal. part. 1. pag. 276. edit. Londin. pag. 482. edit. Francofurt.*

b *Ms.* in biblioth. Cottoniana.

c In bibliotheca Gottoniana.

d *M. 25. Ed. 1. comm. Banc. rot.* 72. penes Camerarios Scaccarii.

e *Rot. Parlam. 13. Ed. 3. art. 6.*

cuilibet Navi per Admirallatum Septentrionalem, id eſt, in Mari quod Orientali litori Angliæ à Thameſis oſtio in Boream protenditur, tranſeunti, ad Maris cuſtodiæ ſeu Tutelæ ſtipendia & commeatus impoſito. Nec navibus ſolùm Anglicanorum ſive Mercatorum ſive Piſcatorum, ſed etiam jure non omnino diſpari quorumcunque exterorum, non aliter ac ſi ob itineris, actus, ſeu viæ, per agrum, libertatem vectigal dominus quis irrogaret. Pro doliorum, quibus menſurabatur navis quæcunque tranſeuns, quolibet, ſex denarii pendendi erant. Exceptis ſolummodò navibus ſive è Flandriâ merces Londinum ſive aliunde intra Admirallatum illum lanam & pelles Caletum portantibus. Si Halecum piſcaturam navis exerceret, hebdomadatim ſex denarios pro quolibet dolio ſolvebat. Si aliorum piſcium, tantundem ſingulis tribus ſeptimanis præſtandum erat; uti ab iis, quæ lithanthracas à Novo Caſtro huc portarent, ſingulis tribus menſibus. Si verò in Pruſſiam, Norwegiam, Scandiam, aut regiones aliquas adjacentes tranſiret navis, pro ponderis & menſuræ mercium ratione vectigal ſolvebat ſingulare. Atque à nolentibus, vi non injuſtâ, hæc exigere licuit. Scilicet exigendi autoritas mandata eſt iis, qui ſex Navibus armatis ad hujuſmodi tutelam præficiebantur. Sed rem totam ex autographo [a], eodem quo conſcriptum eſt idiomate, id eſt, illius ævi Normannico, fideliter exhibemus.

a *Rot. Parlam. 2. Rich. 2. part. 2. art. 39. in* Schedula.

C'eſt l'ordinance & grante, per ladvis des Marchaunds de Londres & des autres Marchaunds vers la North, per l'aſſent de tout les Communes de Parlament, par devant le Comte de Northomberland & le maire de Londres, pur la garde & tuicion du mier & coſters del Admiralté de North ove deux Niefs, deux Bargis, & deux ballingers armez & arraies pur la guerre ſur les couſtagis que s'enſuient.

Primerement, pur prendre de cheſcun Nief & Craier, de quel portage q' il ſoit, qe paſſe per la mier dedeinz la dicte Admiralté alant & returnant pur le voyage, de cheſcun tonnetight VI *d. horſprjs Neifs charges ove marchandiſes en Flandres qe ſeront frettez & diſchargez à Londres, & niefs charges ove leynes & peaulx à Londres ou ailleurs dedeins la dicte Admiralté que ſeront diſchargez à Caleis; les queux niefs les Gardeins de la dicte mier ne ſeront tenus de les conduire ſans eſtre allovez.*

Item, de prendre de cheſcun veſſeau peſſoner qe peſſent ſur la mier du dite Admiralte entour harang, de quelle portage q'il ſoit, au un ſemain, de cheſcun tonnetight VI *d.*

Item,

Item, de prendre des autres niefs & veſſeauz peſſoners que peſſont entour autres peſſons ſur la mier dedeinz la dicte Admiralte, de quele portage q'il ſoit, en trois ſemaignes de cheſcun tonnetight VI *d*.

Item, de prendre de tous autres neifs & veſſeaux paſſanz par mier dedeinz la dicte Admiralte chargez ove Charbons au Novel Chaſtel ſeur Tyne, de quel portage q'il ſoit, en le quarter de un an, de cheſcun tonnetight VI *d*.

Item, de prendre de touz autres niefz, Craiers & veſſeaux, paſſanz per mier dedeinz la dicte Admiralte, chargez ove biens de Marchanz queconques en Eſpreux, ou en Nortvvbay ou en Scone, ou en aſcune lieu en meſme les parties de pardela, pur le voyage alant & retornant, de cheſcun laſt ſquar ou laſtas graves VI *d*.

Sic tabulæ publicæ Parlamentariæ, quæ illo in ævo ferè omnes hoc idîomate concipiuntur. Non appellentes ad litora, velut ex litoris duxtaxat jure, vectigalibus heic (ut plerunque alibi) ſunt onuſti, ſed ipſi tranſeuntes, prænavigantes, piſcantes tam exteri quàm ſubditi. Quemadmodum etiam voluere ſub Henrico V ordines Angliæ in legis Rogatione quam ex ſacris ſcriniis inferiùs [a] integrâ exhibemus. Voluere ſcilicet, utpote juris ea de re vetuſti regiique dominii ſcientiſſimi. Neq; expreſſius quid dici poteſt, unde Regem Angliæ ipſius Maris dominum eſſe aſſeratur. Penſiones enim territoriales & ſervitutes indicere planè loci domini eſt. Quin, ſub Henrico Rege VI, Willielmus *de la* **Poole** Dux Suffolcienſis inprimis accuſatus eſt in Comitiis [b] quòd ſubſidia pecuniaria ad Maris tutelam indicta præſtitaq; aliorſum interverterat. Verba ſonant Anglicè, **For the defence and tupcion and ſaufe keeping of the Sea**/ ut in ſacris Scriniis legitur. Poſtulantur etiam, in ejuſdem Regis anni XXXII comitiis [c], quadragies mille libræ **For the defence and ſaufegard of the See** ſeu *In defenſionem & Cuſtodiam* ſeu *tutelam ſalvam Maris*; Quod itidem ſacris in ſcriniis legitur. Sed quid eis heic utimur? In Sanctionibus [d] Parlamentariis, quæ typis editæ paſſim proſtant, ſæpiùs occurrit, ut Regni Ordinũ in Comitiis ore dictum, Reges Angliæ à tempore omnem memoriam excedente, autoritate Parlamentariâ accepiſſe pecuniæ vim magnam nomine ſubſidii ſeu vectigalis mercium ſive importatarum ſive exportatarum, **For the defence of the Realme and the keeping and the ſaufegard of the Seas/for the entercourſe of marchandiſe ſafely to come into and to paſſe out of the ſame** (quæ ſolennis eſt verborũ formula) id eſt, *ad tuendũ regnum & tutò conſervanda & cuſtodienda Maria,*

a *Cap.* 23.

b *Rot. Parlam.* 28. *Hen.* 6. *art.* 38.

c *Rot. Parlam.* 32. *Hen.* 6. *artic.* 30. & 41.

d *Stat.* 1. *Edvvar.* 6. 1. *Mariæ Reginæ,* 1. *Elizabethæ,* 1. *Iacobi Regis.*

ne

ne mercatorum ſive adeuntium ſive exeuntium commertia omnino impediantur. Scilicet verba hæc pars ſunt anteloquii quod præfigi ſolet Legis rogationi quâ etiam vectigal ſeu Portorium illud notiſſimum à Dolio & Librâ (quæ ejus menſuræ ſunt) denominatum, indici eſt ſolitum, For the keeping and ſure defending of the Seas againſt all perſons entending or that ſhall entend the diſturbance of us your ſaid commons in the intercourſe and the invading of this your Realme/ id eſt, *ad cuſtodienda & tutò defendenda Maria adverſus omnes illos qui conantur ſeu fuerint conati ſive commercia populi veſtri impedire ſive regnum hoc veſtrum invadere.* Adeò ut per hęc Maria, commerciorum arbiter & dominus ita ſemper fuerit habitus Rex Angliæ, ut injuſſu ejus jure impediri ea nequirēt. Quod ſanè dominii, de quo diſſerimus, inſigne eſt manifeſtum. Et Regni, id eſt, inſulæ (nam interdum inſula ſola, interdū ſimul & Mare, ut infrà oſtenditur, eo nomine continetur) & Maris tutelam, ut eorum quæ non diſpari poſſidentur jure, conjunctam heic etiam vides. Tributum ſeu vectigal, quale jam diximus ad Maris tutelam indici ſolitum atque integra ſolennis ejuſdem indictionis formula, in parlamentariis Edwardi ſexti Regis ſanctionibus editis aliiſq; ſequentibus habetur. Ex ſacris autem ſcriniis, etiam & retrò putatos ab Edwardo hoc Reges quorum etiamnum tabulæ publicę extant, eodem ſeu ſimili, pro vario ſeculorum more, gaviſos eſſe ſit certiſſimum.

CAP. XVI.

Ex Codicillorum Regiorum *ſeu* Diplomatum, *quibus præfici ſoliti* Admiralli, tenore & varietate, *de Maris Anglicani & Hibernici dominio Obſervationes.*

SOlennis diplomatum formula, quâ pręfici ſolet Admirallus Anglię ſummus in Maris tutelam, ad hunc modum ſe habet hodie, uti & per quamplurimos ſe habuit annos anteriores.

Damus & concedimus N. Officium magni Admiralli noſtri Angliæ, Hiberniæ, VValliæ, ac Dominiorum & Inſularum eorundum (quod interdū heic, uti etiam in ſequentibus, ubi iterantur hęc verba in diplomate, legitur *earundē:* plane indiſcriminatim) *villa noſtra Caleſia & Marchiarum noſtrarum eiuſdem, Normanniæ, Gaſconiæ, & Aquitaniæ; ac ipſum N. Admirallum noſtrum Angliæ, Hiberniæ, & VValliæ, ac dominiorum & Inſularum noſtrarum earundem, villæ noſtra Caleſiæ & Marchiarum noſtrarum eiuſdem, Normanniæ, Gaſconiæ, & Aquitaniæ, nec non Præfectum generalem Claſſium*

& Ma-

& Marium dictorum regnorum nostrorum Angliæ & Hiberniæ, dominiorum, & insularum nostrarum earundem fecimus, constituimus, & ordinâvimus ac per præsentes facimus constituimus & ordinamus. Et ulteriùs sciatis quòd Nos de gratiâ nostrâ speciali ac ex certâ scientiâ &c. damus & concedimus eidem N. Magno Admirallo nostro Angliæ ac Præfecto classium & Marium nostrorum prædictorum, omnes & omnimodas jurisdictiones autoritates, libertates, officia, foeda, proficua, vadia, emolumenta, vvrecca Maris, eiecta, regarda, advantagia, commoditates, præheminentias & privilegia quæcunque eidem officio Magni Admiralli nostri Angliæ & Hiberniæ ac aliorum locorum & dominiorum prædictorum qualitercunque spectantia & pertinentia.

Et dein ſequuntur in codicillis regiis alia quàm plurima præfecturam illam & juriſdictionem ampliſſimam explicantia. Seculis anterioribus, ut ſuprà eſt oſtenſum, *Cuſtodes Maris* præfecti huiuſmodi vocitabantur, qui poſteà, ſub Edwardi I tẽpora, *Admirallorum* nomẽ inducere cœperunt. Horum autem Præfecturæ plagarũ limitibus coërceri ſolebant. Adeò ut tribus, Occidentali, Auſtrali, Boreali, ſingulis ſinguli interdum, plerunque verò Occidentali & Boreali plagis ſinguli, præficerentur. Raró utriſque unicus; antequam Admiralli Angliæ, Hiberniæ & Aquitaniæ nomẽ in diplomata venit, qua de re ſtatim. Quemadmodùm verò Cuſtos Maris ab ipſo Mari, cui ut Provinciæ præfectus eſt, denominabatur; ita Admirallus (vocabulum, cuius etymon in incerto nimiùm eſt; ſed non in Occidẽte ſolùm verùm etiam in Orientali Imperio Ἀμηράλιος ſeu *Amiralius* [a] pro *Claſſis præfecto* antiquitus uſurpatur) aut à Claſſe quâ provinciã ſuam Maris defẽdebat, (ut olim) aut à Tellure, quã ſive alluit ſive quacunque coniuncta eſt ea provincia, ut in codicillorũ formulâ recentiori, nomen Dignitatis ſumſit. Unde ab Edvvardi primi tempore uſque ad Henricum quartum per annos circiter CL formula ſolenni creati ſunt Admiralli *flotæ* (id eſt, *claſſis*) *navium noſtrarum verſus partes Boreales*, ſeu *verſus partes Occidentales*, ſeu *Auſtrales*, aut (ut interdum) plagæ ſimul utriuſq;. Nã Auſtralis & Occidentalis plaga eandẽ, ut res ipſa fert, denotabat. Scilicet ab oſtio Thameſis plagæ hinc inde porrectæ. Quemadmodum autẽm Dignitas Comitis & Magiſtri equitum Occidentis, Magiſtri equitum per Gallias, Magiſtri militum per Orientem, Militum per Thracias, id genus alia in Officiis Auguſtalibus non minùs in provinciis imperium præficientis, qui antea provinciarum dominus erat, denotabant, quàm ſi Comes & Magiſter Occidentis, Magiſter per Gallias, per Orientem, per Thracias dicti fuiſſent: ita manifeſtum eſt Admirallos Claſſium (quibus Mare

[a] *Georgius Codinus, de Officiis, Conſtantinopolit. cap. 2.*

perinde, ac copiis terreſtribus tellus poſſidetur, retinetur) non minùs in Mari imperium ac dominium civilémque poſſeſſionem præficientium (qui antea Maris domini) deſignare, quàm ſi Maris ipſius Cuſtodes, Præfecti, Admiralli fuiſſent in Codicillis nuncupati. Et qui utriuſque plagæ, ſeu totius claſſis Anglicanæ Admiralli ita conſtituti fuere, generali nomine interdum *Admiralli Angliæ ſupra Mare* dicebantur [a], antequàm ea verborum formula in codicillos Præfecturæ regios eſt recepta. Et huiuſmodi Admirallorum claſſium ſeries habetur apud V. C. Henricum Spelmannum in Gloſſario, ubi & cæteri ſequuntur. Mutatio autem talis evenit formulæ codicillorum ſub Henrico quarto Rege, ut non ſolùm Claſſium ſed Angliæ & Hiberniæ (cuius *flota navium*, id eſt, claſſi Mari Hibernico tuendæ, interdum Admirallus ſummus ſingularis, ut Thomas **Percy** [b] Comes VVigornienſis, præerat) etiam & Aquitaniæ & Picardiæ Admirallus disertis verbis ſimul unicus conſtitueretur. Quemadmodum Thomas Beaufortius (qui & Dux, ſub Henrico quinto, Exonienſis) anno Henrici IV decimo tertio [c], poſtquam diplomati quo claſſium præfectus antè factus fuerat, renunciaſſet. Atque is primus erat (quantum ſcimus) qui hac creatus eſt formulâ. Sed formula in proximâ omiſſum eſt Picardiæ nomen. Nimirum Iohannes Dux Bedfordiæ *Admirallus Angliæ, Hiberniæ, & Aquitaniæ* diplomate conſtituitur [d], anno Henrici VI quarto, ſeu Chriſti MCDXXVI. Ea formula duravit circa annos LXXXVIII ſeu per regna Henrici VI, Edwardi IV, Ricardi III, Henrici VII & priores tres annos Henrici Octavi. Et per id tempus decem Admiralli alii, plerunque perpetui, Angliæ Hiberniæ, & Aquitaniæ itidem conſtituti; quorum poſtremus eſt Iohannes Comes Oxoniæ, qui eâ formulâ [e] anno Henrici octavi primo præficitur. Eiuſdem autem Regis anno quarto ſeu Chriſti MDXIII alia ſecuta eſt mutatio, ſeu nominum acceſsio. Tunc Edwardus **Howard** Eques auratus, Thomæ Comitis Surriæ, poſteà Ducis Norfolciæ, filius, conſtituitur *Admirallus* [f] *Angliæ, VValliæ, Hiberniæ, Normanniæ, Vaſconiæ, & Aquitaniæ.* Quibus verbis, in diplomate Guillielmi **Fitzwilliams** (qui etiam Comes erat Southamptoniæ) anno Henrici Regis octavi vigeſimo octavo Admiralli conſtituti, adjicitur [g] *Caleſiæ & marchiarum eiuſdem.* Toto inde Henrici octavi tempore ea obtinuit codicillorum formula, adiectis (ut antiquitùs) de Iuriſdictione clauſulis. Sub initiis autem Edwardi Sexti, Thomas Baro de S. Mauro (vulgo **Seymour**) de **Sudeley**/

Edwar-

a *Rot. pat.* 10. *Rich.* 2 *part.* 2. *memb.* 19 & 11. *Ric* 2 *part.* 2. *m.* 12. ubi Richardus Comes Arundelliæ ſic nuncupatur *in Protectionis Revocatione.*

b *Rot. pat.* 21. *Rich.* 2. *part.* 2. *m.* 15.

c *Ms. Formularum de Rebus Maritimis* in bibliotheca Cottoniana. 3. Maii, 13. Hen. 4.

d *Rot. pat.* 4. *Hen.* 6. *part.* 2. *memb.* 11. 26. *Iulii.*

e *Rot. pat.* 1. *Hen.* 8. *part.* 1.

f *Rot. pat.* 4. *Hen.* 8. *part.* 2. 15. *Auguſti.*

g *Rot. pat.* 28. *Hen.* 8. *part.* 2. 16. *Auguſti.*

Edwardi Ducis Somerſetiæ frater, fit Admirallus [a] iiſdem fere verbis quibus Guilielmus ille Comes Southamtoniæ, interſerto, poſt *Caleſiæ* nomen, *Boloniæ & Marchiarum earundem.* Hunc ſecutus eſt Ioannes Comes VVarwici, qui creatur ab Edwardo ſexto, anno eius tertio [b], *Admirallus noſter Angliæ, Hiberniæ, VValliæ, Caleſiæ, & Boloniæ & Marchiarum noſtrarum earundem, Normanniæ, Gaſconiæ* & *Aquitaniæ, nec non præfectus generalis Claſſium & Marium noſtrorum*; atque in eodem etiam diplomate nuncupatur poſteà *Magnus Admirallus noſter Angliæ & præfectus Claſſium & marium noſtrorum.* Poſtmodum autem, Boloniæ nomine prętermiſſo, proximus Admirallus Angliæ ſummus eâdem ipſâ verborum formulâ creatus eſt quæ in capitis initio ſuperiùs adducitur. Scilicet eâdem [c] conſtituitur Admirallus Guilielmus Baro **Howard** de **Effingham** Thomæ Ducis Norfolciæ filius, initiis Mariæ Reginæ, ſeu anno MDLIII. Et præfectura ipſorum Marium, veluti primaria Dignitatis provincia, ſignantiùs, ut vides, quàm in diplomate Comitis VVarvvici, exprimitur. Exinde retenta eſt perpetuò eadem ipſiſſima formula; veluti in diplomate Admirallatus ſummi Edvvardi Baronis Clintonii (poſtea Comitis Lincolniæ) ſub Philippo & Maria [d] Regibus, Caroli Baronis Effinghamiæ, poſtea Notinghamiæ Comitis, ſub Elizabetha [e], Caroli Ducis Eboraci (qui nunc ſereniſſimus Rex noſter) ſub Iacobo [f] Rege, præter Georgium Ducem Buckinghamiæ, qui totidem verbis eadem præfectura ſub Iacobo [g] & Carolo regibus gaviſus eſt. Adeò ut per annos ampliùs LXXX aut circiter (id eſt ab initiis Marię Reginę) formula integra ſuperiùs in capitis initio oſtenſa ſemper expreſſim obtinuerit in Admirallatus Anglię ſummi diplomatis, quà ſive Regiones ſive Maria ſive eorundem dominium denotant. Eâ autem Admirallus dicitur *Præfectus generalis claſſium & Marium noſtrorum* (quemadmodum diſertè etiam ſub Edvvardo ſexto generatim itidem conſtituitur Ioannes Comes VVarvvicenſis) ſeu *Marium noſtrorum prædictorum.* At verò quęnam illa Maria ſeu *maria prædicta*? Verbis expreſſimis, in pręcedentibus, vocantur illa *Maria dictorum regnorum noſtrorum Angliæ & Hiberniæ, dominiorum & inſularum noſtrarum earundem.* Id eſt planè, *Mer d'Engleterre, d'Ireland & Gales,* ſeu *mare Angliæ, Hiberniæ & VValliæ*; quemadmodum in Legibus noſtris [h] interdum etiam deſignantur Maria Imperii Anglicani, quę apud Iuriſconſultos noſtros [i] etiam nominantur ſubinde *les quatre miers d'Engleterre* ſeu *quatuor*

a *Rot. pat. 1. Ed. 6. part. 6. 17. Februarii, memb. 9.*
b *Rot. Pat. 3. Ed. 6. part. 2. 28. Novemb.*
c *Rot. Pat. 1. Mariæ Reginæ part. 5. 20. Martii, mem. 3.*
d *Rot. pat. 4. & 5. Philip. & Mariæ part. 1. Feb. 10.*
e *Rot. pat. 27. Elizabethæ R. part. 10. 8. Iulii.*
f *Rot. Pat. 9. Iacobi regis part. 9. Ianuarii 27.*
g *Rot. Pat. 16. Iacobi regis part. 17.*
h *Stat. 20. Hen. 6. cap. 11.*
i *2. Ed. 3. fol. 9. ſeu 36. a, pl. 6.*

Mariæ Angliæ ad mundi plagas ſcilicet diſpertita. Adeò ut in receptiſſima, poſt Mariæ Reginæ initia, præfecturæ huius formula (è qua diplomatum anteriorum item interpretatio & ſenſus eſt eliciendus) poſſeſſionem continuam ſeu Dominium Regis Angliæ Marinum per quamplurimos annos diſertis verbis indicatum habeamus. Et quod de interpretatione ſeu ſenſu anteriorum diplomatum, in quibus expreſſa Maris præfectura deeſt, ex hiſce quæ Mariæ Reginæ initia ſecuta ſunt eliciendo jam diximus, id ſanè (ut rem ipſam, quæ ex natura ſui tantundem ſatis poſtulat, omittam) haud parùm confirmatur ex eo quòd etiam is, qui proximè antequam expreſſa *Marium noſtrorum* mentio in Admirallatus ſummi diplomatum formula locum haberet, in eandem dignitatem evectus eſt, integro officii ſui nomine, paulò poſtquam eſt creatus (utpote nomine eodem quod Admirallorum Angliæ reverà perpetuum erat) deſignetur; *Magnus Admirallus Angliæ & præfectus-generalis claſsis & Marium noſtrorum.* Ita ſcilicet nuncupatur Thomas Baro de S. Mauro (quem antè memoravimus) Admirallus Angliæ in Edwardi ſexti codicillis ei [a] de commerciis Stapulæ datis.

[a] *Rot. Pat. 1. Ed. 6. part. 6. memb. 5. 30. Auguſti.*

CAP. XVII.

Satis expreſsis in Admiralli Angliæ *ſummi præfecturæ* codicillorum formula verbis, *à vetuſto ad noſtrum ævo, Mare cuius tutelæ, ab Angliæ Rege ut domino, præficitur*, Aquitanico, Normannico, Picardico *litore ad Auſtrum perpetuò terminari.*

IN Formula autem ſuperiùs oſtenſa, quæ per tot annos obtinuit, Maria vides tantummodò *regnorum noſtrorum Angliæ & Hiberniæ, dominiorum, & Inſularum noſtrarum earundem*, velut provinciam, cuius tutelæ præficitur Admirallus, memorari; id eſt (ut diximus) Mare Anglicanum, Hibernicum, & VVallicum, quod ipſum totum Britannici nomine venit, ut ſub libri hujus initio monitum eſt. Adiecta tamen eſſe & *Normanniæ*, *Gaſconiæ* & *Aquitaniæ* nomina præter Caleſiam, quæ adverſi litoris provinciæ ſunt. Quod ad has heic attinet; aut ſpectandæ ſunt perinde ac ſi ipſas ſua ſemper ditione, à prima earum in codicillis mentione, tenuiſſet Anglus, aut quà ante ſecula aliquot jam in illius ditione eſſe deſiêre. Detur verò primò eos perpetuò manſiſſe in Angli ditione poſſeſſioneque.

neque. Certè utcunque in provinciis illis tribunalia maritima, ex Codicillorum hac formula, habere tunc potuiſſet Angliæ Admirallus (ut nullibi ferè non habentur Tribunalia maritima, etiam ubi ne obtenditur quidem Maris aliquod dominium ad locum, in quo habentur, attinere) attamen Maris ipſius (modò portus & quæ eiuſmodi ſunt æquoris anguſtias, veluti prædiis incorporatas, excipias) ſive quà Normannici dicatur juris, ſive quà Aquitanici, Vaſconici ſeu Picardici, præfectus inde dici nullo modo potuiſſet ipſe. Sed in provinciis illis tranſmarinis juriſdictionem ex hac formula tunc exercuiſſet maritimam, non aliter ferè ac hodiè Admirallus noſter in Anglia & Hibernia, ſeu alii ſimiles, in perſonas & res Maris Africani, Mediterranei, Indici, ſeu cuiuſvis procul diſſiti. Nam interminata ſunt Iuriſdictionis eiuſmodi maritimæ ſpatia. Tutelæ verò, ſeu Maris, cui præficitur Admirallus ut Cuſtos, Tutor, ſeu præſes ad defendendum & ſub ditione præficientis qui dominus eſt retinendum, ſpatia terminata ſunt. Atque ex diu uſitatæ codicillorum formulæ verbis diſertis ſatis liquet, nullum mare præter illud quod aut Anglicanum, VVallicum, ſeu Hibernicum eſt, aut ad Angliam, VValliam & Hiberniam velut appendix ſpectat, ut provinciam tutandam in iis contineri. Unde ſequitur, adverſorum litorum illa nomina mare interluens in codicillis non omnino deſignare ut proprium litoribus illis ſeu quoquo jure ad illa attinens, ſed limitis tranſmarini duntaxat vicem (quantum ad Maris Anglicani & Hibernici attinet) obtinere; uti etiam Ciſmarini limitis obtinent ipſa ſimul Angliæ, VValliæ, & Hiberniæ nomina, quà mare ab Admirallo tutandum in codicillis denotant. Adeò etiam ut, quemadmodum *Comes litoris Saxonici per Britanniam* ſignanter ex dignitatis ſuæ nomine totius interfluentis Gallias & Britannias Maris, ut provinciæ ſingularis, præfectus erat (quod ſuperiùs [a] oſtenditur) & adverſi litoris nomen pro tutelæ limite habuit; ita Admirallus Angliæ ſummus ſeu Maris, ad imperium Anglicanum attinentis, præfectus, Normannicum, Vaſconicum, Aquitanicum, Picardicum litus ad limites tutelæ ſeu præfecturæ ſuæ (quatenus provinciam Marinam Anglicani juris habet tutandam) tranſmarinos tantùm in adverſis illis litoribus denotandos, in Regiis codicillis ſortiatur. Nam ſi aliter ſe habere res dicatur, quamobrem non conſtituitur tam Maris ab adverſorum horum litorum aliquo denominati præfectus, quàm Anglicani, Hibernici & VVallici, ſeu *Marium regnorum Angliæ, Hiberniæ, & VValliæ,*

[a] *Cap. 6. huius libri.*

dominiorum & inſularum earundem? Ratio eſt, quia Mare aliud, quà civiliter illud conſideratur (nam de Geographorum denominatione heic non loquimur) inter territoria in codicillis memorata ciſmarina tranſmarinaque diſſluit nullum. Ut igitur in Romana illa dignitate *Comitis litoris Saxonici per Britanniam*, litus Dignitatis limes erat tranſmarinus, ita etiam in Admiralli Angliæ ſummi præfectura (quà provinciam tantùm ſortitur Marinam, ut præficientis territorium) litora illa adverſa ſeu provinciæ quæ codicillis nominantur, tranſmarinæ Maris tutandi limites cenſendi ſunt. Id quod ex codicillorum verbis jam animadverſis ſatis probatur dum admittimus (ut hactenus ratiocinandi causâ) adverſas illas provincias ſuâ, toto tempore quo in uſu fuit illa formula, ditione tenuiſſe, inſtar Romanorum olim, Reges Angliæ. Sed illud fit manifeſtius, dum obſervamus ita à Mariæ Reginæ ſaltem tempore, retenta in Præfecturæ huius formulâ eſſe provinciarum illarum nomina, ut nec locus omnino poſt eam relinquatur illorum alicui, aliud præter id, quod diximus, in codicillis ſignificandi. Scilicet ea regnante Caleſia Gallis dedita eſt. Nec tempore ſequente ullam in adverſo circumquaque litore provinciam tenuit Anglus. Quin verò Henrici ſexti anno XXXI ſeu Chriſti MCCCCLIII, deturbati ſunt Vaſconia, Aquitania, aliiſque Galliarum provinciis Angli, ſub Carolo Francorum Rege VII. Neque poſt Henricum hunc Magiſtratus aliquis ſeu Præfectus inſignior ab Anglo ſive in Normannia ſive in Aquitania ipſa conſtitutus eſt aut commodè potuit conſtitui; Nec in Normannia quidem ſive poſt ſive diu ante Aquitaniam amiſſam. Verum quidem eſt in Picardia Comitatum Guiſnenſem, Caleſiam, & alia aliquot diu pòſt manſiſſe in ditione Regum Angliæ, præter vicina in eodem agro oppida aliquot ab Henrico octavo armis parta; etiam & aliquantulum Aquitaniæ [a], annis aliquot poſt Henricum ſextum, Regi Angliæ ſubinde, ſed incertò, paruiſſe. Sed non omnino Ducatum. Nec contrà facit, interdum ſub principibus noſtris aliquot ævi recentioris, *Ducem generalem* ſeu *Gubernatorem omnium ſubditorum noſtrorum in Normannia* conſtitui; quo nomine, ſub Elizabetha Regina [b], tum Ambroſius Comes VVarwici tum Adrianus Poiningus inſignitur. Etenim hi planè copiarum, quæ illuc traiectæ Galliarum Regi ſubvenirent, imperatores fuere, nec omnino in Ducatus Normanniæ præfecturam aliquam creabantur. At verò, etiam poſt Henricum ſextum perpetuò retentum eſt, in Codicillis Præfecturæ Maritimæ ſeu Adm-

a *Rot. Vaſcon.* 6. & 7. *Ed.* 4. &c. in Capella Rotulorum.

b *Rot. Pat.* 4. *Elizabethæ R. part.* 1. in dorſo.

Admirallatus Angliæ ſummi, Aquitaniæ nomen. Nempe per annos c lxxx, aut circiter, à tempore quo pulſi ſunt Aquitaniâ Angli; ut ex ſuperiore liquet capite. Huic demum adiectum eſt, ut ubi etiam oſtendimus, Normanniæ nomen ſub initiis Henrici octavi. Cùm tamen nec diu antea, nec omnino pòſt, Normanniam ipſam inſederit Anglus; nec aliam, pręter Caleſiæ & territorii Guiſnenſis & Hammeſenſis in Picardiâ poſſeſſionem, in federe paulò ante cum Galliarum Rege initio [a], ipſe ſibi aſſeruerit. Ita & hæc per annos cxxii etiam in codicillis pręfecturæ maritimæ ſeu Admirallatus Angliæ ſummi jam duravit, nullâ ſanè ipſius Ducatûs pręfecturæ habitâ ratione, ſed litoris tantùm quod Mare domino tutandum, in Galliarum plagam, terminaret. Nam tametſi Aquitania quidem primò Angliæ & Hiberniæ nominibus in Codicillis illis, dum Anglus Aquitaniæ Ducatum poſſidebat, acceſſit, nihilominùs non ſolùm perpetuò, etiam poſt Angli deturbationem, ad noſtra uſque tempora, itidem ea ita in Codicillorum formula remanſit, ſed & Normannia (quæ nunquam anteà in Admirallatûs Angliæ codicillis nominata fuit) adiuncta eſt, idque ſeculis aliquot poſtquàm ipſe Ducatus Anglis eſt omnino ereptus. Unde aut Maris tutandi limitis vicem obtinent hęc nomina, aut nihil omnino ea in codicillis tot annis denotaſſe, nulla cum ratione ut dicamus neceſſe eſt. Nam & à Mariæ Reginæ exitu uſque ad noſtra tempora, ſeu per annos lxxvii, adverſi litoris illa nomina retenta videmus in pręfecturæ codicillis, dum nihil omnino in Francia ab Anglo poſſeſſum eſt; quemadmodum etiam Normanniam multò antiquiùs adiectam, ſed diu poſtquam eam poſſidere deſierat Anglus. Nec ob Angli ad Franciæ regnum jus, inſerta hęc nomina temerè reputet quiſquam. Nimirùm totius Francię Reges ſe ſtylo ſolenni, ex avito jure, inſcribunt Reges Anglię. Et Ducatus Aquitanię & Normannię cetereque provincię Galliarum in codicillis hiſce memoratę illo regni nomine, ut minus in maiori, comprehenduntur. Ceterùm ſi inde cauſa extitiſſet, certè Francię nomen fuiſſet Admirallo noſtro adjiciendum; etiam & alii regni illius magiſtratus ab Anglo inde deturbato pariter conſtituendi. Cuius rei ne veſtigium quidem ullibi extat. Atque obſervandum eſt, quamprimùm ab Admirallorum Angliæ Pręfecturæ denominatione, quę fiebat ex claſſibus & plagis quibus pręerant, ad eam quę fit ex regnorum & provinciarum nominibus in codicillis conficiendis tranſitum eſt,

[a] Rot. Frācia 2. Hen. 8.

Aqui-

Aquitaniam adiectam eſſe; ut ſcilicet tam ulterior quàm citerior Maris limes litoribus deſignaretur. Eâdem ratione Normanniæ nomine poſtmodùm accedente, & cum Caleſiâ eiuſque confinio atque Aquitaniâ etiamnum retento. At verò dum ſeculis codicillorum formulâ, qua regna & provinciæ (ut ſupra oſtenſum eſt) expreſſim nominantur, anterioribus tum Normanniam tum Aquitaniam aliaſque in Galliis regiones occupabant Angliæ Reges, non alii reperiuntur Admiralli ſeu Maritimæ provinciæ præfecti ab eis conſtituti præter illos quibus Claſſes & plagæ, modo jam ante indicato, mandabantur. Scilicet tunc temporis eis, qui claſſibus Anglicanis plagiſque ita præficiebantur, totum Britannias noſtras & adverſas provincias Mare interluens, & qualiumcunque Regum Angliæ territoriorum claſſes ita, ex ſingulari in æquore Anglicani regni jure, ſubiacebant, ut aliis eiuſmodi præfectis nec locus eſſet, nec eorum aliquis uſus. Quod ſimiliter dicendum eſt de temporibus quo Reges aliquot Angliæ etiam ipſum Franciæ regnum poſſidebant; veluti Edwardus tertius, Henricus quintus & ſextus. Nec nuda conjectura eſt, alios eos non præfeciſſe Mari claſſibuſque præter illos quibus ex Anglicani tantùm jure regni mandata eſt poteſtas (ex jure nimirùm quod totum Mare interluens complectebatur) ſed ſatis etiam probatur illud ex eò quòd perpetuas illorum ſeculorum habemus tabulas publicas [a] de Officiis in Francia provinciiſque illis tranſmarinis à Regibus noſtris conſtitutis, quorum in ampliſſimo numero ne veſtigium contrarii mihi occurrit. Et ſi quæratur heic, undenam Britanniæ Aremoricæ litus (quod itidem Britanniis noſtris adverſum eſt, & cum Picardico, Normannico, & Aquitanico certè ſatis complet totum quod Mari Anglicano & Hibernico in Franciæ regno obtenditur) omiſſum eſt; certè ſi ea quam memoravimus ratio locum habuerit, vix eſt ut dubitemus id inde eveniſſe, quia Britanniam Aremoricam Anglus non ita unquam poſſedit, ut eâ deturbatus de finibus territorii adjacentis marini ſolicitior eſſet. Territoriorum confinium domini diverſi (quales Anglus & Princeps Aremoricus olim; Nam ſuos habuit Aremorica Reges & Duces ante Carolum VIII Regem, ſub quo, anno Chriſti MCCCCXCI, regno Gallicano conjuncta eſt) fines ita plerunque diſtinctos tuentur, ut apertè ſint omnibus notiores; cùm tamen eiuſmodi territoriorum idem dominus (qualis Anglus dum ſive Normanniam ſive Aquitaniam aliamve in Galliis provinciam maritimam cum Angliâ occupabat) alteru-

[a] *Rotuli Franciæ, Normanniæ, Vaſconiæ*, In Archivo arcis Londinenſis, *Regum ferè ſingulorum annis diſtincti.*

terutro deturbatus, id inprimis proſpicere debeat, ne præterita poſſeſſionis confuſio futuræ finium diſtinctioni fraudi ſiet. Ne igitur provinciis illis maritimis, diu ab Anglo olim poſſeſſis & poſteà ereptis, obtendi potuiſſet etiam & Mare alluens ſeu confine ſimul cum provinciis ereptum eſſe, cùm ob præteritam poſſeſſionis in eodem dominio confuſionem cunctis fortè non ſatis conſtaret de finibus Maris Anglicani in litore adverſo, ut dictum eſt, poſitis; ideò ad fines illos deſignandos retentum eſt in Præfecturæ codicillis primò Aquitaniæ amiſſæ nomen, dein adiectum etiam Normanniæ. Et poſteà utrunque cum Caleſiæ & confinii nomine, pro litore Picardico, ob eandem rationem uſque in noſtra tempora perpetuò duravit. Qualis ſanè ratio ad Aremoricam attinere nequibat; uti neque ad Flandriam, neque ad alia in Oriente adverſa litora. Quæ tamen omnia, non diſſimili ratione, territorium Angliæ Marinum terminant. Etiam firmabunt hactenus obſervata, quæ de Admiralli officio penes Gallos ſtatim ſubjiciemus.

Cap. XVIII.

De Admirallis Regni Gallicani, *ſeu in* adverſo litore conſtitutis; *eorum* origine, naturâ, varietate. *Mare ipſum Britannias & Gallias interluens, ut præficientis* territorium ſeu provinciam, eâ in præfecturâ minimè contineri, *nec quid in eâ haberi quod Regis Angliæ dominio Marino reluctetur.*

ADverſo Galliarum litore Admirallos etiam à Rege Galliarum conſtitutos nemo neſcit. Et quemadmodum in Galliâ Narbonenſi Admirallus præficitur qui rebus maritimis ibi præſit, ita etiam in adverſo nobis litore ſingula ſunt miniſteria Admiralli Aquitaniæ, Britanniæ Aremoricæ, & Normanniæ regionumque vicinarum. Latinè autem Juriſconſultis Gallicis nuperis Admirallus apud eos dici ſolet *Præfectus Maris*, ac ſi etiam Præficienti Mare ſubjaceret; cùm tamen, ſi res ritè perpendatur, præfectura illa Maris quomodocunque dicta, non præficientis aliquod dominium (ut apud Anglos) in citeriori aliquo mari, (nam de Maſſilienſi, quod huc non pertinet, minimè loquimur,) ſed tantummodò copiarum navalium in Mari quocunque, & nautarum regimen, & juriſdictionem in perſonas & res mobiles, quæ ſub judice veniant *pour raiſon ou occaſion* (quod ipſi [a] ajunt) *de faict de la mer*, id eſt,

[a] *Arreſt. ann.* 1377. *ſub. Carolo* 5. *Edict. Francof. tom.* 3. *tit.* 2.

Y *ob*

ob cauſam aliquam à re maritimâ ortam, deſignet. Quod ut apertiùs intelligatur, eſt altiùs repetendum. Seculis in vetuſtioribus apud Gallos fuêre quidem Admiralli ſeu rerum maritimarum præfecti. Ita tamen ut eorum Scriptores de dignitatis initiis haud parùm diſcrepent. Id plerunque aiunt; reperiri ſub Carolo Magno Rotlandum *Maris Britannici* [a] (Aremoricani) *præfectum*, quem ex Eginharto vitæ Caroli ſcriptore contemporaneo petunt. Sed in Eginharto non *Maris Britannici*, ſed tantùm *Britannici litoris præfectus* expreſsè is nuncupatur, ut ſuperiore in libro [b] monuimus. Quo nomine non qui mari, ut provinciæ, præeſt, ſed qui litori ut dignitatis limiti, deſignatur. Id eſt, quales fuêre *Comites ad cuſtodiendam maritimam* [c] *deputati* illo in ævo, qui hoſtium incurſionibus è Mari reſiſterent. Etiam & *Cuſtodiam* hanc ſeu litorum Tutelam ſub Regibus Carolinis paulò poſt Caroli Magni tempora *deſertam eſſe* ſcribit Autor Anonymus [d] Chronici Monaſterii Beſuenſis. Seculis verò inſequentibus, diviſo velut minutatim in plures ditiones Galliarum regno, id quod hoc nomen, ſeu regni Franciæ diu retinuit, ita anguſtiis coactum eſt, ut Narbonenſem provinciam Comites ſui juris, Aquitaniam ſeu Occiduum quod Auſtralius eſt litus cum Normanniâ Angli, Britanniam Aremoricam ſive Reges ſive Duces eiuſdem & Flandriam Comites ſui poſſiderent. Adeo ut dum ita omnis ora maritima præter Picardiam à regno illo diducta manſerit, Mare ſatis exiguum eſſet quod ei prætendebatur. Etiam & copiæ navales, quarum (antequam diffuſior acceſſit regno Gallicano regio maritima) uſus erat maximus in belli ſacri ſocietate, ſatis exiguæ. Neque Præfectus alius Admiralli nomine tunc conſtitui ibi ſolitus eſt, quàm qui pro re nata claſſi & rei per mare bellicæ (etiam plerunque à maritimo aliquo populo, velut Liguribus aliiſve eiuſmodi mutuò acceptus) præeſſet. Reges verò ipſos nullum tunc in Mare imperium habuiſſe diſertè ſcribit Iohannes Tilius, Curiæ Pariſienſis actuarius. Verba appono [e]; *Ex quo regnum Galliæ partitionibus minutum, & Reges in ditiones anguſtiores contracti ſunt, eò quòd potentes Vaſalli feuda ſummo cum imperio (ſi fidem exceperis) obtinebant (Rex enim Angliæ tenebat Ducatus Normanniæ & Aquitaniæ, Britanniæ ſuus Dux erat, & Flandriæ, Toloſæ, Provinciæ Comites) Reges Galliæ diu nullum imperium in Mare habuerunt, ac propterea non fuit opus Amiraliis niſi cùm expeditionem in terram ſanctam ſuſceperunt; quo tempore mercenariis Genuenſibus, Hiſpanis, aliiſve finitimis peritis rei navalis uſi ſunt, ut curam devectionis ſuſciperent, nullo conſtituto in eam rem officio;*

a Choppin. de Domanio Franciæ lib. 1. tit. 15. § 11. Paſquier en les Recerches liv. 2. cap. 14. I. Tilius de Rebus Gallicis lib. 2. alii.
b Cap. 18.
c Capitul. Caroli & Ludovici RR. lib. 5. cap. 4.
d In Geſt. Normannorum pag. 22.
e De Rebus Gallicis lib. 2. Ad de Laurent. Bochell. in Theſauro Iuris Gallicani part. 1. pag. 90.

officio; eoque pacto in unicâ expeditione Amiralios plures habuerunt. Poſtquam autem Normanniâ ceſſerat Anglus, auctâ regni Gallici orâ maritimâ, rerum nauticarum etiam uſus aliquantulùm auctus eſt. Sub Ioannis ſcilicet & Henrici Angliæ tertii regum tempora. Unde ſub Philippo Audace Gallorum rege, ſeu circa annum MCCLXXX, in Dignitatum Gallicarum catalogo, primum, cujus memoria poſteris eſt relicta, Admirallum ſtatuunt Enguerandum Coucæum, ut habetur apud Iohannem Feronium. Cujus dignitas qualis fuerit, ſatis inde dignoſcitur, quòd proximi ejus ſucceſſores Matthæus Momorancius & Iohannes Haricurtius copiis tantùm, pro re natâ, maritimis à Philippo Pulchro præficiantur: quemadmodum ex eorum diplomate [a] ſcimus. Etiam & apud Guilielmum de Nangis, hi Admirallorum nomine, uti & alii, ſub Philippo Pulchro, apud Ioannem de Beka [b], memorantur. Tametſi Iohanni Tilio [c] primus qui in Gallia Admiralli dignitatem, ut officium perpetuum in rem navalem conſtitutum, geſſit, Amaurius ſit Vicecomes Narbonenſis; ſub Iohanne nempe & Carolo quinto Galliarum regibus, id eſt, ſub annum MCCCLX. aliis [d] alia de antiquitate huius apud Gallos præfecturæ ambitioſè nimis congerentibus. Acceſſit poſtea, ſub anno MCCCCLIII, Regis Galliarum ditioni Aquitania, pulſo Henrico Angliæ ſexto. Anno autem MCCCCLXXXI Provincia Narbonenſis, MCCCCXCI Ducatus Britanniæ; & demum quicquid in Picardia tenuit Anglus, annis aliquot interjectis. Ita univerſa ora maritima, præter Belgium, in regni Gallicani patrimonium rediit. Inde evenit, ut præfecturæ maritimæ ſeu Admirallatus in eo poſteà quatuor fuerint in uſu, utcunque plures interdum ſimul eadem perſona obtineat. In his autem præfecturæ quæ ad Normannicum & Picardicum litus attinet, etiamnum dici ſolet *Admirallatus Franciæ*, eò quòd antequam Provincia Narbonenſis, Aquitania, & Britannia Aremorica regio patrimonio accedebant, ſola erat in Franciæ regno Picardiæ præfectura maritima, cui poſteà adjuncta eſt Normannia, ut provincia proxima; Ceteris tribus à Provinciis ſuis denominatis. Rem totam optimè exhibet Renatus Choppinus. *Quatuor* (inquit ille [e]) *Maris Gallici præfecti, vario nomine variiſque in oris maritimis, parem gerunt præfecturam. Priſco enim ævo, Aquitaniam Angli occupabant Britanniam Celticam Duces, Provinciam Phocenſem Comites hæreditarii, non Galliæ Reges. Ac propterea id temporis Ammiraldus Franciæ præerat ſolùm Belgico Picardorum & Neuſtriæ Mari ad Armoricum uſque tractum. Alii verò tum* privatim

a *Apud Andream Cheſnium. in Hiſt. Familiæ Momorancia lib. 3. pag. 183.*
b *In Chronic. Epiſcoporum Vltraiect. & Com. Holland.*
c *De rebus Gallicis lib. 2. & vide Paſchaſium,* en les Recerches *lib. 2. c. 14.*
d *Popelliner.* en l'Amiral de France.
e *De Domanio Franc. lib. 1. tit. 15. §. 13. Adde Popelliner.* en l'Amiral de France chap. 11.

privatim ſibi Principes quique delegerunt confines freti rectores, ceu Ammiraldos. Ob idque pulſis Aquitaniâ Anglis, & Provincialibus Armoricisſque in ditionem redactis Gallicæ regiæ, Princeps nil innovandum ratus, decrevit Aquitaniæ legatum & Ammiraldum: Celticæ item Britanniæ Prætorem, cum Maris præfecturâ: ſimul in Narbonenſis Galliæ Provinciâ, diſtinctè ſeparatimque. Francici verò Ammiraldi juridicæ ſedes præcipuæ ſtant Lutetiæ & Rothomagi. Sic ille. Dynaſtas etiam non paucos, qui beneficii jure oras obtinent maritimas, ſuis in territoriis Admiralii poteſtatem ſortiri ſcribit paulò pòſt idem. Edicta autem & ſanctiones de Admiralli Juriſdictione in copias, res, & perſonas maritimas, hoſticæ prædæ decimis, id genus aliis quæ ad res mobiles & perſonas, navigationis qualiſcunque ratione, Imperio Franciæ ſubjacentes attinent, habemus [a] ſub Carolis V & VI, Ludovico XII, Franciſco I, Henricis II & III, aliis Galliarum regibus. Et in hiſce interdum nominatur quidem à Rege *noſtre Lieutenant* [b] *general per la mer & greves d'icelle*, id eſt, *locum tenens ſeu legatus noſter generalis per Mare & litora eiuſdem.* At verò legatus hic ſeu Præfectus (quem vocare amant) Maris, non omnino præfuit unquam Maris Gallias & Britannias interluentis parti alicui, ut provinciæ ſeu territorio Galliarum regi tuendo (quemadmodum Angliæ Admirallus) ſed in ipſo mari copiis tantùm, perſonis, & rebus Gallicæ ditionis navalibus [c]; modo non diſſimili ab eo, quo Princeps ſupremus in alieno territorio in ſui comitatûs reos animadvertit, eoſque ut domi regit; nec tamen obtenſo in ipſo territorio ſibi dominii Jure. Quod ſanè nemo non exiſtimabit qui & Teſtimoniorum veterum, de ejuſmodi dominio apud Gallos, Defectum altumque Silentium, præter Præfecturæ apud ipſos Qualitatem, primò obſervaverit, & demum integram & per mare lituſque circumfuſum ampliſſimam ſemper unicoque ſub imperio exercitatam Angli poteſtatem, idque per tot ſeculorum periodos, comparaverit cum ita diu Disjectis diſſipatiſque in adverſo Galliarum litore Imperiis nuperâque oræ maritimæ ad regnum Gallicanum acceſſione, ſecundum ea quæ jam de illâ dicta ſunt. Teſtimonia planè nulla ſunt de dominio aliquo Maris huius, Galliarum Regi competente, ante noſtrum ſeculum. Neque in hoc, aliorum præter Juriſconſultos aliquot qui aut obiter aut oratoriè tantùm, non ex probationum vi aſſerendi modo, de eo loquuntur. De quibus libro diximus ſuperiore. Ubi etiam adferuntur alia, quæ rem quam heic tractamus firmant, inprimis obſervanda. Sed & adjicere jam liceat,

a *Edict. Regum Franciæ lib.3. tit.5. & Popellîner.cap.* 10.

b *Edict. Ludovici* 12. 1480.

c *Petrus Gregor. Tholoſan. in Syntag. Juris lib.*1. *cap.* 3.

liceat, ipſos Francorum hiſtoricos, & ſuperioris & huius ævi, authores eſſe, Admirallos Galliarum Regibus, vetuſtioribus in ſeculis, ideo aut defuiſſe aut ſubinde (ut res obiter exigebat tantùm) fuiſſe conſtitutos, *quia* nempe *nullum in Mare imperium habuerunt*, ut expreſsè ait Tilius, loco ſuprà citato. Et fruſtrà ſanè eos reprehendit Popellinerius [a], dum ait illud falſum eſſe, eò quod Normannia, Picardia, & Flandria Galli ditioni olim ſuberant. Nam ut mittam diu ſine Normanniâ & Flandriâ regnâſſe Francorum Reges, nec aliud litus præter Picardicum retinuiſſe (ut ex ſuprà oſtenſis & hiſtoricorum fide paſſim liquet) anne ideo ſequitur falſum eſſe, nullum in Mare imperium eos habuiſſe, eò quòd maritimus eis eſſet tractus aliquis? Non magis ſanè quàm in Galliis ideo fluminis quem eſſe dominum, quia prædia habet adjacentia. Cùm receptum ſit ex jure Gallicano [b], Regem fluminum navigabilium paſſim dominum eſſe, ubi non ſingulari occupationis præſcriptione aliove, præter adjacentis prædii poſſeſſionem, titulo, ſubdito non ceſſerint; uti etiam alibi non raró recipitur. Quod verò ad Qualitatem præfecturæ hujus apud Gallos maritimæ attinet; advertendum eſt, cùm præfecturis illuſtrioribus ſingulis locus debeatur in ampliſſimâ eorum Parlamenti Curiâ, idque ex ipsâ Præfecturæ quà provinciam aliquam aut regimen intra regni Gallici fines primariò ſpectat, naturâ: veluti Comiti ſtabuli, Hippocomo, Magno Magiſtro, aliis: Admirallo tamen Franciæ ea ratione eſſe nullum. Quemadmodum deciſum eſt ſub Henrico II [c], cùm Gaſpari Collignio Admirallo Franciæ, quà Admirallus erat ſeu maritimam geſſit præfecturam, locus eiuſmodi planè eſt negatus; eidem verò, quà Inſulæ (ut vocant) Franciæ ſub Rege præerat, conceſſus. Scilicet Admiralli nomine, intra regni fines præfecturam non geſſit primariò; ſed ex eo quòd Admirallus claſſium ſeu Maris (ſenſu jam dicto) quod extra Regis imperium eſt, in perſonas & res ratione Maris tantùm juriſdictionem exercebat, ideo hoc nomine loco erat arcendus. Unde etiam (ut videtur) evenit quatuor quos diximus Admirallos ſingulos, provinciarum, à quibus denominari ſolent, regimen itidem ſimul ſortiri, quod ſcimus è ſuprà citatis ex Choppino aliiſque qui de hac re ſcribunt. Ita intra regni fines præfecturam primariò obtinentes, id eſt, intra Galliæ litora, pari cum ceteris Regni Dignitatibus illuſtrioribus jure fruuntur. Quid quod etiam fluminum, quorum dominus eſt Rex Galliarum, regimen, non Admiralli præfecturæ, ſed ſinguli eorum

[a] l'Amiral de France chap. 9.

[b] *Sanctyon* des Couſtomes des Eaus & Foreſts *liv.* 2. *chap.* 1. *Cod. Hen.* 3. *lib.* 16.

[c] *An.* 1552. 12. *Ian.* ut notatur *in edict. Regũ Franciæ tom.* 3. *tit.* 5. *in Margine. Io. Tilius lib.* 2. *Simon Marion in Placit.* 5.

qui præſides ſeu Magiſtri *a* Aquarum & Vivariorum ſilveſtriũ nuncupantur, ſubeſt. Scilicet publicæ aquæ, quæ intra Regni fines, & quarum Regi eſt dominium, ad aliam dignitatem attinent; Non omnino ad Admirallum qui provinciæ ibi nulli tutandæ, ex generali officii naturâ, nedum fluminibus (ut apud Anglos) præficitur. Natura igitur primaria dignitatis huius eſt tantùm claſſibus in mari præeſſe; unde etiam ante aliquot annos Henricus Momorancius Admirallus Franciæ, ſub ſtatuâ equeſtri Henrico patri Duci Momorancio Chantilliæ poſitâ, Latinè ſe *Navalis militiæ Magiſtrum* pro Admirallo tantùm *b* appellat. Adeoque nec in Mari ipſo aliquid regiminis quod præficienti dominium aſſerat, unquam habuit ſive Franciæ, ſive Britanniæ, ſive Aquitaniæ à Gallo conſtitutus Admirallus; id quod itidem dicendum, hinc de Belgicę vicinique litoris, illinc de litoris Cantabrici Admirallis quibuſcunque. Similis enim horum omnium, quantum ad hanc rem, fuit atque eſt autoritas. Scimus quidem dignitatem hanc in federibus *c* inter Anglum & Gallum ictis, *Admirallum Franciæ & Præfectum claſſis Regiæ*, quemadmodum eandem apud Anglos dignitatem *Admirallum Angliæ & Præfectum regiæ claſſis* pariter nuncupari ſolere. Sed ex jure diſpari dignitatem eodem nomine inſignitam eos gerere ex oſtenſis liquet. Atque ex provinciæ natura, non ex nudo nomine dignitatis qualitas æſtimanda. Et de veterum Teſtimoniorum Defectu & Præfecturæ Natura ſeu Qualitate hæc dicta heic ſunto. Iam verò quòd ad Angli ampliſſimam atque integram per plurima ſecula poteſtatẽ eiuſque cum adverſi huius litoris imperiis minutatim olim diviſis comparationem attinet; certiſſimum eſt ab ipſis fere Angloſaxonum initiis unicum fuiſſe per Angliam adeoque in toto, quod Germaniæ, Galliis, Cantabrię objacet, litore imperium, idque in Heptarchiâ illâ apud ſcriptores obviâ. Nam fuit ſemper qui plurimùm in ea poterat, & cui ceteri parebant, ut teſtis eſt Beda *d*. Et de ea re inſigne eſt apud Alcuinum teſtimonium, ubi ob diſſidia inter Offam Merciorum, id eſt, Heptarchię partis quidem ampliſſimę ſed plerunque mediterraneæ, & Carolum Francorum regem (Magnum dictum) navigatio ita utrinque interdicta eſt *e*, ut commercia omnino impedirentur; quod ne intelligi quidem poteſt, niſi Offæ etiam imperio maritima loca hęc ampliſſima paruiſſent. Immo inſcriptio, qua Regius Offæ titulus ſolennis denotari aſſolebat, ad hunc modum ſępe ſe habuit: *Offa f, Dei gratiâ concedente, Rex Merciorum ſimul-*
que

a De quibus volumen grande conſcripſit *Sanctjonius*. & vide *Cod. Hen.3.l.16.*
b *Apud Andream Cheſnium in Hiſt.* de Familia Momoranciaca *lib.5.pag.455.ann.*1612.
c *Rot. Franc.*10. *Hen.*8. *ſeu* 1518. 4. *Octob. cũ Franciſco* 1. *Rot. Feder. & Tract. Iacobi Regis cum Ludovico.* 13. *&c*
d *Hiſt. Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 5. & vide *Camden. in Brit p* 97.
e *Alcuinus apud G. Malmesb. de Geſtis regum lib.*1.*cap.*5. *& inter Epiſt. Alcuini in Operibus eius p.*1669.
f *Hemmingus Ms. in Cod. Eccl. VVigorn. in* Bibliot. Cotton *fol.*44.*b.&*150.*&c.*

que in circuitu nationum. Poſt Egberti autem tempora ſeu annum Chriſti DCCC obvia ſatis eſt Regum ſive Angloſaxonum ſive Danorum perpetua ſeries; qui ſine ullo imperii conſorte in hoc litore (niſi Edmundum Angloſaxonem & Canutum Danum, quibus aliquantiſper eſt diſpertitum regnum, fruſtrà excipias) regnarunt. Mirum igitur non eſt Reges Angliȩ tam ampli litoris imperii dominos integros ac in ſolidum, per tot ſecula, Maris præjacentis regnum, ut Inſulæ appendicem, etiam tutò retinuiſſe; maximè cùm non ſolùm in adverſo ſimul litore tam diu & tam latè imperitarent ipſi, verùm etiam prȩter eos qui regiunculas aliquot haberent maritimas (ſic ſanè ratione diffuſi litoris imperii Anglicani habita, dicendas) eaſque diverſis imperiis ſubditas, non eſſent in vicinis qui ullo pacto reluctari potuiſſent. Summa eſt; cùm ante proavorum ferme memoriam litus duntaxat exiguum intra Gallicani regni fines comperiatur, nec domini provinciarum maritimarum, quibus poſteà modo jam indicato regnum illud auctum eſt, ne obtenderint quidem, ratione provinciarum illarum, adjacentis Maris dominium ſibi competiiſſe, nec ullum in veterum monumentis habeatur de eiuſmodi dominio teſtimonium, quamplurima verò de Angliȩ Regum, per mille ampliùs annos litus totum Anglicanum latè exporrectum unico integroque ſub imperio continenter poſſidentium, dominio marino, mariſque perpetua, ut regni appendicis, occupatione occurrant; ſequitur horum jus heic eſſe quidem manifeſtum adeoque Admiralli Angliȩ mare ipſum eſſe provinciam, tutandam velut regni partem; adverſi autem litoris Admirallos, maris prȩfectos, eo ſenſu quo prȩficientis dominium aliquod in ipſo mari, extra portus ſeu alia eiuſmodi clauſtra denotetur, nulla cum ratione eſſe dicendos. Unde etiam aliquot abhinc ſeculis vicinȩ gentes complures juris Anglicani ſatis conſciȩ, diſertè de Reginero Grimbaldo Admirallo Regis Franciȩ querebantur, eò quòd *l'office del Admiralte en la mier d'Engleterre per commiſſion de Roy de France tourcenouſment empriſt & uſa un an & plux, &c.* id eſt, *officium Admirallatus in mari Anglicano, ex authoritate Regis Franciæ ſibi arrogaſſet & per annum unicum exercuiſſet.* Tabulȩ veteres integrȩ, unde illud deſumptum eſt, infrà exhibentur; Ubi plura etiam ad hanc rem facientia habes. Et de Cuſtodia ſeu Prȩfectura Maris Anglicani, ut Regii territorii ſeu Provinciȩ atque Patrimonii ſacri partis, hactenus.

Cap. XIX.

In dominio Inſularum litori Gallicano præjacentium *perpetuò à Regibus Angliæ retento*, *poſſeſſionem* Maris in quo ſitæ ſunt, *à Majoribus acceptam conſpici.*

Retineri etiam à vetuſtis ſeculis Maris huius Auſtralioris poſſeſſionem ac dominium à Regibus Angliæ, non obſcurè indicatur ex Inſularum Gallico litori præjacentium dominio. Scilicet deturbato Normannia ipſa Ioanne & Henrico tertio Regibus, Inſulæ Cæſarea, Sarnia, Jerſey & Garneſey vocamus) Alderneia, aliæ aliquot circumvicinæ, litori Normannico ac Aremorico præiacentes, imò intra maris ſinum quem facit hinc Aremoricum, illinc Normannicum litus, ſitæ, ſeculis ſequentibus [a], ut ante hodieque, in Angli ditione manſerunt, quod nemo neſcit. At ſententia in Ioannem Regem, ut Normanniæ Ducem, ob Arthuri nepotis cædem lata, toto quod Normannici juris erat eum exui volebat Gallus. Quin Normanniæ poſtea renunciavit Henricus tertius [b]. Detur ſcilicet quod vulgo recipitur, Inſulas has Normannici fuiſſe juris, ſeu ad Normanniæ Ducatum attinuiſſe. Certè & ita, neque ex ſententia eripi potuerunt, neque renuntiatione Gallo ceſsêre. Quippe retenta eſt maris poſſeſſio, adeoque Inſularum in eo poſitarum; quemadmodum ferè in ipſa Anglia Prioratus non pauci, quorum regimen etiam erat Normannicum, ſub Angli tamen ditione, etiam quà Normannici Regiminis fuere, dum jura Monaſtica apud Anglos viguêre, ſemper manſerunt; utpote intra Anglicani imperii limites minime violatos ſita. Neque unde ita retineri potuiſſent Inſulæ facile intelligitur, niſi intra Anglicani in mari imperii fines locum & ipſæ habuiſſent. Sed verò inprimis eſt heic advertendum, plurimas gentes exteras, præter Ordines Angliæ, libello publicè ſub Edwardo I & Philippo Pulchro Regibus, in Cognitorum ab eis conſtitutorum tribunali exhibito, diſertis verbis Regem Angliæ recognoviſſe dominum ſemper fuiſſe non ſolùm Maris huius ſed & Inſularum in eo poſitarum *par rayſon du Roialme d' Angleterre*, ſeu *ratione regni Anglicani*, ſive *quà Reges Angliæ fuere.* Quod idem ſanè eſt, ac totum, uſque in adverſa litora ſeu portus, mare hoc eis expreſſiſſime tribuere. De Libello illo plura inferiùs. Nec prętereundũ eſt, ſub ipſum tempus, quo Inſulę illę ita Normannię Ducatu deturbato Anglo retinebantur, primum eveniſſe litoris alicu-

a *Rot. clauſ. 2. Hen. 3. membr. 1. part. 1. Pat. 3. Hen. 3. memb. 3. & 5.*

b *Io. Buchetus in Annalibus Aquitaniæ part. 4. & Cod. Vett. Federum, &c. Ms. in Archivo Fiſcali, fol. 1.*

aliciuus, Picardico amplioris, Gallicano regno acceſſionem. Nam antè, Aquitanicum, Britannicum, & Normannicum aliis Principibus paruere. Aquitanicum & Normannicum Anglo, Britannicum Duci ſeu Comiti cognomini. Adeò ut nec litus ferè nec rerum navalium uſus aliquis inſignior eſſet tunc Gallo; unde faciliùs etiam erat avitam, quam diximus, Maris atque Inſularum poſſeſſionem Anglo, poſtquam Ducatu ceſſerat, retinere. Quod ſatis etiam conſtat ex navali prelio geſto inter claſſem Gallicanam (cui præfuit Euſtachius Monachus ſub Philippo Auguſto Rege Galliarum) & Anglicanam, quam Philippus Albiniacus, inſularum quas memoravimus Præfectus, & Iohannes Mareſcallus *ſemitas Maris ſolerter ſpeculantes*, regebant ſub initiis Henrici noſtri tertii. Copias ſcilicet ſubſidiarias è Galliis ad Ludovicum (poſtea Regem ejus nominis VIII) in Anglia Anglum, ex conjuratorum perfidiâ, impugnantem traiectura erat claſſis navium octoginta Gallicana. Hanc adgreſſa eſt Anglicana navium quadraginta. Sed *pars Francorum* (ut Rogeri VVendoverii [a] & Matthæi Pariſienſis, qui rem narrant, verbis utar) *quorum uſus non fuerat prælium navale conſerere, in brevi erat funditùs infirmata.* Navali prælio Francos hactenus inaſſuetos eſſa aiunt. De Anglis verò; *Ab Anglis*, inquiunt, *bellatoribus & in marino prælio eruditis, telis confodiebantur & ſagittis, lanceis perfodiebantur, gladiis trucidabantur, navibus perforatis mergebantur, calce* (calcis pulvere in aërem jacto & venti adverſi vi in oculos Francorum impulſo) *cæcabantur, ſpes auxilii & ſuccurſus penitùs evacuabatur, fuga non patebat.* Angli tunc Marino prælio eruditi, ita Mare ſuum inſulaſque in eo ſitas etiam retinebant. Nam prælium hoc ad annum Henrici tertii ſecundum ſpectat [b] ſeu Chriſti MCCXVIII, id eſt ad ipſum ferè tempus quo primùm Normanniâ Anglus eſt exutus. Quod verò dici ſolet, ex Normannico jure [c], ſeu jure Ducatûs Normanniæ, primùm Inſulas has ad Anglum attinuiſſe, tam facilè negatur quàm affirmatur. Neque rationi huic vis ineſt; ſuos eas habere ſemperque habuiſſe qui Normannicos imitantur, mores; ideo Normannicas eſſe. Certè & Anglia Normannicis moribus non rarò utitur, ut gentes aliæ interdum Romanis. Unde tamen argumentum ciuſmodi fieri non poſſe, nemo non videt. Nec validius eſt, olim paruiſſe eas, in Eccleſiaſticis, Epiſcopo in Normannia Conſtantinenſi, uſque dum avorum memoriâ Epiſcopo VVintonienſi [d] ſubjicerentur. Ob loci vicinitatem commodius quidem habebatur diu regimen eccleſiaſticum è Normannia deductum. Quod initium habuiſ-

a *Ms. in* biblioth. Cottoniana.

b *Matth. Parſi. pag.* 398. edit. Londin.

c *Ed.* Coke *in Comm. Iuris Ang. part. 7. in Calvini caſu fol.* 20. & 21. *Guil. Camden. in Inſulis Brit. pag.* 855. aliis quod & admittitur in diplomatū aliquot recentiorū procemiis, veluti *in Rot. Pat. 7. Elizabethæ R. part.* 3. Herelio de Carteret, *Rot. Pat. 2. Iacobi part.* 19. & 19. *Iac part.* 24. ubi de Inſularū privilegiis.

d *Videſis Rot. pat.* 11. *Elizab. R. part.* 8. *in dorſo.*

habuiſſe ex illis ſeculis quibus utrunque litus poſſidebat Anglus, par eſt ut credamus. Non autem magis inde ſolùm ſequitur, eas ad Normanniæ Ducatum attinuiſſe, quàm Prioratus olim non paucos in Anglia quia juris erant, in Eccleſiaſticis, exteri, ad exterorum ideò principum imperium, non ad Regum Angliæ, quà Angliæ, ſpectaſſe. Æque infirmum eſt quod de lingua Inſularium Normannica afferri ſolet. Corwallenſes in Anglia, lingua ſemper uſi ſunt Cambrobritannica, ſaltem velut dialecto variata, uti etiam Aremorici in Galliis; Manniæ item Inſulæ incolæ Hibernicâ; unde tamen nemo eſt hominum qui velit ſequi aut hanc Angliæ Regibus, quà Hiberniæ ſive Domini ſive Reges fuerint, parere, aut illos ex Cambro-Britannici principatûs jure aliquo principibus ſuis ſubiacere. Scimus quidem non ſolùm in diplomatum aliquot recentiorum proœmiis, verum etiam in ſupplicibus libellis inſularium vetuſtis, interdum inſulas illas ad Normanniæ Ducatum olim attinuiſſe, eiuſdemque juris nomine ab Angliæ Regibus retineri, obiter memorari. At verò non minùs ſcimus Provinciis quæ in Galliis Regibus noſtris antiquitùs hæreditariò acceſſerunt (quales ſanè hæ ſunt dicendæ inſulæ ſi velut Normanniæ partes retineantur) permiſſum fuiſſe ſemper ita ſuis uti moribus priſtiniſque juriſdictionis formulis, ut ordinariæ Tribunalium Angliæ juriſdictioni *a* nunquam omnino ſubiacerent. Sic perpetuò Aquitanis, ſic Andegavis, ſic Normannis, aliis. Etiam & à ſeculis abhinc aliquot, Principibus noſtris viſum eſt, ut non alibi ac in ſacro ſuo Conſiſtorio extra inſulas, lites quæ ibi oriantur deciderentur. Cùm interea certiſſimum ſit, quòd, regnantibus Edwardo ſecundo *b* & tertio *c* (ſeculis quibus jus illud quo inſulæ hæ in Regum Angliæ patrimonio cenſitæ ſunt, proculdubio exploratius fuit) *Iuſtitiarii Itinerantes*, id eſt, præfecti ex jure ordinario non rarò per Angliæ provincias omnes, quos Comitatus vocamus, ut de criminibus maximè atrocioribus, juribus Imperii ſacris uſurpatis & privilegiis iniuria arrogatis aliiſque ferè rebus in forum deduci ſolitis cognoſcerent, antiquitus creati, *Iuſtitiæ errantes* interdum *d* etiam nuncupati, in inſulas illas non aliter atque in Angliæ provincias emitti ſolebant; reclamantibus quidem interdum & ſupplices adverſus huiuſmodi juriſdictionem porrigentibus libellos incolis. At verò id interea certiſſimum eſt, præfectorum illorum (qui & juris ſcientiſſimi) ſententiam tum fuiſſe, non ſolùm vim legitimam obtinuiſſe codicillos quibus præficerentur ipſi, (id quod etiam exiſtimarunt qui rebus heic tunc præerant;)

a *Vide* 11. *Hen.* 8. **Kelewap** *fol.* 202. *plac.* 19.
b *Rot. Placit. de Inſulis* 2. *Ed.* 2. & *Rot. pat.* 15. *Ed.* 2. *part.* 1. *mem.* 21.
c *Mich.* 5. *Ed.* 3. *rot.* 183. *coram rege* & *Mich.* 6. *Ed.* 3. *rot.* 181. *coram Rege*; penes Camerarios Scaccarii. 2. *Ed.* 3. *fol.* 5. *ſeu* 32. *b* & *Itin. Tempore Ed.* 3. *fol.* 138. *a.*
d *Io. Saresburien. de Nugis Curialiũ lib.* 5. *cap.* 15. & 16.

rant;) verùm etiam, inſtar Anglicani in provinciis moris formulæ, adeò continuatas fuiſſe, per diffuſam æquoris interiacentis amplitudinem, tum ipſas inſularum invicem provincias, tum cum Anglia univerſas, ut, causâ interdum ampliatâ, non aliter ac in mediterraneis Angliæ, tam coram Rege in Anglia, id eſt, in Tribunali, quod *Bancum Regis* vocitant, incolis earum quibuſcunque, quàm alterius inſulæ incolis in altera comparendi dies præſtituerent. Quod liquet in præfectura Ioannis de Scardeburgh ſociorumque eius ſub Edwardo tertio [a], aliorumque [b] illius ſeculi. Atqui inauditum eſt, puto, ex ampliatione eiuſmodi, jure noſtro ordinario præſtitui tempus comparendi alibi quàm in loco eiuſdem juris (quà in Regis patrimonio habetur) cujus & ipſe eſt è quo ita quis amandatur. Neque eiuſmodi quid, ne tentatum quidem, memini, in provinciis quæ in ſacro Imperii Anglicani patrimonio neutiquam habitæ, ab Anglo tamen alio titulo poſſeſſæ ſunt; veluti Andegaviæ, Normanniæ, ac Aquitaniæ Ducatus, eiuſmodi aliæ. Accedat etiam in vetuſtioribus aliquot Regum noſtrorum diplomatis, quibus firmantur Inſularibus privilegia [c] omnimoda, ea non ſemel deſignari per eiuſmodi privilegia quibus gaviſi fuerint ipſi *ſeu anteceſſores ſeu prædeceſſores ſui ſub obedientia aliquorum progenitorum noſtrorum Regum Angliæ exiſtentium*. Certè ſi Ducatus Normanniæ partem inſulas illas fuiſſe tum creditum fuiſſet, dubitari vix poteſt quin acceſſiſſet etiam *ſeu Ducum Normanniæ* quod in recentioribus aliquot diplomatis [d] occurrit quidem, ita tamen ut etiam in ipſis, *in fide & obedientia Coronæ noſtræ Angliæ* expreſſim dicantur inſulæ illæ, idque meritiſſimò, retinendæ. Quin, ſub Edwardo tertio Rege [e], libellis ipſorum inſularium ſupplicibus, quos, in comitiis Parlamentariis Regi, de privilegiis ſuis moribuſque tempore omnem memoriam excedente ſtabilitis, exhibebant, annectuntur mores Inſularum aliquot; in quibus hi occurrunt; *Item quòd nullus de libero tenemento ſuo, quod annum & diem pacificè tenuerit, ſine Brevi domini Regis de Cancellaria, de tenemento & tenente faciente mentionem, reſpondere debeat. Item quòd non debeant coram Iuſtitiariis domini regis, ad aſſiſas capiendas aſſignatis, ſpondere antequam tranſcripta commiſſionum eorundem ſub ſigillis ſuis eis liberent. Item quod Iuſtitiarii per commiſſionem* Domini Regis *ad aſſiſas capiendas hic aſſignati non debeant placita hic tenere ultra ſpatium trium ſeptimanarum.* Certè mores hi vetuſti etiam ita reſipere videntur perinde ac ſi ex Anglicani imperii Iure, non Normannico, Regibus noſtris atq; Iuriſdictioni eorum ordinariæ ſubiacuiſſent inſulæ illæ; tametſi inſulares

a *Mich.* 5. *Ed.* 3. *rot.* 183. *coram rege.* & *Mich.* 6. *Ed.* 3. *rot.* 181. *coram Rege.* pcnes Camerarios Scaccarii.

b *Rot. Placit. de Inſulis.* 2. *Ed.* 2. *rot.* 30. *in dorſo*; in arce Londinenſi.

c *Rot. Pat.* 2. *Ed.* 6. *part.* 7. *ubi* inſpeximu. 51. *Hē.* 8. &c.

d *Rot. Pat.* 2. *Iacobi part.* 19.

e *In Rot.* 5. & 6. *E.* dict. 3. *paullo antè citatis.*

eiſdem libellis Normanniæ vicinæ partem ſe fuiſſe ſimul interſerant. Quid quod etiam inſula Serka ab Elizabetha Regina a conceſſa fuerit Herelio de *Carteret* ſibi & hæredibus ſuis poſſidenda ſub clientelæ fiduciariæ formula quam *in Capite* vocitamus, id eſt planiſſime velut ſacri Imperii Anglicani Patrimonii feodum; utcunque obiter, ne dicam oſcitanter, in conceſſionis diplomate intra Ducatum Normanniæ exiſtere admittatur. Cùm autem in fœdere Carnutenſi renunciabat Edwardus tertius Normaniæ aliiſque aliquot regionibus Galliæ maritimis, adiectum eſt, ne de Inſulis controverſia maneret, eum retenturum tamen quaſcunque Inſulas tunc poſſideret, ſive regionibus quas retineret præiacerent b ſive aliis. Nam id imperii Marini ratio poſtulabat. Etiam tum Cæſarea tum Sarnia *ad regnum Angliæ attinere, & regno Angliæ adiacere* c, ut Vectis & Mannia, dicuntur in Fœderibus aliquot inter Angliæ reges & principes exteros initis. Inſulas item has conceſſit olim Henricus quintus Rex d Ioanni fratri ſuo, Duci Bedfordiæ, *abſque aliquo nobis vel hæredibus noſtris reddendo, aliqua prærogativa regia pro aliqua alia tenura de nobis extra dictas inſulas tenta quæ ad dictas inſulas, caſtra ſive dominia aliqualiter pertinere poterit, non obſtante.* Quæ verba jus aliquod Ducale ne admittere quidem videntur. Et velut arra ſeu pignus dominii Marini cum inſularum conjuncti erat forſan mos ille vetus quo *totus piſcis per piſcatores inſularum noſtrarum* (ita loquitur in ſacris ſcriniis e Edwardus Rex tertius) de Gerneſey, Jereſey, Serk & Aureney *in mari inter feſta Paſchæ & S. Michaelis captus ſecundum conſuetudinem partium illarum ad nos pro rationabili pretio inde ſolvendo dignoſcitur pertinere, & quòd dicti piſcatores totum piſcem per ipſos inter feſta prædicta captum uſque certa loca in eiſdem inſulis deputata deferre tenentur, ut miniſtri Cuſtodis Inſularum prædictarum inde capere poſſint, ad opus noſtrum, pro pretio huiuſmodi quod viderint expedire.* Nec contemnendum eſt ſanè id, quod in Chronicis Cœnobii Theokesburienſis occurrit de Henrico de *Bello campo*, Duce VVarvvici, in dignitatem Regis, ab Henrico rege ſexto, non ſolùm Inſulæ Vectis, verùm & Sarniæ & Cæſareæ, ad quas ceteræ in hoc tractu civiliter ſpectant, creato. De Inſula Vecti idem memorat vir optimus Guilielmus Camdenus f idque ex eodem codice. At verò codex ipſe g ad hunc modum; *Obiit autem dominus Henricus Nobilis Dux VVarvvichiæ & primus Comes Angliæ, Dominus* le Diſpenſer *& de* Abergebenny, *Rex de inſulis* Wight *&* Gardſey *&* Jardſey; *dominus quoque caſtri Briſtoliæ cum ſuis annexis, 3. Idus Iunii A. D.* 1446. *anno ætatis ſuæ* 22. *apud caſtrum de*

Han-

a *Rot. pat.* 7. *Elizab. part.* 3.
b *Th. VValſingham. ann.* 1360. *ſeu* 34. *Ed.* 3.
c *Feder.* 1542. *Inter Cæſarem & Hē.* 8. *& Fed.* 1585. *inter Elizab. Reginam & Ordines federatos Belgii*; quorum tranſſumpta *in* bibliotli. Cottoniana.
d *Rot. Franciæ,* 3. *Hen.* 5. *memb.* 6. *num.* 12. *Novemb.* 27.
e *Rot. Finium* 31. *Ed.* 3. *mem.* 18.
f *In Britan. pag.* 200. *&* 430.
g *Ms. in* biblioth. Cottoniana.

Hanleya, & ſepultus eſt in medio Chori Theokeiburiæ. Et paulò ante, de eodem; *Coronatus eſt in Regem de* Wight *manu regia*, eo in loco nullâ ceterarum inſularem expreſsâ habitâ mentione ſed illis cum hac pari, quà Regum Angliæ patrimonii pars fuerunt, jure cenſitis. At verò credendum non eſt inſulas illas Normannico litori præjacentes in regnum, utcunque imperio Anglicano ſubiectum, ita converſas fuiſſe, niſi & qui converterint etiam ipſi ſuperiori, quàm Ducatus titulo, eaſdem ſe anteà poſſediſſe exiſtimaſſent; id eſt, planè regio. Quemadmodum Richardus rex ſecundus cùm Robertum Comitem Oxoniæ (qui & Marchio Dubliniæ & Dux Hiberniæ fuit) Regem [a] Hiberniæ creare deſtinarat, ſe interea inſulam illam non minore quàm Regis (tametſi Domini nomen tunc, uti etiam uſque ad Henrici octavi tempora poſteriora, Regis ibi vicém [b] omninò ſuppleret) titulo ac dignitate poſſidere proculdubiò non dubitavit. Ita Inſulas illas ac mare circumiacens cum Angliæ regno unici Imperii Corpus, utcunque diverſis illæ uterentur moribus, conſtituiſſe meritò exiſtimatum eſt. Quò etiam ſpectat ſingulare earum, flagrante inter circumvicinas gentes bello, jus, induciarum beneficio ex regum Angliæ indultu, per ipſum mare, gaudendi; de quo plura inferiùs [c]. Atque in Tabulis forenſibus quæ acta *Iuſtitiariorum*, quos diximus, *Itinerantium* continent, *Placita Coronæ* (quæ phraſis Anglicanum imperium indicat) ſæpiſſimè occurrunt. Item in actionibus [d], formulæ illæ, *ſpreta dignitate Coronæ domini regis*, & *dominus rex ſeiſitus fuit de prædicta advocatione tempore pacis ut de feodo & jure Coronæ ſuæ*, eiuſmodi aliæ non paucæ habentur, quæ jus Ducale non ſapiunt. Accedat inſuper non ſolùm quæ Normannico litori, ſed etiam quæ Aquitanico objacent, Inſularum jus ita olim retinuiſſe Anglum (velut poſſeſſionis ſuæ etiam eiuſdem Maris, quà ad Anglicani regni patrimonium attineret, pignus ſeu comitem) ut Henricus noſter tertius, utcunque non exiguæ Aquitaniæ parti renunciaret, inſulam tamen præjacentem illam (non minùs in Occidente, ac Rhodum olim, ob leges Navales [e], celebrem) Uliarim ſcilicet, vulgò *Oleron* dictam, Edwardo filio primogenito conceſſerit poſſidendam in poſterum, nunquam non ut Anglicani patrimonii facti appendicem. Conceſſioni nempe adiecta eſt clauſula, *ita [f] quòd eadem inſula ſemper remaneat Coronæ Angliæ, & nunquam alienetur ab eâdem.* Literis item ad Uliarenſes datis, *nolumus*, inquit [g], *vos à Corona Angliæ ullatenus ſegregare.* Quin annis aliquot antè, Vaſconiam (ſeu Aquitanici litoris maritima) Edvvardo Principi ſimi-

a *Tho. VValſingh. in Rich. 2. anno 1386. pag. 352.* edit. Londin.

b *Statut. Hibernic. 33. Hen. 8. cap. 1.*

c *Cap. 22.*

d *Rot. Placit. de Inſulis, 2. Ed. 2. rot. 21. & 30. &c.* in arce Londinenſi.

e De quibus conſulas *c. 24.*

f *Cod. Vet. Federum &c. Ms. anno 1259. penes Camerarios Scaccarii.*

g *Cod. vet. Ms. in* bilioth. Cotton. *de rebus Aquitanicu fol. 3.*

ſimiliter quidem conceſſerat[a], *ut integrè remaneat Coronæ Angliæ in perpetuum.* Adeò ſingulari voluit tam maritima quàm inſulam hanc jure ab eodem poſſideri, neque ullo pacto magis ac ipſum Mare quo pulſabantur, ab Imperio Anglicano disjungi. Et tametſi poſtmodum tum hæc inſula tum aliæ aliquot circumvicinæ, idque à multis abhinc ſeculis, litora Gallicana quæ proximant, varias ob cauſas, ſequuta ſunt; attamen integrum interea manſit Angliæ Regibus, ut antè, Maris dominium; quod ex ceteris quæ oſtendimus ſatis comprobatur.

a *Rot. Vaſcon.* 38. *H.* 3. *membr.* 8. *Matth. Pariſ. p.* 1187. *ſeu* 1207. edit Lond. *Florileg. ann.* 1254 & *Cod vet. Ms. de reb. Aquitan.* in bibliot. Cotton. *fol.* 66.

CAP. XX.

Ex veniâ tranſeundi ſeu prætèrnavigandi *ſive* indulgeri ſolitâ *exteris*, *ſive* petitâ, *dominium & poſſeſsio Maris Regibus Angliæ aſſeritur.*

FIrmantur, quæ de poſſeſſione ac dominio hoc diximus, ex publicæ fidei literis à Regibus Angliæ in veniam per mare hoc tranſeundi impetraris. Quarum in ſacris ſcriniis teſtimonia ſunt non obſcura. Impetrantibus ſcilicet exteris. Ferrando Urtis de Sarachione, Hiſpano, conceſſit Henricus noſter quartus[b] ut tutò navigare ei liceret è portu Londinenſi *per Regna, dominia, & poteſtatem noſtram uſque villam de la Rochelle.* Ad interſecans Mare *dominia & poteſtas noſtra* heic manifeſtò ſpectant. Et miſsis à Carolo Galliarum Rege VI ad Robertum III Scotiæ Regem legatis, qui de federe ineundo agerent, tutelæ Tabulæ ab eodem Henrico impetrabantur, quibus tuti forent *par touz*[c] *noz povoirs, deſtrois & ſeignories, par Mer & par terre,* id eſt, *per univerſas noſtras poteſtates, diſtrictus, & dominia tam per Mare quàm per Terram.* Innumeræ ſunt aliæ publicæ fidei literæ (*ſalvos conductus* vocant) in ſacris Henricorum maximè quinti & ſexti ſcriniis, quibus tutus indulgeri ſolebat & aditus & receſſus *tam per Mare quàm per terram & aquas dulces*, id eſt, per totum indulgentis imperium. Atque obſervare licet literas eiuſmodi ſolenni titulo dari à Regibus noſtris ſolitas ad Maris Prefectos, Admirallos, Viceadmirallos, Maris Capitaneos, territorii ſcilicet Marini præſides à Rege conſtitutos, quum tamen in id genus publicæ fidei tabulis à Rege Galliarum Angliæ Regi in Gallias tranſmigraturo olim conceſsis, eiuſmodi prefectorum nulla reperiatur mentio. A Philippo Longo Rege, Edwardo noſtro II literæ id genus datæ, in fronte tantùm habuere[d], *par la grace de*

b *Rot. Franciæ* 5. *Hen.* 4. *membr.* 11. *Ian.* 5.

c *Ibid. memb.* 14.

d *Rot. Clauſ.* 13. *Ed.* 2. *mēb.* 7. *in dorſo.*

de Dieu, Roy de France. A touz noz Iuſticiers & ſubgies ſalut. Cauſa autem obſcura non eſt, Anglum præfectos Maris literis ſuis alloqui ſolitum, Gallum eo in ævo duntaxat Iudices ſuos & generatim ſubditos. Scilicet per totum hoc mare, ut eiuſdem dominus, ſuos habuit etiam ipſius Maris Præfectos Anglus, quem (cùm ipſe trajiceret) æquum non erat ut tutaretur in Mari Gallus intra ſcilicet territorii Anglicani fines. Attamen tunc temporis Admirallus eſſe potuit Gallorum Regi; ſed ſolùm in litore Normannico & Picardico. Nam Aquitanicum, Britannicum, & Narbonenſe, nondum patrimonio Regio acceſſerant. Atque eo fermè tempore ſeu paulò ante habentur ii, qui in catalogo Admirallorum Galliæ primi ſunt. Ævo autem recentiori, verum quidem eſt in literis, etiam Galli [a], fidei publicæ, aliorumque Principum maritimorum, diſertis verbis Admirallos ſolere compellari inter cetera miniſteriorum Regiorum genera; ut ſcilicet in qualiſcunque paſſim præfecturâ tuti ſint ii quibus impetrantur. Sed de imperio in tranſeuntes ſeu præternavigantes Anglicano, plura habentur ex ratione limitum navigantibus à Rege noſtro in hoc mari præſcribendorum, quam paulò poſt oſtendimus, uti etiam ex eis quæ ſuprà [b] è ſacris ſcriniis, de Vectigalibus præternavigantibus ab Anglo impoſitis, traduntur. Atqui & huc ſpectat ſanè reges tum Daniæ, tum Sueciæ, præter Urbes Hanſeaticas, enixè ſæpiùs ab Elizabethâ Angliæ reginâ petiiſſe, ut liber eis eſſet per mare Anglicanum tranſitus cum annonâ in Hiſpaniam; flagrante ſcilicet inter eam & Hiſpanum bello. Scio quidem licentiam eiuſmodi eis negatam eſſe non ſolùm dominii Maris causâ, ſed inprimis ne hoſtibus commeatus adferrentur. Unde etiam naves Hanſeaticorum frumento onuſtæ à claſſiariis Anglicanis in ipſis Uliſſiponis faucibus, extra territorium Angliæ marinum, captæ [c] ſunt; quæ ſcilicet per mare Scoticum [d] & occiduum in Luſitaniam tenderant; proculdubiò ne Mari Anglicano, iniuſſu Reginæ, temerè uterentur. Sed verò clamitabant inde Hanſeatici, Iura Gentium, Commerciorum, Federum violata eſſe; navibus ab Anglâ ita eo ſolùm nomine, quòd ad hoſtem commeatus deferrent, captis; id eſt, in territorio cuius ſe dominam ne obtendebat quidem Angla. Et de eâ re quæſtio eſt illuſtris atque à viris doctiſsimis [e] diſputata, in quantum hoſtibus ii, qui hoſtes non ſunt aut dici nolunt, res aliquas jure Gentium poſſint ſubminiſtrare. At verò dum annis aliquot ante naves has captas, non ſemel negata eſt Hamburgenſibus (qui ceterorum etiam Hanſea-

a *Stilus & Protocol. Cancell. Franc. c.* de paſſaiges & Sauf-conduits.

b *Cap. 14. huius libri.*

c 30. *Iunii* 1589. qua de re *Declaratio* tunc Londini typis edita.

d *Thuanus Hiſtor. lib.* 95.

e *Albericus Gentilis de Iure Belli lib. 1. c. 21. Hiſpan. Advocat. lib. 1. c. 20. & Hugo Grotius De Iure Belli & Pacis lib. 3. c. 1. §. 5.*

Hanſeaticorum nomine liberam ſibi per hoc mare in Luſitaniam & Hiſpaniam profectionem petiiſſent) omnimoda ſive frumentum ſive arma bellica tranſvehendi libertas; nec jure Gentium aut Commerciorum, petitionem ſuam tunc niti, nec Reginæ negationem huiuſmodi juri adverſari omninò ſuggerebant. Scilicet primò

a 1585. *ut in Declaratione Reginæ, 1589.*

reſponſum a tulere, à tranſvehendis armis aliiſque bello conducibilibus & frumento abſtinerent, *in cæteris verò mercibus* (ſic Regina) *tranſvehendis nihil vos impediemus, ſed veſtrorum ſubditorum naves ſolito more commorari & prætervehi omni cum favore permittemus, ut inſtitutam navigationem perficiant.* Iniquum non habere viſi ſunt hoc reſponſum. Sed biennio pòſt ablegatus eſt in Angliam Sebaſtianus à **Berghen** eorum Orator cum literis petitoriis ut exceptio in ſuperiùs conceſsâ libertate tolleretur, liberaque omnium mercium eſſet tranſvectio. Rurſus negatum eſt quod petebant; adjecto, *qui auſo temerario ſecus facerent, pœnas penderent ſuæ indomitæ licentiæ, ſi in claſſiarios alioſve ſubditos Maieſtatis Angliæ inciderent, factis ipſorum rebus & mercibus quibuſcunque capientis, ſic præter voluntatem ſuæ Maieſtatis vectis & captis.* Petitionibus tantùm ita ſemper agebant; pro arbitratu Anglæ reſponſa referebant; jura gentium aut commerciorum ne prætexebant quidem, antequam in alio mari, ſcilicet Luſitanico, quod jure Gentium & commerciorum, Anglæ injuſſu liberum putabant eſſe, naves ſuas viderent interceptas. Tunc cœptum eſt de libertate nullo jure negandâ agi; idque ab iis qui, per aliquot antè annos, liberum per mare Anglicanum tranſitum ſupplices non ſemel ab eiuſdem Dominâ tantùm petierant. Adeò ut caput illud (ut eſſe volunt nonnulli) Iuris gentium de commeatu hoſtibus ab amico non ſubminiſtrando, non ſolùm in causâ anteà eſſet ſive petitionis Hanſeaticorum ſive Reginæ negationis, ſed accederet etiam dominii Marini jus, quod planè ſe violaturos ſentiebant Hanſeatici, ſi Reginæ injuſſu per eius Maria proficiſcerentur. Huc ſpectant ab eâdem ratione, quæ occurrunt de hâc re in capitibus ab VVitfeldio & Bernicovio, Chriſtierni IV Daniæ Regis, anno MDXCVII, legatis apud Anglam expediendis. *Sereniſſimum*, aiunt b, *Regem noſtrum ſeverè nobis iniunxiſſe, ut apud Sereniſſimam Reginam ageremus, quò frumenti aut annonæ vectio Hiſpaniam verſus noſtris libera permittatur, quemadmodum etiam, ut antè fecimus, & nunc cum omni inſtantiâ iterum facimus ac petimus, maximè cùm ſuſpicio ſit eam licentiam frumentum vehendi etiam Anglis & Belgis interdum concedi; ne noſtri peiori conditione utantur quàm veſtri, atque ut ad minimum certis quibuſdam navibus* in

b *Ex tabulis legationis eiuſdem, in* bibliotheca Cottoniana.

in gratiam Regiæ Maieſtatis annuatim libertas annonam, durante hoc bello, vehendi ſaltem concederetur: atque ut de eo, quod obtinere poſſimus, sereniſſimo Regi noſtro referre queamus. Tulêre autem reſponſum legati hi huiuſmodi, *Reginam nullâ ratione poſſe induci, ut illud conſentiat fieri. Et cùm ſuſpicio allegatur à vobis licentiam interdum concedi & Anglis & Belgis vehendi frumentum, audemus nos aſſerere* (viri nempe primarii à ſacratioribus Conſiliis Reginæ, qui reſpondebant) *nunquam tale quicquam conceſſum eſſe à Reginâ, neque huiuſmodi eſſe conceſſuram, durante bello.* Niſi marini, per quod tranſeundum eſſet, territorii domina fuerit Regina, idque Danorum (ut ſuperiùs Hanſeaticorum) ſententiâ, quorſum hæc tam ambitioſa petitio, quàm reſponſio imperioſa? Libertas heic nulla præter eam quæ ex Reginæ, velut itineris Dominæ, arbitratu pendebat, ſæpiùs iteratâ petione, obtenditur. Unde etiam eſt, quòd Ioannes Suecorum Rex literis quibus anno MDLXXXVII ad Elizabetham Reginam datis veniam mercium in Hiſpaniam trajiciendarum Olavo Wormæo Sueco petebat, faſſus ſit, neceſſe ei fore *maritimas Reginæ ditiones pertranſire*, quæ literarum [a] ſunt vocabula. Neque novum eſt huiuſmodi tranſitum exteris negari. In quamplurimis publicæ fidei literis, Mercatoribus gentium vicinarum ab Edwardo Rege I conceſſis, exardeſcente inter eum & Gallum bello, adjicitur clauſula ſolennis, ut *nihil ad partes Franciæ ducant ſeu duci faciant, nec omnino inimicis noſtris inde communicent quoquo modo* [b], ut in ſacris legitur Scriniis. Eiuſmodi ſunt alia non pauca. Unde in mandatis eiuſdem Regis habetur, ut ſummâ curâ atque diligentiâ retineretur ei ſummum Maris imperium, utpote ſibi jure avito competens, ceu legum & perſonarum in eo tranſeuntium arbitro & moderatori. Verba, quæ idem ſonant, ſunt, *Eſpecialment* [c] *à retenir & maintenir la ſouvereignetè qe ſes anceſtres Royes d'Engleterre ſoloyent avoir en la dite mier d'Engleterre, quant à l'amendement, declaration, & interpretation des lois per eux faits à governer toutes maneres des gentz paſſantz per la dite mier.* Huc ſpectat etiam illud Ioannis Regis mandatum, quo imperioſè ſatis naves omnimodas quæ per mare Anglicanum (generali Maris, utpote circumflui, nomine deſignatum) reperiri potuerint, ſiſti voluit atque ad ſua litora adduci. Nimirum ſiſti quandoque naves quorumcunque tam exterorum quàm ſubditorum in portubus per omnia ſecula, tralatitium eſt. Mare autem totum, hoc mandato, ſuum non minùs ac portus ipſos planè innui volebat Ioannes Rex. Mandati ipſius teſtimoniũ appono. *REX* [d] *omnibus Sture-*

a Biblioth. Cottoniana.

b *Rot. Pat. 24. Ed. 1. memb. 5. & 25. Ed. 1. part. 1. memb. 27. 16. &c.*

c *Faſcic. de ſuperioritate Maris Angliæ,* in arce Londinenſi.

d *Rot. Pat. 9. Iohann. R. memb. 1. num. 3.*

Sturemannis & Marinellis & Mercatoribus Angliæ, per mare itinerantibus, ſalutem. Sciatis nos miſiſſe Alanum Iuvonem de **Sorham** *& VValterum* **Stattun** *& Vincentium de* **Haſtings/** *& VVimundum de* **Winchelſey/** *& alios de Baronibus noſtris quinque portuum & alios fideles noſtros Sturemannos & Marinellos galiarum noſtrarum, ad omnes naves quas invenerint per Mare arreſtandas & ſalvò, cum omnibus in eis inventis, ducendas in Angliam. Et ideò vobis præcipimus, quòd eis de hoc ſitis intendentes, ita quòd ſitis in Angliâ cum omnibus navibus & merchandiſis veſtris ad portum & terminum quos ipſi vobis nominabunt. Et ſi aliquis eis contra præceptum noſtrum reſiſtere temptaverit, vos, fideles noſtri, ſitis eis in auxilium cum omnibus viribus veſtris, ſicut diligitis vos & catalla veſtra & pacem & reſidentiam in terra noſtra vobis vel alicui de generatione veſtra. Teſte VVillielmo* **Briwer/** *apud* **Lutegar** VIII *die Februarii.* Sturemanni & Marinelli ſunt Navarchi & Claſſiarii. Sed omnes naves per mare *arreſtari*, id eſt, ſiſti ſeu capi, & in Angliam adduci jubere, quid aliud erat, quàm Maris per quod tranſirent, dominum ſe indubitanter profiteri? Nec objiciat quis mandatum hoc ad naves tantùm Anglorum, ſeu mandantis ſubditorum, attinuiſſe. Verum quidem eſt, ipſos codicillos jam adductos ad Navarchos, claſſiarios, mercatores Angliæ, tantùm miſſos fuiſſe. Sed ex ipſis manifeſtum eſt intereà, Quatuor-viros ibi memoratos alioſque Quinque Portuum cives & qui adjiciuntur ceteros, in mandatis præcedentibus habuiſſe, *omnes Naves quas invenerint per Mare arreſtandas & ſalvò, cum omnibus in eis inventis, ducendas in Angliam.* Acceſſere autem codicilli hi, ut palàm eſt, ne navarchi, claſſiarii, mercatoris cuiuſcunque Anglicani Mari utentis auxilium, in navibus exterorum ſiſtendis, deeſſet. *Si aliquis eis contra præceptum noſtrum reſiſtere temptaverit, vos, fideles noſtri, ſitis eis in auxilium cum omnibus viribus veſtris, &c.* Fideles noſtri, ſeu qui navibus ſiſtendis opem præbere debebant, heic ſunt univerſi nautæ atque Mercatores Anglicani per mare hoc diſcurrentes. Quorum igitur naves ſiſtendi erant, non veniebant Fidelium ſeu ſubditorum nomine; quod & ipſam Mandati huius formulam ita comprobare, ut ea de re ulterius quid adjicere neceſſe non ſit, neminem qui diligentiùs intueatur, exiſtimo dubitaturum. Nec de Navibus Hoſtium, ſed quorumcunque verba fiunt; utpote prolata à domino cuius tunc intererat non ſolùm territorio ſuo Marino ſed etiam navibus in eo prætemavigantibus, non aliter ac in portu ſtationem habentibus, ſuam in rem & pro libitu uti.

Similes

Similes habentur, atque idem probantes, Codicilli temporis Edwardi III Regis, in quibus jubetur naves univerſas decem doliorum & quæ exceſſerint, in Mari Auſtrali atque Occidentali repertâs (exceptis aliquot jam anteà trajectioni in Aremoricam deſtinatis) ſiſti, & armari ut Regi inſerviant. Lemma eſt; *De Navibus arreſtandis & capiendis.* Formula ad hunc modum ſe habet. *REX* [a] *dilecto ſibi Thomæ de* Wenlok *ſervienti ſuo ad arma locum tenenti dilecti & fidelis noſtri Reginaldi de* Cobham *Admiralli Flotæ noſtræ Navium ab ore aquæ Thamiſiæ verſus partes occidentales, ſalutem. Sciatis, quòd aſſignavimus vos ad omnes Naves, Flimos, Creieras, Bargeas portagii decem Doliorum & ultra quos in Admiratu prædicto* (id eſt, in Mari à Thameſis oſtio in Auſtrum & Occidentem porrecto) *inveniri contigerit, cum omni celeritate qua fieri poterit per vos & deputandos à vobis, arreſtandos & capiendos, & ad naves, Flimos, Creieras & Bargeas prædictos per magiſtros & dominos eorundem de guerra, benè & ſufficienter muniri & parari faciendos, & ad eos ſic bene paratos & munitos uſque Sandvvicum celeriter ducendos, Navibus, pro paſſagio dilecti & fidelis noſtri Thomæ de* Dagworth *& hominum ſuorum verſus Britanniam profecturorum, ordinatis duntaxat exceptis; Ita quòd vos in propria perſona, unà cum navibus, Flimis, Creieris, & Bargeis prædictis de guerra ſic benè paratis & munitis, ſitis ibidem die Sabbati proximo ante feſtum Apoſtolorum Simonis & Iudæ proximè futurum ad ultimum, ad proficiſcendum exinde in obſequium noſtrum, prout Magiſtris & Marinariis Navium, Flimorum, Creierarum, & Bargeiarum prædictorum tunc injungetur ex parte noſtra, ac ad capiendum ſufficientem equitaturam, pro vobis circa præmiſſa laborando, in locis ubi meliùs expedire videritis (Feodo eccleſiæ duntaxat excepto) pro denariis veſtris inde ſolvendis; nec non ad capiendum & arreſtandum omnes illos quos in executione præmiſſorum contrarios inveneritis ſeu rebelles, & eos priſonis noſtris mancipandum, in eiſdem moraturos quouſque de eis aliter duxerimus ordinandum, &c.* Iubentur item cuncti in dicto Admiratu miniſtri obſequium atque opem eadem in re præſtare. Subſcriptio, autoritatem mandati originariam indicans, eſt, *Per ipſum Regem & Conſilium*, quæ illo in ævo ſolennis erat. Admiratûs autem nomine heic contineri ipſum Mare quod diximus, ex ſuprà oſtenſis liquet. Atque in eo, avito ſuo jure, non aliter ac in ipſis portubus ſeu litoribus Angliæ (nam de navibus quorumcunque in portu ſeu litore ex juſſu regio ſiſtendis, exempla occurrunt innumera) ſic uſus eſt Edwardus Rex tertius; quemadmodum & alii Reges Angliæ. Quod verò de ſiſtendis

[a] *Rot. Frãcia. 22. Ed. 3. membr. 5. Octobris 20.*

navibus eiſque in officia Regis maritima conſcribendis adductum eſt; id ſemper intelligas oportet ita ad Juſtitiæ normam factum ut, pro ratione tum doliorum quibus æſtimabantur tum pro nautarum numero ita conductorum, congrua merces eſſet præſtanda. Qua de re teſtimonia etiam occurrunt in tabulis [a] Parlamentariis.

a Rot Par. 3. Hen. 5. part. 1. n. 6. ſeu 31.

Cap. XXI.

Piſcandi *in Mari* veniam, *ab Angliæ Regibus*, *Exteris* concedi ſolitam; Piſcatoribus *item* tutelam *ab eis, ut in ſuo territorio, præſtitam, dominii eorum Marini Inſigne vetus eſſe & manifeſtum.*

UT tranſeundi, ita & Piſcandi libertatem à Regibus Angliæ, ceu territorii Marini dominis, impetratam comperimus. Eius rei teſtimonium quidem eſt luculentum in eo quod è tabulis Parlamentariis ſuperiùs [b] de vectigalibus quibuſcunque in Mari piſcantibus impoſitis ſub Richardo Rege ſecundo, adducitur. Quin in ſacris Scriniis occurrit, Henricum VI Gallis aliiſque exteris quamplurimis ſigillatim indulſiſſe [c] *per unum annum integrum tantummodò* (interdum per ſex menſes) *&c. ire per Mare piſcando omni tempore & quoties, &c.* Sed & Fidei publicæ ſeu ſalvi conductûs nomine indulgebatur hæc libertas. Etiam & navibus piſcatoriis modus præſcribitur. Ne xxx dolia excedant. Et verum quidem eſt, adjici velut rationem aliquam ſeu conditionem veniæ, ut, pari cum Exteris ſecuritate aliquot alii, qui Anglo ſuberant, piſcando fruerentur. Quod ideò duntaxat in indultu locum habuit, ut ſi hoſce deturbarent illi moleſtiaſve eis exhiberent, veniæ beneficio exciderent. Rationis illius ſeu conditionis, ſub diplomatum initia, verba ad hunc modum ſe habuêre; *Vt factum piſcandi Allecum aliorumque piſcium, pro utilitate publicâ, augeatur, continuetur & vigeat, nec non ut quibuſdam certis piſcatoribus obedientiæ noſtræ par ſecuritas atque conſimilis præſtetur & fiat.* Certos Piſcatores obedientiæ noſtræ Gallos etiam fuiſſe opinor, qui tunc in ditione Angli. Cùm ſcilicet omnia ferè, præter litus Picardicum, in Galliis, paulò ante ab Anglo defecerant. Id eſt, ſub extremo Henrici Sexti. Quod verò ſive heic de pari ſecuritate occurrit, ſive alibi interdum etiam de publica fide ſive ex Galli, ſive Flandri, ſive Aremorici codicillis [d], etiam Piſcatoribus Angliæ præſtanda; id ferè evenit, cùm, deferveſcentibus inimicitiis, de

b Cap. 15.

c Rot. Fräcia 38. Hen. 6. membr. 9. & 14.

d 8. Hen. 4. in ſched. vetuſt. Biblioth. Cottonianæ, &c.

de induciis federeve fiebat deliberatio. Utrinque interim ſecuritas eiuſmodi ex pacto nonnunquam præſtabatur. Sed ad Anglo tam ut à Domino loci quàm ut ab eo qui in amicitiam rediturus erat. Ab aliis, hoc tantùm nomine, non illo. Niſi de Portuum & litorum uſu rem capias. Nam ita tam hos dominos quàm illum eſſe nemo diffitetur. Etiam & ævo noſtro à ſummo Maris præfecto, impetrari ſolebat venia Gallis qui Soleas Henrici IV Galliarum Regis menſæ in Mari interfluente caperent, quod aſſerunt qui Tribunali & rebus maritimis apud nos diu præfuêre. Etiam & captas eſſe Gallorum naves, ut iniuriarum reas, quæ citra huiuſmodi veniam piſcationem ibi exercerent. In Orientali autem, quod agro Eboracenſi & vicino præjacet, Mari, libertas piſcandi Hollandis & Zelandis à Caſtri Scardeburgenſis, Eboracenſi in litore poſiti, præfecto, ex veteri inſtituto ſolitum eſt impetrari; quod & ante annos complures memorat V. C. Guilielmus Camdenus de oris illis verba faciens; *Opera pretium*, inquit ille [a], *videatur adnotare uberrimam & quæſtuoſiſſimam in ſubiecto Mari Halecum (ſive Leucomanidarum, aut Chalcidum, ſi ita mavis) piſcaturam Hollandos & Zelandos exercere, cùm veniam priùs veteri inſtituto ex hoc caſtro impetraverint. Veniam enim piſcandi ſemper conceſſerunt Angli, honore ſibi reſervato, utilitate verò exteris quaſi per deſidiam reſignata. Incredibile enim ferè eſt, quantam pecuniæ vim ex hac in noſtro litore piſcatura Hollandi ſibi corrogent.* Sic ille. Alter etiam rerum maritimarum peritiſſimus, qui libellum, Anglico idiomate conſcriptum, Parlamentariis, ſub Elizabethâ Reginâ, comitiis de piſcaturæ commodo exhibuit, Flandros ſcribit, Hollandos, Zelandos quotannis, inclinante æſtate, quadringenta aut quingenta navigia (**Buſſes** vocant) emittere ad halecum piſcaturam in Mari hoc Orientali, **Where** [b] **before they fiſh they aſk leave of Scarborough**; id eſt, *ubi antequam piſcaturam exercent, à Scardeburgi Præfecto veniam petunt*, quæ ſunt eius verba. Edicto item cautum eſt ſub Iacobo Rege noſtro [c], ne quis exterus in mari Anglicano aut Hibernico, aut eo quod attinet ad Inſulas regni Angliæ cæteras, piſcaretur, venia priùs à Legatis ad hanc rem Londini conſtitutis non obtentâ & quotannis minimè novatâ. De veniâ piſcandi aliàs item à Regibus Angliæ exteris impetratâ, alia habent alii [d]. Cauſa autem, quòd adeò frequentes non occurrant ſive tranſeundi ſive piſcandi in Mari Anglicano libertatis conceſſionum formulæ, inde planiſſimè evenit, quia ex federibus cum vicinis Principibus initis toties eiuſmodi libertas fuerit (uti itidem

a *In Britania. pag.* 586.

b **Hitchocks New yeers guift** edit. Londinenſi 1580.

c *Edict.* 7. *Iacobi R.* 6. *Maii.*

d *Gerard. Malinius in lege Mercatoria, cap.* 35.

Portuum, litorum, itinerum, aliarumque rerum) ita utrinque indulta, ut, conſtante federe, velut ager compaſcuus tam federato utenti quàm Anglo domino mare deſerviret. Sed verò etiam in federibus huiuſmodi limites interdum piſcaturæ poſiti ſunt, quod inprimis obſervandum eſt. Limites tum Loci, tum Temporis. Adeò ut federato ultra limites hoſce piſcari ex federe non liceret; Anglo in Mari præjacente univerſo dominium retinente. Egregium eſt ſub Henrico noſtro IV exemplum. Pactum inierat Gallus & Anglus [a], piſcaturam utriuſque ſubditos libere exercere poſſe toto mari quod hinc portu Scardeburgenſi & Southamtonienſi, illinc Flandriæ extremo & Sequanæ fluvii oſtio terminetur. Tempus item ab Autumno intra Ianuarias, quæ ſequerentur, Calendas coërceri. Atque ut vi federis tutò frui poſſent Galli, literas publicæ fidei Præfectis maritimis univerſis dat Rex noſter. Limites heic planè Gallos ab occidentaliori & quod ſub Africo poſitum eſt Mari excludebant, uti etiam ab Orientali quod in Septentrionem ab illis porrigitur; utpote ab Henrico noſtro, pro ſuo, ut domini, arbitratu, ita finito. Neque juris erat ne quidem umbra, quâ in præfiniendis his limitibus Gallus domini vicem obtinere videretur; cùm nec ſecluſum mare litus eius ullibi in Septenrrione allueret, nec in Auſtro (præter Normanniam) aut in Occidente præjacentem haberet mari regionem. Cetera ſcilicet aut Britanniæ Aremoricæ Dux aut Anglus tenebat, ut ſuprà monitum eſt. Hinc ſanè in uſu fuit, Reges Angliæ tutelam piſcatoribus etiam, exteris Edicto interdum, armatâ interdum claſſe præſtare, ubi ſcilicet ſive ex federe, ſive ex impetratâ veniâ, temperamentis pro Angli arbitrio adiectis, piſcatum ibant. Lemma in ſacris Scriniis eſt, de tempore Edwardi I. *Pro hominibus Hollandiæ, & Zelandiæ, & Friſiæ, quòd piſcari poſſunt prope* Jernemuth. Sequitur codicillus de eorum tutelâ [b] Regius. *Rex dilecto & fideli ſuo Ioanni de* Butetutte *Cuſtodi Maritimæ ſuæ de* Jernemuth *ſalutem. Quia intelleximus quòd multi homines de partibus Hollandiæ, & Zelandiæ, & etiam Friſiæ qui ſunt de amicitiâ noſtrâ, ad piſcandum in Mari noſtro prope* Jernemuth *his diebus ſunt venturi; vobis mandamus quòd publicè proclamari faciatis ſemel vel bis in qualibet ſeptimana ne aliqui ſub omni quod nobis foriſfacere poterint, eiſdem inferre præſumant iniuriam, moleſtiam, damnum, impedimentum aliquod aut gravamen; ſed ipſis potiùs, cùm indiguerint, conſulentes ſint & auxiliantes ita quòd abſque impedimento piſcari & commodum ſuum facere poſſint. In cuius rei teſtimonium has literas noſtras fieri*

fecimus

a Rot. Franciæ 5. Hen. 4. 29 Septembris.

b Rot. Patent. 23. Ed. 1. membr. 5.

fecimus patentes uſque ad finem S. Martini proximi futuri duraturas. Teſte Rege apud **Wengham** XXVIII *die Septembris.* Ad annum eius attinet XXIII, ſeu Chriſti MCCXCV. Eodem etiam die in gratiam Comitis Hollandiæ eiuſque ſubditorum tres naves armatas emittit in oram maris ulteriorem, *pro ſalvatione* (ut alio in codicillo loquitur) *navium terræ veſtræ & noſtræ, captioni Alecum vacantium ſeu intendentium his diebus, &c. ad excubandum in coſtera maritima veſtræ.* Tutelam piſcandi dat. Hanc bimeſtre intra tempus in codicillo utroque claudit. Piſcatores etiam tutatur ſolus tam in orâ Germanicâ (quam *coſteram maritimæ veſtræ,* ob vicinitatem, in literis ad Hollandiæ Comitem heic appellat) quàm Anglicanâ. Neque alio uti navigiorum genere Piſcatoribus licuit præter id quod à Regibus noſtris præſcriptum eſt. Unde interdicta interdum omnimoda piſcatio eſt; quæ & admiſſa interdum, modo adiecto, ut navigia triginta doliis minora tantùm piſcarentur. Id liquet ex codicillis Edwardi tertii Regis de piſcandi legibus ad Præfectos ſuos ſingulos Gernemuthæ, Scardeburgi, Whitbeiæ & Donwici oppidorum in litore Orientali poſitorum datis. Verba ſunt [a]; *Quia dederimus licentiam Piſcatoribus villæ prædictæ & aliis, qui ad villam prædictam causâ piſcandi venire voluerint, quòd in mari cum navibus & batellis citra pondus* XXX *doliorum piſcari & commodum ſuum facere poſſint, quibuſcunque inhibitionibus ſeu mandatis noſtris in contrarium factis non obſtantibus, vobis mandamus quòd piſcatores villæ prædictæ & alios qui ad villam prædictam causâ piſcandi venire voluerint, in mari cum navibus & batellis citra pondus* XXX *doliorum piſcari & commodum ſuum facere abſque impedimento permittatis, quibuſcunque inhibitionibus ſeu mandatis noſtris, vobis in contrarium factis non obſtantibus, ut eſt dictum. Teſte Rege apud Turrim London* X *Auguſti.* Annus erat Edwardi tertii undecimus ſeu MCCCXXXIX. Quin ſi qui Piſcatorum in hoc Mari tutelam, Angli iniuſſu, olim exercerent, velut dominii jus invadentes, capiendi erant & cuſtodiæ tradendi, ſententiam ob iniuriam Anglo illatam exſpectaturi. Id quod videmus in tabulis publicis Edwardi regis noſtri IV. Præfecerat nimirùm is Triumviros cum poteſtate navali, qui piſcatores per mare Norfolciam & Suffolciam alluens tuerentur, quos *Cuſtodes, Conductores & VVaſtores* appellant ſacra Scrinia. Ut igitur tam tutelæ impenſæ à piſcatoribus ſolverentur, quàm alii quicunque ab huiuſmodi tutelæ officio arcerentur, Quatuor-viros conſtituit, ſcilicet Ioannem **Hemingham** Equitem Auratum, Guilielmum **Hopton**, Edmundum **Rye**, & Ioannem

[a] *Rot. Clauſ. 11. Ed. 3. membr. 35.*

nem

nem **Wansflett** Armigeros, tam *ad Cuſtodes, Coductores & VVaſtores illos ſupervidendos* (ita Tabulæ ipſæ [a]) *quàm ad communicandum cum quibuſdam piſcatoribus cuiuſcunque patriæ fuerint, qui in partibus prædictis ſub ſecuritate dictorum N. N. piſcari voluerint, quòd ipſi piſcatores & eorum quilibet ad omnia & omnimoda coſtas, onera, & expenſas eiſdem cuſtodibus & conductoribus pertinentia tempore piſcationis ſint contributores, & huiuſmodi coſtas, onera, & expenſas juxta ratam portent, & ad coſtas, onera, & expenſas illa de huiuſmodi piſcationibus piſcatorum prædictorum ubicunque inveniri poterunt, levanda & colligenda; Necnon ad omnes alios fore cuſtodes, conductores, ſive VVaſtores, alios quàm prænominatos, præſumentes vel attentantes, arreſtandos & capiendos, & proximæ Gaolæ noſtræ committendos, ibi ſalvò & ſecurè, quouſque pro eorundem deliberatione ordinaverimus, cuſtodiendos.* Totidem ferme verbis, ad eandem rem, habentur diplomata aliquot Henrici ſeptimi [b] Regis; etiam & Ricardi tertii [c], excepto quòd in huius formula interſeratur poſt vocabula illa *& expenſas juxta ratam portent* hæc clauſula heic non contemnenda; *licet iidem piſcatores ſive eorum aliquis vel aliqui literas de Salvo conductu à quocunque Rege, Principe ſive gubernatore cuiuſcunque Regni obtinuerint vel obtinuerit.* Ita ex more recepto &, pro regum noſtrorum libitu, uſitato, Tutelæ impenſæ à piſcatoribus Maris huius, utcunque ab aliis principibus qualeſcunque ſecuritatis publicæ literas antea impetraſſent, præſtandæ erant. Neque alii præter eos, qui ab Anglo conſtituti, in tutelæ huiuſmodi conſortium admittendi; ne ſcilicet Angli juri ita fortè derogaretur. Quod dominii atque poſſeſſionis loci character eſt manifeſtus.

a *Rot. Pat. 22. Ed. 4. membr. 2.*

b *Rot. Pat. 3. Hen. 7. part. 2. in dorſo 15. Auguſti. & part. 1. in dorſ. 18. Septemb.*

c *Rot. Pat. 2. Rich. 3. part. 1. membr. 2.*

CAP. XXII.

Leges & Termini exteris, invicem hoſtibus, *ſed Anglo amicis, in mari à Regibus Angliæ* poni ſoliti, *Dominium eorum teſtantur. Et de* Regiis *in Mari* Conclavibus *ſeu* Cameris. *De ſingulari item* perpetuarum in Mari *circa Inſulas Normannico litori præjacentes* induciarum *jure.*

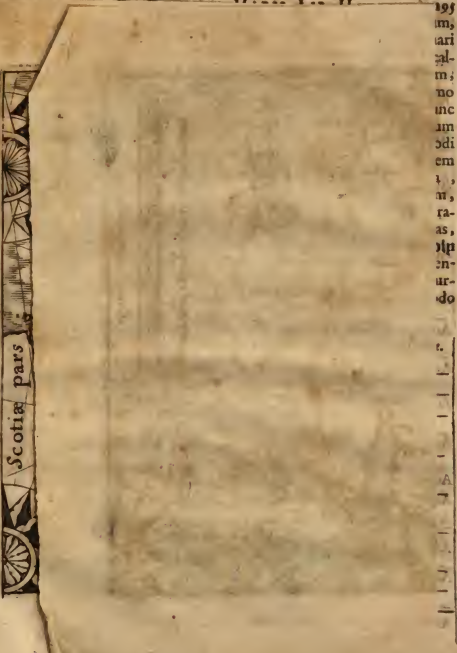
QUòd ad Leges & Terminos Exteris, qui invicem hoſtes, Anglo utrique amici, per hoc mare mutuò deprædarentur, præſtitutos (nam id quintum eſt teſtimoniorum heic caput) attinet; cùm ſub initiis Iacobi Regis Angliæ, pacato undique reliquo orbe Chriſtiano, bellum tamen inter Hiſpanum & federatos Belgiæ ordines exar-

exardeſceret, atque inde fieret ut, in Mari Anglicano utrique illi, Anglo amici, mutuis ſe invicem & frequentiſſimis infeſtarent deprædationibus, de quarum jure Dubia aliquot inter miniſtros Regios, qui de rebus maritimis cognoſcebant, oriebantur; Rex noſter, maiorum exempla ſequutus, atque ut regnator legitimus moderatorque aquarum, edicto ſancivit *a* in oris Anglicanis limites intra quos utriſque ita tutam fore ſtationem, tutum tranſitum, etiam & utroſque ab ipſo ita protectum iri voluit, ut neque Hiſpanis in Belgas federatos, neque his in illos aliiſve cuiuſcunque gentis in alios, intra hoſce vim aliquam impunè exercere liceret. Verba edicti ſunt; **Our pleaſure is, that within our Ports, Havens, Rodes, Creeks, or other places of our dominion, or ſo neer to any of our ſaid Ports or Havens as may be reaſonably conſtrued to be within that title, limit or precinct, there ſhalbe no forte, violence, ſurpriſe or offence ſuffered to be done, either from man of warre to man of warre, or man of warre to merchant, or merchant to merchant of either partie. But that all of what Nation ſoever, ſo long as they ſhalbe within thoſe our Ports and places of our juriſdiction or where our officers may prohibit violence, ſhalbe underſtood to be under our protection to bee ordered by courſe of juſtice and be at peace each with other.** Id eſt; *Placuit nobis, intra portus, æſtuaria, ſtationes, ſinus noſtros, alioſque locos ditionis noſtræ (ſeu qui ita ullis dictorum portuum noſtrorum ſeu æſtuariorum propinqui ſunt ut rationabiliter cenſeri poſſint eſſe) intra titulum illum, Limitem, aut præcinctum, non iri permiſſum ut vis aliqua, violentia, interceptio aut iniuria inferatur ſive à navi armata in armatam, ſive ab armata navi in mercatorem, ſive à mercatore in mercatorem ex parte alterutra; ſed univerſos, cuiuſcunque fuerint gentis, quamdiu fuerint intra illos portus noſtros & locos iuriſdictionis noſtræ, ſeu ubi miniſtri noſtri violentiam inhibere queant, cenſendos fore ſub tutela noſtra & ſecundum noſtram iuſtitiæ formulam gubernandos; pacemque eis invicem fore colendam.* In ſecluſo verò Mari ita tantùm vim etiam inter hoſtes permitti volebat eodem Edicto, ut ſi aut in aperto hoc Oceano, ſinubus, portubus, æſtuariis, armata navis vim hoſti inferendi cauſâ propè immineret, aut ex loco aliquo ita interdicto, in Oceanum navem hoſtis ex eodem loco tranſeuntem, contra Edicti mentem, involaret, tunc armatæ tam Mercatorum Anglorum quàm Præfectorum Regiorum naves & vim eiuſmodi ſubmoverent & ulciſcerentur. Edicti verba

a *Edict.* 1. *Martii* 2. *Iacobi Regis ſeu* 1604. *in Rot. Pat.* 2. *Iacobi R. part.* 32

ſunt; Our pleaſure therefore and commandement is to all our officers and ſubjects by Sea and Land/that they ſhall prohibit (as much as in them lyeth) all ſuch hovering of men of warre of either ſide ſo neer the entrie of any of our Havens or our Coaſts; And that they ſhall reſcue and ſuccour all merchants and others that ſhall fall within the daunger of any ſuch as ſhall awaite our coaſts in ſo neer places to the hindrance of trade and traffique outward and homeward from and to our Kingdomes. Id eſt, *Placuit nobis, & in mandatis damus omnibus Miniſtris noſtris ſubditiſque per Mare & per Terram, ut, in quantum valeant, ipſi prohibeant cunctas naves armatas quæ ex alterutra parte ita imminuerint tam propè introitum alicuius portuum noſtrorum ſeu orarum noſtrarum, atque ut tutelam præſtent ſuccurrantque omnibus mercatoribus aliiſque qui inciderint in inſidias quorumcunque imminentium oris noſtris in locis adeò propinquis, unde impediatur commercium & negotiatio extrorſus & introrſus, ad regna noſtra & ab eis.* Præſtitutos quos diximus limites tabulæ typis æneis expreſſæ & iuſſu Regio in publicum miſſæ, denotabant. Earum ratio ita ſe habet, ut lineæ rectæ à promontorio aut adjacente Inſulâ ad proximum in litore Anglicano promontorium aut inſulam ductę deſignarent tam ſecluſum illud Mare quàm ipſos portus ſinuſque. Promontoria hæc cum Inſulis ab Aquilonari Angliæ orâ per Orientem & Auſtrum in Occidentem circumeuntia, numero viginti ſeptem, ſuo ordine ita recenſentur. Holy-Iland/ the Sowter/ Whitby/ Flamborough head/ the Spurne/ Cromer/ Winterton-neſſe/ Caſter-neſſe/ Lapeſtof/ Eſtneſſe/ Orforneſſe/ the Northforeland/ the Southforeland/ Dungeneſſe/ Beach/ Dunenoze/ Portland/ the Start/ the Ramme/ the Dudman/ the Lizard/ Lands end/ Milford/ S. Davids-head/ Beardſie/ Holyhead & *Mona inſula*. Permagnos Maris ſinus ab Oceano circumambiente lineis hiſce abſciſſos habemus, quos *regias Cameras*, id eſt, The Kings Chambers & portus Regios vocitant. Ut in ædibus receſſus reductiores, ſeu cubicula aut conclavia, quæ *Cameræ* barbaro-latinè nuncupari ſolent, habent domini; etiam ut Londinum urbs *Camera Regis Angliæ* à vetuſtis ſeculis in jure noſtro etiamnum dicta eſt, ipſo velut nominis anguſtioris uſu, dominio ejus, quod circumquaque adiacet diffuſius, deſignato: ita ſinus hi ampliſſimi ſimili nomine inſigniti & pro arbitrio Regum Angliæ præfiniti, Maris quod reliquum eſt, itidem dominium

um,
ari
cal- a *Martii*
m; 1604. *ſeu*
no 2. *Iacob. R.*
inc
um
odi
em
a ,
m,
ra-
as,
olp
en-
ur-
do

e.

A

19
ſu
or
p
n
o
n
ſt
n
n
d
ſt
a
m
ſt
q
a
n
la
b
ja
h
n
o
n
t
c
c
n
t
d
r
q
g

omni-
nium

nium indicant. Deſumſimus autem promontoriorum & inſularum, quibus ita ſinus illi, etiam in adiecta tabella deſignati, terminari ſolent, ex inſtrumento *a* à Duodecimviris rerum maritimarum callentiſſimis, atque ad hanc rem juratis ſub Edicti promulgationem; Anglicè conſcripto; quod exhibitum eſt ab eis V. honoratiſſimo Iulio Cæſari Equiti Aurato & Tribunalis maritimi ſummi tunc Præſidi, nunc verò ſacrorum Cancellariæ Anglicanæ Scriniorum Magiſtro & à ſecretioribus Regi conſiliis, cui limitum huiuſmodi veterum indagandorum cura mandata erat. Inſtrumento autem in illo, tum Promontorii cuiuſlibet capitis adinvicem diſtantia, tum rectus velificationis curſus ſeu, uti vocari amat, Rumborum, qui in pyxide nautica ab altero ad alterum navigantem dirigant, ratio, unde areæ cuiuſlibet *Cameræ regiæ* partim dijudicetur quantitas, explicatur. Ordine quem ſubjicimus, ab inſula Sacra ſeu **Holy Iland** auſpicantes Duodecimviri illi à ſeptentrione per Orientem & Auſtrum in Occidentem circumibant. Diſtantia & curſus primus eſt ab inſula illa ad **The Sowter**. Inde ſimili modo recenſentur ceteri.

a Martii 1604. ſeu 2. Iacob. R.

Promontoriorum ſeries.	*Rumbi.*	*Leucæ.*
Ad **the Sowter**	in Phœnicem **S. S E.**	17 $\frac{1}{2}$
Ad **Whitby**	in Notapeliotem **S. E.**	12
Ad **Flamborough head**	in Notapeliotem **S. E.** $\frac{1}{2}$ verſus Auſtrum.	8
Ad **the Spoꝛne**	in Phœnicem **S. S. E.** verſus Apeliotem.	13 $\frac{1}{3}$
Ad **Cromar**	in Meſeurum **S. E. and by E.**	24 $\frac{1}{2}$
Ad **Wintertonnes**	in Hypophœnicem **S. E. and by E.**	4
Ad **Caſter-nes**	in Phœnicem **S. S. E.**	2 $\frac{1}{2}$
Ad **Lapeſtof**	in Auſtrum **S.**	3 $\frac{3}{4}$
Ad **Eaſt-nes**	in Auſtrum **S.** $\frac{1}{2}$ verſus Occidentem.	1 $\frac{1}{6}$
Ad **Oꝛfoꝛth-nes**	in Meſolibanotum **S. and by W.**	6 $\frac{1}{2}$

Ad

Promontoriorum series.	*Rumbi.*	*Leucæ.*
Ad North fore-land	in Auſtrum S. $\frac{1}{3}$ verſus Occidentem.	15 $\frac{1}{6}$
Ad South-fore-land	in Auſtrum S.	6 $\frac{1}{3}$
Ad Dunge-nes	in Notolibycum S. W. $\frac{1}{4}$ verſus Auſtrum.	7
Ad Beach	in Africum W. S. W. $\frac{1}{4}$ verſus Auſtrum.	13
Ad Dune-noze	in Africum W. S. W. $\frac{3}{4}$ verſus Occidentem.	24 $\frac{1}{8}$
Ad Port-land	in Hypafricum W. and by S. verſus Auſtrum.	16 $\frac{1}{12}$
Ad the Start	in Africum W. S. W. $\frac{1}{3}$ in Occidentem.	18 $\frac{2}{3}$
Ad the Ram-mes	in Occidentem W. $\frac{1}{4}$ verſus Boream.	6 $\frac{1}{2}$
Ad the Dud-man	in Africum W. S. W. $\frac{1}{3}$ verſus Occidentem.	8 $\frac{1}{2}$
Ad the Li-zard	in Africum W. S. W. $\frac{1}{4}$ verſus Auſtrum.	9
Ad the Lands-end	in Caurum W. N. W. verſus Boream.	7
Ad Milford	in Boream N. $\frac{1}{3}$ verſus Orientem.	31 $\frac{1}{4}$
Ad S. Davids head	in Boream N. $\frac{1}{2}$ verſus Occidentem.	5 $\frac{1}{2}$
Ad Beardsie	in Hypaquilonem N. and by E. $\frac{1}{3}$ verſus Orientem.	12 $\frac{1}{8}$
Ad Holy head	in Boream N. $\frac{1}{3}$ verſus Occidentem.	9
Ad Monam	in Hypaquilonem N. and by E. $\frac{1}{3}$ verſus Boream.	26

Perampla heic vides Æquoris ſpatia, per milliaria interdum nonaginta ampliùs intercepta (nã è milliariis Anglicanis tribus quælibet

heic

heic fit Leuca) è quibus Cameræ illæ ſeu receſſus Marini conficiuntur. Rem autem de Cameris hiſce ſub Edicti memorati tempus geſtam, ad hunc modum explicatam habemus in Duodecim virorum, qui jurati ſunt, ſubſcriptione Diſtantiis & Rumbis jam dictis adiecta. *Nos quorum nomina ſubſcribuntur* (ita Latinè ſonant quæ Anglicè ſubſcripta ſunt) *evocati in præſentiam viri Clariſſimi Iulii Cæſaris Equitis aurati, ſummæ curiæ regiæ Admirallitatis Iudicis, ibique in acta conſcripti & iurati ad limites & terminos deſignandos in quos* **the Kings Chambers, havens or ports**/id eſt, *Regiæ Cameræ æſtuaria ſeu Portus in oris maritimis porriguntur, hoc inſtrumento reſpondemus &, quantum ſcimus atque intelligimus, declaramus, dictas Maieſtatis eius Cameras, æſtuaria ſeu portus eſſe totas oras maritimas quæ recta linea ab altero ad alterum promontorium, circa regnum Angliæ, ducta intercipiuntur. Quod ut meliùs intelligatur tabellam ea de re confecimus; cui hanc Schedulam noſtram adiecimus, in qua oſtenditur quomodo in recta linea ſe habeat promontorium alterum ad alterum, ſecundum tabellam illam. Data* IV *die Martii An. Domini* 1604. *& in anno ſecundo regni ſupremi Domini noſtri Iacobi Regis &c.* Et ſequuntur dein in ſchedula Duodecim virorum nomina; qui univerſi rerum nauticarum ſeu maritimarum peritiſſimi. Ita ſpatia lineis rectis à promontorio ad promontorium ductis, Cameræ ſeu portus ſunt Regis Angliæ; qui ſecluſi pariter maris totius, uſque in adverſa litora ſeu portus, Dominus, dum pacatiores hos volebat eſſe receſſus, id quod reliquum eſt pelagi amicorum, qui invicem hoſtes fuere, deprædationibus mutuis ut arbiter, nec tamen ſine temperamentis aliquot de ipſo pelagi apertioris uſu adiectis, permittebat. At verò & contendebant poſteà Hiſpani ipſos etiam in apertiori mari extra hos limites, ab hoſtibus tuendos; idque ex fœdere, quo Hiſpanus & Anglus alter alterius ſubditos tueri debuit ubique regnorum ſuorum. Scilicet non minùs id quod reliquum erat interſitum mare regni Angliæ nomine venire. Quod ſcimus ex eorum Advocati in Angliâ diſputatione *de Marino territorio tuendo* inſtitutâ contra Hollandos, qui *valdè exclamabant* (ut inquit ille [a]) *quòd interciperentur à Magiſtratu Regio in mari, & ſiſterentur in mari cum præda quam confeciſſent de Hiſpanis hoſtibus. Vim eam iniuſtam. Se reſtituendos, turbatos, ſpoliatos. Etiam & audiendos ſic contra Hiſpanos ipſos, qui captivi ſic ſolverentur cum captis rebus.* At ille ſive intra fines, ſive extra in mari Britannico à Britanniæ Rege tutelam Hiſpanorum adverſus Hollandos juſtam eſſe ad hunc modum diſceptat. *Vides quàm protendatur Regis noſtri* (Angliæ) *Imperium longè in Meridiem, Septentrionem,*

a *Albericus Gentilis in Advocat. Hiſpanica lib.* 1. *c.* 8.

 Occaſum.

Occaſum. Britanniæ a Septentrionalia nullis contrà terris, vaſto atque aperto Mari pulſantur. Et Hiberniæ meridionalia terminantur ad Hiſpaniam; occidua ad Hiſpaniæ regna Indica. Et ſic eſt immensùm lata juriſdictio Regis noſtri Marina. Nec eam cogit ſecutum quoddam Regis Edictum idem quod ſuprà memoravimus) *quo ſint fines quidam notati, ultra quos nolit Rex poteſtatem porrigi territorii ſui in bellicis bis geſtis Hiſpanorum & Hollandorum. Interceptos autem à Magiſtratu dicunt Hollandos extra hos fines. Nam & per pacta pacis nuper inter Noſtrum & Regem Hiſpaniæ, tueri alter ſubditos alterius debet ubique regnorum ſuorum. Et igitur ſic debet tueri per immenſam illam uterque juriſdictionem. Sunt ſcilicet fines b Iuris, & ſunt fines Conventionis. Atque de illis dictum non procedit in iſtis. Et heic ſequi debemus fines juris, de quibus pro certo Pacta pacis ac federis capi debent. Quoniam alii poſteà poſiti fines non in cogitatione tum erant. Edicti autem poteſtas ad præterita non porrigitur. Leges & Conſtitutiones c futuris certum eſt dare formam negotiis, non ad facta præterita revocari. Neque hæc eſt declaratio iuris Regii (itaque admittenda d faciliùs) facta in Edicto, ſed nova prorſus diſpoſitio & lex. Nam declaratio e nihil novi inducit & nihil mutat. At Edictum hoc mutat multum: ſi multò ultra fines illos nunc conſtitutos porrigit ſe vis territorii Regis. Etiam f poſſit reſponderi, quod tradunt omnes, Nec valere declarationem in alterius præiudicium, quod heic fieret intercepta navi; cui ius quæſitum ex communi lege erat, item ex ſingulari pacto pacis, ut Principes nullam paterentur in territoriis ſuis fieri vim ſubditis alterutrius. Et ex ſingulari adhuc potentius, quaſi nec deceat obligationem imminuere contractus: & quæ nunc imminueretur tamen, ſi ſic imminutum daretur territorium intra quod ſolùm tueri Hiſpanos Rex noſter poſſet. Etiam non nocet, quod obiicitur & longè antehac longo uſu ſervatos in huiuſmodi quæſtionibus hos eſſe fines qui expreſſi nunc ſunt Edicto. Nam ut prætercam quæ traduntur difficillima in probando uſu g, mens certè Regis noſtri in contractu federis non videtur reſpexiſſe ad uſum illum, ſi quis fuit, aut etiam ad ſtatutum, quod & heic vetuſtum exſtare perhibetur. Neque enim ſunt iſthæc communia & intellecta Principi alteri federato, intellecta forſitan nec ipſi regi noſtro; res nimirum facti, novo in regno.* Quæ omnia, quoniam non ſolùm ad limites hoſce, ſinus, ſeu Regias in Mari Cameras, ſed ad totius quod Britannicum eſt, Maris dominium attinent; viſum eſt heic ex Alberico Gentili adjicere. Et malè ſanè Gentilem intellexit Ioannes Gryphiander *b*, qui de rebus maritimis fuſè diſſerens, locum quem citavimus ita ex eo breviter affert, ac ſi Iacobi Regis Edicto illo juriſdictio eius ſimpliciter finibus illis fuiſſet coërcita. *Angliæ iuriſ-*

a Tacit. in vita Agricolæ. Cæſ. de bello Gallico lib. 5.

b Menoch. conſil. 14.

c L. 7. C. de leg. Non. Conſ. 110. 111.

d Cravetta conſ. 641.

e Decian. 1. conſil. 8. Oldrad. 318. Imol. conſ. 67. fin.

f Decian. 1. conſ. 7.

g Riv. 1. conſ. 74. num. 10.

b Tract. de Inſulis c. 14. §. 46.

iuriſdictio marina (ſic Gryphiander) *quamvis in meridiem, ſeptentrionem, & occaſum porrigatur, tamen Edicto Iacobi hodierni Regis, certis finibus in Mari circumſcripta eſt.* Autorem ſubjungit Albericum Gentilem. At verò non juriſdictionem ſuam eis finibus circumſcribi ſimpliciter voluit Edicto illo, ſed tantùm quoad bellica Hiſpanorum & Hollandorum tunc temporis invicem geſta; reliqui maris Britannici pariter ac ſemper, ut deceſſores, dominus ac moderator. Id quod tum ex Edicto ipſo, tum è Gentili ſatis eſt manifeſtum. Neque ſane facilè conieſtandum eſt, undenam originem habuerit jus illiud nduciarum ſingulare ac perpetuum quo Cæſareæ, Sarniæ, ceterarumque inſularum Normannico litori præiacentium incolæ etiam in ipſo mari fruuntur, flagrante utcunque inter circumvicinas gentes bello, niſi ab Angliæ Regum Dominio hoc Marino derivetur. De jure illo, ad hunc modum breviter, ex veterum teſtimoniis edoctus, Guilielmus Camdenus [a]. *Veteri Regum Angliæ privilegio perpetuæ heic ſunt quaſi induciæ, & Gallis aliiſque, quamvis bellum exardeſcat, ultrò citroque huc ſine periculo venire & commercia ſecurè exercere licet.* Fuſiùs autem in diplomatis aliquot regiis [b] idem occurrit, ſic de Cæſarea explicatum, *quòd tempore belli omnium nationum Mercatores & alii tam alienigenæ quàm indigenæ tam hoſtes quàm amici liberè licitè & impunè queant & poſſint dictæ inſulæ & locis maritimis cum navibus, mercibus, & bonis ſuis, tam pro evitandis tempeſtatibus quàm pro aliis licitis ſuis negotiis inibi peragendis adire, accedere, commeare ac frequentare, ac libera commercia negotiationum ac rem mercatorum ibidem exercere ac tuto ac ſecurè commorari, indeque commeare ac redire toties quoties abſque damno, moleſtia, ſeu hoſtilitate quacunque, in rebus, mercibus, bonis, aut corporibus ſuis, idque non ſolùm infra inſulam & locos maritimos prædictos ac præcinctum eorum, verùm etiam infra ſpatia undique ab eiſdem diſtantia uſque ad viſum hominis, id eſt quatenus viſus oculi poſſit aſſequi.* Et privilegium hoc nuncupatur; quod in ipſum Mare vides extendi uſque quò oculorum acies à litore poſſit diffundi. Si non à Regibus Angliæ quà tam Maris quàm inſularum domini ſunt (& de jure quo Inſulæ ipſæ ad eos ſpectant ſuprà [c] dictum eſt) manavit hoc privilegium, ne cum ratione fingi quidem poſſe videtur, undenam ortum habuerit. Aliorum Principum ne obtenditur quidem (quantum ſcimus) heic conceſſio. Sed duntaxat Regum Angliæ; qui niſi circumluentis ubique maris i, ſi domini eſſent, quo titulo, per tanta in eo undique ſpatia inducias eiuſmodi, inter qualiumcunque gentium hoſtes inſulas illas appellentes, præſtituêre? Quem-

[a] *In Inſulis Brit. pag. 855.*

[b] *Rot. Pat. 2. Ed. 6. part. 7. Rot. pat. 2. Elizab. part. 6. & Rot. pat. 2. Iacobi Regis part. 19.*

[c] *Cap. 19.*

Quemadmodum verò non ſolùm in ſinubus, quos diximus, verumetiam per ſpatia inde, pro libitu, in territorium ſuum marinum extenſa, hoſtiles quorumcunque animos ceſſare voluere ſæpius Reges noſtri, ita ſimiliter per has Gallici litoris oras haud adeò diſpar indulſere perpetuò privilegium quo, veluti ſub æquoris arbitri ac moderatoris alis, tutum foret quibuſcunque, etiam invicem hoſtibus, adnavigare, è portu ſolvere, & demum mari ad ſpatia, pro libitu primùm inſtituta, libere uti. Quod ſanè dominii indicatio obſcura non eſt.

Cap. XXIII.

Tabulæ *ſacrorum Scriniorum* publicæ *in quibus antiquitùs Dominium Maris Regibus Angliæ* obiter, & *tum à* Rege ipſo *tum ab* Ordinibus Parlamentariis, *aliud agentibus, idque* verbis expreſſimis *&* ſumma cum deliberatione, *ut ius certiſſimum exploratiſſimumque tribuitur.*

Tabulæ ſequuntur, quæ ſacris Scriniis ſervantur, publicæ, in quibus obiter, idque tum à Rege ipſo tum ab Ordinibus Angliæ Parlamentariis, velut aliud agentibus, dominium ac poſſeſſio Maris Regi Angliæ diſertè aſſeritur. Id ſcilicet ſextum eſt diſtributionis ſuperioris caput. Edwardus Rex tertius ſe, deceſſoreſque ſuos, Dominos Maris totius circumflui nuncupat in diplomatis ſingulis ad Galfredum de Say maris Auſtralioris Occidentaliſque, & Ioannem de Norwico Borealioris (diſtinctionis termino ab oſtio Thameſi ut ſolebat ſumto) præfectum datis, quorum ex ſacris Scriniis heic formulam inprimis animadvertendam (quantum ad hanc rem attinere poteſt) ſubjicimus. *Rex* [a] *dilecto & fideli ſuo Galfredo de* Say *Admirallo Flotæ ſuæ navium ab ore aquæ Thamiſiæ verſus partes occidentales, ſalutem. Cùm nuper vobis per literas noſtras mandaverimus, quòd vos unà cum quibuſdam navibus de quinque portubus, quas de guerra pro obſequio noſtro muniri & parari mandavimus; ſupra mare proficiſceremini ad obviandum & reſiſtendum quibuſdam Galeis in diverſis partibus exteris proviſis & hominibus armatis munitis, quæ ad partes dominii noſtri ad gravandum nos & gentes noſtras, vel ad partes Scotiæ in inimicorum noſtrorum ibidem ſuccurſum divertere, ut accepimus, properabant; & quia iam ab aliquibus eſt relatum, quòd Galeæ eiuſmodi uſque ad numerum* XXVI *ad partes Britanniæ & Normanniæ noviter acceſſerint, & ibidem adhuc ſe teneant ad mala (ut creditur) contra Nos & no-*

[a] *Rot. Scotiæ 10. Ed. 3. mem. 16.*

& noſtros, quæ poterunt, perpetrandum, vel ad ſuccurrendum dictis noſtris, ut prædicitur, inimicis: Nos advertentes quòd PROGENITORES NOSTRI REGES ANGLIÆ DOMINI MARIS ANGLICANI CIRCUMQUAQUE *& etiam defenſores contra hoſtium invaſiones ante hæc tempora extiterint; & plurimùm nos tæderet, ſi honor noſter Regius in defenſione huiuſmodi noſtris (quod abſit) depereat temporibus, aut in aliquo minuatur, cupienteſque huiuſmodi periculis, auxiliante Deo, obviare, & ſalvationi ac defenſioni regni & populorum noſtrorum providere malitiamque hoſtium noſtrorum refrenari; Vobis in fide & legeantiâ quibus nobis obſtricti eſtis, & ſicut de vobis ſpecialiter confidimus, mandamus firmiter iniungendo, quòd ſtatim viſis præſentibus & abſque ulteriore dilatione, naves portuum prædictorum ac alias naves quæ jam paratæ exiſtunt ſupra Mare teneatis, ceteraſque naves pro obſequio noſtro huiuſmodi arreſtetis, quas nuper dearreſtari mandavimus (Ita videlicet quòd prompta eſſent & parata ad proficiſcendum in obſequium noſtrum prædictum cùm Magiſtros & Marinarios navium earundem faceremus præmuniri ſine dilatione, ſive fuerint intra libertates ſive extra, congregari, & eas de guerrâ hominibus & aliis neceſſariis bene munitas ſupra mare unà cum navibus prædictis proficiſci facere) & galeas prædictas ac alias naves contra nos guerrinas cum omni diligentiâ exploretis eaſque ſi ad partes dominii noſtri vel ad partes Scotiæ ex causâ prædictâ præſumſerint declinare, potenter & viriliter expugnetis; Et ſi vos latenter evaſerint, ita quòd ipſis non poteritis obviare, tunc eaſdem galeas & naves contra nos guerrinas cum Navibus flota noſtra prædictis, ſi ad regnum noſtrum vel ad partes Scotiæ prædictas tranſierint, ſine dilatione aliqua inſequamini & pro conſervatione honoris noſtri Regii viriliùs deſtruatis. Nolumus tamen quòd vos mercatoribus aut aliis per mare tranſeuntibus & nos & noſtros gravare, ſeu hoſtibus noſtris ſuccurrere non volentibus, quicquam damni vel moleſtiæ inferatis.* Sequitur dein poteſtas claſſiarios conquirendi, id genus alia aliquot. Dies item & autoritas ad hunc modum ſubiungitur. *Teſte Rege apud Villam de S. Ioanne,* XVI *die Auguſti. Per ipſum Regem & Conſilium.* Conſimiles literæ Ioanni de Norwico, plagæ Borealioris Admirallo, eodem dantur tempore atque autoritate eadem. In Legis item rogatione, ſub eodem Edwardo rege, parlamentaria, quæ Ordinum vox erat, eum ab omnibus gentibus Regem Maris & haberi & appellari ſolitum comperimus. Verba ſunt[a], *qe* XX *ans paſſez & toutdiz adevant, la navie de dit roialme eſtoit en touz portz & bones villes ſur mier & ſur riviers ſi noble & ſi plentinouſe, qe touz les pais tenoient & appelloyent noſtre avantdit Seignieur,* LE ROY DE LA MIER, *& tout*

[a] *Rot. Parl. 46. Ed. 3. num. 20.*

ſon

ſon pays dotoyent le pluis per mier & per terre per cauſe de la dite navie, &c. Quæ Normannica ſonant, *adeò celebrem fuiſſe retroactis ſemper temporibus regionibus maritimis rem Anglorum nauticam, claſſem item adeò numeroſam, ut univerſarum regionum incolæ cenſerent & vocitarent Regem noſtrum, Maris Regem.* Egregium itidem eſt hac de re teſtimonium in tabulis Parlamentariis Henrici quinti Regis, ubi ad hunc modum, pro more, rogatur lex. *Item prient* a *les Commens que, per lou noſtre treſſoverain ſeigneur* LE ROY ET SES NOBLES PROGENITORS DE TOUT TEMPS ONT ESTE SEIGNEURS DEL MEER, *& ore par la grace de Dieu eſt venuz que noſtre dit ſeigneur le Roy eſt ſeigneur des coſtes d' ambeparties del meer, d'ordeigner ſur touts eſtrangers paſſants per my le dit meer, tiel impoſition al œps noſtre dit ſeigneur le Roy à prendre que à luy ſemblera reſonable pur la ſauvegarde del dite meer.* Quæ ſonant, *Item petit univerſitas plebis ut (cùm Rex dominus noſter ſupremus & illuſtres eius progenitores perpetuò fuerint Domini Maris, & jam ex gratia divina evenerit, dictum dominum noſtrum Regem Dominum eſſe litorum utriuſque partis maris) ex ſanctione irrogetur univerſis exteris per mare dictum tranſeuntibus tale vectigal, in dicti domini noſtri Regis commodum præſtandum, quale ipſi viſum fuerit rationi conſonum ad tutelam dicti Maris.* Reſponſum, quod rogationi huic ſubſcriptum eſt, ita ſe habet, *Soit aviſe par le Roy*, id eſt, *Deliberet ipſe Rex.* Nam in Galliis tunc Rex agebat, earum hæres & victor, Parlamenti præſide Humfredo Duce Gloceſtriæ, Angliæ tunc Cuſtode ſeu Legato, à quo, ut à Regis vicario, leges rogatæ huiuſmodi plerunque tulere pro more reſponſum quoties aſſenſus eis non eſt præbitus; quemadmodum, ipſo rege præſente, *le Roy ſ' adviſera* ſeu *Rex deliberabit*, reſponſi à vetuſtis ſeculis etiamnum in rogationibus, quæ in ſanctiones non tranſeunt, locum obtinet. Scilicet in rogationibus quibus aſſenſum anteà præbuerint tam proceres quàm plebis univerſitas, id eſt, ordines Angliæ Parlamentarii. Quod heic inprimis advertendum. Nam certiſſimum eſt, nullum ſive à Rege ſive nomine Regis, ex more, accedere Parlamentariis legum rogationibus reſponſum, antequam rogatio, ſive apud proceres inchoëtur ſive apud plebis univerſitatem (quippe ſive apud hanc ſive apud illos ſigillatim, non apud utroſque ſimul, initium ſumere ſolet) utroſque habuerit autores, quod ſciunt omnes rebus & Scriniis Parlamentariis verſati. Et ubi alterutrorum nomen in ipſa rogationis formula deeſt (ut in jam allata, Procerum) ſuppleri ſolebat, ut hodieque, id ex formula aſſentiendi breviſſima quam

a *Rot. Parlam. 8. Hen. 5. membr. 3. art. 6.*

Rogationi adjiciunt ordines apud quos Rogatio inchoata non eſt. Nam ab ordine penes quem inchoatur, ad alterum tranſmittitur, qui aut aſſenſum præbet aut eam rejicit. Ubi uterque ita aſſenſum præbuerit, poſtmodùm, aut aſſenſus accedit regius (unde in legem tranſit rogatio) aut in deliberationem, modo indicato, ſeponitur. Quorum neutrum à rege unquam ex more Parlamentario fit, niſi præceſſerit tam procerum quàm Plebis aſſenſus. Ex ipſis autem rogationis (in quibus huiuſmodi aſſenſus formulæ expreſſim adjici ſolitæ) membranulis in tabulas Parlamentarias, quę omnimodę tranſactarum in Parlamento rerum hiſtoriæ ſatura eſt, deſcribitur ex more eoque veterrimo, integra Rogationis formula (Petitionem ſeu *Billam* nuncupant) ipſiſſimis, quibus primò exhibetur, verbis; prætermiſſa expreſſa mentione aſſenſus, qui extra formulæ corpus accedit, tum procerum tum plebis (quippe utrorunque aſſenſus ſatis dignoſcitur ex eo quòd ad Regem, more Parlamentario ea ita pervenerit) & adiecto tantùm regio ſive Aſſenſu ſive Deliberatione, ut oſtenſum eſt. Ipſæ autem Rogationum eiuſmodi membranulæ pleræque ad ſecula vetuſtiora attinentes periere; cùm tamen tabulæ, in quas referri ſeu deſcribi ſolitæ ſunt illæ, curâ non indiligenti etiam per c c c ampliùs annos fuerint in ſcriniis aſſervatæ. Quod totum ideo heic monendum duximus, ut ex rogatione jam allata ex tabulis Parlamentariis de tempore Henrici quinti, hæc Tria ad rem quam tractamus maximè facientia obſerventur. Primò ex jure à Maioribus accepto, Maris dominum eſſe Regem Angliæ uno ore Ordines Parlamentarios, id eſt, & proceres univerſos & plebis univerſitatem indubitanter, utpote rei ex veterum etiam teſtimoniis fortè aliquot, quæ nobis temporis iniuria invidit, ſcientiſſimos, affirmâſſe. Id quod itidem habetur in priori illa quæ ad Edwardi tertii regnum attinet. Nam ſimilem utraque in tabulis quales diximus, ſortitur locum. Secundò Mare de quo loquuntur eſſe totum quod Gallias & Angliam interluit. Nam expreſſim aiunt Regem Henricum, Maris dominum, jam fuiſſe dominum *des coſtes d' ambeparties del meer*, id eſt, *orarum* ſeu *litorum utriuſque partis Maris*, ſeu quæ utrinque Mare includunt, quod de alio aut maiori mari quàm de quo anteà proximè ibi dictum eſt, intelligi nequit. Adeoque de toto illo Mari planè ſumendum. Tertiò, Ordines illos non dubitaſſe quin exteris quibuſcunque, per mare hoc ubicunque tranſeuntibus, Parlamenti Anglicani autoritate vectigalia irrogari potuiſſent, ut in portu portoria. Nec cogitâſſe omninò,

Regem, quà Rex erat tunc Galliarum, ſed quà Angliæ tantùm, id eſt, quà totius interluentis Maris dominus, ea de re eſſe rogandum. Atque abſimilimum eſt veri nec omnino cum ratione admittendum, illos voluiſſe ita ex deliberatô (nam eiuſmodi de rebus diu tam à proceribus quàm plebis univerſitate deliberatur antequam rogationi aſſenſum præbent ipſi) voluiſſe, inquam, ita ex deliberato vectigalia Sanctione Parlamentariâ Anglicanâ irrogari, in loco qui non ut patrimonii ſacri pars, Regi Angliæ, quà Angliæ, ſubjaceret. Hinc etiam Sereniſſimus & potentiſſimus Carolus Rex noſter anno ſuperiore, titulo avito & juſtiſſimo, *Se pronunciavit & progenitores ſuos Reges Angliæ dominos Maris huius, ſemper hactenus extitiſſe*; in literis [a] nimirùm ad provincias Angliæ maritimas datis, quibus Navium ſubſidiariarum in dominii ſui Marini tutelam constructio irrogatur. Hiſce accedat Guilielmum de **Leyburne** in pactis inter Regem noſtrum Edwardum primum & Guidonem Comitem Flandriæ initis, de inſignibus in navi unaquaque geſtandis & reis in Mari puniendis [b], nuncupari *Admirall de la mier du dict Roy d'Engleterre*, ſeu *Admirallum maris dicti Regis Angliæ*. Alia ex ſacris Scriniis ejuſmodi occurrunt tam ubi de Maris dominio in Juris patrii mores recepto ac recognito proximè, quàm ubi de Exterorum teſtimonio poſteà diſſerimus.

[a] Brev. 10. *Caroli* R. *Octob.* 20. *ſeu* 1634.

[b] 1286. *ſeu* 15. *Ed.* 1. *in Faſcic. de Superioritate Maris; in* Arce Londin.

CAP. XXIV.

De Juris Patrii *commentariis* moribuſque receptiſſimis, *quibus ſive* aſſeritur *ſive* admittitur *dominium Regis Angliæ Marinum.*

SEptimum, in diſtributione Capitum, quæ teſtantur Regum Angliæ dominium quod diximus, eſt de Juris Patrii Commentariis & moribus in eo receptis, qui illud à vetuſtiſſimis ſeculis adſtruant. Quæ huc ſpectare poſſunt etiam habentur non pauca in eis quæ de Cuſtodia maris, Admirallatu Anglicano, aliis ſuprà tractatis, ſubinde jam aperiuntur. Sed verò in hoc capite aut Juriſconſultorum noſtratium ſententiis ac commentariis, aut tabulis forenſibus eorum opiniones explicantibus potiſſimùm utemur. Fateor quidem in autoribus aliquot juris noſtri qui ante annos CCCL aut circiter conſcripsère, poſtquam (uti tunc mos erat) jus Cæſareum etiam perlegerant, ſententiarum, quas de mari in libris juris illius repererant, ita fuiſſe verbo ſaltem tenus tenaces, ut eas ſua in ſcripta

de acquirendo rerum dominio agentes transferrent. Inde eſt quod Henricus Bractonius, ſub poſteriora Henrici tertii tempora Juriſconſultus celeberrimus, *Naturali*, inquit [a], *jure communia ſunt omnia hæc, aqua profluens, aër, & mare, & litora maris quaſi maris acceſſoria. Item, ædificia ſi in mari ſive in litore poſita fuerint, ædificantium ſunt de jure gentium.* Et ſtatim pòſt, *Ius piſcandi omnibus commune eſt in portu & in fluminibus.* Quod itidem in aliis aliquot [b] illius ævi Juriſconſultorum noſtratium libris occurrit; ut id quod exciderat ſcriptoribus Ulpiani & Juſtiniani verborum (de quibus abundè dictum eſt in libro ſuperiore) quàm par erat, in generali rerum diviſione, amantioribus. Ceterùm hi ipſi aliis in locis, mores Patrios indicantes, Regis in mari dominium ſatis admittunt. Nam ipſe Bractonius poſteà non ſemel loquitur de iis qui ex indultu regio *quieti ſint* [c] *de Theolonio & conſuetudinibus dandis per totum regnum Angliæ in terra & Mari, & per totum regnum tam per terram quàm per mare.* Et eiuſdem in ævo Civibus Londinenſibus indulgebatur præſtationum aliquot immunitas [d] *per totum regnum tam per Mare quàm per Terram.* Non minùs ita Bractonius, cùm ad Patrios redit mores, Maris quàm Terræ regnum Regi ſuo agnovit. Atque hinc etiam factum eſt, ut inter *Capitula Coronæ*, (ut vocant,) id eſt, articulos, de quibus, à Judicibus per univerſam Angliam delegatis ad publicam pacem ſartam tectam conſervandam, ſolenni more erat inquirendum, habeatur & hoc *De Purpreſturis factis ſuper dominum Regem, ſive in Terra ſive in Mari, ſive in Aqua dulci, ſive intra libertatem ſive extra, ſive alibi ubicunque.* Idque inter articulos huiuſmodi ab ipſo Bractonio [e] & Codicis Fletæ dictæ Autore [f] recenſitos locum habet. *Purpreſturas* autem linguâ forenſi appellamus ea quibus locus publicus, quod in patrimonio eſt Principali, veluti Iter publicum, Flumen, id genus cetera, fiunt deteriora. Nec igitur Maris, ex recepti huius de *Purpreſturis*, in generali Inquiſitionis formulâ, articuli ratione, dominium Regi tribuitur minùs ac Telluris, Itineris publici, Fluminis. Concors eſt articulus ille de aquâ qualibetcunque ſalsâ à ſubdito aliquo incluſâ, aliove modo occupatâ, quod fieri dicitur in vetuſtis Tribunalis noſtri Maritimi commentariis [g], *in Regis exhæredationem.* Verba ſunt ibi, *Item ſoit enquis de ceulx qui acrochent à eulx eaves ſalees en desheretiſon du Roy.* Hodiéque de eâ re, ex Admiralli ſummi autoritate, inquiri ſolet. Robertus itē Belknapius, Iudex ſub Ricardo II Rege celebris, Mare ait [h] Regi, uti regni ſui Anglicani ſeu patrimonii ſacri partem, ſubiacere. Verba eius idiomate

a *Lib.* 1. *ſex de rerum diviſione cap.* 12. §. 5. & 6.

b *Autor Fleta Ms. lib.* 3. *cap.* 1. *Breton. lib.* 2. *cap* de Purchas.

c *Bracton. lib.* 2. *cap.* 24. § 2. & 5 *fol.* 56. & 57.

d *Rot. Pat.* 31. *Hen.* 3. *memb.* 11.

e *Lib.* 3. *de Corona, cap.* 1. §. 3. & *cap.* 2. §. 1. *fol.* 116 b. & 118 a.

f *Fleta Ms. lib.* 1. *cap.* 20.

g *Cod. Ms. de Admirallatu fol.* 18 b. *Artic. in Admirallat. inquirend. edit. anno* 1595. *num.* 33.

h 6. *Rich.* 2. Fitzherbert *tit.* Protection 46.

Normannico ita ſe habet; *Le Mère eſt del ligeans del Roy, come de ſon corone d'Angleterre.* Ne ſcilicet quis dubitaret, an jure regni Anglicani an ſive Normannici Ducatûs, ſive alius in Galliis provinciæ jure id Regi ſuo competeret, ſignanter *ut de Corona ſua Angliæ*, ſeu *ut de ſacro Angliæ patrimonio*, verbis ſuis adjecit. Alter item qui ſub Henrico VIII ſcripſit, ex more vetere traditum eſſe ait, Regi Angliæ hoc onus incumbere, ut Maris Britannici domino, Prædatores Mari ſubmovere, eiuſque uſum velùt itinetis publici (cuius ſolum in ſuo patrimonio) navibus tutum præſtare. Sic enim Anglicè loquitur [a]; **The King of the ould cuſtome of the Realme / as the Lord of the narraw Sea / is bound as it is ſaid / to ſcoure the Sea of the Pirats and petit robbers of thea Sea.** Tantundem, quantum ad dominium attinet, apud Juriſconſultos noſtros recentiores [b], citra controverſiam admittitur. Et in Tabulis publicis Capita aliquot, de quibus ſub Edwardo tertio Rege Iudices in Reip. commodum erant conſulendi, continentibus liquet, apud Juriſconſultos noſtros illius ævi, dominium Regis Marinum, quam *antiquam ſuperioritatem Maris* vocabant, in ambiguo non fuiſſe. Sed ei commodiùs tuendo conſilium inibatur. Conſulebatur nempe Judicum conſeſſus *ad finem, quòd reſumatur & continuetur* (ſic in ſacris Scriniis [c] habetur; & obſervandum eſt inprimis quod occurrit heic de Uliaris inſulæ, quam Oleron vocamus ad oſtium Charontonis fluvii ſitam in ſinu Aquitanico, legum Nauticarum initiis) *ad ſubditorum proſecutionem forma procedendi quondam ordinata & inchoata per avum Domini noſtri Regis* (Edwardum I) *& eius conſilium ad retinendum & conſervandum antiquam Superioritatem Maris Angliæ & jus officii Admirallatus in eodem, quoad corrigendum, interpretandum, declarandum, & conſervandum leges & ſtatuta per eius anteceſſores Angliæ regis dudùm ordinata ad conſervandum pacem & Iuſtitiam inter omnes gentes Nationis cuiuſcunque per Mare Angliæ tranſeuntes, & ad cognoſcendum ſuper omnibus in contrarium attemptatis in eodem, & ad puniendum delinquentes & damna paſſis ſatisfaciendum; quæ quidem leges & ſtatuta per Dominum Richardum quondam Regem Angliæ in reditu ſuo à Terrâ ſanctâ correcta fuerunt, interpretata, declarata, & in inſula Oleron publicata, & nominata in lingua Gallicana* **le ley Olyroun.** Pro receptiſſimo heic exploratiſſimoque habetur, Regem Angliæ maris cognominis ſeu circumflui dominum jure fuiſſe avito. De jure verò hoc ritè tuendo tantùm erat à Juriſconſultorum conſeſſu agendum. Neque obſcurum eſt ſanè ſignum huius dominii, Richardum primum Regem

[a] *Seinger-man. lib. 2. cap. 51.*

[b] *Ed.* **Coke** *part. 3. fol.* 108. *& in Comm. ad* **Littleton** *ſect.* 439. *fol.* 260.

[c] *In faſtic. de Superioritate Maris;* in arce Londinenſi.

Regem Angliæ in Uliari inſulâ, quam ipſe in mari ſuo ſitam, non tam ut Dux Aquitaniæ quàm Rex Angliæ poſſidebat (qua de re diximus ſuperiùs) leges illas marinas ſeu nauticas etiamnum vim obtinentes in inſulâ illâ ſua, velut rerum marinarum ſolùm regnatorem moderatoremque primùm promulgaſſe, & tantam eis atque tam perpetuam inde tribuiſſe eo nomine autoritatem, ut quemadmodum Rhodiæ leges nauticæ ſeculis in vetuſtioribus Rhodios fuiſſe Græci maris dominos (ut res ipſa ſe habet) probant, ita Uliarenſes leges huiuſmodi vim in mari ſortitæ [a], à prima earum inſtitutione, Angliæ Regem utpote authorem ſuum Maris circumvicini dominum nunquam non recognoſcant. Ceterùm harum legum exemplaria aliquot typis mandata, eas ſexaginta aut circiter annis recentiores eſſe Ricardo illo Rege faciunt; qua fide, neſcio. Latas enim memorant anno LXVI ſupra milleſimum & ducenteſimum, qui eſt Henrici noſtri tertii quinquageſimus. In jure item patrio, inter abſentium privilegia habetur, eos qui extra regnum Angliæ fuerint tempore ſolennis de fundo aliquo in acta publica relatæ tranſactionis (*Finem* voce forenſi dicimus) ſive annali, ut olim, ſive quinquennali, ut jure recentiori, præſcriptione non ita teneri, quin domum redeuntibus integrum ſit jus ſuum, ſi quod eis competierit, intra ſimilia temporis à reditu ſpatia, vendicare. At verò *intra regnum* ex eodem jure ſumitur idque ſollenni phraſi pro eo quod eſt *intra* (ſeu ut barbarè dici ſolet *infra*) *quatuor maria* [b], nempe Auſtrale, Occidentale, Orientale, & Septentrionale illud quod Iſthmum, quo coniungitur Angliæ Scotia, utrinque alluit. Intra nempe terminos extimos Imperii Anglicani in quatuor illis maribus, ſeu intra adverſa Orientalis & Auſtralis litora portuſve aliorum principum, atque intra Septentrionalis & Occidentalis terminos qui aliter quidem finiendi ſunt; ſed tamen finiendi: velut ex occupationis in Occidentem ultra Hiberniæ litora occidentalia amplitudine, atque ex maris quod Scotici juris eſt initio. Quod autem oppoſitum eſt τῷ *Intra quatuor maria*, eſt ipſum *extra* [c] *quatuor maria* ſeu in partibus eſſe ita tranſmarinis ut terminis dominii Regis Angliæ marini ſint ulteriores; unde de finibus ſeu exteriori marium limite dijudicandum. Et utcunque *Terra Angliæ* pro eo quod eſt regnum ſeu Imperium totum Anglicanum interdum, ut idem ſignificans, uſurpetur, locutione ſcilicet vulgo uſitatiore & reverà reſtrictiore pro eo quod eſt multò amplius (ut fieri amat) adhibita; certiſſimum tamen videtur in Juris Patrii noſtri

a *Edict. Francæ. tom. 3. tit. 2. de Iuribus & privilegiis Admiralli* §. 19.

b *Stat.* 18. Ed 1. *ſeu de modo levandi Fines Bracton. lib. 5. de Exceptionibus cap. 30. fol.* 437. 2. Ed. 3. *fol.* 92. 4. Ed. 3. *fol.* 46. *pl.* 30. Fitzherbert 8. *Rich.* 2. *tit.* Continuall claime 13. Plowden. *Comment. part.* 1. *fol.* 359 & 360 &c.

c *Bracton. ibid.* & Coke 7. *Iacobi R. part.* 8. *fol.* 100. *caſ. Rich.* Lechford.

noſtri commenteriis *Extra quatuor maria & extra regnum* (quà ſcilicet regni nomine Imperii Anglicani area qualiſcunque continetur; non quà ab Hibernia, quę itidem eiuſdem imperii regnum eſt ſingulare, aliiſve inſulis quæ in ſacro Angliæ Regũ patrimonio cenſentur, Angliæ regnum in jure a. ſubinde diſtinguitur) idem ipſum denotare. Nam ſolenne eſt in linguâ forenſi ita eum, qui extra regnũ, illo ſenſu, fuerit, deſignare. Et cùm excipiebatur ſub Ricardo II rege, eum, qui hoc nomine præſcriptione annali ſubmoveri nolebat, in Scotia fuiſſe *intra quatuor maria*, reſponſum eſt & deciſum [b], quoniã Scotia intra regni Angliæ fines non erat, ideò exceptionem eſſe nullam. Adeò ut idem valeret *intra quatuor maria & intra regnum*; unde & idẽ fit *Extra regnum, & extra quatuor maria*. Hoc ſenſu etiam *extra regnum eſſe* apud Litletonum, juris noſtri Scriptorem facilè principẽ, ſæpius [c] iteratur, non aliud ſignificans quàm quod ipſe alibi [d] per eum qui *alaouſter le mere* ſeu *mare traiecit* aut *trans* ſeu *ultra Mare ſe contulit*. Inde etiam videtur manaſſe quòd, cùm inter reorum aliquot, apud nos, in judicio ſiſtendorum excuſationes temporales (*eſſonia* in foro vocamus) binæ habeantur quarum altera *de Vltra Mare*, altera *de Malo veniendi* nuncupatur; atque poſterior ei competat qui qualicunque, *intra Maria* ſeu *citra* eorum, quæ Anglicani juris ſunt, terminos ulteriores infortunio præpeditur, prior autem ei qui *extra* Imperii Anglicani Maria agit; inde videtur, inquam, manaſſe quòd ſeculis anterioribus, quando frequentior excuſationum huiuſmodi in foro uſus erat, reus in Hibernia abſens poſteriori formula ritè uti potuerit, non autem priori. Quam nihilominùs ſi per inſcitiam adhiberet poſterioris tantummodò naturam ea inducbat, ſuam, id eſt, omnem quæ ex eo, quòd *ultra mare*, ſenſu vulgatiori, ageret reus, pendebat, prorſus exuens. Scilicet natura utriuſque, ex jure recepto, eiuſmodi fuit, ut ubi priori quis legitimè uſus eſſet, is etiam poſtmodùm poſterioris beneficio ſemel itidem gaudere poſſet. In dicta autem ſpecie, priori neutiquam legitimè adhibita, ſed tamen in poſteriorẽ per juris interpretationem, ne planè inutilis foret, converſa, poſteriori locus non erat; ne ſcilicet cõtra morẽ iteraretur. Res ipſa ſub Henrico tertio rege ita deciſa eſt, teſte ad hunc modũ Henrico Bractonio. *Eſto*, inquit ille [e], *quòd quis ſe eſſoniaverit de Ibernia, quaſi de Vltra mare; attornatur eſſoniũ illud ad ſimplex eſſoniũ de Malo veniendi; ut corã Martino de* Patteſhull *in banco, anno regis Henrici ſexto, de Gilberto Mariſcallo & Cecilia uxore eius, & Allano de Hyda, qui vocavit ad warrantũ Willielmũ Mareſcallum in comitatu* Pembrookie, *& qui ſe eſſoniavit de Ibernia, & non fuit*

alloca-

a Coke part 7. in exſ. Calv. fol. 23.

b 8. Rich. 2. Fitz-herbert tit. Continuall Claime 13.

c Sect. 440. & 441.

d Sect. 677. & videſis Plowden Comment. part. 1. fol. 359. & 360.

e Lib. 5. tract. de Eſſoniis, cap. 8. §. 2.

allocatum, & poſtea fecit de hoc quòd aliud eſſonium de malo veniendi ad alium diem non fuit allocatum. Tantundē habetur etiam apud *Fleta*, Codicis ita dicti [a], autorem vetuſtum. Certè non minùs ultra mare ſita eſt Hibernia quàm ſive Gallia ſive Hiſpania, niſi de civili tantùm huiuſmodi ſitus notione, deciſionem illam capias. Minimè nimirum ſitam eſſe ultra Mare illud quod Imperii Anglicani pars & territorium eſt, ſed in eo collocatam & unico, cum Anglia, ſummo imperio comprehenſam; adeoque excuſationem *de ultra mare* haud ea in ſpecie admittendam. In vetuſtis item commentariis [b] de Tribunalis noſtri maritimi moribus, legitur ſub Henrici primi Regis tempora (obiit ille anno Chriſti MCXXXVI) aliorumque regum tam deceſſorum eius quàm ſucceſſorum morem obtinuiſſe, Ut, ſiquis criminis in mari capitalis reus præconis voce quintò, legitimis ſemper interpoſitis dierum ſpatiis, publicè vocatus ſe coram Admirallo in Tribunali non ſiſteret, interdiceretur ei Angliâ *& de mer appurtenant au Roy d'Angleterre*, ſeu *Mari quod ad Regem Angliæ pertinet*, per annos, plus minus, ad arbitratum Admiralli, quadraginta. Alia huc ſpectant de Actionibus olim ſolitis ob res in Mari hoc emergentes diſertis verbis inſtitui in Tribunalibus juris noſtri municipalis [c] ordinariis, quorum juriſdictio eiuſmodi ſemper habita eſt, ut actio de re alibi ac intra regni fines emergente, ex ſtricto jure veteri, inſtituta nunquam non eſſet ab eis rejicienda. Quemadmodum jam à ſeculis obtinuit plurimis rejiciendam eſſe niſi intra *corpus* (uti aiunt) *Comitatus*, id eſt intra Inſulæ provinciam aliquam præfectis, quos Vicecomites nuncupamus, mandari ſolitam res ortum habuerit. Provinciâ hac Marinâ, non ſolùm quoad tutelam & Cuſtodiam, verùm etiam quoad Iuriſdictionem, Admirallo ſummo, ſive eis qui vices eius gerunt, jure antiquitus recepto, cedente. Adeò tandem ut manifeſtum ſit, etiam ex juris Patrii tum ſententiis tum moribus, inſtituendarumque in eâ actionum olim formulis, dominium Regis Angliæ marinum citra controverſiam admitti aſſerique. Nec contrà habet omnino vim quod ſive Bractonius Iuriſconſultus noſtras (ut dictum eſt) ſive alii aliquot illius tam recenter quàm antiquitus, ſed nimis oſcitanter (dum Anglicani Iuris inſtitutiones tradunt [d]) ſequaces, de Maris illa veteri in libris Iuſtinianeis etiam & in fluminibus piſcandi communione, obiter effutierint; ac ſi in jure noſtro eiuſmodi communio locum haberet. Sanè non tam ut Iuri Patrio hac in re exploratiſſimo adverſum, quod ita excidit, eſt habendum (nam & Bracto-

[a] *Ms. lib.* 6. *cap.* 8.

[b] *Ms. fol.* 12. b.

[c] *Temp. Ed.* 1. 1. Fitzherb. *tit.* Avowrie 192. & *Placit.* 37. & 38. *Hē.* 3. *rot.* 10. *Devon. Itin.* Suſſex 47. *Hen.* 3. *rot.* 10. *Trin.* 50. *Hen.* 3 *rot.* 22. & *Trin.* 24. *Ed.* 3, *in Brevibus regis inter* Pilli & Venore; quę in Arcis Londinenſis Archivo. Eiuſmodi item ſunt alii.

[d] *Io. Covvellus Inſtit. Iuris Anglicani lib.* 2. *tit.* 1. §. 3. & 4.

Bractonius alia habet ipſe, quæ Regis dominium hoc innuunt, ut oſtenſum eſt) quàm pro Ulpiani ſeu juris Cæſariani ſcholæ reliquiis obiter in ſcriptione & nimis negligenter adhibitis æſtimandum. Id quod itidem dicendum eſt de Scriptore apud nos uno & altero *a*, qui ex medii fluminis inſulæque in eo natæ ratione plerunq; in Iure Cæſareo receptâ, medium interfluentis æquoris terminum dominii hujus marini Regibus noſtris obiter, ſed inſcienter faciunt. Etiam idem eſt ſimiliter dicendum de Legatis *b* Elizabethæ Reginæ, qui Bremæ cum Chriſtierni IV Danorum Regis legatis de libera per Oceanum Septentrionalem navigatione agentes, perpetuam maris, ex jure Gentium, omnimodi communionem objiciunt, dominium negant, alia ex juris Cæſarei ſcriptoribus in argumentum trahunt, quæ tum juri Anglicano, tum juri Gentium Intervenienti, quod à tot ſeculis inolevit de maris dominio, planè adverſantur. Aut (inquam) idem de illis eſt dicendum, aut eos non tam quæ ſibi vera argumenta, quàm quæ apud Iuriſconſultos Cæſareos quibuſcum agerent vim habere maiorem viderentur, pro re natâ ſelegiſſe. Neque novum eſt, juriſconſultos Cæſareos de naturali ac perpetuâ maris communione verba facere, etiam ubi certiſſimum eſt, in dirione, quâ continentur ipſi, eius dominium à vetuſtiſſimis ſeculis admitti; ut in ſuperioribus declaratur. Sunt etiam quàm plurima apud nos, ſive fiſci, ſive eorum quibus fiſci jus à Rege indulgetur, jura, quæ dominio (quod tractamus) marino ſubniti putant nonnulli. Veluti, fiſci applicatio bonorum in mari derelictorum, piſcium aliquot grandiorum, ut piſtricum, ſturionum, aliorum. Et ferè vim ſortitur *c*;

Quicquid conſpicuum pulchrumque ex æquore toto eſt,
Res fiſci eſt ubicunque natat.

Præter Naufragorum bona in litus, ubi animal nullum ex nave ſuperſtes fuerit, eiecta. Cæterùm hæc non ſolùm Maris domino, verùm & aliis alibi gentium interdum, competunt. Et aut ex Continentis jure, ut in eiectis ad litus, ſeu repertis importatiſque; aut ex jure in perſonas quæ primò occupaverint, ut in rebus quibuſcunque in mari derelictis repertiſve, id genus aliis, plerunque pendent. Ideò ea in partes heic non trahenda duximus.

a *Andreas* Horn *Ms. in Speculo Iuſtitiariorum lib.* 1. *&* *Ioannes* Dee *in Monarch. Britann. pag.* 21.

b *Anno* 1602. *apud Camden. in Annalibus Tom.* 2. *pag.* 272. Edit. Londinenſis.

c *Iuvenal. Satyr.* 4.

CAP. XXV.

Minoris notæ teſtimonia *aliquot vetera de Dominio, quod tractamus, Marino.*

POſtremum caput in diſtributione ſuperiùs habitâ, eſt de teſtimoniis aliquot minoris notæ. Nummus à Regibus noſtris ſæpiùs

piùs cuſus eſt aureus, *Nobilis roſatus* dictus, qui in altera parte Navi in Mari fluctuante, Regeque enſe & ſcuto armato in ipſa Navi, ut in Throno, ſedente inſignitur; ut ita imperii Anglorum exhiberetur Marini ſymbolum. Nummi forma huiuſmodi eſt. Cuius autor

primus extitit Edwardus Rex tertius, cùm claſſe numeroſiſſimâ, navium ſcilicet undecies [a] centum, Mare ſuum tutabatur; quo tempore, ut aliàs, victricia per Gallias ferebat arma. Certè hac in re exemplum ferè ſecuti ſunt Reges noſtri illud Caii Allecti, qui Britannicum imperium nactum (ut ſuprà [b] oſtenditur) eiuſmodi nummo Imperium ſuum denotari voluit. Typus, quem adjecimus, eſt, puto, Edwardi IV. Et in Numiſmatum Regni Gallicani volumine in Galliis nuper [c] edito, habentur nummi aliquot Regum Angliæ qui & Franciæ ſimul Reges fuere. Sed ad ſacri Angliæ patrimonii jus inſignia illa Navis, Maris, Enſis, Thronique non omnino ad Franciæ attinere, dubitare nequit, quiſquis nec volam eiuſce rei nec veſtigium in numiſmatis Gallicanis, à Regibus tantùm Francorum excuſis, reperiri obſervaverit. Quòd in Zelandorum nummis aliquot Maritimæ poteſtatis inſignia etiam, veluti Leo è mari emergens, atque id genus alia occurrunt; id ſanè nuperum admodum eſt, & non omninò dominii (ſi portus eorum incluſa excipias) ſed vitæ generis ſituſque populi tantùm index eſt. Nummi autem, quem diximus, Anglicani partis averſæ inſcriptionem (quæ in aureis nummis noſtratibus adeò rara non eſt) ſcilicet *Ieſus autem tranſiens per medium illorum ibat*, ex Euangeliis deſumtam, alii [d] opinati ſunt ſymbolum fuiſſe Chymiſtarum, qui, ſanctiſſimi numinis & nomine & tranſitu ita profanè ſatis uſurpato, reconditam artis ſuæ, quæ aurum nummis hiſce ſub Edwardo tertio conficiebat, maieſtatem adumbrari vellent; alii amuleti vicem obtinuiſſe, & cædi & vulneribus aver-

a *Thom. VValſingham.* 1359. *ſeu* 33. *Ed.* 3.
b *Cap.* 5.
c Figures des Monoyes de France fol. 131. & 132.
d *Apud Guil. Camden.* Remaines *pag.* 206. *Edit.* 1614.

 run-

runcandis. Certè verba illa in iis quibus tortorum quæſtioni ſubiecti interdum, dolori allevando abigendoque, utuntur, locum habere ex Iuriſconſultis [a] aliquot ſcimus. Nec operæpretium eſt ea de re ampliùs heic diſquirere. Partis verò nummi adverſæ mentem verſificator Anonymus, qui ſub Henrici ſexti tempora rhythmis ſcripſit Anglicanis *de Politia conſervativa Maris* [b], ita explicat;

For foure things our Noble ſheweth to me/
King / Ship / and Swerd / and Power of the See.

Quatuor indicari ait *in Nummo*; *Regem, Enſem, Navem, & Maris Imperium*. Quin Anglorum inprimis intereſſe enixè ſuadet Mare (cuius Domini Reges Angliæ) diligenter cuſtodire, ſibique ut imperii firmamentum perpetuum atque præſidium maximè tueri. Tantundem etiam ait monuiſſe Sigiſmundum Auguſtum, cùm Henricum noſtrum V, ad conciliandam inter eum & Carolum Francorum Regem V I pacem inviſebat. Verba eius ſubjicere liceat.

a *Paulus Grillandus, Tract. de Quaſt. & Tortura, q. 4. num. 13. & 14.*
b *Ms.* in biblioth. Cottoniana. & *vide G. Camden. loco iam antè citato.*

The true proceſſe of Engliſh policie
Of utterward to keep this region
Of our Englond (that no man may denie
Nor ſay of ſooth but it is one of the beſt)
Is this: that who ſeeth South/ North/ Eaſt/ and Weſt/
Cheriſh merchandiſe/ keep the Admiraltie/
That we be Maſters of the narrow See.
For Sigiſmund the great Emperour/
(Which yet reigneth) when he was in this lond
With King Henry the fift/ Prince of honour/
Here much glory / as him thought/ he found;
A mighty land which had taken in hand
To werre in France, and make mortality/
And ever well kept round about the See.
And to the King thus he ſaid / My brother
(When he perceivd two towns Calys and Dover)
Of all your towns to chuſe / of one and other/
To keep the Sea and ſoon to com over
To werre outwards and your reign to recover/
Keep theſe two towns ſure/ and your Maieſtie/
As your tweyne eyne / ſo keep the Narrow See.
For if this See be kept / in time of warre
Who can here paſſe without danger and wo?
Who can eſcape? who may miſchief differre?

What

What marchandie may for by be agoe?
For needs hem must take trewes every foe/
Flanders and Spaine, and other / truſt to me/
Or elſe hindred all for this Narrow See.

Quæ rhythmis hiſce diffuſiora habentur, eorum ſenſum ſuprà pauculis contraximus. Verba reddere operæ non eſt pretium. Idem etiam verſificator;

But king Edward made a ſiege royall
And wanne the town; and in ſpeciall
The Sea was kept / and thereof he was Lord;
Thus made he Nobles coined of Record.

Id eſt, *Edvvardus verò Rex obſidione urbem* (Caletum) *ipſe præſens cepit. Cuſtodiebatur interim Mare; atque eius ipſe erat Dominus. Vnde nummos Nobiles dictos cuſit.* Alia item teſtimonia ampliſſima habemus huius rei domeſtica cum vetuſtâ Exterarum de eâdem re Gentium recognitione mixta, quæ proximè ſubiunguntur.

Cap. XXVI.

Ab exteris, quorum maximè intereſt, *Dominium Regum Angliæ Marinum* ſolenni, *ex veteri inſtituto,* velorum demiſſione *recognoſci. Et de* Edictis, *ea de re, binis* Regum Galliarum.

AD Exteros devenimus. Quorum ſanè aliquos ex iis quæ ſuperiùs ſive de limitibus navigationi à Rege Angliæ præſtitutis, ſive de tranſitu per hoc Mare non ſemel petito diſſeruntur, dominio huic adſtipulatos eſſe ſatis eſt apertum. Sed bina ſunt præ ceteris teſtimonia inſignia, eos ſanè (ſi vicinos & quorum maximè intereſt heic, ut oportet, potiſſimùm ſpectes) univerſim idem feciſſe. Horum alterum eſt ſolennis Velorum ſummorum Demiſſio quâ uti ſolet quælibet navis cuiuſcunque gentis exteræ, ſi prope Claſſem Regiam navemque aliquam eiuſdem claſſis in mari hoc prætervehatur. Alterum eſt Libellus vetuſtus publicè editus, ſeu Actio inſtituta quâ Angliæ Regum in Mari dominium quamplurimæ gentes Exteræ olim ſimul, unoque cum Anglis ore, ſub Edwardo noſtro primo recognoverunt. Quibus accedet etiam ſingularis eiuſmodi Flandrorum, in legatione ad Edwardum noſtrum ſecundum profeſſio. Demiſſionem autem illam velorum non ſolùm in honorem Angli, ſed & in imperii eius dominiique recognitionem in hoc mari fieri nemo puto dubitat. Certè dubitare nequeunt Galli, qui, eiuſmodi demiſſione, ſe olim volebant domi-

nos maris noſtri agnoſci; ſed fruſtrà. Scilicet tam fruſtrà fuere in Edictis, etiam binis, ad demiſſionem eiuſmodi omnium ſibi exterorum ſtabiliendam, ſuperiore ſeculo promulgandis, quàm in Angli territorio marino ita temerè vindicando. De Edictis illis libro priore [a] locuti ſumus. Quorum neutrum vim aliquam in foro ibi obtinuit, ut deciſum eſt [b] in curiâ ſupremâ, quod & ibi adnotavimus. Etiam & verba quibus elevatur apud ipſum Ludovicum Servinum, generalem, tempore deciſionis illius, Regis Galliarum advocatum, edictorum illorum autoritas, heic apponimus. Tam edictum Henrici Galliarum Regis ſecundi, ſeu anni MDLV, quàm Henrici tertii, ſeu anni MDLXXXIV, objiciebatur ab iis qui etiam extra oras Gallicanas (nam non tantùm ad Mare Galliis conterminum ſpectarunt verba edictorum) vela ſibi, Regis Galliarum nomine, ſubmitti volebant; unde & Hamburgenſibus aliquot hoc facere detrectantibus vim intulerant, eoſque ut dignitatem atque imperium Gallicanum non ſatis obſervantes in Mari ideò ceperant. Sed quantum ad hanc rem, inquit Servinus, dicendum eſt in contrarium, *que les ordonnances de ce Royaume, faiſants injunction d' amener, n'ont eſté obſervées & ne le ſont encores auiourd'huy, & on ne voit pas que celle de l' an 1555 ait eſté verifiée en la cour de Parlement, ains les inthimez en rapportent ſeulement un extraict du Greffe de Brouage* (quod ſatis quidem liquet ubi apud eundem [c] objicitur edictum illud) *D' ailleurs* lex erat obſoleta *& ce que le monſtre eſt la novelle ordonnance de l'an 1584. Car il n euſt eſté beſoing d' une novelle loy, ſi la vieille avoit eſté gardée; & neantmoins la derniere n'a eſté verifiée ſimplement: Mais comme elle eſtoit pourſuivie par perſones qui pouvoient lors, elle ne paſſa pas ſans reſiſtence, ains fut regiſtree & publiée avec la modification requiſe par le Procureur general, a la charge de l' executer ſuivant les anciennes formes & ſelon que les officiers de l' Admiraulte avoient faict auparavant, ſans rien faire de noveau.* Edictum, quod objiciebatur, prius, à patribus nunquam admiſſum eſt. Nam in Scriniis Parlamentariis qui locus eſt eiuſdem admiſſionis teſtimonii, ea de re nihil repertum. Poſterius autem admiſſum quidem eſt, ſed quantum ad juris aliquem effectum, ſive tunc primùm ſanciendi introducendive, ſive antea in morem recepti, planè reiectum eſt, idque cavente procuratore Regio; qui ſic illud, ut vides, temperari voluit, ut quot priſtino more ſubnixum eſſet, id tantùm vim, etiam poſt edictum hoc in potentiorum aliquot gratiam ita admiſſum, ſortiretur. Prudenter id factum eſt. Nam utrunque planè vicinorum, etiam exterorum omnium juri nimiùm adverſabatur.

Quod

[a] *Cap.* 18. *pag.* 78.

[b] *Ludov. Servin. Placit.* 11. *tom.* 2. 1592. *pag.* 262. b. *edit.* 1609.

[c] *Servin. placit. cit. pag.* 254 b.

Quòd verò ita ſibi ipſis imperii & dominii ſignum eſſe ſeu pignus voluere illi primò in edictis, quæ tamen pòſt, iteratâ rei deliberatione, ut non ſinè iniuriâ in vicinos emiſſa, reiecta jure (ut oſtenſum eſt) ſunt; id ſanè à tot ſeculis Anglo perpetuò competiiſſe, & ab exteris, ipſiſque Gallis, præſtari (ut quod præſcriptione tam diutinâ ſubnitatur) ſolitum, argumentum, maximè apud illos, leve eſſe nequit, quo firmetur Anglo dominium quod tractamus. Certè uſitatiſſimum fuiſſe hoc velorum demiſſionis jus Anglis ceteriſque gentibus Interveniens, aſſerunt omnes qui Mari aſſueti; idemque vetuſtiſſimum eſſe atque ante quadringentos abhinc annos receptum, inde liquet, quòd Ioannes Rex Angliæ anno regni ſui ſecundo (ſeu ſub Chriſti MCC) Haſtingis, litoris Suſſexiani oppido, ex procerum aſſenſu, ſancivit, ſi præfectus regiæ claſſis in expeditionibus navalibus (quæ omnes eo in ævo Mare Auſtralius occupabant) *encontre ſur la mer* (ita ſe habent verba Normannica [a]) *aucunes nefs ou veſſeaulx charges ou voide, qui ne vevillent avaler & abeiſſer leurs triefs, au commandement du Lieutenant du roy ou de l' Admirall du Roy ou ſon lieutenant, mais combatant encontre ceulx de la flote, que, ſilz puent eſtre pris, quils ſoient reputez come enemies, & leurs nefs veſſeaulx & biens pris & forfaits come biens des enemies, tout ſoit que les maiſtres ou poſſeſſours d'iceulx voudroient venir apres & alleguer meſmes les nefs veſſeaulx & biens eſtre biens des amies du Roy noſtre ſeigneur; & que la menye eſtant en iceulx ſoient chaſtiez per empriſonement de leur corps pur leur rebelleté par diſcretion*; id eſt, *obviam habuerit in mari naves qualeſcunque, ſive onuſtas ſive onere vacuas, quæ vela ſua juſſu ſive Præfecti Regii ſive Admiralli eiuſve legati, demittere noluerint, ſed prælium inierint cum claſſiariis, eos, ſi capi poterũnt, inter hoſtes cenſendos; quin & naves eorum & bona, velut hoſtium, fiſco applicanda. Idque tametſi Naucleri ſeu Navium domini poſtea allegaverint eaſdem naves & bona eſſe amicorum domini noſtri Regis. Perſonas autem, quæ in navibus huiuſmodi fuerint repertæ, carcere, pro arbitratu, puniendas eſſe ob rebellionem.* Perduellio habita eſt, ſi navis qualiſcunque, velorum demiſſione, Imperium Angli ſuo in mari non agnoviſſet. Nec amicitiæ quidem nomine tuendi erant, qui contrà omnino facerent. Pœnæ à Rege Angliæ adiectæ ſunt, perinde ac ſi de crimine in inſulæ ſuæ territorio aliquo admiſſo verba fierent.

[a] *Ms. Commentar. de rebus Admirall. fol. 28. a.*

C A P.

CAP. XXVII.

Quamplurimarum gentium circumvicinarum, *Dominii Regis Angliæ Marini*, in libello antiquitus publicè edito, *ſeu Actione ab iis, ſimul cum Anglis,* in Reginerum Grimbaldum Francicæ claſſis præfectum *inſtitutâ, recognitio. Etiam de implicata in ipſius defenſione huiuſmodi recognitione.*

ALterum de plurimarum gentium Exterarum heic recognitione teſtimonium eſt Libellus ille ſeu Actio olim à plurimis ſimul gentibus inſtituta, quâ Maris circumflui dominos Regem Angliæ deceſſoreſque eius eſſe uno profeſſæ ſunt ore, atque in judicium deduxrunt eos qui jus illud temerè violârunt. Quod ut ritè capiatur, rem integram fuſiùs enarrabimus. Exardeſcente inter Edwardum noſtrum primum & Philippum Pulchrum Franciæ Reges bello, ita interdum pacto conventum eſt, ut libera nihilominùs utrinque forent commercia, adeoque cum mercatoribus hinc illinc quibuſcunque induciæ; quoad cetera, armis intereà utramque invicem gentem ut aſſolebat) infeſtantibus. Singulares eiuſmodi induciæ *Sufferentia guerræ* [a] nuncupabatur; & flagrante aliàs bello, præficiebantur ab utroque Principe, qui de rebus contra has inducias patratis cognoſcerent & *ſecundum legem Mercatoriam* [b] *& formam Sufferentiæ* judicia exercerent. Elapſis aliquot annis (quibus interdum induciis huiuſmodi locus erat, interdum nullus) Fedus anno Christi MCCCIII initum eſt. Is eſt Edwardi Regis triceſimus primus. Caput eiuſdem federis primum eſt [c] ut non ſolùm invicem amici eſſent Reges ipſi, ſed etiam ut alter alterius jura omnimoda tueretur contra alios quoſcunque, exceptâ Eccleſiâ Romanâ, atque ex Regis Angliæ parte, Ioanne Duce Brabantiæ genero ſuo; ex parte verò Regis Franciæ, Alberto Rege Romanorum & Ioanne Comite Hanoniæ. Tertium autem eiuſdem eſt caput (nam primi & tertii capitis in libello illo ſeu Actione uſus eſt ſingularis, ut infrà patebit *Item il eſt accorde qe l'un ne receptera, ne ſuſtendra, ne confortera, ne fera confort, ne aide as enemies de l'autre, ne ſoffrera qu'ils eient confort, ſoccours, ne aide, ſoit de gent d'armes, ou de vitailes, ou d'autres choſes queles q' eles ſoient de ſes terres ou de ſon poiar, mais adiondera ſur peine de forfature de corps & d'avoir & empeſchera a tot ſon poiar loiaument en bon foi qe les dits enemies ne ſoient reſceipts*

a *Rot. Clauſ.* 25. *Ed.* 1. *in ſched. annex. mem.* 26. *Rot. Alemanniæ* 22. *Ed.* 1. *ad* 31. *Ed.* 1. *&c.*

b *Rot. Pat.* 26. *Ed.* 1. *part.* 2. *mem.* 24. *in dorſo.*

c *Fedus integrum habetur in Rot. Alemanniæ,* 31. *Ed.* 1. *mem.* 2.

reſceipts ne confortes es terres de ſa ſeignurie ne de ſon poiar, ne q' ils en aient confort ſoccours ne aide ſoit des gents d' armes, des chevaux, d' armeures, de vitailles, ou d' autres choſes queles q' eles ſoient: Senſus eſt, Ut ex amicitia hac contracta, neuter eos, qui alteri hoſtes eſſent, omnino foveret, aut ſuis in territoriis opem eis ſubminiſtrari ullatenus pateretur. Sopito ad hunc modum bello, quoniam non ſolùm complures ortæ erant querelæ de iniuriis tam in Oceano apertiore, quàm in mari noſtro, induciarum (quas memoravimus) ſingularium tempore hinc inde admiſſis, verùm & credendum erat alias eiuſmodi, maximè ob inimicitias quibus Franciæ Rex & Comes Flandriæ tunc diſtraherentur, poſt fedus initum forſan orituras; ideò conſtituti ſunt ab utroque Principe cognitores qui haſce audirent deciderentque. Et ab Anglo [a] ſub id tempus Robertus de Burgherſhe Conſtabularius Caſtri Dorobornenſis & Ioannes de Banquell Seneſchallus Pontivi, Baraldus de Seſcas & Arnaldus Ayquein equites aurati; A Gallo Saquillius Dynaſta, Mittonius Blanvillius, Bertrandus Iordanus & Guilielmus Ralaſtanſius, equites item aurati. Ut ſcilicet cognoſcerent (ſic Angli diploma) *des enterpriſes, meſpriſes, & forfaites en Treve ou en Sufferance, entre nos & ledit roy de France, d'un part & d'autre, es coſteres de la mer d'Engleterre & autres per decea, & au fin per devers Normandie & autres coſteres de la mer per de la*; id eſt, *de Vſurpationibus, iniuriis & delictu tempore ſive federis ſive ſufferentiæ,* ſeu, *induciarum ob commercii libertatem tantùm à Nobis & dicto Franciæ Rege initarum, alterutrinque commiſſis, ſive in oris Maris Anglicanis aliiſve quibuſcunque citerioribus, ſive verſus Normanniam, atque aliis, quæ ulteriores ſunt, Maris oris.* Binis autem diplomatis præficiebantur, quos memoravimus; ita ut alterum quatuor, quatuor itidem alterum, ſuo ab utroque rege pari nominato, complecteretur. Tempus utrorumque eſt dies Iunii ultimus, MCCCIII. Cognitoribus ſive hiſce ſive aliis eiuſmodi conſtitutis libellum conjunctim exhibent Prælatorum & Procerum Angliæ ſummi item Angliæ Admiralli, etiam & Civitatum oppidorumque per Angliam, totius denique gentis Anglicanæ aliarumque Regi Angliæ ſubditarum procuratores; quod ut fieri potuerit aliter atque ex ordinum omnium in publicis comitiis autoritate, ne intelligendum quidem eſt. Cum hiſce itidem conjunguntur Procuratores gentium per totam fermè Europam maritimarum, veluti Genuenſium, Catalaunorum, Hiſpanorum, Alemannorum, Zelandorum, Hollandorum, Friſiorum, Danorum & Norwegorum, præter

[a] *Rot. Pat. 31. Ed. 1. memb. 16. ult. Iunii.*

alios Imperio Romano-Germanico ſubiectos. Hi ſimul univerſi eo in libello actionem inſtituunt in Reginerum Grimbaldum, qui, flagrante bello inter Phillipum Regem Franciæ & Guidonem Flandriæ Comitem, Gallicæ claſſis præfectus, in Mari hoc Mercatores in Flandriam præternavigantes interceptos bonis ſpoliâſſet. Regem Angliæ & deceſſores eius, à tempore quod omnem memoriam excedit, citra controverſiam, aiunt actores hi ſimul omnes, *ratione Regni ſui Angliæ, ſupremo Maris Anglicani atque eiuſdem inſularum dominio ac imperio fuiſſe gaviſos, præſcribendo ſcilicet leges, ſtatuta atque interdicta armorum naviumque alio ac mercatoriis armamentis inſtructarum, cautiones exigendo, tutelam præbendo ubicunque opus eſſet, atque alia conſtituendo quæcunque fuerint neceſſaria ad Pacem, Ius, & æquitatem conſervandam inter omnimodas gentes tam exteras quàm in Imperio Anglicano comprehenſas quæ per illud tranſierint. Supremam eiſdem item fuiſſe atque eſſe tutelam merumque & mixtum imperium in jure dicundo ſecundùm dictas leges, ſtatuta, præſcripta & interdicta, aliiſque in rebus quæ ad ſummum imperium poſſint attinere in locis indicatis.* Ad præfecturam Admirallorum à Regibus Angliæ conſtitui ſolitorum ſpectare juriſdictionem ex imperio eiuſmodi exercendam. Dein capite, quod memoravimus, Federis nuper antè initi, primo, quo utriuſque Regis jura invicem tuenda erant, adiecto, Grimbaldum accuſant. Eum, aiunt, *Magiſtrum eſſe Claſſis regis Franciæ. Appellare autem ſe Admirallum dicti Maris; eoque nomine conſtitutum fuiſſe ſe prætexere à Franciæ Rege, ratione belli in Flandros gerendi. Citra federis initi tempus & contra eiuſdem vim ac mentem, Admirallatus officium in dicto mari iniuſtè eum occupâſſe & ſupra annum uſurpaſſe ex Francia regis diplomatis autoritate; Anglos nimirum alioſque aliarum gentium tam mercatores quàm alios per mare illud tranſeuntes intercipiendo, bonis eos carceri traditos ſpoliando, ea Regis ſui miniſtris in portubus conſtitutis tradendo, ut quæ fiſco applicanda. Atque cum hæc à ſe ſinè iniuriâ geſta eſſe, tum Regis ſui diplomatis autoritate, tum interdicto Regis Angliæ quod iuxta mentem capitis,* quod diximus, *federis tertii, per ditiones ſuas promulgaverat* (Interdicto ſcilicet, quo vetitum eſt, Regis Franciæ inimicos in Angli ditione foveri opemve eis ferri) *ſubnixum, in ſcriptis coram cognitoribus audaciùs aſſeruiſſe, atque ita ſe tueri voluiſſe.* Fieri hoc totum in grave damnum & præjudicium tum Regis Angliæ, tum Prælatorum, Procerum, & ceterorum univerſorum, qui coniunctim, ut oſtenſum eſt, agebant. Petunt igitur ſimul omnes, ut cuſtodiâ liberati, qui carceri ita traditi eſſent, reddita item bona nullo jure capta, juriſdictionem Admiralli Regis Angliæ (ad quem ſolum tam

ex jure rerum ac loci, quàm perſonarum huiuſmodi juriſdictio attinebat) ſubirent, atq; ut, ex Cognitorum ſententiâ, Reginerus Grimbaldus ipſe damna actoribus reſarciret, ſi nimirùm ſolvendo eſſet; ſin minus, tunc ut ad idem faciendum damnaretur Rex Franciæ, qui eiuſmodi præfecturæ codicillis eum donâſſet. Damnis autem reſarcitis, tunc etiam ut Reginerus ob federis violationem pœnas daret, quales alios à ſimili facinore in poſterum deterrere poſſent. Quid dein fieret à cognitoribus, non ſatis liquet. Tanti ſanè fuiſſe res videtur, ut pacto eam ſopiri quàm in foro agitari ſatiùs forſan haberetur. Atqui intereà manifeſtius nihil eſt, quàm Regi Angliæ heic à vicinis gentibus fermè univerſis Marini dominii ius idque avitum & longævâ præſcriptione firmatum, diſertè agnoſci; adeoque ut, pro ſuo arbitrio, tutelam, leges limiteſque navigantibus in hoc mari eoque quomodocunque utentibus dare poſſet, nec à vicinorum invicem inimicitiis, jureve aliquo belli ad alios ſpectante, huiuſmodi mutaretur jus aut minueretur, aliter ac quocunque alio in territorio eius ditionis. Atque obſervandum eſt, Flandros ipſos, quibuſcum & Francis tunc interceſſerant inimicitiæ ac bellum, minimè in actione illâ ſocios fuiſſe, nec eſſe ritè potuiſſe. Nam ex federe jam dicto ab Anglo & Gallo inito, mutuæ armorum operæ præſtandæ erant invicem ad jura alterutrius tutanda. Mari igitur uti, ad Flandros hoſtes infeſtandos, ex federe Gallo eſt permiſſum. Non item ad eos intercipiendos, qui ex aliis quibuſcunque gentibus hâc tranſirent, aut ipſam Flandriam cum mercibus peterent. Et Paulus Æmylius [a] de hoc ipſo tempore; *Gallus excidium Flandriæ minabatur. Anglus Flandros texit. Edvvardus enim ita Franci Regis amicus erat, ut tamen Flandros everſos nollet.* Sic voluit Rex noſter tum ſui juris utpote tutor, tum ſummus navigationis aliorum moderator. Nec verò prætereundum eſt ipſum Grimbaldum, claſſis Franciæ heic præfectum, non ſolùm ex diplomatis præfecturæ ſuæ ſive Regis autoritate poteſtatem hanc in mari hoc arrogâſſe, ſed expreſſim Regis Angliæ interdictum quòd juxta tertium memorati federis caput emanârat, in partes itidem, ut eo ſe tueretur, perinde traxiſſe, ac ſi & ipſe minimè ſine indultu, quo, ex interdicti illius vi, ſe gaudere exiſtimabat, jure officium illud Admirallatûs in hoc mari ſe occupare potuiſſe ſimul agnoviſſet. Nimirùm interdicto illo vetitum eſt, ne in Angli ditione (id eſt, *per my ſon poere*, quæ Grimbaldi verba fuere, ut in libello ipſo infrà exhibito eſt videre) foverentur

a *De Geſtis Franc. lib.* 8.

Franci hoſtes, eiſve auxilium aliquod præberetur. Atque ita expreſſim interdicti vim objecerat Grimbaldus ſimul cum regis ſui diplomate quo præficiebatur: ac ſi dixiſſet; hac poteſtate utor, eâ donatus quidem à Rege Francorum qui me claſſi & rebus ſuis maritimis etiam præfecit. Ceterùm Rex prætereà Angliæ, interdicto ſuo promulgato, vetuit ne cui in ditione ſua Francorum hoſti omninò ſuccurreretur, juxta fedus inter Regem utrunque contractum. Ideoque, cùm ego nec perſonas alias, nec res præter hoſtiles, ſaltem quæ in hoſtilibus ſunt ex jure gentium interveniente, cenſendæ (nam proculdubio id ab eo obtenſum eſt; eos qui Flandris mercibus aliterve ſuccurrerent, cuiuſcunque eſſent gentis, velut hoſtes intercipiendos) in mari ceperim, ſatis me opinor eo defendi quòd ipſe Rex Angliæ edicto, juxta initum fedus, promulgato, nolit hoſtibus Franciæ in aliquâ ditionis ſuæ parte ſuccurſum. Unde nec hiſce, quos in Mari cepi. Summa eſt, ne finxiſſe Grimbaldum ex marino aliquo Regis Francorum dominio Admirallatum ſuum poteſtatemve mandatam pependiſſe, ſed omnino ex diplomatis Regis ſui, federis, atque Regis Angliæ interdicti vi. Quaſi ex eo federe interdictoque ab Anglo palam conceſſum fuiſſet ſibi nullam, durante eiuſmodi federe interdictoque, fore iniuriam tametſi Franci qualeſcunque hoſtes in ditione ſua, ſeu, quod idem heic eſt, in Mari ſuo à Franci miniſtris interciperentur. Certè niſi ita intelligas Grimbaldum, non video quamobrem interdictum illud cum regis ſui diplomate, ut ſe tueretur, modo in libello oſtenſo, omninò conjungeret, aut de Ditione Regis Angliæ per quod interdictum illud promulgatum eſt, verba ibi fierent; cùm de rebus in mari tantùm geſtis controverſia oriretur. Si verò ita fuerit intelligendus, certè tunc is non ſolùm non adverſatus eſt avito in Mari Regis Angliæ juri, ſed etiam idem ſatis agnovit, dum federis & interdicti acceſſione temporarium tantùm eidem modum adiectum eſſe velle videtur. Adeò ut implicatam etiam tunc temporis Francorum ipſorum habeamus, in hoc eorum Admirallo, adſtipulationem. Quomodo autem federis apices exponendi fuerint, locus heic non eſt diſſerendi. Sed dominium Regum Angliæ Marinum in libello à tot gentibus recognitum tantùm obſervamus. Etiam obſervatu ſanè dignum eſt, ſub eodem ipſo tempore, ſcilicet paulò ante fedus initum, Anglum fidei profeſſionem, quod Homagium appellant, nomine Ducatus [a] Aquitaniæ, Pontivi comitatus, aliarumq; quas in Galliis poſſidebat provinciarum, Franco præſti-

a Rot. Aleman. 30. & 31. Ed. 1. Du Tillet en le recueil des traictes, &c. fol. 40. b.

præſtitiſſe; hiſce etiam, ex ſententia Curiæ Pariſienſis a, prorſus exutum quandoque antea fuiſſe; etiam & , ſub centeſimum qui præceſſerat annum, Ioannem Regem Normanniâ deturbatum; atque eam tamen Anglum poſtmodum, idque ante federis & libelli huius editionis tempus, ſubinde inſediſſe. quæ omnia huc faciunt, ut animadvertamus, ubi de Maris Gallias & Britannias interluentis uſu ac imperio controverſia, quam memoravimus, illuſtriſſima orta eſt, plenumque eius dominium Regi Angliæ deceſſoribuſque ſuis, titulo à tempore omnem memoriam excedente derivato, à tot gentibus eſt tributum, nullum intereà omninò titulum ſive ex Normanniæ ſive ex Aquitaniæ poſſeſſionis jure, obtendi quo maris alicuius partis dominium ullatenus ſubniteretur, ſed ex ſolo jure Anglicani imperii univerſim petitum eſſe. Atque ex ipſa re palàm videtur, ea de quibus in libello conquerebantur illæ gentes, ab illo claſſis Francicæ præfecto maximè in mari Francorum Flandrorumque litoribus, quæ invicem Hoſtica erant, proximante geſta fuiſſe. Certè mare totum, de quo loquuntur, Anglo ſubjacere uno aiunt ore, idque ex ſolo Imperii Anglicani jure. Nec tuebatur ſe Grimbaldus, ſive Franciæ regis dominii alicuius marini obtentu, ſive præſcriptionis qua Angli titulus innixus eſt, velut non ſecundùm veritatem aut jus avitum enunciatæ depulſione; nec omnino prætexebat jus quod in mari illo Galliis contermino Angliæ reges haberent, id eis competere ſive Normanniæ ſive alius cuiuſcunque Galliarum provinciæ nomine, veluti clientibus Regis Franciæ fiduciariis; quorum tamen omnium uſus fuiſſet ei & commodus & perquàm tempeſtivus, ſi ita ſe veritas habuiſſet. Unde haud parum firmatur item id quod ſuprà diſſeruimus de adverſi litoris, in Admiralli Angliæ ſummi præfecturæ ſeculorum recentiorum codicillis, nominibus pro Marini Regum Angliæ dominii eiuſque tutandæ provinciæ limitibus duntaxat ſumendis. Quin & circa ſeptennium ante libellum jam dictum cognitoribus editum, cùm Francorum Rex ob iniurias aliquot atroces ſubditis ſuis in hoc mari ab Anglis illatas, Regem Angliæ (quà fiduciarius erat ei cliens ſeu Vaſallus ratione Aquitaniæ aliarumque provinciarum quas in Galliis obtinebat) velut iniuriarum non ſolùm conſcium, ſed & fundum in jus voluit vocari, atque in Curia Pariſienſi ſiſti; re fuſiùs in citationis literis narratâ, nihil eis interſeruit ille quo marinum aliquod dominium aut ſibi omninò vellet arrogari aut Regi Angliæ minui; quod ſatis eſt videre apud Florilegum b qui

a Florilegus ann. 1293. 3. Thomas VValſingham. ann. 1294. alii.

b Anno 1293.

annalibus ſuis earum exemplar integrum attexuit. Idem etiam de eodem tempore, *In illo*, inquit [a], *tempore non erat Rex, neque lex Nautis poſita, ſed quod quiſque rapere, vel ferre valebat, hoc ſuum eſſe dicebat*; Quòd planè denotat ingentem quidem deprædandi mareque infeſtandi licentiam; ita nihilominùs intelligendam, ut incomparabilis potentia Anglorum navalis, quæ regnum ex more maiorum marinum defenderet, in eadem intereà (rege deprædationes ſuis, dum bellum flagrabat, indulgentiſſimè permittente) maximè deſignetur. Nam tum Francos tum Hiſpanos ubertim tunc temporis captos in mari ab Anglis memorat ipſe Florilegus. Etiam & claſſem ſive Francicam ſive Normannicam navium ducentarum quæ per mare hoc Anglis diripiendis diſcurrerat, à ſexaginta navibus Anglicis victam atque in Angliam deductam ſcribit ſub id tempus Thomas [b] Walſinghamius. Et autor alius vetuſtus, rebus hiſce coætaneus [c], *Menſe maii* inquit, MCCXCIV *mota eſt diſcordia inter nautas quinque Portuum Angliæ & nautas Franciæ, commiſſumque eſt navale prælium in quo Anglici cum* C *navibus ducentas naves Franciæ ceperunt, & ferè omnes nautas Franciæ ſubmerſerunt ſeu occiderunt, propter quod Philippus Rex Franciæ Vaſconiam à Rege Angliæ auferre conatus eſt.* Alii de his eiuſmodi alia; unde facile eſt ediſcere quid illud Florilegi fuerit, *nec Regem nec legem in illo tempore Nautis eſſe poſitam.* Suis ſcilicet laxârat habenas Angliæ Rex, velut æquoris huius moderator, idque ut non ſolùm hoſtes, verùm etiam eos, qui hoſtibus quomodocunque ſuccurrerent aliterve mari ac pro domini arbitrio uterentur, compeſcerent. De Flandrorum autem Dominii Regum Angliæ marini recognitione parili ſeorſim mox agimus; poſtquàm libellum ipſum ſuo, id eſt, Normannico, idiomate è ſacris Scriniis proximè ob oculos poſuerimus.

a *Anno* 1294.

b *Anno* 1297.

c *Ms.*

Cap. XXVIII.

Libelli *ſuperiore in Capite memorati*, Exemplar & Autoritas.

IN arcis Londinenſis archivo, ubi tabulæ publicæ annorum retrò ampliùs quadringentorum aſſervantur, faſciculus Membranarum habetur, quæ res aliquot ad tempora Henrici tertii, & Edwardorum primi & tertii ſpectantes complectuntur. Prima continet pactum inter Edwardum primùm & Guidonem Comitem Flandriæ de ſignis Navibus per mare hoc adhibendis, quibus faciliùs, unde

eſſent dignoſceretur. Intertexuntur dein tria libelli, quem diximus, ſive autographa ſive exemplaria eodem tempore conſcripta. Nam ſinguli (ut videtur) gentium, quæ in agendo ſocii fuêre, Procuratores ſibi habebant libellos ſingulos, utcunque ſimul omnium nomine conceptos. Unde & unius tergo adſcribitur *De Baiona*; quaſi Baionenſium libellus iſte ſeorſim fuiſſet editus. Superiori autem cuiuſque parti adjicitur *De Superioritate Maris Angliæ & Iure Officii Admirallatûs in eodem*, uti etiam pacto quod diximus inter Regem & Flandriæ Comitem. Etiam illis verbis, in libellorum uno, adiungitur *retinendis & confirmandis*. Cunctis ævi, ad quod materies ſpectat, charactere planiſſimè exaratis. Nec de eorum fide quæſtio ulla eſſe poteſt intuenti, qui veteris ſcriptionis atque eiuſmodi tabularum ignarus non eſt. Senſum ſanè totum, etiam & verba jam anteà partim reddidimus. Ipſius autem libelli integrum exemplar, quemadmodum idiomate tunc Gallicano ſeu Normannico conceptus eſt, operæpretium duximus ſubjicere; quod ad hunc modum ſe habet.

A vous, Seigneurs, Auditours Deputèz per les Rois d' Engleterre & de France, a redreſſer les dammages faits as gentz de lour Roiaulmes & des altres terres ſubgitz a leur ſeignuries, per mier & per terre, en temps de Pees & Trevves, monſtrent les Procurors des Prælatz & Nobles, & del Admirall de la mier d' Engleterre, & des Comminalties des Citties, & des Villes, & des Marchaunz, Mariners, Meſſagiers, & Peleringes, & de tous autres du dit Roiaulme d' Engleterre & des autres terres ſubgits a la ſeignurie du dit Roy d' Engleterre & d'aillours, ſi come de la Marine de Genue, Cateloigne, Eſpagne, Alemaigne, Seland, Hoyland, Friſe, Denemarch, & Norway, & de pluſours autres lieux del Empire, *que come* LES ROYES D'ENGLETERRE PAR RAISON DU DIT ROYALME, DU TEMPS D'ONT IL NY AD MEMOIRE DU CONTRARIE, EUSSENT ESTE EN PAISIBLE POSSESSION DE LA SOUVEREIGNE SEIGNURIE DE LA MIER D'ENGLETERRE ET DES ISLES ESTEAUNS EN YCELLE, *par ordinance & eſtabliſement des lois, eſtatutes, & defenſes d' armes, & des veſſeaux autrement garnies que veſſeaux de Marchandiſe, & de ſeurté prendre & ſavegarde doner en tous cas que meſtier ſerra, & par ordinance de tous autres faits neceſſaries a la garde des pees, droiture, & equite entre toute manere des gentz taunt d' autre ſeignurie come leur prope par illeque's paſſanz, & par ſoveraigne guarde & tote manere de coniſance & Iuſtice haute & baſſe ſur les dites lois, eſtatuts, ordinances & defenſes & par toutz aultres faitz queux à le governement de ſovereigne ſeignurie appertenir purront es lieux avant ditz. Et A. de B.*

Admirall

Admirall de la dite mier deputez per le Roy de Engleterre, & touz les autres Admiralls per meiſme celui Roy d' Angleterre & ſes Aunceſtres jadis Rois d' Engleterre, euſſent eſte in paiſible poſſeſſion de la dite ſoverein garde ove la coniſance & Iuſtice & toutz les aultres apertenances avant dites (forspris en cas d' appell & de querele fait de eux à lour ſovereigns Roys d' Engleterre de deffault de droit, ou de malvais juggement) & eſpecialment par empechement metere, & Iuſtice faire, ſeurte prendre de la pees de toute manere des gentz uſaunts armes en la dite mier, ou menans niefs aultrement apparallez ou garniez que n' appartenoit au nief Marchande, & en toutz aultres points en queux home peut aver reaſonable cauſe de ſuſpection vers eaux de robberie ou des autres mesfaits. Et come les Maiſtres de Neifs du dit Royalme d' Engleterre, en abſence des dits Admiralls, euſſent eſte en paiſible poſſeſſion de conuſtre & jugger des touz faicts en la dite mier entre toute manere des gentz ſolonc les lois eſtatuts & les defenſes & Cuſtumes. Et come en le primier article de l' Aliance nadgairs faite entre les dits Roys, en les traitz ſur la darrain pees de Paris, ſoient compriſes les paroles que ſ'enſujent en un cedule annexe à yceſte. (At non in ſchedula annexa, ſed in eadẽ membrana deſcriptum eſt quod ſequitur; unde non tam ipſos libellos, qui cognitoribus edebantur, quàm ſive formulas eorum archetypas ſive exemplaria deſcripta hęc eſſe conjiciendum fortè eſt; uti etiam ex eo quòd Admiralli Angliæ nomen aliter ac per A. de B. non inſeratur; quæ prima elementa non ſunt nominis alicuius tunc temporis Angliæ Admiralli in ſacris Scriniis reperti) *Primierement il eſt traict & accord entre nous & les meſſagers & les procureurs ſuſdits, en nom des dits Roys, que iceux Roys ſerront l'un à l'autre, deſores en avant, bons, vrayes, & loyaux amys, & eydans contre tout home (ſauve l'Eſgliſe de Rome) en tiele manner que ſi aſcun ou pluſieurs quicunques ils fuiſſent voloient depointier, empeſcher, ou troubler les dits royes es franchiſes, es liberties, privileges, es drois, es droitures, ou es cuſtumes de eux & de leur royalmes, q'ils ſeront bons & loyaux amys & aydans contre tout home que puiſſe viure & morir à defendre gardir & maintenir les franchiſes, les liberties, les privileges, les droitures, & les cuſtumes deſuſdites; Except pur le dit Roy d' Angleterre, Monſieur Iohan Duc de Braban en Brabant, & ſes heirs deſſendans de lui & de la fille le roy d' Angleterre, & excepte, pur le dite noſtre ſeigneur le roy de France, l' excellent Prince Monſieur Aubert Roy d' Alemaigne & ces heirs royes d' Alemaine, & Monſieur Iohan Count de Henau en Henau. Et que l' un ne ſerra en conſail ne en aide ou l' autre perde vie, membre, eſtate ou honor; Monſieur Reyner Grimbaltz Maiſtre de la Navie du dit Roy de France, que ſe dit eſtre Admiral de la dite Mier deputez per ſon ſeignure avantdit per ſa guerre contre les Flemmynges, apres la dite alliance*

faite

faite & affirmee, contre la forme & la fourcé de meſme alliance & l'entencion de ceaux que la firent, l'office de Admiraulte en la dite Mier d'Engleterre, per commiſſion du dit Roy de France, torcenouſement empriſt & uſa un an & pluis, en prenant les gentz & marchaunts du Royaulme d'Engleterre & daillours per la dite mier paſſaunts oveſque lour biens, & les gens ainſi priſes livere à la priſon de ſon dit Seignur le Roy de Francē, & leur biens & Marchandiſes à les Reſceivors per meſme celui Roy de France à ceo deputez en les ports de ſon dit Royalme come à lui forfaits & acquiſes, fiſt ameſner per ſon juggement & agard, & la priſe & detenue des dits gents ove leur dits biens & marchandiſes, & ſon dit iuggement & agard ſur la forfait de eaux & acqueſt, ait iuſtifie devant vos, Seignours Auditours, en eſcripts par my l'autorite de ſa dite commiſſion ſur l'Admiraulte avantdite, per lui auſſi uſurpee, & per my un defence communement faite per le Roy d'Engleterre per my ſon poere (ſolonc la forme de la tiers article de l'Alliance avant dite, que content les paroles deſſuſecripts) en requerant que de ceo il en fuiſſe quitz & abſolutz, en grand damage & preiudice du dit Roy d'Engleterre & des Prelatz & Nobles & aultres deſſuſnomes, per quoi les dites procurours en les nounes de leur ditz Seigneurs, à vous Seigneurs Auditors avantdits, prient que deliverance deuue & haſtive des dits gents, oveſque leur biens & marchandiſes ainſi priſes & deteinues faites eſtre faite al Admirall du dit Roy d'Angleterre à qi la coniſance de ceo appartient de droit, ſi come deſſus eſt diſt, ainſi q'il ſaunz deſtorbance de vous & d'altri puiſſe de ceo conuſtre & faire ceo que appertient à ſon office avant dit, & que le dit Monſieur Reyner ſoit condemne & deſtreint à faire deuue ſatisfaction à tous le dits damages ſi avant come il purra ſuffre, & in ſa defaulte ſon dit ſeigneur le Roy de France, per qi il eſtoit deputez al dit office, & que apres deuue ſatisfaction faite as dites damages le dit Monſieur Reyner ſoit ſi duement puniz pur le blemiſſement de la dite alliance que la punicion de lui ſoit as aultres example pur temps avenir.

Hactenus libellus tot gentium Regum noſtrorum imperium ac dominium marinum manifeſtò agnoſcentium indeque ſibi tutelam poſcentium. De hac re in hiſtoriis ſive Francorum, ſive Anglorum, aliorumve mentionem non fieri mirum non eſt. Acta forenſia rarò ſatis in hiſtorias conjiciuntur. Sed ipſo eodem tempore Grimbaldum illum claſſis Franciæ præfectum fuiſſe ſcimus ex Francorum hiſtoriâ. Paulus Æmylius [a] de Philippo Pulchro, *Sedecim triremes*, inquit, *è Liguria mercede conduxit, præfecto Reginero Grimaldo. Is in Oceanum circumvectus, maritimam oram Flandriæ hoſti infeſtam fecit.* Idem ipſe eſt Regimerius & Reginerus ſeu Reinerus Grimbaldus. Et apud Ligures clara eſt eius nominis familia. Sed quia extetus erat

[a] *De Geſtis Francorum lib. 8.*

& conductitius, ideo (ut videtur) à Ioanne Feronio in Admirallorum Franciæ catalago, rætermittitur. Iohanni Tilio [a] *Roverius Grimaldus* inter claſſium præfectos apud Gallos vocatur. Is etiam eſt Admiraldus Regis Franciæ, quem ſcribit Ioannes de Beka [b] præfuiſſe trecentis & quinquaginta triremibus à Philippo Pulchro in ſubſidium Hollandorum adverſus Flandros anno MCCCIV miſſis. Sunt etiam in Gallorum archivis quæ ad lites inter Anglum & Gallum tunc ortas attinent. Et tametſi in eis non reperitur (ſi Tilio fides: qui tabularum eiuſmodi publicarum indicem edidit) libellus iſte ſeu eiuſdem aliquod exemplar, habetur tamen in eis diploma ipſum, quo ab Anglo tunc præficiebantur Cognitores, quales diximus, ad res contra fedus patratas decidendas. Illud ad hunc modum à Tilio [c] deſignatur: *Pouvoir donè par le Roy Edovard à deux nommez & accordez de ſa part pour avec les deux eleuz de la part du dit Roy* (Philippe) *d'enquerir & antendir les forfaictes durant lour trefue, le dernier de Iuin* MCCCIII. *Ou treſor; layette Procurationes, poſſe, & poteſtates Angliæ*; K. Eundem habent diem & annum diplomata quibus Cognitores conſtitutos ad hanc rem fuiſſe ex archivis noſtris ſuperiùs adnotavimus. Neque obſtat heic quod ad querelas de latrociniis injuriiſque aliis in mari ac terrâ invicem patrari à privatis ſolitis decidendas ab utriuſque litoris Principibus cognitores, uti & à Regibus jam dictis, pariter interdum [d] conſtituantur. Par inde in Mari jus conſtituentium utrique eſſe non meliùs elicitur, quàm alterum alterius Terræ eſſe dominum partiarum. Et perſonarum, quæ in jus vocandæ, maior ratio in eiuſmodi cognitione habetur, quàm qualiſcunque Territoriorum dominii; quod ſcilicet aliunde prorſus dignoſcendum.

a *De rebus Gallicis lib.2.*

b *Chron. Epiſcop. Vltraiect. & Comit. Holland. pag.53.*

c Recueil des Traictes &c. fol. 40.

d *Rot. claus.21. Ed.3.part.1.mem.25. dorſ. Rot. Franciæ 10. Hen.8. &c.*

CAP. XXIX.

Dominii Regum Angliæ Marini in Flandrorum *ad Edvvardum ſecundum* legatione, Recognitio.

HIſce jam accedat Flandrorum adſtipulatio & ultronea profeſſio in Parlamentariis Angliæ Comitiis ſub Edwardo ſecundo Rege. Dum Roberti Comitis Flandriæ Legati de rebus in mari raptis querebantur, Regis Angliæ opem implorantes, raptas eſſe non ſemel dicebant ſupra mare Anglicanum verſus partes de **Crauden** intra poteſtatem Regis Angliæ, atque in Angliam adductas; ad Regem autem Angliæ pertinere criminis cognitionem pro eo

quòd

quòd ipſe eſt *dominus dicti Maris, & depraedatio praedicta facta fuit ſupra praedictum Mare infra poteſtatem ſuam.* Quæ ſunt tabularum publicarum verba. Sed eas, quantum ad hanc rem ſpectat, integras *a* adjicimus.

a *Rot. Pat 14. Ed. 2. part. 2. mem. 26. in dorſo.*

Memorandum quòd cùm ſuper damnis hominibus de regno Angliæ per homines de poteſtate Comitis Flandriæ, & Flandrenſibus per homines de regno prædicto, à tempore quo dictus noſter Rex regni ſui gubernacula ſuſcepit hinc inde illatis, amicabiliter reformandis inter Conſilium dicti domini Regis & Nuncios dicti Comitis in Angliam ex cauſâ prædictâ pluries miſſos, plures tractatus habiti fuiſſent, qui propter aliqua impedimenta, quæ evenerunt, effectum optatum non ſortiebantur; tandem in parlamento dicti domini noſtri Regis in Octavis ſancti Michaelis, anno regni ſui quarto decimo apud VVeſtmonaſterium convocato, quidam nuncii dicti Comitis venerunt ad tractandum ſuper dampnis prædictis in formâ prædictâ reformandis. Et cùm dicti nuncii ad tractandum de novo ſuper huiuſmodi dampnis per dictum dominum noſtrum Regem admiſſi fuiſſent, ipſi nuncii, prout alii nuncii præfati Comitis, in tractatibus ſupradictis, inter cetera quæ requirebant, ante omnia ſupplicabant, ut dictus dominus Rex ad ſectam ſuam de poteſtate ſua Regia inquiri & Iuſtitiam faceret de quadam deprædatione quibuſdam hominibus de Flandriâ nuper de vinis & aliis diverſis mercimoniis ſuis ſupra mare Anglicanum, verſus partes de Crauden *infra poteſtatem dicti domini noſtri Regis per homines de regno Angliæ (ut dicebant) facta; aſſerentes quòd vina & mercimonia prædicta eiſdem Flandrenſibus deprædata, adducta fuerunt infra regnum & poteſtatem dicti domini Regis, & quòd ad ipſum Regem pertinuit ſic facere pro eo quod* IPSE EST DOMINVS DICTI MARIS *& deprædatio prædicta facta fuit ſupra dictum mare infra poteſtatem ſuam. Tandem in eodem Parlamento habito ſuper præmiſſis cum Prælatis, Comitibus, Baronibus & aliis proceribus dicti regni ibidem exiſtentibus tractatu diligenti, de conſilio eorundem concordatum fuit per dictum dominum Regem, quòd, pro bono pacis inter ſubditos terrarum Angliæ & Flandriæ confovendo dictus dominus Rex ex poteſtate ſuâ regiâ illa vice de bonis ſupra dictum mare Anglicanum verſus dictum locum de* Crauden *deprædatis & infra dictum regnum adductis in locis ubi malefactores cum bonis ſic deprædatis ad dictam terram Angliæ devenerant, per Iuſtitiarios ſuos inquiri, & eandem deprædationem ſecundùm legem & rationem audiri faciat & terminari; & quòd domini Navium, quæ dictæ deprædationi interfuerunt, & alii, qui deprædatores illos cum bonis ſic deprædatis in toto vel in parte ſcienter receptarunt, inde onerentur & puniantur ſicut participes deprædationis ſupradictæ.*

Ita Tabulæ illæ publicæ. Atque codicillis regiis mandata eſt per provincias pleraſque maritimas juriſdictio cognitoribus, qui damna reſarciri facerent. Quoniam autem, præter fluminum oſtia, quamplurimi ſunt in adverſis oris (maximè in Zelandicis; & ſunt etiam in litoribus aliis vicinis) ſinuoſi Maris intermeantis flexus, quibus variatim ita intexitur Terra ut fieri commodè nequeat quin eâdem cum terra ſic intexta ditione contineatur, ut corpus unicum, Mare itidem intermeans, quod non aliter fere atque flumen ſeu torrens non rarò ibi tum ripas diſterminat tum portus facit; ideò mentio etiam interdum fit intermeantis huiuſmodi maris ut eius quod cenſetur *intra juriſdictionem & flumen* ſeu *fluctum* Maris regionum adverſarum; veluti *Maris Flandriæ*, ſeu (quemadmodum legitur in vetuſtis ſchedis [a] quæ ductus archetypos literarum Henrici regis quinti tum ad Comitem Caroleſii, tum ad decuriones Ipræ, Gandavi ac Brugarum præ ſe ferunt) *deins la iuriſdiction & l'eſtrem de la meer de Flandres*, quod idem ſonat. Nam demto mari ſic intermeante aut veluti portus vicem præ litore adverſo ſupplente, quod reliquum eſt, ſeu Oceanus adverſas illas regiones & Angliam interluens Anglicani juris, juxta ea quæ ſuperiùs oſtenſa ſunt, ſemper eſt habitus. Unde & plane ſomnio futilius eſt quod habet ſcriptor nuperus, ubi per portus Mardiccii Navale dudum inſtauratum, *Britannici freti* (hoc de quo loquimur innuens) *Imperium Hiſpaniarum Regi reſtitutum vidiſſe* ſe [b] ſcribit. Et de Exterarum vicinarumque Gentium, quarum maximè intereſſe potuit, ſententiâ atque recognitione Marini Regum noſtrorum dominii, hactenus.

a Ms. *in* biblioth. Cotton. 3. *Hen.* 5.

b *Iacobus Chiffletius* in Epiſt. dedicatoria ad Comitem de *Oliuares, Portui Iccio* præfixa.

Cap. XXX.

De Regis Magnæ Britanniæ in Mari Hibernico & quod occiduum *eſt, dominio ſeorſim agitur.*

De Anglicano mari, ſeu Britannico quod ſacri Angliæ patrimonii pars eſt, generatim, ſed maximè quà ſive Orientale eſt ſive Auſtrale, jam dictum eſt. De Occiduo, etiam Scotico & Septentrionali, toto denique, quod eſt reliquum, Britannico reſtat ut dicamus. Occidui nemo non videt partem Angliæ præiacentem intelligi tam in libello illo cognitoribus à Regibus Angliæ & Franciæ ante trecentos triginta ampliùs annos à tot gentibus oblato, ubi *le Mer d' Engleterre* ſeu *Mare Anglicanum* toties occurrit, quàm in regio diplo-

diplomate ſuperiùs allato, quo Reges noſtri Domini Maris Anglicani circumquaque indigetantur; ut quod ex Bractonio, de Excuſatione forenſi eius qui in Hibernia fuerit, habetur [a], atque id genus cetera huc in ſuprà allatis facientia prætereamus. Etiam & inſulas, quotquot in vicino hoc mari, Britannicas dictas paſſim legimus, (ut ſub initium huius libri monitum eſt,) perinde ac ſi freta interfluentia, eas non aliter, atque flumina aut aquarum diverticula ripas, à Magnâ Britanniâ disjungerent, velut eiuſdem ἀπῤῥῶγας ſeu *fragmenta*. Quo indicatur ipſa freta cum inſulis, ut flumina cum ripis, territorii Britannici partem eſſe cenſendam. Atque huc inprimis ſpectat item illud in libello toties memorato, ſcilicet *par raiſon du Royalme d'Angleterre*, ſeu *ratione regni Anglicani* dominos fuiſſe ſemper Reges Angliæ tum Maris Anglicani (ſeu Britannici quà Angliæ prætenditur) tum Inſularum in eo poſitarum. Unde Mona inſula (Mannia vulgò dicta) quæ inter Boreales Angliæ & Hiberniæ partes medio libramine (quæ verba ſunt Giraldi Cambrenſis) porrigitur in hoc mari, inter continentes (ſi quid video) Angliæ provincias antiquitus numerata eſt, ut Vectis, ut Lundeia, ut quę ſunt id genus aliæ. Neque enim aliud intellexiſſe videntur veteres illi, qui ortâ controverſiâ, utri circumſtipantium inſularum, Angliæ ſeu Britanniæ majori an Hiberniæ, jure hæc inſula in maris interfluentis medio poſita debuerit applicari, ad hunc modum litem terminabant. Venenoſos vermes advehunt. Hos cùm Inſulam hanc admittere & fovere, uti Angliam & Britanniæ magnæ partem reliquam, Hiberniam contrà eos necare obſervâſſent, *Britanniæ eam* (ita Giraldus Cambrenſis [b] qui ſub Henrico II floruit) *applicandam communi omnium cenſura dictavit*. Nam ſi aut Hiberniæ aut Angliæ territorium, quà agro, quà Mari conſtaret, adeò cenſuiſſent à Mona hac disiunctum, ut quod interiacet Maris id aut omnium hominum neceſſariò eſſe commune, aut aliis quàm ſive Hiberniæ ſive Britanniæ regibus vetere jure ſubjacuiſſe exiſtimâſſent, ſatis ridiculam ſanè agitâſſe videntur controverſiam. Nam alia non potuit eſſe, puto, quæſtio, quàm ea quæ de finibus eſt Angliæ ſeu Britanniæ magnæ, & Hiberniæ. Quæſtionem autem de finibus inter vicinos dominos locum habere poſſe, ubi territoria utrorumque non ſunt continua aut contigua, non intelligo. Si via publica intervenit, vel flumen publicum, quod ad neutrum vicinorum dominorum ſpectat, finium agundorum agi non poſſe, rectè docuit [c] Paulus. Et ſanè poſtquam Quintus Fabius Labeo arbiter

[a] *Cap. 24.*

[b] *Topogr. Hibernia Diſt. 2. cap. 15.*

[c] L. 4. §. 11. *L. 5 & 6. ff. tit. Finiū Regundorum.*

 Nola-

a *Cicero. de Officiis lib. 2.*

Nolanis & Neapolitanis de Finibus agri à Senatu datus *a*, utriſque ſeparatim regredi ita callidè perſuaſerat, ut in medio aliquantum agri relinqueretur, quod populo Romano ipſe adiudicavit, neutiquam inter eos de huius agri finibus quæſtio ampliùs oriri potuit. Quippe inter quos deſiit eſſe confinium. Sed cum populo Romano poſteà (ſi quæ oriretur) erat utriſque agendum. Aliter ſentiendum non eſt de quæſtione illâ utri terrarum applicari de jure debuerit Mona; inde potiſſimùm natâ, quòd media Hibernici & Britannici juris territoria interiaceret, & ad ipſorum confinium. Nam ex argumento ab ipſius ſoli duntaxat naturâ deducto, ſine civili dominii ratione (cuius menſuram tamen, velut Deciſioni ſortem, volebant heic eſſe ipſam ſoli naturam) non magis applicari debuerat ſive Britanniæ ſive Hiberniæ, quàm Norwegiæ, Hiſpaniæ, aut Galliæ, ubi perinde ac in Britanniâ venenoſa animalia nutriri nemo dubitat. Angliæ igitur ſeu Britanniæ applicari in deciſione illâ vetere eſt Britannico territorio ita continenter adjici ut verè & civiliter dici poſſit Monâ provincia ſeu territorium Angliæ ſeu Britanniæ continens; cùm nempe Anglicanum territorium ita uſque in occiduas eius partes (eo quod in Occidentem ab ipſo confinio vergit, ad Hiberniam ſpectante) perpetuò per hoc Mare protenditur. Et temerè nimis Elizabethæ Reginæ legatis excidit in diſſertatione *b* cum legatis Danicis de liberâ navigatione & piſcatione in Mari Norwegio, Bremæ habitâ; *Reges Angliæ navigationem & piſcationem in mari Hibernico inter Angliam & Hiberniam nunquam prohibuiſſe*, ac ſi inde probari voluiſſent nec piſcationem navigationemve inter Iſlandiam & Norwegiam à Dano prohibendam, quoniam neutri Maris domini, ſed pari jure litora tantùm utrinque poſſediſſent. Sed & alia non minùs temerè de maris communione ibi dicta ſunt, ut antè advertimus. De navigatione & piſcatione in mari Norwegico, mox plura. Cæterùm ut ratio ex neceſſariâ maris communione petita perperam in Legationis illius diſſertatione uſurpata eſt, ita nec verum eſt id quod de mari Hibernico excidit. Scimus enim non ſolùm dynaſtas maritimos olim perduelles jus regium pluribus in Hiberniæ locis uſurpantes, ob ipſam piſcandi licentiam ab exteris vectigalia gravia exegiſſe, verùm etiam ſanctione Parlamentariâ *c* diſertè fuiſſe cautum, ne quis exterus in mari Hibernico piſcaretur, niſi impetratâ priùs à Prorege, aliove Regis Angliæ Legato ſeu Magiſtratu ad hanc rem legitimo veniâ; etiam ut exteri pro quâlibet nave piſcatoriâ XII doliorum aut plu-

b 1602. *apud G. Camden. in Annal. tom. 2 pag. 273. edit. Lond.*

c *Stat. Hibernie. ſ. Ed. 4. c. 6.*

plurium, præſtarent quotannis tredecim ſolidos & quatuor denarios, & pro qualibet navi minore ſolidos binos; ipſis navibus, armamentis, boniſque cunctis fiſco applicandis, ſi fortè præſtationem hujuſmodi ſeu hoc æquoris regnatoris imperium, detrectarent. Sed integrum hæc de re ſancitum, è quo receptiſſimam Ordinum omniũ Hiberniæ de regio heic jure ſententiam ediſcamus, interſero. Item at the requeſte of the Commons / that where divers veſſells of other landes fro one daie to other goynge to fiſhe amongſt the Kings Iriſh enemies in divers partes of this ſayd land by which the Kinges ſaid enemies bee greatlye advanced and ſtrengthened aſwell in vitualles / harneys / armor / as dyvers other neceſſaries / alſo great tributes of money given by every of the ſaid veſſelles to the ſaid enemies from day to day to the great augmentation of their power and force againſt the Kings honor and wealth / and utter diſtruction of this ſaid land / thereupon the premiſſes conſidered / it is enacted and ordeined by authority of the ſaid Parliament / that no manner veſſell of other landes ſhall bee no time nor ſeaſon of the yeere from henceforth / from the feaſt of the Nativity of our Lord Jeſus Chriſte next comming / go in no part of the ſaid land betwixt the ſaid Iriſh enemies to no manner fiſhing without one ſpeciall licence of the Lieutenant / his deputy or Juſtice of the land for the time being / or licence of another perſon having the Kings power to graunt ſuch licence / upon paine of forfaiture of the ſhippe and goods to the King. And that whatſoever perſons or perſon that find or impeche any of the ſaid veſſells / rumpants or forfaites againſt this act by the auctoritie of the ſame / it bee lawfull to them ſo making any claime in behalfe of the King / and approving the ſaid forfaytures by any of the ſaid veſſells to be made / that the King ſhall have thone moitye of the ſaid forfeyture / and the ſaide perſons or perſon ſhall have thoter without anye impechement / and that all manner veſſells of other lands comming in the ſaid land of Irelanda fiſhing / being of the burden of twelue tunnes or leſſe / haveing one Drouer or boate / everye of them to paye for the maintenance of the Kings warres there xiii. s. iiii. d. by the yeer. And all other ſmall veſſells as ſcarfes or boates / not haveing Drover nor lighter being within the ſaid burden of twelue tunnes / every of them ſhall paye twoe ſhillings going a fiſhing in the like mãner. Provided alwayes that no veſſell ſyſhing in the North parte of Wicklo /

be

be charged by reaſon of this act; and that the Lieutenant / his deputy or Juſtice of the land for the time being / ſhall have the foreſaid ſummes and duties of mony ſo paid to be imployed in the Kings warres for the defence of the ſaid land / and that the Cuſtomers and Collectors of the ſame ſummes ſhall accoumpt before the ſaid Juſtice / Lieutenant / or Deputy for the time being / or ſuch Auditors that ſhall be for the ſame appointed by the King or them / and not before the Barons of thexchequer in the ſaid lande; and that none of the ſaide veſſels ſo comming from other parts in the ſaide lande ſhall not depart out of the ſaide lande / till every of them pay their ſaide duties upon pain of forfeiture of the veſſels and goods the Kinge. Senſus ſuprà redditur. Sunt etiam qui aſſerunt à Mariâ Reginâ noſtrâ Hiſpanum veniam ad annos XXI impetrâſſe [a] piſcandi in Septentrionaliore Mari Hibernico, atque inde proventum mille librarum annuum Fiſco Hibernico auctum. Certè & edicto vetuit [b] Iacobus magnæ Britanniæ Rex ne quis exterus, non impetratâ priùs veniâ in Mari hoc Hibernico piſcaretur. Quæſtionem autem illam de Monâ inſulâ, utcunque à Giraldo (qui ſub Henrico II ſcripſit) memoratam, ortam nihilominùs exiſtimandum eſt ſeculis Anglo-ſaxonum vetuſtioribus, cùm nempe quicquid Hiberniam & Britanniam interiacet, aut Hiberniæ Regibus aut Britanniæ parebat, id eſt cùm utriſque ſua ſeorſim erant in hoc mari territoria de quorum finibus ambigebatur. Certè Edwinus Rex Northumbrorum, ſeu potiùs omnium Anglo-ſaxonum potentiſſimus, ſub annum à Chriſto nato DCXXX *Mevanias inſulas imperio ſubiugavit Anglorum.* quod ſcribit Beda [c]. Id eſt tum Mevaniam quam Angleſeiam vocamus, tum alteram quæ Mona eſt de qua ſumus locuti. Citeriore autem Anglo-ſaxonici imperii ævo, Norwegi ſeu Dani, quorum latrociniis frequentioribus mare & hoc & boreale habebatur infeſtiſſimum, & hanc inſulam & Hebridas involabant eaſque ducentos fermè annos obtinuere. Adeò ut neque ad Hiberniam neque ad Britanniam interea potuerit civiliter applicari hæc Mona. Eius autem Reges, tam vicini Maris quàm Inſulæ dominos tunc fuiſſe elicitur ex eorum Annalibus, ubi Godredum, cognomine Crovan/ Monæ Regem comperimus ſub anno ſalutis MLXVI *ſubiugâſſe* [d] *ſibi Dubliniam & magnam partem de* Laynſter. *Scotos verò ita perdomuiſſe, ut nullus, qui fabricaret navem, auſus eſſet plures quàm tres clavos inſerere.* Modum igitur ac legem rebus vicinorum navalibus præſcripſit; quod aliud non eſt, quàm ipſo Maris dominio gaudere, ut in jam dictis eſt oſtenſum.

a *Gerard. Malinius in lege Mercatoria c. 35. pag. 189.*
b *Edict. 7. Iacobi 6. Martii.*
c *Hiſt. Eccleſ. lib. 2. cap. 9.*
d *Chron. Regum Manniæ pag. 840.*

Atque

Atque hinc forſan eſt, quòd vetuſtiora Regum Monæ inſignia fuerit Navis cum velo complicato, adiecto titulo *Rex Manniæ & Inſularum*; ut ex ſigillis eorum obſervat Camdenus [a]. Nam recentiora ſunt illa, tres tibiæ humanæ, quæ paſſim obviæ. Poſteà verò, ſubactâ ab Henrico II & Ioanne Regibus Hiberniâ, atque Reginaldo Rege Manniæ in Ioannis Regis poteſtatem [b] redacto (cùm numeroſiſſimâ claſſe hoc mare occupabat Anglus) non eſt cur omnino dubitemus quin in Angli etiam imperium circumvicinum ſimul Mare reciperetur. Neque enim eo in ævo ſui juris erat Rex Monæ. Sed ſubiugatus, ſolenni fidei profeſſione præſtitâ (quam Homagium vocant) in clientelam regis Angliæ conceſſit. Ceterùm & Scotorum imperio paulò pòſt adiecit eam Alexander III Scotiæ Rex [c] præfectumque impoſuit, qui quoties opus eſſet cum tredecim triremibus ac quingentis claſſiariis ſubſidio ei foret. Hebridas item, pulſis Norvvegis, reciperavit & ad poſteros tranſmiſit. Dein rediit iterum ad Anglos Mona. Atque ii diu Hiberniâ cum eâ & territorio illo Marino potiti ſunt. Septentrionalem autem huius occidui Maris partem, Hebridum & Scotiæ Reges, poſtquam Norvvegos Maris heic dominos expuliſſent, obtinuere. Atque hinc eſt quòd, ut Scotia, Anglia, Mona hæc, Hebrides, & Hibernia præter ceteras quę adjacent inſulas, ita etiam ipſe Oceanus Vergivius & Deucaledonius occiduam Scotiam pulſans, atq; has flexibus ſinuoſis intermeans regis Magnę Britannię avitum patrimonium nunc ſit ſimul cenſendū.

Quinimò in aperti huius & immenſi Oceani parte occidentaliore, aliud eſt regis Magnæ Britanniæ jus, idque latiſſimè & per Americanum litus porrectum. Cùm Elizabethæ reginæ auſpiciis Humfredus Gilbertus, vir equeſtri dignitate, in Novum Orbem coloniam deducebat, ut ſimul etiam terras aliquot Imperio Anglicano [d] jure ſubiacentes in oris Septentrionalis Americæ orientalibus reciperaret; inducebatur ab eo, velut à procuratore, Regina in poſſeſſionem perpetuò ſibi poſteriſque retinendam tum portus D. Iohannis dicti (qui in Inſula eſt, quam *Baccalaos* vocant) tum univerſi tam Maris quàm Telluris ſpatium DC milliaria circumquaque [d] occupantis. Solenni dein ritu Anglicano, quo prædiorum dominium transfertur, tradito nimirùm ei ramulo & ceſpite, novum hoc regnum, ut reginæ beneficiarius accepit. Neque ſanè neceſſe erat ut aliter poſſeſſionem (unde reginæ & Poſterorum dominium hoc natum) adipiſceretur. Haud enim eſt exigendum, ut [e] *qui fundum poſſidere velit, omnes glebas circumambulet* (quod bene monet Pau-

a *Britannia*, pag. 847.

b *Cronic. Manniæ anno* 1210. & *Rot. cart.* 14. *Iohan. R. mem.* 1. *in dorſo.*

c *Hector. Boëtius Hiſt. Scot. lib.* 13.

d Hackluit *in Peregrinat. & expedit. Navalibus Anglicè conſcript. tom.* 2. *pag.* 151.

e L. 3. ff. *tit. de Acquir. rer. dom.*

Paulus): *ſed ſufficit quamlibet partem eius fundi introire, dum mente & cogitatione hac ſit, uti fundum uſque ad terminum velit poſſidere.* Quod tam ad Maria, quàm ad Tellurem nondum occupatam attinere poteſt. Adeò ut quemadmodùm Siculus Flaccus [a] de agris occupatoriis, *Terra*, inquit, *nec tantum occupaverunt quod colere potuiſſent, ſed quantum in ſpe colendi reſervate*; ſimile etiam de Mari ita occupato dici queat; Quantum in ſpe utendifruendi reſervatum eſt, & finitione deſignatum. Nec forſan initia vaſtiſſimi Maris huius Americani dominii adquiſitæ à Gilberto poſſeſſioni debentur. Inſtauravit potiùs, & Regium Ius heic dilatavit. Nam & à Sebaſtiano Cabotio [b], ſub Henrico ſeptimo, Anglicano imperio Inſula illa, *Baccalaos* dicta, adiecta eſt. Et poſtea inoleviſſe morem conſtat, ut Miniſtri aliqui Præfecti Regiæ claſſis, ſeu Admiralli Angliæ ſummi (cuius in provincia ſunt Maria omnia, Regi Angliæ & Hiberniæ, quà Angliæ & Hiberniæ, ſubdita) à piſcantibus etiam in hoc mari vectigalia exigerent; quod Regii ſeu Præficientis dominii ſymbolum (puto) erat expreſſiſſimum. Sed ne eiuſmodi vectigalia in piſcatorum detrimentum ampliùs præſtarentur, Comitiorum lege ſub Edwardo Rege VI cautum [c] eſt. Quantum Maris coloniæ noſtrates in Americam nuper deductæ ſibi occupaverint, nondum ſatis exploratum habeo.

a *De conditionibus Agrorum.*
b Diploma, quo ad explorandas terras, nondum cognitas, & Imperio Anglicano acquirendas, miſſus eſt, *habetur in Rot. Franc. 12. Hen. 7.*
c *Stat. 2. & 3. Ed. 6. cap. 6.*

CAP. XXXI.

De Regis Magnæ Britanniæ dominio in mari Scotico, Orientali *maximè &* Septentrionali.

QVæ ſuprà ſubinde occurrunt ex Iacobi Magnæ Britanniæ Regis edicto [d] de Piſcationis prohibitione, æquè ad Maria Scotica circumquaque fuſa attinent; unde & poſſeſſionem horum Marinum & avitum dominium retentum agnoſcas. Interdictum ſcilicet eſt exteris, maribus in hiſce, piſcari; licentiâ priùs Edinburgi non impetratâ. Et in Scoticis ſanctionibus Parlamentaaiis non tam conduntur Novæ, quàm inſtaurantur veteres leges, quibus cautum eſt [e] **that all manner of fiſcheres/ that occupies the ſea and otheres perſons quhat ſumeuer that happenis to ſlay hering or quihte fiſh upon the coaſt/or within the Iles or out with the ſamen within the Frithes bring them to free ports. etc.** id eſt, *ut piſcatores e qualeſcunque mari utentes, aliique omnes qui haleces aut aſellos in oris Scoticis, aut intra inſulas aut extra eas intra æſtuaria ceperint, eos in portus liberos inferant &c.* ubi væneant civibus eiuſdem regni,

d *Edict. 7. Iacobi R. Martii 6.*
e *Parlam. 4. Iacobi R. 6. cap. 60. & Parlam. 6. eiuſdem cap. 86.*

bi, quhairby his Maieſties cuſtomes be not defrauded/ and his hieneſſe lieges not fruſtrat of the Commoditie appointed to them be God under the paine of confiſcation and tynſell of the veſchelles of them that cumes in the contrair here of and eſcheitting of al their movable guddes to our ſoveraine Lords uſe/ id eſt, *ita ut nec vectigalibus ſuis Rex fraudetur, nec ſubditi eius Maris uſufructu à Numine ipſis præſtituto careant, ſub pæna confiſcationis perditioniſve tum ipſarum navium eorum qui contrà venerint tum bonorum nobilium omnium, adeò ut patrimonio regio applicentur.* Ita ut ex ſingulari in Mari ipſo jure, uſusfructus hinc vendicetur. Aliter ſanè non magis ſive ad Regem Scotiæ ſive ad ſubditos ejus, quàm ad alium quemcunque jure uſusfructus ille attineret. Quin de piſcatoribus univerſis, non Scotis magis quàm exteris, fertur lex. Utpote ab ordinibus cunctis illius regni, qui jus tum regium tum ſuum (regio ſcilicet ſubiectum) à maioribus ſeu ex poſſeſſione atque imperio diutino, ita didicerant, ut dubitandi locus reſtaret ea de re nullus. Et de Piſcatione in Orientali Scotiæ mari Iuriſconſultus Scotus verba faciens, *Non poſſum,* inquit [a], *præterire quòd ante ſeculum hoc poſt cruentiſſimam ex occaſionibus maritimis diſcordiam inter Scotos Batavoſque, res in hunc modum compoſita fuit, ut Batavi inpoſterum abſtinerent ab oris Scoticis ad octuaginta ſaltem milliaria. Et ſi forte vi ventorum in propinquum deferrentur, vectigal certum ante regreſſum ad Abredoniæ portum penderent, ubi turris hac aliiſque de cauſis exſtructa fuit; id quod Batavi bona fide maiorum noſtrorum memoriâ uſque præſtiterunt, donec per frequentiora domi diſſidia veſtigal hoc cum juribus aliis commodiſque compluribus, partim gubernatorum negligentia, partimque Batavorum audacia evanuerunt.* Ita ex fœdere, termini exterorum piſcationi olim in hoc Mari præſcripti. Septentrionalius autem, quod Scotiæ obiacet, Mare Norwegis & Danis inſularum ibi dominis olim fermè parebat. Unde & Gothicè Orcadum incolæ etiamnum loquuntur. Inſulas eo in Mari XXXII tenuit ante annos CCCCLX Rex inſularum dictus, *tali tributo de rege Northvvegiæ, quod quando Rex innovatur, Rex inſularum dat ei decem Marcas Auri nec aliquid facit ei in tota vita ſua, niſi iterum alius Rex ordinetur in Northvvegia,* quod ſcribit Robertus de [b] Monte. Et de his Giraldus Cambrenſis, *In Boreali Oceano,* ait [c], *trans Vltoniam & Galvvediam ſunt inſulæ variæ, ſcilicet Orcades & Inchades* (ſeu Leucades, quas Hebrides eſſe volunt aliqui) *& aliæ multæ quarum ferè omnium dominium & ſubiectionem Norvvegienſes obtinuerunt. Licet enim aliis regionibus longè propinquiùs adiaceant, Gens magis tamen iſta ſcru-*

a Guil. VVelvvodus de Dominio Maris c. 3.

b In Append. ad Sigebert. Gemblac. ann. 1167.

c Topogr. Hiberniæ diſt. 2. c. 11.

tatrix Oceani præ omni genere piraticam vitam ducere ſolet. Vnde & omnes eorum expeditiones & bella navali certamine fiunt. Hæc ſcripſit ille ſub Henrico II. Adeò ut interdum appendices illæ Regni Britannia-rum Marinæ, Septentrionalibus in oris, ab exteris invaderentur. Hinc etiam Ordericus Vitalis [a] de Magno Olavi Filio Rege Norvvegorum; *Magnam potentiam in inſulis Oceani habebat*, quod ad Guillielmi ſecundi Regis Angliæ tempora ſpectat. Idem etiam Ordericus, *Orcades*, inquit, *& Finlanda, Islanda quoque & Groenlanda ultra quam ad Septentrionem terra non reperitur, aliæque plures uſque in Gothlandiam Regi Noricorum* (ita Norvvegos appellat ille) *ſubiiciuntur & de toto orbe divitiæ navigio illuc advehuntur.* Sic Norvvegorum olim tam in vicino hoc Scotiæ mari, quàm apertiori, imperium luculenter habemus deſignatum. Poſtmodùm verò cùm inter Alexandrum Scotiæ Regem, tertium, & Magnum Norvvegiæ, quartum uti & inter Robertum Bruſium Regem Scotiæ & Haquinum Norvvegiæ, pacta [b] inita erant de his inſulis, ut ad Scotorum imperium pertinerent; fieri nequivit, quin dominii maritimi, quod circumvicinum Norvvego heic fuit, ſimul ceſſio accederet. Poſſidebat tamen plerunque Norvvegus; & poſteà junctis Norvvegiæ & Daniç regnis, Danus; uſque dum Chriſtiernus primus Norvvegiæ & Daniç Rex, cùm Margaretam filiam in uxorem traderet Iacobo tertio Scotiæ Regi, inſulis hiſce prorſus renùnciaverit [c] eiuſque ſuum omne tum in Orcadibus tum in Zetlandiis inſulis ceteriſque citerioris partis maris Hyperborei in generum atque ſucceſſores circa annum ſalutis M CD L X X transtulerit. Qua de re, ipſa Ioannes Ferrerii, Pedemontani quidem, ſed cui ſuppellex hiſtorica ab Henrico Sainclair Epiſcopo Roſſenſi ex Archivis Scotiæ ſubminiſtrata, eſt, verba adjicio. *In mari præterea Deucalidonico, ad Circium & Boream, ſunt Orcadum inſulæ, proximè ad littus Scoticum ſitæ, numero 28 hodie tantùm habitatæ; atque ſupra Orcades ad centum milliaria & amplius Norvvegiam verſus reperiuntur Zetlandiæ numero 18, quæ hodie ab hominibus incoluntur & Scotiæ Regi parent; de quibus magna fuit prioribus ſeculis inter Scotos & Danos contentio, poſſeſſore tamen Dano. Has omnes Chriſtiernus Danorum Rex, novi matrimonii gratia, Iacobo Scotorum regi, cum Margareta filia poſſidendas pacificè tradiderat, quouſque vel ipſe, vel poſteri eius dotis nomine quinquaginta millia florenorum Rhenenſium nondum diſſolutorum regi Scoto vel ſucceſſoribus ſuis perſolvant. Sic enim nos ipſi vidimus & legimus in Matrimonii dominæ Margaretæ Danorum regis filiæ tabulis cum Iacobo eius nominis tertio*

Scoto-

a *Hiſtor. Eccleſiaſt. lib.* 10. *pag.* 767.

b Ex tabulis Publicis. *Ferrerius in Appendice* Hiſt. Hectoris Boetii ſubiuncta *pag.* 388.

c *Munſt. Coſmogr. lib.* 2. *& Guil. Cãden. in Inſulis Brit. pag.* 849.

Scotorum rege confectis & utriſque regni ſigillis decenter conſignatis, anno Dom. 1468. &c. Poſteà verò quum Domina Margareta regina peperiſſet filium ſuum primogenitum Iacobum Scotiæ Principem, Rex Danus fœcunditati filiæ ſuæ congratulaturus, in perpetuum renunciavit juri ſuo de inſulis maris Deucalidonici, nempe Orcadibus, Zetlandiis & aliis quas ſub hypotheca in matrimonio filiæ regi Scotiæ cum ea tradiderat. Huius renuntiationis tabulas in archivis Scotorum principum aſſervari audio. Atque ita demùm inſulæ iſtæ mariſque huius Imperium ad Scotiæ reges rediit, quo etiamnum gaudent. Dominii etiam arram in hoc mari habent reges Scotiæ, nempe imperata piſcatoribus, pro ipſa piſcatione, vectigalia, de quibus obiter in ſanctionibus [a] eorum Parlamentariis.

[a] *Parlam. 6. Mariæ Reginæ Scot. c. 54.*

CAP. XXXII.

De Iure, quod Regi Magnæ Britanniæ in vaſto & aperto Septentrionis Mari, competit. Et Concluſio.

DE viciniore Mari, quod Scotorum territorium eſt, capite egimus ſuperiore. Sed verò nec prætermittendum eſt heic Mare illud, quod in Septentrionem latiſſimè panditur Friſlandiam, Iſlandiam alias item inſulas Dani Norwegive imperio ſubiectas alluens. Nam etiam & hoc Britanno tribuerunt aliqui. Albericus Gentilis ad illud Taciti [b], *Britanniæ ſeptentrionalia nullis contra terris vaſto atque aperto Mari pulſatur*; *vides*, inquit [c], *quàm protendatur Regis Magnæ Britanniæ Imperium longè in meridiem, Septentrionem, & Occaſum*. Ac ſi quicquid ferè Maris Britanniis etiam in aperto Oceano ullibi obiaceret, regis Magnæ Britanniæ ditioni pareret. De Septentrionali item, quod in cognitas ibi terras porrigitur, idem ferè agnovit ſubditus, non ita obſcuri nominis, Regis Daniæ in literis ad amicum Anglum ante annos aliquot conſcriptis. Gudbrandum dico Thorlacium, Epiſcopum Holenſem in Iſlandiâ; qui ad Hugonem Branhamum Harwicenſis Eccleſiæ paſtorem literis anno ſalutis MDXCV datis [d] Britannos propè Maris illic diffuſi dominos appellat. *Hodie*, inquit, *fama eſt veſtris Britannis (quos ego prope Maris Dominos appellaverim) quotannis eſſe in Groenlandia negotiationes.* Sed negant heic Danorum Reges; & ſibi, quà Norwegiæ reges ſunt, ſeptentrionalius hoc mare, quod Iſlandicum eſt, vendicant; idque ex jure, ſi non malè obtendunt, vetuſto. Obſervandum eſt ad hanc rem quod occurrit in oratione Legatorum

[b] *In vita Iulii Agricolæ.*

[c] *In Advocat. Hiſpanic. lib. 1. cap. 8.*

[d] Hackluit. *in Peregrinat. tom. 1. pag. 590. Anglicè edit.*

Errici X Regis Norwegiæ & Daniæ ad Henricum noſtrum quintum habita, quæ ita ſe habuit [a]. *Invictiſſime Rex Angliæ, ſcire dignemini quòd gratioſiſſimus dominus noſter Rex Norvvegiæ &c. præfatus habet inſulas aliquas, videlicet Islandiam,* **Feroy / Hirtland** */ & alias plures ad regnum ſuum Norvvegiæ pertinentes, ad quas nulli ab antiquo ſolebant accedere de terris alienis ex quibuſcunque cauſis ſive piſcandi ſive mercandizandi, ſub pœna vitæ & membrorum; non magis homines regni Norvvegiæ, quàm aliarum terrarum, præter ſpecialem licentiam regiæ Maieſtatis. Nec de aliquo alio loco poſt obtentam licentiam exire licebat, quàm de civitate Bergenſi, nec redire ad eundem locum ceſſante inevitabili neceſſitate; ubi eos cuſtumas & alia jura ad Regium fiſcum exolvere oportebat juxta antiquiſſimam regni Norvvegiæ conſuetudinem, ſine aliqua hominum in contrarium memoria penitus obſervatam.* Etiam Chriſtophorus Rex Daniæ & Norwegiæ anno MCCCCXLV indulſit [b] Ziriczeenſibus in Zelandia liberam in regnum ſuum Navigationem, *exceptis Islandia aliiſque invicem Inſulis prohibitis.* quæ diplomatis verba ſunt. Quin ex fœdere inter Henricum noſtrum VI & eundem Erricum Norwegiæ & Daniæ Regem, Hafniæ icto, anno ſalutis MCDXXXII [c] adductum eſt à Legatis Regis Daniæ, Bremæ cum Elizabethæ noſtræ legatis ibi de libero huius maris uſu anno MDCII agentibus, caput hoc in eandem ferè ſententiam; *Caveant omnimo Mercatores & alii quicunque homines & ſubditi Regis Angliæ & Franciæ, ne de cetero ſub pœna amiſſionis vitæ & bonorum viſitare præſumant terras Islandiæ, Finmarchiæ, Halghalandiæ, ſeu alias quaſcunque terras prohibitas aut portus illegales in regnis Daniæ, Sueciæ, Norvvegiæ.* Etiam & annis aliquot antè interdictus eſt maris huius uſus tam mercatoribus quàm Piſcatoribus; niſi Northbarnam Regis Northwegiæ celeberrimum Emporium cum mercibus adirent. Atque eâ de re habetur ſanctio Henrici ſexti Parlamentaria, quâ per annos aliquot eiuſmodi itidem in Norwegi gratiam interdictum [d] obtinuit. Adeò ut frequentia ſint diplomata, quibus à Regibus noſtris [e] poſteà venia Iſlandiam, Finmarchiam, alias Norwegiæ & Sueciæ Regis provincias adeundi Anglis indulgetur. Sed ipſa Lex, cuius vis ex eiuſmodi indultis, pro Regis arbitrio, relaxabatur, ſub Henrici Octavi initiis [f] eſt antiquata. Et de eo tempore Ioannes Maior, *quotannis,* inquit [g], *ad Islandiam, ultra circulum arcticum, Anglorum claſſis pro piſcibus habendis proficiſcitur.* Ceterùm utcunque de Borealioris huius dominio fuerit ſtatuendum, eiuſmodi nihilominus ſaltem ſervitus perpetua olim, initis inter Norwegiæ &

An-

a *3. Hen. 5. ſeu Anno Chriſti 1453. in Schedis Vetuſtis* Biblioth. Cotton.

b *Iſaac. Pontan. in Hiſt. Danica, & Zuer. Boxhorn. in Apologia pro Nauigat. Holland.*

c *Fed. Hē. 6. Angliæ & Errici 10. Daniæ R. 1432. art. 6.* ex tabulis legationis Danicæ ſeu diſſertationis Bremenſis 1602. in bibliotheca Cotton.

d *Stat. 8. Hen. 6. c. 2. & Rot. Parlam. 8. Hen. 6. num. 33.*

e *Rot. Franciæ 18. Hen. 6. mem. 16. Rotul. Franc. 12. Hen. 7. Rot. Franc. 1. Ed. 5. &c.*

f *Stat. 1. Hen. 8. cap. 1.*

g *De Geſtis Scotorum, lib. 1.*

Angliæ Reges pactis, ei imponebatur, ut ad Iſlandiam adeundi & hoc mari utendifruendi jus item perpetuum ſubditis Regis Angliæ etiamnum permaneat. Icto enim Hafniæ, inter Henricum Angliæ VII & Ioannem II Daniæ & Norvvegiæ Reges fœdere anno Chriſti MCDXC ſancitum eſt *a quòd mercatores & homines ligii, piſcatores & quicunque alii Regis Angliæ & Franciæ ſubditi liberè poſſint temporibus futuris in perpetuum ad Inſulam Tylo, id eſt Islandiam* (nam hanc Thulen eſſe putabant eius ævi plerique, ut & nunc etiam nonnulli) *cum eorum navibus & bonis & Mercandiſis, victualibus & aliis rebus quibuſcunque emendi, vendendi, piſcandi, ſive mercandiſandi cauſa navigare, accedere & intrare ibique morari & more mercatorio converſari, & ab eadem redire & liberè revenire toties quoties eis placuerit abſque prohibitione, moleſtatione vel impedimento noſtro heredumve noſtrorum & ſucceſſorum in regnis Daniæ & Norvvegiæ vel officialium noſtrorum quorumcunque; ſolvendo tùm in illâ Inſulâ tùm in portubus eiuſdem in quibus eos appellere contigerit, jura & Theolonia debita & conſueta. Proviſo ſemper quòd lapſo ſeptennio poſt datum præſentium immediatè currente, novam licentiam à nobis & ſucceſſoribus noſtris regibus Daniæ & Norvvegiæ petant & obtineant, ut ſic de ſeptennio in ſeptennium, Mercatores & omnes prædicti nos & ſucceſſores noſtros Reges Daniæ & Norvvegiæ in impetratione novæ licentiæ in perpetuum recognoſcant.* Tempore autem non finitum fuiſſe fœdus hoc, ſed ad hæredes ſucceſſoreſque utrinque pertinuiſſe liquet, non ſolùm partim ex jam allatis, verùm ex ipſâ præfationis formulâ, quam ſubiungere viſum eſt. *Nos Iohannes Dei gratia Rex prememoratus de unanimi conſilio & conſenſu dilectorum conſiliariorum noſtrorum & aliorum procerum & Nobilium regni noſtri Daniæ cum Oratoribus Illuſtriſſimi Principis Henrici Dei gratiâ Regis Angliæ & Franciæ fratris noſtri chariſſimi Iacobo Hutton Legum Doctore, Thoma Clarentio Armorum Rege, Thoma Carter & Iohanne Beliz Mercatoribus de Linna, de Pace reformanda & perpetua concordia inter regna noſtra firmanda tractari fecimus & annuimus; Qui quidem noſtri Conſiliarii & Oratores cum prænominati Regis Angliæ Fratris noſtri chariſſimi ſpeciali mandato & pleniſſima poteſtate de quâ per literas eiuſdem Regis Angliæ nos certiores reddiderunt, conſtituti in civitate noſtra Hafnenſi, pacem perpetuam & inviolabilem amicitiam & firmam concordiam inter Nos, Hæredes & ſucceſſores noſtros, fautores, amicos & conſanguineos, & Illuſtriſſimum Principem Henricum Regem Angliæ & Franciæ fratrem noſtrum chariſſimum ſuoſque hæredes, ſucceſſores, fautores, amicos & conſanguineos, perpetuis futuris temporibus eſſe & fore concluſimus per hunc modum qui ſequitur.* Etiam & renovatum eſt fœdus illud

a Fœd. Danic. 11. Hen. 7. art. 4. quod in Tabulis legationis 1602. etiam habemus.

anno

anno MDXXIII ab Henrico Angliæ VIII & Chriſtierno II Daniæ & Norwegiæ Regibus, nec formâ diſſimili. Ius igitur eſt perpetuum, & ad hæredes Regis Angliæ tranſmiſſum, ut Anglis ſuis liber ſit Maris huius Septentrionalioris ſeu Iſlandici uſus. At verò non infrequentes nihilominùs eâ de re interceſſere hinc inde legationes, regnantibus Frederico II & Chriſtierno IV Daniæ Regibus, & Elizabethâ Angliæ Reginâ. Reclamabant Dani; neque jure huiuſmodi uti Anglis fas eſſe, niſi veniâ priùs à Daniæ Regibus impetratâ, eâque quolibet ſeptennio (juxta fedus illud ſub Ioanne II. & Henrico VII ictum) novatâ. Quin obtendebat Nicolaus Cragius Chriſtierni IV Legatus in Angliam anno MDXCIX, pactum Haderſlabienſe inter Fredericum II & Elizabetham anno MDLXXXIII initum, ac ſi eodem disertè cautum fuiſſet, ut denegatâ pro libitu Regis Daniæ licentiâ, ſervitus hæc in Mari Iſlandico, Anglis conſtituta terminaretur. Ceterùm reſponſum eſt tum à Proceribus domi, tum à Reginæ Legatis Bremam ad negotium hoc tranſigendum miſſis, jus hoc ſive ſervitutem Marinam Anglis tam temporis præſcriptione, quàm perpetuis federum pactis adeò confirmari, ut id quod de licentiæ petitione in pactis Ioannis II & Henrici VII Regum occurrit, non eò omninò pertineat; ut ſive negatâ eâ ſive non petitâ jus ſeu ſervitus illa minueretur, ſed eò duntaxat ut Norwegicum in hoc mari jus itidem quodcunque ab Anglis, ſolenni cuiuſlibet ſeptennii petitione, recognoſceretur. Neque modum eſſe, conditionem, ſeu Tempus ſervituti adiectum, ſed ideò tantummodo locum ibi habere, ut ſeu federis Beneficii ſeu ſervitutis conſtitutæ originis memoria tantùm ſubinde petitione inſtauraretur. Imo in literis Frederici ſecundi ad Elizabetham Reginam datis quarto Maii MDLXXXV federis huius clauſulæ, quæ ad licentiæ petitionem ſpectat, verbis renuntiatum eſſe expreſſiſſimis. Neque ſanè ex federe illo Hafnienſi jus omne in mari illo Anglis competere cœpit, quicquid obtenderint Norvvegi. Etenim cùm antiquitùs Errici X legati apud Henricum noſtrum V de Anglorum in mari hoc piſcatione conquerebantur, Anglus etiam antea ſibi in mari illo jus aliquod fuiſſe non obſcurè (puto) innuit, dum in Norvvegi gratiam hoc tantùm tunc præſtitit, ut Angli non aliter ibi per annum deinceps futurum piſcaturam exercerent *quàm antiquitùs fieri conſueverat*, idque edictis in portubus & urbibus celebrioribus, promulgari juſſit. Tempus præfinitum & vetus piſcandi conſuetudo, priſtinum jus aliquod apertè ſonant. Ipſam autem edictorum

en ſibi formulam [a]. *Nullus de ligiis domini noſtri Regis quibuſdam certis de cauſis ipſum dominum noſtrum Regem ſpecialiter moventibus, ex nunc in unum annum proximè jam venturum ad partes Inſulares Regnorum Daciæ & Norvvegiæ, & præſertim versùs Inſulam de* Iſlande / *piſcandi cauſa ſeu alia accedere præſumat, in præiudicium Regis Regnorum prædictorum, aliter quàm antiquitùs conſueverat.* Etiam Anglos eo in mari per annos complures antea piſcaturam exercuiſſe liquet ex tabulis eiuſdem Regis Parlamentariis [b]. Fedus autem illud Haderſlabienſe (de quo Cragius antè) non ad piſcationem ſive in Iſlandico ſive in Norwegico hoc Mari, ſed ad Negotiationem & Mercaturam quam exercebat corpus Mercatorum apud nos Moſcoviticum pertinet. Hoc enim duntaxat pactum eſt, ut liberè ſubire poſſint corporis illius Mercatores, tempeſtatibus aut aliter coacti, litora & portus tam Iſlandicos quàm Norwegicos; *hoc tamen reſervato, ne ſine ſpeciali Regis Daniæ licentiâ, in portubus Norvvegicis ſeu Iſlandicis antè prohibitis, ulla ratione negotientur & mercaturam exerceant, neve ſubditis Regis dictorum locorum ullare contra Hoſpitalitatis jura moleſti ſint, ac ob omni maleficio prorſus abſtineant*; quemadmodum Cragio reſponderunt Angliæ Proceres. Verùm de hâc re luculenter omnia explicantur & copioſè defenditur jus iſthoc Anglorum in literis ab Elizabethâ Regina Cal. Septembris anno MDXCIX ad Chriſtiernum IV datis, quarum partem huc ſpectantem inſerere eſt operæ pretium. *Ad requiſitionem Sereniſſimi Principis patris Serenitatis veſtræ anno* MDLXXVII *Legatum in Germaniam miſimus* (ita Reginæ literæ loquuntur) *qui cum ipſius deputatis tractavit de omnibus controverſiis & præſertim de piſcatione Iſlandica & Norvvegica, ubi compertum eſt Regem niti tantummodò tractatu Biennalium Induciarum* [c], *in quo tunc conventum fuit nè Angli ultra Hagalandiam navigarent. At ex parte noſtra exhibiti fuerunt tractatus cum Regibus Ioanne & Chriſtierno, in quibus, ſopitis quæ præceſſerant controverſiis, aliter fuit conventum; & huic tractatui pacis generalis poſteà factæ, non præcedentibus induciis biennalibus ſtandum erat. Quod recognoſcens Sereniſſimus Princeps parens veſter petiit per literas ſuas, ut controverſia iſta referri poſſit ad aliam diſquiſitionem. At ab eo tempore nullà talis diſquiſitio facta eſt. Nihilominùs accepimus ſubditos noſtros piſcantes captos & tormentis cruciatos & hoſtiliter tractatos fuiſſe. An juſtè hoc factum ſit, judicare omnes poterunt, qui æquo animo rationes noſtras ſunt expenſuri. Non negamus, quin cùm Dominus Cancellarius* Whitfeld *& de* Barnico *ad Nos venirent* (Whitfeldius & Barnicovius legatione functi ſunt in Anglia anno MDXCVII) *prætendiſſe eos verbis piſcationem illam Iſlandicam & Norvvegicam*

[a] *Vet. ſched. ac Temp. Hen. 5. in* Biblioth. Cottoniana, & *Rot. Clauſ. 3. Hen. 5. membr. 5. in dorſo.*

[b] *Rot. Parlam. 3. Hen. 5. part. 1. membr. 5. n.* 33.

[c] *Sub. Edvvardo IV Angliæ R.*

gicam ab Anglis contra fœdera & pacta regnorum exerceri. At cùm probationem nullam protulerint neque proferre potuerint, nos verò authentica inſtrumenta Regum Ioannis & Chriſtierni habeamus in contrarium, quibus maior fides adhibenda eſt, quàm nudis allegationibus, res in aliud tempus reiecta eſt. Doctori quoque Cragio reſponſum eſt, tranſactionem quæ anno Domini MDLXXXIII *Haderſlabiæ cum Rege Frederico facta eſt; nihil ad hoc negotium pertinere*; Ratione ſuprà oſtensâ. Et paulò pòſt. *Quod verò ex Tractatu cum Rege Iohanne prætenditur* (fœdere Hafnienſi de quo ſuprà) *licentiam pro piſcatione de Septennio in ſeptennium peti oportuiſſe (id quod nec per quamplurimos fuit omiſſum) reſpondemus eius omiſſionis culpam non proceſſiſſe ab Anglis, ſed Danis. Nam uſque ad tempus expulſionis Chriſtierni Regis, circiter annum Domini* MDXXI, *ſeptennalis illa licentia petita fuit. Poſteà verò peti deſiit, propter incertitudinem ad quem legitimè Regis ſucceſſio ſpectaret. Et à tempore dictæ Expulſionis Chriſtierni Regis, neque Reges Fredericus abavus, Chriſtiernus avus, neque Fredericus parens Serenitatis veſtræ ullam talem petitionem licentiæ urſerunt. Sed exiſtimantes ſufficere priores tractatus, qui inter Reges & Regna initi fuerunt, poſt plurimorum annorum præſcriptionem (cùm ſatis alioquin ſecuri eſſent id nunquam attentandum iri propter quod petitio primùm talis licentiæ inſtituta fuerit) nihil voluerunt innovare. Et in hunc finem Doctori Cragio monſtratæ fuerunt literæ Frederici Regis Patris Serenitatis veſtræ quarti Maii anno* MDLXXXV *ad nos ſcriptæ, ſi Angli ab iniuriis abſtinuerint, ipſos gaviſuros libertate & ſolitâ clementiâ abſque ulla mentione vel requiſitione petitionis licentiæ; quum nihilominùs nos obtulimus vobis, Mercatores noſtros ſecundùm antiquam & per multos annos intermiſſam conſuetudinem deinceps à vobis de ſeptennio in ſeptennium petituros, quam oblationem certiores facti ſumus Serenitatem veſtram noluiſſe admittere.* Neque enim voluit ſereniſſima Regina juriſdictionem & imperium Regis Daniæ & Norwegiæ in hoc mari aliter agnoſcere, quàm ut integra interim (ut aviti patrimonii pars minimè contemnenda) piſcandi, quam diximus, ſervitus ibi (ut dictum eſt) conſtituta ſibi ac poſteris retineretur. Aliæ fuêre & literæ & legationes de hac re anno MDCII [a]. Sed ampliatâ lite, nihil definitum eſt. At verò & in Mari quod Iſlandiâ eſt multò Septentrionalius, Imperium & dominium Regis Magnæ Britanniæ comperitur. Nimirùm in Groenlandenſi. Hoc enim Mare nondum occupatum nec piſcatorias artes paſſum, ſingulari Balænarum capturâ, patrum memoriâ, quæſtuoſiſſimum primò reddidêre Angli qui Moſcovitici corporis Mercatores hâc navigabant. Maris ita nondum occupati uſus & eiuſmodi quæſtus

a *Camden. in Annalibus Elizab. tom. 2. ann. 1601. pag. 272. Ed. Lond.*

ſtus primò repertus, repertori tam corporis quàm animi poſſeſſione id ſibi alterius (ut heic Angliæ Principis) nomine vendicanti, ad modum vendicationis dominium tribuit non aliter atque aliarum quarumcunque rerum nondum poſſeſſarum prima & naturalis & civilis poſſeſſio. Unde Iacobus Rex in literis, quibus V. Cl. & Ornatiſſimi Henrici Wottoni Equitis Aurati in Hollandia Legati ſui aliorumque procuratorum fidem atque eâ de re agenda teſtatus eſt, *Piſcationes* [a] *in Mari Boreali, propè Groenlandiæ littora nobis ſolùm & noſtris jure acquiſitas*, meritiſſimò appellavit. Ut verò tandem concludamus; quicquid hactenus de Regum Magnæ Britanniæ Jure ac Dominio Marino atque avitâ eorum, in Oceano, Sacri patrimonii areâ diſſeruimus, id totum complectamur carmine eâ de re olim ab ipſo viro præſtantiſſimo Hugone Grotio (de cuius ſcriptis Juridicis, quà ad Maris ſive Dominium privatum, ſive Communionem attinent, ſuperiore in libro diximus) ad Jacobum Regem Anglicano regno inaugurandum, elegantiſſimè conſcripto.

a 29. *Septembris*, 1614. ex earundem exemplari in Bibliotheca Cottoniana.

—— Tria, inquit [b], *ſceptra Profundi*
In Magnum coiëre Ducem

b *Sylvarũ lib.* 2.

Et dein Oceanum, à Luna agitari ſolitum, allocutus;

Sume animos à Rege tuo, meliore levatus
Sidere, nec cala populos quocunque calentes
Sole, per immenſum quem circumvolveris orbem
Quis det Iura Mari.

Et

—— licèt omnia caſus
Magna ſuos metuant, Iacobo promiſſa poteſtas
Cum Terris Pelagoque manet.

Paulò Item poſt.

—— Rerum Natura creatrix
Diviſit populos & metas ipſa notavit.
Sic Iuga Pirenæ, ſic olim Rhenus & Alpes
Imperiis menſura fuit: Te flumine nullo
Detinuit, nulla nimboſi verticis arce;
Sed totum complexa parens hic terminus ipſa
Subſtitit atque uno voluit ſub limite claudi.
Te ſibi ſepoſuit, ſupremo in gurgite, Nereus.
Finis hic eſt, qui Fine caret. Quæ meta Britannis,

Littora ſunt aliis; Regnique acceſſio tanti eſt,
Quod ventis veliſque patet.

Et verum certè eſt, juxta teſtimoniorum ſuperiùs adductorum cumulum, ipſa vicinorum Principum (qui Tranſmarini ſunt) litora ſeu Portus, Britannici Imperii, quod Marinum eſt, Metas eſſe ſive Auſtrales ſive Orientales; in aperto autem & vaſto Septentrionis atque Occidentis Oceano, poſt diffuſiſſima æquora quæ Anglo, Scoto, Hiberno occupata ſunt, eas eſſe conſtituendas.

FINIS.

65368

Gratiæ & Gloria Deo Servatori.

150